

Budget 2016-2018

Kommunfullmäktige
2015-11-18 – 2015-11-19

Stockholms
stad

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 för Stockholms stad

Inriktning för 2017 och 2018

INLEDNING	1
NÄMNDER OCH STYRELSER UTOM ROTELINDELNING	
Kommunstyrelsen m.m.....	33
Revisorskollegiet	59
Valnämnden	61
STADSDELSNÄMNDERNA	
Stadsdelsnämndernas uppgifter.....	63
Förskoleverksamhet	67
Verksamhet för barn, kultur och fritid	75
Äldreomsorg	79
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	87
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.....	92
Stadsmiljöverksamhet	100
Ekonomiskt bistånd.....	104
Arbetsmarknadsåtgärder	107
FACKNÄMNDER	
Arbetsmarknadsnämnden	111
Avfallsnämnden	123
Exploateringsnämnden	125
Fastighetsnämnden	137
Idrottsnämnden	147
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	157
Kulturnämnden: stadsarkivet	164
Kyrkogårdsnämnden	169
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	173
Servicenämnden	181
Socialnämnden	187
Stadsbyggnadsnämnden	203
Trafiknämnden.....	217
Utbildningsnämnden	231
Äldrenämnden	253
Överförmyndarnämnden	265
Central medelreserv	269
Finansförvaltning	271

BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Koncernen Stockholms Stadshus AB (S-husAB)	281
Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem	287
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	301
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	305
Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	309
Stockholm Vatten AB	313
Stockholms Hamn AB	319
AB Stokab	323
Stockholms Stads Parkerings AB	325
Stockholms Stadsteater AB	329
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	333
Stockholm Business Region AB	335
S:t Erik Försäkrings AB	339
S:t Erik Livförsäkring AB	341
S:t Erik Markutveckling AB	343

INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Mässfastigheter i Stockholm AB	345
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	347

STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	
Storstockholms brandförsvaret (SSBF)	349

BILAGOR	
1. Ekonomiska tabeller	351
2. CESAM-bilaga	353
3. Investeringsstrategi	375
4. Stadsdelsnämndernas budget	387
5. Kommunfullmäktiges indikatorer	401
6. Peng, schabloner, ersättningsnivåer samt volymer	415
7. Avgifter m.m.	431
8. Regler för ekonomisk förvaltning	465
9. Stadens ledning och styrning	487
10. Stadsövergripande styrdokument	493
11. Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med budgeten	501
12. Basnyckeltal som utgår	507
13. Utnyckling av centrala it-kostnader	509

Budget 2016 för Stockholms stad och inriktning för 2017-2018 samt ägardirektiv 2016-2018 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Ett Stockholm för alla

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ har enats om att tillsammans förelägga kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2016. Förslaget till budget tar sin utgångspunkt i förslag till vision 2040 om ett Stockholm för alla.

Stockholm är möjligheternas stad. Hit flyttar människor för att utbilda sig och arbeta. Här finns utveckling och ambitioner sida vid sida. Stockholm har en fantastisk natur, ett brett kulturliv och en kreativitet som gör att staden växer. En jämlik stad som värnar om sina invånare kommer att växa sig stark. Därför strävar vår politik efter att ge fler människor chansen att förverkliga sina drömmar.

Staden byggs av människor i samarbete. Det är när vi samverkar som vi gemensamt kan skapa förutsättningar för arbete, utbildning, fler bostäder, en likvärdig skola och därmed lägga grunden för allas trygghet och utveckling. Stockholm utvecklas på ett hållbart sätt genom höga ambitioner inom klimat och miljö som vi tillsammans tar ansvar för. En fördjupad demokrati där alla kan påverka gör vårt Stockholm bättre. Ett öppet, antirasistiskt, jämställt Stockholm med lika rättigheter och möjligheter är det Stockholm vi är stolta över.

Under det år som gått sedan majoritetsskiftet i Stockholm har betydande steg tagits för att skapa en långsiktigt sammanhållen och hållbar stad. Stödet till skolor med stora behov har förstärkts och möjligheterna för barn och ungdomar att delta i förenings- och kulturliv har ökat genom exempelvis sänkta avgifter. Arbetslösheten bland unga har sjunkit genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. Samtidigt har beslut fattats för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom exempelvis fler möjligheter till vuxenutbildning och ett långsiktigt höjt bostadsbyggande. Den sociala sammanhållningen har stärkts genom bland annat ett stopp för utförsäljning av hyresrätter och ett aktivt demokratiarbete i stadens alla verksamheter. Ansträngningar har gjorts för att möta de klimatutmaningar som Stockholm och övriga Sverige står inför. Satsningar för att skapa en hållbar infrastruktur har påbörjats, exempelvis genom åtgärder som avser att minska bilismens negativa påverkan på staden. Vidare har insatser genomförts för att förbättra stadens luft och vatten och för att förbättra barnens dagliga vistelsemiljö.

Under 2015 har kommunfullmäktige därtill fattat beslut om en rad institutionella reformer som kommer förbättra stadens möjligheter att under 2016 arbeta enligt den höjda ambitionen att Stockholm ska vara en stad för alla. Den sociala hållbarhetskommisionen fortsätter sitt arbete med att kartlägga och synliggöra utvecklingen i staden. Den sociala investeringsfonden kommer möjliggöra tidiga och förebyggande sociala åtgärder. Kompetensfonden kommer genom ökade utbildningsinsatser att bidra till en ökad förmåga att möta invånarnas behov. Rådet för mänskliga rättigheter är inrättat för att stödja och ge råd i stadens arbete för mänskliga rättigheter och därigenom bland annat bidra till utvecklandet av ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerade och tillgängligt arbetssätt.

I den långsiktiga visionen om ett Stockholm för alla tydliggörs ett helhetsperspektiv på stadens framtida utveckling. En politik som strävar efter ett socialt, ekologiskt, eko-

nomiskt och demokratiskt hållbart samhälle skapar de förutsättningar som krävs för att ge dagens och morgondagens stockholmare chansen att växa och leva ett gott liv.

Ett socialt hållbart samhälle innebär att Stockholm ska vara en stad som håller samman. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har visat att skillnaderna mellan stadsdelar och olika grupper har ökat och för att vända denna utveckling behöver staden föra en offensiv politik som tar sin utgångspunkt i såväl etablerad forskning som den kompetens som finns i organisationen. Oavsett var du växer upp eller med vilka förutsättningar du börjar ditt liv ska du som stockholmare ha möjlighet att färdas väl genom livet. Då krävs en förskola som ger tid för varje barn och en jämlik skola som ger stöd till varje elev utifrån dess förutsättningar. Ett hållbart samhälle förutsätter också trygga jobb och tillgång till bostäder som alla har råd att hyra. Äldre ska kunna lita på att all omsorg drivs med ambitionen, och förmågan, att ge alla en trygghet snarare än vinstintresse. Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Alla invånare ska ha rätt att leva ett liv fritt från våld och förtryck. Barnets rättigheter ska tillgodoses genom att FN:s barnkonvention genomsyrar stadens verksamhet. Social utsatthet ska bekämpas genom ökade insatser mot exempelvis hemlöshet.

Stockholm ska vara den bästa staden att växa upp i. Det är en stor utmaning eftersom ojämlikheten i skolan och antalet anmälningar om barn som far illa har ökat under lång tid. Denna budget gör därför en särskild satsning för att möta just detta. Förskolan ges en ekonomisk förstärkning såväl av grundschablonen som det socioekonomiska stödet för att bättre kunna möta barn med stora behov. Skolan ges förbättrade förutsättningar och ett tydligt uppdrag att stärka exempelvis elevhälsan. Socialtjänsten ges kraftigt ökade resurser för att kunna jobba med barn och ungdomar som far illa.

Ett ekologiskt hållbart samhälle ger oss, och kommande generationer, förutsättningar att leva och utvecklas. Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en ekologiskt hållbar stad genom höga ambitioner inom klimat och miljö. Under mandatperioden ska stads- och trafikplanering främja hållbar utveckling genom ett aktivt arbete med att stärka och utveckla Stockholms grönstruktur samt att gång, cykel, och kollektivtrafik prioriteras. Miljövänliga transporter ska stimuleras och energieffektivisering prioriteras. Ekologisk mat ska vara ett givet val i stadens verksamheter och barn ska garanteras en giffri vardag. Alla barn ska ha nära till naturen och frisk luft. Det betyder att biltrafikens påverkan på miljö och klimat måste minska. Barn är extra känsliga för luftföroreningar och särskild hänsyn ska tas till deras uppväxtmiljö. Det är en avgörande faktor i arbetet med att göra Stockholm till den bästa staden att växa upp i.

Ett ekonomiskt hållbart samhälle skapar grunden för att staden ska stå sig stark. Viktigast för att skapa en god ekonomi är att fler ges möjlighet till arbete. Därför ska arbetslösa ungdomar erbjudas jobb, utbildning eller praktik. Högre ambitioner för vuxen- och högskoleutbildning och bostadsbyggande är andra beståndsdelar i en politik för hållbar ekonomisk tillväxt. Genom förstärkt yrkesutbildning förbättras nu matchningen på Stockholms arbetsmarknad. Fler bostäder ska byggas, med särskilt fokus på fler hyresrätter och studentbostäder. Staden ska hushålla med såväl skattebetalarnas pengar som med ändliga naturresurser. Den offentligt drivna verksamhetens ställning ska stärkas och investeringar för att Stockholm ska vara starkt även i morgon ska prioriteras. Staden ska fortsatt ha en stark ekonomi.

Ett demokratiskt hållbart samhälle bygger på jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och frihet från våld och diskriminering. Stockholm ska vara en stad som går före när det gäller invånarnas möjlighet att påverka. Därför behöver fler beslut fattas nära stadens invånare. Stockholm är en stad där människor med många olika bakgrunder, erfarenheter och förutsättningar lever. Staden ska höja ambitionsnivån för att alla,

oavsett legal status, ska ges rättigheter och möjligheter som garanterar ett värdigt liv. Stockholm ska vara en stad där människor kan söka skydd från krig och förtryck.

Staden ska respektera och leva upp till mänskliga rättigheter samt arbeta för att höja medvetenheten om mänskliga rättigheter bland stockholmarna. Alla verksamheter i staden ska analysera och följa upp hur de tillvaratar mänskliga rättigheter i sitt vardagliga arbete. Staden ska ligga i framkant i frågor som handlar om jämställdhet och lika-behandling.

Med utgångspunkt i denna långsiktiga vision kommer Stockholms stad arbeta utifrån följande inriktningsmål under tiden fram till 2018.

1. Ett Stockholm som håller samman
2. Ett klimatsmart Stockholm
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Ett Stockholm som håller samman

Visionen om en stad som håller samman: "Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till följande mål för verksamhetsområdena:

- Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor
- Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla
- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla
- Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande
- Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barnets rättigheter. Satsningar på att höja kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för detta, men även beslutsfattande inom andra politikområden påverkar möjligheten att nå målet. Det kommande handlingsprogrammet för barns rättigheter ska vara en utgångspunkt för verksamheterna.

Barnen i Stockholm har rätt till ett rikt liv med jämlik och god tillgång till lek, kultur och idrott. Barns miljöer såsom förskole- och skolgårdar ska förbättras, avgifter hållas låga och hinder för deltagande i aktiviteter tas bort. Stockholm behöver fler mötesplatser för barn och unga, inte minst för flickor och hbtq-personer. Staden ska aktivt verka för minskad barnfattigdom med såväl generella insatser som genom det sociala arbetet. Stockholm ska vara en stad där alla familjer, oavsett konstellation, ska behandlas lika.

Skolan och förskolan ska prioriteras och nödvändiga resurser ska tillföras till dessa verksamhetsområden. Takten i utbyggnaden av nya förskolor och skolor ska öka. En av de viktigaste uppgifterna för Stockholm är öka andelen elever som klarar grundskolan och blir behöriga till gymnasieskolan. Därför ska staden genomföra satsningar i en tidig ålder för att alla barn ska klara skolans grundläggande mål. Likvärdigheten i skolan ska öka och insatserna för språkutveckling samt modersmål ska förstärkas redan i förskolan.

Enskilt viktigast är att öka tiden som varje barn har med en pedagog. Fler lärare och pedagoger samt mindre skolklasser i framförallt lägre åldrar ger dokumenterat bättre skolresultat. Särskilt fokus kommer därför att läggas på att klara behovet av lärare, förskollärare och övriga personalgrupper i skolan. Möjligheten för stadens medarbetare att utbilda sig vidare ska kombineras med ett strategiskt arbete för att rekrytera fler lärare. Detta arbete ska innefatta bättre arbetsvillkor med mindre administrativa krav, bättre löner samt insatser för att intressera pedagoger att arbeta i Stockholms stads förskolor och skolor.

Förskolan ges en ekonomisk förstärkning såväl av grundschablonen som det socioekonomiska stödet för att bättre kunna möta barn med stora behov. Skolorna ska arbeta aktivt med att alla når målen genom exempelvis organiserad hjälp med läsläsning eller annat individuellt anpassat stöd. Skolor med låga kunskapsresultat ska kunna anställa de skickligaste lärarna och antalet specialpedagoger och speciallärare ska öka. Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. Fritidsverksamheten fyller en viktig roll för barnets bildning och utveckling. Verksamheten behöver ges förutsättningar för att klara sitt uppdrag. Målet är mindre barngrupper i fritidshemmen.

Det är skolans ansvar att alla barn känner trygghet och mår bra under sin skolgång. Den psykosociala ohälsan bland Stockholms elever ska minska och det behövs fler vuxna i skolan, förstärkt elevhälsa och insatser mot mobbning. De höga ohälsotalen syns särskilt bland unga tjejer och hbtq-personer, där transpersoner är en särskilt utsatt grupp. Därför är det viktigt att fortsätta arbetet med att stärka hbtq-kompetensen i skolan.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att förhindra sociala problem behöver stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetssituation förbättras. Stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras. Stockholms stad inför en fond för sociala investeringar och verksamheterna ska initiera projekt som bidrar till stadens mål. Fonden samordnas med arbetet inom den sociala hållbarhetskommisionen.

Staden behöver förstärka sina insatser mot hemlöshet och sänka trösklarna för att få fast bostad, genom bland annat ett utvecklat förebyggande arbete och fler hyresrätter till rimliga hyror.

Stadens verksamheter ska säkra kunskapen om papperslösas rättigheter. Riktade insatser som exempelvis fler alternativa sovplatser för utsatta EU-medborgare ska skapas. Stockholm ska vara en stad som utvecklar insatser för att nyanlända ska få möjlighet att fullt ut delta i samhällslivet.

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar. I lokalsamhället finns starka krafter för att utveckla staden. Staden ska arbeta tillsammans med stockholmarna samt tillsammans med de föreningar och sociala företag som tar till vara den kraft som finns i lokalsamhället.

Staden ska ha ett tydligt fokus på de delar av staden som har störst behov i enlighet med kommande riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet. Den nya inriktningen för ytterstadsarbetet ger möjligheter till dialog med invånarna och långsiktigt stabila förutsättningar för stadsdelsnämndernas utvecklingsarbete. Alla stadsdelsnämnder ska därför ta fram lokala utvecklingsprogram.

Tillsammans med satsningar på skola, jobb och tidiga sociala insatser, ska en utveckling av levande och välskötta stadsmiljöer i hela staden vara i fokus. En stadsövergripande strategi för levande lokala centrum ska genomföras. Stadens offentliga rum ska vara av hög kvalitet och erbjuda parker och torg som är inbjudande och levande. Barnperspektivet ska genomsyra detta arbete, där barns behov av lek och rörelse får ta plats. Bostäder och offentliga byggnader ska rustas upp i delar av staden samtidigt som samhällsservice ska garanteras i hela staden, bland annat genom att fler medbor-

garkontor etableras. Arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag ska fortsätta.

Staden ska vidta åtgärder för att säkerställa alla stockholmare ska känna sig trygga i boendemiljön och i sin stadsdel. Det brottsförebyggande arbetet ska förstärkas och samverkan med föreningar, polisen, fastighetsägare och andra lokala aktörer ska vidareutvecklas.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Bostadsbristen begränsar stadens utveckling och stockholmarna. Takten i bostadsbyggandet ska öka med fokus på klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror och ett fördubblat bostadsbyggande inom de allmännyttiga bostadsbolagen. Det långsiktiga målet om att bygga 140 000 lägenheter till 2030 kompletteras med ett mål om att bygga 40 000 bostäder fram till 2020.

För att kunna öka byggandet med god kvalitet måste samverkan mellan stadens förvaltningar förbättras och kommunstyrelsen ska ha ett tydligt ansvar för styrning och samordning. Befintliga bostadsområden ska förtätas och markpolitiken syfta till att det ska byggas fler bostäder med en god arkitektur till en rimlig kostnad. Därför ska riktlinjer för gröna parkeringstal tillämpas, ett hållbart och innovativt byggande uppmuntras och tydligare krav ställas på byggföretagen. Nya riktlinjer för markanvisning antas och konkurrensen på byggmarknaden ska stimuleras genom att fler mindre aktörer ges möjlighet att delta i byggandet av Stockholm. Stadsplaneringen ska vara långsiktigt hållbar och ta hänsyn till viktiga grönområden och ekosystemtjänster. Nyproduktion och upprustning ska utgå från högt ställda krav på energianvändning, miljö och tillgänglighet. Stadsplaneringen ska också genomsyras av ett barn- och jämställdhetsperspektiv.

Givet att förhandlingarna med den av regeringen utsedda förhandlingspersonen visar att Bromma flygplats kan avvecklas utan att förutsättningarna för jobb och utveckling i regionen försämras, ska staden verka för att området där Bromma flygplats idag ligger ställs om till stadsutvecklingsområde med bostäder.

Stockholm ska vara en stad där alla kan bo. Därför ska vi bygga både för unga, studenter och grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Allmännyttans huvudsakliga uppgift ska vara att bygga och förvalta bra bostäder till en rimlig kostnad. För att sänka trösklarna till bostadsmarknaden har stadens bostadsbolag sänkt inkomstkraven. Kompiskontrakt ska erbjudas också till äldre, och mobila hyresrätter ska uppföras på tillfälligt bygglov för att snabbt dämpa bostadsbristen bland unga.

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Stockholms stads idrottspolitik utgår från ett folkhälsoperspektiv. Idrott och motion i unga år lägger grunden för en god hälsa genom hela livet, och ska vara tillgänglig för alla. Satsningar på idrotten ska vara jämställda och fokus ska ligga på barn-, ungdoms- och motionsidrott. Stadens satsningar ska riktas särskilt mot dem som idag rör sig minst. Det betyder riktade satsningar i ytterstaden och ett ökat fokus på unga tjejer och personer med funktionsnedsättning.

Under mandatperioden satsas en miljard kronor för att bygga ikapp den anläggningsbrist som idag hämmar Stockholms växande idrottsliv. Stockholmarna ska kunna idrotta oavsett ekonomiska förutsättningar och kostnaderna för att utöva idrott ska hållas låga. Staden ska tillgodose det ökande behovet av friluftaktiviteter genom bland annat en satsning på stadens friluftsanläggningar. Simkunnighet är livsviktigt och ger ökad livskvalitet. Målsättningen är därför att fler stockholmare ska lära sig att simma.

Föreningslivet är en fantastisk tillgång för alla stockholmare och ska stödjas och ges förutsättningar att växa. Arbetet mot diskriminering ska stödjas och vara en förutsättning för att större ideella organisationer ska få kommunala bidrag.

Fritidsverksamheten ska vara öppen och attraktiv för alla oavsett kön. Det behövs fler träffpunkter på ungdomars egna villkor och enligt deras egna önskemål. Det ska finnas möjlighet till olika kostnadsfria kultur- och idrottsaktiviteter, i synnerhet under loven. Sommarkolloverksamheten behöver utvecklas, så att den passar fler och upphandlingar av kolloplatser ska göras för längre period. Parklekar och lekplatser ska utvecklas och byggas ut.

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kultur ger plats för människor att mötas, uppleva och själva gestalta sina liv. Konst och kultur är en självklar del av demokratin och minskar rädsla, fördomar och främlingskap mellan människor. Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det. En offensiv och strategisk kulturpolitik bidrar till ett mer kreativt Stockholm. Kulturpolitiken ska ha ett jämställdhetsperspektiv.

Stockholmarnas tillgång till kultur och eget kulturskapande ska öka. Bibliotekens roll ska stärkas. Genom satsningar på kulturskolan och sänkta avgifter ska alla barn och unga både själva kunna skapa och ta del av professionell kultur. Tillgången till kvalitativ kultur är en mänsklig rättighet och ska inte bero på inkomst, kön eller bostadsadress.

Det lokala kulturlivet ska främjas och kulturen ska stärkas, särskilt i ytterstaden. Stadens museer ska vara avgiftsfria och stadsmuseet ska ges en friare roll. Kulturen ska ge plats för den mångfald av erfarenheter som finns i staden och förutsättningarna för stadens kulturarbetare och det fria kulturlivet ska vara goda.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Stockholmare ska kunna känna trygghet inför ålderdomen och all äldreomsorg ska vara bra äldreomsorg, oavsett utförare. Hårda kvalitetskrav på kontinuitet, bemanning, utbildningsnivå och goda arbetsvillkor för personalen ska ställas. Kommunen ska vara icke-valsalternativet i hemtjänsten. Den idéburna sektorn i äldreomsorgen ska stöttas.

Stockholm ska genomföra en översyn av hur hemtjänsten organiseras, exempelvis när det gäller valet mellan LOV- och LOU-systemet. Det ska finnas tillräckligt många alternativ för en bra valfrihet och tillräckligt få för att staden ska kunna följa upp och garantera kvaliteten. Inom ramen för översynen utvärderas även ersättningssystemet för hemtjänsten. Syftet är att öka äldres inflytande över insatserna samtidigt som medarbetarna ges utrymme att använda sitt yrkeskunnande.

Äldre ska kunna påverka både genom att välja utförare och innehåll i omsorgen. De ska ha rätt till regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap. Äldre ska känna sig trygga genom ökad personalkontinuitet inom äldreomsorgen. Rätten till ett tryggt boende är grundläggande och från 85 års ålder ska stadens äldre ha rätt till hjälp till ett tryggare boende.

Bemanningen i äldreomsorgen ska öka. För att klara framtida rekrytering ska staden förbättra arbetsvillkoren genom rätt till kollektivavtal, heltid, rimliga scheman och en bra löneutveckling. Ökade möjligheter ska finnas till kompetensutveckling. Demenskompetensen ska utvecklas och kvalitetssäkras. Staden ska genomföra insatser för att öka andelen studerande på omsorgsprogrammet.

Ett klimatsmart Stockholm

Visionen om ett klimatsmart Stockholm: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmare att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till följande mål för verksamhetsområdena:

- Energianvändningen är hållbar
- Transporter i Stockholm är miljöanpassade
- Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning
- Stockholms kretslopp är resurseffektiva
- Stockholms miljö är giftfri
- Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Energianvändningen är hållbar

Stockholms stad ska bli en klimatneutral stad. En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och omställning till användning av förnybar energi. Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar men även luftföroreningar från förbränning ger miljö- och hälsoproblem. Dagens utvinning och användning av energi är en av orsakerna till flera av de stora miljöproblemen. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter.

Stockholms stad ska ta ansvar för att minska de klimatpåverkande utsläppen. Målet att Stockholm ska vara fossilbränslefritt ska uppnås till år 2040 och detta är en central del i stadens långsiktiga vision. För att säkerställa att målet nås ska återkommande avstämningar göras. Staden följer EU:s mål om en halvering av energianvändningen i byggnadsbeståndet mellan 1995-2050, men arbetar systematiskt för att minska energianvändningen inom samtliga verksamheter. Staden ska minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion, som exempelvis solceller på stadens fastigheter, ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Stockholm sätter en hög standard för energieffektivt byggande genom tydliga krav på låg energianvändning vid nybyggnation. Hänsyn ska tas till produktionens hela påverkan på klimatet och därför ska det arbetas fram en beräkningsmodell för livscykelanalys. I det befintliga byggnadsbeståndet ligger staden i framkant med energieffektiviseringsprojekt och projekt för förnybar energiproduktion. Projekten skapar erfarenheter som kan användas inom och utanför stadens organisation och därmed stärka tillväxten inom miljöteknikområdet och skapa arbetstillfällen.

Stockholms stad har, som delägare av Fortum Värme AB, en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt och vara avvecklade helt senast år 2020. Transportsektorns klimatpåverkan ska minska kraftigt. Klimatutsläppen ska minska och ett förebyggande arbete ska bedrivas för hög klimatberedskap. Stockholmarnas faktiska klimatpåverkan ska redovisas för att öka medvetenheten.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

En av de viktigaste prioriteringarna på miljöområdet är att stadens transporter ska bli mer miljöanpassade samtidigt som staden växer. Hela samhället är beroende av transporter och de möjligheter de ger – människor ska ta sig till arbete, skola, fritidsaktiviteter och kunna besöka Stockholm, varor finnas på plats när vi behöver dem och till

sist transporteras bort. Stockholms växande befolkning innebär utmaningar inom transportsektorn, men det skapar också förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafik och stråk för cykel och gång.

När fler ska resa på en begränsad yta måste gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras och investeringar fördelas jämställt. Biltrafiken måste minska för att nå de nationella klimatmålen för vägtrafiken till 2030. Det ger förutsättningar för en bättre miljö och en stad där framkomligheten ökar för fler, bland annat för nyttotrafiken. Framkomligheten ska öka för stombusstrafiken i Stockholm.

Fler väljer att cykla och därför ska en kraftfull satsning genomföras för att Stockholm ska bli en ledande cykelstad. Framkomligheten ska förbättras och nya, breda cykelbanor ska byggas med hög standard genom ökade investeringar. Lånecykelsystemet behöver utvecklas och fler säkra cykelparkeringar byggas. Pendling med cykel, via gång och med kollektivtrafik ska underlättas. Staden ska arbeta för att minska konflikterna mellan gående och cyklister och göra kollektivtrafiken till ett attraktivt val. Stockholm ska bli en mer attraktiv stad med bättre förutsättningar för fotgängare. I syfte att skapa en trafiksäker miljö och en bättre stadsmiljö ska hastighetsbegränsningarna på lokal- och huvudgator revideras. Luften ska vara ren att andas och trafiksäkerheten ska höjas, framförallt vid stadens skolor.

Framkomligheten ska öka genom stadens kommande parkeringsstrategi för stadens alla delar och samlastningsinitiativ för godstrafiken startas. Bilpooler ska prioriteras och gynnas inom staden. Investeringarna i kollektivtrafik måste öka kraftigt. Den föreslagna utbyggnaden av tunnelbanan är långsiktigt otillräcklig och under mandatperioden behöver planeringen kompletteras.

Staden ska arbeta aktivt för ren luft. Luftkvaliteten ska förbättras genom bland annat minskad biltrafik, sänkt hastighet och åtgärder för minskad dubbdäcksanvändning. Dubbdäcksförbud ska införas på ytterligare två gator i syfte att förbättra luftkvaliteten.

Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Stockholms mål att bygga 140 000 lägenheter och tillhörande offentlig och kommersiell service fram till 2030 innebär en stor utmaning. När staden växer ska stor hänsyn tas till Stockholms blå och gröna värden. Nya bostadsområden ska utformas på bästa möjliga sätt och nybyggnation ska ske med minsta möjliga ingrepp och påverkan på de befintliga miljöerna. Anspråken på markanvändning i kombination med pågående klimatförändringar, ställer höga krav på hur staden planeras och strategiskt arbetar med grönytor, vattenförekomster och stadsmiljöer för rekreation och biologisk mångfald. Detsamma gäller andra miljöhänsyn som buller, luftkvalitet, närhet till parker m.m. I detta arbete blir strategier för grönstrukturer, ekosystemtjänster och handlingsplaner för god vattenstatus viktiga.

Parker och naturreservat är viktiga för stockholmarna och ska underhållas bättre. Kyrkhamn, Årstaskogen/Årsta holmar, Älvsjöskogen och Rågsveds friområde ska bli naturreservat. Förutsättningarna att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat ska utredas vidare.

Arbetet med att skydda Stockholms vatten utvecklas så att den ekologiska statusen i sjöar och vattendrag förbättras. En handlingsplan för rent vatten ska genomföras och vattenkvaliteten ska stärkas exempelvis genom åtgärder för att möta eftersatt underhåll i vattenledningsnätet.

Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Stockholm ska utveckla kretslopp som är resurseffektiva. Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall. Fokus ska därför ligga på EU:s avfallshierarki. Det avfall som uppkommer ska tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Möjligheten att återvinna ska förbättras i Stockholm. Återvinningscentralerna ska bli mer tillgängliga och möjligheterna till återbruk ska utökas. Stockholmare ska uppleva att det är enkelt att återvinna. Matsvinnet ska minska i stadens verksamheter och insamling av matavfall ska ha ökat till 70 procent år 2020.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen.

I Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett ”Giftfritt Stockholm 2030” och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen. Åtgärderna handlar om att rensa bort och undvika farliga ämnen i kemiska produkter, varor och byggmaterial som staden använder och verka för att andra aktörer ska arbeta i samma riktning.

Dessa utmaningar är svåra att komma åt enbart med traditionella åtgärder utan kräver också andra angreppssätt där såväl stadens verksamheter som andra aktörer behöver bidra. Staden ska därför både minska användningen av skadliga kemikalier i de egna verksamheterna och genom kunskapsspridning verka för att företag och allmänhet gör detsamma.

Barn ska ha rätt till en giftfri vardag i förskola och skola. Staden har ett genomgående fokus på att minska barns exponering. Staden ska därför intensifiera arbetet med att kartlägga och ta bort gifter. Arbetet att kartlägga och åtgärda bristande inomhusluft och buller i förskola och skola ska snabbas på. Andelen ekologisk mat i förskola och skola ska öka. Staden ska verka för att minska matens miljöpåverkan, exempelvis genom ökad andel vegetarisk mat, inom sina verksamheter och målet om 50 procent ekologisk mat är en del av stadens arbete för ett giftfritt samhälle.

Miljörelaterad information till medborgarna ska stärkas och Stockholm ska bli en Fair-trade-city.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. En god inomhusmiljö har därför stor betydelse för hälsa och komfort. Stockholm har en hög standard på sin bostadsbebyggelse men det finns alltså hälsobesvär relaterade till inomhusmiljön i en del av stadens byggnader. Redan i planeringsstadiet av nya bostäder är det viktigt att anpassa exempelvis material och utformning för att skapa bästa möjliga boendemiljö.

Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden följer dessutom nya utmaningar och det är viktigt att redan i planeringen för bebyggelse arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Stadens arbete med att minska hälsorelaterade riskfaktorer och förbättra stockholmarnas inomhusmiljö behöver fortsätta kontinuerligt. Detta gäller särskilt buller i bostäder och allmänna lokaler, dålig luftkvalitet, luktstörningar, förebyggande av fuktskador och höga radonhalter. Arbetsmiljön för många påverkas genom dåliga lokaler. Ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett ekonomiskt hållbart Stockholm: ”Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare.”

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till följande mål för verksamhetsområdena:

- Stockholm är en världsledande kunskapsregion
- Stockholm är en företagsvänlig stad
- Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
- I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet
- Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

De högskolor och universitet som finns i regionen är av avgörande betydelse för Stockholms fortsatta utveckling. Staden ska driva på för att öka antalet högskoleplatser kraftigt i regionen. Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle är en av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden. Samverkan ska innefatta bland annat gemensamma forskningsprojekt, en offensiv satsning på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum

Stockholm ska vara ett centrum för internationellt baserad verksamhet inom forskning och utveckling. Detta förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur. Staden ska främja utvecklingen av kreativa näringar, miljöteknikföretag, besöksnäring och arbetsintegrerande sociala företag. Inom informations- och kommunikationsområdet (ICT) genomförs flera samarbetsprojekt med bransch och akademi för att ytterligare befästa Stockholms världsledande ställning. I mötet mellan människa och teknik ska Stockholm vara den stad som bäst utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet och vardagen enklare och bättre för våra invånare, anhängare, företagare och besökare.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Nya och växande företag är avgörande för att skapa nya arbetstillfällen. Stockholm ska vara en attraktiv stad för småföretagare och det lokala näringslivet ska stärkas genom utvecklad företagarservice och rådgivning. Startup-verksamheter utvecklas för att fler ska kunna starta företag. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikesfödda ska särskilt stödjas. Den kreativitet som idag finns hos stockholmare måste kunna komma till uttryck inom såväl etablerade företag, offentlig sektor som inom nystartade företag.

Staden ska samverka med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm. Genom ett utvecklat partnerskap mellan arbetsmarknadens parter och förstärkt yrkesutbildning ökar förutsättningarna att möta företagets behov i exempelvis frågor om matchning och kunskapsförsörjning.

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörja sig själva

Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad. Trots detta råder arbetskraftsbrist i många yrken, samtidigt som arbetslösheten bland unga ökar.

Ungdomsarbetslösheten ska minimeras genom att unga erbjuds jobb, utbildning eller praktik senast inom 90 dagar. Uppföljningsansvaret förlängs och permanentas upp till 25 års ålder. Fler lokala insatser ska etableras i områden med hög ungdomsarbetslöshet. Staden ska skapa nya vägar in på arbetsmarknaden genom att pröva modeller som varit framgångsrika i andra kommuner. Personer som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska i ökad utsträckning erbjudas anställningar inom staden i upp till ett år.

Målet är ett hållbart arbetsliv med trygga anställningar och möjlighet till livslångt lärande. Arbetsmarknaden ska vara jämställd och fri från diskriminering. Alla ska, oavsett kön och etnicitet, ha lika tillgång till arbetsmarknadsinsatser och dessa ska utgå från individens behov. Riktade insatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden ska intensifieras och långtidsarbetslösheten ska minska kraftigt.

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Betydligt fler elever ska klara grundskolan och fler stockholmare ska ges möjlighet att utbilda sig på högskolor och universitet. Därför ska staden arbeta hårt för att få fler utbildningsplatser till Stockholmsregionen.

Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden. Detta gäller både utbildning på grundläggande nivå och utbildning som är riktad mot bristyrken. Kvaliteten i Svenska för invandrare (SFI) ska höjas och undervisningen i större utsträckning individanpassas. Möjligheter att läsa svenska under föräldraledighet ska utökas. Utbudet inom Komvux ska utökas och kombinationsinsatser för personer som står långt från arbetsmarknaden prövas.

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är målet att skapa en jämlik och hållbar stad. En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Därför ska Stockholm alltid ha en budget i god ekonomisk balans. Grundläggande mål för soliditet och investeringskostnader garanterar långsiktig hållbarhet. Stadens verksamhet ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga.

Stockholm är en stad med stort, och eftersatt, behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Kortsiktigt innebär uteblivna investeringar bättre förutsättningar att uppvisa positiva ekonomiska resultat. Långsiktigt innebär det ökade kostnader och en sämre fungerande stad. Stockholm ska under kommande år höja investeringsnivån för att möta behoven i en växande stad. Den höjda nivån ska kombineras med en ökad kostnadsmedvetenhet i investeringsprojekten för att garantera en god hushållning av resurser.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Visionen om ett demokratiskt hållbart Stockholm: "Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla."

För att nå visionen ska stadens nämnder och bolagsstyrelser bidra till följande mål för verksamhetsområdena:

- Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika
- Stockholm är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

- Stockholm lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering
- Stockholms är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention
- Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande
- Offentlig upphandling utvecklar staden i en hållbar riktning

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i stadens alla verksamheter. Stadens egen verksamhet ska därigenom bidra till ökad jämställdhet. Arbetet med att utveckla genusbudgetering ska fortsätta.

För att minska risken för diskriminering ska staden aktivt verka för jämställda löner genom årliga lönekartläggningar. Rekryteringar ska baseras på kompetens. Genom en aktiv personalpolitik ska anställningsvillkor i kvinnodominerade sektorer förbättras. Särskilt gäller det ett fortsatt arbete för rätt till heltid och tryggare anställningar.

Alla förvaltningar ska ha könsuppdelad statistik och analysera resursfördelningen utifrån kön. Kommunstyrelsen ska utarbeta en handlingsplan med utgångspunkt i den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN). Målet är ett jämställt Stockholm där makt och resurser fördelas lika.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Staden ska vara en bra arbetsgivare som erbjuder så goda arbetsvillkor att fler vill arbeta i staden. Rätt till heltid och trygga arbetsvillkor är grundläggande. Därför är fasta anställningar norm och allmänna visstidsanställningar ska fasas ut. Personaltätthetens betydelse för kvalitet och arbetsmiljö ska beaktas. Den som arbetar i Stockholms stad ska kunna leva på sin lön. Trygghet och god arbetsmiljö ska vara lika självklara i upphandlad verksamhet.

Jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering ska genomsyra personalpolitiken. Därför ska den segregerade arbetsmarknaden brytas, lönekartläggning genomföras årligen och löneskillnader utjämnas. Det ska vara enkelt att kombinera föräldraskap med arbete i staden.

Stadens hälsofrämjande arbete intensifieras i yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder. Helhetslösningar för ökad hälsa ska utvecklas för yrkesgrupper med särskilt utsatta arbetsvillkor.

Fler personer med funktionsnedsättning ska erbjudas anställning i staden. Stockholms stad ska vara en arbetsgivare som bejakar olikheter. En aktiv planering för breddad rekrytering ska finnas på alla nivåer i staden. Chefer ska ha god kunskap om stadens inkluderande rekryteringsprocess. Det är prioriterat att öka andelen utrikes födda i chefspositioner. Flerspråkighet ska vara en merit. Fokus är förebyggande arbete samtidigt som diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling alltid ska motarbetas.

Kompetensutvecklingen ska öka i enlighet med beslut om kompetensutvecklingsfond. De anställdas inflytande ska stärkas och kulturer av tystnad inom organisationen ska aktivt motverkas. Staden mår bra av anställda som vågar och vill bidra till utveckling av stadens verksamhet. Stockholm ska ha en styrmodell som vägleds av välfärdspro-

fessionens kunnande och yrkesetik. Chefer ska ha goda förutsättningar att utöva ett gott ledarskap.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska leda arbetet att säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Rådet för mänskliga rättigheter är en resurs i detta arbete som ska ge råd till verksamheterna för att säkerställa att staden lever upp till de mänskliga rättigheterna. Exempel på detta kan vara hur staden kan utveckla ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerande och tillgängligt arbetssätt.

En viktig del av att vara en stad som lever upp till mänskliga rättigheter är att synliggöra exempelvis diskriminering. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och utmärkas av lärande inom och utanför stadens organisation. För att uppnå detta behöver staden bli bättre på att kartlägga och analysera verksamheten. Ett exempel kan vara användandet av jämlikhetsdata.

I Stockholm ska alla kunna vara den de är. Stockholms stad ska fatta beslut om och implementera ett hbtq-program.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barnets rättigheter ska vara centrala för alla politikområden. För att garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Under året ska ett program för barnets rättigheter beslutas och implementeras. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd stärks förutsättningarna att se varje barns behov.

Det ska inte spela någon roll var du kommer ifrån. I Stockholm ska alla barn oavsett social bakgrund eller legal status ha rätt till skola och förskola. Inom verksamheter som riktas till barn och unga ska kompetens inom genus, normkritik och antirasistiska perspektiv öka och arbetet med likabehandlingsplaner ska stärkas.

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Ett liv med frihet från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Staden behöver stärka insatserna mot våld i nära relationer, exempelvis genom relationsvårdscentrum. Organisationer som arbetar för denna rätt, exempelvis tjej- och kvinnojourer, ska garanteras långsiktigt stöd. Tjej- och kvinnojourer ska få förutsättningar att kunna ge skydd till våldsutsatta papperslösa.

För att förebygga våld i nära relationer, sexuellt våld och hatbrott ska staden förstärka sina insatser mot diskriminering samt kompetenshöjning i genus, normkritik och antirasism. Staden ska också utveckla stadsmiljöer där alla känner sig trygga. Genom minskade klyftor och socialt förebyggande arbete kan social oro minska och fler få möjlighet att utvecklas.

Insatser mot hat- och hetsbrott ska prioriteras och stadens verksamheter ska samverka med andra myndigheter och ideella organisationer för att alla ska kunna känna trygghet.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla dess invånare. Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet. Stockholms stad ska ha höga ambitioner för att bygga bort enkelt avhjälpna hinder. Alla invånare ska kunna leva likvärdiga liv, ha

lika möjligheter och kunna ta del i stadens utbud, oberoende av funktionalitet. Byggnader, offentlig miljö och kollektivtrafik ska vara tillgängliga så att alla kan delta på lika villkor. Den bristande tillgänglighet som råder i dag hindrar människor från att utvecklas, leva ut sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen.

Samhällsinformationen ska finnas tillgänglig för alla. Nya bostäder ska vara tillgängliga och äldre bostäder ska vid renovering rustas för ökad tillgänglighet. Stöd och service till personer med funktionsnedsättning ska hålla hög kvalitet och stora möjligheter till inflytande ska garanteras. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån en grund i antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor. Likvärdig utbildning är en rättighetsfråga.

Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling och den framtid som vi lämnar efter oss till kommande generationer. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden måste ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka demokratin.

Stadsdelsnämnderna är ett viktigt verktyg i lokaldemokratin och ska ha resurser för att utveckla och följa upp verksamheten med invånarna, verksamma i området och anställda. Staden ska skapa förutsättningar för en meningsfull lokal demokrati. Facknämnderna ska också se över hur de kan öka tillgängligheten och utöka kontakterna med de invånare i staden vars röster inte hörs idag. Successivt ska fler medborgarkontor öppnas för att närma stadens verksamheter till dess invånare.

Stockholmarnas inflytande över sin närmiljö ska stärkas och inflytandet vid exempelvis samhällsplanering ska stärkas. Stadsdelsnämndernas inflytande ska stärkas genom att ansvarsområden tillförs och genom att centrala nämnder ska samverka bättre med stadsdelsnämnderna i enlighet med kommande riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Alla invånare har rätt till en bra välfärd och skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för. Välfärdens verksamheter är ingen marknad. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke-vinstdrivande verksamheter. Överskott ska som huvudregel återinvesteras i verksamheten. Inom välfärdssektorn ska staden verka för att entreprenörer öppet redovisar verksamhetens ekonomi, för att tydliggöra att medel avsatta för välfärd används för detta ändamål.

Ett förslag till nytt program för upphandling och inköp har utarbetats med utgångspunkten att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och de anställdas rättigheter värnas samtidigt som höga miljökrav ska ställas. Staden ska i all upphandling ställa tydliga kvalitetskrav, såsom exempelvis krav på bemanning och utbildningsnivå. Ett nytt upphandlingsprogram ska också ta tydligt avstamp i perspektivet på offentlig upphandling som ett medel att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. All upphandling ska ske med inriktningen att ILO:s kärnkonventioner respekteras.

De anställdas rättigheter ska värnas och utvecklas genom att staden ställer sociala krav, till exempel om att erbjuda jobb till långtidsarbetslösa eller utbildning och praktik till studerande. För att undvika oseriösa aktörer ska staden arbeta enligt ”Vita jobbmodellen” och ställa krav på arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal. Som princip ska de krav som staden ställer på sina egna verksamheter, exempelvis när det

gäller antidiskrimineringskrav samt miljö- och klimatkrav, också ställas på upphandlad verksamhet. De krav som ställs på en huvudleverantör ska också gälla för underentreprenörer.

Stadens inriktningsmål

En god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare kommer att ställa på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar. Budgeten ska innehålla mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Ekonomin är en förutsättning för verksamheten, men också en begränsning. Budgeten ska hållas. Nämnder och bolagsstyrelser ska därför löpande följa sina verksamheter och göra omprioriteringar om det behövs, för att nå målen inom givna budgetramar.

Genom tydliga mål för verksamheterna klargörs vilka uppdrag som har ålagts nämnderna och bolagsstyrelserna och vad som är möjligt att uppnå med befintliga resurser. Målen ska vara mätbara och utvärderas i samband med budgetuppföljningen. I verksamhetsberättelsen ska måluppfyllelsen redovisas. Avvikelse hanteras och stäms av under året.

I denna budget för 2016 med inriktning för 2017 och 2018 fastslås fyra inriktningsmål för stadens verksamheter:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Under respektive inriktningsmål redovisas kommunfullmäktiges mål för verksamheterna. Dessa följs upp av kommunstyrelsen med mätbara indikatorer som redovisas per mål i bilaga 5. Under respektive nämnd eller verksamhetsområde redovisas kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter. Därutöver finns i förekommande fall obligatoriska nämnd-/bolagsindikatorer, som nämnden eller bolaget följer upp.

Staden ska under 2016 vidareutveckla analyserna av verksamheternas resultat och måluppfyllelse. Det är särskilt viktigt att fördjupa kunskaperna om skillnader mellan stadsdelar, grupper av invånare samt skillnader mellan könen. Nämnder och bolagsstyrelser ska i sin planering och uppföljning av kommunfullmäktiges indikatorer och nämndindikatorer tydliggöra prognoser och resultat för olika grupper.

Mål och indikatorer för inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm ska samordnas med stadens nya miljöprogram. Förslaget till miljöprogram remissbehandlas under hösten 2015 och efter beslut i kommunfullmäktige kommer nya indikatorer att läggas fast och målen för verksamhetsområdena eventuellt justeras.

Ytterligare indikatorer för att följa upp kommunfullmäktiges mål för inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm kommer att utarbetas under 2016.

Förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Global konjunkturåterhämtning med risker

Den globala konjunkturen förväntas successivt stärkas under de kommande åren, även om det finns betydande nedåtrisker. Sammantaget beräknar OECD¹ att den globala BNP-tillväxten² förstärks från cirka 3,1 procent i år till 3,8 respektive 3,9 procent 2016 och 2017. Det är framför allt de mogna ekonomierna som driver tillväxten. USA och Storbritannien fortsätter att visa på en stabil återhämtning med en stark utveckling på arbetsmarknaden och även tillväxten i euroområdet är på väg upp efter hanteringen av den grekiska krisen.

Prognosen för tillväxtmarknaderna med Kina i spetsen är mer osäker. Upprepade kinesiska valutanedskrivningar i kombination med börsnedgångar skapar osäkerhet kring stabiliteten i ekonomin. Kina står för en femtedel av den globala tillväxten och en avmattning får stora effekter på världshandeln, inte minst när det gäller råvarumarknaderna.

Svensk ekonomi stärks

Statistik för första halvåret visar att Sveriges ekonomi fortsätter att utvecklas åt rätt håll. Nationalräkenskaperna för andra kvartalet 2015 visar en BNP-tillväxt på 3,3 procent jämfört med motsvarande kvartal 2014, vilket är den högsta tillväxten i årstakt sedan tredje kvartalet 2011. Tillväxten väntas förbli stark de närmaste åren. I sin augustiprognoz reviderar Konjunkturinstitutet upp tillväxten för åren 2015 och 2016 till drygt 3 procent. Tillväxten drivs både av hushållens konsumtion och av en starkare exportutveckling.

Antalet sysselsatta fortsätter att öka, även om ökningstakten mattats av något. Samtidigt ökar arbetskraften snabbt, bland annat som en följd av den stora invandringen till Sverige. Eftersom nyanlända har en svagare ställning på arbetsmarknaden bedömer Konjunkturinstitutet att arbetslösheten minskar relativt långsamt de närmaste åren. I år uppgår arbetslösheten till 7,7 procent av arbetskraften och den beräknas sjunka till cirka 7 procent 2017.

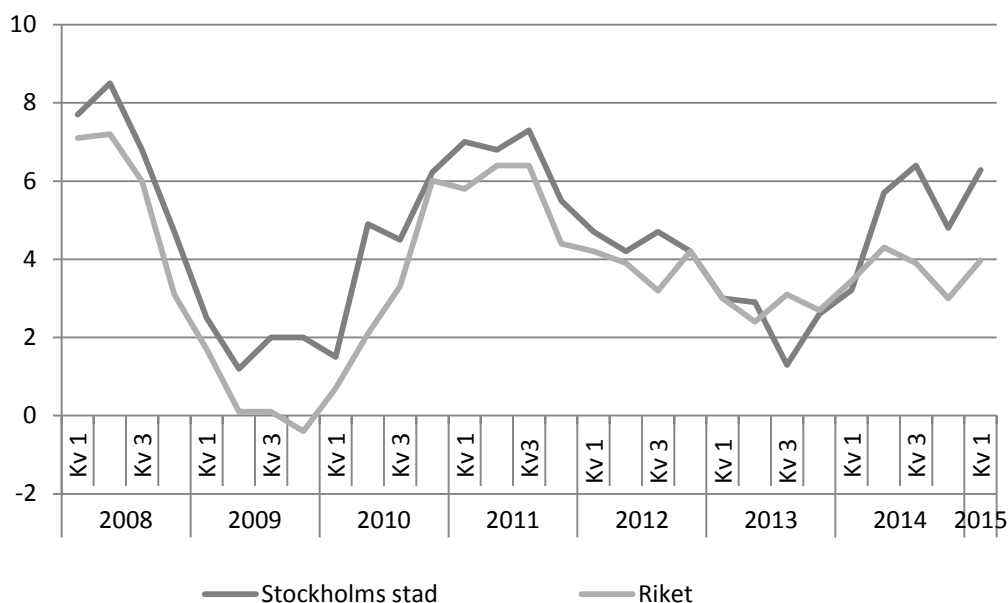
Konjunkturen i Stockholm fortsätter att utvecklas bra

Konjunkturen i Stockholm fortsätter att utvecklas väl. Ett tecken på detta är Stockholms Handelskammars konjunkturbarometer för näringslivet som ligger klart över det historiska genomsnittet. En annan indikator på regional tillväxt är lönesumman som utgör huvuddelen av bruttoregionprodukten (BRP), men publiceras betydligt tidigare. En växande lönesumma visar att antalet löntagare har ökat eller att högre lön har betalats ut av arbetsgivare. Under de senaste kvartalen kan vi se en starkare lönesummeutveckling i såväl Stockholms stad som i övriga landet. Första kvartalet 2015 ökade lönesumman i Stockholms stad med 6,3 procent jämfört med motsvarande kvartal 2014. Detta indikerar en förstärkning i konjunkturen.

¹ OECD är en ekonomisk samarbetsorganisation och består av 34 medlemsländer. Organisationen medlemsländer står för ungefär två tredjedelar av världens produktion av varor och tjänster.

² Bruttonationalprodukt, BNP, definieras som värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land för användning till konsumtion, investering och export under en period.

Lönesummor, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal året innan, t.o.m. kvartal 1, 2015

Källa: SCB

Anm. Lönesumma definieras som timlön gånger antalet arbetade timmar

Sysselsättningstillväxten har dämpats något

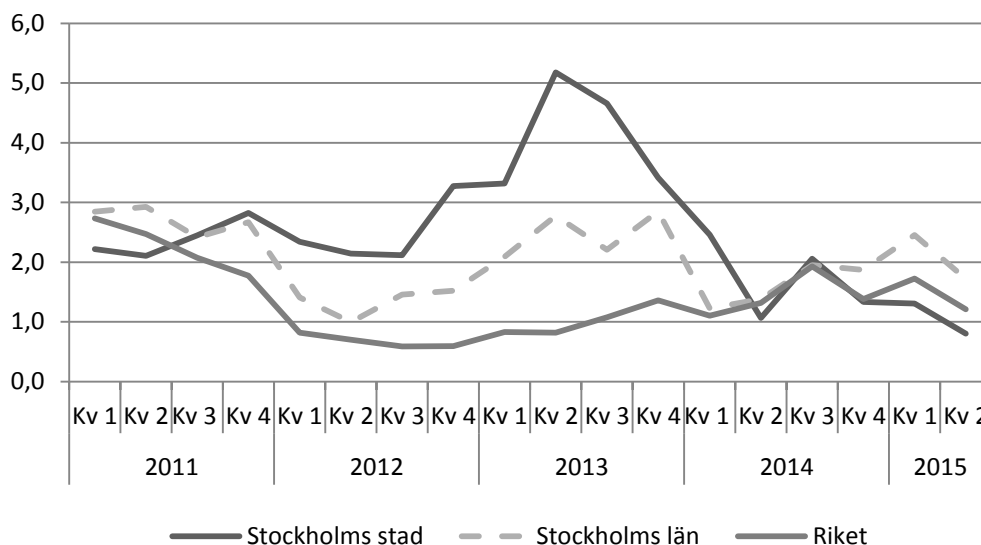
Arbetsmarknaden i Stockholm utvecklas bra även om de senaste årens starka sysselsättningstillväxt har avtagit något, vilket framgår av diagrammet nedan. Andra kvartalet 2015 ökade antalet sysselsatta i Stockholms stad (15-74 år) med 0,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2014, vilket innebär en lägre tillväxttakt än tidigare. Sysselsättningstillväxten i hela Stockholms län var dock högre och uppgick till 1,7 procent. I riket som helhet ökade sysselsättningen med 1,2 procent det andra kvartalet.

Olika indikatorer, såsom antalet lediga jobb och företagens anställningsplaner enligt Konjunkturbarometern³, pekar dock på att sysselsättningen kommer att stiga snabbare under resten av året. I Arbetsförmedlingens prognos för länets arbetsmarknad 2015-2016 väntas sysselsättningen i Stockholms län öka med 51 500 personer.

Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 15-74 år är också betydligt högre i Stockholm än i resten av landet och övriga storstadsregioner. Sysselsättningsgraden i Stockholms stad uppgick till 73,7 procent under 2014 att jämföra med 66,2 procent för riket. Den höga sysselsättningsgraden speglar att Stockholms stad är centrum för Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknadsregion, men trots detta finns en betydande matchningsproblematik. Det finns en stark efterfrågan på arbetskraft och en tydlig brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden.

³ Konjunkturinstitutet frågar varje månad svenska företag och hushåll om deras syn på ekonomin. Resultatet sammanställs i rapporten Konjunkturbarometern.

Sysselsättningsutveckling i Stockholms stad, länet och i riket, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: SCB:s Arbetskraftsundersökning

Arbetslösheten minskar långsamt

Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden i Stockholms län 2015-2016 pekar på att arbetslösheten kommer att minska långsamt de närmaste åren. Den viktigaste arbetsmarknadspolitiska utmaningen är matchningen mellan arbetskraftens kompetens och arbetsgivarnas behov. Stockholm har en högre andel jobb med krav på teoretisk specialistkompetens än riket som helhet. Detta samtidigt som majoriteten av de inskrivna arbetslösa endast har förgymnasial utbildning. Av de inskrivna arbetslösa i Stockholms län tillhör drygt 70 procent grupper som står längre från arbetsmarknaden. Hit räknas de som har högst förgymnasial utbildning, är födda utanför Europa, har funktionsnedsättning eller är äldre än 55 år. Förenande för dessa grupper är, trots mycket stora variationer mellan de individer som ingår, att de bedöms löpa högre risk att hamna i långa tider av arbetslöshet.

Utbildning blir allt viktigare. Tre av tio 20-åringar i Stockholms stad saknar en fullföljd gymnasieutbildning. Att få ett arbete utan gymnasieexamen är svårt och väntas bli ännu svårare i framtiden. En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är också att utrikesföddas kompetens inte tas till vara i tillräcklig omfattning. Arbetslösheten är nästan tre gånger så stor hos den utrikesfödda befolkningen. Integration på arbetsmarknaden är en av de viktigaste frågorna för Stockholms utveckling och den framtida kompetensförsörjningen.

Skillnaderna i Stockholm

Stockholms roll som tillväxtmotor förstärks, men ökade skillnader i levnadsvillkor mellan olika delar av staden riskerar att dämpa tillväxtförutsättningarna. Stockholms stads kommission för social hållbarhet har presenterat en första rapport med syfte att ge en samlad bild av skillnader i livsvillkor i Stockholms stad och hur dessa har utvecklats över tid.

Rapporten behandlar fem områden: Välbefinnande och hälsa, Uppväxtvillkor och utbildning, Arbete och försörjning, Boende och stadsmiljö samt Demokrati och trygghet. För Stockholms stad som helhet visar rapporten på en positiv utveckling. Stockholmarna mår i allmänhet allt bättre och blir allt tryggare. Sysselsättningen ökar och

inkomsterna stiger. Samtidigt har skillnaderna mellan grupper och stadsdelar vuxit och på vissa områden har utvecklingen gått åt fel håll. Det finns exempel på stadsdelar där valdeltagandet sjunkit de tre senaste valen, samtidigt som valdeltagandet i staden som helhet har ökat.

I jämförelse med Malmö och Göteborg ser dock situationen på flera sätt mer gynnsam ut i Stockholm. Stockholm har en välutbildad befolkning och ett dynamiskt näringsliv som gör regionen väl rustad att möta en kunskapsintensiv global konkurrens. Genom att minska skillnader i staden kan konkurrenskraften stärkas ytterligare samtidigt som fler stockholmare får möjlighet att förverkliga sina liv.

Budgetens finansiering

Konjunktorens påverkan på stadens skatteunderlag

Den höga risknivån i den internationella utvecklingen gör att stadens ekonomiska planering är fortsatt sårbar. På grund av exportindustrins stora betydelse påverkas Sverige mer än de flesta andra länder av svängningar i världskonjunkturen. Stockholms stads finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter, som i sin tur beror på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Skatteunderlagstillväxten bestäms av hur lönesumman utvecklas⁴, det vill säga av löneökningar och antalet arbetade timmar.

Stabil skatteunderlagstillväxt under kommande år

Mycket tyder på att världsekonomin är på väg att återhämtas och att svensk ekonomi kommer att växa snabbare de närmaste åren. Därmed kommer skatteunderlagsutvecklingen att stärkas successivt. SKL:s prognos för skatteunderlagets ökningstakt från 2014 till 2019 visas i tabellen nedan, där även regeringens skatteunderlagsprognos från budgetpropositionen framgår. Regeringens prognos visar större ökningstal framför allt 2015 och 2017. Den viktigaste förklaringen är att regeringens prognos baseras på större ökning av antalet arbetade timmar.

Olika skatteunderlagsprognoser, procentuell förändring

Procentuell förändring

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014–2019
BP, sep 2015	2,9	5,0	5,3	5,2	4,7	3,9	30,3
SKL, aug 2015	3,2	4,8	5,6	4,3	4,3	3,9	29,0

Källa: Regeringen, SKL

Förändringar i utjämningsystemet

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att inkomstutjämningsreglerna för kommuner och landsting ändras till de regler som gällde för beräkning av inkomstutjämningsavgifter fram till utgången av år 2013. Inkomstutjämningsavgiftsnivån kommer, som tidigare aviserats, att höjas till 85 procent. Det medför att femton kommuner, däribland Stockholms stad och ett landsting (Stockholms läns landsting) får höjda avgifter.

Avgiftshöjningarna ska ske successivt och ett införandebidrag införs för att mildra effekterna. För Stockholms stad innebär dessa förändringar att finansieringen år 2016 minskar med omkring 312 kronor kr per invånare (inkl. införandebidrag).

⁴ Ungefär tre fjärdedelar av det kommunala skatteunderlaget utgörs av lönesumman i samhället.

Regeringens budgetproposition 2016

Den 21 september presenterade regeringen 2016 års budgetproposition med förslag på reformer för sammanlagt drygt 24 miljarder kronor. Reformerna inriktar sig på fler bostäder, bättre resultat i skolan, ett hållbart klimat, ett bättre mottagande och snabbare etablering samt insatser för att trygga välfärden. Huvuddelen av de satsningar som berör kommunerna är i form av riktade statsbidrag. Dessa är öronmärkta (specialdestinerade) för ett visst ändamål och betalas inte ut med automatik utan måste sökas. Det är därför viktigt att stadens nämnder och bolagsstyrelser är aktiva och håller sig uppdaterade på vilka statsbidrag som staden kan ta del av.

Viktiga reformer för Stockholms stad är bland annat riktade statsbidrag för höjda lärarlöner, där 1,5 miljarder kronor avsätts från höstterminen 2016 och 3 miljarder kronor årligen från och med 2017. Vidare avsätter regeringen 2 miljarder kronor om året, 2016–2018, för att öka bemanningen inom äldreomsorgen. Viktigt är också förslagen om höjd schablonersättning för nyanlända och höjd ersättning för asylsökande barns skolgång med 50 procent. För höjd personaltäthet i fritidshemmen införs ett riktat statsbidrag om 250 miljoner kronor år 2016 och 500 miljoner 2017–2019. Till den sociala barn- och ungdomsvården riktas 250 miljoner kronor årligen 2016–2019 för att förbättra förutsättningarna för socialtjänstens arbete. Vidare införs en byggbonus till kommuner som genom ett ökat byggande bidrar till att minska bostadsbristen.

Förslag som också påverkar staden är att taket för högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen föreslås höjas den 1 juli 2016. Detta innebär att det generella statsbidraget till äldreomsorgen minskar med 74 miljoner kronor år 2016 och 148 miljoner år 2017. Kommunerna kan då välja att höja avgifterna inom äldreomsorgen. Regeringen verkställer också sparbetaget på gymnasieskolan och från och med år 2016 dras 470 miljoner kronor från det generella statsbidraget.

Positivt för matchningen på arbetsmarknaden i Stockholm är regeringens förslagna investeringar i nya utbildningsplatser inom vuxenutbildningen. En kraftig ökning av framförallt utbildningsmöjligheter på universitet och högskola samt i yrkeshögskolan föreslås.

God ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som ökade investeringar och kraftigt ökade behov utifrån befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Staden har fastställt sex finansiella mål för 2016, vilka redogörs för nedan.

Mål för verksamheten av betydelse för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige upprättar inriktningsmål för planperioden samt mål för verksamhetsområdet. Kommunfullmäktige fastställer även indikatorer som ska mäta i vilken mån nämnder och bolagsstyrelser uppfyller kommunfullmäktiges mål. Vidare formuleras aktiviteter, som är en riktad insats under en begränsad tidsperiod. Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen. All planering och uppföljning sker i enlighet med stadens styrmodell, ILS, integrerat system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. Som stöd i arbetet finns ett webbaserat verktyg som används på alla nivåer i staden, från kommunfullmäktige till enhet. Uppföljning sker i samband med tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat fastställs varje år i stadens budget och följs upp i tertialrapporter och bokslut. Detta mål är det som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan också mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för 2016 ska uppgå till 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Måttet visar hur stor del av löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från koncernen. Målet är dock att nettokostnaderna aldrig ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller kommunkoncernen understiga 34,0 procent på lång sikt och 30,0 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34,0 procent, men detta ska ses som en varningsgräns för när åtgärder behöver vidtas. Soliditeten ska 2016 inte understiga 34,0 procent för staden eller kommunkoncernen. Under planeringsperioden kan soliditeten dock kortsiktigt behöva minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Samband mellan investeringar och ekonomiskt utrymme

Stadens investeringar medför årliga drift- och kapitalkostnader, som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Sådana projekt motiveras utifrån andra än ekonomiska skäl och belastar stadens löpande ekonomi. Investeringsvolymen måste anpassas efter stadens finansiella resurser, annars kommer utrymmet för befintlig verksamhet och andra nya angelägna behov att behöva begränsas. Det långsiktiga målet för staden är att kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader (inklusive kapitalkostnader) inte överstiger 7,0 procent.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är minst 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla given budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resul-

tatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Verksamhetsområden där god prognossäkerhet av naturliga skäl är svår att uppnå ska identifieras, och förslag till hantering ska tas fram under 2016.

Målet är att prognossäkerheten i tertiärrapport 2, jämfört med utfallet, ska vara högst +/- 1 procent.

Kommunkoncernens investeringar

En viktig förutsättning för att stockholmarna ska kunna bli fler är att nya bostäder och arbetsplatser byggs och att infrastrukturen utvecklas. Målet i Stockholms stad är 140 000 nya bostäder till 2030. Därtill kommer investeringar i gator, parker, idrotts-hallar, förskolor, skolor, gruppboenden och äldreboenden. Staden har därutöver stora åtaganden för medfinansiering av ett antal statliga infrastrukturprojekt med syfte att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm. Stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen innebär att ett växande Stockholm på många ställen blir tätare och mer sammankopplat.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

Ökade resurser krävs för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt. Det ställer krav på prioriteringar i investeringsverksamheten, och en ökad kostnadsmedvetenhet i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade blir det särskilt angeläget att tydligt prioritera mellan stadens framtida investeringsprojekt. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi. Denna har legat till grund för nämndernas/bolagens 5-åriga investeringsplaner i budget 2016. Stadens planerade investeringsprojekt har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som målpåfyllelse, resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden och tidsprioritet.

Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturåtgärder. Detta innebär också god ekonomisk hushållning, eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som finns att tillgå och som investeringsstrategin grundar sig på tar sin utgångspunkt i vad det långsiktiga ekonomiska utrymmet medger utan att befintlig verksamhet och andra angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange hur kassaflödet ska styras utifrån en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över

en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Investeringsnivå, kapitalkostnader och finansiering

Stadens investeringar leder till årliga drift- och kapitalkostnader som i flera fall överstiger beräknade inkomster/intäkter från investeringarna. Dessutom tillkommer ökade driftkostnader för nya gatu- och parkytor, idrottsanläggningar, bibliotek med mera. För att stadens ekonomi ska vara långsiktigt hållbar och för att utrymmet för befintlig verksamhet och andra angelägna behov inte ska behöva begränsas, har kommunfullmäktige fastställt att kapitalkostnadernas andel av nettodriftkostnader, inklusive kapitalkostnader, långsiktigt inte ska överstiga 7,0 procent. Investeringsnivån måste därför anpassas till en långsiktigt hållbar nivå utifrån de finansiella förutsättningarna. Kommunkoncernens investeringar finansieras med internt tillförda medel från den löpande verksamheten, försäljningsinkomster och utökad/ny upplåning. Ökad grad av lånefinansiering inom kommunkoncernen påverkar såväl kommunkoncernens som stadens soliditet negativt eftersom all upplåning sker genom stadens försorg. En viktig förutsättning för att Stockholms stad ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Staden bör därför sträva efter att bidra med egen finansiering genom att realisera en del av de markvärden som skapas genom planläggning av tidigare oattraktiva områden.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar är i infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Underlag från nämnderna för kommande år visar en fortsatt hög investeringstakt. Nämnderna har i underlag för budget 2016 beskrivit och prioriterat större planerade investeringsprojekt utifrån de beslutskriterier som ingår i investeringsstrategins beslutsstöd. Syftet är att visa de ekonomiska konsekvenserna och koppla dem till stadens verksamhetsmål. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till den investeringsplan för stadens nämnder som fastställs i denna budget (se bilaga 3).

Exploateringsnämnden redovisar fortsatt höga investeringsnivåer för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att planera för 140 000 bostäder fram till år 2030. Stadens satsning på centrala staden bedöms dock ha goda förutsättningar att resultera i lönsamma projekt. De undantag som finns är projekt med stora infrastrukturella utgifter, där kommunfullmäktige har fattat beslut om genomförande av bland annat Slussen och stadsutvecklingsområdet Hagastaden. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering bedöms kunna uppgå till betydande belopp under planeringsperioden. Därmed upprätthålls en hög egenfinansieringsgrad för de strategiska investeringarna.

Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort. Flera reinvesteringsprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår inom ramen för trafiknämndens ansvarsområde. Fastighetsnämnden har genomfört en kartläggning av reinvesteringsbehovet i hela det fastighetsbeståndet som nämnden förvaltar. Ersättningsinvesteringarnas andel av stadens totala investeringsvolym bedöms uppgå till cirka 25 procent. Enligt investeringsstrategin ska upplåning och räntekostnader undvikas för det ökande reinvesteringsbehovet. För att uppnå den strategiska målsättningen om att ersättningsinvesteringarna i sin helhet ska finansieras med egna medel behöver stadens resultat bidra med ett årligt överskott.

Bolagens investeringar

Stockholms stad är en av landets största fastighetsägare och majoriteten av stadens fastigheter förvaltas av bolag inom koncernen Stockholms Stadshus AB. Stadens bolag har mot denna bakgrund genomfört omfattande investeringsprogram under de senaste sju åren. Bolagen har i genomsnitt satsat 8,5 mdkr per år i nyproduktion och upprustning av bostäder, skolor, äldreboende och infrastruktur.

Stockholms starka befolkningstillväxt fortsätter. För att klara bostadsförsörjningen har stadens mål om 100 000 bostäder höjts med ytterligare 40 000 fram till år 2030. Stadens bostadsbolag kommer att vara en viktig del i detta arbete. Fram till 2020 beräknas antalet påbörjade lägenheter till cirka 10 000.

Bolagskoncernens planerade investeringar för åren 2016–2020 uppgår till cirka 60 mdkr. De strategiska investeringarna beräknas uppgå till i medeltal 75 procent av bolagens samtliga investeringar under femårsperioden. Bostadsbolagen står för drygt 50 procent av bolagskoncernens investeringsvolym.

Antalet förskolebarn och skolbarn fortsätter att öka i Stockholm. Det ställer också krav på fler förskolor och skolor. Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) planerar för investeringsnivåer mellan 1,6–2,0 mdkr per år under perioden. Investeringarna avser nyproduktion samt upprustning och ombyggnad i befintliga lokaler. SISAB driver cirka 60 projekt över 50 mnkr. Av dessa är närmare 40 projekt strategiska investeringar som kommer att innebära nya skolor eller utveckling av befintliga skolor för fler elever.

En förutsättning för att Stockholm ska kunna expandera är att infrastrukturen utvecklas. Flera bolag inom koncernen svarar för viktiga strategiska funktioner för staden och Stockholmsregionen inom bl.a. infrastrukturuområdet. Under den kommande perioden redovisar Stockholms Hamn AB och Stockholm Vatten AB en utökad investeringsvolym.

Den omfattande investeringsverksamheten i nyproduktion, infrastruktur och ombyggnad medför att lånefinansieringen ökar samtidigt som soliditeten minskar. Räntenivån är för närvarande historiskt låg men genom den ökade upplåningen kommer bolagen i fortsättningen vara känsligare för varje förändring av räntenivåerna.

Begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor

Kommunkoncernen Stockholms stad har i likhet med flertalet andra stora koncerner en centraliserad finansfunktion. Anledningen att staden valt denna lösning är att det finns uppenbara skalfördelar i en samordnad finansfunktion. Därtill kräver finansverksamheten hög specialisering och kompetens. Det är en ändamålsenlig och effektiv organisering som är till gagn för kommuninvånarna.

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Skatteverket har därefter kommit ut med skriftliga ställningstaganden med sina bedömningar av hur begränsningarna ska tolkas. Stockholms stad och bolagskoncernen har sedan beslutet togs sökt besked om vad som gäller för stadens bolag. Skatteverket har i mars 2015 inkommit med svar gällande avdrag på koncerninterna lån inkomståret 2014 för två av koncernens bolag. Av svaret framgår att Skatteverket anser att stadens bolag inte har rätt till avdrag för ränteutgifter på lån från ägaren Stockholms stad.

I bolagskoncernens bokslut för 2013 och 2014 har räntekostnaderna bedömts vara fullt avdragsgilla. I likhet med tidigare år kommer avdrag yrkas för räntekostnaderna i årets deklaration.

Tvingas stadens bolag låna på den externa marknaden kan kommunkoncernen inte tillvarata skalfördelar i den finansiella hanteringen. Detta leder till ett sämre finansnetto och högre omkostnader. Flera bolag behöver låna samtidigt som staden har placeringsbehov. Begränsad möjlighet till styrning av riskhantering leder dessutom till större aggregerade finansiella risker.

Om räntan som koncernens bolag belastas med idag inte blir avdragsgill kommer drygt 1,2 mdkr bli föremål för beskattning, vilket motsvarar en ökad skattekostnad om drygt 250 mnkr för bolagen.

För bolagskoncernen som står inför betydande investeringar och därmed ökade räntekostnader under de närmaste åren får Skatteverkets tolkning kännbara effekter och kan medföra att bolagskoncernen måste begränsa sina investeringar under den kommande perioden. Kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB analyserar Skatteverkets ställningstagande och avser att återkomma med förslag till åtgärder på kort och på lång sikt.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt. Under åren 2016–2020 kommer utbetalningarna till medfinansiering att uppgå till cirka 300–500 mnkr per år. Utbetalningarna avser projekten Norra Länken, Citybanan, Trafikplats Lindhagensgatan samt medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan. Stadens åtagande för medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan uppgår till 2 950 mnkr i 2013 års prisnivå. Av de årliga utbetalningarna ovan avser cirka 300 mnkr tunnelbaneutbyggnaden. Totalt beräknas kvarvarande beslutade åtaganden för staden sammanlagt uppgå till 7,7 mdkr. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar, och ökar kommunkoncernens upplåningsbehov.

För närvarande pågår nya förhandlingar för ytterligare infrastrukturprojekt inom ramen för den s.k. Sverigeförhandlingen. Sverigeförhandlingen har under september 2015 remitterat ett författningsförslag om värdeåterföring och medfinansiering avseende transportinfrastruktur. Förslaget till ändring av plan- och bygglagen innebär att en kommun och en fastighetsägare, med hjälp av ett frivilligt och förhandlingsbaserat verktyg ska kunna ingå avtal om återföring av värdeökning för fastigheter som uppstår genom en kommuns finansiering av transportinfrastruktur, så kallad ”värdestegringsersättning”. I författningsförslaget föreslås även att kommuner ska kunna medfinansiera byggande av väg och järnväg som en annan kommun eller ett annat landsting ansvarar för, under samma förutsättningar som en kommun kan medfinansiera statliga vägar och järnvägar. Det innebär ett undantag från de geografiska begränsningar som följer av 2 kap. 1 § kommunallagen.

Det finns en risk att förslaget sätter en ökad press på förhandlingar med byggherrar, försvårar för förhandlingar mellan stat, landsting och kommun samt riskerar att förskjuta gränsen mellan statens och stadens ansvar och i förlängningen ändra den rådande finansieringsöverenskommelsen i grunden. Om fastighetsägarna ska vara med och bekosta ny infrastruktur riskerar kommunerna att få ta en ökad del av investeringskostnaderna framöver. Detta då staten kan komma att kräva ökad medfinansiering av kommuner som får ökat markvärde med hänvisning till att det är upp till kommunen att hämta tillbaka finansieringen från fastighetsägarna.

Lokaler

Kommunstyrelsen har under 2015 genomfört en samlad utredning av hur stadens fastighetsverksamhet och lokalförsörjning ska organiseras på ett effektivt sätt som bidrar till uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy ska under 2016 tas fram under ledning av kommunstyrelsen som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden, som en förutsättning för en effektiv lokalhantering i staden.

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, moderna, area- och energieffektiva lokaler. Det finns en stor potential i det befintliga lokalbeståndet. Staden behöver utveckla och effektivisera utnyttjandet av befintliga lokaler samt förbättra samarbetet med näringslivet och externa utförare. Via markanvisning/försäljning av mark, planprocessen, rationellt och optimalt byggande med mera finns möjlighet att påverka situationen.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag. Emellertid kan externa förhyrningar vara nödvändiga till exempel inom det arbete som pågår med att flytta facknämnder och bolag från innerstaden till ytterstaden. Det är viktigt att staden bidrar till att säkerställa arbetsplatser även i ytterstaden. Inom ramen för målet att Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar, kan dessa flyttar även bidra och bli en del av den stadsövergripande strategin för levande lokala centrum.

Bolagen ska i nära samverkan med staden, och med koncernnyttan i fokus, underlätta lokaleffektiviseringar, omstrukturering och avveckling. SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB ska erbjuda kostnadseffektiva verksamhetslokaler.

En strategisk fråga är att behovet av olika verksamhetslokaler, till exempel förskolor och bostäder för personer med funktionsnedsättning, kan tillgodoses i samband med byggprojekt till rimliga villkor. I samband med plan- och markanvisningsprocessen ska förekomsten av sådana lokaler fortlöpande redovisas under projektets gång. Detta arbete underlättas av att berörda nämnder kan lämna besked om vilka behov som finns så tidigt som möjligt. Inriktningen är att hyresavtal ska baseras på marknadshyra och långa inledande hyrestider. Vid köp av bostadsrätter för förskole- eller för andra ändamål är inriktningen att detta ska ske till en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell. I samband med större bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst 5 procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning.

Stadens bostadsbolag har en central roll för att klara målet om fler bostäder och svarar för en stor del av utbyggnaden av nya lägenheter i Stockholm. I samband med denna utbyggnad behöver ofta olika verksamhetslokaler integreras i bostadsprojekten. Exempel kan vara förskolor och gruppboende.

Delar av stadens fastighetsbestånd för särskilt boende för äldre är ålderstiget, har restriktioner och klarar inte dagens krav på standard, arbetsmiljö med mera. De är inte heller alltid möjliga att bygga om till rimliga villkor. Viss nybyggnation kommer därför att krävas. I samband med olika stadsutvecklingsprojekt är det lämpligt att pröva att bygga nya, ändamålsenliga och flexibla äldreboenden som är anpassade för framtiden och som motsvarar de önskemål och behov som väntar.

Respektive stadsdelsnämnd eller region kan inte tillgodose alla de olika behov och önskemål om äldreboende som efterfrågas. Valfrihetssystemet och erfarenheterna från den centrala köhanteringen ökar behovet av samordning på en stadsövergripande nivå.

Stadsdelsnämnderna/regionerna ska årligen i samband med arbetet med äldreboendeplaneringen ta fram ett per region gemensamt förslag till plan för de vård- och omsorgsboenden som finns inom stadsdelsnämndsområdet. Arbetet samordnas och bereds av äldrenämnden som ur ett stadsövergripande perspektiv bearbetar förslagen från stadsdelsnämnderna och föreslår beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd och övergripande bedömning av behov, framtida trender och med fokus på kvalitetsutveckling där fördelning av driftsformer och konsekvenser för såväl stadsdelsområden som staden som helhet beaktas.

Nämndernas löpande beslut om större förändringar av stadens särskilda boenden gällande omstrukturering till annan boendeform och/eller omstrukturering av sådan boendeform, ska vara i enlighet med den övergripande äldreboendeplaneringen. Till stöd för stadens äldreboendeplanering har äldrenämnden en referensgrupp. För att säkerställa även mindre projekt eller förändringar som rör stadens samlade resurser för särskilt boende ska all omstrukturering/avveckling/ändrad inriktning av lägenheter för äldreboende och korttidsvård underställas referensgruppen för yttrande. Framtidens vård- och omsorgsboenden för äldre måste fortsätta utvecklas för att motsvara de önskemål och behov som väntar. Det stimulansbidrag som tidigare kunnat sökas för ny-, om och tillbyggnad av särskilda boenden för äldre prioriteras därför för vård- och omsorgsboende. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Staden samplanerar i ökad omfattning utbyggnaden av skolor och nya idrottshallar. Som alternativ till idrottsundervisning i egna lokaler förutsätts skolan i dessa fall kunna använda en angränsande idrottshall. För stadens del innebär detta att den aktuella skolan långsiktigt måste tillförsäkras tillgång till idrottshallen under skoltid genom ett separat hyresavtal mellan utbildningsnämnden och idrottsnämnden till motsvarande idrottsnämndens egna kostnader för lokalen. Avsteg sker därmed från den närhetsprincip som annars gäller vid upplåtelse av idrottshallar under skoltid. Kommunstyrelsen ska på projektnivå besluta om sådant avsteg. Det investeringsutrymme som motsvaras av värdet av ett sådant separat hyresavtal för en idrottshall ska kunna tillgodoräknas idrottsnämnden för annan prioritering. Utbildningsnämnden och idrottsnämnden ska ta fram ett gemensamt lokalprogram för att underlätta utbyggnaden av samplanerade idrottshallar.

Utbyggnadstakten av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning ska vara fortsatt hög. Det stimulansbidrag som tidigare kunnat sökas för ändamålet finns kvar även 2016. Medel reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.* Den del av bidraget som gäller särproduktionskostnader utgår med 1,8 mnkr per gruppboende. Kommunstyrelsen ska revidera och förenkla ansökningsförfarandet för bidraget. En översyn ska göras av stadens organisation och ekonomiska incitament för att ytterligare stärka och snabba upp utbyggnaden av dessa boendeformer.

Utbyggnadstakten av förskolor är fortsatt hög. För att utjämna effekten av höga hyror i vissa områden samt i samband med nyproduktion så justeras bidraget för hög hyra. Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 700–2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden över 2 500 kr/kvm och år. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn. Stimulansbidraget för utbyggnad av nya förskolor upphör samtidigt. Utbetalning av bidrag för utbyggnad av förskolor som beviljats eller startat före 2016 avräknas huvudmannens hyresbidrag för 2016.

Direktiv till nämnderna och bolagsstyrelserna

Styrning och uppföljning

Budgeten är upprättad i balans och finansierad. Nämnderna ska rymma sina verksamheter inom den budget som kommunfullmäktige har fastställt. Eventuella kostnadsökningar/intäktsminskningar finansieras genom omprioriteringar inom nämndens budget. I nämndernas budget har endast kostnader för den egna verksamheten budgeterats. Omslutningsförändringar till följd av köp och försäljning av tjänster mellan olika nämnder ska beräknas och redovisas till kommunstyrelsen i samband med nämndens budget/verksamhetsplan för 2016.

För varje verksamhetsområde finns mätbara mål och indikatorer samt aktiviteter angivna. Dessa kompletteras av basnyckeltalen som redovisas till kommunfullmäktige. Ett förtydligande av styrmodellen ILS och begreppsdefinitioner framgår av bilaga 9. För att kunna analysera och bedöma måloppfyllelsen kommer kommunstyrelsen att följa upp målen genom de utvalda indikatorerna och aktiviteterna. Indikatorerna redovisas per mål i bilaga 5. Indikatorer och aktiviteter anges även under respektive verksamhetsområde och nämnd.

Uppföljning av indikatorer ska ske i samband med tertiärrapporter och årsredovisning. Ett utvecklingsområde är att fördjupa analyserna av prognoser och utfall i tertiärrapporter och årsredovisning, bland annat med avseende på sociala skillnader och skillnader mellan könen. De av kommunfullmäktiges indikatorer som bygger på individbaserad statistik ska analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv. I budgeten preciseras därutöver de av kommunfullmäktiges indikatorer där behovet av analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt ska beaktas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena, fastställa verksamhetsspecifika och uppföljningsbara mål för sina verksamhetsområden. Därutöver ska nämnder och bolagsstyrelser utforma de indikatorer som krävs för att kunna följa upp sina verksamhetsspecifika mål och åtaganden.

Nämnderna ska i sin planering fokusera på att målen är uppföljningsbara och mätbara samt i uppföljningen förstärka resultatredovisning, analys och utvärdering av den egna verksamheten. *Programmet för kvalitetsutveckling* gäller alla nämnder och bolag och betonar vikten av att utveckla analysen av verksamheternas resultat samt vikten av att alla nämnder och bolag arbetar mer systematiskt med att sprida och ta till sig goda exempel på resultat och verksamhetsutveckling.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta i enlighet med stadens ledningssystem, ILS, och i den webbaserade ILS-webben för uppföljning av kommunfullmäktiges mål. För att förenkla och förtydliga stadens styrdokument kommer översynen av dessa att fortsätta under 2016. Uppföljningen ska ske i det webbaserade planerings- och uppföljningssystemet. Stadsövergripande styrdokument redovisas i bilaga 10.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med att verksamhetsplanen upprättas utarbeta en internkontrollplan. Planerna ska utarbetas utifrån en väsentlighets- och riskanalys. För att kunna bedöma risken för att staden inte når kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena, ska nämnder och bolagsstyrelser upprätta en väsentlighets- och riskanalys för dessa mål. I riskanalysen ska även åtgärder för att minimera riskerna redovisas.

Nämnderna ansvarar för att den interna kontrollen är tillräcklig inom verksamheten. Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över nämndernas interna kontroll. Därtill har kommunstyrelsen uppsiktsplikt över stadens bolag och bolagsstyrelser. Kommunstyrelsen respektive styrelsen för Stockholms Stadshus AB har i uppdrag att följa upp att nämnder och bolagsstyrelser följer ILS. Kommunstyrelsen respektive Stockholms Stadshus AB får även i uppdrag att följa upp nämnders och bolagsstyrelser effektivitet. Kommunstyrelsen ska samordna och följa upp att kvalitetsjämförelser tas fram och publiceras för samtliga verksamhetsområden. Jämförelserna ska göras både inom staden och mellan andra organisationer.

Skattesats

För år 2016 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,90 per skattekrona.

För år 2016 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,5 öre per skattekrona.

Stockholm den 14 oktober 2015

Karin Wanngård

Resultatbudget

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Verksamhetens intäkter	7 478,0	7 440,4	7 505,4	7 586,3
Verksamhetens kostnader (-)	-44 243,2	-45 644,1	-45 653,5	-45 751,1
Avskrivningar (-)	-994,5	-1 063,6	-1 164,8	-1 240,8
Central medelsreserv (-)				
Oförutsedda behov	-735,3	-735,3	-735,3	-735,3
Prestationsreserv	-882,2	-815,4	-1 333,4	-1 831,9
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter	-748,6	-1 137,0	-1 157,3	-1 203,8
Verksamhetens nettokostnader	-40 125,8	-41 955,0	-42 538,9	-43 176,6
<i>Relativförändring</i>		4,6%	1,4%	1,5%
Skatter	40 226,3	43 528,3	45 403,1	47 355,4
Begravningsavgift	170,3	182,2	190,2	198,4
Inkomstutjämning	-1 616,3	-2 940,6	-3 070,1	-3 202,6
Kostnadsutjämning	-230,0	-268,5	-290,0	-294,3
Regleringspost	82,6	-26,4	-195,0	-432,3
Införandebidrag	180,0	344,9	77,0	0,0
Fastighetsavgift	1 100,3	1 123,9	1 123,9	1 123,9
LSS-utjämning	-988,5	-1 069,9	-1 085,9	-1 102,1
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	198,2	91,7	82,3	92,1
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 000,0	1 000,0	600,0	600,0
Disposition/avsättning begravningsfond	3,0	-10,5	-20,5	-28,7
Summa finansiering	40 125,9	41 955,1	42 815,0	44 309,8
<i>Relativförändring</i>		4,6%	2,0%	3,5%
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	276,1	1 133,2

Investeringsplan

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Investeringsutgifter	-6 767,7	-6 602,2	-6 746,9	-6 251,0
Investeringsinkomster	633,8	673,5	698,1	842,5
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 530,0	- 600,0	- 610,0	- 680,0
Nettoinvesteringar (-)	-6 663,9	-6 528,7	-6 658,8	-6 088,5
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	276,1	1 133,2
Avskrivningar	994,5	1 063,6	1 164,8	1 240,8
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	5 469,3	5 265,0	5 017,9	3 514,5
Summa finansiering investeringsplan	6 663,9	6 528,7	6 658,8	6 088,5
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en stad för alla som är jämlik, hållbar och fri från diskriminering. Kommunstyrelsen ska samordna stadens verksamhet så att fler stockholmare får en möjlighet att förverkliga sin fulla potential. Staden ska styras så att verksamheten är både effektiv och långsiktigt hållbar. Genom att leda och utveckla stadens verksamheter ska kommunstyrelsen säkerställa att staden är klimatsmart, demokratiskt och ekonomiskt hållbar samt att Stockholm är en stad som håller samman.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen m.m. omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, stadsledningskontoret samt ersättningar till utomstående organisationer och föreningar.

Kommunfullmäktige är stadens högsta beslutande organ. Fullmäktiges 101 ledamöter väljs av stockholmarna vart fjärde år. Fullmäktige beslutar i principiella ärenden samt fastställer mål och riktlinjer för stadens verksamheter.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret.

Kommunstyrelsen består av tretton ledamöter. Kommunstyrelsen bereder och yttrar sig över ärenden som beslutas av fullmäktige. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolag. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomiutskott, ytterstads- och demokratiutskott, personal- och jämställdhetsutskott, råd för mänskliga rättigheter, funktionshindersråd, pensionärsråd samt funktionshinderombudsman.

Äldreombudsmannen flyttas från äldrenämnden till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen samordnar, genom klimatfunktionen, arbetet med att minska stadens klimatpåverkan.

Stadsledningskontoret är kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens förvaltning. Uppdraget framgår av kommunallagen, reglemente för kommunstyrelsen, stadsledningskontorets instruktion samt denna budget. Kontoret ska stödja kommunfullmäktige och kommunstyrelsen i deras uppdrag att effektivt leda och samordna den samlade kommunala verksamheten. Kontoret är även stödfunktion till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen inför sammanträden.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 347,2	-1 378,0	-1 389,0	-1 379,0
Drift och underhåll	-1 347,2	-1 378,0	-1 389,0	-1 379,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	46,6	46,6	46,6	46,6
Netto	-1 300,6	-1 331,4	-1 342,4	-1 332,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0

Budgeten för 2016 ökar med 30,8 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunstyrelsen m.m. betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 6,4 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden. Mål och indikatorer för inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm ska samordnas med stadens nya miljöprogram. Förslaget till miljöprogram remissbehandlas under hösten 2015 och efter beslut i kommunfullmäktige kommer nya indikatorer att läggas fast och målen för verksamhetsområdena eventuellt justeras.

Ytterligare indikatorer för att följa upp kommunfullmäktiges mål för inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm kommer att utarbetas under 2016.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Energianvändningen är hållbar
- Stockholm är en världsledande kunskapsregion
- Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar
- Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering
- Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

- Stockholm är en demokratisk stad där alla invånare har inflytande
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholms stad har de senaste fem åren vuxit med i genomsnitt 17 000 invånare per år. Redan år 2020 beräknas Stockholm vara en miljonstad. En växande stad innebär stora möjligheter, men också utmaningar. Investeringar i bostäder, lokaler och infrastruktur är nödvändiga för att staden ska växa hållbart. Kommunallagens uppsiktsplikt innebär att kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av stadens angelägenheter. För kommunstyrelsen medför den växande staden höga krav på god samordning och styrning i både övergripande frågor och enskilda projekt.

Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen

För år 2016 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr):

Socialdemokratiska Arbetarpartiet (finansroteln, stadsbyggnads- och kulturroteln, arbetsmarknads- och idrottsroteln samt skolroteln)	30 927
Miljöpartiet de gröna (socialroteln, miljöroteln samt trafikroteln)	20 995
Moderata Samlingspartiet	18 247
Vänsterpartiet (äldre- och personalroteln samt bostads- och demokratiroteln)	12 857
Folkpartiet liberalerna	7 052
Feministiskt initiativ	3 636
Sverigedemokraterna	3 396
Centerpartiet	3 176
Kristdemokraterna	2 716
SUMMA	103 007

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	520
Partistöd per mandat	373

Om ett parti till följd av valresultatet år 2018 hamnar utanför kommunfullmäktige får de behålla grundstödet även år 2019.

Ersättning ges för att skapa möjligheter för ledamöter och ersättare att själva införskaffa nödvändigt it-stöd med 200 kr i månaden per kommunfullmäktigeledamot och ersättare.

Stadsledningskontoret ska genomföra en bred utbildningsinsats för samtliga ledamöter i stadens nämnder och bolag. Syftet är att öka kunskapen om stadens organisation och styrning, förståelse för nya verksamhetsmål samt ge ökade förutsättningar för de förtroendevalda att påverka verksamheterna. Fokus ska bland annat ligga på arbetsformer inom nämnder och bolagsstyrelser samt rollfördelningen mellan förtroendevalda och tjänstemän.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod. Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kr per nämndeman och mandatperiod.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret har en central, strategisk roll som stöd till kommunstyrelsen med ett övergripande ansvar för styrning, uppföljning och utveckling av stadens ekonomi och verksamhet. Stadsledningskontoret kan vid behov initiera utvecklingsfrågor för att säkerställa kvalitet och effektivitet inom stadens verksamhet samt en långsiktigt hållbar utveckling för Stockholm.

Stadsledningskontoret har bland annat ett övergripande ansvar för:

- strategiska framtidsfrågor för staden
- ekonomi- och verksamhetsstyrning, resultatuppföljning samt leda utvecklingen av stadens investeringsstrategi
- förvaltning och utveckling av personal- och verksamhetssystem
- drift, förvaltning och utveckling av det koncerngemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser
- kommunikationsstrategier, it-strategier, sammanhållen styrning av it-leveranserna och strategier för kvalitetsutveckling
- personalstrategier, ledarförsörjning och arbetsgivar- och pensionsfrågor
- upphandlings- och inköpsstrategier i staden
- säkerhets- och trygghetsarbete
- internationellt arbete
- strategiska mark-, exploaterings-, fastighets- och lokalfrågor samt bedömningar av förslag till större investeringar, inhyrningar och avvecklingar av lokaler
- samordning av stadens arbete med bostadsförsörjning
- strategiskt klimatarbete
- strategiskt arbete med social hållbarhet
- strategiskt arbete med välfärdsutveckling
- strategiskt trafikinfrastrukturarbete
- strategiskt arbete med mänskliga rättigheter och normkritik
- strategiskt demokrati- och utvecklingsarbete
- strategiskt jämställdhetsarbete
- strategiskt tillgänglighetsarbete
- service inom juridik- och skatteområdet till kommunstyrelsen och stadens nämnder och bolagsstyrelser
- stadsövergripande brukarundersökningar
- service och sekretariatsuppgifter åt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, kommunfullmäktiges presidium, utskott, beredningar med flera
- säkerställa kommunkoncernens finansieringsbehov
- strategiskt arbete med innovation, näringslivs- och arbetsmarknadsutveckling
- strategisk regional kunskapsförsörjning och samarbete med universitet och högskolor
- stadens gemensamma statistik

Stadsledningskontorets uppdrag påverkas av att Stockholm fortsätter att växa med fler bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler samt utveckling av ny infrastruktur. Förverkligandet av målen för bostadsbyggandet och den gällande översiktsplanen innebär stora investeringar, vilket

kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering.

Stadsledningskontoret har tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stads-
hus AB en central samordningsroll för Stockholms långsiktiga utveckling och för genomförandet av den inriktning som föreslås i denna budget. Den övergripande inriktningen för att fullgöra denna uppgift är:

- Väl underbyggda och allsidigt belysta beslutsunderlag.
- Effektiv styrning och uppföljning av både verksamhet och ekonomi.
- Samordning och utvecklingsarbete för stadens viktigaste prioriteringar.
- Goda förutsättningar för förtroendefull samverkan med förvaltningar och bolag med stor tillit till de professioner som verkar inom staden

Utvecklad styrning och uppföljning

Grunden för stadsledningskontorets verksamhet är att bistå kommunstyrelsen med styrning, uppföljning och samordning av nämndernas verksamhet. Kommunstyrelsen ska se över formerna för styrning och uppföljning samt stadens styrmodell för att säkerställa genomförandet av kommunfullmäktiges mål. Det är i detta arbete angeläget att säkerställa att välfärdsprofessionens yrkeskunnande tas tillvara. Kommunstyrelsen ska också se över stadens medborgar- och brukarundersökningar så att möjligheterna till uppföljning förstärks. Kommunstyrelsen ska utreda möjligheten att införa jämlikhetsdata för att synliggöra social och ekonomisk segregation i Stockholms stad.

Kommunstyrelsen ska därutöver prioritera vidareutveckling av styrning och samordning av stadsövergripande projekt av olika karaktär. En första genomlysning under 2015 har visat på möjligheter till mer effektiva arbetsformer och ökad styrning i enlighet med att kommunfullmäktiges mål kan nås. Tydligare roller i styrningen, förstärkt uppföljning och samordning ökar kvaliteten och effektiviteten i de stadsövergripande projekten samtidigt som möjligheter till avvägningar inför politiska beslut ökar. Även stadens projektstyrningsmetod för större investeringsprojekt ska vidareutvecklas i detta avseende. En ökad kostnadskontroll i stadens samtliga investeringsprojekt är en central fråga.

Insatser för en klimatsmart stad

Miljöprogrammet är grunden för stadens miljöarbete. Kommunstyrelsen ska vara pådrivande i implementering och uppföljning av det nya miljöprogrammet för 2016-2019 och ansvara för att programmet samordnas med stadens ILS-system.

Kommunstyrelsens klimatfunktion har ett samordnande ansvar för minskade utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning. Stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska till 2020 minskas till 2,3 ton koldioxidequivivalenter per person och år inom Stockholms stad. Klimatmålet om fossilbränslefrihet och hög klimatberedskap ska vara vägledande i stadens beslutsprocesser och klimatfunktionen ska följa upp och säkerställa att åtgärder vidtas inom stadens verksamheter. Arbetet med klimatanpassning för att skapa en hög klimatberedskap i Stockholm är processinriktat och sårbarheter till följd av skyfall och höga vattennivåer är särskilt prioriterade. Arbetet ska ske i nära samarbete med stadens nämnder och bolagsstyrelser. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att samordna stadens insatser tillsammans med externa aktörer. Kommunstyrelsen ska samordna stadens arbete med att söka statliga klimatinvesteringsmedel samt samordna stadens särskilda investeringsinsatser inom klimatområdet.

Stockholm ska vara ett internationellt föredöme inom klimatområdet och stadens internationella arbete ska stärkas. Initiativ för ökad innovation inom miljöområdet ska prioriteras. Andelen ekologisk mat i förskola och skola ska öka. Staden ska verka för

att minska matens miljöpåverkan och sträva efter att minst 50 procent av maten ska vara ekologisk.

Klimatfunktionen ska i samarbete med berörda nämnder och bolag utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling och utifrån denna utredning pröva en beräkningsmodell för livscykelanalyser.

Kommunstyrelsen ska utreda hur placeringar i företag som utvinnet fossila bränslen kan avvecklas på sikt. De etiska riktlinjerna i placeringspolicyn för de samförvaltade donationsstiftelserna ska revideras för att undvika framtida investeringar i bolag som utvinnet fossila bränslen.

Kommunstyrelsen ska under verksamhetsåret fortsätta arbetet med Stockholms ansökan om att certifieras som Fairtrade city.

Strategiskt arbete med social hållbarhet och trygghet

Alla stockholmare ska ges jämlika möjligheter att uppnå sin fulla potential. Växande skillnader i livsvillkor begränsar individens möjligheter och Stockholms utveckling.

Kommunstyrelsen leder arbetet med stadens kommission för ett socialt hållbart Stockholm 2015-2017. Inriktningen för kommissionen är att involvera stadens verksamheter och forskningsvärlden för att ta fram förslag på effektiva insatser som kan minska skillnader i livsvillkor och hälsa för att därigenom stärka välbefinnandet för alla stockholmare. Kommissionen ska arbeta med ett intersektionellt perspektiv och utreda och ta fram insatser inom fyra utvecklingsområden: (1) Uppväxtvillkor och utbildning, (2) Arbete och försörjning, (3) Boende och stadsmiljö och (4) Demokrati och trygghet. Arbetet integreras i stadens ordinarie processer för budget och verksamhetsplanering för att nå genomslag. En politisk referensgrupp ska följa arbetet, diskutera slutsatser och föreslå uppföljande arbete inom ramen för kommissionen.

En övergripande strateg för staden är att successivt föra över ekonomiska medel från kostsamma insatser när problem redan uppstått till kostnadseffektiva och förebyggande åtgärder. Kommunfullmäktige har fattat beslut om resursförstärkningar inom en rad verksamheter, och om att inrätta en social investeringsfond i Stockholms stad. Kommunstyrelsen ska säkerställa att fonden

- bidrar till genomförandet av kommunfullmäktiges mål,
- ger mänskliga och samhällsekonomiska vinster samt minskade kostnader för Stockholms stad,
- främjar utveckling och implementering av kunskapsbaserade arbetsätt,
- stärker helhetsperspektiv i samverkan inom staden och med andra aktörer,
- ger möjlighet till systematisk uppföljning och utvärdering.

Den sociala investeringsfonden ska, enligt beslut i kommunfullmäktige i samband med bokslut 2014, finansieras genom disposition av eget kapital. För att inte underskott ska uppkomma måste sålunda dessa medel mötas med motsvarande överskott. En viktig förutsättning är att stadens långsiktiga ekonomiska mål inte äventyras.

Kommunstyrelsens övergripande ansvar för stadens trygghetsarbete ska vidareutvecklas med utgångspunkt från arbetet med att stärka social hållbarhet. Genom minskade klyftor och socialt förebyggande arbete kan den sociala oron minska och fler få möjlighet att utvecklas. Det brottsförebyggande arbetet och samarbetet med såväl polisen som det civila samhället är av stor betydelse för att öka tryggheten i alla delar av Stockholm. Kommunstyrelsen ska tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna öka kunskaperna om bland annat gängkriminalitet och om vilka förebyg-

gande och motverkande insatser som har störst effekt. Kommunstyrelsen ska också arbeta strategiskt med förebyggande arbete för att motverka våld i nära relationer, sexuellt våld och hatbrott.

Stadens arbete för att motverka våldsbejakande extremism omfattar samverkan med andra myndigheter, polisen och civilsamhället samt att genom omvärldsbevakning bygga kunskap om hur detta arbete sker på andra håll. Det är också av stor betydelse att arbeta med metodutveckling inom området. Vidare är det viktigt med utbildningsinsatser och stöd till verksamheter inom staden samt stöd till anhängare och till de som vill lämna våldsbejakande miljöer. Arbetet ska ske med utgångspunkt från kommande stadsövergripande riktlinjer.

Samordning av lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Samhörighet och möjligheten till delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för människors välbefinnande och en socialt hållbar utveckling i Stockholm. Kommunstyrelsen samordnar det långsiktiga arbetet för att nå målet om en demokratisk hållbar stad. Kommunstyrelsens ytterstads- och demokratiutskott ska vara pådrivande, ge riktlinjer samt följa upp nämnders och bolagsstyrelsers arbete i ytterstaden och hur de arbetar med att stärka demokratin i hela staden. Utskottet ska genom olika initiativ utveckla kunskapen samt ge stöd till stadsövergripande aktiviteter. Utskottet ska också initiera seminarier i viktiga frågor om demokrati och delaktighet. Stadsdelsnämnderna har ett ansvar för att utveckla invånarnas delaktighet och inflytande i syfte att stärka demokratin och öka valdeltagandet. I demokratiarbetet ska grupper och områden som har ett lågt deltagande särskilt uppmärksammas. Invånarna ska veta hur de kan delta och påverka politiska beslut.

Stockholmarnas delaktighet och inflytande över sin närmiljö ska förstärkas. Staden ska utvecklas i dialog med invånarna och utifrån varje stadsdels unika kvaliteter och möjligheter. Stadsdelsnämnderna leder arbetet med medborgardialoger i sina respektive stadsdelar. Medborgardialogerna samordnas av kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB. Berörda facknämnder och bolagsstyrelser ska medverka vid dialogerna när så är motiverat. Det är viktigt att erfarenheter från tidigare dialogarbete tas tillvara i detta arbete. Dialogerna ska präglas av tydlighet, i synnerhet om vilket utrymme som finns för invånarna att påverka.

Kommunfullmäktige lägger fast riktlinjer för det lokala utvecklingsarbetet och preciserar stadsdelsnämndernas centrala roll för förstärkt lokal dialog och samarbete inom Stockholms stad.

Facknämnder och bolagsstyrelser ska tydligt prioritera deltagande i lokalt utvecklingsarbete i ytterstaden, till exempel inom idrott, kultur, skola, arbete och bostäder. Stadens bostadsbolag ska medverka aktivt i arbetet med att utveckla ytterstaden i dialog med hyresgästerna.

Arbetet med att flytta ut stadens förvaltningar och bolag fortsätter. Den stadsövergripande strategin för levande lokala centrum ska färdigställas och användas i arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen. Samhällsservice ska finnas i hela staden, bland annat genom fler medborgarkontor i ytterstaden.

Mänskliga rättigheter

Kommunstyrelsen ska stärka sitt arbete för mänskliga rättigheter i Stockholm. Det är i stadens verksamheter som många av de mänskliga rättigheterna förverkligas.

Det nyrättade rådet för mänskliga rättigheter följer och ger råd i stadens arbete för mänskliga rättigheter, till exempel utvecklandet av ett jämställt, normkritiskt, antirasistiskt, icke-diskriminerade och tillgängligt arbetssätt samt efterlevnaden av de inter-

nationella konventioner och deklARATIONER som Sverige anslutit sig till. Rådet samverkar med stadens nämnder och bolagsstyrelser om utbildning inom stadens verksamheter, främjar dialogen mellan civilsamhället och stadens politiker, anordnar konferenser och verkar för att öka kännedomen om mänskliga rättigheter bland stockholmarna. Kunskap och metoder ska utvecklas för att bidra till ett rättighetsbaserat arbetssätt i stadens verksamheter.

Barns rättigheter ska genomsyra stadens verksamheter. För att säkerställa detta har en barnombudsman inrättats. Under året ska handlingsprogrammet för barns rättigheter implementeras.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter ska tillsammans med intresserade stadsdelsnämnder initiera en satsning med fokus på att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om bland annat mänskliga rättigheter, antirasism och feminism.

Funktionshindersonbudsmanen har överförs till kommunstyrelsen för att stärka arbetet gällande rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kommunstyrelsen ska i samråd med kommunstyrelsens funktionshinderråd revidera stadens program för delaktighet som löper ut 2016. Kommunstyrelsen har även det kommunövergripande samordningsansvaret för frågor om nationella minoriteter. Under året ska möjligheten att inrätta fler förvaltningsområden utredas.

Staden ska under verksamhetsåret färdigställa och påbörja implementeringen av stadens hbtq-program.

Staden ska arbeta mot rasism bland annat med utgångspunkt i The Coalition of Cities against Racism, ECCAR:s, tiopunktsprogram.

Kommunstyrelsen instiftar ett nytt pris i Katarina Taikons minne med prissumman 0,1 mnkr. Priset uppmärksammar och premierar människorättsförsvarare som på ett förtjänstfullt sätt genom sitt arbete främjar och skyddar de mänskliga rättigheterna i Stockholm stad.

Kommunstyrelsen ska utreda möjligheten att komplettera det av Stadsteatern drivna fristadsprogrammet med fristad till personer förföljda på grund av sitt arbete för mänskliga rättigheter.

Lika makt och resurser

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas lika, oavsett kön. Stadens egen verksamhet ska bidra till ökad jämställdhet. Kommunstyrelsen ska utarbeta ett program med utgångspunkt i den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN). Programmet ska redogöra för stadens arbete med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering och innehålla kompetenshöjande insatser för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Jämställdhetsintegrering är en viktig del i stadens strategi för att nå de nationella jämställdhetspolitiska målen. Det innebär att ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet och utförandet. För att visa hur stadens fördelning av resurser och utformning av verksamheter kommer stockholmarna till del, ska stadens verksamheter redovisa all individbaserad statistik uppdelad efter kön. Statistiken ska, där eventuella skillnader synliggörs, analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv. Analyserna ska sedan användas för att utveckla stadens verksamheter i syfte att göra dem mer jämställda. Kommunstyrelsen ska bistå nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att jämställdhetsintegrera sina verksamheter.

Som en del av stadens jämställdhetsåtgärder ska staden stödja kvinnors och flickors organisering, särskilt i ytterstaden.

Staden ska aktivt verka för jämställda löner. För att säkerställa att det inom staden inte förekommer osakliga löneskillnader på grund av kön ska årlig lönekartläggning genomföras i Stockholm stads verksamheter och bolag.

Flyktingmottagande

Med anledning av det ökade antalet flyktingar inklusive ensamkommande flyktingbarn som kommer till Stockholm krävs att staden bidrar till förutsättningar för ett bra mottagande och etablering av nyanlända flyktingar. Det är viktigt att staden har en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för detta. Kommunstyrelsen ska därför skyndsamt genomföra en översyn av flyktingmottagandet i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden, överförmyndarnämnden, exploateringsnämnden, utbildningsnämnden samt Stockholms Stadshus AB i syfte att säkerställa detta. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att stadens mottagande bidrar till ett socialt hållbart Stockholm.

Internationellt filmpris

Stockholms stad har, i samarbete med Stockholms internationella filmfestival, instiftat ett nytt internationellt filmpris: Stockholm Impact Award, med prissumman 1,0 mnkr. Priset är en långsiktig satsning som ska uppmärksamma de mänskliga rättigheterna och ska tilldelas internationell kvalitetsfilm som speglar vår samtid.

Upphandling för kvalitet och bra villkor

Stockholms stad är en stor upphandlare av varor, tjänster och entreprenader. Som upphandlare kan staden påverka samhällsutvecklingen i hållbar riktning genom att ställa höga krav på våra leverantörer så att dessa bidrar till god kvalitet, hållbarhet och jämlikhet.

Socialt ansvarstagande är en viktig del av hållbar upphandling. Staden har under 2015 samverkat med andra myndigheter för att hitta en gemensam strategi för arbetet med socialt ansvar. Kommunstyrelsen ska fortsätta detta arbete för att genom samverkan och gemensam strategi verka för ett effektivt arbete med socialt ansvar inom upphandling och inköp. Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen fortsätta arbetet med sociala klausuler i upphandling. Inköp och upphandling ska medverka till ett hållbart samhälle där såväl miljö-, klimat- och sociala krav är lika självklara delar som främjandet av små och medelstora företag samt innovationsupphandlingar.

Stockholms stad har höga ambitioner att använda offentlig upphandling som ett medel att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Kommunstyrelsen ska implementera stadens nya upphandlings- och inköpsprogram i verksamheterna och vara ett stöd för nämnder och bolagsstyrelser i tillämpningen av programmet.

Kommunstyrelsen har under 2015 genomfört en översyn av stadens organisation för inköp och upphandling. Översynen visar att staden har goda möjligheter att sänka kostnader och samtidigt utveckla servicen till stockholmarna. Ett samordnat och förstärkt inköpsstöd med ett tydligt koncernperspektiv spelar en nyckelroll i genomförandet av stadens mål. Det är viktigt att ha helhetsperspektiv där hela processen för upphandling och inköp beaktas från inköpsanalys till uppföljning av ingångna avtal.

Upphandlings- och inköpsprocesserna ska också effektiviseras genom att det tekniska inköps- och upphandlingsstödet utvecklas och kompetensen i hela stadens inköps- och upphandlingsorganisation höjs. Vägledande för stadens inköps- och upp-

handlingsorganisation ska vara att göra goda affärer som leder till god hushållning med stockholmarnas skattemedel och bra kommunal service.

Kommunstyrelsen ska, med utgångspunkt från analysen i utredningen om stadens inköp och upphandling, ta fram ett förslag till förstärkt gemensam inköps- och upphandlingsorganisation samt en genomförandeplan för detta. Kommunstyrelsen ska därutöver ta fram koncernövergripande statistik över vad staden köper och upphandlar.

För att stadens leverantörer ska kunna bidra med innovativa lösningar för stadens behov ska kommunstyrelsen verka för att förbättra dialogen mellan staden och potentiella leverantörer. Möjligheten att samverka med andra större städer inom den Europeiska Unionen för större strategiska och innovativa upphandlingar ska prövas. Kommunstyrelsen ska tillsammans med servicenämnden utreda och pröva tidiga dialoger vid offentlig upphandling.

För att öka insynen och transparensen när det gäller upphandling av äldreomsorg får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ska anta vägledande riktlinjer för äldrenämndens arbete med upphandling.

Äldrenämnden övertar från och med 2016, till följd av sitt kommunövergripande ansvar för äldreomsorg, ansvaret för upphandling samt för uppföljning av avtal rörande äldreomsorg enligt LOV från kommunstyrelsen. Äldrenämnden övertar även ansvaret för förvaltning av befintliga avtal enligt LOV från kommunstyrelsen.

Kvaliteten i hemtjänsten ska öka genom högre kvalitetskrav i upphandling och genom stadens utvecklingsarbete inom hemtjänsten.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med kulturnämnden säkerställa att stadens samtliga förvaltningar och bolag tillämpar MU-avtalet och ersätter konstnärer för deras arbetstid.

Strategier för ökat bostadsbyggande

I takt med att Stockholm växer ställs krav på att fler bostäder byggs. Staden har antagit en ambitiös målsättning om 140 000 nya bostäder mellan åren 2010 och 2030. För att säkerställa att byggandet i närtid når nödvändiga nivåer kompletterades detta med en målsättning om 40 000 nya bostäder mellan 2014 och 2020. Höjda ambitioner för bostadsbyggandet kräver nya arbetssätt i staden. Kommunstyrelsen ska ha särskilt fokus på att effektivisera stadens planprocesser.

Kommunstyrelsen har ett utökat ansvar för ledning och samordning av stadens bostadsbyggande i nära samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser. Inriktningen för kommunstyrelsens uppdrag är följande:

- Strategisk styrning av planering och byggande ska utvecklas med ökat fokus på genomförbarhet och större kunskaper om marknadsförutsättningar. I detta ingår ansvar för övergripande förvaltning av en gemensam projektportfölj samt att identifiera hinder och föreslå åtgärder för att effektivisera processer och säkerställa måluppfyllelse.
- Tät uppföljning av genomförandet ska utvecklas för att säkerställa ett effektivt arbete inom staden och att projekten håller hög kvalitet. I detta ingår att göra avvägningar och prioriteringar och bidra till problemlösning och borttagning av administrativa hinder för interna såväl som externa aktörer.

- Samordning av stadens resurser och säkerställande av en väl fungerande rollfördelning för alla berörda nämnder och bolagsstyrelser ska prioriteras. I detta ingår att redovisa hur stadens samlade kompetens ska medverka för bästa möjliga helhetsresultat i stadsutvecklingen.
- Samordning av bostadsförsörjning för prioriterade grupper i samråd med Stockholms Stadshus AB.
- Övergripande ansvar för intern och extern kommunikation om den växande staden och satsningen på bostadsbyggande.

Kommunstyrelsen ska se över samordning, styrning och finansieringslösningar avseende grönstrukturfrågor inom Stockholms stad. Arbetet ska ske i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser och samordnas med revideringen av stadens översiktplan och arbetet med ökat bostadsbyggande. Syftet är att säkerställa att Stockholm växer på ett ekologiskt och socialt hållbart sätt där stadens gröna kvaliteter tillvaratas och utvecklas. I översynen ingår möjligheten att inrätta en stadsövergripande fond som kan användas till att kompensera ianspråktagen grönmark eller för investeringar i det offentliga rummet i delar av staden där behov finns.

Äldreboendeplanering

För att säkerställa att behovet av äldreboende tillgodoses i framtiden ska en stadsövergripande åtgärdsplan för åren 2020-2040 tas fram, där markplaneringen, stadsplaneringen och äldreboendeplaneringen samordnas. Antalet personer med behov av vård- och omsorgsboende beräknas öka med cirka 40 % mellan åren 2020 och 2040. Den demografiska utvecklingen visar ett kraftigt ökat antal äldre över 80 år under perioden.

Utredningen ”Äldres boende i Stockholms stad” (ÄBO) som tillsattes under 2015 ska förtydliga syfte och målgrupp för stadens nuvarande boendeformer för äldre. Syftet är att öka tryggheten och skapa gemenskap samt att bredda boendalternativen. Utöver denna utredning finns behov av att stadsövergripande utreda beställning, finansiering och drift av anpassade boenden för äldre i form av profilboende och intressentboende belägna i staden.

Strategiska trafikinfrastrukturfrågor

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande strategiska transportinfrastrukturfrågor som berör staden. Kommunstyrelsen ansvarar också för att leda och samordna förhandlingar och avtal för transportinfrastrukturprojekt med externa parter, i samarbete med trafiknämnden och andra berörda nämnder. Transportinfrastrukturfrågor är en viktig förutsättning för stadens mål om ett fossilbränslefritt Stockholm till 2040.

Samhällets investeringar i kollektivtrafiken måste öka och samordnas med stadens utbyggnad av nya bostäder och arbetsplatser. Kommunstyrelsen har huvudansvaret att samordna stadens arbete med bostadsutbyggnad med utbyggnad av transportinfrastruktur, i samarbete med andra berörda nämnder, Stockholms läns landsting och övriga parter. Kommunstyrelsen ansvarar för att hålla ihop stadens medverkan i Sverigeförhandlingen och ska tillsammans med berörda nämnder ta fram relevanta underlag och leda denna förhandling.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendavtalen gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Stockholms Hamn AB ska förbereda avveckling av Loudden för annan verksamhet.

Cyklandet har ökat kraftigt i Stockholm de senaste åren och Stockholm har en uttalad målsättning som ledande cykelstad. De kommande åren ska stora investeringar i cykelinfrastruktur göras. Staden ska som arbetsgivare stimulera till ökad cykling.

Fastigheter och lokalförsörjning

Stadens samlade fastighetsinnehav är omfattande, och berörda nämnders investeringsplaner innehåller flera större fastighetsutvecklingsprojekt. Stadens hantering av fastigheter har stor betydelse inte bara för stadens interna verksamheter och stadens invånare som nyttjar dem, utan också för samhället i stort.

Kommunstyrelsen har ansvar för strategisk lokalförsörjning och en övergripande lokalresursplaneringsprocess. Kommunstyrelsen har under 2015 genomfört en samlad utredning av hur stadens fastighetsverksamhet och lokalförsörjning ska organiseras på ett effektivt sätt som bidrar till uppfyllandet av kommunfullmäktiges mål. En stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy ska under 2016 tas fram under ledning av kommunstyrelsen som tydliggör målbilder, arbetsformer och ansvarsområden som är en förutsättning för en effektiv fastighets- och lokalhantering i staden.

Vidare ska kommunstyrelsens kapacitet för strategisk lokalförsörjning stärkas för att på kommunkoncernnivå ge bättre kontroll och styrning av fastighetshandlingen och lokalutnyttjandet. En utvecklad lokalförsörjningsfunktion ska även inbegripa de fastighetsutvecklingsprojekt som anses vara av strategisk stadsövergripande karaktär, det vill säga medför höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplext eller involverar flera nämnder och bolagsstyrelser. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att styra och leda dessa projektyper genom framtagande av projektdirektiv inför utredningsbeslut. För projekt inom koncernstyrelsen sker detta i samarbete med Stockholms Stadshus AB. Därmed förtydligas kommunstyrelsens övergripande samordningsansvar och ett tydligt gränssnitt mot den operativa fastighetsverksamheten definieras.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, S:t Erik Markutveckling AB och fastighetsnämnden tydliggöra gränssnittet för strategiska markutvecklingsfrågor.

Kunskapsregion och forskningsstad

Kommunstyrelsen ska aktivt bidra till att främja utvecklingen av Stockholm som centrum för en kunskapsregion. Som en del av detta ska kommunstyrelsen aktivt arbeta för fler student- och forskarbostäder samt fler utbildningsplatser inom den högre utbildningen i regionen. Samarbetet med regionens lärosäten ska stärkas och utvecklas. Staden medverkar i *OpenLab*, ett strategiskt samarbete tillsammans med Kungliga Tekniska Högskolan, Karolinska Institutet, Stockholms universitet och Södertörns högskola samt landstinget och länsstyrelsen, för att tillsammans analysera och hitta lösningar på komplexa samhällsproblem. Staden samverkar även med regionens samtliga lärosäten inom ramen för Stockholms Akademiska Forum. Staden har ett avtal om samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan för att ömsesidigt utveckla varandras verksamheter. Samarbetsprojekt och utbyte av praktik och examensarbeten finns också inom olika delar av stadens verksamheter, till exempel för lärare och inom vård och omsorg.

Det finns ett behov av att på central nivå samla och samordna de strategiska samarbetsformerna mellan staden och regionens lärosäten. Kommunstyrelsen ska tydliggöra hur staden vill samverka och arbeta med regionens universitet och högskolor samt även med stiftelserna Electrum och Vetenskapsstaden. Avsikten är att långsiktigt bidra till en utveckling av stadens innovationsförmåga och arbetsätt så att organisationen ökar sin förmåga till att förnya och utveckla stadens verksamheter med både hög kvalitet och effektivitet. Syftet bör vara att staden på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra

sig den högre utbildningens och forskningens resultat i stadens verksamheter och förbättra stadens kompetensförsörjning. En stärkt samverkan ska också öka stadens möjligheter att rekrytera nya medarbetare. En ny tjänst som innovationsdirektör har inrättats under stadsdirektören med ansvar för att stärka samverkan mellan akademi och samhälle. Inom ICT-området har även STOKAB, Kista Science City och stiftelsen Electrum viktiga roller. Staden kommer att tillsammans med KTH, Ericsson och ytterligare några av regionens viktigaste företag arbeta med att stärka Stockholms attraktionskraft i projektet *Digital Demo Stockholm*.

Stockholms stads kommande innovationsstrategi kommer att vara en central utgångspunkt för arbetet med att stärka stadens egen innovationsförmåga.

Kommunstyrelsen ska utreda återinrättandet av den professur specialiserad på kommunekonomi som tidigare har funnits på Stockholms handelshögskola. En ny professur ska anpassas till dagens behov och vara av nytta för staden.

Strategiskt näringslivsarbete

För att Stockholm ska behålla och stärka sin position i den globala konkurrensen behövs ett fortsatt gott innovationsklimat med goda möjligheter till kommersialisering. Staden ska i samarbete med näringslivet och övriga berörda aktörer arbeta för att skapa innovativa former för samverkan. För att driva på utvecklingen ska staden bland annat arbeta med innovationsupphandling och tillgängliggörande av offentlig data samt verka för att tillväxtdrivande kompetensnoder utvecklas.

Kommunstyrelsen har det strategiska ansvaret för näringslivsfrågor. Samtliga nämnder ska ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagens etablering och utveckling i Stockholm. Näringslivsperspektivet ska vara en naturlig del av stadens arbete. Kommunstyrelsen har också det strategiska ansvaret för evenemangsfrågor.

Kommunstyrelsen ska under 2016 tydliggöra sin roll inom näringslivsområdet i nära samverkan med Stockholm Business Region.

Kommunstyrelsen ska inrätta en styrgrupp för förbättrade näringslivskontakter bestående av stadsdirektören och berörda förvaltningschefer och bolagsdirektörer. Styrgruppens syfte är att samordna stadens näringslivsarbete och minska eventuella hinder för företagande i Stockholm. Styrgruppen ska avrapportera till kommunstyrelsen en gång om året.

Stockholm behöver fler i arbete. För att lyckas med detta krävs fler livskraftiga företag som kan anställa personal, särskilt i söder- och västerort. Stockholms Nyföretagarcentrum med varumärket Start-Up Stockholm ska genomföra kostnadsfri rådgivning till blivande entreprenörer och innovatörer med särskilt ansvar för söder- och västerort i syfte att öka antalet livskraftiga företag. Stockholms Nyföretagarcentrum ska samverka med Stockholm Business Region och arbetsmarknadsnämnden om sommarjobb-entreprenörer. För att klara detta uppdrag tillskjuts medel i kommunstyrelsens budget.

Kommunstyrelsen ska tillsammans Stockholm Business Region och berörda nämnder utveckla den undersökning som riktar sig till näringslivet och som följer upp stadens arbete med myndighetsutövning och service.

Stora evenemang och Eurovision Song Contest 2016

Stockholm har goda förutsättningar för att ta emot många besökare och stora evenemang. Internationella kongresser, idrottstävlingar och kulturevenemang bidrar till

tillväxt, sysselsättning och marknadsföring av Stockholm i ett internationellt perspektiv.

Under 2016 kommer Eurovision Song Contest att arrangeras i Stockholm. Det innebär en unik möjlighet att visa upp Stockholm som en stad med respekt för de mänskliga rättigheterna och att ytterligare stärka samarbetet med kulturbranschen och besöksnäringen. Stockholms stad har skrivit ett avtal med Sveriges Television om stadens åtaganden för arrangemanget. Detta har hanterats i ett särskilt ärende i kommunfullmäktige. I central medelsreserv reserveras medel motsvarande 85 mnkr för ändamålet under 2016. Arrangemanget spelar en stark roll i arbetet att långsiktigt stärka Stockholm som en evenemangsstad och besöksnäringen. Därför ska kostnaden ses som en engångsinvestering i att stärka Stockholm som varumärke. Genom att kostnaden täcks ur en till beloppet oförändrad central medelsreserv säkras också att kostnaderna inte tränger undan kostnader för andra kommunala verksamheter. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för samordning och uppföljning av stadens åtaganden vid genomförandet av Eurovision Song Contest 2016. Flera nämnder och bolagsstyrelser deltar vid det operativa genomförandet under ledning av Stockholm Visitors Board.

Skolplanering för ett växande Stockholm

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Fler skollokaler behövs både för att säkerställa att elever ska få plats på den skola som efterfrågas och för att staden ska kunna garantera lokaler som ger utrymme för en bra pedagogisk verksamhet med möjligheter att minska klassernas storlek. För att påskynda arbetet med fler skolor höjs den ekonomiska ramen för investeringar i nya skollokaler. Därutöver behöver samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor förbättras genom en förstärkt samordning. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan berörda parter. Det är viktigt att staden även i dialog med andra aktörer verkar för att tillräcklig kapacitet av skollokaler kan skapas.

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska i sin planering utgå från ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, anpassat efter lokala förhållanden. För att säkerställa behovet av förskole- och grundskoleplatser ska stadsbyggnadsnämnden i en obligatorisk punkt i start-PM som rör bostadsbyggande, genom en kontinuerlig dialog med berörda nämnder, klargöra hur behovet av nya förskole- och grundskoleplatser ska klaras. När exploateringsnämnden markanvisar större områden ska utbildningsnämnden alltid kontaktas och mark för skolbyggnation reserveras.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholms Stadshus AB, SISAB samt berörda nämnder och bolag ta fram principer som underlättar anskaffning av förskolelokaler i staden till rimliga villkor.

God ekonomisk hushållning.

Staden står inför utmaningar de kommande åren med ökade investeringar och kraftigt ökade behov utifrån befolkningsförändringar. Det är därför viktigt att kommunstyrelsen, genom sin uppsiktsplikt, fortsätter leda arbetet med övergripande prioriteringar och en hög kostnadseffektivitet i verksamheten för att stå bra rustad inför de kommande utmaningarna. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa styrning mot kostnadseffektivitet inom sina verksamheter inom såväl drift- som inom investeringsverksamhet.

Inom stadens verksamheter finns en potential för effektivitetsförbättringar, bland annat genom nya effektivare tekniska lösningar och förbättrade styr- och arbetsformer. Kommunfullmäktiges budget för 2016 innehåller därför en generell effektivisering för

flertalet av stadens nämnder och verksamhetsområden. Samtidigt ska insatser för att förstärka kostnadskontrollen i stadens investeringsprojekt prioriteras. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar.

Fördjupad kvalitetsanalys inom äldreomsorgen

Kommunstyrelsen har lett ett utvecklingsarbete, i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, som syftar till att utveckla en metod (kvalitetsobservation) för fördjupad kvalitetsuppföljning inom äldreomsorgen. Uppföljningsmetoden är nu implementerad inom äldreomsorgen. Nästa steg är att ta ett samlat grepp om all den uppföljning som görs inom äldreomsorgen i syfte att rationalisera och optimera effekten av den samlade uppföljningen. Detta utvecklingsarbete leds av äldrenämnden i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna.

En informations- och utbildningsinsats behöver genomföras för att sprida metoden till chefer och nyckelpersoner inom äldreomsorgen och andra lämpliga verksamheter. Medel för 0,5 tjänst per stadsdelsnämnd finns budgeterat under kommunstyrelsen även 2016.

En hållbar och jämställd kompetensförsörjning och personalstrategi

Stadens personalstrategiska arbete syftar till ett jämställt och hållbart arbetsliv som ger medarbetarna goda förutsättningar att upprätthålla en hög kvalitet i verksamheterna. Valfärdspersonens kunskande och yrkesetik ska vägleda stadens styrmodell. I nära samarbete med akademin initieras ett utvecklingsarbete i syfte att utveckla former för styrning och uppföljning med utrymme för yrkeskunskande. Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska stärkas inom alla delar av staden. Personaltätthetens betydelse för kvalitet och arbetsmiljö ska beaktas. Staden ska verka för en god och hållbar arbetsmiljö i alla verksamheter. Arbetet fortsätter med att förbättra socialsekreterares/biståndshandläggares arbetsituation. Ökad användarvänlighet i it-systemen ingår i arbetet liksom översyn av bemanning, löneläge och arbetsvillkor.

Kommunstyrelsen ansvarar för genomförandet av de personalpolitiska satsningarna om rätt till heltid och fasta anställningar som norm. Heltid ska om möjligt vara norm även vid visstidsanställningar. De statliga bemanningspengarna för äldreomsorgen ökar möjligheten till heltid. Staden ska minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade ska minska där andelen är hög, främst inom äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ett medvetet arbete ska bedrivas för att säkerställa att det inom stadens verksamheter är enkelt att kombinera arbete med föräldraskap i stadens verksamheter. Bättre arbetsvillkor är viktiga steg för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden.

Stadens friskvårdsförmåner ska successivt bli mer likvärdiga och jämställda samt främja hälsa och kontinuitet i verksamheten. Stadens hälsofrämjande arbete ska intensifieras i yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder. Ökad bemanning kan vara en del av en helhetslösning för ökad hälsa där det exempelvis också ingår kompetensutveckling, friskvård och utrymme för det egna yrkeskunskandet. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten att teckna lokala kollektivavtal för att korta arbetstiden för grupper med särskilt utsatta arbetsvillkor.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att staden som arbetsgivare bedriver ett aktivt arbete för likvärdig behandling av medarbetarna för att uppnå mål om inkludering och jämställdhet i organisationen. Det ska finnas en aktiv planering för breddad rekrytering på alla nivåer inom staden. Särskilt prioriterat är att öka andelen utrikesfödda i chefspo-

sitioner och andra högre tjänster och att arbeta för en jämn könsfördelning i verksamheter som riktar sig till barn och unga. I det arbetet är kompetensbaserad rekrytering centralt och stadens chefer ska ha god kunskap om stadens inkluderande rekryteringsprocess. Fokus är förebyggande arbete, samtidigt som alla former av diskriminering och kränkande särbehandling aktivt ska motarbetas. Ett utvecklingsprogram med fokus på breddad rekrytering till högre tjänster ska utredas.

Kompetensutvecklingen är prioriterad. Genom att särskilda medel disponeras inom eget kapital för kompetensutveckling säkerställs att medarbetare i staden erbjuds såväl grundläggande utbildning som fördjupning. Stadens chefer ska säkerhetsställa en god introduktion av nyanställda, samt ge medarbetarna möjlighet till kontinuerligt lärande i det dagliga arbetet och kompetensutveckling i olika former. Det ska vara ett öppet klimat och anställda ska känna sig trygga med att bidra med synpunkter som utvecklar verksamheten. Särskild fokus ska läggas på att klara behovet av lärare, forskollärare och ingenjörer. Möjligheten att utbilda sig vidare ska kombineras med utbildningsnämndens strategi för att rekrytera fler lärare. Staden behöver även planera för ett ökat personalbehov inom äldreomsorgen. Insatser ska genomföras för att rekrytera och utbilda personal inom äldreomsorg, bland annat genom att öka andelen studerande på omsorgsprogrammet och vårdcollege. Yrkesprogrammen behöver göras mer attraktiva. Yrkestitulering, kompetensprofil och utbildningsvägar ska tydliggöras för eleverassistenter och anställda inom LSS-verksamheter.

Chefer inom staden har ett särskilt ansvar för en god arbetsmiljö som präglas av öppenhet och respekt och medarbetarnas delaktighet. Kommunstyrelsen ska genomföra stadsövergripande ledarutvecklingsprogram inom socialtjänst och äldreomsorg. Stadens traineeprogram för akademiker ska fortsätta och ett antal traineeplatser i programmet ska erbjudas akademiker med funktionsnedsättning. Kommunstyrelsen ska i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utveckla möjligheterna att i stadens traineeprogram erbjuda platser till utrikes födda akademiker inom ramen för Stockholms Intensivsvenska för Akademiker.

Förskolechefer ska ges goda förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna bedriva ett systematiskt utvecklingsarbete för att förbättra förutsättningarna för cheferna att utöva ett gott ledarskap. Inom äldreomsorgen kan de statliga bemanningspengarna bidra till att chefer ges bättre förutsättningar att utöva ledarskap.

Stadens internationella arbete

Stockholms roll i ett globalt sammanhang blir allt tydligare. Stockholm har en stark position i världen när det gäller bland annat livskvalitet, samhällsservice och attraktivitet. Stadens position som en öppen, jämlik och hållbar stad stärks genom aktiv omvärldsbevakning och påverkansarbete. För att behålla en stark internationell position är det viktigt att stadens verksamheter tar del av, men också delar med sig av, goda exempel både regionalt, nationellt och internationellt. Kommunfullmäktiges inriktningsmål ska återspeglas i stadens budskap i internationella sammanhang. Ett nytt internationellt styrdokument utarbetas för att stödja både kommunstyrelsens och nämndernas internationella arbete i linje med inriktningsmålen. Stockholm utsågs till Europas första miljöhuvudstad 2010 och ambitionen är att fortsätta stärka stadens position som en klimatsmart stad och som förebild för andra städer. Staden bör därför ta initiativ att tillsammans med andra städer i Sverige, Norden och Europa driva klimatarbetet framåt.

EU-lagar och beslut påverkar Stockholms stad i många avseenden. Ett proaktivt arbete för att påverka beslut som inverkar på staden och dess verksamheter samt ett aktivt och strategiskt nyttjande av EU-medel är nödvändigt för att staden ska kunna säker-

ställa en kostnadseffektiv och kvalitativ verksamhet. Detta sker bland annat genom stadens aktiva medverkan i EUROCITIES och genom Stockholmsregionens Europaförening.

Strategisk it-utveckling och digitalisering

Stockholm ligger långt fram när det gäller it-utveckling och digitalisering, såväl inom det offentliga som i näringslivet. Genom offentliga investeringar i digitalisering, en aktiv näringspolitik och bättre samordning av stadens satsningar har Stockholm goda förutsättningar att bli världsledande på området. Kommunstyrelsen ska ytterligare stärka samordningen av stadens strategiska IT-utveckling och digitalisering.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska bedriva ett aktivt arbete med hur en ökad digitalisering kan bidra till en bättre service och en effektivare verksamhet. Med ökad användarvänlighet och integrering av stadens olika it-system förbättras också arbetsmiljön för stadens medarbetare. För att underlätta nya arbetssätt ska stadens nämnder sträva efter en fungerande dialog mellan it- och verksamhetskompetens. Från och med 2016 ska identifierade möjligheter till digitalisering och förslag till åtgärder redovisas i respektive nämnds budgetförutsättningar.

Under 2016 ska kommunstyrelsen påbörja arbetet med en översyn av samtliga styrdokumentet inom it-området med inriktningen att skapa ett sammanhållet digitaliseringsprogram för Stockholms stad. Syftet med översynen är att öka tydligheten och säkerställa en effektiv styrning och uppföljning inom it.

Kommunstyrelsen ska under 2016 i samverkan med AB Stokab, miljö- och hälso- skyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ”sakernas internet” (Internet of Things). Stockholm Business Region ska bistå med ett näringslivsfrämjande perspektiv i framtagandet. Arbetet ska omfatta en kostnadsprognos för att realisera strategin.

It-verksamheten i Stockholms stad finansieras i huvudsak på följande sätt:

- Löpande drift och förvaltning av system och infrastruktur samt verksamhetsutveckling med hjälp av it finansieras i första hand inom ramen för respektive nämnds/bolagsstyrelsens ordinarie ram. Ledning av it-verksamheten finansieras via kommunstyrelsens ram.
- Kostnader för löpande drift och förvaltning av gemensamma system finansieras av den nämnd som är systemägare, men kostnaderna fördelas med hjälp av ett utnycklingssystem vars omfattning och principer framgår av kommunstyrelsens it-prislista. För 2016 fastställs taket för utnycklingen till 365 mnkr, se bilaga 13.
- Särskilda större projekt beslutas av kommunfullmäktige i budget eller särskilda ärenden, till exempel införande av nytt koncerngemensamt ekonomisystem (SUNE), elektronisk handel och genomförande av förnyad upphandling av it-service (GSIT 2.0). Satsningar på digitalisering kan också ske inom ramen för stadens program för digital förnyelse. Stadens samtliga förvaltningar kan ansöka om tilldelning av medel.

GSIT 2.0

Staden kommer under 2016 att upphandla en ny gemensam it-service för att förbättra stadens it-stöd och på ett bra sätt ge medarbetare de verktyg de behöver i sitt dagliga arbete (GSIT). De produkter och tjänster som ska upphandlas innehåller datorer, surfplattor, smartphones, skärmar och skrivare samt serverdrift för 48 förvaltningar och bolag och it-support. Upphandlingarna omfattar alla förvaltningar och bolag. För att

möta olika verksamheters behov genomförs flera upphandlingar; dels för administrativa verksamheter, dels för pedagogiska verksamheter.

Outsourcing IT

Staden har idag inom it-området en mycket hög grad av outsourcing. Detta har skett genom genomförandet av ett flertal projekt under åren där it-verksamhet som tidigare utförts i egen regi successivt lagts ut på entreprenad. Det är viktigt att stadens it-system följer med och anpassas till den snabba utvecklingen på området. Därför ska kommunstyrelsen under år 2016 ta fram en ny sourcingstrategi för det stadsövergripande it-området.

Koncerngemensamt ekonomisystem

I enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag pågår arbetet med ett införande av ett nytt koncerngemensamt ekonomisystem. Arbetet kommer att pågå till år 2017.

Kommunstyrelsen ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av det koncerngemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I uppdraget ingår att tillsammans med Stockholms Stadshus AB utveckla och effektivisera de administrativa processerna för nämnder och bolagsstyrelser i enlighet med beslutade mål samt utifrån god ekonomisk hushållning.

För att effektivisera informationsutbyten i staden mellan olika it-system används ofta integreringar mellan systemen. En huvudprincip för integrationer i stadens it-system är att kostnaderna för att ta fram integrationen samt underhåll och förvaltning av denna, finansieras av det verksamhetssystem hos nämnder och bolagsstyrelser, som uppnår effektivitetsfördelar. Undantag kan göras, efter samråd med kommunstyrelsen eller Stockholms Stadshus AB.

Stadens webbplats

Den nuvarande plattformen för stadens webbplats, stockholm.se, byggdes 2008 och möjligheterna att vidareutveckla webbplatsen de kommande åren är begränsade då det inte är ekonomiskt försvarbart på befintlig teknisk lösning. Därför ska en ny plattform för Stockholm webb (stockholm.se samt intranät med mera) tas fram.

Sociala system

Den egenutvecklade delen av stadens sociala system, det så kallade paraplysystemet, infördes i slutet av 90-talet. Det finns idag ett stort behov av att modernisera systemet, såväl dess användarvänlighet som dess tekniska grundstruktur. Kommunstyrelsen ska under året påbörja en sådan modernisering.

Digital förnyelse och innovation

I it-programmet ”Ett program för digital förnyelse 2013-2018” framgår det hur verksamhetsutveckling med hjälp av it ska styras, finansieras, följas upp och levereras. It-programmet är beslutat i kommunfullmäktige och är bindande för samtliga nämnder och för bolag vars styrelser antagit programmet.

Grundtanken är att it-stöd i Stockholms stad finansieras inom ramen för respektive nämnds eller bolagsstyrelses ordinarie verksamhet och budget. Inom ramen för it-programmets fem fokusområden avsätts dock särskild finansiering för verksamhetsutveckling med hjälp av it inom ramen för så kallade projektportföljer. Stadens verksamheter har möjlighet att ansöka om medel från dessa.

Enligt stadens program för digital förnyelse ska kommunfullmäktige i budget besluta om ramar för de medel som ska fördelas inom programmet. För 2016 sätts ramen för projekt inom digital förnyelse till 100 mnkr.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samverkan med stadens nämnder och bolag initiera möjliga digitaliseringsprojekt.

Under 2016 ska en utveckling av stadens program för digital förnyelse genomföras. En prioriterad del i det arbetet är att tillse att det nya programmet skapar incitament och förutsättningar för staden och stadens verksamheter att ta tillvara de möjligheter som följer av utvecklingen inom området ”Internet of Things”. Möjligheten att bjuda in externa utvecklare av smarta lösningar som kan vara till nytta för stadens verksamheter ska prövas.

Öppen data

Staden har gjort satsningar inom öppen data och är i många avseenden nationellt ledande inom området. Ett utvecklingsområde för publicerade data är att etablera underliggande processer för att göra data tillgängligt i realtid. Under 2016 ska förutsättningarna för att etablera sådana processer utredas och så långt som möjligt realiseras.

Under 2016 ska Stockholms stad bjuda in utvecklare till så kallade hackathons i syfte att utveckla smarta lösningar som kan bidra till stadens verksamheter eller underlätta i stockholmarnas vardag

Tillgång till internet i staden

Informationen och kommunikationen med invånarna i Stockholm sker mer och mer elektroniskt. Att kunna använda sig av internet är därför en viktig demokrati- och jämlikhetsfråga. Idag finns datorer tillgängliga på bland annat biblioteken men staden bör verka för att fler offentliga platser förses med lösningar som ger allmänheten lättillgänglig och fri tillgång till internet. Det ökar värdet och tillgängligheten i de offentliga miljöerna samtidigt som det stärker Stockholm som besöksstad.

Sammanhållen process för e-handel

En viktig strategisk satsning för staden är att skapa en sammanhållen process för e-handel. Det vill säga it-stöd i en heltäckande kedja från att fånga upp verksamhetens behov inför en upphandling till avtalsuppföljning. Projekt Effektivt inköp kommer att bidra till utvecklingen av stadens e-handel. Breddförandet av effektivt inköp (elektroniska inköp) bland stadens nämnder som påbörjades under 2015 kommer att fortgå under 2016. För att få ihop en heltäckande kedja behöver staden ett nytt centralt avtalssystem som kan utgöra en integrerad del i den sammanhållna e-handelsprocessen och på detta sätt skapa förutsättningar för en effektiv styrning och uppföljning. Kommunstyrelsen ska därför i samarbete med servicenämnden påbörja upphandling och implementering av ett nytt centralt avtalssystem för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

e-Hälsa

Kommunstyrelsen och äldrenämnden ska, genom strukturerad samverkan med representation från socialnämnden och stadsdelsnämnderna, utveckla eHälsa-området lokalt, regionalt och nationellt.

Finansiering

De större it-projekten i staden finansieras genom disposition av eget kapital enligt tidigare beslut i kommunfullmäktige. För att inte underskott ska uppkomma måste sålunda dessa satsningar mötas av motsvarande överskott. En viktig förutsättning är att stadens långsiktiga finansiella mål inte äventyras.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under Kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Ersättningarna fördelar sig enligt följande (tkr):

Mottagare	
Partistöd med mera	42 353
Stadens hederspriser	700
Medlemsavgift Sveriges Kommuner och Landsting, SKL	20 684
Medlemsavgift Kommunförbundet Stockholms Län, KSL	15 952
Medlemsavgift Mälardalsrådet	1 350
Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	225
SIWI	1 100
Handelshögskolan i Stockholm	2 000
Professur i stadshistoria	280
Coompanion Stockholms län f.d. KIC, Kooperativ utveckling i Stockholms län	800
Stockholm Business Region AB inkl. Stockholm Visitors Board AB	110 000
Stockholmsregionens Europaförening	2 500
Eurocities	220
Union of the Capitals of European Union	10
Cities for Cyclists	20
ECCAR	15
ECAD medlemsavgift	120
Livräntor, Mälarens vattenvårdsförbund, S:t Eriksveteranerna, Stadshuset konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF	1 530
Föreningen Spårvagnsstäderna	100
Pris till Katarina Taikons minne	100
Stockholm Impact Award (inkl. kostnad för administration)	1 200
Vetenskapsstaden	2 600
Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
OpenLab	2 800
Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvaret, SSBF	380 747
Summa	593 291

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med 103,0 mnkr för 2016. Stockholm Visitors Board AB handlägger ärenden om marknadsföringsstöd inom ramen för stadens evenemangsstrategi (utl. 2012:92). Stödet ska rymmas inom en årlig ram om 6,0 mnkr. Medlen är avsatta under Kommunstyrelsen m.m. och utbetalas efter styrelsebeslut i Stockholm Business Region AB. Bolaget beslutar om marknadsföring av evenemang och hanterar utbetalningar för detta.

Kommunstyrelsen ska utreda formerna för stöd till stiftelsen Electrum och Kista Science City.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer.

Premien för år 2016 är 18,5 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under Kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal platser för kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000	10 000	10 000
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800	850	850
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
	Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
	Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7 %	7 %	7 %
	Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden se över stadens regler för intagning och plats i förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en ny modell för ersättning av barnomsorg på obekvämt arbetstid (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden utveckla kvalitetsmätt för förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utveckla uppföljningsmodell för tillgänglighetsinvesteringar (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stadshus AB och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser ta fram en handlingsplan för att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper (1.4)	2016-01-01	2016-04-31
Kommunstyrelsen ska utse samordnare i syfte att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och SoL kan säkerställas (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med berörda nämnder och Micasa AB ta fram en stadsövergripande åtgärdsplan för åren 2020-2040 för att tillgodose framtida behov av anpassade boenden för äldre (1.4)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsen ska i samråd med berörda nämnder och Micasa AB utreda beställning, finansiering och drift av anpassade boenden för äldre, i form av profilboende och intressentboende belägna i staden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska se över avgifter för sommarkoloniverksamheter med ambitionen att fler ska kunna delta i verksamheten (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samverkan med kulturnämnden och andra berörda nämnder och styrelser utreda enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska se över resursfördelningssystemet för äldreomsorgen (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska göra en översyn av stadens organisation och ansvarsfördelning för att säkerställa och tydliggöra stadens äldreboendeplanering (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden får i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen göra en översyn av indikatorerna för äldreomsorgen (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska påbörja arbetet med att implementera Klimatstrategin för 2020 och Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda hur placeringar i företag som utvinnet fossila bränslen kan avvecklas på sikt. De etiska riktlinjerna i placeringspolicyn för de samförvaltade donationsstiftelserna ska revideras för att undvika framtida investeringar i bolag som utvinnet fossila bränslen (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram en strategi för hur staden ska samverka och arbeta med regionens universitet och högskolor samt även med stiftelserna Electrum och Vetenskapsstaden (3.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete Stockholm Business Region och berörda nämnder utveckla den undersökning som riktar sig till näringslivet som följer upp stadens arbete med myndighetsutövning och service (3.2)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolagsstyrelser utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda organiseringen av stadens arbete med arbetsmarknadsåtgärder. Utredningen ska belysa om fördelningen av ansvar för arbetsträningsverksamhet, arbetsmarknadsinsatser, offentligt skyddade arbeten samt kommunala visstidsanställningar är ändamålsenligt utifrån målet att kunna erbjuda aspiranterna ett sammanhållet och effektivt stöd i processen för arbete (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda hur samordningen av stadens arbete med integrations- och flyktingfrågor kan utvecklas och organiseras för att på bästa sätt skapa förutsättningar för ett bra mottagande och för etablering i arbetsliv och samhälle (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska slutföra upphandlingen att ersätta det lokaladministrativa systemet LOIS (3.5)	2016-01-01	2016-04-30
Kommunstyrelsen ska se över investeringsstrategin och processer kopplat till investeringar för att öka styrning och uppföljning av investeringsutgifter och driftskostnadspåverkan (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden inrätta ett strategiskt råd avseende i huvudsak verksamhetsområdena ekonomi, lön, upphandling och Kontaktcenter (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden genomföra en utvärdering av nämndens intäktsmodell (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska under 2016 i samråd med AB Stokab och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad. Arbetet ska omfatta en kostnadsprognos för att realisera strategin (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och SISAB ta fram principer som underlättar anskaffning av förskolelokaler i staden till rimliga villkor (3.5)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram en stadsövergripande fastighets- och lokalpolicy som tydliggör målbilder, spelregler och ansvarsområden som är en förutsättning för en effektiv fastighets- och lokalhantering i staden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ges i uppdrag att anpassa investeringsregler, projektstyrningsmetodik och andra relevanta styrdokument inom ramen för uppdraget att styra och leda stora strategiska fastighetsutvecklingsprojekt i tidiga skeden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, S:Erik markutveckling AB och fastighetsnämnden utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska förtydliga ansvaret samt definiera mål och målgrupper för stadens internationella kommunikation (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram ett nytt program för Stockholms internationella arbete (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska påbörja arbetet med en översyn av samtliga styrdokument inom it-området. I arbetet ska kommunstyrelsen revidera <i>Nytt IT-program för Stockholms stad (ett program för digital förnyelse)</i> , dnr 031-786/2012, och ersätta detta med ett digitaliseringsprogram för Stockholms stad (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden ska genomföra en översyn av hyror inom de pedagogiska verksamheterna för att begränsa kostnaderna i nyproduktion (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med idrottsnämnden och fastighetsnämnden utreda en modell med ett schablonbaserat hyressättningssystem som utgår från ett driftskostnadsperspektiv och ökad samordning med andra aktörer i stadsutvecklingen för lokaler och anläggningar som förhys av idrottsnämnden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska göra en översyn av stadens medborgar- och brukarundersökningar i syfte att öka möjligheter att följa upp kommunfullmäktiges mål om en hållbar utveckling (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med berörda nämnder utreda anslagsfördelningen till stadsdelsnämnderna, och i det sammanhanget utreda om arbetet mot våld i nära relation ska ha ett särskilt anslag inom ramen för individ- och familjeomsorgen samt överväga ett anslag rörande demokrati- och utvecklingsarbetet (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska göra en översyn av intäktskravet för parkering i förhållande till genomförandet av framkomlighetsstrategin (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska bistå äldrenämnden i arbetet med att jämställdhetsintegrera nämndens verksamhet och budget (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska även utarbeta en handlingsplan i enlighet med CEMR-deklarationen (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utveckla arbetet så att budgetarbetet jämställdhetsintegreras (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna genomföra gemensamma introduktionsprogram/mentorprogram för socialsekreterare och biståndsbedömare (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och äldrenämnden genomföra stadsövergripande ledarutvecklingsprogram inom socialtjänst/biståndsbedömning (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i stadens roll som arbetsgivare säkerställa att alla stadens nämnder och bolagsstyrelser får stöd i sitt arbete med kompetensbaserad rekrytering för att säkerställa inkludering och jämställdhet i organisationen (4.2)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över hur chefernas ökade närvaro i personalgrupperna kan förbättra förutsättningarna för förskolecheferna att utöva ett gott ledarskap (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska leda arbetet med att erbjuda heltid till alla tillsvidareanställda som är ofrivilligt deltidsanställda (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera ett utvecklingsarbete i samverkan med akademien i syfte att utveckla former för styrning och uppföljning som ger utrymme för professionens yrkeskunnande (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden respektive socialnämnden tydliggöra yrkestitulering, kompetensprofil och utbildningsvägar för elevassistenter och anställda inom LSS-området (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera ett hälsofrämjande arbete i yrkesgrupper med hög sjukfrånvaro och låg faktisk pensionsålder (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska initiera ett arbete i samarbete med berörda nämnder om utfasning av allmänna visstidsanställningar samt om minskning av timavlönades andel av totalt arbetad tid (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadens nämnder och bolagsstyrelser se till att årliga lönekartläggningar görs för att säkerställa att det inom staden inte förekommer osakliga löneskillnader på grund av kön (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska under verksamhetsåret fortsätta arbetet med Stockholms ansökan om att certifieras som Fairtrade city (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska färdigställa och påbörja implementering av stadens hbtq-program (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms Stadshus AB i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för flyktningmottagandet (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska göra en översyn av samrådsprocesserna med de nationella minoriteterna (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda möjligheten att komplettera det av Stadsteatern drivna fristadsprogrammet med fristad till personer förföljda på grund av sitt arbete för mänskliga rättigheter (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda möjligheten att införa jämlikhetsdata (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska färdigställa och påbörja implementering av ett program för barnets rättigheter i staden (4.4)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola (4.4)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden genomföra en pilotstudie för att undersöka möjligheterna att använda Pict-O-Stat som metod för ökad brukardelaktighet och inflytande för personer inom stadens LSS-verksamheter (4.6)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur det civila samhället kan stärkas, med särskilt fokus på ytterstaden och kvinnors organisering, samt bidra till att förutsättningar skapas för att det civila samhället kan göras delaktigt i stadens utveckling, i enlighet med det arbete som pågår inom ramen för den sociala hållbarhetskommissionen (4.7)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska utarbeta riktlinjer för ungas delaktighet (4.7)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna initiera en satsning för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter (4.7)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden påbörja upphandling och implementering av ett centralt avtalssystem (4.8)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska ta fram övergripande statistik för upphandling och inköp (4.8)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicenämnden kartlägga och pröva tidiga dialoger vid offentlig upphandling (4.8)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsen ska implementera stadens program för upphandling och inköp i verksamheterna (4.8)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden (4.8)	2016-01-01	2016-03-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Kommunstyrelsen m.m.** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionssed. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-30,3	-30,0	-30,0	-30,0
Intäkter	2,6	2,6	2,6	2,6
Netto	-27,7	-27,4	-27,4	-27,4

Budgeten för 2016 minskar med 0,3 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Revisorskollegiet betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom att ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskar med 0,3 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikatorer	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikatorer	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatoriska nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

2. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Nämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till EU-parlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-2,9	-2,9	-4,9	-51,0
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-2,9	-2,9	-4,9	-51,0

Budgeten för 2016 är oförändrad jämfört med 2015. Ökningen i plan 2017 och 2018 beror på genomförande av allmänna val. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikatorer	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikatorer	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
Obligatoriska nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

3. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Valnämnden** godkänns.

Stadsdelsnämnder

Stadsdelsnämnderna har ansvar för merparten av stadens välfärdsverksamhet. Utifrån en lokal förankring och bred kompetens ska stadsdelsnämnderna vara nära invånarna och erbjuda en samhällsservice av hög kvalitet. Stadsdelsnämnderna fyller en viktig funktion för den lokala demokratin.

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder samt lokal demokrati. Stadsdelsnämnderna ansvarar också för stadsmiljöarbete, viss tillsynsverksamhet, medborgarkontor i vissa fall samt konsumentvägledning.

Stockholm ska vara en demokratiskt hållbar stad. Stockholmarnas demokratiska deltagande ska öka. Stadsdelsnämnderna är viktiga för att utveckla den lokala demokratin.

Stadsdelsnämndernas inflytande stärks genom att fler frågor behandlas politiskt och att samarbetet med de centrala nämnderna stärks inom flera områden.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-19 708,7	-20 334,8	-20 313,6	-20 327,7
Drift och underhåll	-19 638,5	-20 216,8	-20 195,6	-20 209,7
Avskrivningar	-49,2	-103,2	-103,2	-103,2
Internräntor	-21,0	-14,8	-14,8	-14,8
Intäkter	613,3	645,0	645,0	645,0
Summa stadsdelsnämnder - netto	-19 095,4	-19 689,8	-19 668,6	-19 682,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-110,0	-140,0	-185,0	-185,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-110,0	-140,0	-185,0	-185,0

Resursfördelningen till stadsdelsnämnderna

Systemet för fördelning av resurser utgår från stadsdelsnämndernas verksamhetsansvar och befolkningsstruktur. Stadsdelsnämnderna får resurser i relation till det förväntade behovet och inte utifrån faktiska kostnader. I fördelningen ingår löpande kostnader för att bedriva en verksamhet inkluderat personal, lokaler, administration och övriga kostnader. Under 2015 genomfördes en översyn av befolkningsförändringarnas påverkan på resursfördelningsmodellerna, vilket beaktats i budget för 2016.

Utöver de verksamhetsspecifika resurserna får stadsdelsnämnderna ett anslag för strategiska uppgifter, bland annat för arbetet med att stärka den lokala demokratin, utveckla invånarnas delaktighet och inflytande samt ta fram lokala utvecklingsprogram. Under Central medelsreserv finns 60 mnkr avsatta för ändamålet som fördelas ut i anslutning till ärendet Avstämning av mål och budget 2016. Inför budget 2017 ska kommunstyrelsen ta fram ett förslag som möjliggör att det strategiska anslaget fördelas ut i samband med budget.

Stadsdelsnämnderna beslutar själva om en ändamålsenlig organisation utifrån uppdraget och invånarnas behov. Stadsdelsnämnderna ska klara framtida volymförändringar med hög kvalitet i takt med att Stockholm växer. Stadsdelsnämnderna ska samverka med varandra i syfte att lära av varandra, sprida goda exempel och utveckla effektiviteten. Stadsdelsnämnderna ska i detta syfte samverka med varandra samt med kommunstyrelsen och servicenämnden.

De lokala utvecklingsprogrammen ska baseras på en dialog med invånare och lokala aktörer samt en förstärkt samverkan inom Stockholms stad. Utvecklingsprogrammen ska tydliggöra nämndens fokusområden för att nå stadens gemensamma vision om en stad för alla.

Kommunfullmäktiges mål för stadsdelsnämnderna

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnderna har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor
- Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla
- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla
- Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande
- Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet
- Inomhusmiljön i Stockholm är sund
- Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
- Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta med jämställdhetsintegrering av verksamheterna i syfte att göra dem mer jämställda. Kommunstyrelsen ska bistå stadsdelsnämnderna med kunskap och metodutveckling i detta arbete.

Stadsdelsnämnderna ska samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering.

Kommunfullmäktiges inriktning för stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämnderna har en central roll för att säkerställa välfärd av god kvalitet och bidra till en sammanhållen stad. Stadsdelsnämnderna ska utveckla och följa upp verksamheten tillsammans med invånarna, verksamma i området och anställda. Kontakterna med föreningslivet ska främjas.

Lokala råd är en viktig informationskälla och remissinstans för nämnderna. För att fördjupa samarbetet ska nämnderna se över möjligheterna för råden att på ett ändamålsenligt sätt komma in tidigare i ärendeberedningen. Barn och unga ska ha forum för inflytande som de själva är med och utformar.

Stadsdelsnämnderna ska aktivt arbeta med lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Arbetet ska syfta till ett ökat demokratiskt deltagande, såväl i vardagen som på valdagen.

Stadsdelsnämnderna ska leda arbetet med medborgardialoger i sina respektive stadsdelar. Medborgardialogerna samordnas av kommunstyrelsen och Stockholms Stadshus AB. Berörda facknämnder och bolagsstyrelser ska medverka vid dialogerna när så är motiverat. Det är viktigt att erfarenheter från tidigare dialogarbete tas tillvara i detta arbete. Dialogerna ska präglas av tydlighet, i synnerhet gällande vilket utrymme som finns för invånarna att påverka.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla rutinerna för medborgarförslag i syfte att säkerställa att svaren följs upp. Behovet av fler medborgarkontor ska tillgodoses med prioritet på områden där behoven är som störst. Invånarnas möjlighet till insyn och kontakter med facknämnderna ska förbättras genom ökat samarbete mellan stadsdelsnämnderna och facknämnderna. Särskilt viktigt är att hitta former för att öka samverkan mellan skola, förskola och socialtjänsten samt garantera stadsdelsnämnderna insyn i viktigare frågor rörande skolans organisation. Stadsdelsnämndernas insyn i planprocesser och förändringar i den fysiska miljön, ska stärkas.

Kommunstyrelsen ska fortsätta arbetet med inriktningen att delar av ansvaret för park, natur och gatuskötsel kan tillföras stadsdelsnämnderna. Parallellt ska en översyn göras av stadsdelsnämndernas ansvar och indelning med inriktning att stärka lokalt inflytande, effektiv förvaltning och rättsäkert bemötande av invånarna.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

Som ett led i arbetet med ett Stockholm som håller samman ska behovet av fördjupade analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt beaktas i uppföljningen av följande indikatorer

- Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd
- Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor
- Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla fritidsaktiviteter
- Andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning
- Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt Kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och SoL kan säkerställas (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämndernas verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska utarbeta lokala utvecklingsprogram i samverkan med invånare och i samarbete med stadens övriga nämnder och styrelser (4.7)	2016-01-01	2016-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur det civila samhället kan stärkas, med särskilt fokus på ytterstaden och kvinnors organisering, samt bidra till att förutsättningar skapas för att det civila samhället kan göras delaktigt i stadens utveckling, i enlighet med det arbete som pågår inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionen (4.7)	2016-01-01	2016-12-31

Förskoleverksamhet

Alla barn i Stockholm har rätt till en bra förskola nära hemmet. Förskolans kvalitet och verksamhet lägger grunden för ett livslångt lärande för alla Stockholms barn. Förskolan lägger grunden för lärande i skolan. En bra förskola gör skillnad för språkutveckling och utvecklar kulturellt och social kompetens och erbjuder barn en verksamhet fri från stereotypa könsmonster.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet och att barnomsorgsgarantin uppfylls. Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunala förskolor, pedagogisk omsorg, flerfamiljssystem och allmän förskola. Övergripande ansvarar utbildningsnämnden för samordning av stadens förskolefrågor.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-4 821,5	-4 995,2	-4 995,2	-4 995,2
Kostnader (-)	-5 129,4	-5 309,0	-5 309,0	-5 309,0
Intäkter	307,9	313,8	313,8	313,8

Budgeten för 2016 ökar med 173,7 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringstillägg i procent som läggs på lönesumman. Detta föreslås i denna budget sänkas från 43,4 procent till 40,5 procent. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Schablonen ökar med 2,2 procent efter att generell effektivisering och kostnadsneutral justering av personalförsäkringstillägg räknats bort. Genom sänkningen av personalförsäkringstillägget avlastas förskoleverksamheterna därför kostnader utöver värdet av schablonen. I en verksamhet som har 75 procent personalkostnader medför det en sänkt kostnad för verksamheten om cirka 1,5 procent.

Grundsablonen för förskoleverksamheten utgår enligt bilaga 6. Bilagan visar prognos för perioden 2015 till 2018 över förväntat antal barn i förskoleverksamhet. Den kommunala förskolepengen är 80 procent av grundsablonen för barn i förskola och 94 procent för barn i pedagogisk omsorg. Lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola.

I en växande stad behöver behovet av lokaler för förskolan säkerställas. Utbildningsnämnden ska samarbeta med stadsdelsnämnderna avseende prognoser över det förväntade behovet av förskoleplatser. För att klara utbyggnaden av förskolelokaler ska alltid möjligheten att utnyttja skollokaler undersökas. Staden ska även samverka med fastighetsägare, näringslivet och andra aktörer för att hitta nya lösningar på behovet av förskolelokaler och platser. För att säkerställa att behoven möts ska stadsdelsnämnderna samverka med fristående utförare vid start av nya förskolor, och sträva efter att öka andelen idéburna, icke-vinstdrivande förskolor. Stadsdelsnämnderna ska också verka för att fler förskolebarn får tillgång till mat lagad på plats i den egna förskolan.

För ett modernt arbetsliv är det viktigt att förskolorna är tillgängliga för barn under de tider då vårdnadshavarna arbetar. Behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid ökar och stadsdelsnämnderna ska verka för att tillgodose behovet i de olika stadsdelsnämndsområdena.

Ansvar för att uppfylla barnomsorgsgarantin innebär att det ska finnas en långsiktig och framsynt planering av förskolelokaler med tillhörande utemiljöer. Stadsdelsnämnderna har en central roll för att säkra behovet av förskolelokaler. För att säkerställa ett effektivt användande av förskole- och skollokaler ska samarbetet stärkas med utbildningsnämnden och SISAB. Utbildningsnämnden ska samarbeta med stadsdelsnämnderna avseende den stadsövergripande strategiska planeringen av förskolelokaler.

Utbyggnaden av förskolor fortsätter. Antalet barn i förskoleålder ökar enligt prognosen med cirka 1 800 under perioden 2015 till 2018. Ökningen innebär utmaningar för stadens lokalförsörjning.

Utbyggnadstakten av förskolor är fortsatt hög. För att utjämna effekten av höga hyror så justeras bidraget för hög hyra. Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 700 – 2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden över 2 500 kr/kvm och år. Stimulansbidraget för utbyggnad av nya förskolor upphör samtidigt.

Fler barn ska ha möjlighet att gå i förskola. Utbildningsnämnden ska utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder.

Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utveckla stadens förskolesamordning och vidareutveckla stadens kvalitetsarbete inom förskolan. Syftet är att stärka kopplingen förskola-skola, stärka förutsättningarna för erfarenhetsutbyte mellan förskoleverksamheterna och förenkla arbetet med stadsgemensamma utmaningar.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Under perioden 2015-2024 beräknas antalet barn i staden att öka kraftigt. De demografiska förändringarna påverkar förutsättningarna för förskolan och staden står inför stora utmaningar rörande såväl lokal- som kompetensförsörjning. Antalet barn i förskoleålder beräknas fortsätta öka. Den kraftiga ökningen som staden har sett de senaste åren fortsätter och prognoserna visar på en befolkningsökning för antalet 1–5 åringar om cirka 1 800 barn under 2015–2018.

Barnantalet förväntas öka också på längre sikt även om prognosen visar på en avtagande ökningstakt i slutet av prognosperioden. Under perioden 2015–2024 beräknas befolkningen i förskoleålder att öka med 8 500. Med tanke på stadens expansion och höga ambitioner för bostadsbyggande är det osäkert om hur många förskoleplatser som behövs på längre sikt.

Bristen på utbildade förskollärare i Stockholmsregionen är fortsatt stor och det finns behov av fler utbildningsplatser på högskolor och universitet. Staden ska verka för att fler utbildningsplatser inrättas.

Mål och styrning i förskolan

Förskolan lägger grunden till ett livslångt lärande. Stockholms förskolor ska erbjuda en verksamhet som är stimulerande, trygg och utmanande och full av möjligheter. Tiden i förskolan ska vara en tid av omsorg och lek och av lustfyllt lärande och utgångspunkten ska vara varje barns förmåga, lust och vilja att lära.

Stockholms stads förskoleprogram ”Framtidens förskola” anger fokus för verksamheten i stadens förskolor. Programmet ska under 2016 ses över för att integreras och sammanfogas i ett program för hela stadens utbildningssystem för barn och ungdomar, från förskola till och med gymnasium. Förskolechefens ledarskap är av avgörande betydelse för förskolans kvalitet. Verksamhetens utveckling kräver ett pedagogiskt ledarskap, som långsiktigt och uthålligt skapar förutsättningar för att arbeta mot uppställda mål och driva ett systematiskt kvalitetsarbete. Förskolechefer ska ges goda förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Att de har en god arbetssituation är viktigt för att förskolorna ska skapa förutsättningar för barns lärande och utveckling. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna se över hur ökad närvaro i personalgrupperna och därmed ökade förutsättningar för cheferna att kunna utöva ett gott ledarskap. Mål- och resultatstyrningen inom förskolan ska utvecklas.

Förskolans pedagogiska uppdrag är tydligt i läroplanen för förskolan liksom förskollärarnas ansvar. Förskolans pedagogiska uppdrag har förtydligats och även förskollärar-

nas ansvar. Arbetet med naturvetenskap, matematik och språkutveckling är prioriterade områden där arbetet i förskolan ska fördjupas för att lägga en god grund för framtidens skolelever. Det är viktigt att de pedagogiska miljöerna utvecklas. Förskollära-
nas roll ska stärkas och utvecklas. Förskolläraren ska initiera, leda och stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet och kvalitetsarbetet i arbetslag och på förskolan. Andelen förskollärare per förskola är en viktig faktor i säkerställandet av en likvärdig förskola för alla barn i Stockholm.

Den årliga brukarundersökningen för förskolan visar att Stockholms förskolor generellt får höga betyg. Det är viktigt att staden har en likvärdig verksamhet med en jämn och hög kvalitet i samtliga förskolor. För att garantera att alla förskolor har verksamhet som uppnår läroplanens mål ska förskolor med färre än 25 procent förskollärare ta fram åtgärdsplaner tillsammans med stadsdelsnämnderna. Den långsiktiga målsättningen för förskolorna är att 50 procent av den pedagogiska personalen ska vara utbildade förskollärare.

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla arbetet med uppföljning av personal och bemanning inom kommunala och fristående förskolor, exempelvis genom att följa andel utbildade barnskötare. Utbildningsnämnden får i uppdrag att utveckla kvalitetsmått för förskolan. Förskolans organisation ska säkerställa en likvärdig förskola som är trygg, säker och håller en hög kvalitet. Hög personaltäthet och små barngrupper är viktiga förutsättningar för detta. Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) bör inte vara fler än 14 barn per grupp och grupperna för de äldre barnen (4-5 år) bör inte bestå av fler än 18 barn. Kommunstyrelsen ska under 2016 följa upp så att dessa riktlinjer efterlevs.

Som en del av demokratiuppdraget ska förskolan arbeta aktivt med antirasism, normkritik och jämställdhet inom alla delar av verksamheten. Alla barnen ska få bredda sina lekmönster och intressen och utvidga sina möjligheter att utvecklas och lära på alla områden, oavsett könsuttryck. För att stärka förskolorna i detta arbete ska utbildningsnämnden ge stöd genom central tillgång till genuspedagoger och annan erforderlig kompetens och fortsätta arbetet med utvecklandet av HBTQ-kompetens i förskolorna.

Kultur i förskolan omfattar kultur för, med och av barn. Genom en strukturerad samverkan mellan förskolan och kulturlivet finns en unik möjlighet att säkra barns rätt till kulturell delaktighet och eget skapande. Personalen ska ha god kulturkompetens och möjlighet till kompetensutveckling inom detta område. Barnkulturplanen – Kultur i ögonhöjd – är en viktig del i detta arbete. Barn i förskolan ska garanteras minst en professionell kulturupplevelse per termin.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet, inspirera och utmana barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska vara giftfri, d.v.s. kemikalismart, och ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse. Utemiljön ska ses som ett av förskolans pedagogiska rum och vara utformat utifrån barns behov och perspektiv. Stadsdelsnämnderna ska verka för att förskolorna har förskolegårdar som stimulerar lek och lärande och uppfyller riktlinjer om utemiljön. I den fortsatta utvecklingen av Stockholms förskolegårdar ska lekvärdesfaktorer tas med som en utgångspunkt.

Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan och fler förskolor ska utrustas med tillagningskök. Andelen ekologisk mat ska öka på stadens förskolor. Att delta i en pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder kan ge många barn stora möjligheter till individuell utveckling. Det ger också en möjlighet att på ett tidigt sta-

dium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Förskolechefen ansvarar för att barn som behöver extra stöd får det skyndsamt och att det sker i samverkan med föräldrarna. Stödet ska utformas så att det stärker barnets egen lust att lära och utvecklas samt främja inkludering i gruppen. Informationsöverföringen om stödinsatserna mellan förskola och skola ska förenklas för att främja tidiga insatser i skolan. Alla barn ska ha samma möjligheter till stöd oavsett om de går i kommunal eller fristående förskola. Det är angeläget att fortsatt följa utvecklingen av behov och tillgång på platser i stadens specialförskolor och språkförskolor.

Litteraturen ska ha en given plats i förskolan som källa till språkstimulans, samtal och reflektion där högläsning är ett viktigt inslag. Den internationella litteraturen har en viktig funktion för förskolans inkluderingsarbete.

Ett utvecklingsområde för stadens förskolor är arbetet med flerspråkiga barn och interkulturellt arbete. Barnen i förskolan ska erbjudas en verksamhet där de olika erfarenheter som alla barn har med sig av olika sätt att vara tillsammans på, att samtala, att berätta, att läsa böcker och så vidare ska tas tillvara. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska. Kommunstyrelsen följer behovet av finskspråkig förskoleverksamhet och i samverkan med stadsdelsnämnderna säkerställer att utbudet av platser motsvarar behovet. Stadsdelsnämnderna ska, utifrån minoritetslagstiftningen, kunna erbjuda hela eller delar av förskoleverksamhet på finska. Varje stadsdelsnämnd ska vara tydlig i sin information om tillgången till förskoleverksamhet på finska.

Föräldrarnas val och önskemål påverkar inriktning och utbud i Stockholm. Lika villkor ska råda mellan kommunala och fristående alternativ. Föräldrar ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av barnomsorg för att kunna göra ett aktivt val. Utbildningsnämnden får i uppdrag att i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt.

I syfte att underlätta för föräldrarna samt förbättra planeringsförutsättningarna för förskolorna och staden finns en webbaserad gemensam ingång till den gemensamma förskolekön och de fristående förskolornas köer. Den gemensamma ingången innebär att lediga platser kan förmedlas snabbare. En särskild ersättning om 1 000 kr per barn för att upprätthålla barnomsorgsgarantin tilldelas fortsatt till de förskolor som är anslutna till stadens gemensamma förskolekö.

Stadsdelsnämnderna ska löpande kontrollera att ramöppettiderna följs. Förskolorna ska vara tydliga i sin information till föräldrar om ramöppettiderna samt rätten till annan barnomsorg om förskolan har stängt.

Förskolans pedagogiska verksamhet och möjligheten för barnen att delta i förskolan på lika villkor gör det viktigt att under året se över stadens regler för intagning och plats i förskolan. Redan idag har barn till arbetslösa rätt till full tid i förskolan i Stockholm. Även barn till föräldralediga bör omfattas av denna rätt.

Att delta i förskolans verksamhet hänger ihop med att ha goda förutsättningar att klara kunskapskraven och att trivas i skolan. Stadsdelsnämnderna ska öka den uppsökande verksamheten för att ge fler barn möjlighet att delta i verksamheten. Uppsökande- och kommunikationsinsatser ska göras i de stadsdelsnämndsområden som har lägst andel barn i förskolan och förskoleklass i syfte att skapa förtroende för verksamheten hos ännu fler familjer.

Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid. Lärande för hållbar utveckling är ett viktigt sätt att jobba med detta. Stadsdelsnämnderna ska verka för att fler förskolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur förskolorna kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden.

Medarbetarnas arbetsmiljö och kompetens är avgörande

Kompetensförsörjning är en nyckel för hög kvalitet i stadens förskolor och en fortsatt utmaning i och med de stora ökningarna av antalet barn. Kompetens för pedagogiskt ledarskap är viktig för att främja god arbetsledning, verksamhetskvalitet, pedagogisk utveckling och innovationer i förskolan. Den som leder den dagliga verksamheten och har det pedagogiska ansvaret för en förskoleavdelning eller förskola ska vara förskollärare. För att genomföra läroplanens intentioner är det viktigt att stadsdelsnämnderna prioriterar arbetet med att öka andelen förskollärare. Staden ska verka för att dessa är jämnt fördelade över staden och att inga förskolor har en mindre andel än 25 procent förskollärare. Det långsiktiga målet för förskolorna ska vara 50 procent andel förskollärare. Barnskötare har likaså en viktig roll att spela i förskolans verksamhet och ska ha goda möjligheter att utvecklas i sitt yrke.

För att trygga en fortsatt personalförsörjning är det viktigt att stadsdelsnämnderna erbjuder medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare med lön under fortbildningstiden. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att kontinuerligt erbjuda förskolans chefer och medarbetare möjlighet till kompetensutveckling.

Med anledning av den tilltagande bristen på förskollärare har kommunstyrelsen i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna sett över och utvecklat stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. Kostnaden för kompetensutveckling av barnskötare till förskollärare har ökat med ca 6 mnkr de senaste två åren då Stockholms universitet utökade antalet utbildningsplatser och fler personer utbildar sig. En viktig del i detta är att verka för en bred representation utifrån kön, bakgrund och erfarenheter inom personalgruppen. Stockholm ska arbeta aktivt med att öka förskolläraryrkets och barnskötaryrkets attraktionskraft. En väsentlig del i att öka förskolläraryrkets och barnskötaryrkets attraktionskraft är en fortsatt god löneutveckling varför schablonökningen innehåller medel för en extra lönesatsning. Arbetskläder för kommunens anställda nära barnen inom förskolan utreds under 2016 för att kartlägga behov, praktiska aspekter och finansieringsmodeller. Satsningar ska även göras på fortbildning för förskolans personal, inte minst inom genus, antirasism, mänskliga rättigheter, normkritisk pedagogik och lärande för hållbar utveckling.

Samverkan

En god samverkan mellan förskola och skola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Stadsdelsnämnderna har, i samverkan med utbildningsnämnden, ansvaret för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. Stadens riktlinjer för övergång mellan förskola och skola omfattar även fristående förskolor och skolor. Former för pedagogisk samverkan mellan förskolan och skolan ska stärkas.

Förskolan ska ha väl fungerande former för samverkan med föräldrar och vårdnadshavare. Föräldrars/vårdnadshavares kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling ska öka, liksom förskolans dokumentation och uppföljning. Resultatet av förskoleundersökningen ska vara vägledande i förskolans arbete med dokumentation och dialog.

Satsning på digitalisering inom förskolan ska fortsätta. Digitalisering ska både främja den pedagogiska verksamheten och effektivisera administration. Samordningen av och mellan förskolor avseende information- och kommunikationsteknik (IKT) ska förstärkas. IKT för digitalisering av förskolan ska samordnas av utbildningsnämnd och genomföras tillsammans med stadsdelsnämnderna för effektiviseringsvinster och främjande av en lärande organisation. Förslag till IT-kunskapscertifiering av verksamhetsansvariga på förskolor ska tas fram.

Varje förskola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten. Genom samverkan med socialtjänsten och BUP ska pedagogernas kunskap om socialtjänsten uppdrag och vikten av orosanmälningar öka.

Förskolan ska arbeta normkritiskt och antirasistiskt och motverka stereotypa könsroller och diskriminering. Förskolan ska i dessa frågor samråda med rådet för mänskliga rättigheter. Förskolan ska i samråd med stadens barnombudsman säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter och att förskolan anlägger ett barnrättsperspektiv på verksamheten.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel förskollärare av antal anställda	40 %	41 %	41 %
	Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	Öka	Öka	Öka
	Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	0 %	0 %	0 %
	Andel nöjda föräldrar	85 %	85 %	86 %
	Antal barn per grupp	16	16	16
	Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	4,9
	Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,8	3,8	3,8

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmått för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska initiera ett arbete för att öka inskrivningsgraden i områden med i dag låg andel inskrivna barn (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över hur chefernas ökade närvaro i personalgrupperna kan förbättra förutsättningarna för förskolecheferna att utöva ett gott ledarskap (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska med kommunstyrelsen utveckla kvalitetsmått för förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsförvaltningen ska i samarbete med kommunstyrelsen se över stadens regler för intagning och plats i förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmått för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag till IT-kunskapscertifiering av verksamhetsansvariga på förskolor (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola (4.4)	2016-01-01	2016-12-31

Barn, kultur och fritid

Uppgifter

Ett levande kultur- och föreningsliv bland invånare i alla åldrar ska uppmuntras och stöttas. Alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser oavsett ekonomiska förutsättningar och legal status. Kultur- och föreningslivet spelar en viktig roll för att skapa en ökad gemenskap för samhällets alla invånare.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-508,3	-512,5	-512,5	-512,5
Kostnader (-)	-508,3	-512,5	-512,5	-512,5
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0

Budgeten för 2016 ökar med 4,2 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring inom verksamhetsområdet minskas med 2,7 mnkr samtidigt som nämndernas personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnderna.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Antalet invånare i åldersgruppen 7-19 fortsätter att öka vilket innebär ytterligare krav och utmaningar för verksamheter riktade till den aktuella målgruppen. Mot bakgrund av detta behöver antalet öppna mötesplatser och fritidsverksamheter i staden anpassas till dagens ungas behov och levnadsmönster. Extra viktigt är att nå de grupper som idag inte nås av annan fritidsverksamhet. För detta krävs bland annat ett utvecklat jämställdhetsarbete.

Stadsdelsnämnderna arrangerar en rad olika aktiviteter för barn och unga i åldrarna 10-17 år under skolloven. Aktiviteterna är väldigt populära och antalet deltagande barn och unga har ökat de senaste åren.

Fritidsgårdar erbjuder många ungdomar en mötesplats på kvällar, helger och lov. Fritidsgårdarna samarbetar med föreningar och organisationer kring ungas fritid. Under sommaren arrangeras dagkollo i olika former.

Parklekarna erbjuder verksamhet för yngre barn och deras föräldrar i staden. I samband med övriga skollov organiseras idrottsturneringar, olika typer av lägerverksamheter, teaterbesök, bowling med mera. Nämnderna ansvarar också för stadens öppna förskolor och fältassistenter.

Ungdomar med funktionsnedsättning erbjuds att delta på samma villkor som alla andra. Utöver detta anordnas lovaktiviteter speciellt riktade för målgruppen såsom festkvällar med disco. Fler mötesplatser och aktiviteter ska erbjudas för unga med särskilt fokus på unga kvinnor och hbtq-personer.

Nämndernas anställda inom verksamhetsområdet har behov av kompetenshöjning för att kunna möta ungas föränderliga behov.

Kultur för alla

Alla barn, ungdomar och äldre ska, oavsett förutsättningar, ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur. Stadsdelsnämnderna ska särskilt stötta det lokala kulturlivet samt utöka utbudet av fritids- och kulturaktiviteter för personer med funktionsnedsättning. Verksamheter och föreningar som riktar sig till personer med funktionsnedsättning ska uppmuntras. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta att stödja verksamheter som tillgodoser kultur och förutsättningar för amatorkultur för stadens invånare i alla åldrar. Inom ramen för förskola ska nämnden ordna så att barn genomför och medverkar i minst en kulturaktivitet per år.

Ungas inflytande på verksamheten

Stockholm ska ha höga ambitioner för ungas möjlighet påverka i frågor som rör dem, detta genom att skapa aktiva arenor för ungas inflytande så att de ges möjlighet att agera och ges ansvar. Barn- och ungdomsperspektivet ska stärkas i stadens beslutsfattande och kontaktytorna mellan unga och beslutsfattare behöver bli fler.

Stadsdelsnämnder i ytterstaden ska i samråd med rådet för mänskliga rättigheter initiera riktade satsningar med fokus på att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter, antirasism och feminism. Målet är att stärka ungas organisering och samtidigt öka kunskaperna om mänskliga rättigheter och stärka barn och ungas egenmakt.

För att möta ungas behov och livsmönster krävs att formen för mötesplatser ständigt utvecklas.

Parklekar och öppna förskolor

Stockholms parklekar är en verksamhet som sedan den infördes haft stor betydelse för många barn. Verksamheten bör eftersträva längre öppettider, och verksamheten i parklekarna ska förstärkas genom att staden aktivt arbetar med att engagera annan barn- och ungdomsverksamhet som vill bedriva kompletterande verksamhet tillgänglig för alla barn i Stockholms parklekar. Som del i verksamheten ska alla parklekar under året erbjuda professionella kulturupplevelser. Underhållet av parklekarna ska förbättras.

Den öppna förskolan är en uppskattad och efterfrågad mötesplats för både barn och vuxna. Verksamheten erbjuder stimulans och gemenskap till barn som inte är inskrivna i förskolan och stöd och utbyte till föräldrar och dagbarnvårdare. Stadsdelsnämnderna ska se över behovet att skapa fler parklekar i takt med att staden växer. För detta uppdrag tillförs medel i årets budget.

Fritidsgårdar

För stadens alla barn och ungdomar finns ett utbud av fritidsgårdar och mötesplatser med olika inriktningar. Grunden för verksamheten är en kreativ miljö utan krav på prestation där ungdomar själva har möjlighet att tillsammans med personalen planera och genomföra olika aktiviteter i en stimulerande och trygg miljö. Fritidsgårdarna ska erbjuda ett brett spektrum av aktiviteter för att tilltala unga med olika intressen, under året ska samtliga fritidsgårdar bland annat erbjuda professionella kulturupplevelser.

Personer med funktionsnedsättning ska ha god tillgång till samtliga verksamheter och det ska samtidigt finnas särskilda fritidsgårdar riktade till denna grupp. Det är viktigt att utbudet av fritidsgårdar och dessas öppettider svarar mot behoven bland unga inom stadens olika områden och för detta tillförs fritidsgårdarna nya medel.

Alla unga oavsett kön, etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionsförmåga, könsidentitet och könsuttryck ska ges samma möjligheter till aktiviteter. För att det ska vara möjligt att skapa en trygg miljö för alla ska fritidsledare få kompetenshöjning i genus- och antirasistiska perspektiv samt normkritik. Fritidsgårdar och mötesplatser fyller en viktig funktion för ungas utveckling och självkänsla och ger förutsättningar för en meningsfull uppväxt med närhet till trygga professionella förebilder. Fritidsgårdarnas förebyggande roll är tydlig.

Förebyggande samarbete

Familjecentraler, där barnavårdscentral, mödravårdscentral, öppen förskola och förebyggande socialtjänst finns samlade, har mycket positiva effekter. Familjecentraler når alla barnfamiljer vilket gör att barn som riskerar att fara illa fångas upp tidigt, nätverk formeras och jämställt föräldraskap uppmuntras. Staden ska ta initiativ till att fler familjecentraler startar med fokus på ytterstaden.

Sommarkoloniverksamhet

Kolloverksamheten fyller flera viktiga funktioner för deltagarna. Verksamheten erbjuder en unik möjlighet för barn att få kontakt med naturen, samtidigt som de får njuta av sommarlovet. Det är också viktigt att sommarkoloniverksamhet förblir en mötesplats för barn och unga med olika bakgrund. Nämnderna ska säkerställa att familjer på ett enkelt sätt kan söka till kollo digitalt genom e-tjänsten ”Söka kollo”. Nämnderna ska även arbeta uppsökande med information och erbjudande om kollo. Nämnderna anordnar därutöver egen sommarkoloniverksamhet. För att underlätta för de företag och organisationer som driver stadens kolloverksamheter ska Södermalms stadsdelsnämnd undersöka förutsättningar för genomförande av fleråriga upphandlingar av kolloverksamheten.

Fler barn och unga med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet. Inom verksamhet för LSS-kollo finns kollogårdar med olika inriktningar och anpassningar beroende på deltagarnas ålder och typ av funktionsnedsättning.

En lika viktig del är alla de verksamheter som sker under dagtid i form av bland annat dagkollo, idrottsskolor med mera som finns i stadsdelsnämndsområdena. Det samarbete som i dag sker med frivilligorganisationer kring denna verksamhet ska utvecklas.

För att svara mot invånarnas olika behov har stadsdelsnämnderna ett ansvar i att utveckla olika former av sommarkollon. För att öka deltagandet i ytterstadsområdena ska stort fokus ligga på att strategiskt skapa aktiviteter och sommarkollon som attraherar hushåll med olika bakgrund. Särskilt ska familjer med små ekonomiska marginaler beaktas. Södermalms stadsdelsnämnd har i egenskap av samordnande nämnd för sommarkollo en nyckelroll i detta utvecklingsarbete.

För att fler ska kunna åka på sommarkollo ska avgifterna ses över under året.

Fältassistenter

Stadsdelsnämndernas fältassistenter arbetar lokalt med preventiv och uppsökande verksamhet för stadens unga. I det uppsökande arbetet ingår samarbete med barn, ungdomar, föreningsliv och ideella krafter kring stadsdelsnämndens trygghets- och

trivselarbete. Nämnderna ska utveckla den uppsökande verksamheten i syfte att möjliggöra fler fältassistenter i verksamhet där unga primärt vistas.

Fältassistenterna har en mycket viktig roll i att få kontakt med barn och unga i riskzonen och bidrar därmed till att göra det sociala skyddsnätet mer finmaskigt. Fältassistenterna ska stärkas i sin profession genom ökade utbildningsinsatser.

Kultursekreterarna

Kultursekreterare anställda av varje stadsdelsnämnd är stadsdelsnämndernas samordningsfunktion avseende kultur. Kultursekreterarna ska arbeta i nära dialog med kulturförvaltningen, Kulturhuset Stadsteatern och utbildningsförvaltningen. De fyra parterna har det gemensamma uppdraget att stärka stadens barn- och ungdomskultur så att fler tar del av den. Alla barn och ungdomar i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin. Även fritidsgårdar och parklekar ska erbjuda professionella kulturupplevelser. Kultursekreterarna ska även arbeta med föreningsliv och äldreomsorg.

Föreningsstöd

Föreningsstödet betalas ut till amatörkultur för vuxna, barn- och ungdomsverksamhet, äldreföreningar, funktionshindersorganisationer med flera. Dessa ska ha en fortsatt möjlighet att söka stöd. Även verksamheter som riktar sig till generationsöverskridande verksamheter ska ha möjlighet att söka stöd från stadsdelsnämnden. Verksamheter som arbetar med drogproblematik och som stärker individer som aktivt försöker lämna ett missbruk bör särskilt prioriteras. Som en del i stadens jämställdhetsåtgärder ska staden stödja kvinnors och flickors organisering. Föreningsstödet ska under året analyseras utifrån kön i syfte att fördelas rättvist.

Föreningslivet, som i det närmaste når 50 procent av stadens barn och ungdomar, är en viktig del i stadens folkhälsoarbete. Ett levande föreningsliv bland unga ska uppmuntras, då det ger gemenskap och möjlighet att mötas. Barn- och ungdomsföreningar som främjar jämställdhet, delaktighet, lika rättigheter och folkhälsa ska kunna söka föreningsbidrag. Det ska vara enkelt att få stöd. Särskild vikt ska fästas vid att ungdomar får vara medskapare och kunna bli ledare i verksamheten.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	77 %	78 %	79 %
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	72 %	73 %	74 %

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska inventera och följa upp verksamheter inom ramen för uppdraget ”fritid för alla” (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Fritidsledare ska erbjudas kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska skapa fler träffpunkter för unga. Särskilt fokus ska riktas mot flickor och hbtq-personer (4.4)	2016-01-01	2016-12-31

Äldreomsorg

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. Äldreomsorgen ska vara hållbar, jämställd, tillgänglig och likvärdig. Alla äldre har rätt till tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet. Rätten till självbestämmande är grundläggande. Äldre ska kunna påverka både innehåll i omsorgen och utförare. Trygga villkor för personalen är en förutsättning för en trygg äldreomsorg. All äldreomsorg ska vara bra och gå att lita på.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-7 060,7	-7 188,5	-7 197,4	-7 211,5
Kostnader (-)	-7 275,8	-7 389,4	-7 398,3	-7 412,4
Intäkter	215,1	200,9	200,9	200,9

Budgeten för år 2016 ökar med 127,8 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringstillägg i procent som läggs på lönesumman. Detta föreslås i denna budget sänkas från 43,4 procent till 40,5 procent. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Schablonen ökar enligt nedan efter att generell effektivisering och kostnadsneutral justering av personalförsäkringstillägg räknats bort. Genom sänkningen av personalförsäkringstillägget avlastas verksamhetsområdet därför kostnader utöver värdet av schablonen. I en verksamhet som har 75 procent personalkostnader medför det en sänkt kostnad för verksamheten om cirka 1,5 procent.

Inför 2016 indexuppräknas nivån för pengarna för vård- och omsorgsboende med 2,2 procent. Förändringar framgår av bilaga 6.

Ersättningen generellt för hemtjänst i ordinärt boende, avlösning och ledsagning höjs med 52,0 mnkr, 2,0 procent jämfört med 2015 års nivå. Förändringar framgår av bilaga 6.

Från 85 års ålder får stadens äldre rätt till ett tryggt äldreanpassat boende genom utökade insatser hos bostadsbolagen och bostadsanpassning. Dessutom satsas 52 mnkr på ökade resurser till biståndsbedömning inom hemtjänst och boende.

Peng för biståndsbedömd dagverksamhet höjs med 2,0 procent i jämförelse med 2015 och 13,0 mnkr satsas även i fortsättningen på fler sociala mötesplatser.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. All äldreomsorg ska vara bra äldreomsorg. Hårda kvalitetskrav ska ställas på kontinuitet, bemanning, utbildning och bra arbetsvillkor för de anställda. Valfrihetssystem finns inom vård- och omsorgsboende, dagverksamhet och utförare av hemtjänst. Kommunal äldreomsorg ska finnas i alla stadsdelsnämnder.

Tillräckligt många alternativ ska finnas för bra valfrihet, däremot inte fler än att staden kan följa upp och garantera kvaliteten. Så länge lagen om valfrihetssystem (LOV) tillämpas ska kommunen vara icke-valsalternativ i hemtjänsten. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter och lära av goda exempel inom den idéburna sektorn inom äldreomsorgen. Möjligheten för mindre resursstarka äldre att söka information ska öka.

Befolkningsutvecklingen för personer över 65 år generellt och i synnerhet personer över 80 år är det som påverkar stadens äldreomsorg mest. De yngre äldre ökar kraftigt under den kommande tioårsperioden. De äldre, där den stora vårdtyngden finns, ökar i början av 2020-talet. Befolkningsstrukturen skiljer sig åt över staden, vilket måste beaktas i respektive stadsdelsnämnds planering. De skiftande behoven ställer fortsatta krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering.

Stadsdelsnämnderna ska årligen i samband med arbetet med äldreboendeplaneringen ta fram ett förslag till plan för de vård- och omsorgsboenden som finns inom stadsdelsnämndsområdet. Arbetet samordnas och bereds av äldrenämnden som ur ett stadsövergripande perspektiv bearbetar förslagen från stadsdelsnämnderna. Utgångspunkten är en sammanvägd och övergripande bedömning av behov, framtida trender och med fokus på kvalitetsutveckling där fördelning av driftsformer och konsekvenser för såväl stadsdelsnämndsområden som staden som helhet beaktas.

För att säkerställa att behovet av äldreboende tillgodoses på längre sikt ska en stadsövergripande åtgärdsplan åren 2020-2040 tas fram, där markplaneringen, stadsplaneringen och äldreboendeplaneringen samordnas. Antalet personer med behov av vård- och omsorgsboende beräknas öka med cirka 40 procent mellan åren 2020 och 2040. Den demografiska utvecklingen visar ett kraftigt ökat antal äldre över 80 år under perioden.

Rätten till ett tryggt boende och social gemenskap är grundläggande. De öppna dagverksamheterna ska utökas och utvecklas. Äldre ska kunna påverka omsorgen genom att kunna välja innehåll och utförare. Rätten till regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap ska finnas. Personalkontinuiteten för de äldre ska stärkas.

Bemanningen ska öka i äldreomsorgen. För att klara rekryteringen ska staden förbättra arbetsmiljön och arbetsvillkoren, öka möjligheterna till kompetensutveckling och vidareutveckling inom yrket samt öka utrymmet för professionernas yrkeskunnande i det

dagliga arbetet. I arbetet för att förbättra arbetsvillkoren ingår rätt till heltidsanställning, rimliga arbetsscheman och en bra löneutveckling.

Tryggare boende

Alla äldre över 85 år har rätt till ett tryggt boende. Ingen äldre med stora omsorgsbehov eller som lider av oro och isolering ska behöva bo kvar i en otrygg miljö mot sin vilja. Servicehus har idag en viktig roll som mellanboende. Bedömningen av rätt till servicehus och vård- och omsorgsboende ska följa den äldres behov och stadens riktlinjer för biståndsbedömning. Ensamhet och ålder väger tyngre i de nya riktlinjerna. Alla som är över 85 år och söker biståndsbedömt äldreboende som inte beviljas, ska få annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras.

De flesta vill bo kvar hemma så länge de är trygga och de ska också kunna bo kvar till livets slut, även om vårdbehovet ökar. Staden och stadens bolag ska hjälpa alla över 85 år med ett tryggt äldreanpassat boende, till exempel bostadsanpassning eller byte till lägenhet som är tillgänglig. De kommunala bostadsbolagen har en viktig roll för att skapa tillgängliga bostäder. Bolagen har i uppdrag att undersöka möjligheterna till enklare åtgärder som ökar tillgängligheten samt ska underlätta byte till lägenhet i entréplan eller till hus med hiss.

Under 2015 tillsattes utredningen ”Äldres boende i Stockholms stad” (ÄBO) som ska förtydliga syfte och målgrupp för olika boendeformer för äldre: vård- och omsorgsboende, servicehus, korttidsboende, trygghetsboende och seniorboende. Syftet är att höja tryggheten och skapa gemenskap samt att bredda boendialternativen för att passa individuella behov. Målet är mer hemliknande enheter och enklare övergångar när omsorgsbehoven ökar. Närheten till service är viktig.

Utöver ÄBO finns också behov av en stadsövergripande utredning av beställning, finansiering och drift av anpassade boenden för äldre i form av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning. Idag finns en brist på sådana boenden belägna i staden. Då Stockholm är förvaltningsområde för det finska språket ska behovet av äldreboende för finskspråkiga tillgodoses. Även behovet av hbtq-boende bör tillgodoses. Behovet av profilboenden gäller äldre med missbruksproblematik respektive med psykisk funktionsnedsättning samt för äldre hemlösa med eller utan missbruksproblematik. Dessutom bör behovet av vård- och omsorgsboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS utredas.

Finansiering, placering samt behov av korttidsboende behöver klargöras. Korttidsboende kan vara aktuellt efter sjukhusvistelse eller som återhämtning innan återgång till ordinärt boende och är också en viktig resurs som avlösning för anhöriga

Översyn av riktlinjer för äldreomsorgen aktualiseras när utredningarna är klara. Äldreboendeplaneringen anpassas till den nya inriktningen för bostadsförsörjningen för äldre.

Stadens parboendegaranti ger möjligheter till sammanboende för par som så önskar. Vid makes, makas eller sammanboendes bortgång kan en person som i vanliga fall klarar sig utmärkt behöva särskild hjälp och stöd för att orka med vardagen. Stödet syftar till att hjälpa personen att återgå till ett liv med en fungerande vardag.

Arbetet med införandet av digitala trygghetslarm i eget boende påbörjades 2014 och kommer slutföras 2016. Möjligheten att välja kommunal utförare av trygghetslarm i hela staden ska säkras. Teknikskiftet innebär att personer som beviljats trygghetslarm får ett fungerande larm enligt modern informations- och kommunikationsteknik. Arbetet leds av Stockholms trygghetsjour inom äldrenämnden.

Hemtjänst i förändring

Under 2015 har en hemtjänstutredning tillsatts för att se över ersättningssystem och former för biståndsbedömning inom hemtjänsten, tidsregistrerings- och dokumentationssystemet ParaGå samt utreda för- och nackdelar med olika typer av upphandlings-system.

Slutsatserna från utredningen ska ligga till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete inom hemtjänsten som syftar till att möta behoven hos framtidens äldre. Målet är en hemtjänst med hög personalkontinuitet där äldre har ett stort inflytande över hur insatserna ska genomföras. Medarbetarna ges utrymme att använda sitt yrkeskunnande och goda förutsättningar att arbeta personcentrerat. Samverkan mellan olika professioner inom äldreomsorgen ska stärkas, liksom samarbetet med landstinget för att exempelvis säkra trygg utskrivning efter sjukhusvistelse.

Kommunal hemtjänst med goda arbetsvillkor ska finnas i alla stadsdelar och alla stadsdelsnämnder ska sträva efter hög personalkontinuitet i beviljade hemtjänstinsatser.

Regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap ska finnas. För äldres självbestämmande krävs att omsorgen är så bra att även anhöriga är trygga med den hjälp som ges. Detta är i hög grad en jämställdhets- och klassfråga.

Stöd till anhöriga

Staden ska ha varierade och flexibla stöd- och hjälpinsatser till de som vårdar anhöriga och närstående. Anhörigas behov ser olika ut. Stadsdelsnämnderna ska tillgodose behovet av avlösning i hemmet och korttidsboenden. Korttidsboenden ska också ge mer värde för de äldre. Anhörigkonsulenter, korttidsvård och stödplaner ska finnas. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ligger till grund för arbetet med anhörigstöd. Insatser för att underlätta för anhöriga fortsätter och den uppsökande verksamheten utvecklas.

Medarbetare skapar kvalitet

Rätt till heltid och trygga anställningsvillkor är grundläggande för att staden ska vara en bra arbetsgivare. Kontinuiteten för de äldre ökar med fler fasta anställningar, heltid som norm och färre otrygga anställningar. En god äldreomsorg kräver höga kvalitetskrav på kontinuitet, bemanning, utbildning, ledarskap och arbetsvillkor. Kompetens, yrkesetik och engagemang hos medarbetare och chefer samt tillräcklig bemanning är det som främst avgör hur väl staden uppfyller målen för äldreomsorgen. Arbetsvillkoren för anställda oavsett arbetsgivare ska förbättras genom rätt till heltid, rimliga arbetsscheman, trygga anställningsvillkor och en bra löneutveckling.

Genom den statliga satsningen på ökad bemanning i äldreomsorgen för åren 2015-2018 kommer antalet anställda att öka i verksamheterna. För stadens del kan det innebära 176 mnkr för 2016 om riksdagen beviljar medel. Hög kvalitet i äldreomsorgen är kopplat till antalet anställda och deras arbetsvillkor. Med ökad bemanning kan fler deltidsanställda i vård- och omsorgsboende få möjlighet till heltid, grundbemanningen öka i hemtjänsten och antalet underställda per chef minska i äldreomsorgen.

Alla tillsvidareanställda behöver adekvat grundutbildning. Stadens kompetensutvecklingsfond kommer att förstärka utbildningsinsatserna i äldreomsorgen. Såväl riktade satsningar som kompetenshöjande och kompetensförsörjande insatser planeras för olika yrkesgrupper. Möjlighet till vikarietäckning ska finnas. Alla medarbetare ges förutsättningar att arbeta professionellt utifrån yrkeskunnande och yrkesetik. Utveckling av yrkesrollen ingår som en viktig del i utvecklingsarbetet i hemtjänsten. Yrkes-

kunskap, flerspråkighet, genuskompetens samt kulturell och annan kompetens hos de anställda som kan höja kvaliteten i omsorgen ska tas till vara. En hållbar äldreomsorg kräver att personer med adekvat utbildning söker sig till och vill arbeta kvar i staden.

Under 2016 kommer ett system för kvalitetsmärkning av demenskompetens att tas fram inom hemtjänst, särskilt boende och för stadens biståndshandläggare. Kvalitetsmärkningen är kopplad till kompetenshöjande insatser i fyra steg och ska finansieras med medel från kompetensutvecklingsfonden.

Medel från kompetensutvecklingsfonden kan även användas till utbildning och handledning för personalen i äldreomsorgen kring psykisk ohälsa, missbruk och våld i nära relationer. En översyn av behovet av geriatrisk kompetensutveckling ska göras.

Hälsofrämjande insatser är viktiga för att motverka den höga sjukfrånvaron samt den faktiska låga pensionsåldern i äldreomsorgen. Ökad bemanning kan vara en del av en helhetslösning, där det också ingår kompetensutveckling, friskvård och utrymme för det egna yrkeskunnandet. Arbetskläder inklusive arbetsskor är viktigt ur ett arbetsmiljöperspektiv men även ur ett patientsäkerhetsperspektiv. Förutsättningarna för att tillhandahålla arbetskläder inklusive arbetsskor ska kartläggas.

Staden ska minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade ska minska i äldreomsorgen. Anhörig- och objektsanställningar i äldreomsorgen, som ofta är tidsbegränsade och på deltid, utreds för närvarande i staden. I avvaktan förslag kommer nyanställningar inte att vara möjliga från och med 1 januari 2016.

Arbetsmarknadsrelaterade anställningar kan vara ett första steg in i äldreomsorgen, men ersätter inte ordinarie bemanning. Stadsdelsnämnderna ska säkra kvalitet i introduktion och handledning för dessa anställningar. Huvudansvaret ligger hos verksamheterna, som ska ha tillräckligt med fast personal för att uppfylla kvalitetskraven.

Förebyggande arbete

Staden ska öka antalet och utveckla befintliga sociala mötesplatser. Syftet är att fler personer ska klara sig själva en längre tid med ökat välbefinnande. Mötesplatserna ska främja social gemenskap, goda matvanor, fysisk träning och friskvård. Verksamheten ska bygga på ett hälsofrämjande förhållningssätt. Basen i stadens egna verksamheter ska vara fast anställd personal.

Ideella och frivilliga insatser är ett viktigt komplement. Riktade insatser ska göras för att nå äldre med större behov, till exempel de som har hälsoproblem, funktionsnedsättning, inte talar svenska eller är socioekonomiskt svaga. I utvecklingsarbetet är det viktigt med samarbete med landstinget. Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år. De ska samtidigt få möjlighet att fylla i "Dokumentet om mig själv".

De biståndsbedömda dagverksamheterna är förebyggande och ska tillgodose behovet av en trygg verksamhet och möjlighet att bo kvar hemma, även för äldre med annat modersmål än svenska. Kvaliteten ska höjas i de biståndsbedömda dagverksamheterna.

För att äldre ska behålla och förbättra sina funktioner och leva ett så självständigt liv som möjligt ska staden prioritera rehabiliterande insatser. Att exempelvis kunna komma ut från sin bostad är mycket betydelsefullt. Alla stadsdelsnämnder ska erbjuda möjlighet för äldre att komma iväg på dagsutflykter under hela året och särskilt under sommaren. Information om alla stadsdelsnämnders aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre Direkt.

Ökad livskvalitet och trygghet

Äldreomsorgen ska främja en god folkhälsa bland alla äldre. Folkhälsoperspektivet ska vara integrerat i biståndsbedömningen och i omsorgsverksamheterna. De flesta äldre lever friska högt upp i åldrarna och vill och kan klara sig själva. Samtidigt finns många äldre som behöver service, omsorg och vård. Alla omsorgstagare ska ha en aktuell individuell genomförandeplan där individuella, sociala och andra aktiviteter ingår. De anställda ska känna till och förstå syftet med dokumentation och vilka uppgifter som ska dokumenteras enligt socialtjänstlagen. Boende i vård- och omsorgsboende har rätt till utevistelse. Promenader är en viktig förebyggande insats som kan motverka ökat vårdbehov. Alla äldre som vill och kan ska få delta i regelbundna sociala och kulturella aktiviteter på vård- och omsorgsboenden och servicehus. Personalsatsningar säkerställer utrymme för boendes egna önskemål.

Kvinnor och män ska ges likvärdig äldreomsorg utifrån individuella behov och ett genusperspektiv ska genomsyra all äldreomsorg. Under 2016 ska stadsdelsnämnderna mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön. Kommunstyrelsen bistår stadsdelsnämnderna med kunskap och metodutveckling i arbetet med att jämställdhetsintegrera verksamheterna. Under verksamhetsåret ska även arbetet med att färdigställa och implementera stadens hbtq-program påbörjas.

Under 2016 fortsätter äldrenämnden och stadsdelsnämnderna att förbättra maten i äldreomsorgen. De äldre ska kunna påverka vad som ska serveras och maten ska om möjligt vara ekologisk och närproducerad samt ha ett bra näringsinnehåll. Det ska vara lätt att få matsällskap som biståndsbedömd insats och fler tillagningskök på äldreboendena ska inrättas vid ny- och ombyggnation.

Äldres utsatthet ska motverkas. Insatser mot våld i nära relationer ska också gälla äldre. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med lokala brottsförebyggande råd, polisen och äldrenämnden fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet.

I syfte att öka tryggheten vintertid och minska halkolyckor och fallskador inleds en försöksverksamhet med att erbjuda kostnadsfria broddar till målgruppen alla äldre över 75 år som har hemtjänst och/eller trygghetslarm. Försöket genomförs av stadsdelsnämnderna under ledning av äldrenämnden och ska utvärderas. För detta avsätts 2 mnkr under stadsdelsnämnderna.

Kvalitetsuppföljning

Staden ska ha ett system för uppföljning av äldreomsorgen som både kontrollerar brister, granskar kvalitet på ett trovärdigt sätt och har en stödjande roll som också sprider goda exempel. Stadsdelsnämndernas uppgift är att genom tillsyn och kontroll bevaka och främja kvalitet och jämlik tillgång till god äldreomsorg. Fokus i uppföljningen är viktiga kvalitetsbegrepp som kontinuitet, flexibilitet och tid. Staden ska uppmuntra de äldre att lämna synpunkter på äldreomsorgen. Synpunkterna ska systematiseras för att ge en samlad bild av äldres upplevelser av äldreomsorgen.

Kommunstyrelsen har lett ett utvecklingsarbete, i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, som syftar till att utveckla en metod (kvalitetsobservation) för fördjupad kvalitetsuppföljning inom äldreomsorgen.

Uppföljningsmetoden är nu implementerad inom äldreomsorgen. Nästa steg är att ta ett samlat grepp om all den uppföljning som görs inom äldreomsorgen i syfte att rationalisera och optimera effekten av den samlade uppföljningen. Detta utvecklingsarbete leds nu av äldrenämnden i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna.

En informations- och utbildningsinsats behöver genomföras för att sprida metoden till chefer och nyckelpersoner inom äldreomsorgen och andra lämpliga verksamheter. Medel för 0,5 tjänst per stadsdelsnämnd finns budgeterat under kommunstyrelsen även 2016.

I syfte att utveckla och fördjupa kvalitetsuppföljningen av kommunfullmäktiges mål för äldreomsorgen får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden göra en översyn av indikatorerna.

Upphandling

Det ska vara god balans mellan olika utförare av vård- och omsorgsboenden och hemtjänst som ingår i valfrihetssystemen. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter och kommunal äldreomsorg ska finnas i alla stadsdelsnämnder.

För att öka insynen och transparensen när det gäller upphandling av äldreomsorg får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ska anta vägledande riktlinjer för äldrenämnden.

Äldrenämnden övertar från och med 2016, till följd av sitt kommunövergripande ansvar för äldreomsorg, ansvaret för upphandling samt uppföljning av avtal rörande äldreomsorg enligt LOV från kommunstyrelsen. Äldrenämnden övertar även ansvaret för förvaltning av befintliga avtal enligt LOV från kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende	95 %	95 %	95 %
	Måltiden är en trevlig stund på dagen – vård- och omsorgsboende	70 %	72 %	74 %
	Andelen nöjda omsorgstagare – biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	95 %	95 %	95 %
	Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	86 %	87 %	87 %
	Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	85 %	86 %	87 %
	Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende	Maximalt 10 personer	fastställs 2016	fastställs 2016
	Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	85 %	85 %	85 %
	Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	86 %	87 %	87 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet – vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	90 %	90 %	90 %
	Andel personal med grundutbildning inom äldreomsorgen	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Timavlönades andel av totalt arbetad tid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer på vård- och omsorgsboende som fått en enkel eller fördjupad läkemedelsgenomgång	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska utveckla de sociala mötesplatserna för äldre (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden göra en översyn av behovet och finansieringen samt placeringen av korttidsboende (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Micasa göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende samt intressentboenden, med inriktning att öka antalet boenden i staden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040 (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden får i uppdrag, att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska ta fram rutiner för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollegor att få feriejobb i stadens äldreomsorg (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska sträva efter hög personalkontinuitet i beviljade hemtjänstinsatser (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt hbtq-inriktning (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och socialnämnden göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS (4.6)	2016-01-01	2016-12-31

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Uppgifter

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla, oavsett funktionalitet, ska ha lika möjlighet till full delaktighet. Den otillgänglighet som råder i dag hindrar människor från att utvecklas, leva ut sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning ska vara utformat utifrån principer om antidiskriminering och jämlikhet, så att insatserna ska kunna leda till ökad självständighet, delaktighet, inflytande och bättre levnadsvillkor.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-3 353,9	-3 496,9	-3 466,8	-3 466,8
Kostnader (-)	-3 355,9	-3 498,9	-3 468,8	-3 468,8
Intäkter	2,0	2,0	2,0	2,0

Budgeten för 2016 ökar med 143 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringstillägg i procent som läggs på lönesumman. Detta föreslås i denna budget sänkas från 43,4 procent till 40,5 procent. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Schablonen ökar enligt nedan efter att generell effektivisering och kostnadsneutral justering av personalförsäkringstillägg räknats bort. Genom sänkningen av personalförsäkringstillägget avlastas verksamhetsområdet därför kostnader utöver värdet av schablonen. I en verksamhet som har 75 procent personalkostnader medför det en sänkt kostnad för verksamheten om cirka 1,5 procent.

Schablon och peng för barn- och vuxenboende har höjts med 2,0 procent. Schablon och peng för daglig verksamhet och korttidsboende har höjts med 2,0 procent. Dessutom har det fasta anslaget, som innefattar insatser enligt socialtjänstlagen och de mindre resurskrävande LSS-insatserna, ökats med 10 mnkr. I det fasta anslaget ligger emellertid även en sänkning om 30 mnkr, orsakat av ett gemensamt ersättningssystem för korttidstillsyn för barn över 12 år enligt LSS. Från och med halvårsskiftet 2016 finansieras verksamheten istället via en schablon.

Verksamhetsområdet har kompenserats för effekten av höjningar av peng för hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Verksamhetsområdet styrs i första hand inte av befolkningsförändringar. Det är endast en liten del av de personer som flyttar in till Stockholm som har ett LSS-beslut. Större betydelse har landstingets bedömning av diagnoser som indirekt påverkar om en person får ett LSS-beslut och därmed har rätt till de insatser som ingår där. Det som tydligast visar utvecklingen inom området är de faktiska besluten som tas inom de mer insatskrävande insatserna. Denna ökning har varit kraftig ända sedan LSS-lagstiftningen infördes och det finns inget som tyder på att detta skulle förändras markant under de kommande åren.

Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad. Alla invånare ska kunna leva likvärdiga liv, ha lika möjligheter och kunna ta del i stadens utbud, oberoende av funktionalitet. Rätten till arbete är grundläggande, och staden ska anställa fler personer med funktionsnedsättning på alla nivåer. Byggnader, offentlig miljö och kollektivtrafik ska vara tillgängliga så att alla kan delta på lika villkor. Funktionshindret ligger inte på en enskild person, utan beror på hur samhället ser ut. Staden ska stärka arbetet med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpta hinder och öka såväl den fysiska tillgängligheten som tillgängligheten och delaktigheten i samhället i stort.

Arbetet för att få fram fler bostäder för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning ska intensifieras. I samband med bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende, med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning. I områden där det helt saknas bostäder med särskild service ska möjligheten att bygga sådana prövas i varje byggprojekt oavsett storlek. Samarbetet med handikapp- och brukarorganisationerna ska fortsätta utvecklas. Funktionshindersrådets roll ska stärkas, de ska engageras tidigt i planprocessen och kunna påverka beslut från början.

Alla människor har rätt till god omsorg, vård och service och likvärdiga bedömningar oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte.

Alla som inte själva kan tillgodose sina behov i det dagliga livet har rätt till bistånd från samhället. Insatser ska utformas med respekt för den enskildes önskemål och val. Då den psykosociala hälsan är sämre hos målgruppen än genomsnittet är insatser på området centrala. Det ska finnas tillgång till heminstruktörer för alla synskadade och hörselskadade i alla stadsdelsnämnder.

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med personal hos stadens nämnder, bolag och samarbetspartners. Här är Stockholms stads bemötandeguide, som har tagits fram av socialnämnden i samråd med funktionshinderrörelsen, ett viktigt redskap.

Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhörigstöd. Organisationer och föreningar som arbetar med funktionsnedsättning och tillgänglighetsfrågor har en viktig roll i att föra upp dessa frågor på dagordningen. Stödet till dessa organisationer ska stärkas.

Personer som bor i gruppboende eller servicelägenhet har rätt till en stödperson. Ansökan om ledsagning och kontaktperson ska inte avslås med anledningen att sökanden bor i gruppboende. De inskränkningar i ledsagning under semester som beslutades förra mandatperioden ska återställas.

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kommunicera med staden eller att utnyttja e-tjänster ska vara lika god som för övriga invånare. Information som publiceras på stadens webbplats ska även vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Förbättringsförslag ska tas fram i dialog med kommunstyrelsens funktionshinderråd och funktionshinderrörelsen.

Deltagarna i daglig verksamhet ska ges möjlighet till kontakter med den ordinarie arbetsmarknaden. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med arbetsmarknadsnämnden i syfte att visa vägar till arbete.

Stockholm – en stad för alla

Stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska göras tillämpligt i uppdrag som staden ger andra organisationer. Det övergripande målet med programmet är att alla i Stockholms stad ska ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Programmet innehåller sju mål/resultat som ska uppnås för målgruppen. Nämnder och styrelser ska i sin verksamhetsplanering besluta om vilka tre relevanta aktiviteter per mål de ska prioritera för att under kommande år bidra till att målen uppfylls. I syfte att stödja nämnderna i deras framtagning av aktiviteter har funktionshindersombudsmannen i samråd med representanter från handikapporganisationer tagit fram förslag på aktiviteter som stöder målen i programmet. Nämnderna uppmanas att ta del av förslagen.

Kvalitet och brukarinflytande

Stockholms stad genomför årligen brukarundersökningar. Undersökningarna används för att följa upp målen för verksamheten och är ett av flera verktyg i det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Svarsfrekvensen har ökat men det är fortsatt viktigt att metoder kring brukarundersökningar utvecklas vidare så att fler brukare kommer till tals. Kvalitetsfaktorer som till exempel kompetens, bemanning och kontinuitet ska också följas för att bedöma måluppfyllelsen.

Stadsdelsnämnder ska på ett strukturerat sätt arbeta för att utveckla kvaliteten i verksamheten. Nämnderna ska ta fram mål, åtagande och aktiviteter som bidrar till att förbättra kvaliteten där resultaten i undersökningarna varit mindre bra. Därtill ska stadsdelsnämnderna stärka sitt samarbete för att säkerställa att likvärdigheten och samordningen mellan nämnderna fungerar på funktionshinderområdet överlag. Ingen invånare ska behöva, exempelvis vid en flytt, hamna emellan två nämnder som inte kommunicerat brukarens behov mellan sig enligt gällande lagar och regler. Frågor som rör brukarens inflytande och delaktighet i att påverka den insats som ges ska prioriteras. Ett led i att utveckla kvaliteten i verksamheten är att öka andelen ekologisk mat i LSS-verksamheten.

Fler LSS-bostäder och SoL-bostäder

Utbyggnadstakten av bostäder för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar ska öka. Det gäller bostäder för grupper som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, s.k. LSS-bostäder, samt av socialtjänstlagen, s.k. SoL-bostäder. Detta är ett stadsgemensamt ansvar och stadsdelsnämnderna ska säkerställa att behovet av bostäder klaras, bland annat i samverkan med bostadsbolagen, stadsbyggnadsnämnden och fastighetsnämnden. Nämnderna ska kontinuerligt planera för att tillgodose behovet av dessa bostäder och löpande redovisa arbetet till stadens genomförande-grupp för utbyggnad av särskilda boendeformer för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning.

Det är viktigt att i arbetet för fler LSS-bostäder se på olika boendialternativ. Som komplement till gruppboenden bör staden möjliggöra lösningar utifrån brukarens situation och behov av exempelvis eget boende. En central del i detta är att se över ersättningsystemet och därigenom kunna skapa incitament för en större bredd av boendialternativ. Dessutom bör behovet av vård- och omsorgsboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS kartläggas.

Utbildningsinsatser för medarbetarna

I socialnämndens budget ingår sedan 2014 5,0 mnkr för utbildningsinsatser för verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Dessa medel ska användas till utbildningsinsatser inom bas- och specialistnivå. Inom basnivån är

bemötandefrågor centrala. Att se dessa ur ett intersektionellt perspektiv, d.v.s. hur olika faktorer såsom funktionalitet, kön eller etnicitet samverkar, är viktigt.

Korttidstillsyn för barn över 12 år enligt LSS

Tillsyn för barn över 12 år är den fritidsverksamhet som barn med LSS-beslut har. Den är oftast förlagd till den skola som barnet går i men det finns även ett antal friliggande verksamheter. Beslut tas av respektive stadsdelsnämnd och utförs av både privata och kommunala utförare, i regel integrerade i skolverksamheten. I budget 2015 togs beslut om att ett gemensamt ersättningssystem skulle införas för korttidstillsyn för barn över 12 år.

Kostnaden för verksamheten kommer från och med halvårsskiftet 2016 att finansieras via en kommungemensam schablon från kommunstyrelsen till stadsdelsnämnderna som utgår från personens behov av insats. Från och med 2016 kommer också en gemensam ersättning till utförare att gälla. Dessa belopp, liksom schablonerna, framgår av bilaga 6 – peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer.

Kommunalisering av hälso- och sjukvård inom LSS-verksamhet

När omsorgsverksamheten för personer med funktionsnedsättning överfördes till kommunen 1994 undantogs hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården har sedan dess styrts av en principöverenskommelse mellan landsting och kommun. Denna uppgörelse slutar att gälla den 1 oktober 2015 och Stockholms läns kommuner tar då över verksamheten från landstinget. Finanseringen görs via en skatteväxling på 2 öre vilket ger staden cirka 45 mnkr i ökade skatteintäkter. Fram till och med den 31 december 2017 kommer utförandet av hälso- och sjukvården att organiseras under socialnämnden och bedrivs i projektform.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	Nöjda brukare - daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %
	Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %
	Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	91 %	91 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	76 %	77 %	78 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	89 %	90 %
	Andel personer med grundutbildning inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer som tycker att det är lätt att kommunicera med Stockholms stad	63 %	63 %	63 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne- och utemiljö är tillgänglig och användbar (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel invånare som är nöjda med service och bemötande hos Kontaktcenter Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning (1.4)	2016-01-31	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälpna hinder (4.6)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden och socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS (4.6)	2016-01-01	2016-12-31

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

En stad som håller samman ger möjligheter för fler. Alla stockholmare ska ges möjligheten att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Alla generationer ska garanteras trygghet, tillgänglighet och livskvalitet. Personer med missbruksproblem eller psykisk ohälsa har rätt till stöd och den hjälp som behövs. Arbetet för att motverka våld i nära relationer ska stärkas, och det är ett grundläggande kommunalt ansvar att ge stöd till våldsutsatta människor. Den sociala barn- och ungdomsvården inriktas på att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser till barn och ungdomar som riskerar att fara illa eller som riskerar att skada sin egen hälsa och utveckling. Tidiga insatser är av central betydelse. Nämnderna ansvarar också för insatser till vuxna med behov av stöd och hjälp för att komma ifrån missbruk eller som är i behov av annat stöd, till exempel våldsutsatta personer, personer i hemlöshet och anhöriga till missbrukare. En god och kvalitativ öppenvård ska prioriteras i syfte att förebygga och minska institutionsvården. I ansvaret ingår även att tillhandahålla anpassat boende och boendestöd samt arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Sedan 2011 har arbetsmarknadsnämnden huvudansvaret för det kommunala uppföljningsansvaret för 16–19-åringar och för samordningen av detta. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden arbeta med uppföljningsansvaret.

Förslag till budget 2015 och plan för 2016 och 2017

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-1 819,4	-1 906,8	-1 906,8	-1 906,8
Kostnader (-)	-1 856,3	-1 943,7	-1 943,7	-1 943,7
Intäkter	36,9	36,9	36,9	36,9

Budgeten för 2016 ökar med 87,4 mnkr jämfört med 2015. Förändringen utgörs bland annat av en höjning om 95 mnkr till barn och unga. Övriga förändringar framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom att ett personalförsäkringspålägg i procent läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring inom verksamhetsområdet minskas med 28,4 mnkr samtidigt som nämndernas personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnderna.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

I takt med stadens befolkningsutveckling bedöms antalet personer i behov av stöd och insatser kopplade till området att öka. Under perioden 2011-2014 ökade anmälningar om barn som misstänks fara illa med cirka 60 procent i Stockholm. Även andelen anmälningar där beslut om att inleda utredning ökade från 40 till 54 procent under samma period. Antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-17 år har ökat med nästan 9 procent under åren 2009 till 2014. Mot bakgrund av att antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-17 år förväntas öka i staden även under de kommande åren är bedömningen att antalet anmälningar och ansökningar avseende barn som far illa kommer att öka även framöver.

Målgrupperna förändras och inom såväl vuxenmissbruk som socialpsykiatri går utvecklingen mot ett ökat antal diagnoser och fler personer med komplexa vårdbehov. Förändringar i målgrupper ställer krav på ett kvalificerat stöd som kan anpassas utifrån den enskildes behov. Området påverkas också av nya och/eller reviderade föreskrifter och allmänna råd samt nationella riktlinjer. Detta ställer sammantaget allt högre krav på en effektiv, rättssäker och kvalitativ socialtjänst.

Socialtjänstens arbete ska grundas på respekt för den enskilde individens önskemål och val. Den enskilde ska ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av sin insats. I detta arbete ska möjligheten att ta stöd av den enskildes sociala nätverk beaktas. Arbetet ska baseras på kunskaper och erfarenheter där metoder och insatser i största möjliga mån ska vara evidensbaserade och visa på goda resultat. Socialtjänst, sjukvård, polis, skola och det civila samhället ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagerar snabbt och effektivt om det ändå sker. Nämnderna ska utarbeta uppföljningsbara aktiviteter och indikatorer för att kunna mäta resultatet av beslutade och utförda insatser.

Förstärkt barnrättsperspektiv

Barn och unga i Stockholm ska ha medbestämmande i frågor som rör deras vardag i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Rätt till delaktighet och inflytande samt rätt till relevant information framgår tydligt i socialtjänstlagen. Socialtjänstlagen slår fast att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Arbetet enligt barnkonventionen ska stärkas. Stadens socialtjänst ska ha fokus på att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och unga. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt prioritera uppföljning av placerade barn och unga samt barn som lever med våld i nära relationer, särskilt utifrån boendeförhållanden samt tillgång till förskola/skola och hälso- och sjukvård.

Stadens sociala barn- och ungdomsvård är tungt belastad, vilket påverkar möjligheten att klara lagstadgade tidsgränser för utredningar. Det behövs förstärkningar för att socialtjänsten ska ha förutsättningar att utföra sitt arbete, och dessutom kunna arbeta

förebyggande och uppsökande och kunna sätta in tillräckliga åtgärder där de behövs. Därför ökas stadsdelsnämndernas budget för barn och unga.

Barn och unga i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. I stadens riktlinjer för familjehemsvård har barnperspektivet förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga har förtydligats i hela handläggningsprocessen. För att säkra att barn och unga som placeras i familjehem får en trygg och säker vård och omsorg behövs ett fortsatt utvecklingsarbete av familjehemsvården med utgångspunkt i den översyn av stadens jour- och familjehemsvård som socialnämnden genomfört. Stadsdelsnämnderna och socialnämnden ska fortsatt utveckla rutiner för tillsyn, uppföljning och utredning av familjehem och följa upp att stadens riktlinjer för familjehemsvård följs.

Förebyggande arbete och tidiga insatser för barn och unga

En god skolgång utgör en av de främsta skyddsfaktorerna för barn som riskerar att fara illa. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt prioritera förebyggande arbete och tidiga insatser till barn och ungdomar. Barn och personal i förskola och skola ska känna till barnets rättigheter enligt barnkonventionen och vart de kan vända sig när rättigheter inte tillgodoses. En god samverkan mellan skolan och socialtjänsten är nödvändig för att uppnå en helhetssyn kring de barn som far illa eller riskerar att fara illa. Arbetet med SkolFam utökas för att fler familjehemplacerade barn ska kunna få stöd i sin skolgång, och pilotprojektet samverkan skola-socialtjänst fortsätter. Föräldrar ska få stöd i sitt föräldraskap anpassat utifrån familjers olika förutsättningar och levnadsvillkor. Olika typer av föräldrastödsprogram, till exempel ABC och Komet, liksom familjebehandling ska erbjudas i syfte att skapa jämlika förutsättningar till en god uppväxt för alla barn.

Familjecentraler där barnvårdscentral, mödravårdscentral, öppen förskola och förebyggande socialtjänst finns samlade har många positiva effekter. Familjecentralerna når alla barnfamiljer, barn som riskerar att fara illa kan fångas upp tidigt, nätverk skapas och jämställt föräldraskap uppmuntras. Staden ska ta initiativ till att fler familjecentraler startas, främst i områden där ohälsotalen och de sociala riskfaktorerna är som störst.

För att möta barns och ungas behov behöver staden använda samma arenor som de unga. Sedan 2013 erbjuder Stockholms stad socialrådgivning på nätet, och ytterligare digitala tjänster ska utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper. Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande genom att skapa meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar under sommarmånaderna och övriga skollov, exempelvis genom feriearbeten, dagkollo och samarbete med idrottsföreningar och andra organisationer.

Stadsdelsnämnderna ska tillhandahålla rådgivning vid ungdomsmottagningar och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar på tider som är anpassade efter ungdomarna. Alla ungdomsmottagningar som drivs i stadens regi ska ha kompetens om frågor som rör hbtq-personer och deras hälsa.

Antalet ensamkommande flyktingbarn ökar och det är viktigt att staden möter de behov som finns, både i att ta emot många barn och att se det individuella barnets behov. Mottagandet ska vara långsiktigt och nämnderna ska följa de ensamkommande flyktingbarnen en längre tid och ge dem hjälp och stöd att etablera sig i samhället. Det finns behov av att fortsätta utöka antalet platser på såväl asyl- som PUT-boenden, och utbudet behöver anpassas utifrån barnens behov. Nämnderna ska leva upp till FN:s barnkonvention och säkerställa att varje barn får sina rättigheter tillgodosedda. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensam-

kommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen. Nämnderna ska i samarbete med frivilligorganisationer säkerställa ett aktivt och medmänskligt ansvar utifrån barnens behov. Stadsdelsnämnderna ska säkerställa barns etablering och rättigheter.

Utifrån Migrationsverkets prognoser väntas antalet flyktingar inklusive ensamkommande flyktingbarn som kommer till Stockholm öka. Det är mycket viktigt att staden har en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för detta. Kommunstyrelsen ska därför skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms Stadshus AB i syfte att säkerställa detta.

Drog- och brottsförebyggande arbete

Nämndernas drogförebyggande arbete ska fortsatt prioriteras. Preventionseenheterna ska arbeta för att minska identifierade riskfaktorer och stärka de skyddsfaktorer som finns. Stockholmsenkäten, som är en omfattande enkätundersökning med frågor bland annat om ungdomars alkohol-, narkotika- och tobakskonsumtion, är ett viktigt verktyg för stadens framtida planering inom preventionsområdet. Samtliga nämnder och bolag ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det trygghetskapande arbetet i syfte att göra Stockholm till en stad som håller samman. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandhålla platser för ungdomstjänst.

En snabb reaktion från samhället när en ungdom begår brott eller omhändertas berusad är viktigt för att tidigt kunna sätta in insatser och förhindra återfall i brott eller att den unge utvecklar ett missbruk. I detta arbete har föräldrasamtal som sker i nära anslutning till brottet eller omhändertagandet visat goda resultat. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämndernas preventiva insatser samt samla och sprida kunskaper om effektiva metoder. Arbetet med sociala insatsgrupper är fortsatt prioriterat och stadsdelsnämnderna förutsätts använda denna arbetsmetod där behov finns. Socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna ska arbeta koordinerat och samordnat med målgruppen 20-29 år.

Staden ska satsa på föräldrautbildning för att öka kunskaperna om hur stor betydelse föräldrars inställning till sitt eget och sina barns alkoholkonsumtion har.

Stadsdelsnämndernas arbete med tillsyn av folköl- och tobaksförsäljningen hos näringsidkare är en viktig del i det förebyggande ANDT-arbetet (Alkohol, Narkotika, Doping och Tobak). Socialnämnden får i uppdrag att under året följa upp tillsynsarbetet i staden.

Missbruk och beroende

Stadens socialtjänst behöver stärka kunskapen och utveckla arbetsmetoder, stödinsatser och boenden för målgrupperna samsjukliga och unga vuxna i missbruk och beroende. Allt fler unga kvinnor har omfattande missbruksproblem, och därför är det särskilt viktigt att socialtjänsten utvecklar arbetssätt för att nå dessa. Det är också viktigt att staden utvecklar fler boende- och behandlingsinsatser som motsvarar behoven hos kvinnor med missbruksproblematik.

Unga vuxna med etablerat missbruk behöver erbjudas kunskapsbaserade vård- och behandlingsinsatser som är anpassade till deras behov, även när det kräver längre behandlingstider och vistelse på behandlingshem. Unga i riskzon och personer i tidigt skede av missbruk ska erbjudas lättillgängliga insatser. Det är viktigt att de insatser som ges mot missbruk och beroende följs upp på ett systematiskt sätt, och att övergången mellan olika vårdformer fungerar smidigt. Här är samverkan med landstinget, privata vårdgivare och Statens institutionsstyrelse av yttersta vikt. Socialnämnden ges

i uppdrag att ta fram en modell för hur tvångsvård kan övergå i frivillig vård på ett tryggt och säkert sätt.

Allt fler personer med missbruksproblematik får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Stadens socialtjänst ska fortsatt utveckla former för samverkan mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för att forma insatser till denna målgrupp. Socialnämnden får uppdraget att utreda förutsättningarna för införande av ACT-team i staden. ACT-team hjälper vuxna med psykisk sjukdom och missbruk som har ett utökat behov av samtidig vård och stöd från flera myndigheter.

Barn till personer med missbruk/beroendeproblematik är särskilt utsatta och insatser till dessa barn behöver säkras. Barn- och föräldraperspektivet behöver fortsatt utvecklas i missbruks- och beroendevården. Det fortsatta utvecklingsarbetet består i att utveckla rutiner och samverkansformer inom verksamhetsområden i socialtjänsten som rör myndighetsutövning och insatser för vuxna och utredningsenheter för barn och ungdomar för att kunna erbjuda adekvata stödformer. Barn till personer med missbruksproblematik ska alltid erbjudas stödgrupper. Sådana ska vara tillgängliga även under sommar- och vinterlov. Stadsdelsnämnderna och socialnämnden ska säkerställa att alla barn i behov av stödgrupp har tillgång till detta. Stadens arbete med stöd till anhöriga behöver fortsatt utvecklas. Stöd ska kunna erbjudas enskilt eller i grupp och ges utifrån evidensbaserade metoder.

Arbete mot hemlöshet

Staden ska förstärka sina insatser mot hemlöshet, vilket sker genom ett utvecklat förebyggande arbete, fler hyresrätter till rimliga hyror och genom riktade insatser såsom fler sovplatser för utsatta EU-medborgare. Staden har även ändrat godkännanderegler för att fler ska kunna få en fast bostad. SHIS Bostäder, som är stadens bostadssociala resurs, är också en viktig part i att öka tillgången till bostäder för personer som idag är hemlösa. Arbetet inom Bostad först ska utvecklas för att målgruppen ska få adekvat stöd.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och nämnderna ska fortsatt prioritera det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet, exempelvis genom budget- och skuldrådgivning. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen samarbetar för att förebygga vräkningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha en handlingsplan för det vräkningsförebyggande arbetet och socialnämnden har ett uppdrag att samordna arbetet. Ett viktigt led i arbetet mot hemlöshet är tillgången till försöks- och träningslägenheter. Boendefrågorna och boendestödsinsatserna behöver därför fortsatt prioriteras.

Familjer med osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp. I dagsläget omfattar gruppen cirka 300 barnfamiljer med tillsammans cirka 650 barn, vilket är en ökning jämfört mot 2012. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna arbetar nära familjerna för att hitta lösningar med utgångspunkt i barnets bästa. Barnfamiljer ska endast i nödfall och under mycket korta perioder behöva bo på vandrarhem. Därför är det viktigt att SHIS Bostäder fortsätter utveckla boendelösningar för barnfamiljer. Det ska finnas rutiner för förebyggande arbete när det gäller familjer och vårdnadshavare med barn. Fokus kvarstår på att minska hemlösheten bland unga genom bland annat Botorg för unga vuxna. Rutiner för samverkan mellan stadsdelsnämnderna och Botorg-Unga vuxna ska finnas.

Budget- och skuldrådgivning

Arbetet med budget- och skuldrådgivning i staden behöver stärkas, med fokus på det förebyggande arbetet för att förhindra överskuldssättning. För detta behövs en tydlig struktur och systematik. Socialnämnden ska därför tillsammans med stadsdelsnäm-

derna under 2016 genomföra en översyn av hur arbetet med budget- och skuldrådgivning är organiserat och fördelat, med syfte att skapa ett mer likställt arbete över staden.

Socialpsykiatri

Möjligheterna till sysselsättning för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ska förbättras. Den enskildes inflytande ska öka och fokus ska vara på sysselsättning som utgår från den enskildes individuella behov.

Socialnämnden har i samverkan med stadsdelsnämnderna och intresse-/brukarorganisationer tagit fram en handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri i staden. Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från handlingsplanen för utveckling av socialpsykiatri.

Det behövs en satsning på personliga ombud för psykiskt funktionsnedsatta. Det personliga ombudet kan hjälpa till med myndighetskontakter, överklaganden eller att formulera behov av vård, stöd och service. Tjänsten personliga ombud är under hårt tryck och behovet behöver följas noga. Det är också viktigt att höja ersättningen för boendestöd.

Våld i nära relationer

Stockholms stad har en nolltolerans mot våld. Insatser för kvinnofrid är ett grundläggande kommunalt uppdrag. Arbetet mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga nämnder. Fullmäktige beslutade år 2012 om program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer och år 2014 om riktlinjer för socialtjänstens handläggning av ärenden som handlar om våld i nära relationer. Programmet har reviderats under 2015 och ska implementeras under de kommande åren. Syftet med programmet är att ta ett helhetsgrepp om arbetet mot våld i nära relationer samt att säkerställa att arbetet mot våld är likställt över hela staden och omfattar såväl skydd och stöd till våldsutsatta och deras barn som insatser till våldsutövare. I det reviderade programmet lyfts hedersrelaterat våld och förtryck fram som ett område där särskild kompetens och verkningfulla insatser behöver utvecklas. Kunskap om hur hedersrelaterat våld kan upptäckas och förebyggas ska spridas. I detta arbete är Origo en viktig resurs.

Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv i alla utredningar av vuxna som utsätts för våld alternativt vuxna som utövar våld, och socialtjänsten inleder alltid en utredning vid misstanke om att ett barn lever med våld i nära relation.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upptäcka våldet och hitta våldsutsatta. Det är därför viktigt att barn får information om sina rättigheter och om våld inom familjen. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Att erbjuda och ge insatser till personer som utövar våld är en viktig del i arbetet för att förebygga och motverka våld, därför behöver fler insatser till våldsutövare utvecklas. För att ytterligare kvalitetssäkra det stöd och de insatser som ges samt att säkerställa den enskildes rätts säkerhet när denne får stöd från socialtjänsten behöver dokumentationen utvecklas.

Våld i nära relationer handlar i hög utsträckning om mäns våld mot kvinnor, och en viktig del i det förebyggande arbetet måste vara att förändra normer kring maskulinitet. Men våld i nära relationer drabbar även män som lever med kvinnor, personer i samkönade relationer och ickebinära transpersoner. Genus- och hbtq-kompetens ska finnas hos personal som arbetar stödjande och våldsförebyggande. Utsattheten för våld

i nära relationer hos personer med funktionsnedsättning behöver uppmärksammas tydligare. Det ska finnas tid för samarbete mellan polis och socialsekreterare.

Flyktingmottagande

Flyktingmottagandet övergick i och med etableringsreformen 2010 till Arbetsförmedlingen. Det har medfört ett starkare fokus på arbete, dock tyder mycket på att Arbetsförmedlingen haft svårare att hantera frågor om de sociala delarna i etableringen. Staden ska ha ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen för att tillgodose att nyanlända får information och ges tillgång till sociala insatser utifrån sina individuella förutsättningar. Som alla andra invånare ska också nyanlända ges goda förutsättningar att fullt ut delta i samhällslivet. Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt för att säkerställa detta. Socialnämnden får i uppdrag att under 2016 inrätta ett etableringskontor, som dels ska stå för mottagandet enligt avtal med länsstyrelsen och Migrationsverket och som dels ska kunna vara en resurs för stadsdelsnämnderna.

Papperslösa har mänskliga rättigheter

Alla papperslösa har rätt att få hjälp att tillgodose sina grundläggande mänskliga rättigheter. Alla barn har samma rättigheter och lika värde, och barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör dem. Det är därför viktigt att stadsdelsnämnderna säkerställer att även barn till papperslösa ges stöd och hjälp utifrån behov. Arbetet enligt barnkonventionen ska stärkas. Papperslösa kvinnor ska ha rätt till plats på till exempel kvinnojourer och skyddade boenden och papperslösa män ska kunna besöka mansmottagningar.

Goda förutsättningar för socialt arbete

De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på socialtjänsten. Den höga rörligheten bland de anställda får effekter på kvalitet, kontinuitet och arbetsmiljö. För att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och trygga en god kompetensförsörjning är det viktigt att såväl socialnämnden som stadsdelsnämnderna erbjuder nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap. Det är även viktigt att medarbetarnas inflytande på arbetsplatsen stärks och att alla görs delaktiga i arbetet med att skapa en god arbetsmiljö. Arbetsvillkoren ska förbättras inte bara genom utbildning och metodutveckling utan även genom ökade personalresurser och fler socialsekreterare. För att förstärka handläggningen ges nämnderna ett tillskott för individ- och familjeomsorgen.

Arbetet med att implementera den handlingsplan som socialnämnden tar fram bedöms på sikt förbättra arbetssituationen för stadens socialsekreterare och biståndsbedömare. Det kommer sannolikt att behövas vidare åtgärder för att stärka verksamheten och ge professionen goda förutsättningar för att utföra sitt arbete. Till exempel är en viktig åtgärd att se över hur stadens it-system för social dokumentation kan förbättras för att underlätta dokumentation och administration. Rekryteringen behöver stärkas, och utgångspunkten bör vara att staden ska kunna erbjuda en arbetsmiljö och en lönenivå som attraherar och behåller de mest kompetenta och erfarna socialsekreterarna. Socialnämnden fortsätter med arbetet att, tillsammans med stadsdelsnämnderna, ta fram verktyg för att mäta och reglera arbetsbelastningen.

Socialtjänstens målgrupper och deras behov förändras kontinuerligt. Staden fortsätter därför satsningen på att erbjuda kompetensutveckling till socialtjänstens medarbetare. Satsningen är tvåårig och sker i samverkan mellan kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna. En samordnare för projektet har anställts under 2015. Områden som ingår i satsningen är stöd till anhöriga, våld i nära relation, samverkansfrågor, barnperspektiv, MI (motiverande samtal), dokumentation inklusive utförardokumentation och bemötandefrågor i det sociala arbetet. Det är viktigt att de medarbetare

som deltar i kompetensutveckling också ges förutsättningarna för att kunna tillgodogöra sig ny kunskap, exempelvis genom avlastning i arbetet under utbildningsperioden.

Evidensbaserad praktik

De arbetssätt som stadens socialtjänst använder sig av ska vara kunskapsbaserade. Arbetet inom individ- och familjeomsorgen bedrivs alltmer utifrån kunskapsbaserade metoder, aktuell forskning samt resultatbaserat arbetssätt. Utvecklingen behöver fortsätta men arbetet och metoderna behöver framförallt också noga dokumenteras, följas upp och utvärderas för att kunna sprida erfarenheter och goda exempel inom staden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen (utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	84 %
	Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	35 %	35 %	35 %
	Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	25 %	25 %	25 %
	Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	80 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal hemlösa	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter	öka	öka	öka

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel brukare med boendestöd som anser att de har inflytande över det stöd de får av sina boendestödjare	fastställs 2016	fastställs 2016	fastställs 2016

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med stadens budget- och skuldrådgivning (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling (1.3)	2016-01-01	2016-12-31

Stadsmiljöverksamhet

Stockholm ska förbli den gröna och blå staden. Stockholms unika stadsmiljö med närheten till grönskan och vattnet ska utvecklas, och staden ska ta itu med den ojämlika stadsmiljön. Stadens mål om en grön, ren och vacker stad ska gälla alla stadsdelar. Stadsdelsnämnderna ansvarar för skötsel och underhåll samt renhållning av parker, lekparkar, naturområden, parkvägar och naturreservat.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Plan 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna				
Kostnader (-)	-249,5	-297,4	-297,4	-297,4
Drift och underhåll	-179,3	-179,4	-179,4	-179,4
Avskrivningar	-49,2	-103,2	-103,2	-103,2
Internräntor	-21,0	-14,8	-14,8	-14,8
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-249,5	-297,4	-297,4	-297,4
Investeringsplan				
Netto	-80,0	-110,0	-155,0	-155,0

Budgeten 2016 uppgår till 179,4 mnkr. Budget för stadsmiljöinvesteringar uppgår till 110,0 mnkr. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 0,6 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnderna har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Utöver detta ska nämnderna ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm har idag 900 000 invånare och väntas öka med ca 15 000 personer årligen. Här finns drygt 460 000 bostäder och genom ambitionen om att färdigställa 140 000 nya lägenheter fram till 2030 kommer staden vid tidpunkten att ha ungefär 30 procent fler bostäder jämfört med idag. Stadens parker blir allt mera centrala punkter för rekreation och livskvalitet för stadens invånare i takt med den ökade nybyggnationen. Parkerna är även viktiga för att skapa och behålla biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Detta medför nya utmaningar för staden att nyttja och utveckla parkområden för att uppnå bästa möjliga potential. Att säkerställa att stadens samtliga grönområden är inspirerande, välskötta, tillgängliga och trygga att vistas i för invånarna är en förutsättning för en trivsam stadsmiljö.

Stockholm är en av världens vackraste storstäder med en unik kombination av storstadens puls och naturens lugn. Här finns en mångfald av olika stadsmiljöer med egna identiteter, men stadsmiljön speglar också de skillnader som finns i staden. För många stockholmare är möjligheten att välja bostadsområde begränsat utifrån ekonomiska förutsättningar och därför behöver samtliga park- och grönområden vara attraktiva. Stockholms alla centrum, förorter och stadskärnor ska erbjuda en vacker och stimulerande miljö.

Det finns centrumområden i staden som är i starkt behov av upprustning och försköning. En stadsövergripande strategi för levande lokala centrum har påbörjats centralt. Stadsdelsnämnderna ska under året utvärdera vilka områden i respektive stadsdelsnämnd som är i behov av förnyelse.

Stockholm – en ren och grön stad

Stockholm ska vara en grön, ren och vacker stad. I takt med att staden växer ökar trycket på grönområden och parker, vilket också ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll. Under 2016 ska en utredning göras av ansvaret för park,

natur och gatuskötsel med inriktningen att utöka ansvaret för stadsdelsnämnderna. Staden ska vara både ren och städad. Stadens städgaranti gäller, vilket innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Information om stadens städgaranti ska tydliggöras. Då olika stadsdelsnämnder sett olika resultat med städgarantin ska även stadsdelsnämnderna se över verksamheten. Detta för att säkerställa att kontakten med stockholmarna fungerar tillfredställande och att anmälningarna som görs utreds och åtgärdas på ett fungerande sätt.

Trafiknämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten AB ta fram ett program för avfallshantering i stadens offentliga rum. Det innebär en översyn av stadens papperskorgar, framförallt vid stora promenadstråk och parker. Källsortering i den offentliga miljön ska utvecklas och eventuella ytterligare sopsugssystem ska utredas. I uppdraget ska även hänsyn tas till hanteringen av avfallet samt informationsinsatser. Stadsdelsnämnderna ska involveras i detta arbete.

Stadsdelsnämnderna ska samverka med varandra och med trafiknämnden för ett vackert och välskött Stockholm. Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska nedskräpning från fåglar och andra skadedjur i stadens parker och badplatser.

Medborgardialogen ska utvecklas med utgångspunkt från lokala parkplaner. Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm: i parker, på kvartersgårdar, på tak och på kolonilotter. I takt med att Stockholm växer blir det allt fler som vill ha egna odlingar. Urban odling skapar samhörighet, fler mötesplatser och biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt är pedagogiskt för barn och bra för folkhälsan.

Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Fler lekparkar ska utvecklas och göras tillgängliga för barn med funktionsnedsättning. Särskilda insatser ska vidtas för att öka antalet träd i staden. Ekosystemtjänster och grönytekompensation ska tillämpas.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.

Stadsträdgårdsmästaren har det övergripande ansvaret att leda och utveckla förvaltning av park- och grönområden. All planering av den yttre miljön ska ske med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar. Nämnderna ska även beakta biologisk mångfald i sitt arbete.

Tillgänglig stadsmiljö för alla

I arbetet med att göra Stockholm tillgängligt för alla har stadsdelsnämnderna ett viktigt ansvar. Tillgänglighetsfrågorna ska genomsyra verksamhetsplaneringen och vara en naturlig del i det dagliga arbetet.

Exkluderande design är ett oönskat inslag i stadsbilden. Stockholm är en stad där de mänskliga rättigheterna respekteras och som motverkar diskriminering. Stadsdelsnämnderna ska inventera och successivt avlägsna exkluderande design inom nämndernas ansvarsområden. I arbetet ska trygghet, kulturvärden och ekonomiska aspekter beaktas.

Lekplatser ska utformas så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ska hänsyn tas till tillgänglighetsskapande åtgärder. Via sitt ansvar över

lekparkerna har också nämnderna ansvar för att dessa är säkra för barnen att vistas i. Nämnderna ska säkerställa att alla lekparker är i bra skick. Parkvägar och parkbänkar ska tillgänglighetsanpassas. Arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser ska fortgå. Trappor ska vid upprustning kompletteras med ledstänger, barnvagnsramper och kontrastmarkering. Stadsdelsnämnderna ska även anlägga fler badbryggor och badstegar på lämpliga platser. Under 2016 fortsätter arbetet med att placera ut fler offentliga toaletter där behov finns.

Nämnderna ska bidra till att Stockholm ska bli en ledande cykelstad. I relevanta delar ska Strategi för ökad cykling beaktas. Trafiknämndens arbete med att skapa fullvärdiga pendelstråk ska understödjas. Trafiknämnden ska utreda hur medel för investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel som ligger inom stadsdelsnämndernas ansvar ska finansieras och byggas. Stadsdelsnämnderna ska medverka i detta arbete.

Idag kan parkbänkar och papperskorgar vara placerade utefter cykelbanor då miljöerna inte alltid anpassats efter att gång och cykelbanor trafikseparerats. Stadsdelsnämnderna ska vara uppmärksamma på detta och anpassa miljöerna för att minska konfliktytor där gående behöver passera cykelbanor.

Satsning på reinvesteringar

Förutsättningar för ett rikt stadsliv ska främjas där utveckling och upprustning av gator, torg och parker är viktiga insatser.

En samlad satsning på reinvesteringar förlänger livslängden på befintliga anläggningar och är ett led i att uppnå målet om en grön växande stad med långsiktigt hållbara parker.

För att främja en långsiktigt hållbar parkmiljö och minska risken för kapitalförstöring, fortsätter stadens satsning på reinvesteringar i parkmiljön i enlighet med den inventering som gjorts av trafiknämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna. För detta ändamål avsätts 45 mnkr. Dessa fördelas enligt de principer som finns etablerade och upparbetade mellan stadsdelsnämnderna och trafiknämnden, vilket innebär att stadsdelsnämnderna har inflytande i processen och formellt äskar medlen i samband med underlag till budget alternativt i samband med upprättande av verksamhetsplan.

Nämnderna ska även under mandatperioden arbeta aktivt med det renoveringsbehov som finns hos stadens lekparker.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen. Övriga indikatorer för stadsmiljö återfinns och följs upp av trafiknämnden.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad som håller ihop, med levande och tryggastadsdelar	Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	75 %	76 %	77 %
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park	64 %	65 %	66 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	och grönområden			

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna kan bidra i trafiknämndens arbete med konceptet Levande Stockholm (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska medverka till att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk samt att med trafiknämnden utreda hur medel för investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel som ligger inom stadsdelsnämndernas ansvar ska finansieras och byggas (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska involveras i programmet för avfallshantering i stadens offentliga rum (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska inventera och successivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde (4.3)	2016-01-01	2016-12-31

Ekonomiskt bistånd

Alla vuxna människor vill och ska ges möjlighet att själva kunna försörja sig och sina familjer. Under perioder då människor inte klarar detta ska villkoren för ekonomiskt bistånd vara goda och underlätta vägen tillbaka till egenförsörjning. Barnperspektiv, och barnets eget perspektiv, ska väga tungt i beslut om ekonomiskt bistånd.

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för myndighetsutövning gentemot enskilda invånare som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Dessutom ansvarar stadsdelsnämnderna för insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-1 158,4	-1 160,3	-1 160,3	-1 160,3
Kostnader (-)	-1 182,4	-1 224,3	-1 224,3	-1 224,3
Intäkter	24,0	64,0	64,0	64,0

Budgeten för 2016 ökar med 1,9 mnkr jämfört med 2015. Kostnaderna för utbetalt ekonomiskt bistånd bedöms 2016, utifrån Sweco Strategy AB:s prognos 2015 bli 3 mnkr lägre än kostnaderna i budgeten 2015. För att förstärka arbetet med handläggning av ekonomiskt bistånd tillförs anslaget 48,5 mnkr. Intäkterna ökas med 40 mnkr

mot bakgrund av utvecklingen för denna post de senaste åren. Förändringarna inom verksamhetsområdet framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom att ett personalförsäkringspålägg i procent läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring inom verksamhetsområdet minskas med 3,6 mnkr samtidigt som nämndernas personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnderna.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i staden minskar. I mars 2015 uppgick andelen personer i behov av ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen till 1,8 procent, andelen vuxna med långvariga behov av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare till 1,2 procent och andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd till 3,3 procent. Genom att tidigt identifiera individens behov av stöd kan anpassade och verkningsfulla insatser sättas in. På så sätt skapas förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att alla barn ska få jämlika uppväxtvillkor. Stadens arbete med ekonomiskt bistånd ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Barnkonventionens ställning ska stärkas i stadens arbete, och barns behov ska särskilt beaktas när vuxna söker ekonomiskt bistånd. Det är viktigt att socialtjänsten i kontakt med barnfamiljer som uppbär ekonomiskt bistånd, särskilt under längre perioder, gör sig väl förtrogna med hur barnens individuella situation ser ut och vilka behov de har. Detta kan exempelvis ske genom att socialsekreteraren, efter medgivande från föräldrarna och med ett tydligt syfte, pratar direkt med barnen.

För att ge barn i familjer med behov av ekonomiskt bistånd samma möjligheter som andra barn i skolarbetet tillgodoses dessa barns tillgång till it, genom bredband och dator, inom ramen för Stockholms stads ekonomiska bistånd. Barn har rätt till en aktiv och meningsfull fritid. I ansökningar om ekonomiskt bistånd ska därför barns behov av fritidsaktiviteter som inte ryms inom riksnormen särskilt beaktas. Barn har även rätt till ett innehållsrikt sommarlov. Socialnämnden ska därför utreda förutsättningarna för att kunna bevilja extra bidrag till barnfamiljer under sommarloven. Barn till papperslösa har rätt till en skälig levnadsnivå. Utifrån socialnämndens översyn av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd ska staden implementera arbetssätt där de grundläggande behoven hos dessa barn kan mötas.

En likabehandlingsprincip ska gälla vid alla möten med myndigheter. Tillgängligheten och brukarinflytandet ska öka. Det ska vara lätt för den som ansöker om ekonomiskt bistånd att förstå villkoren och att lämna korrekta uppgifter. Ensamstående föräldrars behov av insatser ska särskilt uppmärksammas. Människor isoleras om de inte har råd att förflytta sig inom staden. Därför tillgodoses behovet av SL-kort inom ramen för Stockholms stads ekonomiska bistånd.

Stadsdelsnämnderna ska med stöd av resurstillskottet för handläggning av ekonomiskt bistånd bedriva ett evidensbaserat arbete vilket, bland annat, omfattar att använda de instrument för initial och fördjupad bedömning som införts i verksamheten. Stadsdelsnämnderna måste ha stort fokus på att ge människor stöd i att ta tillvara sina resurser med målet att bli självförsörjande, bland annat genom hushållsekonomisk rådgivning och individuellt utformade insatser utifrån en helhetssyn. Ett system för prova-på stu-

dier riktat till personer som saknar grundskole- eller gymnasiekompetens ska implementeras i arbetsmarknadsnämndens regi.

Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med socialnämnden verka för att arbetet med ekonomiskt bistånd blir än mer transparant gentemot de sökande. I detta ingår att se över informationsmaterial och ansökningsblanketter, så att det är lätt för den som ansöker om ekonomiskt bistånd att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter. Detta, tillsammans med användandet av de bedömningsinstrument som tagits fram, ökar förutsättningarna för att rätt person ska beviljas rätt stöd och att felaktiga utbetalningar kan förebyggas. Vidare ska nämnderna verka för att tiden från misstanke om felaktig utbetalning tills det att en utredning inleds kortas, samt att uppföljningen av beslutade återkrav förbättras.

Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja fler arbetslösa bidragstagare till egen försörjning. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag är mottagare av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,3 %	3,3 %	3,3 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,9 %	1,9 %	1,9 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,2 %	1,2 %	1,2 %

Arbetsmarknadsåtgärder

Stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsåtgärder syftar till att stärka den enskilde i vägen mot självförsörjning. Ett nära samarbete med arbetsmarknadsnämnden är en förutsättning för att fler ska få chansen till jobb och utbildning

Uppgifter

Stadsdelsnämnderna ansvarar för insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande samt för offentligt skyddat arbete och viss arbetsträningsverksamhet.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Budgeterat till stadsdelsnämnderna	-123,7	-132,2	-132,2	-132,2
Kostnader (-)	-151,1	-159,6	-159,6	-159,6
Intäkter	27,4	27,4	27,4	27,4

Budgeten för 2016 ökar med 8,5 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

Stockholm ska minska arbetslösheten och behovet av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Arbetslösheten bland unga, utrikesfödda, för personer med en funktionsnedsättning eller som har kort eller ingen utbildningsbakgrund är fortsatt hög. Det ställer krav på ett aktivt arbete till stöd för arbete, studier och delaktighet. Det är viktigt att verksamheten präglas av normkritiska perspektiv så att alla personer får likvärdiga möjligheter att delta.

Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med arbetsmarknadsnämnden vara aktiva i arbetet för självförsörjning. Arbetsmarknadsnämnden har det övergripande samordningsansvaret för satsningen på kommunala visstidsanställningar. I syfte att enskilda ska kunna stärka sin ställning på arbetsmarknaden och få ökade förutsättningar att långsiktigt gå från bidrag till egen försörjning ska stadsdelsnämnderna tillhandahålla tidsbegränsade anställningar. De kommunala visstidsanställningarna ska fördelas till personer i behov av och förutsättning för insatsen. Stor vikt ska läggas vid matchning och stöd med syfte att skapa förutsättningar för långsiktig och hållbar etablering på arbetsmarknaden. Det innebär att det ska finnas samverkan mellan stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden i bedömningen kring vilka personer som har behov av och förutsättningar för den här insatsen, samt att personer kan få visstidsanställningar med placering i annan stadsdel än den stadsdel där hen bor. Alla stadsdelsnämnder, liksom övriga facknämnder och bolag, ska ta fram platser för kommunala visstidsanställningar. Med hjälp av utbildning, handledning och arbete får individen viktiga erfarenheter samtidigt som kvaliteten i välfärden kan stärkas. I stadsdelsnämndernas budget för arbetsmarknadsåtgärder ingår 30,0 mnkr för kommunala visstidsanställningar.

Stadsdelsnämndernas arbete med arbetsmarknadsåtgärder finansieras dels genom anslag, dels genom särskilda projektmedel och ESF-rådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige. Intäktskravet härrör från dessa projektmedel. Även arbetsmarknadsnämnden ansvarar för arbetsmarknadsfrämjande åtgärder. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna fokuserar sina insatser till att omfatta gruppen individer som inte ingår i

Jobbtorg Stockholms målgrupper. Vidare måste stadsdelsnämnderna arbeta med att utveckla metoderna så att de anpassas till de personer som är i behov av insatser utifrån att alla ska kunna komma ut i arbete. Syftet ska vara att förbereda denna grupp för insatser hos Jobbtorg Stockholm. Det ska vara möjligt att få ledigt från stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsaktiviteter under fyra veckor på sommaren, med beaktande av fortsatt krav att söka jobb även under den tid då organiserade aktiviteter inte pågår.

Det finns skäl att vidareutveckla arbetet med att främja rehabiliterande insatser för att få tillbaka människor i arbete och minska biståndsbehovet. Stadens avsikt är att under 2016 ingå i ett samordningsförbund för finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (FINSAM). En prioriterad uppgift för förbundet bör bli att utforma rutiner som innebär att personer med ekonomiskt bistånd ges det samordnande stöd de behöver och är berättigade till.

Staden ska planera för att erbjuda ungdomar i Stockholms stad feriearbeten under sommarferier. För att fler ungdomar ska få chansen till sommarjobb förstärks budgeten för ändamålet. I budgeten för arbetsmarknadsåtgärder ingår 22,0 mnkr för feriearbeten. Vidare avsätts 2,0 mnkr i central medelsreserv till kyrkogårdsnämnden för fler feriejobb och 3,0 mnkr ingår i trafiknämndens budget för detta ändamål. Medel för feriejobben kan även användas för handledning. Dessutom avsätts i central medelsreserv ytterligare medel, som fördelas i samband med avstämning av mål och budget 2016, för en särskild satsning på feriearbeten vilken ska utformas med stöd av den utvärdering arbetsmarknadsnämnden haft i uppdrag att genomföra under 2015. Genom samverkan inom staden, samt samarbete med näringsliv, inklusive upphandlade entreprenörer, andra offentliga organ och det civila samhället, kan arbetet med feriejobben vidareutvecklas. Under våren och sommaren 2016 ska arbetsmarknadsnämnden och Stockholm Business Region, genom Start-up Stockholm, skapa möjligheten att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobben.

Stockholm ska vara en region som drar till sig människor från andra delar av Sverige och världen och är öppen för den mångfald av kulturer som det innebär. Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska få en snabb introduktion där staden samarbetar med föreningar och arbetsliv för att människor ska lära sig ett nytt språk, en ny kultur och hitta ett nytt arbete. Mottagandet av nyanlända ska syfta till jämlikhet, arbete och delaktighet.

I samband med etableringsreformen den 1 december 2010 fick staten, genom Arbetsförmedlingen, huvudansvar för etableringen av vuxna flyktingar och etableringsersättningen under två av de tre första åren efter uppehållstillstånd. Kommunen ansvarar, genom arbetsmarknadsnämnden, för utbildning i svenska för invandrare och för samhällsorientering. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att pröva rätten till ekonomiskt bistånd till flyktingar som inte har hel etableringsersättning från Arbetsförmedlingen samt för mottagning och praktisk hjälp till flyktingar i samband med bosättning. Kommunen ska medverka i upprättandet av den nyanländes etableringsplan, vid behov bidra med sociala insatser samt ekonomiskt bistånd för nyanlända med prestationsförmåga under 25 procent och som därmed inte ingår i etableringen. Stadsdelsnämnderna prövar även rätten till kompletterande ekonomiskt bistånd för personer som inte blir självförsörjande genom den statliga etableringsersättningen.

Kommunernas insatser för flyktingmottagande finansieras med statsbidrag. Den schablonersättning som utgår till kommunerna till stöd för mottagandet och för att underlätta etablering i samhället fördelas av arbetsmarknadsnämnden enligt de principer som etablerats för ändamålet vilket innebär att merparten av medlen fördelas till stadsdelsnämnderna. Stadsdelsnämnderna behöver med stöd av detta medelstillskott

bedriva ett löpande utvecklingsarbete så att en verksamhet kan utformas som främjar ett bra mottagande och skapar förutsättning för etablering i samhället. I detta arbete behöver bland annat uppmärksamhet riktas mot de effektivitetsvinster som kan uppnås av att åtgärder genomförs i samverkan.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 500 st	10 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region, inom ramen för samarbetet med Start-up Stockholm, samt stadsdelsnämnderna utveckla möjligheten för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utöka den uppsökande verksamheten riktad till arbetslösa unga upp till 29 år i samråd med stadsdelsnämnderna samt övriga berörda nämnder, bolag och externa aktörer. En utredning och ett handlingsprogram för att bryta ungas utanförskap i Stockholm ska tas fram i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden och övriga berörda nämnder (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utveckla metoder och insatser för att stödja Jobbtorgaspiranter med psykosocial problematik. Under året ska ett centrum för särskilt stöd inrättas (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Nämnden ska i samråd med rådet för mänskliga rättigheter se till att nämndens medarbetare får kompetensutveckling i genus, antirasism och normkritik (4.3)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

4. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Stadsdelsnämnderna** godkänns.

Arbetsmarknadsnämnden

Att ha ett arbete ger tillhörighet, egenmakt och frihet att forma sitt liv och sin framtid. Arbetslöshet är ett slöseri med mänskliga resurser och hindrar stadens utveckling. Jobben är därmed centrala i en stad som håller samman. Stadens arbetsmarknadsinsatser ska rusta med utbildning och erfarenhet. Syftet är att skapa långsiktig, trygg och hållbar etablering på arbetsmarknaden för människor oavsett bakgrund. Ingen ung ska behöva starta sitt vuxenliv i arbetslöshet och insatser för unga som varken arbetar eller studerar ska prioriteras. Det livslånga lärandet ska återupprättas och insatserna för att fler ska ta steget till studier ska stärkas. Vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning på arbetsmarknaden.

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämndens övergripande uppdrag är att stötta människor till arbete och att sammanföra stadens resurser med inriktning mot arbetsmarknad. Nämnden ansvarar för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser, samordning och uppföljning av arbetsmarknadsfrågor, integrations- och flyktingfrågor, vuxenutbildning, utbildning i svenska för invandrare (SFI) samt samordningen av information om stadens tillgängliga sommarjobb för ungdomar. Vidare ansvarar nämnden för att anordna regiongemensam samhällsorientering för nyanlända. Därutöver har nämnden hand om det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19 åringar för de delar som inte ligger under utbildningsnämndens ansvarsområde och för den samordning som krävs med andra nämnder. Nämnden har samordningsansvaret för stadens insatser för flyktingmottagningen. I ansvaret ingår samordningen av stadsdelsnämndernas återsökning av statsbidrag för vissa flyktingar.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-891,4	-935,4	-933,4	-933,4
Drift och underhåll	-891,4	-935,4	-933,4	-933,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	64,4	64,4	64,4	64,4
Netto	-827,0	-871,0	-869,0	-869,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6

Budget för 2016 ökar 44 mnkr jämfört med 2015. Arbetsmarknadsnämnden tillförs medel för Jobbtorg Ung, för utvecklingsprojekt samt för prestationsförändringar sfi och grundvux. Samtliga förändringar framgår av bilaga 2.

Arbetsmarknadsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman.

R III AmN:2

Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 8,3 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden. Procentuellt fördelas dessa minskade kostnader på följande sätt: grundläggande vuxenutbildning - 1 procent och sfi -1 procent

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en världsledande kunskapsregion
- Stockholm är en företagsvänlig stad
- Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
- I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm växer och i ett nationellt perspektiv har Stockholmsregionen en stark ställning, både ekonomiskt och vad gäller sysselsättningen. En rad utmaningar kan den övergripande positiva utvecklingen till trots identifieras. Stadens arbetsmarknad är tudelad och chanserna till arbete ojämnt fördelade mellan stadsdelar och socioekonomiska grupper. Arbetslösheten bland unga, utrikesfödda, för personer med funktionsnedsättning och personer som har kort eller ingen utbildningsbakgrund är fortsatt hög vilket ställer krav på ett aktivt arbete till stöd för arbete, studier och delaktighet.

Ett arbete är viktigt för människors tillhörighet, utveckling och egen försörjning. Att människor inte jobbar är ett slöseri med mänskliga resurser och förmåga. I förlängningen hindrar det stadens tillväxt och utveckling. Jobben är centrala för att bygga en stad som håller samman. Mot denna bakgrund får arbetsmarknadsnämnden ett särskilt ansvar att leda ett utvecklingsområde inom kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm i samråd med berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad men samtidigt finns det alldeles för många stockholmare som av olika anledningar inte kommer in, eller inte finns kvar på arbetsmarknaden. Dessa kan erbjudas insatser från både Arbetsförmedlingen och staden. Stadens arbetsmarknadsinsatser samordnas av Jobbtorg Stockholm och ska rusta deltagarna med erfarenhet och utbildning för jobb. Nämndens arbete ska syfta till att skapa en inkluderande arbetsmarknad där fler får plats. Möjligheterna till introduktions-, praktik och lärlingsverksamhet ska utvecklas i samråd med kommunstyrelsen, övriga nämnder och bolagsstyrelser likväl som externa aktörer i civilsamhället, den sociala ekonomin och det privata näringslivet. Fler tidsbegränsade anställningar för arbetslösa unga och personer som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska införas.

Satsningen på vuxenutbildning för att ta fler stockholmare från arbetslöshet till jobb fortsätter och nämnden ska skapa möjlighet till livslångt lärande, omställning och yrkesväxling genom utbildning.

I Stockholm ska ingen ung lämnas utanför och ungdomsarbetslösheten ska motverkas genom att unga erbjuds jobb, utbildning eller praktik senast inom 90 dagar. Det prioriterade arbetet med unga 16-19 år i enlighet med det kommunala uppföljningsansvaret ska fortsätta, liksom det prioriterade arbetet riktat till unga arbetslösa 20-29 år med social problematik. Det uppsökande arbetet, lokal närvaro och samarbete med lokala aktörer ska prioriteras för att nå unga utanför.

Ett samhälle fritt från diskriminering som tar tillvara allas kompetens är ett modernt och hållbart samhälle. Idag stänger strukturell diskriminering ute människor från arbetsmarknaden i Stockholm. Oavsett ålder, kön, sexuell läggning, etnicitet, religion, funktionsförmåga, könsuttryck och könsidentitet ska det gå att få ett arbete som matchar utbildning och yrkeserfarenhet eller en utbildningsplats som passar intressen och förutsättningar. Arbetsmarknadsnämnden ska därför samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etniskt och könssegregerad arbetsmarknad. Nämnden ska särskilt fortsätta det prioriterade arbetet med att skapa fler vägar till arbete och studier för utrikes födda kvinnor med kort eller ingen utbildningsbakgrund.

Staden ska skapa nya vägar in på arbetsmarknaden genom att pröva nya arbetssätt och metoder. Ett aktivt och systematiskt utvecklingsarbete ska genomföras, med stöd av medel från europeiska socialfonden, utifrån målet att individer ska kunna erbjudas ett till deras förutsättningar och behov särskilt anpassat stöd. Nämnden tillförs medel för utvecklingen av insatser för att nå personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, för att bryta ungdomsarbetslösheten och för att bereda väg till studier för personer med kort utbildningsbakgrund.

Genom samarbete inom staden och mellan staden, hälso- och sjukvården, arbetsförmedlingen och försäkringskassan kan förutsättningarna förbättras för att kunna erbjuda målgruppen samordnade effektiva insatser. Stadens avsikt är att under 2016 ingå i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (FINSAM).

Arbetsmarknadsåtgärder

Jobbtorg Stockholm samordnar stadens insatser för att stödja fler arbetslösa i behov av ekonomiskt bistånd till egen försörjning. Insatserna ska vila på kunskapsbaserad grund. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som idag behöver försörjningsstöd på grund av arbetslöshet garanteras effektiva åtgärder anpassade till den enskildes behov. En allt större andel av Jobbtorgs målgrupp har social problematik och lider av fysisk och psykisk ohälsa. Det psykosociala perspektivet ska tas i beaktande vid insatserna och nämnden ska särskilt utveckla kunskap om och insatser för aspiranter med funktionsnedsättning, posttraumatiskt stressyndrom och annan psykisk ohälsa. Ökat samarbete mellan stadsdelsnämnderna och arbetsmarknadsnämnden är viktigt för att möta den här gruppens utmaningar. Under året ska ett centrum för särskilt stöd inrättas, där även stöd inför studier ingår.

Det är viktigt att verksamheten präglas av normkritiska perspektiv så att alla personer får likvärdiga möjligheter och ett bra bemötande. Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med de nationella minoriteterna fortsätta arbetet för nationella minoriteters inkludering och etablering på arbetsmarknaden. Ett särskilt prioriterat område är den romska minoritetens etablering på arbetsmarknaden, där fler insatser ska utvecklas och satsningen på romska brobyggare inom jobbtorget ska fortsätta.

Arbetsmarknadsnämndens arbete på området för arbetsmarknadsåtgärder behöver utformas utifrån de särskilda behov och utmaningar som finns på arbetsmarknaden. Jobbtorgen ska präglas av ett kompetensförsörjningsperspektiv och insatserna ska rusta människor för jobb. Samarbete med privat näringsliv, civilsamhälle och den

R III AmN:4

sociala ekonomin ska bereda väg för fler människor in på arbetsmarknaden. Nämnden ska särskilt utveckla förutsättningarna för arbetsintegrerade sociala företag, sociala företag och sociala kooperativ att bidra till att fler kommer i arbete. På jobbtorgen behöver finnas god tillgång till information och stöd för den som vill starta eget företag. Det ska vara möjligt att få ledigt från jobbtorget under fyra veckor på sommaren, med beaktande av fortsatt krav att söka jobb även under den tid då organiserade aktiviteter inte pågår.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen fortsätta arbetet med sociala klausuler i upphandling. I en stad som håller samman behövs alla krafter och goda exempel ska premieras. Nämnden ska därför i samarbete med kommunstyrelsen utreda möjligheten att instifta ett pris för arbetsgivare som tar ett socialt ansvar och öppnar fler vägar till jobb för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta att stärka arbetet med kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Det uppsökande arbetet ska förstärkas för att nå kvinnor som idag står utanför arbetsmarknaden och är i behov av stöd och insatser från staden. Jämställdhetsintegrering av arbetsmarknadsåtgärderna ska säkerställa att kvinnor får tillgång till arbetsmarknads- och utbildningsinsatser i lika stor utsträckning som män.

Stadens satsning på kommunala visstidsanställningar fortsätter i syfte att enskilda ska stärka sin ställning på arbetsmarknaden och få ökade förutsättningar att långsiktigt gå från bidrag till egen försörjning. Det finns en rad olika visstidsanställningar i staden och arbetsmarknadsnämnden har det övergripande samordningsansvaret kring dessa. Medlen för idrottsvärdar flyttas till arbetsmarknadsnämnden, men placering ska fortsatt ske inom idrottsförvaltningen. Alla stadens nämnder och bolag ska ta fram arbetsplatser för visstidsanställningar och möjligheten för en person att få visstidsanställning i annan stadsdel än den där hen bor ska utvecklas.

Nära samarbete mellan arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna kring bedömningarna av vilka personer som har störst behov av och förutsättningar för insatserna ska ske. Arbetsmarknadsnämnden ska även utreda och utveckla möjligheten till samarbete med privat näringsliv, upphandlad verksamhet, civilsamhälle och social ekonomi för att bredda utbudet av anställningar.

Målet med insatserna är en långsiktig och hållbar etablering på arbetsmarknaden för den enskilde varför ett aktivt matchningsarbete, kontinuerligt stöd och uppföljning av anställningarna ska ske. Möjligheten att kombinera visstidsanställningar med studier för personer i behov av detta ska utvecklas. De resurser som tilldelats arbetsmarknadsnämnden för visstidsanställningar kan användas till stöd för handledning, matchning, studier och andra insatser i syfte att skapa en effektiv och kvalitativ insats med målet självförsörjning.

Anställningarna ska vara tidsbegränsade på i normalfallet ett år och ska ge kollektivavtalsenlig lön. Anställningarna ska vara möjliga att kombinera med utbildning, särskilt prioriterat för unga som saknar gymnasiekompetens. Arbetsmarknadsnämnden ska se till att anställningarna inte skapar undanträngningseffekter och att det sker i dialog med avtalstecknande fackförbund.

Nämnden ska vara pådrivande i arbetet för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter. I detta arbete ingår även att samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjlighet till arbete för personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska fortsätta arbetet med serviceassistenter inom barn- och äldreomsorgen för personer med lindrig utvecklingsstörning.

I Stockholm ska ingen ung lämnas utanför samhället. Arbetsmarknadsnämnden ska särskilt arbeta med att erbjuda anställningar och praktikplatser för unga, ett erbjudande som även ska riktas till unga upp till 29 år som inte uppbär försörjningsstöd. Arbetet med att införa en 90-dagars garanti för unga på jobbtorg ska fortsätta. Inom ramen för Jobbtorg Ung ska fler arbetslagsanställningar och andra insatser för unga med social problematik utvecklas. Det uppsökande arbetet för att nå unga som varken arbetar eller studerar och som saknar känd sysselsättning ska stärkas. Nämnden ska inom ramen för ett nytt ESF-projekt särskilt utveckla metoder för att nå unga kvinnor, med syfte att implementera framgångsrika strategier i ordinarie verksamhet.

En satsning på mobila mötesplatser och uppsökande verksamhet i samarbete med föreningslivet och idrottsrörelsen, som i större utsträckning når unga, ska testas under sommaren 2016. Arbetsmarknadsnämnden ska samverka med idrottsnämnden kring detta.

Genom tidiga insatser ska ungdomsarbetslösheten och antalet unga som varken arbetar eller studerar och som saknar känd sysselsättning minska. Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska utveckla modeller och rutiner för samarbete mellan nämnderna för att underlätta övergången mellan skola och arbetsmarknad samt motverka ungas utanförskap. Här är det också viktigt att staden samverkar med regeringens delegation för unga i arbete. Ett utökat samarbete mellan arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska ske i syfte att på sikt minska gymnasieavhoppet och minska arbetslösheten bland unga.

Arbetsmarknadsnämnden ska leda arbetet med stadens sommarjobb och sträva efter att utveckla utbudet av platser så att fler unga i åldern 16-19 erbjuds sommarjobb. Nämnden ska sträva efter att så många som möjligt av de sökande erbjuds sommarjobb i staden, samt erbjuda stöd för handledning av feriejobbare. Detta ska ske i samarbete med näringsliv, andra offentliga organ, den sociala ekonomin och det civila samhället. För att utöka antalet kommunala sommarjobb ska arbetsmarknadsnämnden samverka med övriga nämnder och bolag. För att bredda utbudet av feriejobb och uppmuntra till entreprenörskap ska nämnden i samarbete med Stockholm Business Region, genom Start-up Stockholm, möjliggöra för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb. En första satsning på sommarlovsföretag ska testas under vår och sommar 2016. Satsningen på feriejobben ska främja goda och jämlika uppväxtvillkor vilket innebär att särskild uppmärksamhet behöver riktas mot de socioekonomiska förhållandena i stadens stadsdelsnämndsområden.

Sfi och delaktighet

Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska få en god möjlighet till etablering. Mottagandet av nyanlända ska syfta till jämlikhet, arbete och delaktighet.

Kunskaper i svenska språket och en fullgod samhällsorientering spelar en viktig roll för att på bästa sätt etablera sig på arbetsmarknaden och i det svenska samhället. Sfi, svenska för invandrare, ska hålla en hög kvalitet och det ska finnas en tydlig koppling mellan sfi och arbetsmarknaden. I och med att sfi nästa år upphör som egen studieform ökar också lagstiftarens krav på kommunernas tillhandahållande av studie- och yrkesvägledning inom sfi. Nämnden ska förstärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen för att kunna erbjuda individuellt anpassad vägledning inom sfi. Fler studievägledare ska anställas och nämnden ska utveckla uppsökande studie- och yrkesvägledning, med särskild inriktning på utrikes födda kvinnor med kort utbildningsbakgrund samt nyanlända med kort utbildningsbakgrund. Arbetsmarknadsnämnden ska under året utreda hur rättighet till grundskola för personer med kort eller ingen utbildningsbakgrund kan införas.

R III AmN:6

Nämnden tillförs medel för utveckling och kvalitetshöjning inom sfi, med syfte att tillgängliggöra sfi på fler platser och bli ledande inom sfi-utbildning för nyanlända med kort utbildningsbakgrund. I samråd med Komvux och utbildningsnämnden ska förutsättningarna för samlokalisering och utveckling av ett vuxencampus analyseras. Lokalerna för sfi ska ses över och anpassas för att bättre motsvara en studiemiljö för vuxna.

Sfi finns på olika nivåer och utgår från individens förkunskaper. Individens behov av språkutbildning för att förverkliga sin framtidsdröm ska vara utgångspunkten i stadens sfi-organisation. Kopplingen mellan svenskundervisning, livet i Sverige och den studerandes framtida yrkesval ska vara tydlig. Där det finns möjlighet och behov ska utbildning i svenska för yrkesutbildade (sfx) utformas inom fler yrkes- och ämnesinriktningar. Arbetsmarknadsnämnden ska även utveckla möjligheterna till kombinerade sfi och yrkevuxenutbildningar liksom kombinerade sfi och teoretiska vuxenutbildningskurser. Kompetenta och engagerade lärare är en viktig faktor för sfi-utbildningens kvalitet. Välutbildade och engagerade lärare är grunden för en utbildning där studerande får goda resultat i en god studiemiljö. Sfi ska vara flexibel så att studier, arbete och praktik kan kombineras i större utsträckning, utan att göra avkall på kvaliteten. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. För den som återfinns inom Jobbtorg Stockholm och är i behov av ytterligare sfi-studier, ska sfi kunna vara en del av jobbplanen. Det är viktigt att sfi samverkar med jobbtorg och vuxenutbildningen för att utveckla utbildningar. Nämnden ska också arbeta för att fler föräldralediga läser sfi.

Att människor kommer till Stockholm från andra delar av världen berikar staden. Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med övriga nämnder och bolag, likväl som externa aktörer att arbeta för ett kontinuerligt förbättrande av mottagandet av utrikes födda i staden. Arbetsmarknadsnämnden ska under året utveckla metoder för att fler personer inom den för samhällsorienteringen utökade målgruppen går samhällsorienteringskurser i Stockholms stad.

Staden som arbetsgivare har stora rekryteringsbehov och ska vara ett föredöme i att skapa vägar till jobb för utrikes födda. Ytterst handlar det om att ta tillvara den inflyttade kompetensen i staden. Nämnden ska, i samarbete med kommunstyrelsen, utveckla möjligheterna att i stadens traineeprogram erbjuda platser till utrikes födda akademiker inom ramen för Stockholms Intensivsvenska för Akademiker. Nämnden ska också, i samarbete med kommunstyrelsen, undersöka förutsättningarna för att starta ett informationscenter riktat till migrantarbetare i Stockholm i samarbete med arbetsmarknadens parter.

Frivilligorganisationer bedriver idag ett viktigt arbete till gagn för nyanländas introduktion till språket och det svenska samhället. Satsningen på fadderverksamhet, som startade 2014, fortsätter mot bakgrund av de positiva resultat som uppnåtts av att en arena skapas för kontakter mellan nyanlända och etablerade stockholmare.

Vuxenutbildning

Satsningen på vuxenutbildning fortsätter. Nämnden ska under året ta fram ett program för livslångt lärande i Stockholms stad med syfte att öppna fler dörrar till utbildning för stockholmarna. Arbetet med att möjliggöra prova-på studier för personer som uppstår försörjningsstöd ska fortsätta. Nämnden ska utreda hur rätt till grundskoleutbildning för personer med kort eller ingen utbildningsbakgrund kan införas i staden, och ett system för prova-på studier riktat till personer som saknar grundskole- eller gymnasiekompetens ska implementeras.

För dem som av olika skäl inte kunnat tillgodogöra sig utbildningen i grund- och gymnasieskolan utgör vuxenutbildningen en andra möjlighet. Rätt att studera inom den grundläggande vuxenutbildningen har den som saknar nioårig grundskola. Plats inom den gymnasiala vuxenutbildningen erbjuds den som inte har en fullständig treårig gymnasieutbildning samt unga som gått ett yrkesprogram inom den nya gymnasieskolan och som vill uppnå grundläggande behörighet till högskolan. Personer med teoretisk gymnasieexamen och personer som befinner sig i arbetslivet ska få ta del av den kommunala yrkesutbildningen. I mån av resurser kan även personer med högre utbildningsbakgrund antas till vuxenutbildningen.

Den kommunala vuxenutbildningen och yrkesutbildningen ska i större utsträckning arbeta aktivt med kompetensförsörjning och bättre matchning på arbetsmarknaden genom att öka möjligheterna till studier för karriär- och yrkesväxling. Nämnden tillförs särskilda medel för att utveckla yrkesutbildningar inom vuxenutbildning och sfi liksom att utveckla stadens yrkeshögskola Frans Schartau. Där det är möjligt ska detta ske i samarbete med branschorganisationer och det privata näringslivet. Yrkesinriktade kurser inom vuxenutbildningen är mycket populära och leder i hög grad till arbete. Flera av dessa kurser och utbildningar genomförs av gymnasieskolan. För att effektivisera utnyttjandet av stadens gemensamma resurser ska arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden samverka för att bredda utbudet av yrkeskurser och yrkesutbildningar inom vuxenutbildningen och inom sfi. Möjligheterna att kombinera Komvux-kurser med praktik och sfi ska utvecklas.

Kommunal vuxenutbildning ska stödja och stimulera vuxna i sitt lärande. Det är viktigt att lokalerna för vuxenutbildningen anpassas till en tillgänglig studiemiljö för vuxna. Nämnden ska, i samarbete med utbildningsnämnden, utreda förutsättningarna för att skapa ett sammanhållet vuxencampus inom staden.

För att fler vuxna ska ta chansen att utveckla sina kunskaper och kompetens och stärka sin ställning på arbetsmarknaden ska studie- och yrkesvägledningen utökas. Utgångspunkten för utbildningen är den enskildes behov, intresse och förutsättningar för studier. Fler studie- och yrkesvägledare ska anställas och studie och yrkesvägledningen ska arbeta uppsökande.

Inom vuxenutbildningen är en kompetent och engagerad lärarkår avgörande för skolans och utbildningens kvalitet. För att korta vägarna till jobb fortsätter staden därför att satsa på kvalitetshöjande åtgärder. Nya karriärvägar skapas för lärare genom karriärtjänster och ökade möjligheter till forskning. Nämnden ska verka för att lärare inom vuxenutbildning och sfi får del av stadens fond för kompetensutveckling.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal anvisade bostäder för flyktingar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

R III
AmN:8

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Andel aspiranter som har avslutats, exklusive återremitterade, tolv månader efter inskrivning på Jobbtorg Stockholm	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	81 %	81 %	81 %
	Andel aspiranter upp till 29 år som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st.	8 500 st.
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Genomsnittlig inskrivningstid för målgruppen personer med ekonomiskt bistånd längre än tio månader som fått arbete/studier via Jobbtorg Stockholm	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Genomsnittlig inskrivningstid för målgruppen ungdomar (16-24 år) som fått arbete/studier via Jobbtorg Stockholm	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning eller praktik inom 90 dagar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	Andel godkända sfi-elever efter 600 timmar	68 %	69 %	70 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	94 %	94 %	94 %
	Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85 %	85 %	85 %
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	87 %	87 %	87 %
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utvärdera satsningen på fadderverksamhet för nyanlända (3.3)	2016-01-01	2016-04-30
Arbetsmarknadsnämnden ska utveckla former för mätning av den nya indikatorn ”Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning eller praktik inom 90 dagar” (3.3)	2016-01-01	2016-03-30
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna	2016-01-01	2016-12-31

R III
AmN:10

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
utveckla metoder och insatser för att stödja jobbtorgsaspiranter med psykosocial problematik. Under året ska ett centrum för särskilt stöd inrättas (3.3)		
Arbetsmarknadsnämnden ska tillhandahålla stöd för handledning av visstidsanställda liksom för feriejobbare till de anställda och de arbetsgivare som är i behov av det. (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen se över och utveckla förutsättningarna för den sociala ekonomin i Stockholms stad (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region och kommunstyrelsen utreda inrättandet av ett pris för företag som tar socialt och lokalt ansvar och bidrar till att öppna fler vägar till jobb för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utöka den uppsökande verksamheten riktad till arbetslösa unga upp till 29 år i samråd med stadsdelsnämnderna samt övriga berörda nämnder, bolag och externa aktörer. En utredning och ett handlingsprogram för att bryta ungas utanförskap i Stockholm ska tas fram i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden och övriga berörda nämnder (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska genomföra en satsning på mobila mötesplatser inom ramen för det uppsökande arbetet, i samarbete med föreningsliv och idrottsrörelsen, med syfte att nå unga utanför i behov av att komma i kontakt med nämnden. Idrottsnämnden ska vara en aktiv samverkanspart i detta (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region, inom ramen för samarbetet med Start-up Stockholm, samt stadsdelsnämnderna utveckla möjligheten för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska utveckla modeller och rutiner för samverkan mellan nämnderna för att underlätta övergången mellan skola och arbetsmarknad samt motverka ungas utanförskap (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samverkan med personalstrategiska avdelningen vid stadsledningskontoret arbeta för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning i stadens verksamheter (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska utreda och utveckla möjligheten till samverkan med privat näringsliv, upphandlad verksamhet, civilsamhälle och social ekonomi för att bredda utbudet av anställningar (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram ett program för livslångt lärande i Stockholm med syfte att öppna dörrar till studier. Arbetsmarknadsnämnden ska vara sammankallande i detta arbete (3.4)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och branschorganisationer där så är lämpligt bredda utbudet av yrkesutbildningar inom gymnasial vuxenutbildning, och stadens yrkeshögskola, samt samarbeta kring platserna i stadens yrkesgymnasium (3.4)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden utreda möjligheten att utveckla ett vuxenutbildningscampus inom staden (3.4)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla möjligheterna att inom stadens traineeprogram erbjuda platser till utrikes födda akademiker inom ramen för Stockholms Intensivsvenska för Akademiker (3.4)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska under året utreda hur rättighet till grundskola för personer med kort eller ingen utbildningsbakgrund kan införas (3.4)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska samarbeta med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etniskt och könssegregerad arbetsmarknad (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden och kommunstyrelsen ska utreda förutsättningarna för att inrätta ett informationscentrum om migrantarbetares rättigheter i samarbete med arbetsmarknadens parter (4.3)	2016-01-01	2016-04-30
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med rådet för mänskliga rättigheter se till att nämndens medarbetare får kompetensutveckling i genus, antirasism och normkritik (4.3)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

5. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åvilar staden i fråga om avfallshantering. I detta ligger att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall.

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning, utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personalunion även styrelse för Stockholm Vatten Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Vatten Avfall AB.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Stadens nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personalunion av styrelsen för Stockholm Vatten Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ta fram förslag till ny Avfallsplan för Stockholm 2017-2020 (2.4)	2016-01-01	2016-10-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

6. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Stockholm ska vara en stad för alla. Idag begränsar bostadsbristen stadens utveckling såväl som den begränsar stockholmarna. Därför måste takten i bostadsbyggandet öka och fokus ligga på hyresrätter med rimliga hyror. Målet är att bygga 40 000 klimatsmarta bostäder fram till 2020. Byggandet ska inriktas mot unga, studenter och grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Målet att öka byggnadstakten liksom planerandet av en jämlik, tillgänglig och hållbar stad ska genomsyra exploateringsnämndens arbete i staden. Exploateringsnämnden ska verka för en miljövänlig, jämställd och modern stadsplanering inriktad på att minska stadens klimatpåverkan.

Nämndens uppgifter

Exploateringsnämnden ansvarar för markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns. Nämnden ansvarar också för den mark staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras och i de fall den ska avyttras. Nämnden ansvarar även för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Exploateringsnämnden ska genomföra gällande detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar. Nämnden ska även samverka i arbetet med att utveckla planeringen för stadens framtida bostadsförsörjning tillsammans med berörda nämnder och kommunstyrelsen. Nämnden ansvarar vidare för myndighetsutövning i hamnfrågor.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 443,1	-1 354,5	-1 450,0	-1 473,0
Drift och underhåll	-117,1	-114,5	-115,0	-115,0
Avskrivningar	-273,0	-233,0	-270,0	-285,0
Internräntor	-1 053,0	-1 007,0	-1 065,0	-1 073,0
Intäkter	2 537,0	2 507,3	2 517,2	2 545,9
Netto	1 093,9	1 152,8	1 067,2	1 072,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-3 600,0	-3 900,0	-3 720,0	-3 710,0
Inkomster	620,0	600,0	650,0	840,0
Netto	-2 980,0	-3 300,0	-3 070,0	-2 870,0
Försäljningsbeting	200,0	200,0	200,0	200,0

Exploateringsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom att personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 2,9 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

R I ExpIN:2

Budgeten för 2016 ökar med 58,9 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2016 ökar med 320,0 mnkr jämfört med 2015. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Exploateringsnämnden ska ha stort fokus och en tydlig strategi i linje med stadens övergripande investeringsstrategi för att uppnå kostnadseffektivitet och god ekonomisk hushållning i samtliga investeringsprojekt. Nämndens fokus på kostnader både avseende investeringar och framtida drift ska stärkas.

För att säkerställa ekonomisk uppföljning och styrning ur ett drift- och underhållskostnadsperspektiv ska exploateringsnämnden utveckla och redovisa nyckeltal som medger jämförelser med andra kommuner och/eller verksamheter samt möjliggör prioriteringar.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Energianvändningen är hållbar
- Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning
- Stockholm är en företagsvänlig stad
- Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar
- Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Exploateringsnämnden ansvarar för stadens markförvaltning och markexploatering. Cirka 70-80 procent av den totala bostadsproduktionen i Stockholms stad sker på stadens mark. Markanvisning av den kommunalt ägda marken är det instrument exploateringsnämnden förfogar över för att möjliggöra att 140 000 bostäder byggs mellan 2010 och 2030 och att 40 000 byggs mellan 2014 och 2020. Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

År 2016 ska exploateringsnämnden markanvisa minst 8 000 nya bostäder, varav minst hälften ska vara hyresrätter. Denna målsättning ska successivt höjas de kommande åren och exploateringsnämnden ska därför göra nödvändiga förberedelser för att klara av minst 9 000 markanvisade bostäder år 2018. Fokus ska vara på projekt med god genomförbarhet.

Exploateringsnämndens investeringsverksamhet har stor påverkan på stadens framtida driftkostnader. Därför ska exploateringsnämnden i samråd med driftsansvariga nämnder göra avvägningar för investeringar i syfte att garantera långsiktig kostnadskontroll.

En växande stad

År 2020 beräknas en miljon människor bo i Stockholms stad. För att bereda plats för denna expansion ska exploateringsnämnden effektivt ta fram mark för nya bostäder, arbetsplatser och service. Staden ska byggas tätare och nya funktionsblandade stadsdelar ska växa fram, med en mångfald av upplåtelseformer. För att möta bostadsbristen och skapa ett Stockholm med plats för alla ska hyresrätterna som stockholmarna har råd att efterfråga blir fler.

Effektiva och transparenta processer är en nyckelfaktor för att klara bostadsbyggnads målet. Den sammanlagda tidsåtgången vinner på att alla berörda parter i staden är informerade och har möjlighet att påverka planerna på ett tidigt stadium. Det underlättar den fortsatta styrningen av processen fram till färdig bebyggelse, ökar möjligheten att undvika misstag, och innebär en mer effektiv användning av stadens samlade kompetenser.

När Stockholm växer är det angeläget att stadens berörda nämnder och bolagsstyrelser deltar på ett tidigt stadium i planeringsarbetet. Exploateringsnämnden ska inhämta eventuella synpunkter från miljö- och hälsoskydds nämnden, som ska delta i arbetet inför markanvisningar och vara en viktig aktör under planprocessen, för att uppnå en hållbar stadsutveckling. Exploateringsnämnden ska också ha ett nära samarbete med de nämnder och bolagsstyrelser som ansvarar för skola, idrottsytor och annan samhällsservice för att se till att stadsplaneringen karaktäriseras av ett helhetsperspektiv. Stadsdelsnämnderna ska komma in i ett tidigare skede i processerna. God dialog i tidigt skede ska känneteckna både exploateringsnämndens kommunikation gentemot stockholmarna och gentemot andra nämnder och bolagsstyrelser.

Exploateringsnämnden ska verka för attraktiva och inkluderande offentliga rum, parker och gaturum i samband med exploatering. Särskilt fokus ska läggas på stadsmiljön i ytterstaden

En växande stad ställer krav på förmågan att prioritera. Nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin. Stadens finansiella resurser är begränsade. Det är viktigt att tidigt, redan i planeringsskedet, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i projekten, och att planeringen görs så att kostnader kan hållas nere, både i investeringsskedet och i driftskedet. Genom att exploatera mark som inte är förenad med höga grundkostnader samt genom att öka exploateringsgraden kan lönsamheten i projekten öka. Vid projekt i kollektivtrafiknära lägen ska exploateringsgraden vara hög.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla sin samlade produktionsplanering med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, stadsutvecklingsstrategierna i översiktsplanen och 2013 års Stockholmsförhandling. Planeringen ska ha ett genomförandeperspektiv och särskilt beakta målen för allmännyttans nyproduktion. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska delta i kommunstyrelsens arbete med att utveckla styrning och samordning av stadens bostadsbyggande.

Exploateringsnämnden ska säkerställa resurser för strategisk planering inom områden som skolplanering, förskoleutbyggnad, infrastrukturplanering gällande Sverigeförhandlingen, tunnelbaneutbyggnad med mera.

R I ExpIN:4

Exploateringsnämnden ska granska de interna processerna i syfte att korta tiderna i plan- och byggprocessen. Särskilt fokus ska läggas på att korta tiden från lagakraftvunnen detaljplan och möjlig byggstart.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska ytterligare stärka sitt samarbete. I synnerhet ska nämnderna arbeta aktivt med att korta tiden mellan markanvisning och påbörjat detaljplanearbete.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska i planeringen av staden strategiskt arbeta med social hållbarhet och trygghet. Den fysiska planeringen av staden är en viktig faktor för den sociala sammanhållningen och för att minska skillnaderna mellan stadens olika delar.

Exploateringsnämnden ska utreda hur det genom exploateringsavtal och egna upphandlingar är möjligt att ställa sociala krav.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i Stockholms södra delar.

I syfte att upprätthålla en långsiktighet och transparens i stadens arrendeavtal ska exploateringsnämnden tillsammans med fastighetsnämnden tydliggöra riktlinjerna för arrenden.

Ett högt bostadsbyggande

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm såväl som alla människors rätt till en bostad. Byggandet ska öka kraftigt och processerna ska gå snabbare. Hyresrätterna är prioriterade och ska bli fler i hela staden. Bostäder för unga, studenter och andra grupper som står långt ifrån bostadsmarknaden ska prioriteras. Den geografiska segregationen ska motverkas och nämnden ska bidra till att det finns en blandning av upplåtelseformer i hela staden. Målsättningen är att bygga 140 000 nya bostäder mellan 2010 och 2030 varav 40 000 bostäder ska byggas mellan 2014 och 2020. Minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter. Försäljning av mark, vilket företrädesvis sker vid byggande av bostadsrätter, är även fortsättningsvis en förutsättning för en ekonomiskt hållbar utveckling av staden.

Ett kraftigt bostadsbyggande är nämndens främsta prioriterade uppgift och exploateringsnämnden ska planera sin verksamhet utifrån stadens mål för bostadsbyggandet. Det ska byggas en variation av bostäder som gör att alla stockholmare har möjlighet att efterfråga en bostad. Det innebär att exploateringsnämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser ska skapa förutsättningar för den högre ambitionen.

Nämnden ska fokusera på projekt som bedöms vara realistiska att genomföra under mandatperioden utifrån projektens beslutsläge, måluppfyllelse och ekonomi. Hyresrätter och bostäder för unga, studenter och andra grupper som står långt från bostadsmarknaden ska vara prioriterade.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl exploateringsnämnden som stadsbyggnadsnämnden och stadens bostadsbolag med flera samverkar kring utvecklingsfrågor runt planering och byggande. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska särskilt samverka i arbetet med att ta fram typhus som är anpassade till Stockholms förhållanden. Exploateringsnämnden ska medverka till att de första standardise-

rade husen, anpassade till Stockholms förhållanden, ska kunna börja byggas senast under 2017.

När Stockholm växer, takten i bostadsbyggandet ska öka och nyproduktionen av hyresrätter är prioriterad spelar Stockholms tre allmännyttiga bostadsbolag en viktig roll.

Det är viktigt att värden som barnets rätt till sin stad tas i beaktande vid exploatering. Därför ska exploateringsnämnden tillsammans med stadsbyggnadsnämnden implementera barnkonsekvensanalys i samband med exploateringar.

För att stärka de ekologiska värdena vid exploatering ska ekosystemtjänster användas i linje med kommande strategi och dagvattenstrategin implementeras. Anläggningar för lokalt omhändertagande av dagvatten ska anläggas.

Det är angeläget att stockholmare med intresse för stadens utveckling i större utsträckning erbjuds möjligheter att föra fram åsikter och idéer. Syftet är att öka det demokratiska inflytandet. Exploateringsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, i vissa exploateringsprojekt utveckla en utökad medborgardialog i ett tidigt skede. Nya metoder för dialog och samråd ska prövas i syfte att öka inflytandet och inkludera fler stockholmare och grupper som vanligtvis inte deltar i processen. Metoder för uppföljning och utvärdering av dialogprocesser ska utvecklas med särskilt fokus på vilka grupper som deltar i dialogerna samt vilka effekter delaktigheten har. De lärdomar som finns utifrån redan genomförda dialogprojektet ska tas tillvara. Återkoppling till de som deltar i dialogprocesser är en viktig del av arbetet med medborgardialog. I projekt där det är lämpligt ska nämnderna arbeta med att barn och unga inkluderas i samråden.

Exploateringsnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Strategisk markutveckling

Stockholm ska bygga med både bredd och spets. Staden ska både öka volymerna i produktionen och eftersträva hög kvalitet i byggnationen. Riktlinjerna för markanvisningar är, tillsammans med översiktplanen, infrastrukturplanering och kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, utgångspunkter när staden utvecklas. Exploateringsnämndens samarbete med S:t Erik Markutveckling ska öka. Kommunstyrelsen ska tillsammans med exploateringsnämnden, S:t Erik Markutveckling och fastighetsnämnden tydliggöra gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor.

Exploateringsnämndens strategiråd består av nämndens ledamöter och har i uppgift att arbeta med frågor som rör strategisk markutveckling, bland annat hur stadens långsiktiga behov av markresurser tillgodoses, hur omvandlingen från verksamhetsområden till nya stadsdelar sker på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt samt hur ekosystemtjänster hanteras.

Konkurrensen på byggmarknaden ska stimuleras genom att fler mindre aktörer ges möjlighet att delta i byggandet av Stockholm. Innovativt byggande ska uppmuntras och tydligare krav ska ställas på byggföretagen. Berörda nämnder ska underlätta för mindre aktörer på marknaden genom att utveckla metoder för en områdesplanering som resulterar i färdiga byggrätter som mindre byggherrar kan efterfråga. Under året ska markanvisning för projekt med byggemskaper prövas.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner och processer där detaljplaner föregår markanvisningar ska prövas. Detta syftar till att öka volymen i bostadsbyggandet, minska

R I ExpIN:6

detaljstyrningen i detaljplanerna och skapa snabbare planprocesser. Ett första sådant projekt ska genomföras i Skärholmens stadsdelsnämndsområde, med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas. Omsorg ska läggas på att säkerställa kvalitet för allmän platsmark, torg och stadsdelsnämndsområdets parker och attraktiva stadsgator. I projektet ska nämnderna särskilt beakta områdena kring de stora vägar som går genom området i syfte att skapa levande gatumiljöer. Denna metod kan även testas i andra områden, exempelvis i Vantör.

Exploateringsnämndens markanvisningar ska vägledas av målsättningen om en god funktionsblandning, gärna med kommersiella lokaler eller andra verksamheter i bottenplan och en mångfald av upplåtelseformer i hela staden. Minst hälften av de lägenheter som markanvisas ska vara hyresrätter och bostäder för unga och studenter samt de grupper som kommunen har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för ska vara prioriterade.

Utbyggnaden av staden ska ske enligt de strategier för stadsutveckling som fastställts i översiktsplanen. Byggande i goda befintliga kollektivtrafiklägen samt lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser pågår ska prioriteras. Däri är det också viktigt att staden ytterligare fördjupar samarbetet och planeringen med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och regionens övriga aktörer i dessa frågor. Det är centralt att nya stadsdelar har en välfungerande kollektivtrafik på plats redan vid inflyttning. Pågående förhandling mellan staden och landstinget kring markfrågor, gränssnitt och finansiering kopplat till de avtal som tecknats bland annat om tunnelbaneutbyggnad har hög prioritet.

Hela Stockholm ska erbjuda trivsamma och trevliga livsmiljöer. En mångfald av boende och boendeformer ska etableras i staden. Exploateringsnämnden ska tillsammans med övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser säkerställa att staden på ett tidigt stadium planerar för offentlig service, inte minst boenden för personer med funktionsnedsättning, men även förskolor, skolor, idrott och rekreation, övrig omsorg, kultur, föreningsliv i stadsutvecklingsområdena. Utbyggnaden av förskolor och skolor innebär omfattande investeringskostnader, varför kostnadssidan ska beaktas redan tidigt i planeringsprocessen. Stadens behov av skolor och förskolor ska utgå från en långsiktig planering vilken ska ske i nära samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden och SISAB. I detta arbete ska exploateringsnämnden beakta förskole- och skolgårdarnas kvaliteter. Nämnden ska också inkludera ett äldreperspektiv i samhällsplaneringen.

Planeringen ska också ta hänsyn till kommande och framtida behov av ytor för kommundeteknisk infrastruktur som exempelvis återvinningscentraler och snöupplag. Exploateringsnämnden ska tillsammans med trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden intensifiera arbetet med att hitta platser för snöupplag. Det ska finnas en beredskapsplan även för mycket stora snömängder.

Exploateringsnämnden ska delta i utredningen av förutsättningarna för samlastning av stadens egna varuleveranser som leds av trafiknämnden, med målsättningen att projektet ska vara igång senast 2018.

Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa goda förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden i ytterstaden. För att säkerställa en långsiktigt hållbar tillgång på bostäder för studenter ska exploateringsnämnden markanvisa minst 700 nya studentlägenheter per år. Även bostäder för unga ska prioriteras i exploateringsnämndens arbete och minst 700 små, yteffektiva hyresrätter ska markanvisas årligen. Exploateringsnämnden ska arbeta aktivt för möjligheten att sänka byggkostnaderna i denna typ av projekt. Explo-

ateringsnämnden ska i nära samarbete med berörda nämnder och bolag utreda lämpliga platser för tillfälliga bostäder för unga och studenter.

Arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsför-sörjningsansvar för, som till exempel personer med psykisk eller fysisk funktionsned-sättning, personer som utsätts för våld i nära relationer, nyanlända och ensamkom-mande flyktingbarn, ska intensifieras. Exploateringsnämnden ska snarast möjligt ut-reda hur fler bostäder kan säkerställas för försöks- och träningslägenheter, i samband med större bostadsexploateringsprojekt t.ex. genom kravställning vid markanvisning. I samband med bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst 5 procent lägenheter för särskilt boende med priorite-rad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning. I områden där det helt saknas gruppboende ska möjligheten att bygga sådana prövas i varje byggprojekt oavsett storlek. Stockholm kommer att få fler äldre i framtiden. Därför ska exploateringsnämnden delta i stadens arbete att ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden år 2020-2040.

Exploateringsnämnden ansvarar för att leda och organisera det operativa arbetet med stadsutvecklingsområdet City. I detta arbete ingår även trafiknämnden och stadsbygg-nadsnämnden. Inom arbetet ska den trafikplan som utarbetas av trafiknämnden samt det program som utarbetas av stadsbyggnadsnämnden vara vägledande i stadens prio-riteringar. Strategi för medfinansiering från privata fastighetsägare ska tas fram skynd-samt.

Exploateringsnämnden leder arbetet och ansvarar för att tillsammans med stadsbygg-nadsnämnden, trafiknämnden och övriga berörda nämnder fortsätta planeringen av utvecklingen av Bromma och en möjlig framtida bostadsexploatering på nuvarande Bromma flygplats.

Exploateringsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskydds-nämnden genom-föra en utredning om hur stadens båtuppläggningsplatser kan om disponeras och vilken bostads- och stadsutveckling som skulle vara möjlig på dessa platser.

Hållbara investeringar

Utbyggnaden av Stockholm ska ske på en långsiktigt hållbar nivå. Takten i bostads-byggandet ska vara hög och det ska finnas utrymme för de investeringar som krävs för infrastruktur, omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning, förskola, skola med mera. Lönsamheten är därför viktig då stadens finansiella resurser är begränsade. Prissättningen för stadens mark får inte leda till att de bostäder som byggs bara kan efterfrågas av en begränsad del av stadens invånare. Byggnation av exempelvis skolor och idrottplatser ska inte nedprioriteras i planeringen utan ska ske i tidigt skede så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska planera för att kunna möta och genomföra långsiktigt behov av skolor och idrottsanläggningar.

Stockholm ska vara en stad där alla olika sorters människor kan leva och bo. Exploate-ringsnämnden ska ha ett helhetsperspektiv då staden planeras.

Ett växande Stockholm innebär också fler gator, parker och anläggningar för staden att förvalta, vilket medför ökade drift- och underhållskostnader. Det är angeläget att ex-ploateringsnämnden i planeringen av nya områden tillsammans med berörda nämnder säkerställer att lösningar väljs ur ett driftekoniskt perspektiv. Det är viktigt att sta-dens gator ges en tilltalande rumslig gestaltning och upplevs som attraktiva stadsgator.

R I ExpIN:8

Exploateringsnämnden ska i samband med verksamhetsplan och i den löpande uppföljningen redovisa relationen mellan investeringsmedel och förväntad bostadsproduktion samt förväntad produktion av skollokaler och annan samhällsservice.

Slussen är ett av de största och viktigaste infrastrukturprojekten i Stockholm. Då projektet är mycket komplext och stadens investeringar stora krävs det tät uppföljning och god kostnadskontroll. Under byggtiden kommer betydande störningar för trafiken uppstå och exploateringsnämnden ska vidta åtgärder i syfte att minska den negativa påverkan för stockholmarna.

En viktig del i exploateringsnämndens arbete är att skapa förutsättningar för ett mer hållbart resande. Där är planeringen av cykelinfrastruktur central. *Strategi för ökad cykling i Stockholms stad* ska beaktas i planering och utveckling av nya och befintliga områden. För att skapa en mer heltäckande redovisning över stadens investeringar i cykelvägar ska exploateringsnämnden följa upp och redovisa anläggandet av cykelvägar i exploateringsområden. Vid nybyggnation ska det tidigt planeras för ett ökat cyklande och behovet av säkra och funktionella cykelparkeringar ska tillgodoses.

Vid större projekt som kräver trafikomläggningar och ombyggnation är det av högsta vikt att säkerställa en fullgod framkomlighet för gång- och cykeltrafikanter.

Exploateringsnämnden är ansvarig för arbetet att utveckla stadens miljöprofilområden och miljöspetsområden. Norra Djurgårdsstaden, som deltar i Clinton Climate Initiative, CCI, och Västra Liljeholmen, är större miljöprofilområden där ny miljöteknik och god planering kan visa vägen för hållbara lösningar och goda stadsmiljöer. Under året ska exploateringsnämnden i samarbete med kommunstyrelsen utvärdera verksamheterna och förslag tas fram på hur stadens verksamhet på dessa områden bättre kan samordnas och utvecklas.

Exploateringsnämnden ska i sitt arbete beakta effekter av ett förändrat klimat och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning.

Både nyproduktion och upprustning ska utgå från högt ställda krav på energianvändning. I nyproducerade byggnader, på av staden markanvisad mark, ska energianvändningen som allra högst vara 55 kWh/m² med sikte mot 45 kWh/m². Nämnden ska följa upp och utveckla energikraven vid byggprojekt.

Exploateringsnämnden ska medverka i kommunstyrelsens arbete med att utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling.

Exploateringsnämnden ska, i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden, uppmuntra och skapa förutsättningar för bilpoolsinfrastruktur vid nya exploateringar. Exploateringsnämnden ska arbeta aktivt med implementerandet av riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal. Exploateringsnämnden ska följa upp och dra lärdom av erfarenheterna av arbetet med parkeringstal för kontor och handel i Norra Djurgårdsstaden.

Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda inrättandet av ett naturreservat inom den östra delen av Älvsjöskogen samt möjligheten att koppla samman östra och västra delen med en ekodukt. Syftet med utredningen är att relevanta delar av området blir naturreservat. Arbetet med att inrätta ett naturreservat inom Rågsveds friområde fortskrider. I utredningarna ska ett tillskott av bostäder planeras.

Planeringen ska ske med utgångspunkt i de blivande reservatens ekologiska kärnvärden och i samspel med närliggande stadsutveckling. Målet ska vara att skapa ett attraktivt och tillgängligt möte mellan stad och natur där ekosystemtjänster tydligt integreras och planeras i gränsområdet till naturreservaten. Arbetet med att inrätta nya naturreservat i Årstaskogen, Kyrkhamn och Rågsveds friområde fortskrider.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnder, trafiknämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kyrkogårdsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet för att utveckla Järvafältet som ett rekreationsområde. Nämnderna ska inventera de projekt som pågår på Järvafältet i syfte att utarbeta ett samlat grepp för parken.

För att staden på ett samlat sätt ska arbeta för en långsiktigt bättre ljudmiljö ska trafiknämnden, i samarbete med och miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden, kartlägga kostnader och effekter av de åtgärder som föreslås inom ramen för stadens åtgärdsprogram mot buller. Möjliga kompletterande åtgärder som kan vidtas för ökad ljudkvalitet i stadens utemiljöer ska ses över.

Exploateringsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning beroende på kön.

I den växande staden behövs grundläggande planering för viktiga grönytor och grönområden. Nämnden ska medverka i utredning och planering av naturreservat. Nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnder och miljö- och hälsoskyddsnämnden arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten. Målpunkter i naturreservaten ska utvecklas och reservatens möte med staden göras mer attraktiv och tillgänglig.

Exploateringsnämnden ska samverka med miljö- och hälsoskyddsnämndens och Stockholm Vatten AB i de upphandlingsprocesser som rör genomförandet av de lokala åtgärdsprogrammen för Stockholms vattenförekomster. Åtgärder ska knytas till nytänkande och innovation, bl.a. genom försök med innovationsupphandling.

Exploateringsnämnden ska vara delaktig i kommunstyrelsens arbete med att förbättra samordning av gröstrukturfrågor.

För att säkerställa att stadsplaneringen stödjer en socialt hållbar utveckling med minskade skillnader i staden, ska ett socialt perspektiv anläggas i tidiga skeden av planeringen. Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utveckla sociala konsekvensanalyser i bland annat områdesprogram. Detta arbete ska ske med tydlig koppling till kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal markanvisade bostäder	8 000 st	8 500 st	9 000 st
	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	3 500 st
	Antal markanvisade hyresrätter	4 000 st	4 250 st	4 500 st
	Antal markanvisade studentbostäder	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Antal markanvisade bostäder i nya tunnelbanans influensområde	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Antal påbörjade studentbostäder	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
2.1 Energianvändningen är hållbar	Energianvändning i nyproducerade byggnader	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Andel på av staden markanvisad fastighet med krav enligt dagvattenstrategin	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att större bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska aktivt bidra och samarbeta med övriga nämnder och bolag för att till skapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och socialnämnden identifiera lämpliga platser för tillfälliga akutboenden. I samband med detta ska också utredas vilken av stadens fastighetsförvaltande organisationer som bäst förvaltar dessa boenden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden genomföra ett projekt med enkla och flexibla byggrätter i Skärholmens stadsdelsnämndsområde med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040 (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska ytterligare stärka sitt samarbete. I synnerhet ska nämnderna arbeta aktivt med att korta tiden mellan markvisning och påbörjat detaljplanearbete (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling och utifrån denna utredning pröva en beräkningsmodell för livscykelanalyser (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska, tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med inrättandet av naturreservat i Årsta taskogen och Årsta holmar samt Kyrkhavn (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat (2.3)	2016-01-01	2016-12-31

Stockholm Vatten AB ska, i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, exploateringsnämnden och Stockholm Parkering AB, genomföra pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och Stockholm Business Region arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i Stockholms södra delar (3.2)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska i samband med verksamhetsplan tydligt redovisa hur nämnden tillämpar stadens investeringsstrategi utifrån perspektivet att minska utgifter och framtida driftskostnader i investeringsprojekt (3.5)	2016-01-01	2016-01-31
Exploateringsnämnden ska utveckla och redovisa nyckeltal för drift och underhåll som medger jämförelser med andra kommuner och/eller verksamheter samt möjliggör prioriteringar (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, S:t Erik Markutveckling AB och fastighetsnämnden utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden tydliggöra riktlinjerna för stadens arrenden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

7. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Stockholms fastighetsbestånd rymmer ett stort utbud av verksamheter och fyller en viktig funktion för stadens invånare. Stadens fastigheter ska tillgodose stockholmarnas behov, i dag och i framtiden. Genom ett ansvarsfullt förvaltande av fastigheter och strategiska energieffektiviseringar bidrar nämnden till en långsiktig hållbar utveckling för människor, miljö och stadens ekonomi.

Nämndens uppgifter

Fastighetsnämnden ansvarar som stadens fastighetsförvaltande resurs för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag samt naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns. Nämnden ska tillhandahålla och förvalta lokaler primärt för stadens egna verksamheter men i vissa fall även externa hyresgäster. Uppdraget omfattar förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, mobila paviljonger, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns, slakthusområdet, saluhallar, idrottsanläggningar samt vissa kommersiella fastigheter. Det är nämndens uppgift att utifrån ett långsiktigt perspektiv planera för en effektiv användning av stadens lokaler med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov. Fastighetsnämnden har det samlade huvudansvaret för torgplatsupplåtelse samt att utifrån detta utveckla stadens saluhallstorg. Ärenden om tvångsförvaltning hanteras av fastighetsnämnden och administreras av AB Svenska Bostäder.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både strategiska försäljningar och förvärv av fastigheter. Staden ska äga och utveckla byggnader som långsiktigt behövs för stadens olika verksamheter och andra byggnader kan avyttras. I huvudsak ska emellertid fastighetsnämnden fokusera på åtgärder som syftar att uppgradera och anpassa fastighetsobjekt inom nämndens befintliga fastighetsportfölj. Strategiska fastighetsutvecklingsprojekt som uppfyller ett eller flera kriterier för uppföljning av större investeringar (höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplext och/eller involverar flera nämnder och/eller bolag) ligger inom kommunstyrelsens ansvar att initiera. Det operativa ansvaret att utreda, planera och genomföra dessa projekttyper kan åläggas fastighetsnämnden.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Verksamhetens intäkter	1 382,5	1 297,0	1 349,8	1 390,5
Verksamhetens kostnader (-)	-705,6	-516,8	-515,6	-510,0
Verksamhetens netto (resultat 1)	676,9	780,2	834,2	880,5
Avskrivningar	-314,4	-353,3	-386,1	-421,7
Räntekostnader (-)	-231,3	-200,4	-239,0	-271,2
Summa intäkter	1 382,5	1 297,0	1 349,8	1 390,5
Summa kostnader (-)	-1 251,3	-1 070,5	-1 140,7	-1 202,9
Resultat efter avskrivningar och finansiella poster (resultat 2)	131,2	226,5	209,1	187,6
Ägartillskott (+)/avkastningskrav (-)	-135,2	-236,7	-209,1	-190,7
Årets resultat - förändring av eget kapital	-4,0	-10,2	0,0	-3,1
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1 874,2	-1 336,0	-1 314,0	-936,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1 874,2	-1 336,0	-1 314,0	-936,0

Nämndens budgeterade resultat 2016 visar ett underskott om 10,2 mnkr som finansieras av tidigare års överskott. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Avkastningskravet höjs från 135,2 mnkr år 2015 till 236,7 mnkr 2016, vilket är en höjning med 101,5 mnkr. Avkastningskravet har justerats mot sänkta driftskostnader som främst förklaras av att underhållsmedel flyttats från driftbudget till investeringsbudget på grund av införandet av komponentavskrivningar samt till följd av sänkt internränta. För fastighetsnämnden beräknas internräntan utifrån stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter. Internräntan för fastighetsnämnden uppgår därmed i budget 2016 till 2,00 procent. Samma ränta används även under byggtiden, den så kallade kreditivräntan.

Fastighetsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 2,3 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Investeringsbudgeten för 2016 uppgår till 1 336,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. För att genomföra nämndens långsiktiga uppdrag tilldelas en investeringsbudget som långsiktigt uppgår till 710,0 mnkr för år 2016 och 715,0 mnkr för 2017 och 2018, varav reinvesteringar är 135,0 mnkr per år. I den långsiktiga investerings-

budgeten ingår bland annat projekten Stadsmuseet och Kista Gård samt medel för energieffektivisering och tillgänglighet. För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt utökas nämndens investeringsbudget med 626,0 mnkr 2016. Budgeten för projekt Östermalms Hallen förutsätter att 100 mnkr inryms inom budgetperioden i långsiktig ordinarie investeringsbudget. Resultatet av alternativa utredningar för projekt Nytt Tekniskt nämndhus kommer under 2016 (med målsättning under kvartal 1) att fastställa en ny inriktning för projektet. Fastighetsnämndens investeringsplan för projektet innehåller därför enbart utgifter för erforderliga utredningar till dess att ett nytt inriktningsbeslut fattats.

Projekt Stadsbiblioteket befinner sig i ett inriktningsskede och ställningstagande kring budgetmässiga konsekvenser tas först efter att beslut om inriktning har fattats av kommunfullmäktige. Projektet innebär att byggnaden både renoveras och utvecklas för att anpassas till dagens behov.

Liljevalchs har fördyrats bland annat på grund av svåra grundläggningsförhållanden. Inför genomförandebeslut görs en nogsam sammantagen riskanalys för att säkerställa den budget som beslutas vid ett genomförandebeslut. Fastighetsnämndens investeringsbudget har utökats till följd av de fördyringar som projektet uppvisar.

Utvecklingen av Gasklocka 2 kommer att ske etappvis. I etapp 1 görs nödvändiga saneringar och byggnadstekniska åtgärder i syfte att byggnadens skick ska bevaras.

Budgeten för investeringar i idrottsanläggningar uppgår under perioden 2016-2018 till 1 550,0 mnkr. Planeringen av utomhusbadet på Järvafältet ska intensifieras för att möjliggöra ett färdigställande till 2018. Reinvesteringar ska rymmas inom tilldelad budget. Nämnden ska i sitt underlag för budget och i verksamhetsplan redovisa kommande års prioriteringar.

I samband med beslut om investeringar och reinvesteringar ska ett ökat fokus läggas på att säkerställa finansiering utifrån nämndens investeringsplan. Därtill behöver intäkter och risker säkerställas tillsammans med drifts- och underhållskonsekvenser i syfte att trygga totalekonomi tillsammans med val av material, utformning och tekniska lösningar som är långsiktigt hållbara.

Nämnden uppmanas att göra en sammanvägd prioritering mellan de planerade projekten utifrån projektens beslutsläge, genomförbarhet, måluppfyllelse och ekonomi, inkluderat risker, finansiering och projektkostnader. Nämnden ska arbeta i enlighet med investeringsstrategin och i stora stadsövergripande projekt, som till exempel Norra Djurgårdsstaden och slakthusområdet, där nämnden medverkar ska stadsutvecklingsprojektens övergripande målsättningar och ekonomiska mål vara styrande.

Fastighetsnämnden ska ha stort fokus och en tydlig strategi i linje med stadens övergripande investeringsstrategi för att uppnå kostnadseffektivitet och god ekonomisk hushållning i samtliga investeringsprojekt. Nämndens fokus på kostnader både avseende investeringar och framtida drift ska stärkas.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Energianvändningen är hållbar
- Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Enligt stadens befolkningsprognos ökar antalet 1-5-åringar med 3 000 personer mellan 2015 och 2018. Fastighetsnämnden har en angelägen uppgift att tillsammans med stadens andra nämnder och bolagsstyrelser planera för och tillse att behovet av lokaler för stadens egna verksamhetsbehov säkerställs. I detta ingår bland annat förvärv av förskolor samt LSS-boenden i flerbostadshus. De lokaler som staden bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov. Stadens fastigheter ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt vara fria från miljö- och hälsostörande ämnen. Genom att tillse effektiv fastighetsförvaltning, driftoptimeringar och energieffektiva lösningar med mera ska stadens lokalkostnader för de egna verksamheterna hållas nere. Detta ska vara vägledande i utvecklingen av nämndens verksamhet. Vidare ska också fastighetsnämnden verka för långsiktighet och transparens i hyressättningen.

En växande stad ställer krav på förmågan att prioritera. Stadens finansiella resurser är begränsade. Det är viktigt att tidigt, redan i planeringsskedet, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i projekten, och att planeringen görs så att kostnader kan hållas nere, både i investeringskedet och i driftskedet.

Stockholms stad har behov av ändamålsenliga förvaltningsbyggnader för sin verksamhet. Nämnden ska vara en aktiv fastighetsförvaltare och verka för att god kvalitet upprätthålls i de lokaler, byggnader och anläggningar som staden behöver. Fastighetsnämnden ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler för stadens verksamheter, föreningar och externa hyresgäster. Fastighetsnämnden ska bistå kommunstyrelsen i uppdraget att bearbeta och samla in stadens lokalförsörjningsplaner (gällande administrativa lokaler) som underlag för en samlad lokalresursplanering. I uppdraget att förse stadens verksamheter med administrativa lokaler ingår för nämnden att svara för, i huvudsak, den operativa lokalförsörjningen genom att agera stöd samt huvudsaklig kontaktyta gällande inhyrning (såväl internt som på den externa marknaden) av administrativa lokaler för stadens verksamheter.

Fastighetsnämnden fick i kommunfullmäktiges budget 2011 i uppdrag att kategorisera fastighetsbeståndet. Nämnden ska stärka sin analys och framförhållning per kategori i enlighet med dess avkastningsberäkningsmodell och tydliggöra hur dess fastighetsutveckling styr mot nämndens långsiktiga förvaltningsplan per fastighetskategori. Analysen ska utgöra underlag för nämndens avkastningskrav i budget och spegla varje kategoris ekonomiska möjligheter, utifrån analyserad förbättringspotential.

Fastighetsnämnden ska bedriva en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning och minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Genom investeringar i energieffektiviseringar och energiproduktion, som exempelvis solceller och gröna tak på stadens fastigheter, ska utsläpp minskas samtidigt som stadens långsiktiga kostnader sjunker. Fastighetsnämnden ska bidra till stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till år 2020. Fastighetsnämnden ska följa upp utredningen som gjordes om

solceller på idrottsanläggningar och undersöka möjligheterna att genomföra utredningens slutsatser.

Fastighetsnämnden ska förvalta och utveckla fastigheter inom stadens gräns som staden ska äga långsiktigt. Fastigheter med högt kulturhistoriskt värde såsom Sturehofs slott och Stockholms stadshus ska bevaras och förvaltas med hög kompetens och ambition.

Fastighetsnämnden förvaltar naturreservat utanför stadens gräns. Naturreservaten ska förvaltas med hög kompetens och ambition. Fokus ska vara på att öka tillgängligheten för stadens invånare samt förstärka och utveckla de ekologiska värdena.

Fastigheternas underhåll ska långsiktigt hålla en god nivå för att möjliggöra en professionell förvaltning och en adekvat hyressättning. Där underhållet varit eftersatt ska detta stärkas enligt nämndens långsiktiga underhållsplan. Underhållsplanering ska utgå från de faktiska behoven, de faktiska kostnaderna och när i tid åtgärderna planeras. Nämndens fokus på reinvesterings- och underhållsbehov är prioriterat för att undvika kapitalförstöring och upprätthålla tillgängligheten. Nämnden bör i underhållsplannen specificera de åtgärder som behöver utföras på kort och lång sikt, samt redogöra för hur prioritering och optimering sker i den kortsiktiga planeringen för år 1-3.

Fastighetsnämnden ska fortsätta arbetet med att tillgängliggöra alla sina publika lokaler för personer med funktionsnedsättning.

För att säkerställa att stadens byggnader är miljömässigt hållbara ska fastighetsnämnden långsiktigt arbeta för att miljöklassa sitt bestånd i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden och fortsätta att ha ett aktivt arbete med ekosystemtjänster som bidrar till bättre miljö och energibesparingar. Fastighetsnämnden ska även verka för att alla avtal som nytecknas eller omförhandlas sker enligt mallen för gröna hyresavtal. Fastighetsnämnden ska bedriva arbete med miljöcertifiering av byggnader och samordna det arbetet med planläggning av kommande underhållsbehov per fastighetskategori

Fastighetsnämnden ska kontinuerligt arbeta med att förbättra riskhantering, prognos-säkerhet och ekonomi i underhålls- och investeringsprojekt. Fastighetsnämnden ska följa upp resultatutvecklingen per kategori med underhållsbudget och utfall på underhåll exkluderat, samt följa upp och effektivisera nämndens administrativa kostnader, både generellt och i projekt.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden har ett ansvar att arbeta vidare med en gemensam underhållsplanering. Fastighetsnämnden kommer under mandatperioden att ansvara för en kraftig satsning för att möta det uppdämda behov som finns av såväl nya idrottsanläggningar som upprustning av befintliga. Nämnden ska tillsammans med idrottsnämnden ha en proaktiv planering för att säkerställa att tillkommande idrottsytor optimeras ur såväl ett ekonomiskt som ett tidsmässigt perspektiv.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska, i syfte att garantera en långsiktigt hållbar strategi för upprustning av idrottsanläggningarna utreda alternativa strategier som rivning, renovering, nyproduktion, sammanslagning och/eller omlokalisering. Detta ska också göras mot bakgrund av bostadsproduktionsmålet där befintliga fastigheter skulle kunna utvecklas med bostadsproduktion eller annat som kan finansiera delar av upprustning/nyproduktion. Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda gränssnitt i syfte att tydliggöra och förenkla respektive nämnds arbete.

I syfte att upprätthålla en långsiktighet och transparens i stadens arrendeavtal ska exploateringsnämnden tillsammans med fastighetsnämnden tydliggöra riktlinjerna för arrenden.

Fastighetsnämnden ska svara för stadens hyresförhandlingar för andrahandsuthyrning av bostäder där det idag saknas förhandlingsordning. Arbetet inleds med att nämnden genomför en kartläggning och inventering för att fastställa rimliga hyresnivåer. Fastighetsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen bidra till jobbskapande och näringslivets förutsättningar.

I Stockholm ska det vara lätt för företagare att finna lämpliga lokaler. Fastighetsnämnden ska sträva efter att skapa fler mark- och lokalmöjligheter för nystartade företag.

Stockholm ska ha ett rikt kulturliv och fastighetsnämnden fyller en central funktion för att tillgängliggöra lämpliga lokaler. Fastighetsnämnden och kulturnämnden ska tillsammans under verksamhetsåret utarbeta en modell för hyressättning av stadens kulturlokaler som ska vara långsiktigt kostnadstäckande samtidigt som den skapar trygghet och långsiktighet för hyresgästerna.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelse från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbets-	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	plats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft			
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända invandrare, ensamkommande flyktingbarn med flera (1.4)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna samt exploateringsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att större bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder och bolag utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling och utifrån denna utredning pröva en beräkningsmodell för livscykelanalyser (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska utveckla en funktion för hantering av, i huvudsak, den operativa lokalförsörjningen i staden och agera stöd samt huvudsaklig kontaktyta gällande inhyrning av administrativa lokaler för stadens verksamheter (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska svara för stadens hyresförhandlingar för andrahandsuthyrning av bostäder där det idag saknas förhandlingsordning (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska komplettera sin underhållsplan med åtgärder och prioriteringsordning som ryms inom befintlig budget respektive utökad budget (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska stärka sin analys och framförhållning per kategori i enlighet med avkastningsberäkningsmodellen och tydliggöra hur fastighetsutveckling styr mot nämndens långsiktiga förvaltningsplan per fastighetskategori (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, S:t Erik markutveckling AB och fastighetsnämnden utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda gränssnitt i syfte att tydliggöra och förenkla respektive nämnds arbete (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska bistå kommunstyrelsen att utreda en modell med ett schablonbaserat hyressättningssystem som utgår från ett driftskostnadsperspektiv för lokaler och anläggningar som hyrs av idrottsnämnden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska i samband med verksamhetsplan tydligt redovisa hur nämnden tillämpar stadens investeringsstrategi utifrån perspektivet att minska utgifter och framtida driftskostnader i investeringsprojekt (3.5)	2016-01-01	2016-01-31
Fastighetsnämnden och kulturnämnden ska tillsammans utarbeta en modell för hyressättning av stadens kulturlokaler som ska vara långsiktigt kostnadstäckande samtidigt som den skapar trygghet och långsiktighet för hyresgästerna som bidrar till att Stockholm har ett rikt kulturliv (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden tydliggöra riktlinjerna för stadens arrenden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Fastighetsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

8. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Alla som växer upp i Stockholm ska ha möjlighet att idrotta och motionera i sin närmiljö. Det ska gälla alla barn, oavsett var i staden man bor och oberoende av storleken på föräldrarnas plånbok. Fler stockholmare ska inspireras till att röra på sig och föreningslivet i staden ska kunna växa. Satsningar på idrotten är satsningar på samhällets välmående. Idrottspolitikerna spelar en viktig roll för att nå målet om en friskare befolkning och skapar förutsättningar för Stockholm att vara en stad i framkant, även i framtiden. Stockholm ska vara en stad där alla kan delta i idrottsaktiviteter, där alla unga kan simma, och där idrottens behov matchar det faktiska anläggningsbeståndet. Idrotten ska vara en brygga för ökad social jämlikhet, och samtidigt drivas av en glädje och kärlek till sporten.

Nämndens uppgifter

Idrottsnämndens övergripande mål är folkhälsa genom breddidrott. Nämnden ska främja stockholmarnas folkhälsa genom att erbjuda möjligheter till idrott och friluftsliv. Nämnden ansvarar för stadens bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanslutningar. Idrottsnämnden ska vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor. Nämnden har även hand om ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet. Inom nämndens verksamhet ingår att anordna fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Därutöver ansvarar nämnden för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-946,5	-903,8	-944,5	-983,4
Drift och underhåll	-946,5	-903,8	-944,5	-983,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	295,4	283,9	279,2	292,2
Netto	-651,1	-619,9	-665,3	-691,2
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-27,0	-48,4	-33,4	-33,4
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-27,0	-48,4	-33,4	-33,4

Idrottsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 8,3 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Budgeten för 2016 minskar med 29,2 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2016 uppgår till 48,4 mnkr, vilket är en ökning med 21,4 mnkr jämfört med 2015. Ökningen är bland annat en följd av införandet av komponentavskrivning vid reinvestering. Investeringsbudgeten är från och med 2016 uppdelad på inventarier och maskiner samt långsiktig investeringsplan. Inom den långsiktiga investeringsplanen ryms förutom nämndens reinvesteringar även nämndens investeringsmedel för friluftslivet. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. Kapitalkostnadstäckning utgår inte för idrottsnämndens investeringar.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla.
- Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barns rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention
- Energianvändningen är hållbar

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Idrottsnämnden bedriver en för invånarna angelägen och efterfrågad verksamhet. I den växande staden har nämnden att möta utmaningen att tillgodose och tillgängliggöra idrotts- och fritidsverksamhet för främst de prioriterade grupperna enligt det idrottspolitiska programmet. Antalet barn och unga ökar under perioden med över 15 000 stycken, något som ställer stora krav på nämnden att möta de utökade behov av aktiviteter som kommer ställas. Ett viktigt verktyg är den långsiktiga investeringsstrategin tillsammans med nämndens prioritering inom fastighetsnämndens långsiktiga investeringsplan avseende idrottsinvesteringar. Nämndens prioritering ska utgå från den långsiktiga investeringsplanen och ett driftskostnadsperspektiv.

Idrotten är en sammanbindande kraft mellan människor och behöver därför vara tillgänglig för alla. Det idrottspolitiska programmet beskriver hur folkhälsoperspektivet ska styra nämndens arbete i syfte att få fler stockholmare att bli fysiskt aktiva. Det idrottspolitiska programmet är därmed vägledande för nämndens verksamhet. Nämnden ska verka för att kostnaderna för att utöva idrott i Stockholm ska hållas så låga som möjligt. All idrottsverksamhet i Stockholm ska vara fri från diskriminering och nämnden ska aktivt motverka diskriminering och kränkningar.

Barn och ungas idrottande och motionerande är prioriterat i idrottsnämndens arbete. Barn och ungas idrottande ska genomsyras av glädje. Nämnden ska aktivt motverka alltför tidiga elitsatsningar och arbeta strategiskt för att barn inte ska fara illa. Idrottsnämnden ska samverka med andra aktörer för att nå personer med funktionsnedsättning, flickor med utländsk bakgrund samt barn och ungdomar som idag inte idrottar. Idrottsbonusen, som syftar till att nå barn och ungdomar som inte nås genom den traditionella föreningsidrotten, är ett viktigt medel för att lyckas i detta arbete tillsammans med ett gott samarbete mellan idrottsnämnden och föreningslivet.

Spontanidrotten ska locka till ökad fysisk aktivitet. Idrottsnämnden har en pådrivande roll för att stadens nämnder och bolagsstyrelser samarbetar med varandra och med föreningslivet för att ytor för spontanidrott och utomhusgym tillgodoses.

Jämlikt och jämställt idrottande

Idrotten spelar en viktig roll i att förbättra ungas hälsa, psykiska välbefinnande och studieresultat. Att alla barn, oavsett socioekonomisk bakgrund, därför ska få möjligheten att finna sin idrott är en viktig komponent för att uppnå målet om en jämlik stad.

Idrottsutövandet skiljer sig fortfarande markant mellan stadens unga. Forskningsprojektet "ung livsstil" redovisade 2013 dessa skillnader, både utefter kön och efter socioekonomisk bakgrund. Exempelvis är hela 94 procent av pojkarna i mellanstadieåldern på Östermalm medlemmar i en idrottsförening, att jämföras mot endast 25 procent av flickorna i samma ålderskategori från Skärholmen. Nämnden ska därför intensifiera sitt arbete med att motverka de ojämlika förhållandena mellan barns idrottsutövning. Skolan spelar här en central roll. Genom ökade samarbeten mellan idrotten och skolan samt fritidshem och fritidsgårdar ska flera positiva synergieffekter uppnås.

Nämnden ska utreda effekterna av den idrottskoordinatorstjänst som instiftats i Järva, med målet att utveckla den verksamhet som kan bistå med samverkan mellan skolan, föreningsidrotten och spontanidrotten. Riktade satsningar på organiserad spontanidrott ska dessutom genomföras, med inriktning på de prioriterade grupperna i det idrottspolitiska programmet. Detta kan exempelvis göras genom fler aktiviteter i stadens parker, med ett tydligt fokus på stadens yttre stadsdelar. Idrottsnämnden ska även bistå arbetsmarknadsnämnden i dess arbete med mobil uppsökningsverksamhet genom idrotten.

Idrottsnämndens ska fortsätta sitt arbete med att jämställdhetsintegrera sin verksamhet. Nämndens resurser - investeringsmedel såväl som medel för verksamheten - ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlik oavsett kön eller bakgrund. För att bättre följa upp detta ska nämnden under året se över beräkningsmodellen för investeringar kopplat till kön, med mål att finna en beräkningsmodell som bättre illustrerar investeringssatsningarna. Nämnden ska särskilt prioritera resurser till föreningar som verkar i områden och bland grupper där den fysiska aktiviteten är låg. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning och kränkande behandling.

Föreningslivet och idrottsrörelsen är goda verktyg för att bidra till välkommandet av stadens nya invånare. Nämnden ska, i samarbete med socialtjänsten och föreningslivet utveckla arbetet med aktiviteter för stadens nyanlända barn, och i synnerhet de ensamkommande.

Staden har flera väl anpassade spontanidrottsytor. Dessa uppmuntrar till lek och rörelse för alla barn, föreningsaktiva som icke-föreningsaktiva. Generellt nyttjas dock dessa ytor i betydligt större utsträckning av pojkar än flickor. Nämnden ska därför utreda hur olika spontanidrottsytor når flickor, med syfte att i den framtida planeringen av nya spontanytor bättre ska kunna attrahera spontan rörelse hos stadens flickor.

Tillgänglig idrott och fritid för alla

Nämnden ska arbeta aktivt för att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Andelen barn och ungdomar med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet ska öka. Nämnden ska också under året utvärdera idrottsbonusen, och genomföra behövliga förändringar i syfte att öka aktiviteten hos stadens invånare med funktionsnedsättning.

Tillgängligheten inom idrotts- och motionslivet ska öka med målet att barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ska kunna utöva idrott och besöka idrottsanläggningar under samma förutsättningar som andra. Utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter ska kommuniceras och anpassas till barn med funktionsnedsättning.

Idrottsnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Simkunnigheten hos stadens invånare

Simkunnigheten är en livsviktig kunskap som räddar liv. Därutöver är den också en förutsättning för godkänt avgångsbetyg i grundskolan. Antalet invånare som kan simma skiljer sig dock markant mellan olika socioekonomiska grupper, vilket också kan illustreras i att simkunnighetsnivån skiljer sig mellan stadens olika stadsdelar. Satsningar på simkunnighetsförbättrande åtgärder ska därför fortgå. Simskolor som riktar sig mot de barn som inte klarar kraven på simkunnighet i ämnet ”idrott och hälsa” ska fortsätta. Även andra projekt med mål att nå invånare utan grundläggande simkunskap ska stödjas, både inom ramen för nämndens arbete och genom stadens simföreningar. Stadens modell för skolsimmet ska utvecklas vidare.

För att utöka möjligheterna för familjer att besöka stadens badanläggningar ska nämnden se över möjligheten att införa en familjetaxa på stadens bad.

Tillgång till idrottsanläggningar

Inom idrottsnämndens ansvarsområde ligger att prioritera och planera för stadens nyttjande av idrottsanläggningar, både inom exploateringsområden och inom staden i övrigt. Samarbetet med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden är avgörande för att få till stånd en fungerande planering av idrottsytor.

Idrottsnämnden ska även ha ett nära samarbete med utbildningsnämnden och SISAB för att i högre grad kunna samplanera idrottsytor och skollokaler. Arbetet som gjorts med kodlåsinstallationer i skolans lokaler ska fortsätta för att tillgängliggöra skolidrottshallarna för idrotten, med mål att alla skolidrottshallar på sikt ska ingå i idrottsnämndens bokningssystem. På så sätt tillgängliggörs lokalerna för föreningsliv och andra på tider då de inte utnyttjas för skoländamål. Som ett led i att tillgängliggöra stadens övriga lokaler ska nämnden undersöka möjligheten att dagens bokningssystem även inbegriper andra delar av stadens lokaler, så som aulor och undervisningssalar. Nämnden ska samverka med utbildningsnämnden och SISAB i denna fråga.

En stor utmaning är att bygga ikapp den anläggningsbrist som idag hämmar Stockholms växande idrottliv. Under kommande år ska fler idrottshallar, konstgräsplaner och andra idrottsanläggningar färdigställas. I stadsutvecklingen och exploateringen av stadens mark ska ytor för rekreation och idrottsutövande finnas med i samhällsplaneringen redan från början. När nya stadsdelar tillkommer måste även nya idrottsytor anläggas inom dessa områden. Fullstora idrottshallar är den anläggningstyp som det råder störst brist på. Budgeten för investeringar i idrottsanläggningar har under mandatperioden förstärkts med en miljard kronor.

Nämnden ska arbeta i enlighet med investeringsstrategin. Planering och prioritering ska göras ur ett driftkostnadsperspektiv samt inom den budget som kommunfullmäktige beslutat om för idrottsinvesteringar. Detta innebär att idrottsnämnden inom sin budget ska prioritera utifrån det idrottspolitiska programmets mål samt utifrån upprättad långsiktig investeringsplan. Idrottsnämnden ska även planera för så kallade ersättningsinvesteringar när idrottsmark tagits i anspråk för annan användning. Nämnden ska begära ombudgetering av ersättningsinvesteringar som inte kan avslutas inom aktuellt budgetår. Prioritering av nya anläggningar ska göras utifrån avvägningar om

behov av reinvesteringar i det befintliga anläggningsbeståndet. Det är också viktigt att nämnden vid sin långsiktiga investeringsplanering tar hänsyn både till de områden i staden med ett rikt idrottsliv, där föreningslivet är i stort behov av nya lokaler, och de områden där befolkningen i mindre utsträckning är aktiv, men där nämndens ambitioner för att nå nya utövare är stor.

Stockholm ska vara en stad fri från diskriminering, och nämnden ska därför arbeta proaktivt för att åstadkomma ett gott bemötande av olika gruppers behov i våra anläggningar, exempelvis genom kompetensutveckling åt personalen i bemötandefrågor. Nämnden ska som ett led i detta ta fram en mall för HBTQ-anpassning av stadens anläggningsbestånd.

Nämndens hyreskostnader för anläggningar upplåtna av fastighetsnämnden är idag baserade på fastighetsnämndens kapital- och OH-kostnader. Nämnden ska bistå kommunstyrelsen att utreda en modell med ett schablonbaserat hyressättningsystem som utgår från ett driftskostnadsperspektiv och ökad samordning med andra aktörer i stadsutvecklingen.

Brucarundersökningar

Brucarundersökningar är en viktig del av nämndens kvalitetsarbete. Nämnden ska genomföra årliga brukarundersökningar för både inomhus- och utomhusidrotten. Brucarundersökningarna ska ge underlag för styrning, prioritering av verksamhet samt nämndens indikatorer.

Friluftsliv och båtsport

Idrottsnämnden är stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske. Nämnden ska tillvarata och underlätta stockholmarnas intressen av ett rörligt friluftsliv och båtliv. I detta uppdrag ligger exempelvis att samarbeta med närliggande kommuner för att skapa lämpliga lösningar för det rörliga friluftslivet på land och till sjöss. Idrottsnämnden ska tillsammans med båtklubbarna minska problemet med miljögifter, som kommer från bottenfärger och rengöring av båtar, genom att uppföra spolplattor.

Att röra sig ute i stadens natur och på, i och kring dess vattendrag är ett nöje för många av stadens invånare. Dessa friluftaktiviteter bidrar precis som idrotten till att stärka människans psykiska och fysiska välbefinnande. Idrottsnämnden ska därför under året genomföra en utökad satsning på stadens friluftsanläggningar, med mål att tillgodose det behov av utökade friluftaktiviteter, både vintertid och sommartid, som staden har. Denna insats ska gå hand i hand med en satsning på utökad öppen verksamhet riktad mot friluftsliv, med mål att få fler att upptäcka nöjet av friluftaktiviteter. Nämnden ska i detta uppdrag söka samordningsvinster med utbildningsförvaltningen, t.ex. genom skolans friluftsdagar.

Idrottsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna förbättra stockholmarnas förutsättningar för trygg vardagsmotion. En trygghetsöversyn ska genomföras för stadens utegym och motionsspår, samt vägarna till, från och omkring stadens idrottsanläggningar.

Idrottsnämnden ska därutöver ta fram en riktlinje för friluftspolitiken. Riktlinjen underordnas och blir ett komplement till det idrottspolitiska programmet. Nämnden ska i detta arbete samverka med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och stadsmuséet för att förbättra tillgången till och kvalitén på Stockholms friluftsområden och naturreservat.

Energieffektiva och klimatsmarta anläggningar

Det är angeläget för både miljön och stadens långsiktiga ekonomi att energianvändningen minskar. Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden genomföra energieffektiviserande åtgärder i stadens idrottsanläggningar. Målet är att sänka energianvändningen, minska miljöpåverkan och förhindra kapitalförstöring. Idrottsnämnden ska arbeta för att långsiktigt sänka energianvändningen och att klimatneutrala energikällor används. Idrottsnämnden ska i samverkan med fastighetsnämnden följa upp utredningen som gjordes om solceller på idrottsanläggningar och undersöka möjligheterna att genomföra utredningens slutsatser. Nämnderna ska även undersöka möjligheterna att vidta energibesparande åtgärder via medel från stadens klimatområde.

Långsiktig plan för reinvesteringar och underhåll av stadens idrottsanläggningar

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden har ett ansvar att arbeta vidare med en gemensam underhållsplanering. Underhållsplanering ska utgå från de faktiska behoven, de faktiska kostnaderna och när i tid åtgärderna planeras. Nämndernas fokus på reinvestering- och underhållsbehov är prioriterat för att undvika kapitalförstöring och upprätthålla tillgängligheten till anläggningarna. Vid ny- och reinvesteringar ska nämnden arbeta i enlighet med stadens nya miljöprogram. Nämnden ska samverka med Kemikaliecentrum för att minska användningen av skadliga kemikalier i inredning och inventarier.

Rikt och levande föreningsliv för idrotten

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse. De ideella krafter som är engagerade i landets idrottsföreningar skapar med sitt engagemang stora värden, både i form av humankapital och rent finansiellt. Staden har därför mycket att vinna på ett starkt föreningsliv, där människors engagemang kan kanaliseras, där ung som gammal kan finna gemensamma intressen, och där människor kan växa. Nämnden ska därför vara föreningslivet behjälpligt och stötta satsningar på att få fler unga att vilja engagera sig ideellt, inte minst som ledare.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Stockholmarnas nöjdhet med Stockholms stads idrottsutbud	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Ungdomars nöjdhet med tillgång till idrottsmöjligheter	71 %	72 %	73 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andelen ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	77 %	78 %	79 %
	Nyttjandegraden stora idrottshallar (20x40)	87 %	88 %	88 %
	Nyttjandegraden övriga hallar	67 %	68 %	68 %
	Stora hallar (20x40), andel bokad tid som är nolltaxa	66 %	67 %	67 %
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8000 st	8500 st	8500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800	850	850
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000	10 000	10 000
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatoriska nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämnden ska utreda möjligheten att ta fram en mobilapplikation för idrottskartan (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska, med stöd av Stockholms stads råd för mänskliga rättigheter, under året stödja Rädda Barnen i deras arbete med projektet "idrott för alla" (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska genomföra en satsning på öppen verksamhet riktad mot friluftslivet (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska utreda möjligheten att införa en familjetaxa på stadens bad (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden och idrottsnämnden ska ta fram ett gemensamt lokalprogram för att underlätta utbyggnaden av samplanerade idrottshallar (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska ta fram en kompletterande riktlinje till det idrottspolitiska programmet i form av en riktlinje för friluftspolitik som även innefattar den vattennära rekreationen (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska bistå kommunstyrelsen att utreda en modell med ett schablonbaserat hyressättningsystem som utgår från ett driftskostnads-perspektiv för lokaler och anläggningar som hyrs av idrottsnämnden, både för interna och externa hyror (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda gränssnitt i syfte att tydliggöra och förenkla respektive nämnd arbete (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Idrottsnämndens verksamhet och investeringsbudget ska jämställdhetsintegreras för att synliggöra effekten av nämndens beslut utifrån kön, samt bättre kunna illustrera investeringsåtgärderna ur ett könsperspektiv (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska utvärdera hur olika spontanidrottsytor når flickor samt genomföra en inventering i syfte att undersöka hur spontanidrottsytorna är fördelade geografiskt över staden (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska ta fram en mall för hbtq-anpassning av stadens anläggningsbestånd (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska genomföra en trygghetsöversyn av stadens utegym, motionsspår och idrottsanläggningar (4.5)	2016-01-01	2016-12-31
Idrottsnämnden ska se över idrottsbonusen i syfte att ta fram konkreta förändringsförslag för att öka aktivitet bland invånare med funktionsnedsättning (4.6)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

9. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kultur ger plats för människor att mötas, uppleva och själva gestalta sina liv. Kreativitet, konst och kultur är en självklar del av demokratin och minskar rädsla, fördomar och främlingskap mellan människor. Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det. Stockholmarnas tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande ska öka, särskilt genom att nå fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är relativt få som tar del av stadens kulturliv. Tillgången till kvalitativ kultur är en mänsklig rättighet som ska komma samtliga invånare till del.

Nämndens uppgifter

Kulturnämnden ansvarar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket omfattar Stadsmuseet med Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall/Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang.

Nämnden ska skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet att erbjuda kulturupplevelser av hög kvalitet, det kulturella utbudet i Stockholm ska bestå av en mångfald av olika uttryck, utbud och möjligheter och samtidigt innehålla både bredd och spets. Det ska finnas något för alla stockholmare. Nämnden ska följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna och hemgårdarna.

Kulturnämnden ska även bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare. Nämnden ska utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-970,1	-982,5	-992,4	-992,4
Drift och underhåll	-970,1	-982,5	-992,4	-992,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	107,6	101,0	99,5	98,0
Netto	-862,5	-881,5	-892,9	-894,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-22,4	-28,0	-19,6	-6,3
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-22,4	-28,0	-19,6	-6,3

Kulturnämnden: kulturförvaltningen betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personal-

Rotel II

KuN:2

försäkring minskas med 9,1 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Budgeten för 2016 ökar med 19,0 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2. Inom nämndens driftbudget ska kapitalkostnaderna inrymmas.

Investeringsbudgeten för 2016 uppgår till 28,0 mnkr, varav 5,0 mnkr avser bibliotek i rörelse. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. För att genomföra nämndens långsiktiga uppdrag tilldelas en investeringsbudget som långsiktigt uppgår till 6,3 mnkr per år.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande
- Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Samhället förändras snabbt. Kulturnämnden verkar på ett område som förändras demografiskt, ekonomiskt, tekniskt och socialt. Detta innebär såväl utmaningar som möjligheter för konst och kulturliv. Biblioteksbesökstalen ska vara fortsatt höga och andelen barn aktiva i kulturskolan ska fortsätta öka i linje med de framgångar som följt av 2015 års satsningar på läsfrämjande, avgiftssänkningar i kulturskolan samt omfattande nyrekrytering till kulturskolan i stadsdelar där det tidigare varit få som deltagit.

Kultur ger plats för människor att mötas, uppleva och själva gestalta sina liv. Konst och kultur är en självklar del av demokratin och minskar rädsla, fördomar och främlingskap mellan människor. Kulturen formar samhället lika mycket som den speglar det. Det är särskilt viktigt att synliggöra de berättelser som annars riskerar att marginaliseras. Kulturlivet ska spegla erfarenheter bortom normer och stereotyper. En offensiv och strategisk kulturpolitik ska bidra till ett mer kreativt Stockholm.

Stockholmarnas möjlighet till eget kulturskapande och tillgång till kvalitativ kultur ska öka. Särskilt viktigt är det att nå fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är relativt få som tar del av stadens kulturliv, dessa personer finns idag ofta i ytterstaden.

Genom stöd till studieförbund och samlingslokaler möjliggörs ett rikt amatörkulturliv. Nämnden ska särskilt främja det lokala kulturlivet och utbudet av kulturverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Även de professionella kulturarbetarnas förutsättningar ska förbättras, dessa går i spetsen för en kreativ stad. En stad med ett rikt kulturliv attraherar och utvecklar kreativa människor och företag.

Fritt och växande kulturliv

Kultursektorn är viktig i den växande staden. Staden ska ha ett starkt kulturliv som är fritt och självständigt i sitt utövande, och har tillgång till en fungerande infrastruktur

för att nå alla invånare. I takt med att människor i större utsträckning flyttar eller reser till Stockholm internationaliseras staden. En förutsättning för nya perspektiv är att samarbete etableras mellan nya initiativtagare, företag, föreningar, arrangörer, producenter, etablerade institutioner och det fria kulturlivet. Efter många års främjandeförbud för graffiti ska staden, genom kulturnämnden, under året genomföra en särskild satsning för att förmedla gatukonstens konstnärliga kvaliteter och uttryck till stockholmarna.

För att stärka barn- och ungdomskulturen ska kulturnämnden samarbeta med Kulturhuset, Stadsteatern, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna. Kulturstödssystemet ska slå vakt om den konstnärliga friheten och främja en mångfald av kulturuttryck i hela staden. Ett mångfacetterat utbud för olika publikgrupper är en förutsättning för Stockholm som kulturstad. Den fria scenkonsten, musik- och konstlivet samt andra kulturella och konstnärliga uttryck har länge haft stora utmaningar och kulturstödet behöver kontinuerligt utvecklas och anpassas till det fria kulturlivets förändringar. För detta stärks kulturstödet med extra medel. Särskilt poängteras mer medel till samlingslokaler och stärkta visningsmöjligheter för film. Mångfalden film som visas i Stockholm måste öka, dels genom stärkta filmfestivaler men också genom fler salonger och fler biografägare.

Kulturnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Biblioteksverksamheter

Stockholms stadsbibliotek är öppna institutioner som gynnar demokrati och gemenskap och bidrar till kunskap, forskning och läsning. Biblioteken ska vara inkluderande och utvecklas i nära dialog med stockholmarna och samarbetspartners. Rådet för mänskliga rättigheter är en viktig resurs för att skapa inkluderande bibliotek. Biblioteken ska ligga där stockholmarna finns och vara öppna när de har tid att besöka dem. Stockholm ska ha bibliotek som står för både bredd och spets. 2016 avsätts extra medel för att öka såväl det fysiska som digitala medieutbudet. Även det läsfrämjande arbetet stärks, bland annat genom att testa nya former av arbetsplatsbibliotek som fokuserar på läsinspiration snarare än distribution av fysiska böcker. Särskilda medel finns också avsatta i att för kunna betala rimlig ersättning till författare som föreläser och träffar läsare på bibliotekets arrangemang. Biblioteken ska även vidareutvecklas som poesiscen. Stockholms stadsbibliotek ska bidra till att ta vara på och sprida de poesitalanger som vuxit, växer och ska växa upp. Biblioteken ska vara viktiga komplement till den kommersiella bokmarknaden.

Biblioteken ska ta tillvara de unika resurser som finns på platsen och i omgivningen, genom samarbeten och anpassning av sitt innehåll. Idag handlar tillgänglighet inte bara om de fysiska öppettiderna utan även om användarbarhet och tillgänglighet på nätet. Såväl digital som fysisk biblioteksverksamhet ska kontinuerligt anpassas efter människors, stadens och teknikens ständiga utveckling. Nämnden har ett särskilt ansvar för stadens biblioteksplan.

Stadsbiblioteket på Sveavägen, stadens största bibliotek och räknat som ett av den moderna arkitekturens stora verk har länge haft omfattande renoveringsbehov. Biblioteket kommer med stor varsamhet för de kulturhistoriska värdena att genomgå en omfattande renovering och modernisering. Projektet befinner sig i ett inriktningsskede.

Stockholm konst och Liljevalchs konsthall

Liljevalchs är stockholmarnas egen konsthall och Stockholm konst köper in och placerar konst i det offentliga rummet. Verksamheterna ska ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Stockholm konst ska bevaka att stadens alla bolag och nämnder följer enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning. 2016 ska enprocentsregeln revideras. När staden bygger ska det också resultera i mer offentlig konst. Stockholm konst ska även uppföra verk som har en tillfällig plats, funktion eller publik för att utveckla ett befintligt stadsrum.

Medel finns avsatta i stadens investeringsbudget för upprustning och utbyggnad av Liljevalchs konsthall för att möta både stockholmarnas förväntningar och dagens krav på utställningshallar. Kulturnämnden har ett särskilt ansvar att bevaka att drifts- och hyreskostnader ryms inom budget. Under ombyggnationen prövas nya sätt bedriva konsthallsverksamhet i tillfälliga lokaler.

Kultur för barn och unga

En av stadens viktigaste uppgifter inom kulturpolitiken är att sprida kulturupplevelser och kulturutövande till fler barn och unga.

Skillnader i människors tillgång till socialt och kulturellt kapital har under flera år ökat vilket skapar svårigheter för ett samhälle som vill hålla samman. Dessa ökade klyftor ska minskas, alla barn och unga ska ges bästa möjliga start och introduktion till konst och kultur.

Kulanpremien ska stärkas och möjliggöra att alla barn i stadens förskolor och skolor kommer i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin. Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att samarbeta så att målet uppnås. Behovet av lokaler för barn och ungas kultur- och föreningsliv ska uppmärksammas och planeringen av detta ska göras tillsammans med SISAB.

El Sistema har visat sig vara en framgångsrik metod för att nå nya grupper unga som annars är underrepresenterade i stadens kulturliv. Nya medel tillförs för att göra metoden tillgänglig för ytterligare minst 300 elever, en ökning med dryga 30 procent. Samtidigt ska El Sistema utveckla sitt samarbete med kulturskolan i syfte att skapa en naturlig övergång av elever från El Sistema in i ordinarie kulturskola.

Kulturskolan

Kulturskolan är stadens viktigaste verksamhet för barn och ungdomars möjlighet att själva skapa kultur. Kulturskolan ska erbjuda verksamhet av hög kvalitet i en mångfald kulturella färdigheter till Stockholms barn och ungdomar. Särskilt viktigt är att fortsätta 2015 års framgång att nå fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är relativt få som deltar. Pågående breddning av utbudet av kurser och rekryteringen av nya elever ska fortsätta att utvecklas. Antalet elevplatser ska bli fler. För detta tillförs särskilda medel.

Kultur som tillväxtfaktor

Stockholm är en stad full av kreatörer och kulturskapare vars idéer och engagemang både utmanar och utvecklar staden. Kreativiteten är en viktig faktor för ökad och hållbar tillväxt och välfärd i den tjänstedrivna ekonomin. I detta sammanhang har Stockholm hög internationell konkurrenskraft med sitt rika kulturliv, ett starkt företagande inom kreativa näringar och inte minst sina invånare med stor nyfikenhet på ny teknik, nya uttryck och trender.

Staden ska ge plats åt och stimulera stockholmarnas kreativitet och egna initiativ. I arbetet med stadsutvecklingen i Stockholm ska kulturnämnden samarbeta med stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och exploateringsnämnden så att kulturverk-

samheter såsom samlingslokaler, ateljéer med mera ges utrymme i stadsutvecklingen. Detta genom att säkerställa förutsättningar för kulturverksamhet i nybyggda områden men också möjliggöra för kulturaktörer att fortsätta verka i områden som genomgår snabb omvandling.

Kulturförvaltningen ska kompensera nivåhöjning som följd av hyresreformen för de ”historiska kulturgårdar” som ägs av staden.

Kulturnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen säkerställa att stadens samtliga förvaltningar och bolag tillämpar MU-avtalet och ersätter konstnärer för deras arbetstid.

Genom stadens medlemskap i filmregion Stockholm Mälardalen har nämnden i uppgift att stödja utvecklingen av film- och tvproduktion i staden.

Festivaler och evenemang

Stadens evenemang, framförallt Europas största ungdomsfestival We Are Sthlm och Kulturfestivalen, är arrangemang som stockholmarna uppskattar mycket. Nämnden ska fortsätta verka för att dessa evenemang blir en angelägenhet för fler, särskilt de grupper i framförallt ytterstaden som av olika anledningar finner det svårt att ta sig till festivalerna i centrala stan. Festivalerna ska fortsätta att utveckla sina samarbeten med festivaler i ytterstaden i syfte att dela kompetens och publikarbete.

Kulturnämnden har övertagit driften av evenemangsverksamheten i Kungsträdgården från Stockholms handelskammare och evenemangsverksamheten i Kungsträdgården ska utvecklas.

Museiverksamhet och kulturarv

Stadsmuseet med Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen får stockholmarna och besökare att minnas Stockholms historia. Genom historiens berättelser och ett normkritiskt perspektiv får vi samtidigt nya perspektiv på vår egen tid. Stadsmuseet förstärks med extra medel för att utveckla sin pedagogiska och kommunikativa roll avseende kulturmiljöfrågor. Stadsmuseet ska fortsätta utveckla sina publika seminarier och debatter, vara remissinstans i bygglovs- och detaljplanefrågor samt ha kompetens att inventera interiörer och inventarier i de byggnader i Stockholm som har skyddsvärde.

För att intressera en än större publik för stadens permanenta utställningsverksamhet har dessa fritt inträde och en ny basutställning tas fram på stadsmuseet. Stadsmuseet ska samarbeta med stadsarkivet för att i ökad utsträckning skapa publikt intresse för respektive samlingar.

Under året fortsätter nämnden den fördjupade utredningen kring förutsättningarna för ett Feministiskt kulturcentrum/Kvinnohistoriskt museum. Utredningen sker i samverkan med berörda föreningar och organisationer.

Under 2016 förbereds 2017 års firande av Per Anders Fogelström 100 år, för detta tillförs särskilda medel.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter i vad mån nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål vilka följs upp i verksamhetsberättelsen.

Rotel II
KuN:6

Som ett led i arbetet med ett Stockholm som håller samman ska behovet av fördjupade analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt beaktas i uppföljningen av indikatorn Andel ungdomar som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal besök på stadens kulturinstitutioner per stockholmare	6,25	6,26	6,27
	Andel ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	72 %	73 %	74 %
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,6	4,7	4,8
	Antalet besök per invånare – Stockholms stadsbibliotek	11,8	11,9	12,0
	Antal elevplatser i kulturskolans avgiftsbelagda verksamhet för barn och unga	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	850 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	het T2			
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning (1.1)	2016-01-01	2016-12-01
Kulturnämnden ska i samverkan med kommunstyrelsen och andra berörda nämnder och styrelser utreda en procentregeln för konstnärlig gestaltning (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Under året fortsätter kulturnämnden den fördjupade utredningen kring förutsättningarna för ett Feministiskt kulturcentrum/Kvinnohistoriskt museum. Utredningen sker i samverkan med berörda föreningar och organisationer (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden: kulturförvaltningen ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kulturnämnden: stadsarkivet

Nämndens uppgifter

Nämnden är arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms stadsarkiv. Stadsarkivet är systemägare för stadens gemensamma e-arkiv.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)				
Drift och underhåll	-74,1	-78,2	-78,2	-78,2
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	25,0	28,7	28,7	28,7
Netto	-49,1	-49,5	-49,5	-49,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-2,0	-2,0	-1,0	-1,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-2,0	-2,0	-1,0	-1,0

Budgeten för 2016 ökar med 0,4 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2016 uppgår till 2,0 mnkr.

Kulturnämnden: stadsarkivet betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 0,9 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande

Stadsarkivets verksamhet är lagstyrd och lyder under arkivlagen. Stadsarkivet ska ta ett centralt ansvar för stadens arkivfunktioner och bidra till andra nämnders verksamhet inte bara genom tillsyn utan också med expertkunskap och rådgivning. Under perioden bedöms arkivbestånden öka med mellan 12 000-20 000 hyllmeter.

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Arkiven är en central resurs i stadens informationsförsörjning och en av förutsättningarna för att offentlighetsprincipen ska fungera. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och ger möjligheter till forskning.

Arkivet ska samarbeta nära med stadens övriga förvaltningar. Avseende arkivets publika verksamhet ska detta ske i särskilt nära samarbete med Stadsmuseet.

Stadsarkivet har en viktig roll i arbetet att utveckla stadens informationshantering. Stadens arbete med öppna data och offentlighetsprincipens tillämpning i e-förvaltning bidrar till att stärka demokratin. Stadsarkivet ska publicera allt sitt upphovsrättsskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning.

Stadsarkivet planerar under perioden att hyra ett av fastighetsnämnden förvärvat berg- rum i Liljeholmen för att långsiktigt säkra arkivutrymme för verksamheten. Det nämndgemensamma projektet ska leda till en effektiviserad verksamhet och en lägre hyllmeterkostnad. Stadsarkivet har ett särskilt ansvar att så sker genom att följa och driva projektet ur ett driftkostnadsperspektiv

Tillgänglighet

Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska på bästa sätt komma stockholmarna till del. Det redan omfattande och pågående arbetet att öka tillgängligheten till arkivets resurser ska fortsätta och för detta tillförs extra medel. Särskilt angeläget är att nå fler grupper som idag sällan använder arkivets resurser. Stadsarkivet ska även upprätthålla god tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

Stadsarkivet ska vara delaktigt i Stockholms stads arbete med att tillgängliggöra offentlig information. E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Kultur- nämnden: stadsarkivet, ansvarar för och förvaltar e-arkivet. Alla verksamhetssystem ska successivt anslutas till e-arkivet.

Stadsarkivet har en viktig roll som kunskapsbas om Stockholms historia för både stockholmare i allmänhet och forskare. Stadsarkivets karaktär av öppen publik institution ska förstärkas. Stadsarkivet ska också vara en stark resurs för den akademiska forskningen, denna roll ska utvecklas i samarbete med universitet och högskola.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter i vad mån nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål vilka följs upp i verksamhetsberättelsen.

Rotel II
KuN:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.4 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kulturnämnden: stadsarkivet ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

10. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Kulturnämnden** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

I Stockholm är begravningsplatserna välskötta och rofyllda miljöer, med plats för eftertanke. Såväl begravningsplatser som kulturhistoriskt värdefulla byggnader för begravningsändamål är väl underhållna.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltningen av stadens egna och åt staden upplåtna begravningsplatser samt för frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-201,8	-200,2	-198,2	-198,2
Drift och underhåll	-176,4	-176,2	-174,2	-174,2
Avskrivningar	-17,5	-16,5	-16,5	-16,5
Internräntor	-7,9	-7,5	-7,5	-7,5
Intäkter	28,5	28,5	28,5	28,5
Netto	-173,3	-171,7	-169,7	-169,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-35,0	-35,0	-35,0	-35,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-35,0	-35,0	-35,0	-35,0

Budgeten för 2016 minskar med 1,6 mnkr netto jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2. Utöver nämndens budget finns 2,0 mnkr för feriearbeten avsatta i central medelsreserv till kyrkogårdsnämnden. Underhållsbudgeten är förstärkt med 15,0 mnkr gentemot tidigare plan. I samband med upprättande av verksamhetsplan ska nämnden redogöra för de åtgärder som ryms inom nämndens utökade underhållsbudget.

Kyrkogårdsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 1,6 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Investeringsbudgeten för 2016 ligger kvar enligt tidigare plan om 35,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. För att genomföra nämndens långsiktiga uppdrag tilldelas en investeringsbudget som långsiktigt uppgår till 10,0 mnkr per år. För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt utökas nämndens investeringsbudget med 25,0 mnkr per år 2016-2018. Denna utökning syftar till att genomföra projekten ny begravningsplats vid Järva och ny bevattningsanläggning vid Skogs kyrkogården.

Begravningsverksamheten ska i sin helhet finansieras av begravningsavgiften, som fastställs av kommunfullmäktige. Över- och underskott ska i sin helhet balanseras till nästkommande budgetår i en begravningsfond. Begravningsavgiften år 2016 är 7,5 öre.

Nämnden uppmanas att göra en sammanvägd prioritering mellan de planerade projekten utifrån deras beslutsläge, genomförbarhet, måluppfyllelse och ekonomi.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Nämnden ska verka för att park och naturmiljöer på begravningsplatser ska bevaras och utvecklas som grönytesresurs i stadsmiljö. Nämnden ska fortsätta ge möjlighet och utrymme för olika begravningsstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler. Enligt stadens befolkningsprognos ökar antalet 65-79-åringar under perioden 2015-2018 med närmare 10 000 personer, vilket i förlängningen medför ett ökat behov av begravningsplatser. Befolkningsgruppen över 80 år ökar dock inte över perioden, vilket medger en långsiktig planering. Kyrkogårdsnämnden har fått en utökad budget för bland annat begravningsplats i Järva. För att säkerställa ett angeläget framtida behov av fler begravningsplatser ska nämnden utifrån föreliggande förutsättningar, fatta beslut om initierade projekt i enlighet med kommunfullmäktiges investeringsanvisningar.

Nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. För att möta en mångfald av stockholmare ska nya gravskick utredas och vid behov införas på fler av stadens begravningsplatser. Nämnden ska tillgänglighetsanpassa stadens begravningsplatser för att tillmötesgå alla besökande oavsett funktionsnedsättning. En utbyggnad av kistgravkvarter vid Räcksta begravningsplats ska utredas.

Nämnden ska verka för att den konfessionslösa inriktningen ska upprätthållas så att alla oavsett livsåskådning kan få de begravningsceremonier de önskar.

Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning. Energieffektiviseringar av byggnader och belysning på begravningsplatserna ska minska energiförbrukningen, samtidigt som de stämningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls.

Det stora underhållsbehovet för många kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar och byggnader för begravningsändamål måste uppmärksammas och åtgärdas.

Flera begravningsplatser, främst Skogskyrkogården, är en del av kulturarvet som ska vårdas och värnas. Kyrkogårdsnämnden ska tillsammans med trafیکنämnden utreda förutsättningarna för Skogskyrkogårdens dag. Många begravningsplatser fyller också en funktion som park- och naturmiljö. Dessa värden ska bevaras och utvecklas som grönyteresurs i stadsmiljö samt kommuniceras till allmänheten genom en satsning på utökad information. Trädens artrikedom ska säkras och stärkas och trädbestånden förnygras. Stockholm ska vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier. Begravningsplatser ska anläggas utifrån ekologiska principer och avfallet från begravningsplatserna ska sorteras och återvinnas i egna lokala återvinningsstationer.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskrimineras	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	nerade på sin arbetsplats			
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatoriska nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kyrkogårdsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kyrkogårdsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kyrkogårdsnämnden ska tillgänglighetsanpassa stadens begravningsplatser för att tillmötesgå alla besökande oavsett funktionsnedsättning (4.6)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

11. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Vårt mål är att Stockholm ska vara en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Stockholmarens hälsa ska gynnas genom ett långsiktigt arbete med sikte på en ren stadsmiljö samt en sund inomhusmiljö. Det ska vara lätt för stockholmarna att göra miljömedvetna val i sin vardag. Målet ska vara att stockholmarnas ekologiska fotavtryck ska bli mindre.

Nämndens uppgifter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i staden. Nämnden ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen. Tillsynen omfattar bland annat miljöfarlig verksamhet, livsmedelshantering, inomhusmiljö och offentliga lokaler. Nämnden är även prövningsmyndighet för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar. Till uppgifterna hör också miljö- och luftövervakning, bullerbekämpning samt planering och samordning inom miljöskydds- och naturvårdsområdet.

Nämnden ska också stödja stadens bolag och nämnder i deras miljöarbete. Inom tillsynsarbetet är det viktigt att arbeta förebyggande genom god information till stadens verksamhetsutövare. Nämnden ska även informera om miljö- och hälsofrågor till stadens invånare och företag.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-186,1	-193,9	-185,9	-185,9
Drift och underhåll	-186,1	-193,9	-185,9	-185,9
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	93,1	96,1	96,1	96,1
Netto	-93,0	-97,8	-89,8	-89,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8

Budgeten för 2016 ökar med 4,8 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2016 är oförändrad jämfört med 2015.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalför-

säkring minskar med 2,7 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges mål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Energianvändningen är hållbar
- Transporter i Stockholm är miljöanpassade
- Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning
- Stockholms miljö är giftfri
- Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer under de närmaste åren att involveras i flera av stadens prioriterade utvecklingsområden, inte minst den fysiska planeringen av stadens utveckling och hållbarhetsfrågorna. Samtidigt utgör tillsyn, miljöövervakning, information och rådgivning fortsatt nämndens kärnverksamhet. Nämnden utgör en kommunal myndighet med ansvar för den lokala tillsynen av hur lagar som rör miljö och hälsa följs. De viktigaste lagarna är miljöbalken och livsmedelslagen. I takt med att staden växer etablerar sig allt fler verksamheter som är anmälnings- eller tillståndspliktiga.

Inom tillsynsverksamheten kännetecknas livsmedelskontrollen av att en stor del av verksamheterna upphör, ändras eller tillkommer under ett år. Varje månad registreras cirka 100 nya verksamheter, som alla ska kontrolleras inom två månader.

Antalet registrerade verksamheter har ökat stadigt de senaste fem åren och uppgick vid årsskiftet till cirka 7 500.

Vad gäller miljöbalkstillsynen har antalet registrerade verksamheter med miljöfarlig verksamhet i större omfattning ökat från cirka 450 till cirka 500 sedan 2010. Härutöver finns cirka 3 000 mindre verksamheter. Bland de knappt 15 000 registrerade verksamheterna inom området hälsoskyddskontroll finns dock en vikande trend. Det löpande effektiviseringsarbetet fortsätter. För nämnden gäller det att balansera sina resurser på ett optimalt sätt så att den kan möta den ökade efterfrågan på miljökompetens som förväntas, utan att ge avkall på tillsynsverksamheten.

Nämndens arbete med utveckling av nya indikatorer förväntas ge gott stöd för en ändamålsenlig och effektiv kontrollverksamhet.

Den växande staden

Parker och naturområden är viktiga för stockholmarna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska stödja ansvariga nämnder när det gäller skötseln av stadens grönområden och naturreservat. I den hållbara staden behövs grundläggande planering för viktiga grönytor och grönområden. Nämnden ska medverka i planering och utredning av nya natur-

reservat. Målpunkter i naturreservaten ska utvecklas och reservatens möte med staden göras mer attraktiv och tillgänglig. Nämnden ska tillsammans med berörda stadsdelsnämnder, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda inrättandet av ett naturreservat inom den östra delen av Älvsjöskogen samt möjligheten att koppla samman östra och västra delen med en ekodukt. Syftet med utredningen är att relevanta delar av området blir naturreservat. Arbetet med att inrätta ett naturreservat inom Rågsveds friområde fortskrider. I utredningarna ska ett tillskott av bostäder planeras. Planeringen ska ske med utgångspunkt i de blivande reservatens ekologiska kärnvärden och ske i samspel med närliggande stadsutveckling. Målsättningen ska vara att skapa ett attraktivt och tillgängligt möte mellan stad och natur där ekosystemtjänster tydligt integreras och planeras i gränsområdet till naturreservaten.

När Stockholm växer är det viktigt att miljöfrågorna beaktas i ett tidigt skede av all planering för att säkerställa en långsiktig hållbarhet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska därför delta i arbetet inför markanvisningar och vara en viktig aktör under hela planprocessen. Nämnden ska också medverka i kommunstyrelsens arbete med att se över samordning, styrning och finansieringslösningar avseende grönstrukturfrågor inom Stockholms stad. Detta innefattar bland annat användandet av ekosystemtjänster, grönytekomensation samt säkerställandet av nödvändiga planeringsunderlag.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara delaktig i kommunstyrelsens arbete med att förbättra samordning av grönstrukturfrågor.

Övergången till fler elfordon ska stödjas genom samverkan med akademi och näringsliv om en fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur, samt genom att ta fram ett gemensamt långsiktigt mål för Stockholms stad. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Parkering AB samt övriga berörda bolag i staden deltar i arbetet. Trafiknämnden ska utreda förutsättningar för att skapa laddgator med platser för normalladdning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå trafiknämnden i detta genom informationsinsatser. Det är viktigt att upplysa om de statliga medel som kan sökas av bland annat fastighetsägare och företagare för uppsättning av normalladdare.

Nämnden ska medverka i den förberedande planeringen för en framtida bostadsexploatering på nuvarande Bromma flygplats. Övergripande frågor för områdets stadsutveckling, trafik och kopplingar till omkringliggande bebyggelse fortsätter.

Naturmiljöer som har skadats ska så långt som möjligt återställas. För att återskapa viktiga avskurna natursamband ska miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda möjliga platser där gröna övergångar i form av ekodukter över vägar och järnvägar kan göras. Denna planering ska ske i samarbete med trafiknämnden.

Stockholms miljö- och klimatarbete

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll att bistå övriga nämnder och bolag i att uppfylla målen i *Miljöprogrammet för 2016-2019*. Kommunstyrelsen har ett samordnande och övergripande uppföljningsansvar för miljöprogrammet, men miljö- och hälsoskyddsnämnden har en stödande roll i andra nämnders uppföljningsarbete.

Utsläpp av växthusgaser i Stockholm ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter per stockholmare och år till 2020. Genom investeringar i energieffektiviseringar och förnybar energiproduktion ska stadens utsläpp från egna byggnader och anläggningar

minska. Energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar ska minska med tio procent till 2019 jämfört med 2015. Huvudmålet är att Stockholm ska vara fossilbränslefritt år 2040. Avstämningar ska ske enligt färdplanens förslag för att säkra att staden når målet. Relevanta åtgärder ska kunna sättas in för att nå detta mål. Nämnden ska vidare bistå kommunstyrelsen i implementeringen av en fossiloberoende organisation 2030 samt bistå trafiknämnden i arbetet med genomförandet av åtgärder utifrån Stockholms konkretisering av Fossilfrihet på väg (SOU 2013:84).

Stadens klimatarbete består av flera viktiga delar. Staden ska bedriva ett förebyggande arbete för att klimatutsläppen ska minska och för att staden ska hålla hög klimatberedskap. Den centrala klimatfunktionen som har inrättats under kommunstyrelsen kommer fortsatt att ha ett ansvar för att driva på och följa upp genomförandet av stadens energi- och klimatpolitik. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en nyckelroll att tillsammans med den centrala klimatfunktionen bevaka och stärka arbetet, bl.a. genom att stödja funktionen med utsläppsberäkningar och andra underlag.

Nämnden bedriver informationsarbete riktat till företag och invånare. Informationsprojektet *Klimatsmarta stockholmare* är angeläget och bör fokusera på att öka medvetenheten om klimatfrågan hos stockholmarna, speciellt barn och unga. För att involvera stockholmarna i stadens miljö- och hållbarhetsarbete ska kommunikationskampanjen "Ett bättre Stockholm" genomföras i samarbete med kommunstyrelsen. Arbetet med att ta fram en beräkningsmodell för stockholmarnas faktiska klimatpåverkan, inklusive flygresor och konsumtion som sker utanför Stockholms stad, fortskrider. Nämnden ansvarar för *Klimatpakten*, stadens samverkan med näringslivet i klimatarbetet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska beakta och förebygga effekter av ett förändrat klimat i sitt arbete och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka i kommunstyrelsens arbete med att utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling och utifrån denna utredning, tillsammans med fastighetsnämnden och exploateringsnämnden, pröva en beräkningsmodell för livscykelanalyser. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå stadsbyggnadsnämnden i arbetet med att utreda möjligheterna att föreslå eventuella förenklingar för att underlätta bygglovsprocessen för solceller.

Energicentrum är en servicefunktion inom miljö- och hälsoskyddsnämnden som fyller en viktig roll i att sänka stadens kostnader och CO₂-utsläpp. Åtgärder som stadens fastighetsägare tillsammans med Energicentrum planerar att genomföra till 2019 syftar till att sänka energianvändningen med tio procent. Energicentrum ska utvecklas för att genom informationsinsatser och expertkunskap påskynda energieffektivisering och klimatåtgärder enligt *Klimatstrategin* och *Färdplan 2040*. Energicentrums utåtriktade arbete gentemot till exempel bostadsrättsföreningar och företag ska öka. Därtill ska samverkan med stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag intensifieras för att möjliggöra en snabbare övergång till förnybara energikällor och ökad energieffektivisering. Energicentrum ska kartlägga lämpliga platser för produktion av förnybar el i staden, utreda vilka energieffektiviseringar som ger störst effekt och följa utvecklingen av nya sätt att producera förnybar energi. Energikrav vid byggprojekt ska följas upp och utvecklas i samverkan med exploateringsnämnden och övriga berörda nämnder och bolag.

Stockholms luft och ljudmiljö ska förbättras

För stockholmarnas hälsa är det angeläget att uppnå en god utomhusmiljö, vilket omfattar såväl bullerfrågor som luftkvalitet. Miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet avseende halten av partiklar mindre än 10 mikrometer (PM10) och kvävedioxid ska uppnås i enlighet med stadens miljöprogram och de krav som ställs på staden i det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljö kvalitetsnormerna. Trafiken är

en huvudorsak till överskridande av miljö kvalitetsnormerna och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå trafiknämnden i arbetet med att förbättra luftkvaliteten. Staden ska arbeta för att nå miljö kvalitetsmålet för frisk luft. För att staden på ett samlat sätt ska arbeta för en långsiktigt bättre ljudmiljö ska trafiknämnden, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden, kartlägga kostnader och effekter av de åtgärder som föreslås inom ramen för stadens åtgärdsprogram mot buller. Möjliga kompletterande åtgärder som kan vidtas för ökad ljudkvalitet i stadens utemiljöer ska ses över. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska också säkerställa korrekta beräkningar av flygbuller till och från Bromma flygplats.

Stockholms vatten ska bli renare

Närheten till vatten utgör ett mervärde för boende i befintlig och kommande vattennära bebyggelse. EU:s vattendirektiv har stor betydelse för stadens vattenvårdsarbete. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll för stadens arbete enligt *Handlingsplanen för god vattenstatus* för att nå målet om att samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast år 2021. Arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster fortsätter i samarbete med Stockholm Vatten AB och åtgärder för de sju första vattenförekomsterna ska påbörjas 2016 enligt färdiga åtgärdsprogram. Nämnden ska bistå exploateringsnämnden i de upphandlingsprocesser som rör genomförandet av de lokala åtgärdsprogrammen. Åtgärder ska knytas till nytänkande och innovation, bl.a. genom försök med innovationsupphandling. Medel för att utarbeta lokala åtgärdsplaner för arbetet med att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten finns avsatta i central medelsreserv samt i Stockholm Vatten AB:s budget.

Sedimentundersökningar indikerar att en av de största utmaningarna vad gäller att uppnå god kemisk status kommer att vara spridningen av giftiga båtbottnfärger. Teknik för hur spridningen kan minimeras behöver utvecklas. Skadliga båtbottnfärger ska på sikt helt fasas ut. Nämnden ska vara pådrivande i detta arbete som framförallt måste ske på nationell nivå och i samverkan med branschen. Nämndens tillsyn ska leda till att brister hos båtklubbar åtgärdas snarast, dock senast inom ett till två år. Marken vid båtuppläggningsplatserna ska undersökas med avseende på de miljöfarliga ämnen som används vid båtunderhåll. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara behjälplig i exploateringsnämndens utredning om hur stadens båtuppläggningsplatser kan omorganiseras.

Som ett led i intensifieringen av vattenarbetet krävs även ökat deltagande i regionala vattensamarbeten då många vattendrag är regionala eller mellankommunala angelägenheter.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska delta i planeringen av Järva utomhusbad.

Stockholm ska bli en giffri stad

Nämnden ska både i förebyggande tillsyn och som samtalspartner med näringslivet öka privata aktörers arbete för minskad kemikaliepåverkan. Nämnden ska bidra med sin fackkunskap om behoven av minskad användning av miljö- och hälsoskadliga kemikalier när staden uppvaktar staten och EU. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ha möjlighet att analysera kemikalieinnehållet i material och varor vid inspektioner. Det är viktigt att skadliga ämnen inte byggs in eller skapas i byggnader där människor vistas. Substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen ska tillämpas i alla stadens verksamheter. Kemikaliecentrum har en central roll i arbetet med att skydda Stockholms barn och vuxna från skadlig kemikaliepåverkan. Arbetet med att en kemikaliesmart förskola fortskrider. Medel för genomförandet av vägledningen *Kemikaliesmart förskola* finns avsatta i central medelsreserv.

Samverkan och service

I syfte att säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt lika och rättvisa regler för Stockholms företag är tillsynsarbetet och den lagstyrda miljöövervakningen en central del i nämndens verksamhet. Myndighetsutövningen och tillsynsfrågorna ska prioriteras och utvecklas. Service och tillgänglighet gentemot stadens invånare och företag står i fokus för verksamhetsutvecklingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bör delta i EU- och forskningsprojekt i syfte att bistå kommunstyrelsen i arbetet med att påverka EU-regelverket, driva åtgärdsarbete och utvecklingen framåt och utbyta erfarenheter med andra svenska och europeiska städer.

Vart tredje år genomförs en omfattande medborgarenkät om stockholmarnas miljövanor och attityder i olika frågor. Senast detta gjordes var 2013 och en ny enkät ska genomföras under 2016.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Nämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region AB och stadsbyggnadsnämnden utveckla den undersökning som riktar sig till näringslivet, som följer upp stadens arbete med myndighetsutövning och service.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel sålda förnybara drivmedel av totalt sålda drivmedel i länet per år	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status.	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	76	77	78
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens	500 st	500 st	500 st

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
och försörjer sig själva	verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar			
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöversföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöversföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bidra till att kommunfullmäktiges målsättning om antalet markanvisade bostäder kan nås (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka i den förberedande planeringen för en framtida bostadsexploatering på nuvarande Bromma flygplats (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå Stockholm Vatten AB med information för att underlätta driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka i kommunstyrelsens arbete med att utreda hur metoder för livscykelanalys kan bidra till hållbar utveckling (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stockholm Vatten AB ska, i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, exploateringsnämnden och Stockholm Parkering AB, genomföra pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden fortsätta arbetet med inrättandet av naturreservat i Årstaskogen och Årsta holmar samt Kyrkhamn (2.3)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda förutsättningarna för att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, tillsammans med berörda stadsdelsnämnder, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och exploateringsnämnden, arbeta med att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Exploateringsnämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med implementering av ekosystemtjänster och grönytekomensation i stadens verksamheter (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten Avfall AB ta fram ett program för avfallshantering i stadens offentliga rum (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska genomföra enkäten Miljö och miljövanor i Stockholm (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska, i samverkan med berörda nämnder och bolag, delta i arbetet med att förbättra planeringen för förskole- och skolgårdar (2.5)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda en gemensam hantering av satellitserveringar (3.2)	2016-01-01	2016-04-30
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

12. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceämnden

Stockholm ska vara en jämlik och hållbar stad som tillhandahåller god service till invånarna och har höga ambitioner inom klimat och miljö. Stockholms stad använder upphandling som ett medel att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. Stockholmarna ska uppleva att de får service av hög kvalitet, där invånarnas behov av service står i centrum.

Nämndens uppgifter

Serviceämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder ska serviceämnden ansvara för stadens ekonomi- och löneadministration med vissa tilläggstjänster, kontaktcenter, gemensam växel, concurrenupphandling, administration av EU-projekt, kontrakts- och hyresadministration, rekryteringsstöd, konsultstöd för lokalprojekt samt administration av sommarkoloni- verksamhet med mera. Inom ramen för sitt uppdrag ska nämnden arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder till förmån för kärnverksamheterna. Serviceämnden ska även erbjuda upphandlingstjänster, statistiska uppgifter från lönesystemet för uppföljning samt tjänster inom pensions- och försäkringsområdet. Dessa kan beställas från andra nämnder och bolag mot ersättning. Nämnden kan på eget initiativ erbjuda nämnder och bolag fler administrativa tjänster, mot ersättning.

Kommunstyrelsen ska i samarbete med serviceämnden regelbundet följa upp och utvärdera effektivitet och ekonomi för de tjänster som är överförda till serviceämnden. Uppföljningen ska omfatta servicenivåer, kundnöjdhet, uppföljning av indikatorer, processeffektivitet och kostnadsminskningar.

Serviceämndens verksamhet är intäktsfinansierad. En prislista tas fram över tillhandahållna tjänster i samråd med kommunstyrelsen. Serviceämnden tecknar därefter avtal med respektive nämnd. Ersättningen för verksamheten får inte överstiga serviceämndens självkostnad för den beställda verksamheten. Stadens totala kostnader för de uppgifter serviceämnden övertagit ska minska. Det är även viktigt att prissättningen inte avviker markant från marknaden i övrigt och att det råder lika villkor mellan nämnden och dess enskilda konkurrenter. Nämnden ska löpande kommunicera de aktuella serviceavtalen till nämnder och bolag för att det ska vara tydligt vad de kan förvänta sig.

Kontaktcenter Stockholm ska aktivt utveckla och presentera de tjänster som erbjuds.

Personer med funktionsnedsättning ska på ett enkelt sätt kunna kommunicera med Stockholms stad. Det är viktigt att Kontaktcenter har kunskap och kompetens kring de tekniska hjälpmedel som används av personer med funktionsnedsättning.

Nämnden genomför stadens centralupphandlingar på uppdrag av kommunstyrelsen. Medel för detta reserveras under kommunstyrelsen. Omfattningen av detta uppdrag ska preciseras i avtal mellan kommunstyrelsen och serviceämnden.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	0,0	0,0	0,0	0,0
Drift och underhåll	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0

Budgeten för 2016 är oförändrad jämfört med 2015.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet
- Stockholms miljö är giftfri
- Energianvändningen är hållbar

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Servicekommittén ska vidareutveckla Kontaktcenter Stockholms service så att stockholmarna och de företag som vill verka i staden får ett snabbt och professionellt bemötande, en enklare och tydligare kanal för information och lättillgänglig kvalificerad service. Informationen ska vara tillgänglig med särskild hänsyn till människor med funktionsnedsättning och ska ges på flera språk.

Kontaktcenter Stockholm är intäktsfinansierat för att tydliggöra i vilken utsträckning kontaktcenter avlastar nämnderna med ärenden. Det ska vara tydligt för nämnderna vad de betalar för och att det finns möjlighet att påverka volymerna. Kontaktcenter ska utvecklas och fler nämnder och bolag ska använda sig av tjänsten.

Stockholmarnas frågor och ärenden varierar under året utifrån tidpunkt och behov. För att öka kvaliteten i servicen via webben ska den centrala webbfunktion fortsatt utvecklas vid Kontaktcenter, som löpande uppdaterar webben med fokus på gemensamma kundtjänstfrågor där stora volymer finns.

Nämnden ska arbeta vidare med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Det är viktigt att finansiering och prissättning av servicenämndens tjänster utformas så att kostnadsmedvetenheten ökar och fortsatta effektiviseringar genomförs. Differentierad prissättning ska, i samråd med kommunstyrelsen, tillämpas och vidareutvecklas. Detta för att dels säkerställa överensstämmelse mellan prissättning och verklig kostnad, dels för att ge incitament till stadens nämnder att använda effektiva administrativa system samt minimera manuell hantering. Jämförelser med liknande organisationer för gemensam service är nödvändig för att mäta nämndens effektivitet och ge inspiration till att utveckla metoder vilka kan användas för att påverka prissättningen av tjänsterna.

Lean-metodikerna ska användas för nämndens fortsatta effektiviserings- och förbättringsarbete. Metoden används med syfte att öka kundvärdet, eliminera icke värdeskapande aktiviteter och ta tillvara medarbetarnas kompetens i det fortlöpande förbättringsarbetet.

Servicenämnden kan även erbjuda de nämnder och styrelser som önskar andra tjänster som ansluter till nämndens grundutbud. Som ett resultat av genomförandet av en koncerngemensam upphandling av nytt ekonomisystem ges stadens bolag möjlighet att i större utsträckning nyttja de olika tjänster som nämnden erbjuder. Servicenämnden ska erbjuda stöd och stärka de mindre upphandlingsfunktionerna som ligger på andra nämnder. Detta för att säkra kvaliteten i de upphandlingar staden genomför.

Servicenämnden ska utreda förutsättningarna för en stadsgemensam funktion för återanvändning av möbler och inventarier inom stadens verksamheter. Utgångspunkten ska vara att ett testprojekt ska kunna starta under 2016.

Servicenämnden är en viktig del i stadens arbete med att använda offentlig upphandling som ett styrmedel för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Staden ska medverka till ett hållbart samhälle där såväl miljö-, klimat- och sociala krav är lika självklara delar som gynlandet av små och medelstora företag samt innovationsupphandlingar.

De anställdas rättigheter ska värnas och utvecklas genom att staden alltid ska ställa krav på hållbarhet i enlighet med det nya *Upphandling- och inköpsprogrammet*. Upphandlingsfunktionen på serviceförvaltningen ska stärkas för att öka den strategiska styrningen av de centrala upphandlingarna. Som utgångspunkt ska centrala upphandlingar göras av servicenämnden. Servicenämnden ska använda stadens egna resurser och specialistkompetenser (MR-kansli, kemikaliecentrum etcetera) för att utveckla upphandlingsverksamheten.

För att stadens leverantörer ska kunna bidra med innovativa lösningar för stadens behov ska kommunstyrelsen tillsammans med servicenämnden kartlägga och pröva tidiga dialoger vid offentlig upphandling.

Nämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och exploateringsnämnden utreda förutsättningarna för samlastning av stadens egna varuleveranser, med målet att projektet ska vara igång senast 2018.

En viktig strategisk satsning för staden är att skapa en sammanhållen process för e-handel. Det vill säga it-stöd i en heltäckande kedja från att fånga upp verksamhetens behov inför en upphandling till avtalsuppföljning. För att få ihop en heltäckande kedja behöver staden ett nytt centralt avtalssystem som kan kopplas ihop med inköpssystemet och på detta sätt skapa förutsättningar för en effektiv styrning och uppföljning. Kommunstyrelsen ska därför i samarbete med servicenämnden påbörja upphandling och implementering av ett nytt centralt avtalssystem för stadens nämnder och bolagsstyrelser.

För att skapa goda förutsättningar och former för nämndens strategiska utvecklingsarbete ska under året ett strategiskt råd inrättas där representanter från stadsledningskontoret och servicenämnden ska ingå. Vidare ska kommunstyrelsen göra en genomlysning och utvärdering av nämndens intäktsmodell.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelse från ställda kemikaliekra	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatoriska nämndindikatorer				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	Andel invånare som är nöjda med service och bemötande hos Kontaktcenter Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden får i uppdrag att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Servicenämnden och trafiknämnden ska lämna en lägesrapport till kommunstyrelsen om utredningen av förutsättningarna för samlastning av stadens egna varuleveranser, som görs i samarbete med servicenämnden och exploateringsnämnden (2.2)	2016-01-01	2016-04-30
Servicenämnden ska utreda en funktion för återanvändning av möbler och inventarier inom stadens verksamheter. Ett projekt ska genomföras för att prova funktionen (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden inrätta ett strategiskt råd avseende i huvudsak verksamhetsområdena ekonomi, lön, upphandling och Kontaktcenter (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med servicenämnden genomföra en utvärdering av nämndens intäktsmodell (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Servicenämnden ska fortsätta implementeringen av ärendehanteringssystem inom hela nämnden (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Servicenämnden ska formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet och på aggregerad nivå för nämnden som helhet (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Servicenämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Servicekommitténs verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av kommitténs beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med servicekommittén påbörja upphandling och implementering av ett centralt avtalssystem (4.8)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska tillsammans med servicekommittén kartlägga och pröva tidiga dialoger vid offentlig upphandling (4.8)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

13. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Servicekommittén** godkänns.

Socialnämnden

Oavsett var du växer upp eller med vilka förutsättningar du börjar ditt liv ska du som stockholmare ha möjlighet att färdas väl genom livet. Socialtjänsten ska vara hållbar, jämställd, tillgänglig och likvärdig. För att förebygga sociala problem ska fokus ligga på det förebyggande arbetet samt tidiga insatser och åtgärder. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetssituation ska förbättras. Frihet från våld är en mänsklig rättighet. Staden ska stärka stödet till kvinnojourer och även utveckla arbetet för att angripa våldets ursprung. Hemlösheten ska minska och trösklarna för att få fast bostad ska sänkas. Gömda eller papperslösa människor ska erbjudas insatser utifrån sina mänskliga rättigheter. Socialtjänsten ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors aktiva deltagande i samhällslivet.

Nämndens uppgifter

Socialnämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande stöd och service till personer med funktionsnedsättningar (psykiska och fysiska), socialtjänstens barn- och ungdomsverksamhet, missbrukarfrågor, ekonomiskt bistånd, hemlöshetsfrågor och samarbete med frivilligorganisationer på det sociala området. Nämnden ansvarar även för kommunövergripande frågor rörande drog- och brottsförebyggande arbete, tillståndsrådgivning vid utskänkning av alkohol och övriga uppgifter enligt alkohollagen och alkoholförordningen samt dödsboutredningar. Stadens forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område (FoU) ligger också inom nämndens ansvarsområde. Socialnämnden ansvarar för socialt arbete som exempelvis familjerådgivning, hemlöshet, jourverksamhet, skyddade boenden och uppsökande arbete. Socialnämnden ansvarar för branschråd med utförare inom funktionshinderområdet. Insatser mot våld i nära relationer är en grundläggande kommunal skyldighet.

Socialnämnden har en samordnande och övergripande roll och ska bidra till utveckling av socialtjänsten i staden och medverka till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Nämnden ska verka för människors möjligheter till ökad självständighet. Nämnden utarbetar riktlinjer för socialtjänsten i staden och ska även följa upp stadens samlade socialtjänstverksamhet. Socialnämnden ansvarar även för uppföljning av SHIS Bostäders hotellhemsverksamhet.

Nämnden säljer tjänster, bland annat institutionsvård för barn, ungdomar och vuxna personer i missbruk till stadsdelsnämnderna. Nämnden ansvarar för ett antal specialistfunktioner såsom rådgivning till personer med missbruksproblematik samt handlägger frågor om tillsyn och tillstånd för alkoholserving i stadens restauranger. Inom nämndens ansvarsområde finns också bedömningskansliet för omsorg om personer med funktionsnedsättning och förmedlingsgruppen. Nämnden samverkar med ett stort antal frivilligorganisationer inom det sociala området och ansvarar för att ge organisations- och föreningsstöd till dessa. Nämnden ska också ingå partnerskapsavtal med vissa föreningar enligt modellen för Idéburet offentligt partnerskap, IOP. Nämnden har kommunövergripande ansvar för verksamhetsutveckling inom området budget- och skuldrådgivning. Nämnden ansvarar också för boende och insatser enligt socialtjänstlagen för ensamkommande flyktingbarn.

Socialnämnden har, genom sitt kommunövergripande ansvar för omsorg om personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning, ansvar för att genomföra upphandlingar samt uppföljningsansvaret för avtal utifrån LOV som rör detta verksamhetsområde.

Staden ska ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet utifrån den övergripande utgångspunkten om att Sverige ska vara en fristad för dem som flyr undan förföljelse och förtryck. Socialnämnden ansvarar för erbjudande om boende, praktiskt stöd, initialt ekonomiskt bistånd och initial samhällsintroduktion till nyanlända flyktingar som kommer till staden enligt överenskommelse om mottagning från anläggningsboende. Socialnämnden ska för detta ändamål under 2016 inrätta ett etableringskontor, där ansvaret för mottagandet enligt avtal ska ligga. Etableringskontoret ska också vara en resurs för stadsdelsnämnderna i deras arbete med nyanlända som bosätter sig i Stockholm på egen hand. Socialnämnden ska se över möjligheten att i samarbete med frivilligorganisationer medverka till uppstart av ett särskilt boende för hbtq-flyktingar.

Förslag till budget 2016 och plan för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 174,6	-1 243,5	-1 233,5	-1 233,5
Drift och underhåll	-1 174,6	-1 243,5	-1 233,5	-1 233,5
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	397,8	397,8	397,8	397,8
Netto	-776,8	-845,7	-835,7	-835,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1,7	-4,7	-4,7	-4,7
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,7	-4,7	-4,7	-4,7

Budgeten för 2016 ökar med 68,9 mnkr jämfört med 2015. Förändringen utgörs bland annat av medel till kommunalisering av hälso- och sjukvård inom LSS om 45 mnkr samt stöd till fattiga EU-medborgare om 10,3 mnkr. Övriga förändringar framgår av bilaga 2.

Socialnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 10,2 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Nämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning beroende på kön.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

I takt med stadens befolkningsutveckling bedöms antalet personer i behov av stöd och insatser kopplade till området att öka. Under perioden 2011-2014 ökade anmälningar om barn som misstänks fara illa med cirka 60 procent i Stockholm. Även andelen anmälningar där beslut om att inleda utredning ökade från 40 till 54 procent under samma period. Antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-17 år har ökat med näst-

an 9 procent under åren 2009 till 2014. Mot bakgrund av att antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6-17 år förväntas öka i staden även under de kommande åren är bedömningen att antalet anmälningar och ansökningar avseende barn som far illa kommer att öka även framöver.

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla
- Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva
- Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention
- Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Socialtjänst, sjukvård, polis, skola, förskola och det civila samhället arbetar tätt tillsammans för att förebygga att människor far illa och reagerar snabbt och effektivt om det ändå sker.

Socialtjänstens arbete grundas på respekt för den enskilde individens önskemål och val, där denne ska ha inflytande över och vara delaktig i utformandet av insatsen. Stadens verksamheter ska arbeta med evidensbaserade metoder och kunskapsbaserad praktik. Ett barnperspektiv såväl som ett genusperspektiv ska genomsyra allt arbete som nämnden gör. Personer som vänder sig till socialtjänsten ska bli bemötta på ett respektfullt och medmänskligt sätt. I arbetet med att fastställa faderskap och föräldraskap är det viktigt att ha ett tydligt barnperspektiv och att människor inte bemöts olika utifrån familjekonstellation, sexuell läggning och könsidentitet/könsuttryck. Socialnämnden ska därför se över riktlinjer, arbetssätt, information och processer för att förbättra hanteringen av dessa ärenden och säkerställa att barn på ett effektivt, likställt och rättssäkert sätt får sina juridiska föräldrar fastställda. Socialnämnden ska samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att utveckla och systematisera stadens arbete för mänskliga rättigheter, genom ett jämställt, normkritiskt och antirasistiskt angreppssätt. Socialnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger, som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Barn och unga

Barn och ungas rätt enligt barnkonventionen till delaktighet och inflytande samt rätt till relevant information framgår tydligt i socialtjänstlagen. Socialtjänstlagen slår fast att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet och ha inflytande utifrån ålder och mognad. Barns delaktighet i utredningsarbetet är ett viktigt utvecklingsområde som fortsatt ska prioriteras. Stadens socialtjänst ska ha fokus på att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och

R VII SoN:4

unga och vidareutveckla metoder för hur sådan dialog kan ske, avseende såväl enskilda som grupper av barn. Att lyssna på de barn och unga som berörs av socialtjänstens insatser är ett viktigt redskap i att utveckla verksamheten. Här kan Barnombudsmannens metod Unga direkt vara ett redskap. Socialnämnden ska även samarbeta med den kommunala barnombudsmannen i frågor som rör barns delaktighet och inflytande.

För att garantera kvalitet och rättsäkerhet i den sociala barn- och ungdomsvården måste de socialsekreterare som utreder anmälningar om barn och unga som far illa samt följer upp beviljade insatser ha goda förutsättningar för att göra ett bra arbete. En rimlig arbetsbörda är avgörande för detta och socialnämnden fortsätter därför med arbetet att, tillsammans med stadsdelsnämnderna, ta fram verktyg för att mäta och reglera arbetsbelastningen. Därutöver är tillgång till arbetsledning och handledning samt möjlighet att delta i kompetensutveckling några viktiga faktorer. Nämnden ska under verksamhetsåret fortsatt stärka arbetet för att socialtjänsten alltid ska hålla hög kvalitet och vara rättssäker. Socialnämnden ska inrätta ett specialistteam som ska fungera som en resurs för de stadsdelsnämnder vars barn- och ungdomsvård har vakanta tjänster eller som upplever tillfälliga arbetstoppar, med syfte att säkra en rättssäker handläggning och möjliggöra ett långsiktigt utvecklingsarbete. Insatsen är kortsiktig och kombineras med att förstärka grundbemanningen i stadsdelsnämndernas barn- och ungdomsvård liksom med ett stadsövergripande arbete för att förbättra socialsekreterares arbetssituation.

Barn och unga i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. I stadens riktlinjer för familjehemsvård har barnperspektivet förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga har förtydligats i hela handlägningsprocessen. För att säkra att barn och unga som placeras i familjehem får en trygg och säker vård och omsorg behövs ett fortsatt utvecklingsarbete av familjehemsvården, inte minst vad gäller rekrytering av familjehem som uppdragstagare. Stadsdelsnämnderna och socialnämnden ska fortsätta utveckla rutiner för tillsyn, uppföljning och utredning av familjehem och följa upp att stadens riktlinjer för familjehemsvård följs.

Socialnämnden ska fortsatt arbeta med att utveckla kvalificerade familjehem, bland annat genom utbildning och information till inspektörer och socialsekreterare i stadens socialtjänst. Socialnämndens rekrytering och handledning av jour- och familjehem ska stärkas. Fler familjehem ska kunna rekryteras och familjehem och jourhem som tar emot unga med omfattande problematik ska ges kompetensutveckling. För att underlätta obruten skolgång bör jourhemsplacering undvikas i ett jourhem som ligger så att avståndet till skolan blir betydligt längre än tidigare.

Mottagandet av de ensamkommande flyktingbarn som kommer till Stockholm ska hålla en hög kvalitet. Det finns behov av att fortsätta utöka antalet platser på såväl asyl- som PUT-boenden, och utbudet behöver anpassas utifrån barnens behov. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet med de ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen. Här har ungdomsjouren ett viktigt uppdrag i att arbeta uppsökande, och satsningen på socialsekreterare som arbetar särskilt med denna grupp fortsätter. Socialnämndens samarbete med näringslivet inom Advisory Board för ensamkommande flyktingbarn ska vidareutvecklas under 2016.

Enligt Migrationsverkets prognoser ökar antalet flyktingar inklusive ensamkommande flyktingbarn som kommer till Stockholm. Det är mycket viktigt att staden har en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för detta. Kommunstyrelsen ska därför skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stads-

delsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms stadshus AB i syfte att säkerställa detta.

För barn som far illa eller riskerar att fara illa är det viktigt att det finns ett bra samarbete mellan skola och socialtjänst. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsatt utveckla arbetssätt och arbetsformer inom socialtjänsten för att säkerställa ett bättre samarbete med förskola och skola. Tidiga insatser till barn och ungdomar i samarbete mellan socialtjänsten och skolan ska fortsatt stärkas. Barn och personal i förskola och skola ska känna till barnets rättigheter enligt barnkonventionen och vart de kan vända sig när rättigheter inte tillgodoses. Socialnämnden ska fortsätta samverka för ökad skolnärvaro och bättre skolresultat i utvalda grundskolor i ytterstaden för barn som riskerar att fara illa. Detta skolprojekt innebär elevstöd i 16 grundskolor i ytterstaden till hittills närmare 150 elever i högstadiet som fått särskilt stöd för att öka närvaron i skolan och förbättra sina skolresultat.

Barn i samhällsvård har samma rätt till en bra utbildning som alla andra barn. Socialtjänsten ska i dialog med skolorna verka för att placerade barn får relevant stöd att nå målen. Forskning visar att många familjehemsplacerade barn inte når skolans kunskapsmål. Därför är arbetet som görs i Skolfam en viktig del i att utveckla familjehemsvården. Tendensen hittills är att barnen utvecklas, får bättre självförtroende och bättre skolresultat genom modellen. Under 2016 ska två nya team startas, och totalt ska sex nya team tillkomma under mandatperioden. Samtidigt ska målgruppen vidgas så att även barn från staden som är placerade i familjehem och/eller går i en skola inom hela länet ingår.

Socialnämnden ska stödja och kvalitetssäkra stadsdelsnämndernas arbete med strukturerat föräldrastöd. Föräldrastödet ska anpassas efter de särskilda behov olika grupper kan ha. Föräldrar ska erbjudas föräldrastödsprogram i former som passar familjer med skilda levnadsvillkor i syfte att skapa jämlika förutsättningar till en god uppväxt för alla barn.

Placering enligt lagen om vård av unga, LVU, är den yttersta åtgärden när många andra insatser prövats och misslyckats. Behoven av institutionsplaceringar ska minska och barn och unga ska erbjudas mesta möjliga stöd utan stora intrång i barnens och familjens livssituation. Barns bästa ska alltid styra insatsen.

Socialnämnden ska fortsatt stärka stadens arbete mot barn- och ungdomsprostitution samt självskadebeteende. Arbetet med en gemensam strategi med landstingets psykiatri, som också ska gälla unga vuxna över 18 år, fortsätter under 2016.

Drog- och brottsförebyggande arbete

En snabb reaktion från samhället när en ungdom begår brott eller omhändertas berusad är viktigt för att tidigt kunna sätta in insatser och förhindra återfall i brott eller att den unge utvecklar ett missbruk. I detta arbete har föräldrasamtal som sker i nära anslutning till brottet eller omhändertagandet visat goda resultat. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämndernas preventiva insatser samt samla och sprida kunskaper om effektiva metoder. Arbetet med sociala insatsgrupper ska fortsätta och stadsdelsnämnderna förutsätts använda denna arbetsmetod där behov finns. Socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna ska arbeta koordinerat och samordnat med målgruppen 20-29 år.

Ungdomsjouren ska arbeta uppsökande mot unga som utsätts för människohandel och prostitution. Ungdomsjouren ska även arbeta med ungdomar under 16 år. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandahålla platser för ungdomstjänst.

Socialnämnden ska fortsatt bistå stadsdelsnämnderna i det förebyggande arbetet för att minska narkotikaanvändningen. För att öka närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas fortsätter satsningen på fältassistenter och motsvarande i tunnelbanan.

Stadsdelsnämndernas arbete med tillsyn av folköl- och tobaksförsäljningen hos näringsidkare är en viktig del i det förebyggande ANDT-arbetet (Alkohol, Narkotika, Doping och Tobak). Socialnämnden får i uppdrag att under året följa upp tillsynsarbetet i staden. Socialnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inom ramen för konceptet Levande Stockholm, utreda en gemensam hantering av så kallade sattelitserveringar, det vill säga uteserveringar som inte ligger i direkt anslutning till serveringsstället.

Missbruk och beroende

Under de senaste åren har antalet narkotikarelaterade dödsfall ökat i Sverige och Stockholms län står för hela den samlade ökningen. Denna utveckling måste brytas och nämnden ska intensifiera arbetet för att minska missbruket och dess skadeverklningar. Nämnden ska återkommande kartlägga missbrukets utbredning och former för att säkerställa träffsäkerheten i insatserna.

Fortsatta satsningar på att utforma och erbjuda kvalitativ och erfarenhetsmässigt god öppenvård som utgår från varje individs behov ska genomföras. Missbruksvården ska så långt som möjligt ske nära målgruppen genom decentraliserad och uppsökande verksamhet. Allt fler unga kvinnor har omfattande missbruksproblem, och därför är det särskilt viktigt att socialtjänsten utvecklar arbetssätt för att nå dessa. Det är också viktigt att staden utvecklar fler boende- och behandlingsinsatser som motsvarar behoven hos kvinnor med missbruksproblematik.

Stadens socialtjänst behöver stärka kunskapen och utveckla arbetsmetoder, stödinsatser och boenden i samarbete med landstinget för målgrupperna samsjukliga och unga vuxna i missbruk och beroende. Unga vuxna med etablerat missbruk behöver erbjudas kunskapsbaserade vård- och behandlingsinsatser som är anpassade till deras behov, även när det kräver längre behandlingstider och vistelser på behandlingshem. Det är viktigt att den vård som ges följs upp på ett systematiskt sätt, och att övergången mellan olika vårdformer fungerar smidigt. Här är samverkan med landstinget och Statens institutionsstyrelse av yttersta vikt. Socialnämnden ges i uppdrag att ta fram en modell för hur tvångsvård kan övergå i frivillig vård på ett tryggt och säkert sätt. Unga i riskzon och personer i tidigt skede av missbruk ska i större utsträckning erbjudas lättillgängliga insatser. Sprututbytesverksamheten fortsätter och stärks upp med socialsekreterare på plats. Socialnämnden ska tillsammans med landstinget utreda möjligheterna till att utöka antalet platser för sprututbyte.

Allt fler personer med missbruksproblematik får diagnosen neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Personer med samsjuklighet har ett utökat behov av samtidig vård och stöd från ett flertal myndigheter. Nämnden ska fortsatt utveckla former för samarbete mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för att forma insatser till denna målgrupp. Socialnämnden får uppdraget att utreda förutsättningarna för införande av ACT-team i staden. ACT-teamet hjälper vuxna med psykisk sjukdom och missbruk som har ett utökat behov av samtidig vård och stöd från ett flertal myndigheter.

Nämnden ska fortsatt utveckla barn- och föräldraperspektivet samt jämställdhetsperspektivet i missbruks- och beroendevården. Stadens arbete med stöd till anhöriga behöver fortsatt utvecklas. Stöd ska kunna erbjudas enskilt eller i grupp och ges utifrån evidensbaserade metoder.

Barn till personer med missbruk/beroendeproblematik är särskilt utsatta och insatser till dessa barn behöver säkras. Det fortsatta utvecklingsarbetet består i att utveckla rutiner och samverkansformer inom verksamhetsområden i socialtjänsten som rör myndighetsutövning och insatser för vuxna och utredningsenheter för barn och ungdomar för att kunna erbjuda adekvata stödformer. Barn till personer med missbruksproblematik ska alltid erbjudas stödgrupper. Sådana ska vara tillgängliga även under sommar- och vinterlov. Socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska säkerställa att alla barn i behov av stödgrupp har tillgång till detta. Nämnden ska delta i arbetet med utveckling och planering av boendeformer för äldre personer med missbruk.

Arbete mot hemlöshet

Staden ska förstärka sina insatser mot hemlöshet, vilket sker genom ett utvecklat förebyggande arbete, fler hyresrätter till rimliga hyror och genom riktade insatser såsom fler sovplatser för utsatta EU-medborgare. Staden har även sänkt trösklarna för att få en fast bostad.

Socialnämnden har ett ansvar att samordna, driva på och följa upp pågående och kommande insatser inom hemlöshet i enlighet med *Stockholms stads program mot hemlöshet 2014-2019*. Nämnden har under 2015 tagit fram en genomförandeplan som beskriver det praktiska arbetet för implementering av stadens hemlöshetsprogram. Fokus är utveckling av mer stadigvarande boendeformer och framförallt på utveckling av stödinsatser. Boendestöd och Case Manager (vårdsamordnare) är viktiga delar i detta arbete. Aktiviteter i genomförandeplanen kommer medföra att stadens socialtjänst i vissa delar behöver utveckla arbetssätt och metoder.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och nämnderna ska fortsatt prioritera det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande. I det arbetet är skuldrådgivning en viktig del. Inga barnfamiljer i Stockholm ska behöva vänta mer än en vecka på att få budget- och skuldrådgivning. Riktlinjer för vräkningsförebyggande arbete ska finnas och familjer där det finns barn ska prioriteras.

Familjer med osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp. Det ska finnas rutiner för förebyggande arbete när det gäller familjer och vårdnadshavare med barn. Fokus kvarstår på att minska hemlösheten bland unga genom bland annat Botorg för Unga vuxna. Rutiner för samarbete mellan stadsdelsnämnderna och Botorg för Unga vuxna ska finnas.

Tak över huvudet-garantin är en viktig del i stadens stöd till hemlösa. Denna stödverksamhet ska geografiskt spridas över staden och vara inriktad på att tillsammans med stadsdelsnämnderna och enheten för hemlösa verka för långsiktiga lösningar på den enskildes hemlöshet.

Hemlöshet är i grunden en bostadspolitisk fråga. De hinder som många möter idag för att få en fast bostad ska undanröjas. Det behövs fler hyresrätter som alla har råd att hyra och som passar olika familjekonstellationer. Arbetet med att motverka hemlöshet ska bygga på samarbete med frivilligorganisationer, aktuell forskning, beprövade erfarenheter och kunskaper hos personer med egen erfarenhet av hemlöshet.

Utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare söker sig till Stockholm vilket kräver insatser från stadens socialtjänst och andra berörda parter, bland annat i form av uppsökande verksamhet. Arbetet med att utveckla stödet till målgruppen ska fortsätta, bland annat ska råd- och stödverksamheten öka och fler alternativa sovplatser tas

fram. Socialnämnden samordnar berörda nämnders och styrelserns arbete för utsatta EU-medborgare. Arbetet ska genomföras i dialog och samarbete med frivilligorganisationer och andra hjälporganisationer samt med övriga berörda myndigheter. Staden ska medverka aktivt i det nationella och europeiska beslutsfattandet utifrån mål om att förebygga social utsatthet och att erbjuda ett värdigt stöd.

Budget- och skuldrådgivning

Arbetet med budget- och skuldrådgivning i staden behöver stärkas, med fokus på det förebyggande arbetet för att förhindra överskuldssättning. För detta behövs en tydlig struktur och systematik. Socialnämnden ska därför tillsammans med stadsdelsnämnderna under 2016 genomföra en översyn av hur stadens arbete med budget- och skuldrådgivning är organiserat och fördelat, med syfte att skapa ett mer likställt arbete över staden.

Insatser för att motverka våld

Stockholms stad har en nolltolerans mot våld. Insatser för kvinnofrid är ett grundläggande kommunalt uppdrag. Arbetet mot våld i nära relationer är fortsatt prioriterat. *Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014* antogs under 2012 och riktlinjer för personal inom socialtjänsten som möter våld i nära relationer antogs under 2014. Programmet har reviderats under 2015 och ska implementeras under de kommande åren. Syftet med programmet är att ta ett helhetsgrepp om arbetet mot våld i nära relation samt att säkerställa att arbetet mot våld är likställt över hela staden och omfattar såväl skydd och stöd till våldsutsatta och deras barn som insatser till våldsutövare. I programmet lyfts hedersrelaterat våld och förtryck fram som ett område där särskild kompetens och verkningsfulla insatser behöver utvecklas. I detta arbete är Origo en viktig resurs.

Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv i alla utredningar av vuxna som utsätts för våld alternativt vuxna som utövar våld, och socialtjänsten inleder alltid en utredning vid misstanke om att ett barn lever med våld i nära relation.

Stadens socialtjänst ska utveckla rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upptäcka våldet och hitta våldsutsatta. Det är därför viktigt att barn får information om sina rättigheter och om våld inom familjen. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Att erbjuda och ge insatser till personer som utövar våld är en viktig del i arbetet för att förebygga och motverka våld, exempelvis har det varit framgångsrikt att vända sig till män i deras roll som pappor för att motivera dem att upphöra med våldet. Därför behöver fler insatser till våldsutövare utvecklas. För att ytterligare kvalitetssäkra det stöd och de insatser som ges samt säkerställa den enskildes rättsäkerhet när denne får stöd från socialtjänsten behöver dokumentationen utvecklas.

Stockholms stad har en garanti på skyddat boende för kvinnor som bedöms ha behov av skyddsplacering. Kvinnor som bott på skyddat boende ska vid behov erbjudas stöd och hjälp till annat boende om de inte kan återvända till sitt ordinarie boende. Boendefrågan och tillgången till lägenheter behöver fortsatt prioriteras. Socialnämnden ska utarbeta långsiktiga och stabila förutsättningar för kvinnojourer, tjejjourer, skyddade boenden och mansmottagningar. Exempelvis genom tillgång till övergångslägenheter, långsiktiga partnerskap och utökat ekonomiskt stöd. Socialnämnden ska tillsammans med kvinnojourerna utarbeta rutiner för stöd till jourer som tvingas byta lokaler. Det är även viktigt med uppföljning, utvärdering och tydliga kvalitetskrav av dessa verksamheter. Kommunstyrelsen ska tillsammans med socialnämnden se över om anslagen till detta område bör särskiljas från andra verksamhetsområden. Utöver detta behövs

en modell som garanterar stöd till en bra skol- och förskoleverksamhet för barn som lever under skydd.

Även män som lever med kvinnor, personer i samkönade relationer och ickebinära transpersoner drabbas av våld i nära relationer. Arbetet med våld i nära relationer ska inkludera olika målgrupper och kompetensen kring detta bör stärkas hos berörd personal. Utsattheten för våld i nära relationer för personer med funktionsnedsättning behöver uppmärksammas tydligare. Relationsvårdscentrum-Sydost (RVCS) ges fortsatta medel för sin verksamhet och permanentas. Det är viktigt att RVCS även fortsättningsvis kan ta emot våldsutövare för behandling. Socialnämnden och stadsdelsnämnderna ska utreda var huvudmannaskapet bör ligga för RVCS. Staden bör även inrätta en mottagning och ett skyddat boende för våldsutsatta män.

Kvinnor som lever gömda i Sverige som papperslösa är en grupp som i större utsträckning än andra utsätts för våld, sexuella övergrepp och misshandel. Förövare utnyttjar det faktum att dessa kvinnor saknar rättigheter i samhället och oftast inte vågar anmäla till polisen. Kvinnojourerna ska ges förutsättningar att kunna ge skydd till papperslösa.

Socialnämnden ska inom sitt ansvarsområde arbeta med att motverka våldsbejakande extremism genom samverkan, kunskapsbyggande, metodutveckling, utbildning samt stöd. Arbetet sker genom ett stadsövergripande program.

Stadens insatser mot människohandel bör stärkas och socialnämnden ska under året utreda hur detta kan ske och hur arbetet bör organiseras.

Det behövs ett tydligt och samordnat stöd till personer som är motiverade att lämna en kriminell livsstil. Stadens insatser för avhoppare från grov kriminalitet och organiserad brottslighet centraliseras till socialnämnden. Årligen är det 1-5 personer som behöver bistånd i form av skyddat boende, försörjningsstöd med mera.

SHIS Bostäder

SHIS Bostäder ska tydligare möta socialnämndens och stadsdelsnämndernas behov av genomgångsbostäder för personer som är i behov av en tillfällig bostad eller mer varaktigt boende med visst boendestöd. SHIS ska utveckla dialogen med privata fastighetsägare och se dessa som en resurs i arbetet för att få fram fler bostäder.

De allmännyttiga bostadsbolagen ska årligen överlåta ett antal bostäder till SHIS Bostäder, samtidigt som krav ska ställas på privata byggherrar att göra detsamma i samband med nyproduktion. Kontrakten ska spridas geografiskt över hela staden. SHIS Bostäder ska i samband med tertialrapport 1 och verksamhetsberättelsen rapportera till socialnämnden hur många nya genomgångsbostäder som anvisats dem.

Det är i huvudsak socialtjänsten som ska hänvisa till genomgångsbostäder hos SHIS Bostäder. Skräddarsydda stödinsatser ska byggas upp utifrån ett nätverk runt hyresgästen. Boendestöd är ett viktigt verktyg för att fler ska klara av att ta över ett eget bostadskontrakt och för möjligheten att behålla en bostad. Tillgången till försöks- och träningslägenheter ska tillgodoses som tidigare.

Familjer med osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp. Idag lever ett antal barn på vandrarhem i Stockholm på grund av bostadslöshet. För att förhindra att barn lever långa perioder under sådana omständigheter behöver nämnden i samarbete med SHIS utveckla fler trygga ”mellanboenden” för familjer utan större sociala problem men som saknar bostad. Utgångspunkten är att barn inte ska behöva byta skola

R VII SoN:10

eller förskola vid flytt till ett tillfälligt boende. Socialnämnden ska tillsammans med SHIS Bostäder se över och utveckla tillgången på såväl tillfälliga som mer långsiktiga boenden för barnfamiljer som saknar fast bostad.

SHIS Bostäder har också ett viktigt uppdrag i att säkra stadens mottagande av flyktingar. Tillsammans med det nyinrättade etableringskontoret ska SHIS bistå de personer som kommer till Stockholm efter anvisning från Migrationsverket med en bostad. Verksamheten behöver utvecklas och utökas för att möta framtida behov.

SHIS bostäder ska utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta.

Socialpsykiatri

Möjligheterna till sysselsättning för personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ska förbättras. Den enskildes inflytande ska öka. Till exempel kan upparbetade kontakter med företagare i närmiljön åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med. Samarbetet mellan kommun och landsting för personer med psykisk funktionsnedsättning ska öka.

År 2010 infördes valfrihet inom socialpsykiatrin för insatserna boendestöd, bostad med särskild service, stödboende och sysselsättning. I samband med detta utformades en ersättningsmodell för utförarna som bygger på en fast ersättning i tre nivåer för samtliga insatsformer. Under 2015 påbörjades arbete med översyn av befintlig ersättningsmodell och detta arbete fortgår under 2016.

Socialnämnden har i samarbete med stadsdelsnämnderna och intresse-/brukarorganisationer tagit fram en handlingsplan för utveckling av socialpsykiatrin i staden de närmaste åren. Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Planering och genomförande ska utgå från handlingsplanen för utveckling av socialpsykiatrin.

Nämnden har ett ansvar för att vidareutveckla utrednings- och uppföljningsinstrumenten och den individuella uppföljningen samt att ge stöd och insatser som leder till ökad självständighet och att målsättningarna med insatserna uppnås. Socialnämnden ansvarar fortsatt för att sammanställa uppföljningen och utveckla kunskapsbaserade arbets sätt. I ansvaret ingår också att utbildning ska ske regelbundet samt att uppföljningsinstrumentet ska utvecklas vid behov.

Funktionsnedsättning

Alla, oavsett funktionsförmåga, ska ha rätt till full delaktighet. Alla människor i Stockholm har rätt att leva ett tryggt och utvecklande liv. Stödet till personer med funktionsnedsättning ska vara av hög kvalitet och biståndsbedömningen ska vara likvärdig över staden. Arbetet för att bygga bort enkelt avhjälpna hinder ska intensifieras. Staden ska införa tydliga sanktioner, som är kopplade till stadens riktlinjer om tillgänglighet. Det ska vara kännbart för alla aktörer som bygger, äger eller driver verksamhet i lokaler om de inte tar bort enkelt avhjälpna hinder. Information som publiceras på stadens webbplats ska vara tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning.

När omsorgsverksamheten för personer med funktionsnedsättning överfördes till kommunen 1994 undantogs hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården har sedan dess styrts av en principöverenskommelse mellan landsting och kommun. Denna upp-

görelse slutade att gälla den 1 oktober 2015 och Stockholms läns kommuner tar då över verksamheten från Stockholms läns landsting. Finanseringen görs via en skatteväxling på 2 öre vilket ger staden 45,0 mnkr i ökade skatteintäkter. Fram till och med den 31 december 2017 kommer utförandet av hälso- och sjukvården att organiseras under socialnämnden och bedrivs i projektform. I och med att socialnämnden kommer att bedriva verksamhet i samtliga regiformer tillförs också socialnämnden hela summan som skatteväxlingen ger och har också det fulla ansvaret för denna verksamhet under projektiden.

Socialnämnden ska arbeta med målgruppen yngre demenssjuka och driva projektet ”Stödinsatser till personer yngre än 65 år med demenssjukdom, deras anhöriga och barn.” Projektets mål är att personer under 65 år med demenssjukdom, tillsammans med närstående och barn får de stödinsatser de har behov av, i tid och i tillräcklig omfattning. Information ska spridas om att anhörigstöd ska erbjudas närstående till personer med funktionsnedsättning.

Staden har brist på bostäder med särskilt stöd och service, och arbetet för att få fram fler ska intensifieras. I samband med bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst 5 procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning. I områden där det helt saknas gruppboendestäder ska möjligheten att bygga sådana prövas i varje byggprojekt oavsett storlek. För att stärka utbyggnadsprocessen och komma närmare de enskilda projekten överförs ordförandeskapet för ”Genomförandegruppen för utbyggnad av särskilda boendeformer för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning” från kommunstyrelsen till socialnämnden.

Det är viktigt att i arbetet för fler LSS-bostäder se på olika boendalternativ. Som komplement till gruppboenden bör staden möjliggöra lösningar utifrån brukarens situation och behov av exempelvis eget boende. En central del i detta är att se över ersättningsystemet och därigenom kunna skapa incitament för en större bredd av boendalternativ. Därför får socialnämnden i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen göra en sådan översyn under året. Dessutom bör behovet av vård- och omsorgsboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS utredas.

Dokumentationsverktyget DUR (Dokumentation, Utvärdering, Resultat) ska implementeras inom funktionshinderområdet. Arbetet med att stärka barnperspektivet i handläggningen av barn med funktionsnedsättning ska fortsatt utvecklas. Ett barnperspektiv, och barnets eget perspektiv, ska vägas in i alla bedömningar. Kunskap och metoder för att öka delaktigheten i handläggningen och under genomförandet av insatser till personer med funktionsnedsättning ska vidareutvecklas. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhörigstöd. Kunskap om intersektionalitet, det vill säga förståelsen för hur olika normer samverkar, är central för att kunna ge ett bra stöd. Kompetens kring dessa frågor ska utvecklas och spridas i organisationen.

Personer med funktionsnedsättning ska på ett enkelt sätt kunna kommunicera med Stockholms stad. Det är viktigt att Kontaktcenter har kunskap och kompetens kring de tekniska hjälpmedel som används av personer med funktionsnedsättning.

Ekonomiskt bistånd

Samtliga stadsdelsnämnder ska använda evidensbaserade instrument för bedömning både vid nybesök och vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Socialnämnden ska fortsättningsvis främja användandet och utvecklingen av detta arbete så att biståndsta-

R VII SoN:12

garna ska kunna erbjudas ett till deras situation anpassat stöd och behoven av försörjningsstöd ska minska. Stadens arbete med ekonomiskt bistånd ska utgå från ett tydligt barnperspektiv. Barnkonventionens ställning ska stärkas i stadens arbete och barns behov ska särskilt beaktas när föräldrar söker bistånd. Barn till papperslösa har rätt till en skälig levnadsnivå. Utifrån socialnämndens översyn av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd ska staden implementera arbetssätt där de grundläggande behoven hos dessa barn kan mötas. Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för att kunna bevilja extra bidrag till barnfamiljer under sommarloven.

Socialnämnden ska verka för att stadsdelsnämndernas arbete med ekonomiskt bistånd blir än mer transparent gentemot de sökande. I detta ingår att se över informationsmaterial och ansökningsblanketter, så att det är lätt för den som ansöker om ekonomiskt bistånd att förstå villkoren och lämna korrekta uppgifter. Detta, tillsammans med användandet av de bedömningsinstrument som tagits fram, ökar förutsättningarna för att rätt person ska beviljas rätt stöd och att felaktiga utbetalningar kan förebyggas. Vidare ska socialnämnden verka för att tiden från misstanke om felaktig utbetalning tills det att en utredning inleds kortas, samt att uppföljningen av beslutade återkrav förbättras.

Rehabiliterande insatser för mottagare av ekonomiskt bistånd ska utvecklas med avsikt att människor ska kunna återgå i arbete. Stadens avsikt är att under 2016 ingå i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (FINSAM). En prioriterad uppgift för förbundet bör bli att utforma rutiner som innebär att personer med ekonomiskt bistånd ges det samordnande stöd de behöver och är berättigade till.

Goda förutsättningar för socialt arbete

De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på socialtjänsten. Den höga rörligheten bland socialsekreterare och biståndshandläggare får effekter på kvalitet, kontinuitet och arbetsmiljö. För att säkerställa en rättssäker myndighetsutövning och trygga en god kompetensförsörjning ska socialnämnden och stadsdelsnämnderna ges förutsättningar att alltid erbjuda nya medarbetare en gedigen introduktion och stöd till medarbetare med kort erfarenhet i form av handledning och mentorskap. Det är även viktigt att medarbetarnas inflytande på arbetsplatsen stärks och att alla görs delaktiga i arbetet med att skapa en god arbetsmiljö.

Arbetet med att implementera den handlingsplan som socialnämnden tar fram bedöms på sikt förbättra arbetssituationen för stadens socialsekreterare och biståndsbedömare. Det kommer sannolikt att behövas vidare åtgärder för att stärka verksamheten och ge professionen goda förutsättningar för att utföra sitt arbete. Till exempel är en viktig åtgärd att se över hur stadens sociala system kan förbättras för att underlätta dokumentation och administration. Rekryteringen behöver stärkas, och utgångspunkten bör vara att staden ska kunna erbjuda en arbetsmiljö och en lönenivå som attraherar de mest kompetenta och erfarna socialsekreterarna. Socialnämnden fortsätter med arbetet att, tillsammans med stadsdelsnämnderna, ta fram verktyg för att mäta och reglera arbetsbelastningen.

En samordnare för uppdraget med kompetenssatsning har tillsatts. Projektet är tvåårigt och sker i samverkan mellan kommunstyrelsen, socialnämnden och stadsdelsnämnderna.

Socialnämnden behöver bättre leva upp till att medarbetarna på olika nivåer i organisationen ska spegla befolkningssammansättningen i Stockholm beträffande faktorer som kön och etnicitet. Arbetsplatser inom socialnämndens verksamhetsområde ska

vara föredömen vad gäller jämställdhet, mångfald, hbtq-kompetens och tillgänglighet, såväl internt som i det professionella mötet med brukare och invånare.

Kunskapsbaserad socialtjänst

För att möjliggöra satsningar på förebyggande insatser, utöver dem i ordinarie driftsbudget, har staden under 2015 inrättat en fond för sociala investeringar. Tidiga och väl definierade sociala satsningar kan leda till mänskliga och ekonomiska vinster liksom till att resurser frigörs för ytterligare förstärkningar i välfärden. Socialtjänsten, skolor och förskolor har goda möjligheter att identifiera möjliga sociala satsningar som kan återbetala sig i form av minskade kostnader längre fram.

Socialnämnden ska fortsatt samordna arbetet med att införa evidensbaserad praktik i det sociala arbetet inom stadens alla verksamheter. Evidensbaserade metoder är viktigt för att kunna mäta och utvärdera socialtjänstens insatser. Det är också viktigt att resultaten från forsknings- och utvecklingsprojekt sprids i stadens verksamheter. Socialnämnden ska även arbeta för att samarbete med andra myndigheter utvecklas.

Medarbetare inom verksamhetsområdet individ- och familjeomsorg inklusive sociopsykiatri samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning har fortsatt behov av kompetensutveckling. Staden fortsätter satsningen på kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Prioriterade områden är stöd till anhöriga, våld i nära relation, samverkansfrågor, barnperspektiv, MI (motiverande samtal), dokumentation inklusive utförardokumentation och bemötandefrågor i det sociala arbetet.

Utveckling av e-tjänster

Stockholms stad ska fortsatt vara ledande i den tekniska utvecklingen av e-tjänster och modernisering av socialtjänsten. Genom att webbaserad socialtjänst utvecklas online kan nya grupper nås. Detta är särskilt viktigt för att komma i kontakt med unga människor. Målet är uppsökande verksamhet på internet, kompetensutveckling för stadens medarbetare och utvecklande av en gemensam portal med polisen. Socialnämnden ska tillhandahålla e-tjänsterna BOSS (budget- och skuldrådgivning) och Ansökan om stöd och service för staden.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	35 %	35 %	35 %
	Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	25 %	25 %	25 %
	Andel ungdomar som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	90 %	-	90 %
	Andel ungdomar som i	55 %	-	55 %

R VII
SoN:14

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol			
	Andel ungdomar som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	90 %	-	90 %
	Antal hemlösa	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal anvisade bostäder för flyktingar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,9 %	1,9 %	1,9 %
	Andel vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,2 %	1,2 %	1,2 %
	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för att kunna bevilja extra bidrag till barnfamiljer under sommarloven (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för införande av ACT-team i staden (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med stadens budget- och skuldrådgivning (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över rutiner och arbetssätt för alkohol- och tobakstillsyn. Socialnämnden ska återkomma med förslag på åtgärder för hur arbetet kan utvecklas för att nå upp till en effektiv, likställig och rättssäker myndighetsutövning i hela staden (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska tydliggöra riktlinjer och ansvarsfrågor för försöks- och träningslägenheter (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med bostadsförmedlingen utreda om ideella organisationers försöks- och träningslägenheter ska övergå till stadens egna verksamheter samt utreda konsekvenserna av om all förmedling av försöks- och träningslägenheter sker via bostadsförmedlingen (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med berörda nämnder och bolag se över organiseringen av Bostads Först och träningslägenheter för att säkra ett hållbart stöd till de boende (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden identifiera lämpliga platser för tillfälliga akutboen-	2016-01-01	2016-12-31

R VII
SoN:16

den. I samband med detta ska också utredas vilken av stadens fastighetsförvaltande organisationer som bäst förvaltar dessa boenden (1.4)		
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och SoL kan säkerställas (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda en gemensam hantering av satellitserveringar (3.2)	2016-01-01	2016-04-30
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i detta samarbete och i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska se över riktlinjer, arbetssätt och processer för att förbättra hanteringen av ärenden som rör fastställande av faderskap och föräldraskap med syfte att människor inte ska bemötas olika utifrån familjekonstellation, sexuell läggning och könsidentitet/könsuttryck (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms Stadshus AB i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för flyktigmottagandet (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska, i samråd med socialnämnden, utreda om arbetet mot våld i nära relation ska ha ett särskilt anslag inom ramen för individ- och familjeomsorgen (4.5)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska utreda hur stadens insatser mot människohandel kan stärkas och hur arbetet bör organiseras (4.5)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnden genomföra en pilotstudie för att undersöka möjligheterna att använda Pict-O-Stat som metod för ökad brukardeltagande och inflytande för personer inom stadens LSS-verksamheter (4.6)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska utreda frågan om fler boendialternativ inom LSS. En central del i detta är att se över ersättningsystemet (4.6)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden och socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS (4.6)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

14. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Stockholm ska vara en stad för alla. Idag begränsar bostadsbristen stadens utveckling såväl som den begränsar stockholmarna. Därför måste takten i bostadsbyggandet öka och fokus ligga på hyresrätter med rimliga hyror. Målet är att bygga 40 000 klimatsmarta bostäder fram till 2020. Målet att öka byggnadstakten liksom planerandet av en jämlik, tillgänglig och hållbar stad ska genomsyra stadsbyggnadsnämndens arbete. Stadsbyggnadsnämnden ska verka för en miljövänlig, jämställd och modern stadsplanering inriktad på att minska stadens klimatpåverkan.

Nämndens uppgifter

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för fysisk planering i staden. Utöver nämndens huvuduppgift att effektivt ta fram planer och bygglov för nya bostäder ingår i detta ansvar övergripande planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö och infrastruktur. Detta innebär även ansvar för förverkligandet av översiktsplanen. Nämnden har myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning. Nämnden har hand om stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet samt inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken. Nämnden beslutar om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska enligt gällande lagstiftning handlägga ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-383,0	-424,5	-427,1	-427,1
Drift och underhåll	-383,0	-424,5	-427,1	-427,1
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	217,3	259,0	262,5	262,5
Netto	-165,7	-165,5	-164,6	-164,6
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-1,0	-2,0	-3,0	-3,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-1,0	-2,0	-3,0	-3,0

Budgeten för 2016 minskar med 0,2 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Investeringsbudgeten för 2016 ökar med 1,0 mnkr jämfört med 2015 och uppgår till netto 2,0 mnkr. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3.

Bostadsanpassningsbidraget för år 2016 är 95,0 mnkr.

Stadsbyggnadsnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman.

Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 4,2 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Energianvändningen är hållbar
- Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholm växer, inflyttningen till staden är stor liksom ambitionerna i bostadsbyggandet. Mellan 2010-2030 ska sammanlagt 140 000 bostäder byggas, en ökning med 27 procent jämfört med idag. Ett växande Stockholm kräver höga ambitioner vad gäller stadsplaneringens kvalitet. Stockholm ska vara en tät, urban och grön stad. Stadsdelar ska byggas ihop och den arkitektoniska kvaliteten ska vara hög. Den höga inflyttningen innebär också att planeringen inte bara kan fokusera på att bygga bostäder. År 2016 ska antalet bostäder i godkända/antagna detaljplaner öka till 7 000 för att nå de högt ställda målen.

Att befolkningen på tio års sikt beräknas växa med 17 procent och att antalet skolbarn växer snabbast innebär en utmaning för planeringen av skolor, bostäder, äldreboenden och boendemiljöer, liksom platser för idrott, kultur och föreningsliv. Stockholm ska vara en stad där alla kan bo, arbeta och leva.

En växande stad

Stockholm är en av Europas snabbast växande städer. År 2020 beräknas en miljon människor bo i Stockholms stad. Alla dessa nya stockholmare behöver en plats att bo leva. Stockholm ska bli en tätare stad. De nya kvarter och stadsdelar som växer fram ska vara urbana och stadsmässiga med en mångfald av upplåtelseformer. Det nya som byggs ska hålla hög kvalitet och det som redan är byggt ska förbättras. För att möjliggöra denna expansion ska stadsbyggnadsnämnden effektivt ta fram planer för nya bostäder, arbetsplatser, service och rekreationsområden.

Effektiva och transparenta processer är en nyckelfaktor för att klara bostadsbyggnadsmålet. Den sammanlagda tidsåtgången vinner på att alla berörda parter i staden är informerade och har möjlighet att påverka planerna på ett tidigt stadium. Det underlättar den fortsatta styrningen av processen fram till färdig bebyggelse, ökar möjligheten

att undvika misstag, och innebär en mer effektiv användning av stadens samlade kompetens. Därför ska stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden tidigt samråda med de nämnder och bolagsstyrelser som berörs. Stadsbyggnadsnämnden ska ha ett nära samarbete med de nämnder och bolagsstyrelser som ansvarar för skola, idrottsytor, omsorg och annan samhällsservice för att se till att stadsplaneringen karaktäriseras av ett helhetsperspektiv. Byggnation av exempelvis skolor och idrottsplatser ska in i ett tidigt skede i planeringen så att ändamålsenliga lokaliseringar kan erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska planera för att kunna möta och genomföra ett långsiktigt behov av skolor och idrottsanläggningar.

Nämnden ska fortsätta sitt arbete med att utveckla kommunikationen gentemot stockholmarna och gentemot andra nämnder och bolagsstyrelser i strävan att göra planprocessen mer demokratisk. God dialog i tidigt skede ska känneteckna både stadsbyggnadsnämndens kommunikation gentemot stockholmarna och gentemot andra nämnder och bolagsstyrelser.

En växande stad ställer krav på förmågan att prioritera. Nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin. Stadens finansiella resurser är begränsade. En god kostnadsmedvetenhet är därför avgörande varför ett ökat fokus ska läggas på detta. Stadens utgifter för exploatering ökar i samband med att tillgången på mark minskar. Antalet hyresrätter ska öka. Det är viktigt att stadsbyggnadsnämnden tidigt bedömer potentialen i projekten och att planeringen görs så att kostnader kan hållas nere, både i investeringskedet och i driftskedet. Detta är centralt inte minst för att möjliggöra en positiv utvecklingen i ytterstaden. Nämnden ska planera staden ur ett långsiktigt hållbart perspektiv, såväl socialt, miljömässigt som ekonomiskt.

Stadsbyggnadsnämnden ska verka för attraktiva och inkluderande offentliga rum, parker och gaturum i samband med exploatering. Särskilt fokus ska läggas på stadsmiljön i ytterstaden.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samband med verksamhetsplan tydligt redovisa hur nämnden tillämpar stadens investeringsstrategi i prioriteringen av detaljplaner, samt beskriva hur nämnden avser att beakta behovet av lägre investeringsutgifter och fokus på driftkostnadsperspektivet.

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska i samråd med trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla sin samlade produktionsplanering med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, stadsutvecklingsstrategierna i översiktsplanen och 2013 års Stockholmsförhandling. I detta arbete är miljö- och hälsoskyddsnämndens kompetens viktig för att säkerställa ett hållbart byggande. Planeringen ska ha ett genomförandeperspektiv och beakta målen för allmännyttans nyproduktion. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska delta i kommunstyrelsens arbete med att utveckla styrning och samordning av stadens bostadsbyggande.

Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa resurser för strategisk planering inom områden som skolplanering, förskoleutbyggnad, infrastrukturplanering gällande Sverigeförhandling, tunnelbaneutbyggnad, spårvägar med mera.

I samband med planering av statlig och regional infrastruktur såsom spår, vägar och kraftledningar ska stadsbyggnadsnämnden ha ett stadsövergripande perspektiv och involvera övriga berörda nämnder i remissvar och samråd.

Stadsbyggnadsnämnden ska vara delaktig i kommunstyrelsens arbete med samordning

och styrning avseende grönstrukturfrågor inom Stockholms stad.

Stadsbyggnadsnämnden kommer under året revidera översiktsplanen. Strategier för grönstrukturer och den gröna promenadstaden ska arbetas in i planen, Den nya översiktsplanen ska tydliggöra hur stadsplaneringen kan bidra till att minska segregationen, främja ett socialt hållbart Stockholm och en mer sammanhållen stad, samt ska utveckla ett tydligare barn- och jämställdhetsperspektiv. Planen ska också belysa hur en växande stad kan kombinera ett högt bostadsbyggande med ett strategiskt arbete för att säkerställa en ur alla aspekter uthållig stad. Översiktsplanen ska också formulera strategier utifrån den växande stadens stadsbyggnadsutmaningar. Det kan handla om kompletteringsbebyggelse i befintliga miljöer, som exempelvis i stadsnära småskalig bebyggelse, eller omvandling av företagsområden.

I den växande staden behövs grundläggande planering för viktiga grönytor och grönområden. Nämnden ska medverka i utredning och planering av naturreservat. Nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnder, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden se till att rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten. Målpunkter i naturreservaten ska utvecklas och reservatens möte med staden göras mer attraktiv och tillgänglig.

Pågående förhandling mellan staden och landstinget kring markfrågor, gränssnitt och finansiering kopplat till de avtal som tecknats bland annat om tunnelbaneutbyggnad har hög prioritet.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och Stockholm Business Region arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser, särskilt i Stockholms södra delar.

Ett växande Stockholm innebär fler gator, parker och anläggningar för staden att förvalta, vilket medför ökade drift- och underhållskostnader. Det är angeläget att stadsbyggnadsnämnden i planeringen säkerställer att lösningar väljs ur ett driftekoniskt perspektiv tillsammans med berörda nämnder och bolagsstyrelser. Samtidigt är det viktigt att gatorna även ges en tilltalande rumslig gestaltning och upplevs som attraktiva stadsgator.

Det är viktigt att staden så långt det är möjligt uppnår full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt. Detta förutsätter ett nära samarbete mellan stadens förvaltningar och genomarbetade avtal med Trafikverket och trafiknämnden i Stockholms läns landsting.

Ett högt bostadsbyggande

Det råder en omfattande bostadsbrist i dagens Stockholm. Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm såväl som för att garantera alla människors rätt till en bostad. Byggandet ska öka kraftigt och processerna ska gå snabbare. Hyresrätter och bostäder till grupper som står långt från bostadsmarknaden ska prioriteras. Med fler bostäder och god planering ska den geografiska segregationen motverkas. Nämnden ska arbeta för en blandning av upplåtelseformer i hela staden. Målet är att bygga 40 000 nya bostäder mellan 2014 och 2020 och 140 000 nya bostäder mellan 2010 och 2030. Minst hälften av det som byggs ska vara hyresrätter.

Ett kraftigt bostadsbyggande är nämndens främsta uppgift och planberedskapen ska därför stärkas ytterligare så att målen för bostadsbyggandet kan nås både på kort och på lång sikt. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med framför allt exploateringsnämnden skapa förutsättningar för den högre ambitionen i bostadsbyggandet. Antalet godkända och antagna detaljplaner ska vara på en fortsatt hög nivå och arbetet med att

effektivisera plan- och byggprocessen ska fortsätta.

Planer och projekt som kan genomföras i närtid och innehåller en betydande andel hyresrätter ska prioriteras i stadsbyggnadsnämndens arbete. Samtidigt ska stadsbyggnadsnämnden tillsammans med exploateringsnämnden säkerställa den långsiktiga tillgången till byggbar mark.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden som stadens bostadsbolag med flera fortsätter samverka kring utvecklingsfrågor runt planering och byggande. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska implementera det arbete som skett med att ta fram typhus och typplaner som är anpassade till Stockholms förhållanden. Målsättningen är att typhusen ska vara standardiserade. De ska tekniskt och gestaltningmässigt, inom vissa ramar, kunna anpassas till olika markförhållanden och olika områdets skiftande arkitektoniska karaktärer. Stadsbyggnadsnämnden ska medverka till att de första standardiserade husen ska kunna börja byggas senast under 2017.

Arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som staden har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för, som till exempel personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning, äldre, nyanlända och ensamkommande flyktingbarn ska intensifieras. I samband med bostadsexploateringsprojekt ska berörda nämnder pröva om projekten kan innehålla en andel om minst 5 procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning.

I områden där det helt saknas gruppboende ska möjligheten att bygga sådana prövas i varje större byggprojekt.

Planering med helhetssyn

Staden ska planeras utifrån ett helhetsperspektiv med målet att uppnå en tät, hållbar stad. När ny bebyggelse planeras ska övriga investeringskategorier, så som skolor och idrottshallar, vara en självklar del av den grundläggande planeringen.

Antalet barn i förskole- och grundskoleålder ökar. Detta ställer höga krav på utbyggnad av förskolor och skolor i alla större nybyggnadsprojekt. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska finna former för att effektivisera processen kring byggnation av skolor och förskolor i samverkan med stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, utbildningsnämnden och SISAB. Planering och byggande för dessa ändamål ska särskilt följas upp. Hög kostnadsmedvetenhet måste genomsyra detta arbete. I detta arbete ska även förskolornas och skolornas utemiljö beaktas. Nämnden ska under året ta fram riktlinjer för att säkerställa kvalitativa utemiljöer för förskolor och skolor.

Stockholm kommer även att få fler äldre i framtiden. Stadsbyggnadsnämnden ska bistå berörda nämnder och bolag i arbetet med att säkerställa behovet av äldreboendeplatser framöver.

Stadsplaneringen ska i ökad utsträckning ske genom områdesplanering, där detaljplaner utvidgas för att fånga in större utbyggnadsområden. Syftet är en mer kvalitativ planering och en bättre planerad stad. Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med övriga berörda nämnder ta fram och arbeta i enlighet med tydliga riktlinjer för områdesplanering och områdesanalys. Samråden ska utvecklas för att stärka dialogen och demokratisera processerna. Stadsbyggnadsnämnden ska i lämpliga projekt fortsätta med en så kallad omvänd planprocess för att uppnå en utökad medborgardialog i ett tidigt skede. Stadsbyggnadsnämnden ska pröva nya metoder för utvecklade processer och breddat och bättre inflytande. Syftet är en mer kvalitativ planering och en bättre plane-

R II SbN:6

rad stad. Till exempel kan processer där detaljplaner föregår markanvisningar prövas. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner. Detta syftar till att öka volymen i bostadsbyggandet, minska detaljstyrningen i detaljplanerna och skapa snabbare planprocesser. Ett första sådant projekt ska genomföras i Skärholmens stadsdelsnämndsområde, med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas. Omsorg ska läggas på att säkerställa kvaliteten av allmän platsmark, torg och stadsdelens parker och attraktiva stadsgator. I projektet ska nämnderna särskilt beakta områdena kring de stora vägar som går genom området i syfte att skapa levande gatumiljöer. Denna metod kan även prövas i andra områden i Stockholm, exempelvis i Vantör.

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska i samråd med trafiknämnden och andra berörda nämnder och bolagsstyrelser utveckla sin samlade produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, stadsutvecklingsstrategierna i översiktsplanen och 2013 års Stockholmsförhandling. Planeringen ska ha ett genomförandeperspektiv och särskilt beakta målen för allmännyttans nyproduktion.

Stadsplaneringen ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. I planeringen av nya stadsdelar såväl som kompletteringsbebyggelse ska ett jämställdhetsperspektiv inkluderas och redovisas. Detta innebär till exempel att i planeringen synliggöra och ta hänsyn till kvinnors resomönster samt att kartlägga och åtgärda otrygga områden i staden.

För att säkerställa att stadsplaneringen stödjer en socialt hållbar utveckling, ska det sociala perspektivet i tidiga skeden av planeringen stärkas. Stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden och trafiknämnden utveckla sociala konsekvensanalyser i bland annat områdesplanering. Stärkta samband, funktionsblandning och mötesplatser är viktiga aspekter att beakta i analysen. För att främja utvecklingen mot en sammanhållen stad får stadsbyggnadsnämnden ansvaret att leda ett utvecklingsområde inom kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Det är viktigt att barnets perspektiv utvecklas i stadsplaneringen. Planeringen av staden ska ha barnets bästa som en av sina utgångspunkter. För att säkerställa att barnens behov beaktas i all stadsutveckling ska barnkonsekvensanalyser användas inför varje beslut som rör stadsutveckling. Riktlinjer för barnkonsekvensanalyser ska implementeras.

Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa förutsättningar för utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser och kommersiella lokaler i nya utvecklingsområden i ytterstaden.

Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med trafiknämnden och exploateringsnämnden intensifiera arbetet med att hitta platser för snöupplag. Arbetet med att hitta fler etableringsplatser för snö i staden ska intensifieras och det ska finnas en beredskapsplan även för mycket stora snömängder.

Planering för en klimatsmart stad

Stadsbyggnadsnämnden har en viktig roll i planeringen av en klimatsmart stad. Därför ska nämndens arbete syfta till ett mer hållbart resande. I detta är arbetet med en bättre cykelinfrastruktur centralt. Goda, säkra cykelmöjligheter och säkra, funktionella cykelparkeringar ska integreras i planeringen. Det är viktigt att staden ytterligare fördjupar och intensifierar samarbetet och planeringen med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och regionens övriga aktörer i dessa frågor. Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt trafiknämnden ska skapa fler cykelparkeringar i

hela Stockholm.

Högt ställda energikrav ska gälla vid nyproduktion. Nya bostäder ska förbruka maximalt 55 kWh/m² med sikte mot 45 kWh/m² exklusive hushållsel. Energiträvorna vid byggprojekt ska följas upp och utvecklas i samverkan med exploateringsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ska möjliggöra solceller i nybyggnadsprojekt.

Staden ska tillämpa flexibla parkeringstal men hela tiden sträva efter att hålla så låga parkeringstal som möjligt. För student- och ungdomsbostäder behövs endast de bilparkeringsplatser som krävs ur tillgänglighetssynpunkt.

När det gäller arbetet med att förbättra Stockholms avfallshantering ska stadsbyggnadsnämnden vid ny- och ombyggnation sträva efter att byggföretag och fastighetsägare installerar fastighetsnära källsortering.

Stadens parker ska utvecklas med nya metoder för planering av grönområden. Nya parker ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Fler lekparker ska utvecklas och göras tillgängliga för barn med funktionsnedsättning. Särskilda insatser ska vidtas för att öka antalet träd i staden. Strategi för ekosystemtjänster och grönytekomensation ska implementeras. Det ska finnas goda möjligheter till stadsodling i Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden ska beakta effekter av ett förändrat klimat i sitt arbete och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning, samt sträva efter att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva miljövänligt och därmed minska sin klimatpåverkan.

Stadsbyggnadsnämnden ska utreda möjligheterna att föreslå eventuella förenklingar för att underlätta bygglovsprocessen för solceller.

Strategier för stadsutveckling

Stockholm ska byggas som en tät och urban stad med levande gatumiljöer gjord med vår tids innehåll och gestaltning. Arbetet med att koppla samman ytterstadens stadsdelar med varandra, med respekt för olika områdens arkitektoniska karaktär, och med omgivande kommuner genom en tätare och mer varierad bebyggelse och förbättrade kommunikationer, ska därför intensifieras. Utbyggnaden av staden ska ske enligt översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier. Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa förutsättningar för blandade funktioner i en och samma byggnad, utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden. Det är prioriterat att verka för ett ökat antal arbetsplatser i hela söderort.

Stadsbyggnadsnämnden ska verka för att stärka arkitektens roll och för en höjd arkitektonisk kvalitet i hela Stockholm, utan att förlänga plan- och bygglovsprocessen. Parametrar kan vara estetik, material, livslängd, multifunktionalitet, ytor mellan husen med mera.

För att behålla och utveckla Stockholms kompetens ska stadsbyggnadsnämnden, i samarbete med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsmyndigheten, ta fram småskaliga miljöspetsområden bestående av ett antal hus eller kvarter där det är möjligt att prova den absolut senaste miljötekniken och stadsplaneringen. Detta för att, i samarbete med forskare och näringslivet, erbjuda testområden som kan driva på utvecklingen och se till att Stockholm blir en världsledande miljöhuvudstad.

Byggande i goda befintliga kollektivtrafiklägen samt lägen där planering av nya kollektivtrafikförbindelser pågår ska prioriteras. I de fall det är möjligt bör bebyggelse

planeras på redan hårdgjorda ytor och mark som är lätt att exploatera.

Stadsbyggnadsnämnden ska inta en positiv och underlättande hållning till kompletteringsprojekt i innerstaden. Genom att ytterligare förtäta innerstaden, med hänsyn till områdets karaktär, kan många nya bostäder i centrala lägen skapas. I detta är möjligheten att bygga nya hyresrätter i områden som idag domineras av bostadsrätter prioriterat.

En övergripande Vision för City har antagits av kommunfullmäktige. Visionens övergripande mål är: attraktivare stadsmiljöer, fler bostäder och stärkt cityhandel. Visionen ska stärka stadsutvecklingsområdet den centrala staden.

Stadsbyggnadsnämnden deltar tillsammans med trafiknämnden i exploateringsnämndens arbete med att utveckla city. Inom arbetet ska den trafikplan som utarbetas av trafiknämnden samt det program som utarbetas av stadsbyggnadsnämnden vara vägledande i stadens prioriteringar. Stadsbyggnadsnämnden ska verka för att alla detaljplaner i så hög utsträckning som möjligt innehåller bostäder. Stadsbyggnadsnämnden ska delta i arbetet med att finna lösningar för medfinansiering från privata fastighetsägare som får uppenbar nytta då åtgärder genomförs och en strategi för medfinansiering från privata fastighetsägare ska tas fram skyndsamt. Stadsbyggnadsnämnden har ett särskilt uppdrag för att ta ett helhetsgrepp om utvecklingen av city, inte minst vad det gäller höjder och taklandskap.

När staden utvecklas är ytterstaden central. I detta ska stadsbyggnadsnämnden tillsammans med andra berörda nämnder och bolag initiera insatser såväl för att stärka lokala centra som kommunikationer och ny bebyggelse mellan olika stadsdelar. Det är också viktigt att ta hänsyn till och utveckla de unika karaktärer som finns i stadsdelarna, snarare än att tillämpa en vision om en likartad stenstad över hela staden.

Stadsbyggnadsnämnden ska förbättra förutsättningarna för nyföretagande, kultur- och föreningsverksamhet genom att lokaler för dessa ändamål planeras in vid ny- och tillbyggnation av stadsdelar, inte minst i gatuplan.

Utvecklingen av Söderstaden är en viktig del i att klara Stockholms mål för bostadsbyggandet under de kommande åren. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska se till att Söderstaden utvecklas till en modern och hållbar stadsdel med mycket god kollektivtrafiktillgång där det är naturligt att välja andra färdmedel än bil. Projektet ska bygga samman stadsdelar och skapa en modern stadsmiljö och samtidigt tillvarata områdets industrihistoriska värden. En god kostnadsmedvetenhet ska känneteckna planeringen.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och övriga berörda nämnder fortsätta planeringen av utvecklingen av Bromma och en framtida bostadsexploatering på nuvarande Bromma flygplats. Detta arbete ska göras med beaktande av den statliga utredningen om flyget i Stockholmsregionen som slutförs hösten 2016.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samverkan med trafiknämnden inleda ett arbete för att se över möjligheten att omvandla ett antal huvudgator till integrerade stadsgator.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda inrättandet av ett naturreservat inom den östra delen av Älvsjöskogen samt möjligheten att koppla samman östra och västra delen med en ekodukt. Syftet med utredningen är att relevanta delar av området blir naturreservat. Arbetet med att inrätta ett naturreservat inom Rågsveds friområde fortskrider. I

utredningarna ska ett tillskott av bostäder planeras. Planeringen ska ske med utgångspunkt i de blivande reservatens ekologiska kärnvärden och ske i samspel med närliggande stadsutveckling. Målsättningen ska vara att skapa ett attraktivt och tillgängligt möte mellan stad och natur där ekosystemtjänster tydligt integreras och planeras i gränsområdet till naturreservaten.

Trafiknämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kyrkogårdsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet för att utveckla Järvafältet som ett rekreationsområde. Nämnderna ska inventera de projekt som pågår på Järvafältet i syfte att utarbeta ett samlat grepp för parken. Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden och idrottsnämnden fortsätta arbetet för ett hållbart utomhusbad vid Eggebygård. Stadsbyggnadsnämnden ska även fortsätta planarbetet för en begravningsplats på Järvafältet.

Slussen är ett av de största och viktigaste infrastrukturprojekten i Stockholm. Då projektet är mycket komplext och stadens investeringar stora krävs det tät uppföljning och god kostnadskontroll. I det reviderade genomförandebeslut som kommunfullmäktige fattat beslut om står det att ett gestaltungsprogram ska tas fram i syfte att skapa en vacker offentlig miljö och värna siktlinjer. Detta arbete ska påbörjas under 2016.

Utvecklad dialog och hög servicenivå

Det är angeläget att stockholmare med intresse för stadens utveckling i större utsträckning erbjuds möjligheter att föra fram åsikter och idéer. Under året kommer en satsning på när demokrati och medborgarinflytande i bostadsplaneringen att ske. Syftet är att öka det demokratiska inflytandet. Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med berörda nämnder, i vissa exploateringsprojekt utveckla en utökad medborgardialog i ett tidigt skede. Nya metoder för dialog och samråd ska prövas i syfte att öka inflytandet och inkludera fler stockholmare och grupper som vanligtvis inte deltar i processen. Metoder för uppföljning och utvärdering av dialogprocesser ska utvecklas med särskilt fokus på vilka grupper som deltar i dialogerna samt vilka effekter delaktigheten har. De lärdomar som finns utifrån redan genomförda dialogprojektet ska tas tillvara. Återkoppling till de som deltar i dialogprocesser är en viktig del av arbetet med medborgardialog. I projekt där det är lämpligt ska nämnderna arbeta med att barn och unga inkluderas i samråden. Stadsbyggnadsnämnden ska särskilt arbeta för att öka deltagandet i samråden i ytterstaden.

Stadsutveckling ska kommuniceras och ske i dialog. Stockholmarna ska engageras i översikts-, områdes- och detaljplanering.

Stadsbyggnadsnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Stadsbyggnadsnämnden ska arbeta målmedvetet med utveckling av bygglovsverksamheten, utifrån såväl service som effektivitet. Nämnden ska i bygglovsärenden ha en problemlösande attityd och såväl utfästa som lagstadgade tider ska hållas. Genom ökad rådgivning och proaktivt informationsarbete ska bygglovstjänsten till stockholmarna öka. Nämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen, Stockholm Business Region och miljö- och hälsoskyddsnämnden utveckla den undersökning som riktar sig till näringslivet som följer upp stadens arbete med myndighetsutövning och service.

Nämnden ska följa upp detaljplanearbetet och områdesplanering utifrån tids- och kostnadsaspekter. Den upplevda servicegraden och effektiviteten ska öka och den faktiska handläggningstiden ska minska. Därutöver ska nödvändiga resurser läggas på arbetet med att handlägga anmälningar om enkelt avhjälpna hinder.

R II SbN:10

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska ytterligare stärka sitt samarbete. I synnerhet ska nämnderna arbeta aktivt med att korta tiden mellan markanvisning och påbörjat detaljplanearbete.

För att minska antalet överklagade detaljplaner samt för att effektivisera plan- och byggprocessen ska det vara tydligt vad som krävs för att detaljplaneunderlag och bygglovsunderlag ska vara fullständiga.

Stadsbyggnadsnämndens namnberedning ska utreda ett skyltprogram som markerar platser där viktiga personer för Stockholm verkat.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

Som ett led i arbetet med ett Stockholm som håller samman ska behovet av fördjupade analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt beaktas i uppföljningen av indikatorn Antal påbörjade bostäder.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	7 000 st	8 000 st	9 000 st
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i nya tunnelbanans influensområde	2 800 st	3 200 st	3 600 st
	Antal påbörjade bostäder i enlighet med tunnelbaneöverenskommelsen	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Genomsnittlig tid från start-PM till beslutad detaljplan, alla planer (månader)	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
	Antal godkända/antagna detaljplaner	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
2.2 Miljöanpassade transporter	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Andel stockholmare som har tillgång till park- och naturområden inom 200 m.	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stomnättrafik	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	76	77	78
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med trafiknämnden inleda ett arbete för att se över möjligheten att omvandla ett antal huvudgator till integrerade stadsgator (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040 (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska aktivt bidra och samarbeta med övriga nämnder och bolag för att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden och socialnämnden identifiera lämpliga platser för tillfälliga akutboenden. I samband med detta ska också utredas vilken av stadens fastighetsförvaltande organisationer som bäst förvaltar dessa boenden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden samt exploateringsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att större bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden genomföra ett projekt med enkla och flexibla byggrätter i Skärholmens stadsdelsnämndsområde med ambitionen att över 4 000 nya bostäder ska byggas (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska ytterligare stärka sitt samarbete. I synnerhet ska nämnderna arbeta aktivt med att korta tiden mellan markanvisning och påbörjat detaljplanearbete (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska utveckla arbetet och en metod för att ta fram större generella detaljplaner (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämndens namnberedning ska utreda ett skyltprogram som markerar platser där viktiga personer för Stockholm verkat (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska under året ta fram exempelsamlingar för solfångare och laddinfrastruktur för att underlätta bygglovsansökningar (2.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska, tillsammans med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, fortsätta arbetet med inrättandet av naturreservat i Årstaskogen och Årsta holmar samt Kyrkhamn (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska följa upp och analysera effekterna av nämndens taxa på exempelvis kostnadstäckningsgrad och effektivitet per verksamhetsområde (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska i samband med verksamhetsplan tydligt redovisa hur nämnden tillämpar stadens investeringsstrategi samt hur nämnden avser prioritera utifrån ett ökat driftkostnadsperspektiv (3.5)	2016-01-01	2016-01-31
Stadsbyggnadsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Nämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsbyggnadsnämnden ska utveckla medborgardialogen utifrån avrapportering av dialogprojektet (4.7)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

15. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

När Stockholm växer måste gång- cykel- och kollektivtrafik prioriteras och investeringar fördelas jämförbart. Biltrafiken behöver minska för att nå de nationella klimatmålen för vägtrafiken till 2030. Det ger en bättre miljö och en stad där framkomligheten ökar och nyttotrafiken kommer fram snabbare. Stombusstrafiken i innerstaden ska få fler egna körfält och ökad signalprioritering. Fler väljer att cykla och resurserna ska öka för att Stockholm ska bli en ledande cykelstad. Trafiksäkerheten ska prioriteras.

Nämndens uppgifter

Nämnden ansvarar för strategisk trafikplanering i staden, utveckling av trafiksäkerheten, trafik- och parkeringsövervakning samt för gatuskötsel och har investeringsansvar för gator, vägar och vissa parker. Som huvudman för allmänna platser och som väghållare ska nämnden samordna och utveckla stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet. Nämnden ansvarar även för skötseln av stadens samtliga träd på gatumark samt för markupplåtelse. Trafiknämnden ansvarar för utvecklingen av stadens torg, med undantag för saluhallstorg, de senare ligger inom fastighetsnämndens ansvarsområde.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 866,3	-1 873,2	-1 936,5	-1 997,8
Drift och underhåll	-1 356,5	-1 382,3	-1 398,2	-1 412,3
Avskrivningar	-340,4	-357,6	-389,0	-414,4
Internräntor	-169,4	-133,3	-149,3	-171,1
Intäkter	1 099,4	1 104,4	1 109,4	1 109,4
Netto	-766,9	-768,8	-827,1	-888,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-977,8	-1 012,5	-1 339,1	-1 244,5
Inkomster	13,8	74,5	50,6	5,0
Netto	-964,0	-938,0	-1 288,5	-1 239,5

Budgeten för 2016 ökar med 1,9 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2. Trafiknämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 5,0 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Investeringsbudgeten för 2016 minskar med 26,0 mnkr jämfört med 2015. Investeringsbudgeten framgår av bilaga 3. För att genomföra nämndens långsiktiga uppdrag tilldelas en investeringsbudget som långsiktigt uppgår till mellan 680,0 och 690,0 mnkr per år. Inom denna ska investeringar i cykelplanen inrymmas. Från och med 2015 har cykelplanen förstärkts med 300 mnkr vilket medför att den långsiktiga planen ökar med mellan 50,0 mnkr och 150,0 mnkr under åren 2016 till 2018.

För att uppfylla kommunfullmäktiges prioriteringar på kortare sikt uppgår nämndens utökade investeringsbudget under 2016 till 198,0 mnkr, 2017 till 458,5 mnkr och 2018 till 459,5 mnkr. Prioriteringar på kortare sikt syftar till att genomföra renoveringsåtgärder och förstärkningsarbeten av Sergels Torg för att säkra torgets bärighet och som förberedande åtgärder inför utbyggnaden av Spårväg City. I den utökade planen inryms projektets hela genomförandebudget. Därutöver tillkommer investeringsmedel för träsatsning och klimatsatsningar om sammanlagt 100,0 mnkr för perioden 2016-2018. Det förutsätts att övriga prioriterade projekt, såsom Brunkebergstorg med flera inryms i den långsiktiga investeringsplanen. Projektet med ny bro till Djurgården ska avbrytas.

Inom nämndens långsiktiga investeringsbudget ska inrymmas nya anläggningar som följd av den växande staden samt reinvesteringar för att bevara befintlig infrastruktur.

I samband med beslut om investering och reinvesteringar ska ett ökat fokus läggas på att analysera drift- och underhållskonsekvenserna. Syftet är att välja material, utformning och tekniska lösningar som är långsiktigt hållbara och som också gör det möjligt att hålla det rent och snyggt. Samtidigt är det viktigt att gatorna även ges en tilltalande rumslig gestaltning och upplevs som attraktiva stadsgator. För att utveckla en mer levande stad ska innovation och nyskapande lösningar utvecklas som klarar att kombinera driftseffektivitet med tilltalande rumslig gestaltning.

Nämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning utifrån kön. Beslut om investeringar vid trafikplanering ska ta sin utgångspunkt i ett genusperspektiv.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Transporter i Stockholm är miljöanpassade
- Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Den växande staden

För att klara framkomlighet och miljömål behövs åtgärder för att minska biltrafiken.

Stockholm ska ha ett välfungerande transportsystem med minimal klimatpåverkan, som gör att människor snabbt och enkelt kan röra sig i hela regionen. Vägutrymmet är begränsat och prioritet ska ges till kapacitetsstarka transporter. Staden ska prioritera gång, cykel, kollektivtrafik och nyttotrafik. För att nå målet att Stockholm ska ha en

fossiloberoende fordonsflotta till år 2030 behöver effektiva åtgärder vidtas för att främja teknikutveckling.

Trafiknämnden ska arbeta utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Målet är att skapa offentliga platser som är tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning, där alla i samhället kan känna sig välkomna och trygga. De offentliga rummen ska vara inkluderande och ska fungera som en mötesplats för alla stockholmare oavsett bakgrund.

Den växande staden ställer höga krav på planering av infrastruktur för att få ett väl fungerande trafiksystem. Näringsliv och stockholmare behöver transporter som är pålitliga, förutsägbara, trygga och säkra. Fram till år 2020 ska det byggas 40 000 nya bostäder och därför krävs ett tydligt infrastrukturperspektiv i planeringen av var dessa nya bostäder ska byggas. Inriktningen är att nya bostäder ska byggas i goda befintliga kollektivtrafiklägen, i lägen där ny infrastruktur planeras samt i lägen som möjliggör gång och cyklande som ett pendlingsalternativ. Det skapar goda förutsättningar för att nå framkomlighetsmålen. Nämnden ska arbeta utifrån investeringsstrategin och genomföra övergripande strategiska infrastrukturprojekt. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar.

Trafiknämnden ska delta i exploateringsnämndens och stadsbyggnadsnämndens arbete med att utveckla en samlad produktionsplanering med utgångspunkt från kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggandet, stadsutvecklingsstrategierna i *Översiktsplanen* och 2013 års Stockholmsförhandling (tunnelbaneöverenskommelsen).

Det är viktigt att se stadens trafiksystem som en helhet i den strategiska trafikplaneringen, både vad gäller olika trafikslag och utifrån att staden är en del i hela regionens trafiksystem. Förutsättningar och utveckling i en del av regionen påverkar ofta andra delar i den regionala infrastrukturen. I stadsutveckling är det viktigt att utbyggnad av kollektivtrafik, cykel- och övriga kommunikationsstråk mellan dessa sker samordnat med planering av ny bebyggelse för att skapa attraktiva, inkluderande och sammanhängande stadsmiljöer.

Trafiknämnden ska delta i stadsbyggnadsnämndens arbete med att se över möjligheten att omvandla ett antal huvudgator till integrerade stadsgator.

Befolkningsökningen leder till en ökad trängselproblematik som kan få samhällsekonomiska konsekvenser. För att lösa denna trängselproblematik sker, förutom prioritering av effektiva trafikslag, stora investeringar i ny infrastruktur. För att dessa prioriteringar och investeringar ska få rätt effekt behövs mätningar av trafikflöden och resvanor.

Exploateringsnämnden ansvarar för att leda det operativa arbetet med stadsutvecklingsområdet city. Trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden deltar i detta arbete. Inom arbetet ska den trafikplan som utarbetas av trafiknämnden samt det program som utarbetas av stadsbyggnadsnämnden vara vägledande i stadens prioriteringar. Strategi för medfinansiering från privata fastighetsägare ska tas fram skyndsamt. Brunkebergstorg ska utvecklas till en levande plats i city så att uteserveringar och kulturaktiviteter kan fylla delar av torget. Kulturarven i området ska värnas.

Kulturnämnden har övertagit driften av evenemangsverksamheten i Kungsträdgården. Trafiknämnden har tillsammans med kulturnämnden att besluta om upplåtelse utanför evenemangsplatsen, städning, renhållning samt parkskötsel i övrigt. Om beslut fattas om utveckling av Kungsträdgårdens evenemangsytor ska arbetet ske i samråd med kulturnämnden.

Teknikutvecklingen är en avgörande faktor för att nå ett hållbart transportsystem. För att nå målen bör fokus läggas på att stödja och främja teknikutveckling genom utvecklat samarbete med akademi och näringsliv för en fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur. Ett långsiktigt mål för Stockholms stad ska tas fram. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Stockholm Parkering AB samt övriga berörda bolag i staden deltar i arbetet. Trafiknämnden ska utreda förutsättningar för att skapa fler laddningsplatser i gatumiljö för normalladdning. Efterfrågan på biogas ökar samtidigt som andelen fossilgas i bränslet behöver minska. Staden ska arbeta för ökad användning av biogas med låg miljöpåverkan. Förutom teknisk utveckling av motorfordon behövs även förändrade resmönster, transportsnål planering och överflyttning till kapacitetsstarka transportslag. Nämnden ska verka för att uppnå målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040, samt att påbörja implementering av åtgärder utifrån Stockholms konkretisering av Fossilfrihet på väg (*SOU 2013:84*).

Trafiknämnden ska i sitt arbete beakta effekter av ett förändrat klimat och bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning. Stadens nya dagvattenstrategi ska användas vid planering och exploatering. Stadens driftorganisation behöver anpassas till de nya driftförutsättningar som en hållbar dagvattenhantering ställer. Fler anläggningar för lokalt omhändertagande av dagvatten ska anläggas. Stockholm Vatten AB ska påbörja pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar tillsammans med trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Parkering AB.

Dialog och samarbete för fortsatt utveckling

Samarbetet med trafiknämnden i Stockholms läns landsting, Trafikverket och övriga aktörer i regionen inom infrastrukturuområdet ska fördjupas. Ett effektivt transportsystem med god framkomlighet och tillgänglighet är viktigt i arbetet för en minskad miljöbelastning. Fungerande godstransporter är en förutsättning för en levande stad med konsumtion, handel och nöjen. Staden ska samverka med Stockholms läns landsting för rena och trygga resemiljöer. Trafiknämnden har uppdraget att leda stadens arbete i samarbete med Stockholms Hamn AB och andra berörda för att samverka med landstingets planering för utökad kollektivtrafik på stadens vatten. I arbetet ska särskilt beaktas att kollektivtrafikinvesteringar åligger landstinget.

Trafiknämnden ska följa samtliga stora utvecklings- och exploateringsprojekt, med start i tidigt skede, för att garantera att framkomlighetsfrågorna sätts i sitt sammanhang och inte försummas. Det gäller projekt som Slussen, Norra Djurgårdsstaden, Hagastaden och större detaljplanarbeten i till exempel Skärholmen och Brommaplan. Av samma skäl är det också angeläget att nämnden deltar i ett tidigt skede även i mindre utvecklings- och exploateringsprojekt som berör platser med större flöden av gång-, cykel-, kollektiv- eller biltrafik.

Nämnden ska medverka i den förberedande planeringen för en framtida bostadsexploatering på nuvarande Bromma flygplats. Planeringen med övergripande frågor för områdets stadsutveckling, trafik och kopplingar till omkringliggande bebyggelse fortsätter.

Kommunstyrelsen ansvarar med stöd av trafiknämnden för att leda och samordna förhandlingar om genomförandeavtal för transportinfrastrukturprojekt med Trafikverket och trafiknämnden i Stockholms läns landsting. De nya bostäder som planeras kräver insatser i både ny och gammal infrastruktur. Det kräver i sin tur god trafikplanering och ett nära samarbete mellan trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden. Staden ska, så långt det är möjligt, uppnå full kostnadstäckning för nedlagt arbete i stora infrastrukturprojekt.

Pågående förhandling mellan staden och landstinget kring markfrågor, gränssnitt och finansiering kopplat till de avtal som tecknats, bland annat om tunnelbaneutbyggnad, har hög prioritet.

Trafiknämnden ska när det behövs inkludera medborgardialog i sitt arbete, det gäller särskilt när det gäller att utveckla offentliga platser där många vistas och i anslutning till förskolor och skolor. Trafiknämnden ska även medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna.

Trafiknämnden ska delta i kyrkogårdsnämndens arbete med att utreda förutsättningarna för Skogskyrkogårdens dag.

Stadens framkomlighetsstrategi

Staden arbetar aktivt för att öka framkomligheten. Arbetet med att undanröja hinder och att underlätta trafikflöden ska fortsätta. *Framkomlighetsstrategi för Stockholm 2030* ska ligga till grund för arbetets inriktning. Det grundläggande budskapet i strategin är att kapacitetsstarka färdmedel måste prioriteras för att fler människor och mer gods ska kunna förflyttas effektivt. Det innebär att åtgärder behöver vidtas för att resor som görs med bil måste minska.

Trafiknämnden ska samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden, där AB Stokab och Stockholm Vatten AB ska vara behjälpliga, samt med Trafikverket, Stockholms läns landsting, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten. Samordningen av de trafikstörande arbetena ska öka ytterligare.

Målningar av cykelboxar, övergångsställen och lastzoner ska göras för att förbättra framkomligheten och trafiksäkerheten. Trafiknämnden ska inventera trafiksignaler i syfte att öka framkomligheten för de prioriterade trafikslagen.

Framkomligheten för stombussarna ska prioriteras. Nämnden ska bidra till fler buskörfält, bättre trafikövervakning och trafikstyrning. Åtgärderna ska syfta till att fler resande kommer fram på kortare tid med en lägre miljöpåverkan än idag. Arbetet med åtgärder för ökad framkomlighet för stombussarna i innerstaden fortsätter. Trafiknämnden ges även i uppdrag att ta fram konkreta förslag som innebär att stombustrafiken i innerstaden på sikt uppnår en medelhastighet på minst 20 km i timmen, i enlighet med framkomlighetsstrategin, samt att genomföra framkomlighetsåtgärder för stombustrafiken utanför tullarna.

När gatuparkeringsplatser tas bort ska behovet av lastplatser samordnas för att säkerställa förutsättningar för leveranser och angöring. En fungerande varudistribution är avgörande för ett växande Stockholm. Arbetet med gods- och leveransstrategin fortsätter. I arbetet ingår att pröva potentialen för leveranser av gods med lastcykel. Trafiknämnden och servicenämnden ska fortsätta utreda samt lämna en lägesrapport till kommunstyrelsen om förutsättningarna för samlastning av stadens egna varuleveranser, som görs i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden. Målet är att projektet ska vara igång senast 2018. Trafiknämnden ska fortsätta sitt aktiva arbete med näringslivet med bland annat off peak och effektivisering av leveranser via det påbörjade samlastningsprojektet för kommersiella flöden. Trafiknämnden ska bevaka den potential som finns kring pågående projekt för godsleveranser på stadens inre vattenvägar och logistiklösningar vid större byggprojekt.

Framkomlighetsstrategin ska under 2016 utvecklas för att omfatta en större del av det offentliga rummet inklusive hur inner- och ytterstaden kan knytas samman. Arbetet med att förbättra framkomligheten ska fortsätta genom att delta i stora samverkansprojekt, som bland annat tunnelbaneutbyggnaden och andra större infrastrukturprojekt.

Trängselskattens syfte är ökad framkomlighet och bättre miljö. För att stärka detta kommer avgifterna för trängselskatten att höjas samt införas på Essingeleden från och med den 1 januari 2016. Effekterna av trängselskatten ska löpande analyseras av trafiknämnden. Fler måste välja att gå, cykla och åka kollektivt. För att nå dit behöver gatumiljön anpassas för gång-, cykel- och kollektivtrafikens förutsättningar.

Trafiknämnden ska medverka i den europeiska trafikantveckan Mobility Week. Trafiknämnden ska stärka arbetet som innefattar kommunikation om hållbart resande och framkomlighetsstrategins utmaningar.

Stockholms stad ska verka för en minskning av antalet fordonsrörelser över Slussen till högst 20 000 per dygn när projekt Nya Slussen öppnas. Denna målsättning förutsätter såväl egna som externa åtgärder i syfte att minska biltrafiken. Detta möjliggör en mer funktionell detaljutformning av trafiklösningarna vid Slussen.

Med utgångspunkt i framkomlighetsstrategin ska trafiknämnden prioritera den rörliga trafiken framför den stillastående och samtidigt verka för att lediga parkeringsplatser finns tillgängliga där och när de behövs. Därför måste stadens gator nyttjas på ett mer effektivt sätt. Andelen bilar som parkeras i garage ska öka. Skapandet av fler garageplatser möjliggör ett minskat antal gatuparkeringsplatser. En parkeringsplan ska under 2016 implementeras med ett helhetsperspektiv på parkering för en trafikstyrande effekt. Kommunstyrelsen gör en översyn av intäktskravet för parkering, för hur detta bättre kan medverka till framkomlighetsstrategin.

Staden ska uppmuntra bilpooler som alternativ till parkeringsplatser vid nyexploateringar utifrån arbetet med flexibla och gröna parkeringstal. Nämnden ska, tillsammans med berörda nämnder och bolag, undersöka möjligheten att reservera parkering för bilpooler på stadens tomtmark. Nämnden ska även uppvakta regeringen för att det ska bli möjligt att reservera fast parkering för bilpool på stadens gatumark. Trafikförordningen omöjliggör idag detta.

Genom att styra mot dessa mål stärks trafiksystemets hållbarhet på längre sikt.

Stockholm ska bli en ledande cykelstad

Cykelplan Stockholm 2012 ska vara styrande med en hög ambitionsnivå för planeringen av cykelinfrastruktur. Staden ska även medverka till genomförande av den regionala cykelplanen. Det innebär åtgärder för att skapa ett väl fungerande och utbyggt cykelvägnät med god framkomlighet och hög trafiksäkerhet, fler säkra cykelparkeringar och tydliga cykelvägvisningar. Trafiknämnden ska arbeta med att förbättra möjligheterna att cykla i hela staden.

I syfte att förbättra samspelet och för att minska konfliktpunkter mellan cyklister och fotgängare ska trafiknämnden utveckla informationen kring cykel- och gångbanor i hela staden. En tydlig skyltning och fysisk infrastruktur ska tydliggöra respektive trafikslags skyldigheter och förutsättningar på olika platser samt minska antalet konflikt- ytor i stadsrummet. I planeringen av nya områden ska stor hänsyn tas till behov av trygga cykelparkeringar med god tillgänglighet. Förutsättningarna för cykelgarage i kollektivtrafiknära lägen ska fortsatt utredas. Under 2016 ska 2 000 säkra cykelparke- ringsplatser uppföras och staden ska kontinuerligt ta om hand övergivna cyklar. Det ska bli enklare att bygga ut låncykelssystemet i hela staden. Systemet med låncyklar ska utvecklas och staden ska verka för ett regionalt system för låncyklar.

Cykeljourstyrkan ska snabbt avhjälpa enklare problem för att på så sätt öka säkerheten och framkomligheten för cyklisterna. Cykeljouren ska prioritera drift och underhåll på pendlingsstråk och utveckla underhållsarbetet på stadens cykelbanor. Underhållet ska

förbättras och cykling ska ges bra förutsättningar året om. Olika hinder, hål och skador i cykelbanan ska åtgärdas. En viktig säkerhetsaspekt för cyklingen i Stockholm är att förbättra sopning och snöröjning av cykelbanor och detta ska beaktas i entreprenad-upphandlingar. Nämnden får i uppdrag att följa upp och vidta trafiksäkerhetsåtgärder för gående och cyklister. Under kommande år ska en tydlig ambitionshöjning avseende skötsel, drift och underhåll av cykelpendlingsnätet uppnås. Nämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna säkerställa en effektiv drift av cykelplanens pendlings- och huvudstråk.

Trafiknämnden ska införa möjligheten för dubbelriktad cykling på lämpliga enkelriktade gator. Trafiknämnden ska även utreda om det är möjligt att pröva holländsk högersväng vid trafiksignal, när trafiksäkerheten så medger, i utvalda korsningar i staden samt utreda, föreslå och pröva allgrönt vid lämpliga korsningar. Trafiknämnden ska inventera trafiksignaler på stadens pendlingsstråk för cykeltrafik med avseende på detektering, överanmälan och andra åtgärder. En handlingsplan med åtgärder, budget och tidsplan ska tas fram.

Trafiknämnden ska ta fram underlag, kostnadsberäkningar och samhällsekonomiska bedömningar för de särskilt utpekade objekten i cykelplanen, som ännu inte har beslutats om.

Trafiknämnden ska aktivt arbeta för framkomlighet på stadens cykelbanor och snabbt vidta åtgärder när dessa blockeras av felparkerade bilar eller andra hinder. Detta ska bland annat ske inom ramen för nämndens arbete med motorcykelburna parkeringsvakter.

I uppdraget om pendlingscykelstråket Gullmarsplan–Odenplan ska nämnden utreda en cykelbro mellan Gamla Stan och Tegelbacken.

Trafiknämnden ska beakta *Strategi för ökad cykling i Stockholms stad* i samband med planering och utveckling av nya och befintliga områden. Strategin innebär ett ökat ansvar för hela staden att arbeta med ett tydligt cykelperspektiv, med målet att alla stockholmare tryggt och enkelt ska kunna cykla i alla sammanhang. Trafiknämnden har genomförandansvar för cykelkommunikation i syfte att öka antalet cykelresor.

Ett rent, tryggt och tillgängligt Stockholm

Stockholm ska vara tillgängligt för alla. I planeringen av stadens utveckling ska stockholmarnas behov beaktas oavsett om de vill gå, ta cykeln, åka kollektivt, behöver ta bilen, har funktionsnedsättning eller vill komma fram med en barnvagn. Trafiknämnden ska fortsätta med kontrastmarkeringen av trappor i staden och åtgärda eventuella brister. Arbetet med ökad tillgänglighet fortsätter.

Trafiknämnden ska inrymma fler vistelseytor med till exempel parkbänkar och andra sittmöbleringar, fria att använda för alla, i den offentliga miljön.

Exkluderande design är ett önskat inslag i stadsbilden. Stockholm är en stad där de mänskliga rättigheterna respekteras och som motverkar diskriminering. Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera och successivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde. I arbetet ska trygghet, kulturvärden och ekonomiska aspekter beaktas.

Stockholm ska ha en trafikmiljö som utgår från de oskyddade trafikanterna. Arbetet med trafiksäkerhet och de årliga handlingsplanerna som följer av *Trafiksäkerhetsprogram för Stockholms stad 2010-2020* ska vara prioriterat. En sänkning av hastigheten på fler gator ska införas under 2016. I syfte att skapa en trafiksäker miljö och en bättre

stadsmiljö ska bashastigheten 30 km/h gälla på lokalgator och 40 km/h på huvudgator. På huvudgator ska i möjligaste mån trafikseparering ske. Trafiknämnden ska stärka arbetet för säkrare skolvägar. Särskild vikt ska läggas vid trafiksäkerheten vid skolor, förskolor, tungt belastade och olycksdrabbade gång- och cykelstråk och andra miljöer med många utsatta trafikanter. Nämnden ska stärka arbetet och medel avsätts i budgeten. Andelen barn som kan gå och cykla säkert till skolan ska öka och farliga miljöer ska identifieras och byggas bort. Barnkonsekvensanalyser ska genomföras inför beslut.

Arbetet med att förnya och utveckla ytterstaden har hög prioritet. Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnder, trafiknämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kyrkogårdsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta arbetet för att utveckla Järvafältet som ett rekreativt område. Trafiknämnden påbörjar ett arbete med att inventera de projekt som pågår på Järvafältet i syfte att utarbeta ett samlat grepp för parken. Medel reserveras i investeringsbudgeten för att kunna genomföra projekt inom ramen för översynen. I söderort behöver nya arbetsplatser tillkomma och tvärförbindelserna förbättras, exempelvis utvecklade kollektivtrafikförbindelser.

Nämnden ska fortsätta arbetet med bättre och energieffektiv belysning för ökad upplevd trygghet och för att lysa upp stadsrummet under mörka vintermånader. Platser som upplevs som otrygga och där sikten är dålig för trafikanterna ska förbättras. I trafiknämndens budget avsätts medel för julbelysning i ytterstaden, som berörda stadsdelsnämnder kan söka.

Stockholm ska vara en ren stad och städningen ska vara lika bra i hela staden. Vid sidan av stadens ansvar för renhållningen och förfinandet av den offentliga miljön är det upp till alla stockholmare att bidra till detta. Stadens städgarantier, som innebär att städning, tömning av papperskorgar och klottersanering ska åtgärdas inom 24 timmar efter anmälan, ska förbättras. Information om stadens städgaranti ska utvecklas. Det är angeläget att involvera externa parter i arbetet för en ren och vacker stad. Satsningen med Stockholmsvärdar, som samtidigt skapar fler vägar till jobb för unga och en renare stad, ska fortgå.

Trafiknämnden ska, tillsammans med stadsdelsnämnderna, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten Avfall AB, ta fram ett program för avfallshantering i stadens offentliga rum. Det innebär en översyn av stadens papperskorgar, framförallt vid stora promenadstråk och parker. Källsortering i den offentliga miljön ska utvecklas och eventuella ytterligare sopsugssystem ska utredas. I uppdraget ryms även hanteringen av avfallet samt informationsinsatser.

Trafiknämnden ska revidera stadens policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm.

Nämnden initierar konceptet Levande Stockholm för ett ökat stadsliv och trivsammare vistelsemiljöer. Nämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnder, fastighetsägare och näringsidkare identifiera och skapa fler gågator, gångfartsgator, sommargånggator, trottoarer som kan breddas, parkeringsplatser som tillfälligt kan upplåtas för uteserveringar, pop-up-parker samt hur torgytor bättre kan användas. I uppdraget ryms även stadens gestaltningsprogram för möblering och skyltning samt hanteringen för satellitserveringar. Detta förutsätter att fastighetsägare och näringsidkare lokalt bidrar till denna stadsutveckling.

Arbetet med en sammanhängande gågata mellan Medborgarplatsen och Norrtull fortsätter.

Trafiknämnden har i uppdrag att ta fram ett uppdaterat och utvecklat, mer konkret parkprogram, ”Park Stockholm”, som komplement till *Översiktsplanen* för att förtydliga och konkretisera hur staden ska arbeta och samverka för att uppfylla de formulerade målen. Trädunderhållet i staden är eftersatt och därför behövs plantering av nya träd och underhåll av befintliga.

Prioritering och fördelning av stadsdelsnämndernas investeringsbudget inom stadsmiljöområdet sker fortsatt i nära samarbete mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna. Trafiknämnden ska utreda hur investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel inom stadsdelsnämndernas ansvar ska finansieras och byggas. Stadsdelsnämnderna ska medverka i detta arbete.

För att säkerställa en god framkomlighet under vinterhalvåret ska trafiknämnden utveckla metoder i syfte att förbättra snöröjning utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Särskilt fokus ska läggas på snöröjning av gång- och cykelbanor. Nämnden ska säkerställa att permanenta platser finns för bortforsling av snö i takt med den växande staden. Nya lösningar för snösmältningsanläggningar ska studeras. Stadens dispens för tippning av snö löper ut 2016 och en långsiktig lösning ska säkras. Arbetet med att hitta fler etableringsplatser för snö i staden ska intensifieras och det ska finnas en beredskapsplan även för mycket stora snömängder. Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden deltar i detta arbete. Nämnden ska ha en god kommunikation med såväl respektive stadsdelsnämnd som med stockholmarna kring var dessa platser är belägna.

Trafiknämnden ska budgetera vinterväghållning utifrån kunskapen från tidigare års vintrar. Budgeteringen ska göras så att en flexibilitet kan nås även vid extraordinär väderlek. Nämnden ska därmed planera för en viss flexibilitet inom sitt ansvarsområde så att omställningar kan göras för exempelvis utökad barmarksunderhåll under snöfattiga vintrar.

Trafiknämnden ska tillsammans med Stockholm Vatten AB utreda förutsättningarna för dricksvattenbrunnar på lämpliga platser i staden.

Stockholms luft ska förbättras och bullret ska minska

EU:s miljökvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid ska uppnås. Staden ska även arbeta för att nå miljökvalitetsmålet för frisk luft. Dubbdäcken utgör den enskilt viktigaste källan till partikelemissioner. Staden har tidigare infört dubbdäcksförbud på Hornsgatan och genomfört åtgärder enligt länsstyrelsens åtgärdsprogram. Bland annat har omfattande städning och spolning av samtliga gator med överskridande genomförts. De senaste två åren har detta bidragit till att miljökvalitetsnormerna för partiklar klarats (PM10). Staden ska fortsätta att driva linjen att kunna införa en dubbdäcksavgift/-skatt gentemot regeringen. Stadens inställning är att en dubbdäcksavgift/-skatt är att föredra framför ytterligare förbud i syfte att minska dubbdäcksanvändningen. Men staden behöver vidta åtgärder redan nu. Ett utökad dubbdäcksförbud med ytterligare två gator ska genomföras under 2016. Trafiknämnden ska påverka Trafikverket att förbättra luftkvaliteten längs de statliga vägarna. Informationsinsatser till stockholmarna om luftkvaliteten och hälsoriskerna ska genomföras.

Nämnden ska följa utvecklingen och arbeta fram fler nya redskap för minskad dubbdäcksanvändning. Fler redskap för att få ned partikelhalterna ökar stadens möjligheter att motverka problemen på flera fronter, samtidigt som risken för målkonflikter kan minskas. Nämnden ska fortsatt bidra till att åtgärderna som anges i det av länsstyrelsen framtagna åtgärdsprogrammet för att klara miljökvalitetsnormerna genomförs. Trafiknämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten aktivt följa och utvär-

dera teknikutvecklingen avseende åtgärder för att minska partikelemissionerna vid sidan av dubbdäcksminskningen.

Miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid kan uppnås genom bland annat teknikutveckling av fordon och bränsle, minskad biltrafik och effektivare varudistribution. Nämnden ska utreda ett reserverat körfält för buss och tung trafik på Hornsgatan mellan Ringvägen och Långholmsgatan. Målet är att den tunga trafiken som står för en stor del av utsläppen av kvävedioxid ska flyta på bättre och därmed sänka utsläppen.

För att staden på ett samlat sätt ska arbeta för en långsiktigt bättre ljudmiljö ska trafiknämnden, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden, kartlägga kostnader och effekter av de åtgärder som föreslås inom ramen för stadens åtgärdsprogram mot buller. Möjliga kompletterande åtgärder som kan vidtas för ökad ljudkvalitet i stadens utemiljöer ska ses över.

En växande storstad ger tillfälliga störningar

Nödvändiga gatuombyggnader, nybyggnader och renoveringar påverkar kapaciteten i stadens trafiksystem. För att minimera störningarna i trafiken ska trafiknämnden utveckla upphandlingsformer och incitament för entreprenörerna att genomföra åtgärderna på kortast möjliga tid. Stadens principer för omledning av trafik vid tillfälliga avstängningar behöver utvecklas ytterligare och kontrollen av att planerade avstängningar följs ska stärkas. Detta är särskilt viktigt för oskyddade trafikanter. Samhällsvinsterna av en komprimering av tidsplanerna ska ställas i relation till eventuella merkostnader för nämnden och bullerstörningar på obekväma tider för omkringboende. Kontrollen av arbeten ute på plats ska förbättras. Målningar av cykelboxar, övergångsställen och lastzoner ska göras för att förbättra framkomligheten och trafiksäkerheten. Trafiknämnden ska i samråd med berörda parter minimera trafikstörningar i samband med större event.

Ett växande Stockholm innebär också fler gator, parker och anläggningar för staden att förvalta, vilket medför ökade drift- och underhållskostnader. Det är angeläget att trafiknämnden är med i planeringen av nya områden för att säkerställa att lösningar väljs ur ett driftekoniskt perspektiv. Av de reinvesteringsprogram för olika delar av trafiknämndens ansvarsområde som kommunfullmäktige fattat beslut om framgår ett tydligt ökat behov av reinvesteringsåtgärder framöver. I flera fall kan detta ökade behov ha sin grund i ett eftersatt underhåll under anläggningarnas livslängd. Det är därför angeläget att vid nyinvesteringar och reinvesteringar upprätta noggranna drift- och underhållsplaner för anläggningen för att säkerställa en optimal förväntad livslängd. Det är också viktigt att säkerställa att underhållsåtgärder utifrån dessa genomförs.

Trafiknämnden ska arbeta proaktivt med information. Genom att kommunicera att Stockholm är en växande storstad kan en större förståelse för de arbeten som genomförs skapas. Nämnden ska informera trafikanterna om det aktuella trafikläget samt informera om alternativa färdvägar. Även i detta sammanhang är *Framkomlighetstrategin* central. Trafiknämnden ska fortsätta utveckla ”Tyck till” för att ytterligare förbättra kontakten med invånarna och hanteringen av inkomna synpunkter.

Värna Stockholms naturmiljöer

Naturmiljöer som har skadats av utsläpp eller infrastrukturbyggen ska så långt som möjligt återställas. För att återskapa avskurna natursamband ska det utredas möjliga platser där gröna övergångar i form av ekodukter över vägar och järnvägar kan göras. Planeringen ska ske i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden. Trafiknämnden ska vara delaktig i kommunstyrelsens arbete med att förbättra samordning av grönsstrukturfrågor.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

Som ett led i arbetet med ett Stockholm som håller samman ska behovet av fördjupade analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt beaktas i uppföljningen av indikatorn Andel resande med kollektivtrafik, innerstadssnittet.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	75 %	76 %	77 %
	Hastighetsefterlevnad	75 %	76 %	77 %
	Säkra passager för gång-, cykel- och moped (GCM)	21 %	22 %	23 %
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av parker och grönområden	64 %	65 %	66 %
	Stockholmarnas nöjdhet med rent och städat	65 %	66 %	67 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Antalet cykelpassager över innerstadssnittet	70 000	72 000	72 000
	Andel dubbdäcksanvändning på innerstadsgator	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Passager över innerstadssnitt, lastbilar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18 km/h	18 km/h	19 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i yterstaden	31 km/h	31 km/h	32 km/h
	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
	Andel resande med kollektivtrafik, innerstadssnittet	72 % (avser 2015 års mätning)	73 % (avser 2016 års mätning)	74 % (avser 2017 års mätning)
	Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Gångflöde på ett urval gator	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelse från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel bostäder i befintliga flerbostadsfastigheter som beräknas klara 30 dBA inomhus.	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Trafiknämnden ska påbörja ett arbete tillsammans med berörda nämnder att inventera de projekt som pågår på Järvafältet i syfte att utarbeta ett samlat grepp för parken (1.3)	2016-01-01	2106-12-31
Trafiknämnden ska initiera konceptet Levande Stockholm för ett mer levande stadsliv och trivsammare vistelsemiljöer (1.3)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska samverka med näringslivet för fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur samt ta fram ett gemensamt långsiktigt mål för Stockholms stad (2.2)	2016-01-01	2016-12-31

Trafiknämnden ska se över om det är möjligt att dispensen för boendeparkering kan vara förenlig med ett växande Stockholm (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska implementera parkeringsplanen under 2016 (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska se över förutsättningarna för att även upphandla bilpooltjänst istället för att inneha egna bilar (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska, i enlighet med framkomlighetsstrategin, ta fram konkreta förslag som innebär att stombusstrafiken i innerstaden på sikt kan ha en medelhastighet på minst 20 km i timmen (2.2)	2016-01-01	2016-10-01
Trafiknämnden ska genomföra utökade framkomlighetsåtgärder för stombusstrafiken utanför tullarna (2.2)	2016-01-01	2016-10-01
Trafiknämnden och servicenämnden ska lämna en lägesrapport till kommunstyrelsen om utredningen av förutsättningarna för samlastning av stadens egna varuleveranser, som görs i samarbete med servicenämnden och exploateringsnämnden (2.2)	2016-01-01	2016-04-30
Trafiknämnden ska rapportera till kommunstyrelsen om effekterna av trängselskattens införande på Essingeleden den 1 januari 2016 (2.2)	2016-01-01	2016-08-30
Trafiknämnden ska utreda hur investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel inom stadsdelsnämndernas ansvar ska finansieras och byggas. Stadsdelsnämnderna ska medverka i detta arbete (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska utvärdera projektet Testplats Cykel (2.2)	2016-01-01	2016-04-30
Trafiknämnden ska utreda en cykelbro mellan Gamla Stan och Tegelbacken (2.2)	2016-01-01	2016-12-31
Stockholm Vatten AB ska i samverkan med trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden och Stockholm Parkering AB genomföra pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar (2.3)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska ta fram ett program för avfallshantering i stadens offentliga rum, tillsammans med stadsdelsnämnderna, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten Avfall AB (2.4)	2016-01-01	2016-12-31
Socialnämnden ska tillsammans med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden utreda en gemensam hantering av satellitserveringar (3.2)	2016-01-01	2016-04-30
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska under 2016 i samverkan med AB Stokab och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad. Arbetet ska omfatta en kostnadsprognos för att realisera strategin (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Trafiknämnden ska inventera och successivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde (4.3)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Stimulerande och trygga studiemiljöer med elevens kunskaps- och bildningsresa i centrum ska prägla stadens grund- och gymnasieskolor. Den närmaste skolan ska vara den bästa skolan. Alla barn och ungdomar oavsett bakgrund eller bostadsadress ska ges möjlighet att växa och utvecklas. Utbildningsklyftan ska minska och likvärdigheten i skolan ska stärkas. Skolresultaten för alla elevgrupper ska bli bättre. Lärarens attraktivitet ska stärkas. Det pågående arbetet med att utveckla modersmålsundervisning, fler studiehandledare och satsningar på läsning och språkutveckling genom alla åldrar ska fortsätta som en viktig byggsten för en jämlik skola i en sammanhållen stad.

Nämndens uppgifter

Utbildningsnämnden är nämnd för Stockholms stads skolväsende och fristående förskola samt ansvarar för drift av kommunal verksamhet inom fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Nämnden ansvarar för mål, uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten. Utbildningsnämnden är vårdgivare för elevhälsans medicinska respektive behandlande insatser i stadens kommunala skolor. Vidare ansvarar nämnden för skolslussen (stöd och vägledning vid skolval) och för verksamhetsförlagd utbildning för skola och förskola. Dessutom hanterar nämnden bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område.

Utbildningsnämnden ansvarar för fristående verksamhet utifrån det ansvar kommunen har enligt gällande lagstiftning. För fristående förskolor och pedagogisk omsorg omfattar detta bland annat tillståndsgivning och tillsyn. Utbildningsnämnden ansvarar även för hantering av anmälningar, synpunkter och klagomål gällande fristående förskolor. För fristående skolor regleras stadens möjlighet till insyn i skollagen. Insynsrätten ger staden rätt att hålla sig informerad om hur den fristående verksamheten utvecklas och den kan även bidra till att öka allmänhetens kunskap om verksamheten. Det är av stort intresse för staden att följa kunskapsutvecklingen även för stadens elever som går i fristående skolor. Nämnden ansvarar för branschråd inom förskola och grundskola.

Utbildningsnämnden har det övergripande ansvaret för samordningen av stadens förskolefrågor. Samordningen av de stadsgemensamma förskolefrågorna ska ske i nära samverkan med stadsdelsnämnderna. Nämnden ska inom ramen för detta också vara en samordnande resurs i frågor som rör utveckling av it i förskolan. Utbildningsnämnden ansvarar i samarbete med kommunstyrelsen för ärenden om riktlinjer, principer, program och uppföljning av förskoleverksamhet. Nämnden ansvarar också för systemförvaltning av verksamhetssystemet inom förskolan. Grundskolor ska kunna bedriva förskoleverksamhet på uppdrag av stadsdelsnämnd.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-16 044,9	-16 852,5	-16 830,4	-16 830,4
Drift och underhåll	-16 044,9	-16 852,5	-16 830,4	-16 830,4
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	562,5	573,1	573,1	573,1
Netto	-15 482,4	-16 279,4	-16 257,3	-16 257,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0

Budgeten för 2016 ökar med 797 mnkr jämfört med 2015. Förändringar framgår av bilaga 2.

Stadsdelsnämnderna betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringstillägg i procent som läggs på lönesumman. Detta föreslås i denna budget sänkas från 43,4 procent till 40,5 procent. Då dessa avgifter minskat justeras nämndernas budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Schablonen ökar enligt nedan efter att generell effektivisering och kostnadsneutral justering av personalförsäkringstillägg räknats bort. Genom sänkningen av personalförsäkringstillägget avlastas förskoleverksamheterna därför kostnader utöver värdet av schablonen. I en verksamhet som har 75 procent personalkostnader medför det en sänkt kostnad för verksamheten om cirka 1,5 procent.

Schablonerna ändras enligt följande:

- förskola: 2,2 procent
- fritidshem: 2,2 procent
- grundskola årskurs f-3: 1,8 procent
- grundskola årskurs 4-9: 1,8 procent
- grundsärskola (tilläggschablon): 2,0 procent
- gymnasieskola 1,6 procent
- gymnasiesärskola (tilläggschablon): 2,0 procent

Beräknade volymförändringar och schabloner för utbildningsnämndens verksamheter framgår av bilaga 6. Skolpengens andel av grundschablonen ska vara minst 73 procent. Lika ekonomiska villkor ska gälla oavsett huvudman.

Strukturersättningen för grundskolan uppgår till 1 738,9 mnkr. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut för budget 2011 ansvarar utbildningsnämnden för fördelningen av strukturersättning. Detta innebär att utbildningsnämnden beslutar om fördelningsmodell utifrån de principer som anges i skollagstiftningen. Strukturersättningen fördelas mellan bland annat ett socioekonomiskt tilläggsanslag, verksamhetsstöd samt ersättning för modersmål, medel för kommunövergripande verksamheter, elevförsäk-

ringar och verksamhetsförlagd utbildning. Vid förändringar i prestationer påverkas även tilldelningen för dessa verksamheter.

Utbildningsnämnden ansvarar även för profilbidrag till vissa grundskolor.

Utbildningsnämnden tillskjuts medel i syfte att kunna fortsätta den pågående satsningen för att erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.

Utbildningsnämnden ska avsätta sökbara medel för verksamhetsnära skolutvecklingsprojekt i Stockholms stads skolor.

Utbyggnadstakten av förskolor är fortsatt hög. För att utjämna effekten av höga hyror så justeras bidraget för hög hyra. Bidraget gäller både förskolor i egen regi och fristående förskolor. Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet 1 700-2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden över 2 500 kr/kvm och år. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn. Stimulansbidraget för utbyggnad av nya förskolor upphör samtidigt. Utbetalning av bidrag för utbyggnad av förskolor som beviljats eller startat före 2016 avräknas huvudmannens hyresbidrag för 2016.

Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor
- Stockholm är en världsledande kunskapsregion
- Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande
- Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention
- Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stadens pedagogiska verksamheter står inför stora utmaningar. Antalet grundskoleelever år 2015 väntas öka från 87 000 med ungefär 24 000 elever till år 2024 och dagens 25 000 gymnasieelever väntas öka med 6 000 till år 2024. Detta ställer stora krav på kompetensförsörjning, rekrytering och lokaler, samt att utvecklingsarbetet gällande digitaliseringen av verksamheten går planerligt. Stockholms bostadssegregation är tillsammans med ett skolresultat som inte ökar i alla grupper en utmaning för skolan.

Utbildningsnämnden ska fokusera på en förbättrad resultatutveckling. Utbildningsnämnden ska särskilt arbeta med den jämförelsevis stora grupp elever som inte är behörig till yrkesgymnasiet, likaså är det en relativt stor grupp elever som inte fullföljer gymnasiet. Utbildningsnämnden ska spela en aktiv roll när Stockholms stad ska ta krafttag mot segregationen. Skillnaderna i skolornas resultatutveckling följs upp med hjälp av ett socioekonomiskt index, där ett lågt index innebär goda socioekonomiska förutsättningar. Den grupp som särskilt utmärker sig är pojkar i skolor som ligger högt på det socioekonomiska indexet som inte når behörighet till gymnasiet i samma utsträckning som andra elevgrupper. Resultatet för denna grupp har sjunkit med tio procent under de senaste tio åren vilket är en viktig utmaning för skolan att ta sig an.

Alla barn i Stockholm har rätt till en bra, likvärdig och jämlik skola. Ingen ska behöva åka långt i jakten på en bra skola, utan kunna lita på att den närmsta skolan är bra. Kunskap och bildning är en förutsättning för att människor ska växa och utvecklas. Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap och vårt gemensamma bildningsarv till den uppväxande generationen. Utbildning och bildning ger individen möjlighet att öppna nya dörrar, se nya perspektiv och få makt att forma sina egna liv. Skolan ska vara en trygg miljö för alla barn och ska präglas av respekt för varandra. Skolan tar tydlig ställning för mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och likabehandling. Skolorna ska arbeta normkritiskt och antirasistiskt och motverka stereotypa könsroller och diskriminering. Utbildningsnämnden ska i dessa frågor samråda med kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter. Skolan ska i samråd med stadens barnombudsman säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter och att skolan anlägger ett barnrättsperspektiv på verksamheten.

Stadens skolor ska bedriva en undervisning som ger hög kunskapsutveckling för alla elever. De ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära och för detta krävs tydliga kunskapskrav och höga förväntningar.

Stockholms skolor ska ge varje elev en god grund för fortsatta studier och yrkesliv. Samverkan med näringsliv, universitet, högskolor, föreningsliv, kulturliv och andra samhällsaktörer måste stärkas. Internationellt utbyte och ett brett utbud av språkstudier är en naturlig del av stadens utbildningsutbud. I en värld där språkkunskaper blir allt viktigare behöver Stockholms skolor satsa både på modersmål och moderna språk och andelen elever som läser moderna språk ska öka. Den breda satsningen på matematik, teknik och naturvetenskap fortsätter inom grund- och gymnasieskolan.

Stockholms stad ska arbeta aktivt med att stärka Stockholm som universitetsstad och stärka Stockholmsregionens attraktionskraft för forskningsintensiva företag. Samverkan mellan skola och högre utbildning är av stor vikt för att öka Stockholms konkurrenskraft. Att stimulera ett bra utbildningsutbud som svarar mot arbetsmarknadens behov är viktigt, både för den ekonomiska utvecklingen i Stockholm och för de stockholmarna som ska etablera sig på arbetsmarknaden.

Det är avgörande för en socialt hållbar utveckling i staden att Stockholms skolor ger likvärdiga förutsättningar till varje elev. Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att identifiera skolor med stora utmaningar och utveckla verksamheten i syfte att höja resultaten. Nämnden bör i hög grad prioritera och rikta utvecklingsinsatser till de skolor som identifierats. Dessa skolor ska ha resurser och förutsättningar för utvecklingsinsatser och effekterna av genomförda insatser ska följas noga. Därutöver har utbildningsnämnden ett särskilt ansvar att leda ett utvecklingsområde inom Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm i samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser.

För att alla barn ska kunna delta på lika villkor ska skolan vara kostnadsfri. Nämnden ska aktivt utöva insyn i fristående skolor, vilket även inkluderar skolornas utemiljöer och lokaler för undervisning, idrott, skolbibliotek, elevhälsa och fritidshem.

Utbildningsnämnden ska, när så är motiverat, medverka i de medborgardialoger som samordnas av kommunstyrelsen och leds av stadsdelsnämnderna. Utbildningsnämndens metoder för medborgarkontakt och dialog samt skolornas kommunikation med elever och föräldrar ska utvecklas.

Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Lärande för hållbar utveckling är ett viktigt sätt att jobba med detta. Utbildningsnämnden ska verka för att fler skolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur skolorna kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden. Naturskolan bedriver en viktig verksamhet där barn och elever får tillfälle att lära sig om vår natur och miljö. Utbildningsnämnden ska under året utreda hur elevernas tillgång till naturskolor kan stärkas.

Utbildningsnämnden ska delta i stadens arbete med att ta fram en strategi för hur stadens naturreservat bättre kan tillgängliggöras för stockholmarna som leds av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En stödjande skola där alla når kunskapskraven

Skolresultaten i Stockholm behöver förbättras och den mångåriga trenden med växande kunskapsklyftor brytas. Alla elever har rätt till en bra undervisning och att få det stöd som krävs för att nå kunskapskraven. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som skolan bedömer har svårigheter att nå upp till målen. Skolornas arbete med att formulera mål och åtgärdsprogram för enskilda elever är centralt för detta. Det är rektors ansvar att varje elev får det stöd som krävs. Utbildningsnämnden ska se över och kvalitetssäkra det stöd inom ramen för skolpengen som ges till barn i behov samt hur handläggningen av detta kan förenklas i syfte att stödet kommer på plats snabbt. Syftet är att säkerställa att dessa barn får vad de behöver tidigt och därmed förbättra deras skolresultat. En särskild analys ska göras utifrån genus. Skolan ska så långt som möjligt utifrån elevernas behov arbeta integrerande med stöd.

De nyanlända elever som kommer till Sverige i de sena skolåren behöver många gånger extra stöd för att nå kunskapskraven. Mottagningsenheterna inom Start Stockholm ska permanentas för att täcka in behoven i hela staden. Varje elevs kunskaper och behov av särskilda insatser ska skyndsamt identifieras och en planering för skolgång utifrån dessa behov ska göras. Mottagandet ska ske i nära samarbete med skolorna. Det är viktigt att samverka mellan ordinarie skolverksamhet, modersmålsundervisning, studiehandledning och hemmet fungerar bra för dessa elever. Därför bör antalet studiehandledare (på elevens modersmål) på skolorna öka. Eleverna ska kunna få stöd på sitt modersmål för att klara skolans kärnämnen.

R IV UtbN:6

Introduktionsgrupper/förberedelseklasser ska finnas på skolor över hela staden. En nyanländ elev bör så tidigt som möjligt delta i den ordinarie undervisningen. Den elev som är nyanländ till Sverige ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till elevens förkunskaper.

Skolan ansvarar för att elever under ordinarie undervisningstid får det stöd och den hjälp som de behöver för att klara kunskapskraven. Samtidigt kan måluppfyllelsen och likvärdigheten öka om eleverna får möjlighet till extra undervisning under organiserade pedagogiska former. Stadens skolor och fritidshem ska i nära samverkan med varandra erbjuda alla sina elever efterläsning. Utbildningsnämnden ska arbeta för att tillgängliggöra skolans lokaler för ideellt driven läsläsning. Alla elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå, eller inte når, kunskapsmålen har rätt till sommarskola. Lovverksamhet i skolornas och fritidshemmens regi ska finnas.

För att säkerställa att de nyanlända som kommer hit under sommaren, efter att sommarskolorna har avslutats, tidigt får det stöd och den undervisning de behöver, ska staden anordna extra sommarskola för dessa elever.

Introduktionsprogrammen erbjuder såväl preparandkurser inför nationella program som mer yrkesinriktade utbildningar med fokus på karaktärsämnen. Elever som saknar behörighet till gymnasieskolan ska erbjudas att gå ett tionde år i grundskolan som alternativ inom introduktionsprogrammen.

För att garantera att alla elever får en god skolgång anpassad efter sina behov ska fler speciallärare och specialpedagoger anställas. Utbildningsnämnden ska under året professionalisera rollen som elevassistent genom satsningar på kompetensutveckling. Skolorna ska säkerställa att läromedel är anpassade för elever med behov av särskilt stöd och att lämplig teknik finns att tillgå för elever som är i behov av detta. Detta gäller särskilt grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Det är viktigt att prövningen av vilka elever som är berättigade till särskilt stöd sker på ett rättsäkert och effektivt sätt och att förutsägbarheten för dessa elever ökar. Utbildningsnämnden ska se över och kvalitetssäkra det särskilda stödet, med en särskild analys utifrån genus. De elever som är berättigade till tilläggsbelopp för extra stöd ska kunna tilldelas det för längre perioder än ett år. Arbetet med Centrala grupper med särskild inriktning (CSI-grupperna) i stadens skolor ska fortsätta att utvecklas.

Bra fritidshem bidrar till högre kunskapsresultat och jämlika livschanser för alla barn. För att förbättra verksamheten på fritidshemmen ska fler lärare och pedagoger med inriktning mot fritidshem, likväl som andra vuxna med relevant kompetens, anställas samt grupperna minska i storlek. Fler skolor ska erbjuda en sammanhållen skoldag. En satsning på fritidshemsutveckling ska genomföras i syfte att öka kvaliteten vad gäller uppdragen att stödja lärandeprocesser, samverka med hemmet och samarbeta med idrottsrörelsen, kultur- och föreningsliv och det omgivande samhället. Satsningen ska även stödja arbetet med livsstilsfrågor i skolan.

De moderna digitala verktygen har skapat nya förutsättningar för lärande och administration. It är därför en viktig drivkraft i utvecklingen av undervisning och skolverksamhet och skapar bra möjligheter för samarbete och kommunikation mellan elever, lärare och föräldrar. Skolan har ett viktigt uppdrag att lära eleverna att använda it som en resurs. För att eleverna ska kunna använda it krävs det att det finns tillgång till datorer. Inom stadens gymnasieskolor har alla elever tillgång till egen dator och utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för att även låta grundskoleeleverna få en dator. Arbetet med självskattningsverktyget för IKT kompetens inom skolorna är prioriterat.

Stadens skolor står inför en ökad digitalisering i och med projektet Skolplattform Stockholm. Skolplattformen innebär en gemensam utbildningsplattform för samtliga skolformer och ska förse förskolan och skolan med bättre pedagogiska verktyg och administrativa rutiner. Skolplattformen ska underlätta kontakt mellan hem och skola samt underlätta kommunikation på fler språk än svenska.

Införandet av Skolplattform Stockholm påbörjades under 2015 och förväntas pågå fram till 2018. Det inkluderar verksamhetsinförande, användarstöd samt successiv avveckling av befintliga system.

Läsande och läslust är viktig för kunskapsutvecklingen och är en framgångsfaktor för goda skolresultat. Utbildningsnämnden ska ta fram en skolbiblioteksplan under 2016 i syfte att verka för läsning och bildning i Stockholms skolor och förskolor.

För att fler elever ska nå målen för utbildningen ska elever inom grundskolans senare årskurser samt elever inom gymnasieskolan ha god tillgång till studie- och yrkesvägledning. För att säkra kedjan från utbildning till arbete ska studie- och yrkesvägledningen inom grundskola, gymnasium och yrkesutbildning utveckla ett integrerat arbetssätt. Studie- och yrkesvägledningen ska hålla hög kvalitet och ge eleverna kunskaper och förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Tillgången till studie- och yrkesvägledning bidrar till att färre elever inom gymnasieskolan byter studieväg eller hoppar av. Eleverna ska även ges utbildning om arbetsmarknaden i samarbete med fackliga organisationer och näringslivet, bland annat genom praktisk arbetslivsorientering. Ett utökat samarbete mellan arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska ske i syfte att på sikt minska gymnasieavhoppen och minska arbetslösheten bland unga i åldern 20-24. Det uppsökande arbetet ska stärkas.

Strukturerat och tydligt ledarskap

Ledarskapet på olika nivåer har stor betydelse för skolornas utveckling och resultat. Rektorer och skolledare spelar en avgörande roll för skolans resultat och pedagogiska utveckling och det är av central betydelse att de kan fokusera på att vara pedagogiska ledare. För att uppnå detta ska utbildningsnämnden verka för att onödig administration försvinner och säkerställa att skolledarna har goda möjligheter till kompetensutveckling. Införandet av skolplattformen är en viktig del av detta. I linje med ambitionen att minska administrativa krav ska utbildningsnämnden fortsätta arbetet med att se över ansvarsfördelningen mellan grundskolor och central förvaltning. Det är också av stor vikt att det systematiska kvalitetsarbetet inom skolorna och förvaltningen fortsätter att utvecklas. Uppdraget som skolledare och ledarskapets betydelse för skolpersonalens mål- och resultatuppfyllnad ska förtydligas.

Ledarskapet på gymnasieskolorna är delat. Rektor leder och utvecklar den pedagogiska verksamheten och dess personal inom given budgetram. Administrativ chef med underställda administrativa gruppchefer leder administrativa stödfunktioner och servicefunktioner. Denna ledningsorganisation ska utvärderas under 2016.

Ansvar för elevernas resultat, uppföljning och åtgärder för att förbättra resultatet ligger hos rektor. Rektors och lärares ledarskap är av stor betydelse för hur eleverna uppnår målen i skolan. Stockholm ska fortsätta med kompetenshöjande åtgärder för skolledare. Det finns goda exempel på skolor där strukturerat ledarskap och tydliga mål lett till höjda kunskapsresultat. Dessa skolors arbete bör användas i den dagliga verksamheten och implementeras på bred front. Effekter av utvecklingsinsatser i skolan måste tydliggöras och de goda erfarenheterna spridas.

Utbildningsnämnden ska fortsätta utveckla verktyg som underlättar för skolledare att vara pedagogiska ledare och systematisera resultaten på skolnivå, som en grund i det

R IV UtbN:8

fortsatta analysarbetet. Det är viktigt att denna analys även görs för hela stadens resultatutveckling så att nämnden har möjlighet att utvärdera och analysera resultaten av de centrala satsningar som görs.

Satsa på lärarna

Barnen och elevernas viktigaste resurs är pedagogerna i stadens förskole-, fritids- och skolverksamhet. En av utbildningsnämndens största utmaningar de kommande åren är rekryteringen av personal med adekvata kvalifikationer. Utbildningsnämnden måste arbeta inte bara för att dessa yrkens attraktivitet ökar, utan även för att säkerställa att Stockholms stad är det självklara förstahandsvalet som arbetsgivare. Detta kräver en rad åtgärder, såsom ett gott ledarskap genom hela organisationen, möjlighet till kompetensutveckling, fler karriärvägar och en god arbetsmiljö. Dessutom är en god löneutveckling central, både för att öka dessa yrkens attraktivitet och för att säkerställa Stockholms stads konkurrenskraft gentemot andra arbetsgivare. Staden räknar också med att de av regeringen aviserade satsningarna på höjda lärarlöner beviljas av riksdagen och kommer Stockholms stad till del.

Förskola

Kompetensförsörjning är en strategisk utmaning för förskolan, både när det gäller förskollärare och förskolechefer. Med anledning av den tilltagande bristen på förskollärare ska utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsatt arbeta med stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering och kompetensutveckling. Fler anställda inom förskolan ska erbjudas möjligheten att vidareutbilda sig till förskollärare och barnskötare. En viktig del i arbetet är också att verka för en allsidig representation utifrån kön, bakgrund och erfarenheter inom personalgruppen. Satsningar ska även göras på fortbildning för förskolans personal, inte minst inom genus, antirasism, mänskliga rättigheter, normkritisk pedagogik och lärande för hållbar utveckling.

Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och medverka till att stadsdelsnämnderna tar fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare där så behövs.

Stockholm ska aktivt arbeta med att långsiktigt öka förskolläraryrkets attraktionskraft. Ett steg i detta är kompetensförsörjningsstrategin, att staden verkar för att förbättra arbetsmiljön på stadens förskolor, en god löneutveckling och en ökad personaltäthet.

Förskolechefer ska ges goda förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Att de har en god arbetssituation är viktigt för att förskolorna ska skapa förutsättningar för barns lärande och utveckling. Kommunstyrelsen kommer att i samråd med stadsdelsnämnderna se över ökad närvaro i personalgrupperna och därmed ökade förutsättningar för cheferna att kunna utöva ett gott ledarskap. Utbildningsnämnden ska bidra till detta arbete.

Stockholms stad erbjuder barnomsorg på kvällar, nätter och helger till de familjer där ett sådant omsorgsbehov anses föreligga. Stadsdelsnämnderna har ansvar för budget och prövning för de barn som är inskrivna i kommunala förskolor. Utbildningsnämnden prövar behovet av omsorg på obekvämt arbetstid för de barn som är inskrivna i enskild förskola och kommunala fritidshem. Barn och elever som inte är inskrivna i förskola eller fritidshem har rätt till omsorg på obekvämt arbetstid.

Skola

Välutbildade, behöriga och engagerade lärare samt en god arbets- och studiemiljö i stadens skolor lägger grunden för en skola där eleverna får goda resultat i en bra studiemiljö. Med anledning av den rådande ökningen i elevantal, samtidigt som staden står

inför stora pensionsavgångar, kommer rekryteringen av kompetent personal att vara en av utbildningsnämndens största utmaningar framöver. Målet är att kunna säkerställa att alla elever får sin undervisning av behöriga och kompetenta lärare.

Ambitionen att öka den tid som elever har med sin lärare genom mindre klasser och fler lärare kräver en medveten strategi för att rekrytera personal. Den *Rekryteringsstrategi* som nämnden har tagit fram ska utvecklas och kompletteras med program för att behålla och fortbilda personal.

En viktig del i att kunna rekrytera skickliga lärare är att läraryrkets attraktionskraft ökar. En rad åtgärder krävs för att fler ska välja att utbilda sig till lärare och för att behålla de som redan finns inom stadens skolväsende. Detta uppnås till stor del genom att visa förtroende för de professioner som är verksamma inom skolan och ge dem rätt villkor. I Stockholm är en avgörande faktor i detta arbete en fortsatt god löneutveckling, andra viktiga åtgärder är att förbättra arbetsmiljön och avlasta lärarna från onödig administration.

Den första tiden på en arbetsplats är avgörande för hur en medarbetare tar sig an sitt uppdrag och utvecklar trygghet. Utbildningsnämnden ska ta fram förslag och genomföra insatser för att säkerställa en god introduktion för alla nyanställda.

Även möjligheten till karriärs- och kompetensutveckling har stor betydelse. Stockholm tar aktiv del i den statliga satsningen på förstelärare och lektorer. För att säkerställa att förstelärare har förutsättningar att leda kollegialt lärande med ett vetenskapligt förhållningssätt behöver ett långsiktigt utvecklingsprogram utformas. Lärare ska också kunna göra karriär genom att meritera sig som yrkesskicklig lärare eller genom forskarstudier. Ytterligare ett sätt att klara kompetensförsörjningen är att dels se till att förutsättningar finns för lärare att arbeta fram till ordinarie pensionsålder, dels locka skickliga lärare att fortsätta arbeta något år efter ordinarie pensionsålder.

Ambitionen bör vara att styra förstelärare till de skolor som har störst utvecklingspotential. Erfarna lärare ska uppmuntras att dela sin kunskap inom stadens skolväsende. Under året ska utbildningsnämnden utveckla metoder i syfte att öka rörligheten av erfarenheter och kompetenser samt att stimulera samverkan mellan skolor inom staden. Samverkan och utbyten mellan ytterstad och innerstad ska särskilt stimuleras. Ännu en viktig åtgärd är att öka behörighetsgraden bland Stockholms lärare. Fler lärare som saknar behörighet i de ämnen som de undervisar i ska erbjudas grund- eller vidareutbildning. Stockholms lärare ska även erbjudas kompetensutveckling i genus, antirasism, mänskliga rättigheter, normkritisk pedagogik och i lärande för hållbar utveckling.

Under 2016 ska utbildningsnämnden avsätta medel i ett innovationsprogram för att stimulera verksamhetsnära skolutveckling av pedagoger och andra i verksamheten. Av dessa resurser ska en del särskilt riktas mot utveckling inom fritidsverksamhet.

Samarbetet mellan utbildningsförvaltningen och universitet och högskolor ska intensifieras. Fler övningsskolor ska inrättas och en satsning på skolutveckling, verksamhetsförlagd utbildning och forskning ska genomföras.

Utbildningsnämnden ska arbeta proaktivt i samarbete med lärosäten, skolhuvudmän och andra organisationer för att göra läraryrket och utbildning mer attraktivt och för att skapa nya och snabbare vägar till lärarexamen. Röda tråden ska utökas för att snabba på vägarna till lärarlegitimation för nyanlända pedagoger.

R IV UtbN:10

Utbildningsnämnden ska genomföra årliga lönekartläggningar. Syftet är att upptäcka, åtgärda och förhindra löneskillnader mellan könen som inte går att förklara med sakliga skäl. Resultatet av kartläggningarna ska vara en viktig faktor i förvaltningarnas bedömning av framtida löneökningsbehov.

För att minska kostnaderna för lärarvikarier ska utbildningsnämnden under 2016 utreda införandet av mobila lärarteam som kan fylla tillfälliga vakanser samt vara extra resurser där det behövs.

Trygghet och studiero för alla

Trygghet och studiero är en förutsättning för lärande. Skolan ska vara en säker plats där alla känner sig trygga och ingen ska vara rädd för att gå till skolan. Inte bara klassrummet utan även andra utrymmen där eleverna vistas under skoldagen spelar en viktig roll för elevers arbetsmiljö och trygghet. Att säkerställa att alla elever känner sig trygga hela skoldagen är en viktig uppgift för skolan. Miljöer där elever upplever otrygghet ska åtgärdas.

Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. För att åstadkomma detta krävs en aktiv dialog mellan elever, föräldrar och lärare samt övrig personal om de gemensamma värden som ska gälla. Lärarna måste ta det pedagogiska ledarskapet i klassrummet för att skapa studiero.

Mobbning är kränkande och ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för andra människor. Arbetet mot mobbning, kränkande behandling, diskriminering och trakasserier i skolan måste förstärkas. Det är skolans uppgift att säkerställa att ingen elev far illa och all personal har ett ansvar att förebygga mobbning, kränkande behandling, diskriminering och trakasserier.

En förutsättning för att ta till sig kunskap är att eleven deltar i skolundervisningen. Det är därför viktigt med förebyggande och snabba åtgärder mot skolk och sen ankomst. Skola och socialtjänst har ett gemensamt ansvar för att motivera barn och föräldrar så att eleven kommer till skolan samt att undersöka de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro.

Elevinflytande i skolorna är viktigt både för kvaliteten i verksamheterna och för elevernas delaktighet i att forma sin egen vardag. Skolorna ska arbeta aktivt med att säkra elevers rätt till inflytande och deras möjligheter att organisera sig på skolorna ska stimuleras. Utbildningsnämnden ska i samråd med elevkårer och elevråden stärka elevdemokrati- och verksamheten och verka för att den sprids till fler skolor i Stockholm. En viktig del av elevernas möjlighet till inflytande är elevskyddsombuden som har till uppgift att sätta elevernas arbetsmiljö i fokus. Elevskyddsombuden ska få utbildning och stöd i sitt uppdrag. Utbildningsnämnden ska följa upp hur skolorna arbetar med elevskyddsombud. Det är viktigt att skolornas elever har en god arbetsmiljö, såväl fysisk som psykosocial.

Elevhälsa

Att stärka både den fysiska och psykiska hälsan och arbeta för att stärka elevernas trygghet är centralt för elevernas välmående och förmåga att tillgodogöra sig kunskap. Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och integrerat i skolans alla verksamheter.

Elevhälsans olika kompetenser måste samverka med varandra och med lärarna för att alla elever ska få möjlighet att uppnå kunskapsmålen. På varje skola ska det finnas elevhälsoteam med tillgång till skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger så att stöd kan påbörjas inom rimlig tid. Det ska gå snabbt och lätt att få kontakt med skolhälsan på sin skola. För att säkra elevers rätt till stöd och bidra till

alla elevers rätt till likvärdig utbildning ställs tydliga krav på hur elevhälsoarbetet ska ledas. Ansvar och uppdrag tydliggörs i ett kvalitetsprogram för såväl rektor och elevhälsans yrkesprofessioner som övrig personal i skolan. Elevhälsan ska arbeta normkritiskt för att nå och hjälpa alla elever som mår dåligt. Elevhälsan ska ha kunskaper om frågor som rör genus, hbtq och normkritik. För att stärka skolan i detta arbete ska utbildningsnämnden ge stöd genom central tillgång till genuspedagoger och annan erforderlig kompetens samt fortsätta arbetet med utvecklandet av hbtq-kompetens inom skolan. I detta arbete ska nämnden kunna använda sig av den kompetens som finns hos externa aktörer.

För att tidigt uppmärksamma barns behov krävs ett nära samarbete mellan föräldrar, skolans elevhälso team, habilitering, sociala myndigheter och barnpsykiatri.

Skolidrotten är mycket viktig för elevernas fysiska hälsa och bidrar till goda förutsättningar för studier och lärande. För att fånga upp de elever som inte nått upp till målen i den ordinarie simundervisningen ska skolan anordna sommarsimskola. Skolornas utemiljö är viktig för att öka den fysiska aktiviteten, skolgårdar och andra utemiljöer ska locka till lek, idrott och rörelse. Utbildningsförvaltningens arbete med idrottslyftet och skolidrottsföreningsutveckling ska spridas till fler skolor i syfte att nå unga som inte vanligtvis upptas av föreningsliv och idrott.

Skolmältiden har stor betydelse för hälsa och inläring. Stockholm ska bli en föregångskommun där elever och personal i skolan vet att de får en god, näringsriktig och säker mat. Maten ska i så stor utsträckning som möjligt vara lagad från grunden och i tillagningskök förlagda på skolorna. En större andel av den mat som serveras ska vara ekologisk.

Samverkan

Skola och socialtjänst

För barn som far illa är det viktigt att det finns en bra samverkan mellan skola och sociala myndigheter. För att uppmärksamma barns behov samverkar och samarbetar skolan med socialtjänsten och landstinget enligt den överenskommelse som finns (BUS-överenskommelsen) och enligt de samverkansöverenskommelser som finns mellan stadsdelsnämndernas verksamhet och skolan. Detta möjliggör insatser som förebygger större problem i högre åldrar.

För att förhindra att elever far illa bör det förebyggande samarbetet på lokal nivå mellan rektor och socialtjänsten uppmärksammas särskilt. Varje skola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten. Skolor där socialsekreterare finns regelbundet närvarande i skolans lokaler beskriver många fördelar. Liknande satsningar som stimulerar samverkan runt barnen och som motverkar riskfaktorer ska prioriteras. Samarbeten med socialtjänsten i projekt med stationerade socialsekreterare eller liknande uppmuntras.

Barn som omhändertagits av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra. Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att barnen får relevant stöd för att nå målen. Elevens skola ansvarar tillsammans med stadsdelsnämndernas socialtjänst för att följa upp elevens utbildning efter placering i HVB-hem, familjehem eller särskilda ungdomshem. Det är stadens skyldighet att säkerställa att alla placerade barn får sin utbildning i en kommunal eller fristående skola med tillstånd från Skolinspektionen, eller genom avtal med en sådan skola. Alla barn som placeras ska ha skolplanering.

Skola och förskola

En god samverkan mellan skola och förskola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Övergången är en ömsesidig angelägenhet för förskolan och grundskolan för att uppnå pedagogisk kontinuitet. Utbildningsnämnden har, i samverkan med stadsdelsnämnderna, ansvaret för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. Stadens riktlinjer för övergången omfattar såväl kommunala som fristående förskolor och skolor.

Samarbete skolor emellan

Skolledarna ska bidra till höjda kunskapsresultat, vidgade perspektiv och att bryta segregationen i staden genom ett närmare samarbete mellan skolor.

När elever byter skola mitt i en termin finns stor risk för kunskapsluckor. För att förebygga det ska utbildningsnämnden ta fram en modell med transferperioder och verka för överenskommelser mellan skolor om vad som gäller vid skolbyte. Sådana transferperioder ska naturligtvis beakta särskilda skäl som kan finnas för skolbyten utanför dessa tidsperioder.

Förskola

Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla stadens förskolesamordning och vidareutveckla stadens kvalitetsarbete inom förskolan. Den kvalitativa uppföljningen av förskolan ska stärkas. Utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram ett kvalitetsmått för förskolan, för att på ett adekvat sätt kunna granska kvaliteten ur olika perspektiv. Dialogen och erfarenhetsutbytet med fristående förskolor ska öka. Den kommunala utvärderingen ska intensifieras. Former för pedagogisk samverkan mellan förskolan och skolan ska stärkas.

Fristående förskola

I Stockholm är närmare hälften av förskolorna fristående. Lika villkor ska råda mellan kommunal och fristående förskola. Stockholms stads förskoleprogram – ”Framtidens förskola” - anger fokus för verksamheten i stadens förskolor. Förskoleprogrammet omfattar såväl kommunal som fristående förskoleverksamhet i Stockholms stad.

Det är viktigt att staden har en likvärdig verksamhet med en jämn och hög kvalitet i samtliga förskolor. Det pedagogiska uppdraget för förskolan har stärkts i och med dagens läroplan. För att garantera att alla förskolor har verksamhet som uppnår läroplanens mål ska förskolor med färre än 25 procent förskollärare ta fram åtgärdsplaner för att redovisa hur andelen kan öka. Berörda nämnder ska utveckla arbetet med att följa upp utbildningsnivån i kommunala och fristående förskolor.

De förskolor som ansluter sig till stadens centrala kö får på samma villkor som kommunens förskolor ta del av medel för att upprätthålla barnomsorgsgarantin. I syfte att underlätta för föräldrarna samt förbättra planeringsförutsättningarna för förskolor och staden har en ny webbaserad gemensam ingång till den gemensamma förskolekön och de fristående förskolornas köer införts.

Utbildningsnämnden ska löpande kontrollera att ramöppettiderna följs. Förskolorna ska ha en god information till föräldrar om ramöppettiderna samt rätten till annan barnomsorg om förskolan har stängt. Utbildningsnämnden ska verka för att fler fristående förskolor ska ha öppet på obekvämt arbetstid.

Den tillsynsverksamhet som finns har förstärkts för att alla Stockholms fristående förskolor ska kvalitetsgranskas mer regelbundet.

För att stärka alla verksamheters möjlighet att bedriva en verksamhet fri från stereotypa könsroller ska tillgången på central genuskompetens och genuspedagoger utökas.

Grundskola

Ett av skolpolitikens viktigaste mål är att varje elev når kunskapsmålen och får behörighet till gymnasieskolan. För att stödja eleverna och förbättra undervisningens kvalitet ska den kunskapsmässiga utvecklingen regelbundet följas upp och utvärderas. Resultaten ska på ett lättförståeligt sätt förmedlas till elever och föräldrar. Eleverna behöver veta vilka mål de förväntas uppnå och vad de ska göra för att nå dem. Skolan ska analysera resultaten och använda analyserna i utvecklingen av arbetssätt och undervisning så att eleverna motiveras och ges förutsättningar att höja sina resultat. Alla elever som behöver extra stöd för att nå kunskapsmålen ska fångas upp tidigt och ges relevant stöd. Särskilt viktigt är detta i de lägre årskurserna.

Förskoleklassen förbereder barn för skolgången och målet är att samtliga barn i åldersgruppen ska delta i denna viktiga verksamhet. Många barn går i förskoleklass och fler ska aktivt uppmuntras att börja. Fokus för förskoleklassverksamheten ska vara tidiga insatser och stimulans av barnens lust till lärande.

Kontinuerlig återkoppling mellan elev och lärare är viktigt för att kunna säkerställa att eleven förstår och för att skolan ska kunna utveckla sina arbetsmetoder. I de lägre årskurserna ska ökad personaltäthet och mindre klasser där det är möjligt prioriteras för att i högre grad kunna ge alla elever det stöd och den stimulans de behöver för att utvecklas så långt som möjligt. Med högre personaltäthet och mindre klasser ökar lärarens möjlighet att interagera med varje enskild elev vilket ger förståelse för elevens kunskapsnivå, kunskapsluckor och stödbehov.

Goda kunskaper i svenska och modersmål är av avgörande betydelse för elevens kunskapsutveckling. Forskning visar att det är viktigt att barn lär sig läsa och skriva senast under sitt första skolår för att inte redan från början komma efter i andra skolämnen. Sambandet mellan läsförmåga och elevens förmåga att klara andra skolämnen är starkt. Läsning stärker såväl språkförståelse som fantasi och att läsa och skriva texter är viktigt i skolans arbete. Tidiga läs- och skrivaktiviteter stärker elevernas språkförståelse. Därför ska en del av de förstelärartjänster som initieras vara riktade mot läsning och språkutveckling. En särskild lässatsning riktad till barn i behov av stimulans för ökad läsförståelse ska genomföras.

Att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur är en prioriterad fråga och skolbiblioteken spelar en central roll för ökad läskunnighet. Förutom böcker är skolbiblioteken en resurs med tillgång till olika medier för att stödja lärandet och undervisningen. Alla Stockholms skolor ska ha tillgång till skolbibliotek. För att skolbiblioteken ska fylla sin fulla funktion ska de ha en grundläggande bemanning. Skolbibliotekariernas kunskap och engagemang ska tas tillvara och utgöra en naturlig del av skolans undervisning. För en sådan utveckling är det av stor vikt att eleverna möts av utbildade bibliotekarier i skolbiblioteken. Elever i de första skolåren ska även under sommaren få stöd för ökad språkförståelse. Detta kan ske på fritidshemmet i nära samarbete med skolan.

Matematik, naturvetenskap och teknik är centrala ämnen och den breda satsningen på dem fortsätter. För att locka fler ungdomar att välja naturvetenskapliga och tekniska utbildningar krävs god undervisning i matematik och NO.

De estetiska ämnena utvecklar elevers kreativa förmåga och bildning och är en central komponent för att utveckla barns och ungas förmåga att uttrycka sig och utvecklas till självständiga individer. Genom en strukturerad samverkan mellan skolan och kulturen

finns en unik möjlighet för Stockholm att säkra barns och ungdomars rätt till kulturell delaktighet och eget skapande. Barnkulturplanen – Kultur i ögonhöjd – är en viktig del i detta arbete. Utbildningsnämnden och kulturnämnden ska tillsammans med det fria kulturlivet i Stockholm förenkla och förbättra elevers möjlighet att uppleva kultur. Stadens skolor ska ta aktiv del av den statliga satsningen på Skapande skola. Utbildningsnämnden ska i dialog med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och det fria kulturlivet verka för att ge fler barn och unga i skola och förskola möjlighet till kulturupplevelser och förutsättningar för eget skapande. Särskild vikt ska läggas vid att öka förskolornas deltagande. Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska få minst en professionell kulturupplevelse per termin.

Utbildningsnämnden ska arbeta vidare med att skapa skolmiljöer som präglas av tydliga strukturer för processer, rutiner och regler både när det gäller skolans administrativa arbete och i det pedagogiska arbetet. Grundskolesatsningen PRIO Stockholm ska fortsätta.

Utbildningsnämnden ska utveckla arbetet med studie- och yrkesvägledning mellan grundskolans skolformer och gymnasieskolans skolformer. Ett viktigt arbete inför övergångar är att varje elev ges möjlighet att kunna göra ett väl underbyggt val. Utbildningsnämnden ska se till att elevers behov och förutsättningar tillgodoses inför byte av skolform.

Grundsärskola

Alla elever har olika behov och behöver få en utbildning som är anpassad just för dem. Det är först då som alla ges lika chanser. Grundsärskolans uppgift är att ge eleverna möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, såväl kunskapsmässigt som socialt. Elever i grundsärskolan har samma rätt till utveckling och lärande som andra elever. Grundsärskolans elever ska också inkluderas i samarbetet mellan skolan och kulturen, i satsningen på Skapande skola och när det gäller att barn och unga ska ta del av kulturupplevelser. För grundsärskolan är främjandet av kontakter med kultur- och samhällsliv oerhört viktigt för att främja både elevens självständighet och stärka dess sociala nätverk.

Det normkritiska arbetet och arbetet mot stereotypa könsroller behöver också betonas när det gäller grundsärskolan.

Grundsärskolans kunskapsuppdrag ska utvecklas och stärkas. Utbildningen ska vara anpassad efter varje elevs förmåga och behov av utmaningar. Därför måste också elevens kunskapsmässiga utveckling följas upp och utvärderas regelbundet för att förbättra undervisningen och stödja elevens lärande. Utbildade speciallärare och specialpedagoger är av central betydelse. Elever i grundsärskolan ska ha samma rätt som andra elever att välja skola. Elever i särskolan ska få möjlighet att, vid tillfällen som är lämpliga för dem, delta i undervisning tillsammans med grundskolans elever.

Fritidshem och öppen fritidsverksamhet

Fritidshem och dess personal är en viktig del i stadens skolor och verksamheten på dessa fyller en viktig roll för barnen både när det gäller möjligheten till stöd i skolarbetet och för att få tillgång till andra meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter undervisningstidens slut. Utbildningsnämnden ska satsa på en förstärkt fritidsverksamhet med mål om en mer samlad skoldag för stadens elever. Det innebär att fritidska satsa på måltider, hälsa, idrott, kultur, estetisk verksamhet och stöd för lärandet som en del av verksamheten. För att stärka denna verksamhet ska resurser tillsättas för att minska barngrupperna och öka antalet lärare med inriktning mot fritidshem samt barnskötare. Alla elever i årskurs 4-6 ska erbjudas öppen fritidsverksamhet.

Verksamheten ska fungera som ett stöd för att uppnå skolans mål, och bland annat erbjuda hjälp med läsläsning. Skolornas egen verksamhet med läsläsning ska utvecklas under verksamhetsåret. Det är viktigt att detta pedagogiska arbete utvecklas. Därför ska även personalen på stadens fritidshem erbjudas kompetensutveckling. Fritidspedagogernas profession och yrkesroll ska utvecklas för att förtydliga uppdraget och mångfalden av kunskap. För att höja kvaliteten måste verksamheten utvärderas på liknande sätt som andra pedagogiska verksamheter. Utbildningsnämnden ska säkerställa att en del av de medel som sätts av för verksamhetsnära skolutveckling budgeteras för arbetet med att utveckla stadens fritidsverksamhet.

Gymnasieskola

De högskoleförberedande programmen ska ge en stabil grund för fortsatta studier. Yrkes- och lärlingsprogram ska leda till direkt anställningsbarhet efter slutförda studier men också ge möjlighet till högskolebehörighet.

Skolorna ska uppmuntra eleverna att lära sig främmande språk, även utomeuropeiska språk, och möta andra kulturer. Elever med annat modersmål än svenska har en extra tillgång och ska uppmuntras att utveckla den. Det är en rättighet. Gymnasieskolan ska ge elever möjlighet till att delta i internationella utbyten.

Inom gymnasieskolan ska organisationen av språkintröduktion utvecklas. Möjligheten att ta emot elever året runt bör utredas i syfte att nyanlända elever ska kunna komma igång med undervisningen snabbt. Fler skolor ska erbjuda språkintröduktion.

Inom stadens gymnasieskolor har alla elever en dator. Utbildningsnämnden ska bistå gymnasieskolorna i att utveckla arbetet så att användandet av it integreras i undervisningen som en självklar pedagogisk resurs.

Den psykiska ohälsan inom gymnasiet ska minska, liksom avhoppet från utbildningen. Skolorna ska genomföra satsningar på förebyggande elevhälsa genom fullt utbyggda elevhälsoteam på varje skola.

De högskoleförberedande programmen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och utgöra en god grund för fortsatta studier. Ett ökat externt samarbete behövs för att utveckla utbildningarna. Alla elever ska utmanas, motiveras och stimuleras att utveckla sina kunskaper. Det kan bland annat ske genom att läsa kurser på högskolor och universitet.

Yrkesprogrammen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och leda till att studenterna blir attraktiva på arbetsmarknaden. Yrkesprogrammets attraktivitet behöver stärkas och utvecklas i samarbete med branscher och arbetsliv. För att höja kvaliteten och ge eleverna goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden krävs en nära samverkan med branscherna. Elever har rätt att läsa in behörighet till högskolan även på yrkesutbildningarna. Utbildningsnämnden ska underlätta för elever att inom ramen för yrkes- och lärlingsprogram erhålla högskolebehörighet. Denna möjlighet ska också lyftas fram i informationen inför gymnasievalet. För att öka lärlingsutbildningarnas attraktivitet finns anställningsformen gymnasial lärlingsanställning. På detta sätt knyts utbildningarna närmare branscherna och eleverna kan tidigt få arbetslivserfarenheter, referenser och kontakter. Detta ger också en möjlighet för staden att erbjuda gymnasiala lärlingar anställning inom stadens verksamheter.

Utifrån stadens framtida behov av personal inom äldreomsorgen behöver staden utveckla metoder för att attrahera personer att söka sig till äldreomsorgen. Ett led i detta är att utbildningsnämnden och stadens äldreomsorg genomför insatser för att öka andelen studerande på omsorgsprogrammet och bygga ut vårdcollege.

R IV UtbN:16

Elever som inte är behöriga till ett nationellt program erbjuds introduktionsprogram. Utbildningsnämnden ska erbjuda bra utbildningsformer inom ramen för introduktionsprogrammen. Introduktionsprogrammen ska leda till att eleverna kan fortsätta inom utbildningssystemet.

En utmaning för staden är att öka andelen ungdomar som slutför sin gymnasieutbildning. Det krävs en rad insatser som sammantaget bidrar till en högre måluppfyllelse. Utbildningsnämnden ansvarar för att följa upp hur många ungdomar som inte fullföljer gymnasieskolan. Utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden ska samverka kring dessa unga. De ska tillsammans delta i ett systematiskt uppsökande arbete gentemot de elever som hoppat av i syfte att motivera dem att återuppta sina studier. Samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen ska stärkas. Utbildningsnämnden ska tillhandahålla möjlighet för dessa ungdomar att kunna börja i gymnasieskolan igen. Utbildningsnämnden ska utveckla arbetet med studie- och yrkesvägledning på gymnasieskolan för att minimera studieavbrotten, ge eleverna rätt information inför valsituationer de står inför under sin utbildning och stödja eleverna i övergången till arbetslivet.

Vidare krävs ett nära samarbete med elevhälsan för att fånga upp elever som funderar på att lämna gymnasieskolan i förtid. Utbildningsnämnden ska utreda genomströmningen av elever i gymnasieskolan i syfte att identifiera åtgärder för att ytterligare öka måluppfyllelsen.

Gymnasiesärskola

Gymnasiesärskolans kunskapsuppdrag ska utvecklas och stärkas så att alla elever ska utmanas, motiveras och stimuleras att utveckla sina kunskaper. För att säkerställa detta är det viktigt att elevens kunskapsmässiga utveckling följs upp och används för att förbättra undervisningen. Elever i gymnasiesärskolan ska ha samma rätt till utveckling och lärande som andra elever. Rätten att välja skola och program ska gälla alla stadens elever.

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska vara anpassad till elevens förmåga och behov av utmaningar. Utbildade speciallärare och specialpedagoger är mycket viktiga för en välfungerande gymnasiesärskola.

Gymnasiesärskolan och arbetsmarknadsnämnden måste samverka för att fler personer ska ges möjlighet att komma ut i ordinarie arbetsmarknad.

Skollokaler

Stockholm växer kraftigt och på flera platser är det nödvändigt att både bygga ut befintliga grundskolor samt att bygga nya. Det är viktigt att klara av att ta emot stora årskullar och hitta bra lösningar i hela staden. Ingen ska behöva åka långt i jakten på en bra skola, utan kunna lita på att den närmsta skolan är en bra skola. Staden ska sträva efter att placera skolor så att elever från olika bakgrund möts.

Stadens skolor ska i första hand organiseras som F-9-skolor och i andra hand som F-6-respektive 7-9 skolor, beroende på förutsättningarna. Utbildningsnämnden ska utreda om gymnasieskolor på sikt skulle tjäna på att samlas i gymnasiekluster på attraktiva platser tillsammans med annan samhällsservice och goda kommunikationer.

En ökad effektivitet och ett över tiden flexibelt lokalutnyttjande ska ske i alla lokaler inom de pedagogiska verksamheterna. För att stärka samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor och säkra tillgången på platser i förskolan och skolan finns en särskild skolplaneringssamordnare inom kommunstyrelsen med det

övergripande ansvaret att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan berörda nämnder och bolag.

Kommunstyrelsen kommer i det fortsatta arbetet med förskole- och skolutbyggnad att verka för lägre byggkostnader för att på så sätt begränsa effekterna av framtida hyreskostnader. Det är viktigt att staden i dialog med fristående aktörer även verkar för fler idéburna och icke vinstdrivande fristående alternativ i skolplaneringen. Strategier måste också tas fram, i samarbete med berörda nämnder och bolag, för att hålla nere lokalkostnaderna även på befintliga förskolor och skollokaler.

Utbildningsnämnden, i samarbete med SISAB, är ansvarig för att stadens skollokaler utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt över tid. Den planering som tagits fram ska uppdateras löpande och vara underlag för den framtida planeringen. För att kunna erbjuda eleverna en sammanhållen skoldag fortsätter integrationen av fritidshem och grundskola i grundskolelokalerna. Motsvarande integrering av förskoleverksamheten i grundskolan ska göras i en strävan att använda stadens resurser effektivt.

Utbyggnaden av grundskolor innebär omfattande investeringskostnader för såväl staden som fristående aktörer. Stadens behov av platser för grundskoleelever ska utgå från utbildningsnämndens långsiktiga planering. Skolplaneringssamordnaren inom kommunstyrelsen ska säkerställa att berörda nämnder och bolag inom staden såsom utbildningsnämnden stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, SISAB och idrottsnämnden samverkar i ett tidigt skede för att säkerställa att stadens behov av förskole- och skollokaler tillgodoses. Skolbyggnaden får inte komma på undantag i stadsutvecklingen utan ska ges en central plats och fungera som en märkesbyggnad för närområdet. I planeringen av nya skolor ska även fristående aktörer delta. Ansvaret för att säkerställa skolförsörjningen ligger inom utbildningsnämndens ansvarsområde, men kräver ett nära samarbete mellan berörda nämnder och bolag.

Utbildningsnämnden ska samarbeta med stadsdelsnämnderna avseende den stadsövergripande strategiska planeringen av förskolelokaler och prognoser över det förväntade behovet av förskoleplatser.

Även samarbetet med idrottsnämnden och fastighetsnämnden måste öka så att idrottslokaler och idrottsytor beaktas på bästa sätt i planeringen. Det bör på ett tidigt stadium definieras i vilka projekt som samverkan ska ske med idrottsnämnden och fastighetsnämnden.

Det utbud av idrottsanläggningar som finns i staden ska ses som en gemensam resurs. Idrottsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och SISAB föreslå och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. Även andra typer av skollokaler behöver, vid sidan om undervisningstid, tillgängliggöras i högre grad än idag för civilsamhället. Ett arbete pågår mellan idrottsnämnden, SISAB och utbildningsnämnden med att ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas. Likaså pågår mellan berörda parter ett arbete med att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå. I detta arbete ska barnens perspektiv beaktas. Vid om- och nybyggnation ska förskolor och skolor i den mån det går utrustas med tillagningskök. Vid nybyggnation ska skolor och förskolor certifieras som miljöbyggnad, lägst nivå silver. För att förbättra fritidshemmets verksamhet ska en översyn av de lokaler som används utföras.

Utbildningsnämnden har inventerat stadens skolgårdar och utemiljöer och de utvecklas och upprustas där det bedöms nödvändigt. För att ytterligare främja rörelse och lek har utbildningsnämnden tagit fram en plan för hur Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek. I den fortsatta utvecklingen av Stockholms skolgårdar ska lekvärdesfaktorer tas med som en utgångspunkt. Detta ska även gälla för förskolegårdar.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

Som ett led i arbetet med ett Stockholm som håller samman ska behovet av fördjupade analyser av skillnader mellan befolkningsgrupper och stadsdelar särskilt beaktas i uppföljningen av indikatorn Andel elever som är behöriga till nationella program.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Andel förskollärare av antal anställda	40 %	41 %	41 %
	Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritisk pedagogik	Öka	Öka	Öka
	Andel grundskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritisk pedagogik	Öka	Öka	Öka
	Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	4,9
	Andel nöjda föräldrar	85 %	85 %	86 %
	Antal barn per grupp	16	16	16
	Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen	79 %	80 %	81 %
	Andel elever som är behöriga till nationella program	88,5 %	89 %	90 %
	Andel elever i årskurs 6 som uppnått målen i alla ämnen	82 %	83 %	83 %
	Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	86 %	87 %	88 %
	Andel legitimerade lärare i grundskolan	62 %	63 %	63 %
	Andel elever med gymnasieexamen	91 %	91 %	91 %
	Andel legitimerade lärare i gymnasieskolan	61 %	62 %	63 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel gymnasieelever som är trygga i skolan	95 %	96 %	96 %
	Andelen förskolor med mindre än 25 % förskollärare	0 %	0 %	0 %
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion	Andel invånare, 20 år, med fullföljd gymnasieutbildning	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s års-mål 2016	KF:s års-mål 2017	KF:s års-mål 2018
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Andel elever i årskurs 5 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elever i årskurs 8 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elever i årskurs 2 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 5 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 8 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 2 på gymnasiet som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel elever i åk 8 som anser att de har inflytande i skolan	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska utreda 1:1 satsning inom grundskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska genomföra en särskild lässatsning riktad till barn i behov av stimulans för ökad läsförståelse (1.1)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska utveckla arbetet med studie- och yrkesvägledning mellan grundskolans skolformer och gymnasieskolans skolformer (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att utöka antalet moderna språk, med exempelvis arabiska och kinesiska (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska utreda genomströmningen av elever på gymnasiet i syfte att identifiera åtgärder för att ytterligare öka måluppfyllelsen (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska ta fram en skolbiblioteksplan under 2016 i syfte att verka för läsning och bildning i Stockholms skolor och förskolor (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska genomlysas stödet till barn i behov av särskilt stöd inom ramen för skolpengen i syfte att öka tidiga insatser och öka skolresultatet för dessa elever, med en särskild analys utifrån genus (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska verka för att fler skolor ansöker om att erhålla Skolverkets utmärkelse ”Skola för hållbar utveckling” och att goda exempel på hur skolorna kan arbeta med hållbar utveckling sprids inom staden (1.1).	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska under året utreda hur elevernas tillgång till naturskolor kan stärkas (1.1).	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmått för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska professionalisera rollen som elevassistent genom satsningar på kompetensutveckling (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska säkerställa att varje skola har ett elevhälsosteam med tillgång till skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger så att stöd kan påbörjas inom rimlig tid (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska revidera Regler för intagning och plats i fritidshemmet och pedagogisk omsorg (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen ta fram en ny modell för ersättning av barnomsorg på obekvämt arbetstid (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen se över stadens regler för intagning och plats i förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla kvalitetsmått för förskolan (1.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden och idrottsnämnden ska ta fram ett gemensamt lokalprogram för att underlätta utbyggnaden av samplanerade idrottshallar (1.5)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med SISAB tillgängliggöra	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
fem nya, av idrottsnämnden efterfrågade, skolidrottshallar för idrottslivet i idrottsnämndens bokningssystem (1.5)		
Kulturnämnden, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin (1.6)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden ska genomföra en översyn av hyror inom de pedagogiska verksamheterna för att begränsa kostnaderna i nyproduktion (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla hbtq-kompetensen inom skolan och förskolan i samråd med kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter samt stadsdelsnämnderna (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola (4.4)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

17. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. Äldreomsorgen ska vara hållbar, jämställd, tillgänglig och likvärdig. Alla äldre har rätt till tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet. Rätten till självbestämmande är grundläggande. Äldre ska kunna påverka både innehåll i omsorgen och utförare. Trygga villkor för personalen är en förutsättning för en trygg äldreomsorg. All äldreomsorg ska vara bra och gå att lita på.

Nämndens uppgifter

Äldrenämnden samordnar och ska bidra till utvecklingen av äldreomsorgen och medverka till att äldre behandlas jämlikt oavsett kön och andra diskrimineringsgrunder. Nämnden ansvarar för att följa upp stadens samlade äldreomsorg och sammanställa information från stadsdelsnämnderna. Nämnden ska utveckla dialogen med stadsdelsnämnderna och ansvarar tillsammans med kommunstyrelsen för ärenden om riktlinjer, principer, policydokument och uppföljning av äldreomsorgen. Äldrenämnden ansvarar för beslutsunderlag i strategiska vård- och omsorgsfrågor, uppföljning och omvärldsbevakning samt övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling. Nämnden ska utvärdera och följa upp valfrihetssystemen inom äldreomsorgen. Under året ska en översyn av äldreförvaltningens organisation göras.

Nämnden har även dygnet runt-verksamhet med jour som vänder sig till äldre och personal i staden genom Stockholms Trygghetsjour.

För att öka insynen och transparensen när det gäller upphandling av äldreomsorg får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ska anta vägledande riktlinjer för äldrenämnden.

Äldrenämnden övertar från och med 2016, till följd av sitt kommunövergripande ansvar för äldreomsorg, ansvaret för upphandling samt uppföljning för avtal rörande äldreomsorg enligt LOV från kommunstyrelsen. Äldrenämnden övertar även ansvaret för förvaltning av befintliga avtal enligt LOV från kommunstyrelsen.

Förslag till budget 2015 och inriktning för 2016 och 2017

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-161,6	-167,5	-160,8	-160,8
Drift och underhåll	-161,6	-167,5	-160,8	-160,8
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	5,0	5,0	5,0	5,0
Netto	-156,6	-162,5	-155,8	-155,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-22,1	-0,1	-0,1	-0,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-22,1	-0,1	-0,1	-0,1

Medel för äldreomsorg har i första hand budgeterats under stadsdelsnämnderna. Äldrenämndens budget för 2016 ökar med 5,9 mnkr jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2. Äldreombudsmannen överförs till kommunstyrelsen, 1,0 mnkr.

Äldrenämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 1,6 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet
- Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo
- Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla
- Stockholm är en demokratisk stad där medborgarna har inflytande
- Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. All äldreomsorg ska vara bra äldreomsorg. Hårda kvalitetskrav ska ställas på kontinuitet, bemanning, utbildning och bra arbetsvillkor för de anställda. Äldreomsorgen ska vara personcentrerad

Staden ska erbjuda tillräckligt många alternativ för att en bra valfrihet ska finnas, däremot inte fler än att staden kan följa upp och garantera kvaliteten. Kommunal äldreomsorg ska finnas i alla stadsdelsnämnder. Så länge LOV tillämpas ska kommunen vara icke-valsalternativ i hemtjänst. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter och lära av goda exempel inom den idéburna sektorn inom äldreomsorgen. Möjligheten för mindre resursstarka äldre att söka information ska öka.

Rätten till ett tryggt boende och social gemenskap är grundläggande. De öppna dagverksamheterna ska utökas och utvecklas. Äldre ska kunna påverka omsorgen genom att kunna välja innehåll och utförare. Rätten till regelbundna utevistelser, vällagad mat och möjlighet till social gemenskap ska finnas. Personalkontinuiteten för de äldre ska stärkas.

Bemanningen ska öka i äldreomsorgen. Arbetsmiljön ska vara god. Det ska vara bra arbetsvillkor, bättre möjligheter till kompetensutveckling och vidareutveckling inom yrket samt ökat utrymme för professionernas yrkeskunnande i det dagliga arbetet. Arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal är en förutsättning liksom rätt till heltidsanställning, rimliga arbetsscheman och en bra löneutveckling. Ett led i personalförsörjningen är att staden gör insatser för att öka andelen studerande på omsorgsprogrammet och bygga ut vårdcollege.

Hemtjänst i förändring

Under 2015 har en hemtjänstutredning tillsatts för att se över ersättningssystem och former för biståndsbedömning inom hemtjänsten, tidsregistrerings- och dokumentationssystemet ParaGå samt utreda för- och nackdelar med olika typer av upphandlingssystem.

Slutsatserna från utredningen ska ligga till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete inom hemtjänsten, vilket syftar till att möta behoven hos framtidens äldre. Målet är en hemtjänst med hög personalkontinuitet där de äldre har ett stort inflytande över hur insatserna ska genomföras. Medarbetarna ges utrymme att använda sitt yrkeskunnande och goda förutsättningar att arbeta personcentrerat. Samverkan mellan olika professioner inom äldreomsorgen ska stärkas, liksom samarbetet med landstinget för att exempelvis säkra trygg utskrivning efter sjukhusvistelse.

En del av detta pågående utvecklingsarbete innebär en digital förnyelse av Paragåsystemet. I en fortsatt fas behöver förbättringar göras i systemet för att anpassa till stadens målsättningar om kvalitativ utveckling av hemtjänsten.

Kommunal hemtjänst ska finnas i alla stadsdelar.

De legala möjligheterna att införa sex timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning enligt tidigare beslut i kommunfullmäktige bevakas.

Ökad livskvalitet

Äldreomsorgen ska främja en god folkhälsa bland alla äldre. Folkhälsoperspektivet ska vara integrerat i biståndsbedömningen och i omsorgsverksamheterna. Det före-

R VIII ÄN:4

byggande arbetet ska prioriteras och all äldreomsorg ska ha ett rehabiliterande förhållningssätt. De specialiserade demensteamerna fortsätter sitt arbete.

Kvinnor och män ska ges likvärdig äldreomsorg utifrån individuella behov och ett genusperspektiv ska genomsyra all äldreomsorg. Under 2016 ska äldrenämnden mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön. Kommunstyrelsen ska bistå äldrenämnden i arbetet med att jämställdhetsintegrera nämndens verksamhet. Under verksamhetsåret ska även arbetet med att färdigställa och implementera stadens hbtq-program påbörjas.

Under 2015 har rätten till utevistelse implementerats och utvärderats. En indikator har tagits fram för att mäta utfallet av rättigheten.

Under 2015 har de rådslag om äldreomsorgen som har genomförts sedan 2012 utvärderas. Det konstateras att rådslagen har varit en värdefull möjlighet till dialog och kunskapsinhämtning från äldre. Utifrån utvärderingen ska ett förslag till rådslagens utformning framöver tas fram.

Det är viktigt att stödja frivilligorganisationernas arbete, inte minst för att kunna bryta många äldre människors ensamhet. Eftersom ett flertalet ideella pensionärsorganisationer är helt beroende av en lokal för att kunna bedriva sin verksamhet har bidraget för hyra höjts från 80 till 100 procent. Under 2016 höjs schablonen för paraplyorganisationerna med 10 kronor. Under 2016 kommer en översyn av riktlinjerna för ideella organisationer att göras i syfte att höja schablonen ytterligare. Micasa AB har även fått i uppdrag att aktivt verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhörigorganisationer.

Äldres utsatthet ska motverkas. Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet.

Äldre är överrepresenterade i brandolyckor som kan undvikas med enkla åtgärder, utbildning och information. Samverkan med Storstockholms brandförsvaret fortsätter.

Under 2016 fortsätter äldrenämnden och stadsdelsnämnderna att förbättra maten i äldreomsorgen. De äldre ska kunna påverka vad som ska serveras och maten ska om möjligt vara ekologisk och närproducerad samt att den ska ha ett bra näringsinnehåll. Det ska vara lätt att få matsällskap som biståndsbedömd insats och fler tillagningskök på äldreboendena ska inrättas vid ny- och ombyggnation.

I syfte att öka tryggheten vintertid och minska halkolyckor och fallskador inleds en försöksverksamhet med att erbjuda gratis broddar till målgruppen alla äldre över 75 år som har hemtjänst och/eller trygghetslarm. Försöket genomförs av stadsdelsnämnderna under ledning av äldrenämnden och ska utvärderas. För detta avsätts 2 mnkr under stadsdelsnämnderna.

Tryggare boende

Alla äldre över 85 år har rätt till ett tryggt boende. Ingen äldre med stora omsorgsbehov eller som lider av oro och isolering ska behöva bo kvar i en otrygg miljö mot sin vilja. Servicehus har idag en viktig roll som mellanboende. Bedömningen av rätt till servicehus och vård- och omsorgsboende ska följa den äldres behov och stadens riktlinjer för biståndsbedömning. Ensamhet och ålder väger tyngre i de nya riktlinjerna. Alla som är över 85 år och söker biståndsbedömt äldreboende som inte beviljas, ska få annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras.

De flesta vill bo kvar hemma så länge de är trygga och de ska också kunna bo kvar till livets slut, även om vårdbehovet ökar. Staden och stadens bolag ska hjälpa alla över 85 år med ett tryggt äldreanpassat boende, till exempel bostadsanpassning eller byte till lägenhet som är tillgänglig. De kommunala bostadsbolagen har en viktig roll för att skapa tillgängliga bostäder. Bolagen har i uppdrag att undersöka möjligheterna till enklare åtgärder som ökar tillgängligheten samt ska underlätta byte till lägenhet i entréplan eller till hus med hiss.

Under 2015 tillsattes utredningen ”Äldres boende i Stockholms stad” (ÄBO) som ska förtydliga syfte och målgrupp för stadens boendeformer för äldre: vård- och omsorgsboende, servicehus, korttidsboende, trygghetsboende och seniorboende. Syftet är att höja tryggheten och skapa gemenskap samt att bredda boendialternativen för att passa individuella behov. Målet är mer hemliknande enheter och enklare övergångar när omsorgsbehoven ökar. Närheten till service är viktig.

Utöver ÄBO finns också behov av en stadsövergripande utredning av beställning, finansiering och drift av anpassade boenden för äldre i form av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning. Idag finns en brist på sådana boenden belägna i staden. Då Stockholm är förvaltningsområde för det finska språket ska behovet av äldreboende för finskspråkiga tillgodoses. Även behovet av hbtq-boende bör tillgodoses. Behovet av profilboenden gäller äldre med missbruksproblematik respektive med psykisk funktionsnedsättning samt för äldre hemlösa med eller utan missbruksproblematik. Dessutom bör behovet av vård- och omsorgsboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS utredas.

Översyn av riktlinjer för äldreomsorgen aktualiseras när utredningarna är klara. Äldreboendeplaneringen anpassas till den nya inriktningen för bostadsförsörjningen för äldre.

Finansiering, placering samt behov av korttidsboende behöver klargöras. Korttidsboende kan vara aktuellt efter sjukhusvistelse eller som återhämtning innan återgång till ordinärt boende och är också en viktig resurs som avlösning för anhöriga.

Stadens parboendegaranti ger möjligheter till sammanboende för par som så önskar. Vid makes eller makas eller sammanboendes bortgång kan en person som i vanliga fall klarar sig utmärkt behöva särskild hjälp och stöd för att orka med vardagen. Stödet syftar till att hjälpa personen att återgå till ett liv med en fungerande vardag.

Stadsdelsnämnderna ska årligen i samband med arbetet med äldreboendeplaneringen ta fram ett förslag till plan för de vård- och omsorgsboenden som finns inom stadsdelsnämndsområdet. Arbetet samordnas och bereds av äldrenämnden som ur ett stadsövergripande perspektiv bearbetar förslagen från stadsdelsnämnderna och föreslår beslut om åtgärder utifrån en sammanvägd och övergripande bedömning av behov, framtida trender och med fokus på kvalitetsutveckling där fördelning av driftsformer och konsekvenser för såväl stadsdelsnämndsområden som staden som helhet beaktas.

För att säkerställa att behovet av äldreboende tillgodoses i framtiden ska en stadsövergripande åtgärdsplan åren 2020-2040 tas fram, där markplaneringen, stadsplaneringen och äldreboendeplaneringen samordnas. Antalet personer med behov av vård- och omsorgsboende beräknas öka med cirka 40 procent mellan åren 2020 och 2040. Den demografiska utvecklingen visar ett kraftigt ökat antal äldre över 80 år under perioden.

Medarbetare skapar kvalitet

Arbetsvillkoren i äldreomsorgen ska förbättras. Alla medarbetare ska kunna leva på sin lön. Anställda ska oavsett arbetsgivare ha rätt till arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal eller motsvarande nivå, god arbetsmiljö, rätt till heltid, rimliga arbets-scheman, trygga anställningsvillkor och en bra löneutveckling.

Genom den statliga satsningen på ökad bemanning i äldreomsorgen för åren 2015-2018 kommer antalet anställda att öka i verksamheterna. För stadens del kan det innebära 176 mnkr för 2016 om riksdagen beviljar medel. Hög kvalitet i äldreomsorgen är kopplat till antalet anställda och deras arbetsvillkor. Med ökad bemanning kan fler deltidsanställda i vård- och omsorgsboende få möjlighet till heltid, grundbemanningen öka i hemtjänsten och antalet underställda per chef minska i äldreomsorgen.

Stadens kompetensutvecklingsfond kommer att förstärka utbildningsinsatserna i äldreomsorgen. Såväl riktade satsningar som kompetenshöjande och kompetensförsörjande insatser planeras för olika yrkesgrupper. Möjlighet till vikariatäckning ska finnas. Alla medarbetare ges förutsättningar att arbeta professionellt utifrån sitt yrkeskunnande och sin yrkesetik. Utveckling av yrkesrollen ingår som en viktig del i utvecklingsarbetet inom hemtjänsten.

Hälsofrämjande insatser är viktiga för att motverka den höga sjukfrånvaron samt den faktiska låga pensionsåldern i äldreomsorgen. Ökad bemanning kan vara en del av en helhetslösning, där det också ingår kompetensutveckling, friskvård och utrymme för det egna yrkeskunnandet. Arbetskläder inklusive arbetsskor är viktigt ur ett arbetsmiljöperspektiv men även ur ett patientsäkerhetsperspektiv. Förutsättningarna för att tillhandahålla arbetskläder inklusive arbetsskor ska kartläggas.

Staden ska minimera användningen av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningar. Andelen arbetad tid som utförs av timavlönade ska minska i äldreomsorgen. Anhörig- och objektsanställningar i äldreomsorgen, som ofta är tidsbegränsade och på deltid, utreds för närvarande i staden. I avvaktan på förslag kommer nyanställningar inte att vara möjliga från och med 1 januari 2016.

Arbetsmarknadsrelaterade anställningar kan vara ett första steg in i äldreomsorgen, men ersätter inte ordinarie bemanning. Stadsdelsnämnderna ska säkra kvalitet i introduktion och handledning för dessa anställningar. Huvudansvaret ligger hos verksamheterna, som ska ha tillräckligt med fast personal för att uppfylla kvalitetskraven.

Stöd till anhöriga

Anhöriga spelar ofta en viktig roll i den äldres liv. Stockholms stads program för stöd till anhöriga kommer att ses över under året och revideras vid behov. Den satsning som pågår med information och utbildning för anhöriga till personer med demenssjukdom fortsätter. Äldrenämnden fortsätter även sitt arbete med anhörigdag, anhörigombudsutbildning, föreningsbidrag och utbildning till anhöriga som vårdar närstående.

Äldreombudsmannen

Under 2016 ska en äldreombudsman inrättas under kommunstyrelsen med uppgift att på en övergripande nivå bevaka äldre människors intressen och rättigheter inom stadens alla områden. Finansieringen av äldreombudsmannen flyttas därför från äldrenämnden till kommunstyrelsen.

Idéburen sektor

Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter och lära av goda exempel inom den idéburna sektorn inom äldreomsorgen. Äldrenämnden får

därför i uppdrag att undersöka möjligheterna att utveckla samarbetsformerna med idéburen sektor inom äldreomsorgens område.

Kvalitetsuppföljning

Vår ambition är att staden ska ha ett system för uppföljning av äldreomsorgen som både kontrollerar brister, granskar kvalitet på ett trovärdigt sätt och har en stödjande roll som också sprider goda exempel. Fokus i uppföljningen är viktiga kvalitetsbegrepp som kontinuitet, flexibilitet och tid. En metod ska utvecklas för att öka och mäta personalkontinuitet för de äldre. Från och med 2016 års budget finns det även en indikator för personalkontinuitet.

Nämnden ska även medverka till att avtal med enskilt drivna verksamheter kan sägas upp snabbt om den kvalitetsnivå som staden krävt inte uppfylls eller om det finns missförhållanden. Både huvudmän och de personer som står bakom de juridiska personerna ska granskas inom ramen för nämndens inspektionsuppdrag.

Kommunstyrelsen har lett ett utvecklingsarbete, i samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, som syftar till att utveckla en metod (kvalitetsobservation) för fördjupad kvalitetsuppföljning inom äldreomsorgen. Uppföljningsmetoden är nu implementerad inom äldreomsorgen. Nästa steg är att ta ett samlat grepp om all den uppföljning som görs inom äldreomsorgen i syfte att rationalisera och optimera effekten av den samlade uppföljningen. Detta utvecklingsarbete leds nu av äldrenämnden i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna.

En informations- och utbildningsinsats behöver genomföras för att sprida metoden till chefer och nyckelpersoner inom äldreomsorgen och andra för metoden lämpliga verksamheter. Medel för 0,5 tjänst per stadsdelsnämnd finns budgeterat under kommunstyrelsen även 2016.

Socialstyrelsens brukarundersökningar är ett av flera verktyg i kvalitetsarbetet. Tillsammans med fördjupade kvalitetsuppföljningar och fakta till exempel om bemanning och utbildningsnivå, kan undersökningarna användas för att följa upp äldreomsorgens mål.

I syfte att utveckla och fördjupa kvalitetsuppföljningen av kommunfullmäktiges mål för äldreomsorgen får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden göra en översyn av indikatorerna.

Äldrenämnden har under året genomfört en screening av registreringen i Senior Alert och Svenska palliativregistret. Äldrenämnden samordnar under 2016 insatser som syftar till att stärka stadsdelsnämndernas arbete med registrens roll för verksamhetsutveckling inom äldreomsorgen

Utbildning, forskning och utveckling

Inom äldreomsorgen finns ett stort behov av höjd grundutbildning och kontinuerlig kompetensutveckling. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning. Under mandatperioden genomförs en långsiktig utbildningsinsats inom ramen för kompetensutvecklingsfonden, där det ingår att utveckla svenskkunskaperna hos anställda som har svenska som andraspråk. Även möjligheten att vidareutbilda sig till undersköterska kommer att finnas kvar. Äldreomsorgen har stora rekryteringsbehov och samarbetet mellan berörda förvaltningar för att säkerställa möjligheten till karriärväxling för de som vill söka sig till vård- och omsorgsyrken bör utvecklas.

En demenssjukdom medför ofta ett omfattande hjälpbehov och för att vård och omsorg ska ha hög kvalitet behöver all personal ha rätt och aktuell kunskap. Under 2016

R VIII ÄN:8

kommer ett system för kvalitetsmärkning av demenskompetens att tas fram inom hemtjänst, särskilt boende och för stadens biståndshandläggare. Kvalitetsmärkningen är kopplad till kompetenshöjande insatser i fyra steg och ska finansieras med medel från kompetensutvecklingsfonden.

Medel från kompetensutvecklingsfonden kan även användas till utbildning och handledning för personalen i äldreomsorgen kring psykisk ohälsa, missbruk och våld i nära relation. En översyn av behovet av geriatrisk kompetensutveckling ska göras.

Äldrenämnden arbetar aktivt för att äldreomsorgen som helhet ska bli en mer innovativ verksamhet och deltar även i flera internationella och europeiska projekt. Nämnden har varit drivande i att skapa akademiska noder och samverkar med Kungliga tekniska högskolan och Karolinska institutet. Från och med 2016 kommer staden även att vara med och finansiera ett palliativt kunskapscentrum. Äldrenämnden får i uppdrag att göra en översyn och utvärdera det pågående arbetet med innovation och utveckling inom äldreomsorgen.

Regional samverkan om vård- och omsorgscollege stärker kvaliteten och underlättar i framtiden att rekrytera unga personer med rätt utbildning till äldreomsorgen. Ungdomsbesök vid vård- och omsorgsboenden är mycket uppskattade och fortsätter.

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum är ett kunskapscentrum för forskning, utveckling och utbildning inom äldreområdet där Stockholms stad och Stockholms läns landsting är huvudmän. Staden ska fördjupa sitt samarbete med Äldrecentrum och i större utsträckning beakta deras kunskapsinhämtning och forskningsresultat vid beslut inom äldreområdet. Staden höjer basanslaget till Äldrecentrum.

Samverkan med landstinget

Äldrenämnden ska utveckla samarbetet med Stockholms läns landsting. Under året ska olika former av samarbeten inventeras och om möjligt prövas. Målen ska vara att minska akutbesöken och stödja utskrivningsprocessen från slutenvården. Korttidsvården kan spela en viktig roll i detta samarbete, till exempel trygg hemgång efter sjukhusvistelse med hjälp av ett hemgångsteam.

Tillgänglig information

Stockholms stads webbplats ska vara så tillgänglig att det är enkelt för äldre och anhöriga att söka information om äldreomsorg, hitta kvalitetsredovisningar och nyckeltal för verksamheter och jämföra alternativ. Information ska finnas både i digital form samt muntligen och i tryck. Information om alla aktiviteter för äldre i stadsdelsnämnderna ska finnas lättillgängligt via Äldre Direkt. Där ska också finnas tydlig information om att kommunen blir utförare när äldre inte gör ett aktivt val av hemtjänst. En översyn av omfattning och uppdrag för Äldre Direkt har gjorts under 2015 i syfte att se över hur samverkan med stadsdelsnämnderna kan öka. Det ska vara möjligt för äldre att direkt kunna vända sig till stadsdelsnämnden.

Trygghetsjour

Trygghetsjouren handlägger, bedömer och åtgärdar akut uppkomna hjälp- och omvårdnadsbehov på kvällar, nätter och helger, det vill säga under jourtid då dessa behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Trygghetsjouren arbetsleder omvårdnadspersonal i akuta situationer när ordinarie arbetsledare inte är tillgänglig. Kommunal utförare av trygghetslarm i hela staden ska säkras. Val av kommunal utförare ska även kunna gälla nattetid. Trygghetsjouren ansvarar för beslut om trygghetslarm, larmmottagning, teknisk utrustning, service och installation av trygghetslarm. Övergång till digitala trygghetslarm fortsätter.

Larm i särskilt boende

Stadsdelsnämnderna ansvarar i dagsläget för upphandling av trygghetslarm till särskilt boende. Frågan om teknisk lösning och koppling till verksamhetssystem behöver fastslås på stadsövergripande nivå. Äldrenämnden ges därför i uppdrag att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm.

Upphandling av äldreomsorg

Det ska vara god balans mellan olika utförare av vård- och omsorgsboenden och hemtjänst som ingår i valfrihetssystemen. Staden ska aktivt arbeta för att främja icke vinstdrivande verksamheter och kommunal äldreomsorg ska finnas i alla stadsdelsnämnder

För att öka insynen och transparensen när det gäller upphandling av äldreomsorg får kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden. Kommunstyrelsen ska anta vägledande riktlinjer för äldrenämndens arbete med upphandling.

Äldrenämnden övertar från och med 2016, till följd av sitt kommunövergripande ansvar för äldreomsorg, ansvaret för upphandling samt uppföljning för avtal rörande äldreomsorg enligt LOV från kommunstyrelsen. Äldrenämnden övertar även ansvaret för förvaltning av befintliga avtal enligt LOV från kommunstyrelsen.

Kvaliteten i hemtjänsten ska öka genom högre kvalitetskrav i upphandling och genom stadens utvecklingsarbete inom hemtjänsten.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %
2.2 Miljöanpassade transporter	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska genomföra minst en krisledningsövning på ledningsgruppsnivå (1.3)	2013-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040 (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende samt intressentboenden, med inriktning att öka antalet boenden i staden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna göra en översyn av behovet och finansieringen samt placeringen av korttidsboenden (1.4)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska göra en revidering av riktlinjerna för ideella organisationer för att höja schablonen för paraplyorganisationerna (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska utveckla samarbetsformerna med ideell sektor (1.7)	2016-01-01	2016-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldrenämnden ska göra en översyn och utvärdera det pågående arbetet med innovation och utveckling inom äldreomsorgen (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden får i uppdrag, att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska utveckla samarbetet med Stockholms läns landsting (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden får i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen göra en översyn av indikatorerna för äldreomsorgen (1.7)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i dialog med Jobbtorg Stockholm, ta fram och tillhandahålla praktikplatser som passar stadens aspiranter (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska bistå äldrenämnden i arbetet med att jämställdhetsintegrera nämndens verksamhet och budget (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska löpande se över förfrågningsunderlagen för att stärka kvaliteten i verksamheterna och värna anställdas rättigheter (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden ska utveckla en metod ska för att öka och mäta personalkontinuitet i äldreomsorgen (4.2)	2016-01-01	2016-12-31
Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt hbtq-inriktning (4.3)	2016-01-01	2016-12-31
Äldrenämnden och socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS (4.6)	2016-01-01	2016-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med äldrenämnden ta fram ett förslag på hur ansvaret för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden ska flyttas över till äldrenämnden (4.8)	2016-01-01	2016-03-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

18. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

Nämndens uppgifter

I ett jämlikt och hållbart Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd i överförmyndarnämnden. Insatserna ska vara kvalitativa och trygga. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv, och nämnden ska använda moderna arbetsmetoder och teknik. Nämnden ska vara lättillgänglig både digitalt, fysiskt och på telefon.

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-36,4	-44,8	-44,8	-44,8
Drift och underhåll	-36,4	-44,8	-44,8	-44,8
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-36,4	-44,8	-44,8	-44,8
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1

Budgeten ökar med 8,4 mnkr 2016 jämfört med 2015. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Överförmyndarnämnden betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg i procent som läggs på lönesumman. Då dessa avgifter minskat justeras nämndens budget med motsvarande för att anpassas till verkliga kostnader. Korrigeringen innebär att anslaget för personalförsäkring minskas med 0,6 mnkr samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för nämnden.

Stockholms befolkning växer och med det antalet ärenden, vilket är en utmaning för nämnden. Överförmyndarnämnden ansvarar sedan 2015 för ett centralt stöd för rekrytering av särskilt förordnade vårdnadshavare, för samordning av information och utbildning, samt för att betala ut ersättning till särskilt förordnade vårdnadshavare för barn i Stockholms stad.

Under 2015 har en omfattande utredning genomförts av överförmyndarnämnden som visat på brister. Genom resursförstärkningar är stadens målsättning att nämnden därmed ska uppnå den rättsäkerhet och den kvalitet som krävs. Överförmyndarnämnden ska modernisera sina arbetssätt till nytta för huvudmännen, gode män, förvaltare och för staden. Nämnden ska söka samarbeten som genererar effektiviseringar både internt inom staden och externt med andra kommuner. Ett led i detta är att utveckla rutiner och dialog med Migrationsverket för rekvisering av medel för gode män.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Alla nämnder ska fastställa uppföljningsbara mål för sin verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena. Nämnden ska i sin planering utgå från kommunfullmäktiges indikatorer och sätta årsmål för nämnden. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna nedan avser det målvärde som kommunfullmäktige har totalt för staden.

Nämnden har ett särskilt rapporteringsansvar för följande av kommunfullmäktiges mål:

- Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet
- Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Utöver detta ska nämnden ansvara för att i relevanta delar uppfylla övriga delar av kommunfullmäktiges mål.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Överförmyndarnämnden ska under året fortsatt driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare organisation. Det är av största vikt att nämnden tar sitt ansvar för att säkerställa rättssäkerheten gentemot huvudmannen och att man löpande följer upp ärendeflöden. Nämnden behöver skapa en väl fungerande ärendehantering och genom förbättrad kommunikation öka tillgängligheten. Det personliga arbetet är centralt för att säkra förvaltningens kompetensförsörjning på sikt. Nämnden ska sträva efter en god arbetsmiljö med goda förutsättningar för medarbetarna.

Överförmyndarnämnden ska löpande gentemot kommunstyrelsen i samband med tertiärberättelse redovisa att utvecklingsarbetet mot att uppnå en rättsäker och modern verksamhet går planerligt.

Det är viktigt att utveckla arbetet med att rekrytera och samordna gode män och förvaltare. Nämnden ska samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet. Nämnden behöver under året ta fram en långsiktig plan för rekrytering av lämpliga gode män, förvaltare och särskilda vårdnadshavare. Nämnden ska i rekryteringsplanen ta hänsyn till att antalet ärenden per god man/förvaltare/särskilt förordnad vårdnadshavare på sikt behöver komma ner till de nivåer som rekommenderas av Sveriges Kommuner och Landsting.

Det är viktigt att överförmyndarnämnden fortätter att digitalisera verksamheten. Arbetet med att korta handläggningstiderna behöver fortlöpa. Nämnden behöver ta fram metoder för att mäta sådant som kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna.

Nämnden ska ta fram, implementera och följa upp relevanta nyckeltal, vilka kan ligga till grund för indikatorer gällande produktivitet, kvalitet och tillgänglighet.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Aktivt Medskapandindex	83	83	83
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden	Tas fram av nämnden

Följande aktiviteter ska leda till att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Överförmyndarnämnden ska ta fram nya rutiner för posthantering och diarieföring (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämnden ska ta fram indikatorer och nyckeltal som mäter kvalitet, tillgänglighet och brukarnas uppfattning (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna ska utveckla samarbetet rörande tillsättande av särskilt förordnade vårdnadshavare, gode män och förvaltare (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämnden ska genomföra utbildnings- och informationsinsatser för ställföreträdare (1.2)	2016-01-01	2016-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda (3.3)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämnden ska bedriva ett aktivt förändringsarbete för att uppnå ökad tillgänglighet, rättsäkerhet och en effektivare organisation (3.5)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämnden ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31
Överförmyndarnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön (4.1)	2016-01-01	2016-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. Förslaget till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 730,3 mnkr främst för följande ändamål:

- Insatser för hemlösa
- Vattenprogram
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Feriearbeten
- Skötsel av naturreservat
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov
- Flyktingmottagande
- Strategiskt anslag till stadsdelsnämnderna för bland annat demokrati- och lokalt utvecklingsarbete
- Eurovision Song Contest 2016
- FINSAM
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Åtgärder för giftfri förskola
- Implementering av ny parkeringsplan

Vidare reserveras 815,4 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 600,0 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Klimatinvesteringar
- Tillgänglighetsinvesteringar om 100 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

20. Till **Central medelsreserv** reserveras följande belopp för år 2016 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.
- 20.1 Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr.
- 20.2 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 730,3 mnkr.
- 20.3 Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning reserveras 815,4 mnkr.

CM:2

- 20.4 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter reserveras 600,0 mnkr.

Finansförvaltning

Förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Pensioner och arbetsgivaravgifter	-6 319,0	-6 580,5	-6 722,8	-6 901,2
Pensionsersättning och personalförsäkringspålägg från nämnderna	5 570,4	5 443,5	5 565,5	5 697,4
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter	- 748,6	-1 137,0	-1 157,3	-1 203,8
Skatteintäkter och begravningsavgifter	40 396,6	43 710,5	45 593,3	47 553,8
Utjämning och fastighetsavgift	-1 471,9	-2 836,6	-3 440,1	-3 907,4
Utdelning	1 000,0	1 000,0	600,0	600,0
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	198,2	91,7	82,3	92,1
Disposition begravningsavsättning	3,0	- 10,5	- 20,5	- 28,7
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	40 125,9	41 955,1	42 815,0	44 309,8
Interna ränteersättningar	1 482,6	1 363,0	1 475,6	1 537,6
Avkastningskrav sluten redovisningsenhet				
Fastighetsnämnden	135,2	236,7	209,1	190,7
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	278,9	1 136,0
Avskrivningar	994,5	1 063,6	1 164,8	1 240,8
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	5 469,3	5 259,0	5 012,6	3 509,2
Summa finansiering investeringsplan	6 663,9	6 522,7	6 656,3	6 086,0

Under Finansförvaltning redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalförsäkringspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner och arbetsgivaravgifter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	- 863,0	-
Pensionsavgifter	- 669,8	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	- 371,9	-
Förändring av pensionskuld (inkl särsk löneskatt)	- 220,4	-
Summa	-2 125,1	0,0
Övriga personalkostnader	- 50,0	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-4 405,4	0,0
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring	-	5 443,5
Summa	-6 580,5	5 443,5
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter	-1 137,0	

Pensioner

Stadens kostnader för utbetalning av pensioner beräknas för år 2016 uppgå till 863,0 mnkr. Pensionsavgifterna för stadens anställda beräknas uppgå till 669,8 mnkr. Dessa betalas ut och placeras enligt den anställdes önskan. Det nya avtalet AKAP-KL beräknas i dagsläget endast få marginell effekt på pensionsavgifterna 2016. Avgiftsbefrielseförsäkringen (AFA) beräknas till 22,7 mnkr. På stadens pensionskostnader betalas särskild löneskatt med 24,26 procent, som för år 2016 beräknas uppgå till 371,9 mnkr.

Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspensioner före 65 års ålder. Förändringen av skulden beräknas år 2016 uppgå till 343,0 mnkr inklusive löneskatt. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader och beräknas uppgå till 122,6 mnkr inklusive löneskatt. Pensionsskulden är beräknad enligt RIPS 07.

Övriga personalkostnader utgörs bland annat av kostnad för förändrad semesterlöneskuld.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalförsäkringspålägg som läggs på lönesumman. För arbetstagar födda mellan 1951 och 1990 har detta beräknats till 40,5 procent för 2016. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,21 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 8,87 procent.

Detta innebär en minskning av personalförsäkringspålägget jämfört med 2015 (43,4 procent) med cirka 3 procentenheter. En korrigerings görs sålunda i budgeten för

att komma så nära de verkliga kostnaderna som möjligt. Korrigeringen innebär att anslagen för personalförsäkring minskas med tre procentenheter på nämnder och verksamhetsområden samtidigt som nämndens personalkostnader minskar med motsvarande belopp. Förändringen är sålunda kostnadsneutral för samtliga verksamheter.

Mindre justeringar görs också för pensionärer födda 1950 och tidigare där pålägget uppgår till 16,0 procent och för ungdomar födda 1991 och senare där pålägget uppgår till 33,3 procent. Enligt avisering från regeringskansliet föreslås nedsättningen för unga tas bort från och med den första juni 2016. Om förändringen antas ändras även stadens pf-påslag för unga till 40,5 procent från samma datum.

Skatteintäkter och begravningsavgifter

Mnkr	Skatteunderlag/ skattesats/avgift	Intäkter
Förskott efter uppräknat skatteunderlag 2016:	242 963,1	43 490,4
Utdebitering	17,90	
Preliminär slutavräkning 2016		37,9
Begravningsavgift	0,075	182,2
Summa skatteintäkter och begravningsavgifter		43 710,5

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2016, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2014 är uppräknad med bedömning av utvecklingen under inkomståren 2015 och 2016. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 1 oktober 2015.

Med utgångspunkt från nu kända förutsättningar och de antaganden i övrigt som kan göras utifrån uppgifter om taxeringsutfall, har en prognos över slutligt taxeringsutfall inarbetats i budgeten. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,8 procent 2016.

Stadens skatteinkomster beräknas uppgå till 43 528,3 mnkr. Beräkningen bygger på en skattesats om 17,90 kr. Här ingår en skattehöjning på 22 öre varav 2 öre avser en skatteväxling med Stockholms läns landsting avseende stadens övertagande av hemsjukvården från och med 2016.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 7,5 öre av uppräknat skatteunderlag och beräknas uppgå till 182,2 mnkr.

Utjämnings och fastighetsavgift 2016

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämnings	-2 940,6	
Kostnadsutjämnings*	-268,5	
Regleringspost	- 26,4	
LSS-utjämnings	-1069,9	
Fastighetsavgift		1 123,9
Införandebidrag		344,9
Summa	-4 305,4	1 468,8
Netto utjämnings och fastighetsavgift	-2 836,6	

*En viss kompensation för eftersläpningseffekter har beaktats

Utjämningsystemet

Från och med januari 2016 föreslås inkomstutjämnings för kommuner och landsting ändras till de regler som gällde fram till utgången av år 2013. Det innebär att utjämningsgraden höjs från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskattkraften. Det medför att femton kommuner, där ibland Stockholms stad och ett landsting (Stockholms läns landsting) får höjda avgifter.

Avgiftshöjningarna ska ske successivt och ett införandebidrag införs för att mildra effekterna. För Stockholms stad innebär dessa förändringar att finansieringen år 2016 minskar med omkring 312 kronor kr per invånare (inkl. införandebidrag). Det slutliga utfallet av inkomstutjämnings kommer att fastställas under december månad.

LSS-utjämnings

Ett kostnadsutjämnings system för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service, LSS, till vissa funktionshindrade är infört från och med 2004.

För 2016 medför utjämnings för LSS en kostnad för staden med 1 069,9 mnkr. Gällande prognos för LSS-utjämnings utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 1 oktober 2015.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften för småhus uppgår inkomståret 2016 till 7 425 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Fastighetsavgiften för flerbostadshus är 1 270 kronor per bostadslägenhet, dock högst 0,3 procent av taxeringsvärdet.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1,0 mdkr. Utdelning kan justeras genom beslut senast i tertiärrapport 2 och får inte överstiga 1,0 mdkr.

Finansiellt resultat exklusive utdelningar

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Räntenetto	276,8	234,8	232,3	252,2
Övriga finansiella intäkter	0,6	0,7	0,7	0,7
Övriga finansiella kostnader	-18,2	-21,2	-22,0	-23,7
Finansiella kostn pensionsskuld inkl löneskatt	-61,0	-122,6	-128,7	-137,1
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	198,2	91,7	82,3	92,1

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga bolags upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontoret. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. En riskkontroll övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid större förändringar av kommunkoncernens förutsättningar. Kommunstyrelsen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.

Under Finansförvaltning redovisas stadens likviditetshantering, upplåning och skuldförvaltning. Vidare redovisas inlåning, utlåning och finansiella tjänster för stadens majoritetsägda bolag samt stadens borgensåtaganden.

Ett beräknat resultat för stadens hantering av kommunkoncernens finansverksamhet framkommer som skillnaden mellan kostnaderna för extern upplåning och inlåning från stadshuskoncernen samt de intäkter som genereras vid externa placeringar och vidareutlåning. Därutöver tillkommer ränta på pensionsavsättning och övriga finansiella intäkter och kostnader. Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för eventuell omkostnadsersättning. En översyn av villkoren ska enligt finanspolicyn genomföras årligen.

Stadens räntenetto budgeteras till 234,8 mnkr för 2016. Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader och budgeteras till 122,6 mnkr för 2016. Det finansiella resultatet, exklusive utdelning, budgeteras sammantaget till 91,7 mnkr för 2016.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat. Överskott respektive underskott måste återföras till avgiftskollektivet. Under 2016 beräknas 10,5 mnkr avsättas till begravningsfonden.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Med internränta avses en basränta, vilken beräknas utifrån prognosen för kommunkoncernens genomsnittliga externa finansieringskostnad. Basräntan tillåts avvika med +/-0,5 procentenheter innan ny internränta fastställs. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2016 till 1,75 procent. De interna ränteersättningarna från nämnderna för 2016 beräknas uppgå till 1 363,6 mnkr.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

För fastighetsnämnden beräknas internräntan utifrån stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter. Internräntan för fastighetsnämnden uppgår därmed till 2,0 procent. Samma ränta används även som kreditivränta under byggtiden.

Räntan för mark- och bostadsrättsinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som för 2016 uppgår till 3,25 procent.

Avkastningskrav på slutna redovisningsenhet

Avkastningskrav på den slutna redovisningsenheten fastighetsnämnden upptas under Finansförvaltningen. För år 2016 beräknas avkastningskravet till 236,7 mnkr. I avkastningskravet har omkostnadsersättning dragits ifrån och den interna hyressättningen för stadens nämnder ska därmed inte påverkas.

Avskrivningar

Nämndernas samtliga budgeterade avskrivningar ökar 2016 till 1 063,6 mnkr.

BALANSBUDGET *

Tillgångar	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Materiella anläggningstillgångar	65 681,1	71 065,3	76 481,8	81 252,0
Finansiella anläggningstillgångar	5 582,2	5 582,2	5 582,2	5 582,2
Summa anläggningstillgångar	71 263,3	76 647,5	82 064,0	86 834,2
Omsättningstillgångar	55 023,1	55 044,1	55 085,1	55 142,5
Summa tillgångar	126 286,4	131 691,6	137 149,1	141 976,7
Eget kapital och skulder				
Eget kapital	60 663,2	60 788,3	60 913,4	61 317,3
Förändring enl resultaträkningen	0,1	0,1	278,9	1 136,0
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Summa eget kapital	60 788,3	60 913,4	61 317,3	62 578,3
Avsättningar pensioner m fl förpliktelser	5 316,9	5 659,9	6 038,7	6 457,7
Infrastrukturella avsättningar mm	7 413,3	6 979,8	6 604,3	6 375,0
Summa avsättningar	12 730,2	12 639,7	12 643,0	12 832,7
Skulder	52 767,9	58 138,4	63 188,7	66 565,6
Summa eget kapital och skulder	126 286,4	131 691,6	137 149,1	141 976,7
Ansvarsförbindelse pensioner	17 402,0	17 323,3	16 874,5	16 405,5
Soliditet (%) inklusive ansvarsförbindelse	34,4	33,1	32,4	32,5

*Ingångsvärde för budget 2015 är justerat enligt 2014 års bokslut

Balansbudgeten visar vilka effekter budgeten för 2016 med inriktning för 2017 och 2018 har på stadens tillgångar och skulder. Den är upprättad utifrån förutsättningar i bokslut 2014, budget 2015 och 2016 samt enligt det finansiella målet att soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen inte ska vara lägre än 34,0 procent på längre sikt. På kort sikt ska soliditeten inte understiga 30,0 procent. Omsättningstillgångarna är beräknade enligt förutsättningen att stadens likviditet inte ska förändras under planperioden.

KASSAFLÖDESANALYS

Den löpande verksamheten	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Årets resultat	0,1	0,1	278,9	1 136,0
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Justering ej likvidpåverkande poster	1 263,9	1 271,1	1 398,1	1 506,1
Utbetalning avsättningar	-622,0	-444,0	-396,0	-258,0
Förändring kortfr fordr, lån o lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från löpande verksamhet	767,0	952,2	1 406,0	2 509,1
Investeringsverksamhet				
Investering i materiella anläggningstillgångar	-7 297,7	-7 197,2	-7 356,9	-6 931,0
Försäljning materiella anläggningstillgångar	833,8	874,5	900,6	1 045,0
Investering finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-6 463,9	-6 322,7	-6 456,3	-5 886,0
Finansieringsverksamheten				
Förändring låneskuld	5 696,9	5 370,5	5 050,3	3 376,9
Årets kassaflöde	0,0	0,0	0,0	0,0

Kassaflödesanalysen visar vilka effekter budgeten för 2016 med inriktning för 2017 och 2018 har på stadens betalflöden. Analysen visar vilket bidrag den löpande verksamheten lämnar, hur mycket investeringsverksamheten förbrukar samt vilket tillflöde i form av lån som krävs för att hålla en oförändrad likviditet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

- 21.1.1 Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- 21.1.2 Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- 21.2 Kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17:90 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2016.
- 21.3 Begravningsavgift utdebiteras med kronor 0:075 per skattekrona.
- 21.4 Internräntan fastställs till 1,75 procent för 2016.
- 21.5 Internräntan och kreditivräntan för slutna redovisningsenheter fastställs till 2,0 procent för 2015.
- 21.6 Regler för ekonomisk förvaltning fastställs enligt bilaga 8.

- 21.7 I övrigt godkänna detta förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018 för Finansförvaltningen.

Förslag till budget och ägardirektiv 2016 och inriktning 2017-2018 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagets uppgifter och allmänna inriktning

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner samt två intressebolag. Bolaget ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. Bland kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag.

Koncernstyrelsen ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar bolag inom bostadsförsörjning, infrastruktur såsom vattenreningsverk, fjärrvärme och ledningssystem, fiberkanalisation, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet och skolor samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfastigheter.

Koncernen ska under perioden prioritera investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad. Takten i bostadsbyggandet ska öka och fokus ligga på hyresrätter med rimliga hyror. De allmännyttiga bostadsbolagen ska fördubbla sitt bostadsbyggande. Vidare ska koncernen se till att nödvändiga investeringar genomförs inom bland annat infrastruktur, förskole- och skollokaler, matavfallsinsamling och fibernät. Bolagen ska också vara öppna för förvärv av projekt- och hyresfastigheter i syfte att öka antalet hyresrätter i bostadsbolagen.

Under kommande år fortgår och förstärks bolagens medverkan i stadens ytterstads-satsningar. De flesta bolag medverkar i olika former i dessa projekt, dels genom upp-rustning och utveckling av bostäder, skolor, äldreboenden samt dels i utveckling av nya arbetsplatser i ytterstaden. Koncernen medverkar också genom infrastrukturbolagen till ytterligare utbyggnad av vatten- och fibernät.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt för att nå en bättre struktur när det gäller standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Stockholms Stadshus AB ska vidare bidra till en översyn av stadens fastighetsbestånd.

Bolagen ska genom sina befintliga miljöprogram, policys och handlingsplaner bidra till att uppnå målen i stadens miljömål och färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm. Bolagen ska bidra till målet om att stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter till 2020. Stockholms Stadshus AB ska även se till att bolagen arbetar enligt stadens riktlinjer för förnybar energiproduktion, som är under utarbetande.

Staden har påbörjat en utökad insamling av matavfall från såväl privathushåll som storhushåll. Arbetet för ett mer hållbart Stockholm kommer att intensifieras under perioden och stadens bolag ska arbeta för att nå 70 procent insamling av matavfall till 2020. Under 2014 överfördes stadens avfallshantering till Stockholm Vattenkoncer-

nen. Det nya bolaget inom Stockholm Vattenkoncernen har i uppdrag att säkerställa att det kommunala uppdraget om avfallshantering tas om hand och ska bidra till en effektivare avfallshantering och ökad tillgång på biogas i regionen.

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen i Globenområdet, större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt så som Söderstaden.

Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ska utarbeta en CSR-strategi för hur de i verksamheten och vid investeringar kan bidra till en positiv samhällsutveckling och en sammanhållen stad. Detta ska bland annat syfta till att minska arbetslösheten i grupper långt ifrån arbetsmarknaden, skapa social sammanhållning och bidra till lokalsamhället. De allmännyttiga bostadsbolagen ska inom ramen för detta arbete arbeta fram en tolkning av bolagens allmännyttiga syfte. Strategin ska implementeras i bolagen och formuleras som krav i upphandlingar. Utgångspunkten för upphandlingar i Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ska vara stadens upphandlings- och inköpsprogram.

Stockholms Stadshus AB ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden fortsätta arbetet med att studera goda exempel från andra kommuner där kommunala bolag testat nya arbetsmodeller för att bidra till en positiv samhällsutveckling. Under året ska koncernen, i samråd med arbetsmarknadsnämnden, fortsätta att se över behoven och möjligheterna att testa liknande modeller i Stockholm.

AB Familjebostäder har i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och Micasa Fastigheter i Stockholm AB genomfört en förstudie av ett byte av det gemensamma fastighetssystemet FASAD. En upphandling av ett nytt koncerngemensamt fastighetssystem (VERA) pågår.

Koncernstyrelsen ska vid behov besluta om en extra stämma under hösten 2016 då den slutliga koncernutdelningen fastställs.

Stockholms Stadshus AB:s avkastningskrav för bostadsbolagen ska sättas utifrån ett allmännyttigt syfte och vara affärsmässiga i jämförelse med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer.

Bolagets ägardirektiv:

Ett Stockholm som håller samman

- Stockholms Stadshus AB ska leda arbetet med att ta fram en plan för hur de kommunala bostadsbolagen ska fördubbla sitt bostadsbyggande till 2017. Detta ska samordnas med berörda nämnder och bolag
- Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen ta fram en genomförandestrategi för att nå målet om 40 000 nya bostäder till 2020
- bolagskoncernen, med ledning av moderbolaget, ska aktivt delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt sker på ett effektivt och synkroniserat sätt
- Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder och bolag utreda och ta fram en handlingsplan för att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper
- utveckla effektivare styrformer genom ökad målstyrning mot ägarkraven
- samordna insatser i händelse av kris

- tillsammans med bostadsbolagen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden personer som utsätts för våld i nära relationer
- tillsammans med dotterbolagen och i samråd med arbetsmarknadsnämnden bidra till att uppfylla stadens mål när det gäller att erbjuda sommarjobb samt visstidsanställningar riktade till långtidsarbetslösa
- tillsammans med dotterbolagen vid behov samverka med stadsdelsnämnder kring lokala utvecklingsprogram
- pröva möjligheten att ställa sociala krav, såsom anställningar av lokal arbetskraft, även i upphandlade projekt

Ett klimatsmart Stockholm

- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen driva utvecklingen av oljeverksamheterna vid Loudden
- bolaget ska med hjälp av framtaget underlag från Fortum trygga Stockholms framtida fjärrvärme med utgångspunkt att fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt, med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2020
- säkerställa att dotterbolagen löpande ser över möjligheten att investera i solceller

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- svara för koncernens övergripande utveckling, strategiska planering, löpande ekonomisk kontroll och uppföljning
- utveckla samspelet mellan ägaren, koncernledningen och dotterbolagen avseende verksamheternas resultat och budgethållning, effektivitet och kvalitet
- ansvarar för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- följa utvecklingen av kostnadseffektiviseringar inom samtliga dotterbolag
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens bolag
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder
- Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med kommunstyrelsen göra en översyn av förvaltningen av stadens verksamhetsfastigheter avseende gränsdragningsfrågor för drift, underhåll och investering
- fortsätta utreda möjligheterna till en ytterligare samordning av stadens kommersiella fastigheter tillsammans med bostadsbolagen, S:t Erik Markutveckling AB, kommunstyrelsen och fastighetsnämnden
- utvärdera dagens anläggningsbestånd i syfte att utreda det långsiktiga behov som finns i staden av evenemangsarenor
- följa och driva bolagskoncernens investeringar i den blivande Söderstaden
- kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt avseende på långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, till exempel Stockholms framtida avloppsrening
- särskilt följa dotterbolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upprustning
- bostadsbolagen ska långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer
- kommunstyrelsen ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av det koncerngemensamma ekonomisystemet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I uppdraget ingår att tillsammans med Stockholms Stadshus AB utveckla och effektivisera de administrativa processerna för nämnder och bolagsstyrelser i enlighet med beslutade mål samt utifrån god ekonomisk hushållning.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	8 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	4 000 st
	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad först-lägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	450 st	500 st	500 st
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	78,5 %	79 %	79,5 %
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bolagens service	83,5 %	84 %	84,5 %
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal besök på stadens kulturinstitutioner per stockholmare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Mängden hushållsavfall per person	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 17 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekraV	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	76	77	78
	Antal nystartade företag	22 500 st	23 000 st	23 500 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

22. Förslaget till mål och ågardirektiv för 2016-2018 för **Koncernen Stockholms stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen

Gemensamt för de tre bolagen

Mål

De kommunala bostadsbolagens huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta goda bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning. I sitt bestånd ska bolagen äga bostäder som kan efterfrågas av alla stockholmare. Bolagen utgör en stor del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer alla stockholmare till del. Bolagen har också en viktig uppgift att fylla avseende positiv stads- och centrumutveckling i framför allt de stadsdelar där de äger stora bestånd. Detta ska ske både genom ett socialt ansvarstagande i enlighet med ägarens direktiv samt genom fysiska åtgärder. Miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i nyproduktion och förvaltning. Bolagen ska aktivt arbeta mot segregation.

Bolagen ska

Ett Stockholm som håller samman

- nyproduktionstakten ska ökas stegvis från 1 500 påbörjade bostäder per år 2016 till 3 000 påbörjade bostäder per år 2019
- arbeta för att hålla nere produktionskostnaderna i nyproduktion
- leda och utveckla projektet Stockholmshus
- utveckla metoder för innovativa lösningar för billigare byggande och tillfälliga bostäder
- bygga yteffektiva lägenheter med en varierad fördelning av lägenhetsstorlekar och vid förtätning komplettera den befintliga bebyggelsens lägenhetsstruktur
- tillsammans med övriga aktörer på bostadsmarknaden bidra till en mer transparent, rättvis och systematiserad hyressättning i Stockholms stad
- aktivt arbeta för en hög kvalitet i löpande drifts- och underhållsarbete, liksom i servicen gentemot hyresgästerna
- rusta upp på ett varsamt sätt utifrån fastigheternas tekniska behov med en helhetsyn på närmiljön
- garantera hyresgästerna information och inflytande i samband med renoveringsarbete
- stärka ytterstadsområden där bolagen är närvarande genom utveckling av centrum, upprustningar, socialt ansvarstagande, ett bättre utnyttjande av befintliga lokaler samt nyproduktion av bostäder
- särskilt beakta jämställdhetsperspektivet i ytterstadsarbetet
- göra socioekonomiska konsekvensanalyser vid större upprustningsinvesteringar
- ta fram en strategi för ett bättre utnyttjande av befintliga lokaler
- samarbeta med övriga berörda bolag och nämnder samt privata aktörer och ta fram utvecklingsplaner för centrumanläggningarna i ytterstaden utifrån deras olika förutsättningar
- i samråd med berörda nämnder inventera möjligheten att omvandla befintliga byggnader till grupp- och servicebostäder, samt underlätta byggandet av bostäder för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna
- planera för nya seniorbostäder i hyresrättsform
- ta hänsyn till olika typer av familjekonstellationer och boendeförhållanden vid planerandet av nya bostäder

R IX

Bo-bolagen:2

- aktivt verka för fler hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- tillhandahålla bostäder till prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige eller genom särskild överenskommelse samt aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända, ensamkommande flyktingbarn med flera.
- bidra till stadens mål om att förmedla 450 nya tränings- och försökslägenheter samt Bostad Först-lägenheter per år
- ta ett stort ansvar för det bostadsbehov som uppkommer för personer som utsätts för våld i nära relationer
- genomföra enklare åtgärder för att öka tillgängligheten så att äldre ska ha möjlighet att bo kvar hemma längre och underlätta för äldre eller personer med funktionsnedsättning att byta till en lägenhet i entréplan eller till hus med hiss
- fortsätta det förebyggande arbetet för att minimera antalet avhysningar, särskilt av barnfamiljer, genom samarbete med stadsdelsnämnderna, socialnämnden och landstinget
- erbjuda möjlighet till så kallade kompiskontrakt för både äldre och ungdomar
- verka för att stärka sin ställning i stadsdelar där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- inte avyttra sitt bestånd genom ombildning eller försäljning
- upprätta sociala bokslut som underlag till mål och avkastning

Ett klimatsmart Stockholm

- aktivt arbeta för energieffektivisering av beståndet och fokusera på klimatsmarta bostäder, bl.a. genom installation av solceller på tak och gröna vertikala trädgårdar
- öka användningen av förnybar energi
- förbereda infrastruktur för bilpooler och elbilar
- arbeta för att bolagen når 70 procent matavfallsinsamling till 2020
- ta fram en modell för livscykelanalys vid nyproduktion
- planera för säkra cykelparkeringar i befintliga och nya fastigheter
- planera för laddplatser till elbilar i anslutning till parkering i befintliga och nya fastigheter
- uppmuntra och arbeta för att möta boendes önskan om nära stadsodling

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att öka effektiviteten med fokus på kärnverksamheten och förbättrade driftsresultat
- långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer
- låta resultatet stanna i bolagen för att möjliggöra en hög investeringstakt

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- implementera modell med kostnadstäckande hyressättning av förenings- och kulturlokaler
- stärka boendeinflytandet
- utveckla nya former för hyresgästers deltagande med särskilt fokus på områdesutveckling
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer
- utreda möjligheten att stärka lokal närvaro tillsammans med andra kommunala aktörer i områden där bolagen har större bestånd

Förslag till resultatkrav	Svenska Bostäder			Familjebostäder			Stockholmshem		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
År									
Underliggande resultatkrav, mnkr	325	350	260	350	320	300	380	380	400
Stadsutveckling Järva, mnkr	-175	-175							
Resultat efter finansnetto, mnkr		175	260	350	320	300	380	380	400

Uppdrag

Den omfattande bostadsbristen utgör en begränsning för både staden och stockholmarna. Under mandatperioden ska takten i bostadsbyggandet därför öka och byggandet av energieffektiva hyresrätter med rimliga hyror särskilt prioriteras. De allmännyttiga bostadsbolagen ska ta ett större ansvar för byggandet av nya hyresbostäder genom att fördubbla sitt bostadsbyggande. På sikt ska de bygga 2 500-3 000 nya hyresbostäder per år.

För att uppnå nyproduktionsmålet ska de allmännyttiga bostadsbolagen genomföra projektet Stockholmshus, ett konceptbyggande av bostadshus som uppfyller stadens högt ställda krav på energianvändning och tillgänglighet samtidigt som den stora volymen i upphandlingen stödjer byggbranschens utveckling mot mer effektiv och industrialiserad produktion.

Stockholmshusen kommer att kännetecknas av god arkitektur med tidstypisk byggnadsutformning. Husen kommer att bilda en ny årsring i Stockholms stadslandskap och anpassas till omkringliggande områden, topografi och kvarter.

Allmännyttan ska bygga och förvalta bostäder för alla behov. Därför ska bostadsbolagen bygga i alla lägenhetsstorlekar för att också större familjer, kompiskollektiv eller andra konstellationer ska finna en plats i flerbostadshus. Genom att prioritera yteffektivitet i nyproduktionen möjliggör staden därtill för fler bostäder på samma yta samtidigt som hyresgästen slipper betala för överflödigt lägenhetsyta.

Stadens bostadsbolag ska särskilt prioritera byggandet av hyresbostäder som unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga. Samtidigt ska bolagen sänka bygg- och produktionskostnaderna i övrig nyproduktion i syfte att få ner hyreskostnaderna. Bostadsbolagen ska inom sitt allmännyttiga uppdrag tillhandahålla bostäder till stadens prioriterade grupper där staden har ett åtagande i lag, beslut i kommunfullmäktige, eller genom särskild överenskommelse. Det är till exempel familjer med osäkra boendeförhållanden och flyktingar. Bolagen ska även erbjuda så kallade kompiskontrakt, vilket innebär att hyreskontrakt ska kunna delas mellan flera hyresgäster och inkomster räknas samman i syfte att dessa ska passera inkomstkraven. I väntan på att mark ska exploateras ska bostadsbolagen ges möjlighet att sätta upp tillfälliga bostäder för unga och studenter. Bostadsanpassningar för personer med funktionsnedsättning ska återställas efter renoveringar. Bolagen ska verka för att minimera antalet avhysningar och vräkningar av barnfamiljer ska aktivt förebyggas.

Stadens bostadsbolag bär ett särskilt ansvar för att i det långsiktiga arbetet utveckla ytterstaden och skapa goda boendemiljöer för alla stockholmare. Byggkompetensen hos bolagen ska öka genom att den egna kompetensen på området stärks samtidigt som samordningen mellan stadens bostadsbolag utvecklas.

R IX

Bo-bolagen:4

Bostadsbolagen ska aktivt medverka till att utveckla ytterstaden och säkerhetsställa en god tillgång till mötesplatser, utemiljöer, kultur och offentlig samt kommersiell service i alla delar av staden. Hyresgäster och övriga boende i berörda stadsdelar ska ges möjlighet till ett aktivt inflytande i stadsutvecklingsarbetet. Bolagen ska eftersträva att nyproduktion och upprustning uppnår en hög arkitektonisk kvalitet, samtidigt som hyresgästerna ska garanteras inflytande över grad av standardhöjning i samband med upprustning och energieffektiviseringar. Samtidigt bör man bygga mer klimatanpassat.

Hälften av energiåtgången för en bostadsfastighet sker under produktionen vilket ger anledning för bostadsbolagen att fokusera på alternativa materialval och tillverkningsprocesser. Exempelvis kan göras försök på nyproduktion i trä.

Lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag klargör kommunernas rätt att driva allmännyttiga bostadsbolag. Lagen anger dock att detta ska ske under former som inte snedvrider konkurrensen. Staden som ägare kan därför inte finansiera eventuella underskott i bolagen med skattemedel. Vidare ska bolagen bedrivas med ett allmännyttigt syfte och enligt affärsmässiga principer, vilket innebär att dessa ska åläggas normala avkastningskrav som är jämförbara med motvarande långsiktiga aktörer på marknaden. Avkastningskraven ska dock ta hänsyn till att bolagen är underordnade särskild lagstiftning, såsom ett lagstadgat krav på att erbjuda boendeinflytande och inflytande för hyresgäster i bolagen. Avkastningskraven ska ställas på bolagsnivå, och bostadsbolagen ska långsiktig uppnå en direktavkastning och totalavkastning som är jämförbar med liknande långsiktiga bostadsförvaltande aktörer.

AB Svenska Bostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser.

Hyresgästerna ska erbjudas boendeinflytande och inflytande i bolaget. Vidare ska hyresgästerna kunna påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning. Bolaget bär ett särskilt ansvar för stadens nordvästra delar, särskilt Järvafältet, Hässelby gård och Vällingby, där boendes inflytande över sin närmiljö ska stärkas. I arbetet med utveckling av lokala centrum ska bolaget utgå ifrån trygghetsinventeringar och erfarenhetsåterkoppling för att skapa trygga mötesplatser och en god närservice. Särskild hänsyn ska tas till kvinnors upplevda trygghet och tillgänglighet. Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska därför förena kulturarvet med ett socialt ansvarstagande och med en långsiktig affärsmässighet beräknad på företagsnivå. En ny strategi för hyressättning för för- enings- och kulturlokaler ska fastställas som inte baseras på marknadspriser. Med hänsyn till bolagets samhällsekonomiska kostnader ska ett socialt bokslut upprättas.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- aktivt bidra till stadens höjda målsättningar för bostadsbyggandet
- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- aktivt arbeta för att utveckla ytterstaden i nära samråd med de boende
- fortsätta arbetet med att skapa Snabba hus, mobila hyresrätter med korta förmedlingstider riktade till unga och studenter
- aktivt arbeta för att bygga fler studentbostäder med rimlig hyra
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- arbeta med inspiration från konceptet ”Huskurage”, genom att öka kunskap och kännedom om våld i nära relationer
- upprätthålla boendekvaliteten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd
- fortsätta det övergripande arbetet med att utveckla Vällingby Centrum

Ett klimatsmart Stockholm

- aktivt arbeta med upprustning och energieffektivisering i 1940- och 1950-talsbestånden och miljonprogramsbeståndet
- ta fram en målsättning för effektivare energianvändning i bostadsbeståndet
- arbeta aktivt för insamling av matavfall

R IX
Bo-bolagen:6

AB Svenska Bostäder	2015	2016	2017	2018
Underliggande resultatkrav, mnkr	300	325	350	260
Stadsutveckling Järva, mnkr	-150	-175	-175	0
Resultat efter finansnetto, mnkr	150	150	175	260
Investeringar, mnkr	2 645	2 380	2 140	1 970

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	3 500 st
	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	78,5 %	79 %	79,5 %
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bolagens service	83,5 %	84 %	84,5 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Miljöanpassade transporter	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	användning av Byggvarubedömningen (BVB)			
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

AB Familjebostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser.

Hyresgästerna ska erbjudas boendeflyttande och inflyttande i bolagen. AB Familjebostäder ansvarar för att genomföra ett tidigt visionsarbete i Rågsved som en del i bolagets ytterstadsarbete. Visionsarbetet ska utgå från boende, lokala aktörer och fastighetsägare i stadsdelen, och vara ett underlag till stadens planeringsarbete i stadsdelen. En ny strategi för hyressättning för förenings- och kulturlokaler ska fastställas. Med hänsyn till bolagets samhällsekonomiska kostnader ska ett socialt bokslut upprättas.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- aktivt bidra till stadens höjda målsättningar för bostadsbyggandet
- bygga hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- aktivt arbeta för att utveckla ytterstaden i nära samråd med de boende
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning och energieffektivisering
- aktivt verka för byggandet av fler kollektivhus och andra alternativa boendeformer

Ett klimatsmart Stockholm

- aktivt arbeta med upprustning och energieffektivisering i 1940- och 1950-talsbestånden och miljonprogramsbeståndet
- ta fram en målsättning för effektivare energianvändning i bostadsbeståndet
- arbeta aktivt för insamling av matavfall

AB Familjebostäder	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	339	350	320	300
Investeringar, mnkr	1 313	1 491	2 055	2 040

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med trygga och levande stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	3 500 st
	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	78,5 %	79 %	79,5 %
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bolagens service	83,5 %	84 %	84,5 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Miljöanpassade transporter	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st

R IX
Bo-bolagen:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

AB Stockholmshem

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser.

Hyresgästerna ska erbjudas boendeinflytande och inflytande i bolaget. Möjligheten att sprida projektet ”Hållbara Hökarängen” samt Skarpnäckslyftet ska studeras under planeringsperioden. En ny strategi för hyressättning för förenings- och kulturlokaler ska fastställas.

Inom ramen för det allmännyttiga uppdraget ska bolaget bistå SHIS (tidigare Stiftelsen Hotellhem) i dess verksamhet och i byggandet av bostäder. SHIS är Stockholms stads bostadssociala resurs med uppdraget att tillhandahålla bostäder för stockholmare som av olika sociala och/eller ekonomiska skäl inte kan få en egen lägenhet på den ordinarie bostadsmarknaden. Med hänsyn till bolagets samhällsekonomiska kostnader ska ett socialt bokslut upprättas.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- aktivt bidra till stadens höjda mål för bostadsbyggandet
- hyresbostäder med hyror som även unga, studenter och andra grupper med svag ställning på bostadsmarknaden har råd att efterfråga
- aktivt arbeta för att utveckla ytterstaden i nära samråd med de boende
- erbjuda hyresgästerna möjlighet att påverka grad av standardhöjning i samband med upprustning
- bistå SHIS i dess verksamhet och i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- utreda, planera och genomföra en omlokalisering av bolagets huvudkontor till Skärholmen
- årligen skapa minst 100 genomgångsbostäder i SHIS regi för prioriterade grupper i avvaktan på att en handlingsplan för en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning är framtagen och implementerad

Ett klimatsmart Stockholm

- ta fram en målsättning för effektivare energianvändningen i bostadsbeståndet
- arbeta aktivt för insamling av matavfall

AB Stockholmshem	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	330	380	380	400
Investeringar, mnkr	2 021	1 971	1 821	2 230

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges in-

R IX Bo-bolagen:12

dikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	3 500 st
	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	78,5 %	79 %	79,5 %
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bolagens service	83,5 %	84 %	84,5 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Miljöanpassade transporter	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, trygghets- och seniorbostäder, LSS-boenden samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolagets huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla ett gott och anpassat boende med rimliga hyror till människor i behov av särskilt stöd. Fastigheterna ska vara välskötta, trygga och tillgängliga och hyresgästerna ska ges möjlighet till aktivt inflytande över sitt eget boende i likhet med stadens övriga bostadsbolag. Bolaget utgör en del av stadens och stockholmarnas samlade förmögenhet och måste därför skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt som kommer stockholmarna till del.

Staden ska erbjuda olika boendeformer som kan anpassas efter individuella behov. Det är angeläget att bolaget har en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och försörjning. För att lyckas långsiktigt behöver bolaget ta fram en fastighetsutvecklingsplan för flexibla boendelösningar som klarar efterfrågeförändringar över tid. Vård- och omsorgsboenden är till för äldre med stora omsorgsbehov. Servicehus har en viktig roll som mellanboende för äldre. Senior- och trygghetsboende är icke biståndsbedömt boende för äldre som inte ersätter servicehus. Behovet av profilboende för äldre med missbruksproblematik eller med psykisk funktionsnedsättning samt behovet för äldre hemlösa med eller utan missbruksproblematik ska tillgodoses. Även behovet av korttidsboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning bör tillgodoses, liksom behovet av hbtq-boende. Staden har brist på bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning och arbetet för att få fram fler bostäder ska intensifieras. Samarbetet med socialnämnden och SHIS fortsätter.

Under 2015 tillsattes utredningen ”Äldres boende i Stockholms stad” (ÄBO) som ska förtydliga syfte och målgrupp för stadens boendeformer för äldre med målet att höja trygghet och skapa gemenskap. Fördelningen av kostnader för exempelvis trygghetsvårdar ingår i ÄBO. En utredning ska också göras om åtgärder för att leva upp till myndigheters säkerhets- och arbetsmiljökrav. Möjligheten att minska kostnaderna för gemensamhetsytor i LSS-bostäder som belastar hyresgästerna övervägs.

Bolaget ska verka för att pressa hyreskostnaderna och vara återhållsamma med standardhöjningar vid upprustning i syfte att kunna tillhandahålla bostäder som målgruppen har råd att efterfråga. Bolagets verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av beslut och resursfördelning beroende på kön.

Nya boenden ska i möjligaste mån lokaliseras nära service. I samband med ny- och ombyggnader ska boenden utvecklas mot mer hemliknande och trygga miljöer med enklare övergångar när omsorgsbehovet ökar. Bolaget ska sträva efter att utöka antalet tillagningskök. Bolaget ska aktivt verka för att tillgången på möteslokaler med rimliga avgifter för pensionärs- och anhörigorganisationer ska öka. Ambitionen är att äldre ska kunna bo kvar i omgivande miljö även om boendeformen behöver ändras.

Vidare ska bolaget arbeta med fler boenden enligt modellen ”Rum för hälsa” som syftar till att skapa god vård och omsorg genom utveckling av de gemensamma ytorna. Bolaget ska även arbeta med attraktiva och tillgängliga utemiljöer, som inspirerar och underlättar utevistelse för de boende. Dessutom uppmantras bolaget att arbeta med olika ekosystemtjänster i bostadsbeståndet som biodlingar, gröna tak och stadsodling. Säkra cykelparkeringar och laddplatser för elbilar ska ingå i planeringen vid ny- och ombyggnation. Då det finns stort behov ska bolaget, i likhet med övriga nämnder och

bolag, vara delaktig i stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboende för äldre respektive gruppboende och servicelägenheter för personer med funktionsnedsättning.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- ansvara för att tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder med rimliga hyror till stadens äldre, personer med funktionsnedsättning samt till av staden prioriterade grupper med svag ställning på bostadsmarknaden
- aktivt bidra till att uppfylla stadens bostadslöfte för personer över 85 år
- aktivt verka för att pressa hyreskostnaderna och vara återhållsamt med standardhöjningar i samband med upprustning
- aktivt arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i servicen gentemot hyresgästerna
- aktivt verka för ökad tillgång till möteslokaler med rimliga avgifter för stadens pensionärs- och anhörigorganisationer
- delta i kontinuerlig samverkan med berörda nämnder i den årliga äldreboendeplaneringen
- delta i stadens arbete med en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendeplatser under perioden 2020-2040
- delta i stadens utredning (ÄBO) om att tydliggöra funktionen för olika former av bostäder för äldre i syfte att höja trygghet och skapa gemenskap
- medverka i äldrenämndens utredning om profilboende och intressentboende
- medverka i äldrenämndens utredning om strategi för trygghetslarm i särskilt boende
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp
- tillhandahålla evakueringslägenheter vid renovering i bolagets fastigheter
- prioritera brandpreventivt arbete
- aktivt bidra och samverka i stadens arbete med att tillskapa fler boenden för prioriterade grupper, såsom nyanlända invandrare, ensamkommande flyktingbarn med flera.
- delta i stadens arbete med att göra en översyn av organisationen för att ytterligare stärka och snabba på utbyggnaden av särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning och organisation och ansvarsfördelning för att säkerställa och tydliggöra stadens äldreboendeplanering.

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- aktivt bidra till att nå stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till år 2020

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka till att sänka stadens totala kostnader för lokaler och finna kostnadseffektiva lokallösningar
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Micasa Fastigheter i Stockholm AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	24	90	69	62
Investeringar, mnkr	306	755	490	450

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st

R VIII
Micasa:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter.	Öka	Öka	Öka
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och trygghetsboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken, bland annat genom att integrera förmedlingen med stadens bostadspolitiska ambitioner att minska segregation. Bolaget ska bidra till noll-visionen för hemlöshet inom fem år.

Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar goda förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna erbjuda förmedlingstjänster, och därmed också förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- utveckla service och tjänster mot kunderna i bostadskön
- utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för att säkerställa ett fortsatt gott inflöde av lägenheter
- skapa en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter
- informera om bostadsmarknaden i regionen och särskilt planerad och pågående nyproduktion
- informera om stadens projekt inom ytterstadsarbetet
- i samarbete med Stockholm Business Region AB informera om Stockholm som bostadsort
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla branschsamarbetet Stockholm Bygger samt utveckla Stockholmsrummet i Kulturhuset
- undersöka förutsättningarna för att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- aktivt marknadsföra den gemensamma studentkön mot privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra i arbetet med att effektivt förmedla minst 450 försöks- och träningslägenheter samt Bostad Först-lägenheter per år och nå nollvisionen för hemlösheten inom fem år
- fortsätta det reguljära utvecklingsarbetet för att öka antalet försöks- och träningslägenheter. Särskild vikt ska läggas på samverkan med privata fastighetsägare.
- pröva möjligheterna att upprätta en bytes- och andrahandsförmedling (arbete pågående)
- utreda möjligheten att skapa ett system av utbyteslägenheter med andra länskommuner för kvinnor som på grund av hot inte kan bo kvar i sin hemkommun

- utreda utfallet av förtursverksamheten med avseende på personer som utsatts för våld i nära relationer

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- samverka med rådet för mänskliga rättigheter för att stärka arbetet mot diskriminering och motverka en etniskt- och könssegregerad bostadsförmedling
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	1	0	0
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad förslagenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	450 st	500 st	500 st
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. En attraktiv fysisk arbetsmiljö bidrar till att rekrytera personal och elever. Skolfastigheternas arkitektur ska gestalta skolans centrala ställning i samhället.

Staden växer och antalet elever ökar kraftigt den kommande perioden. Den stora ökningen kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som behövs. Det är angeläget att SISAB har en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor och särskilt tar ansvar för att söka lämpliga lokaler och markanvisningar för att tillgodose prognostiserat behov av utbyggnad av förskole- och skollokaler. Under perioden planeras för nyproduktion av flera nya skolor och förskolor.

Bolaget ansvarar för att stärka stadens kontakt med andra fastighetsägare som hyr ut lokaler till förskolor och skolor för att åstadkomma ökat erfarenhetsutbyte inom branschen och bidra till gemensamma lösningar på Stockholms långsiktiga utmaningar inom skollokalsområdet.

Behovet av verksamhetsanpassningar och därtill hörande modernisering av bland annat installationer ökar. Det nu gällande ramavtalet möjliggör genomförandet av dessa. Arbetet med lednings- och kvalitetsutveckling inom bolaget ska även fortsättningsvis prioriteras. Tillgängligheten både i undervisningen och i den fysiska miljön för elever med funktionsnedsättning ska vara god i Stockholms skolor. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå.

De fastigheter som SISAB bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov och förändras över tid.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problemen med dålig luft måste därför minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter. Uppföljning ska även prioriteras och intensifieras för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. SISAB ska även verka för en giftfri miljö i sina fastigheter. Stockholms stad har satt upp ambitiösa mål för att sänka klimatpåverkan. Stadens skolor ska ha låg energiförbrukning och använda el från förnyelsebara källor. Vid nybyggnation ska skolor och förskolor certifieras som miljöbyggnad, lägst nivå silver. I detta ingår en livscykelanalys av byggmaterial för låg miljö- och hälsopåverkan under byggprocessen och efter färdigställande. Vid nyproduktion ska också tillgången till god ljud- och luftkvalitet liksom närhet till gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik prioriteras.

Klotter och skadegörelse måste saneras och åtgärdas snabbt. Hela och rena skoltoaletter är av stor betydelse. SISAB ska även undersöka vad som går att göra för att få bättre akustik och tystare ljudmiljö i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler.

Det är angeläget att förskolor och skolor har tillgång till tillagningskök. SISAB ska därför utreda möjligheterna att tillföra detta i samband med att fastigheterna renoveras och nya förskole- och skollokaler byggs.

SISAB ska delta i idrottsnämndens och utbildningsnämndens uppdrag och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid.

Även andra typer av skollokaler behöver tillgängliggöras i högre grad än idag för civilsamhället, bland annat för läsläsning efter skoltid. I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas. SISAB uppmanas även att delta i idrottsnämndens, utbildningsnämndens och fastighetsnämndens uppdrag att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

SISAB ska delta i utbildningsnämndens arbete för att Stockholms skolgårdar bättre kan rustas för att främja idrott och rörelseinriktad lek.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- arbeta med utveckling och förvaltning av förskole- och skollokaler
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden verka för kostnads-effektiva, energieffektiva och ändamålsenliga lokallösningar
- ha en ledande roll i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och grundskolor för ett växande Stockholm
- delta i arbetet för att utveckla Skärholmen i samarbete med AB Stockholmshem och Stockholms Stadsteater AB
- aktivt söka efter möjligheter till förvärv av fastigheter eller lokaler som kan omvandlas till förskole- och skollokaler
- utveckla och upprusta stadens skolgårdar och utemiljöer där det bedöms nödvändigt utifrån utbildningsnämndens prioriteringar och beställning
- samverka med idrottsnämnden och utbildningsnämnden för att idrottshallar i största möjliga mån ska planeras vid skolor
- tillsammans med berörda nämnder genomföra åtgärder för att tillgängliggöra klassrum, skolidrottshallar och andra idrottsytor utanför skoltid
- inventera möjligheterna att skapa studentlägenheter i vakanta lokaler
- samarbeta med utbildningsnämnden för att tillgängliggöra fem nya, av idrottsnämnden efterfrågade, skolidrottshallar för idrottslivet i idrottsnämndens boknings-system

Ett klimatsmart Stockholm

- verka för en giftfri skolmiljö i samarbete med Kemikaliecentrum
- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhus- och utomhusmiljö avseende ljud och luftkvalitet
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi i befintligt bestånd och vid nyproduktion
- verka för att fler förskolor och skolor har tillagningskök
- arbeta mot stadens mål för hantering av matavfall
- se över möjligheterna att installera solceller eller plantera grönska på skolbyggnaders tak och fasader

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- medverka i översynen av stadens verksamhetsfastigheter avseende gränsdragningsfrågor för drift, underhåll och investering
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

SISAB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	1 300	1 600	1 800	1 900

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m ³ luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten Holding AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området. Produktionen och driften ska ske med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Bolaget ska arbeta aktivt för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska långsiktigt minska sin klimatpåverkan och sitt energibehov. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. Bolaget ska arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Större bräddpunkter ska åtgärdas. Bolaget ska bistå kommunstyrelsens arbete med att hantera och genomföra åtgärder för att möta ett förändrat klimat.

Bolaget har en viktig roll för att genomföra åtgärder som syftar till att god vattenstatus kan uppnås samt upprätthållas i Stockholms sjöar och vattendrag enligt Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. I detta innefattas bland annat rening av dagvatten, sjörestaureringar, återskapande av öppna vattendrag, åstadkomma mindre våtmarksanläggningar eller motsvarande. Arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster fortsätter i vilket Stockholm Vatten har en viktig roll och förutsätter ett nära samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden. Åtgärder för de sju första vattenförekomsterna ska påbörjas 2016 i takt med att de lokala åtgärdsprogrammen färdigställs. Åtgärder ska knytas till nytänkande och innovation, bland annat genom försök med innovationsupphandling. Bolaget har också en viktig expertroll i genomförandet av stadens dagvattenstrategi.

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA-tjänster även utanför kommungränsen. Bolaget ska också vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Bolaget har huvudansvar för den fortsatta driften av GlashusEtt i Hammarby sjöstad, vars syfte är ett fortsatt uppdrag att informera brett om stadens miljö- och klimatarbete. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bistå bolaget i detta informationsarbete. En viktig uppgift för bolaget är att utbilda stockholmarna om stadens vattenhantering, till exempel ska vatten- och avloppsverk ta emot studiebesök. Prioriterade målgrupper ska vara barn och ungdomar.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. För Stockholm Vattens avloppsreningsverk utgör stadens tillväxt och de skärpta miljökraven en stor utmaning som medför stora investeringar i ny infrastruktur. Stockholm Vatten kommer under mandatperioden att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening, som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och kommer att vara bolagskoncernens enskilt största pro-

jekt. Bolaget ska se till att slutgiltig rening säkerställer att läkemedelsresterna minimeras i det renade avloppsvattnet.

Dotterbolaget Stockholm Vatten Avfall AB har i uppdrag att samla in, transportera, återvinna och bortskaffa avfall samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen. Fokus ska ligga på att följa EU:s avfallshierarki med att minimera avfall, därefter återanvända, återvinna och utvinna energi i fallande ordning. Som en del i det pågående biokolsprojektet ska former för ökad service för omhändertagande av stockholmarnas trädgårdsavfall och julgranar utvecklas.

Det är viktigt att Stockholms stad långsiktigt satsar på insamling och behandling av organiskt avfall. Målet är att staden ska samla in minst 70 procent av stadens matavfall för produktion av biogas senast 2020. Ett system för insamling av matavfall i hela staden ska utvecklas tillsammans med bostadsbolagen, både för hushåll och för verksamheter. Bolaget ansvarar även för etablerandet av en ny anläggning för optisk avfallssortering inom Stockholm stad.

Avfallsnämnden ska upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt upprätta förslag till källsorteringsfrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall.

Stockholm Vatten ska i sina upphandlingar ställa sociala och miljömässiga krav på huvudleverantörer. Samma krav som ställs på huvudleverantörer gäller också på dess underleverantörer/entreprenörer.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur
- arbeta med att utveckla service och tillgänglighet gentemot brukare och kund

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta för ökad informationsspridning genom förbättrade pedagogiska metoder syftande till att alla stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall
- långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från avloppssystemen
- utreda möjligheten att minska sitt energiberoende med hjälp av lokalt producerad el, till exempel solkraft, vindkraft eller användning av restenergi vid bolagets anläggningar
- påbörja installation av solenergianläggningar på ett av bolagets dricksvattenverk
- delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- intensifiera det operativa åtgärdsarbetet enligt handlingsplanen för god vattenstatus och stadens dagvattenstrategi
- i samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholm Parkering påbörja pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar

- tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden utvärdera övervakningen av ekologisk status i Stockholms ytvatten, som underlag för beslut om revidering och eventuell utökning av övervakningen
- minska bräddningen
- driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening
- ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete
- tillsammans med trafiknämnden utreda förutsättningarna för dricksvattenbrunnar på lämpliga platser i staden
- ta fram och genomföra åtgärder för att hantera effekterna av ett förändrat klimat inom sitt ansvarsområde, där bland annat en skyfallskartering utgör delar av underlaget till åtgärderna
- följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet
- intensifiera arbetet med att minska matsvinn och öka matavfallsinsamlingen så att staden minst når målet om 70 procent matavfallsinsamling till 2020
- uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en optisk sorteringsanläggning för matavfallsinsamling
- öka biogasproduktionen
- integrera samt ställa krav på avfallshanteringen i planeringsprocessen vid nybyggnad och i det befintliga bostadsbeståndet
- ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära återvinningscentraler
- bistå avfallsnämnden i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till källsorteringsfrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall
- utöka tider och upptagningsområden för mobila återvinningscentraler
- i samarbete med trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram ett program för avfallshantering i stadens offentliga rum

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fokusera på ökad helhetssyn och breddad kompetens inom sina ansvarsområden
- öka förnyelsetakten på VA-ledningsnätet
- återinföra det förebyggande underhållet av sina anläggningar och ledningsnät
- utreda möjligheten att sälja spillvärmen från bolagets anläggningar
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholm Vatten Holding AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	-24	37	25	45
Investeringar, mnkr	1 538	2 230	2 392	2 230

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 17 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholm Vatten AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt. Hamnen och sjöfarten är också en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren, belägen på öar, och med en stadsbild av skepp och fartyg i citynära lägen. Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera, och vara ett föredöme för, ett miljövänligt transportarbete.

Stockholms Hamn AB:s utveckling ska medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet kan tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Infrastruktur, verksamhet och organisation ska utvecklas i takt med EU:s utvidgning och den snabba utvecklingen i Östersjöregionen samt transportmarknadens krav, och samtidigt bygga på sunda ekonomiska kalkyler.

Stockholms Hamn AB ska i samverkan med berörda nämnder utreda förutsättningarna för att sjöfarten kan utvecklas vid Stadsgården och Masthamnen och samtidigt skapa en levande stadsmiljö vid vattnet.

Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder och därmed spelar sjöfarten en viktig roll i Stockholmsregionens klimatomställning. För att avlasta vägnätet så mycket som möjligt bör transporter ske via sjöfarten och samordnas med järnväg i ett trafikslagsövergripande system. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Stockholms Hamn AB ska samverka med landstingets planering för utökad kollektivt resande på stadens vatten. Bolaget ska även arbeta för att Stockholms inre kajer i högre grad ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målen i färdplanen för en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget. Bolaget ska fortsätta arbetet med att differentiera hamnavgifter för att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering som även inkluderar hanteringen av fartygens svart- och gråvatten.

Stockholms Hamn AB ska arbeta för att alternativa bränslen ska tillhandahållas för fartyg. Detta är också i linje med EU:s politik som kommer att kräva att de så kallade TNT-hamnarna (TNT= transnationellt nätverk) ska ha minst ett tillgängligt alternativ till diesel.

Stockholms Hamn AB ska aktivt erbjuda tillsynsmyndigheter möjlighet till närvaro vid anläggningarna för att bidra till en hög säkerhet och trygghet för yrkestrafik och resenärer.

Färjor och kryssningsfartyg bör, så långt möjligt, elanslutas i hamn för att minska luftföroreningar och buller. Stockholms Hamn AB ska aktivt delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar.

Stockholms Hamn AB bedriver ett viktigt arbete för att skapa en robust stad i ett förändrat klimat, och ska bistå kommunstyrelsens arbete med klimatanpassning.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. De nuvarande arrendeavtalen gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Stockholms Hamn AB ska driva avveckling av Loudden för annan verksamhet.

ÅF Offshore Race, Stockholm Gotland Runt, stärker Stockholm som destination och gör regattan tillgänglig för en bredare publik. Bolaget samordnar och finansierar stadens fortsatta medverkan. Evenemanget markerar Stockholms position som en miljö-huvudstad på vatten, och en intressant sjöfartsstad i norra Europa.

Ägardirektiv 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- säkerställa och utveckla goda förutsättningar för en klimatsmart och tillförlitlig varuförsörjning via sjöfarten till regionen
- fortsätta arbetet med pågående projekt och fortsätta utvecklingen och leda upprustningen av stadens innerstadskajer med målet att de ska vara en del av den levande stadsmiljön
- tillgängliggöra stadens kajer och implementera kajstrategin
- vara aktiva i utvecklingen av person- och kollektivtrafik på vatten
- verka för att stadens mål om ett ökat bostadsbyggande uppfylls samtidigt som den rörliga sjötrafiken värnas
- i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen arbeta med avvecklingen av oljeverksamheten vid Loudden

Ett klimatsmart Stockholm

- fortsätta arbetet med differentierade hamnavgifter som syftar till att minska utsläpp och buller samt åstadkomma en ansvarsfull avfallshantering
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- verka för kraftigt ökade möjligheter för järnvägstransporter från och till hamnarna

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- skapa goda förutsättningar för att kryssningstrafiken fortsatt ska kunna utvecklas och vara en del av tillväxten för regionen och tillsammans med Stockholm Business Region AB bidra till besöksnäringen
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av bolagets byggnader och anläggningar
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholms Hamn AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	70	75	50	49
Investeringar, mnkr	1 153	1 305	1 413	1 235

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpålitliga	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för it-utvecklingen i regionen.

Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet sker i takt med marknadens efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav. Efter det att fibermarknaden varit prisreglerad under ett antal år har Post- och Telestyrelsen nu beslutat att häva prisregleringen av svart fiber från och med den 1 december 2016. Detta skapar nya förutsättningar för kommunfullmäktige att ta förnyad ställning till AB Stokabs investeringar.

AB Stokab ska vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- utveckla fibernätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet samt endast tillhandahålla svartfiberprodukter med tillhörande installationer
- fortsatt kompletterande fiberutbyggnad inom prioriterade/strategiska områden
- tillsammans med Kista Science City, fastighetsägare, näringslivsaktörer och universitetet verka för etableringen av en testbädd för höghastighetsuppkopplingar i världsklass i Kista
- utreda förutsättningarna och planera för en omlokalisering av huvudkontoret

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- tillsammans med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad och ”sakernas internet” (Internet of Things). Arbetet ska omfatta en kostnadsprognos för att realisera strategin
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

AB Stokab	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	173	185	185	185
Investeringar, mnkr	170	200	200	200

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Förslaget till mål och ågardirektiv för 2016-2018 **AB Stokab** godkänns.

Stockholm Stads Parkerings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage, och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Garagen ska möta behovet i nya områden och leda till minskad gatuparkering i befintliga områden. Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska även föra en dialog med bilpoolsföretag för att erbjuda attraktiva platser samt arbeta med hållbar mobilitet. Bolaget ska delta i stadens pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar.

Bolaget ska fortsätta arbetet med samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp i bland annat Hagastaden, Årstafältet och Norra Djurgårdsstaden tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- genomföra bolagets investeringsplan om planerade nya parkeringsanläggningar och i samarbete med exploateringsnämnden påbörja genomförandet av det nya programmet för tillkommande parkeringsanläggningar
- i samverkan med exploateringsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner verka för större möjligheter till infarts- och utfartsparkering. Parkeringarna ska även förses med bättre skyltning
- utreda förutsättningarna att förvärva garaget under Tele2 Arena av SGA Fastigheter AB.
- skapa fler cykelparkeringsplatser i anslutning till garage som en integrerad del i en mobilitetslösning
- ansvara för byggande och drift av stadens cykelgarage
- utveckla och pröva cykelparkeringsrätt i parkeringsförhyrningen
- laddningsmöjligheter ska installeras i bolagets anläggningar
- fortsätta kvalitetsarbetet inom bolaget, vilket bland annat innebär ökad trygghet och trivsel för kunderna
- följa upp införandet av avgiftsfria infartsparkeringar och se över möjligheten att utöka dessa samt göra en översyn av infartsparkeringarnas läge och nyttjandegrad
- beakta framkomlighetsperspektivet vid planering av nya garage samt att befintlig kapacitet utnyttjas optimalt
- utreda förutsättningarna för försök med sommarparkering i bolagets parkeringsanläggningar

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- genomföra prisjusteringar när marknaden så medger
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

R VII
Sthlm Parkering:2

Stockholms Stads Parkerings AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	50	48	60	65
Investeringar, mnkr	83	157	372	225

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholms Stads Parkering AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Bolagets mål och uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska vara en angelägenhet för alla stockholmare med yttrandefriheten, den konstnärliga friheten och det fria ordet som grund. Bolaget ska erbjuda en vidgad verksamhet i form av teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik, debatt och annan kulturell produktion av hög kvalitet, präglad av både bredd och spets.

Som ett led i att bredda verksamheten ska bolaget etablera sig i medborgarhuset "Trappan" i Vällingby och göra teatern i Skärholmen till ett kulturhus. Utvecklingen av dessa ska ske i nära samverkan med respektive lokalsamhälle. Bolaget ska också stärka den lokala närvaron i Stockholms övriga ytterstadsområden, särskilt avseende turnéverksamhet året runt. Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska bli angelägen för fler men särskilt fokus på människor i de grupper som idag sällan tar del av verksamheten.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- verka för ett konstnärligt gränsöverskridande samarbete mellan bolagets verksamhetsområden
- utveckla verksamheten i Skärholmen till ett kulturhus
- på försök driva Parkteaterliknande turnéverksamhet under vintertid, inomhus i ytterstaden
- arbeta aktivt för att engagera särskilt barn och ungdom som publik, besökare och deltagare i olika typer av verksamhet
- arbeta för att tillgängliggöra produktionerna för personer med funktionsnedsättning
- fortsätta att utveckla bolagets sex profilbibliotek som självklara arenor för läsfrämjande och läslust för alla åldrar
- fortsätta samarbete med det fria kulturlivet och andra scenkonstinstitutioner samt frigöra bland annat Kilen som gästscen för detta ändamål

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- fortsatt vidta åtgärder för att nå nya grupper
- utveckla Fristadsprogrammet till fler konstarter och fler utövare
- verka för att i än högre utsträckning vara en plattform för dialog och debatt

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- utreda resultatet av sammanslagningen av Kulturhuset och stadsteatern
- koncentrera resurserna till den konstnärliga, kulturella och publika verksamheten
- fortsätta arbetet med att bredda verksamhetens finansiering
- ha fortsatt höga intäkter
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

R II Stadsteatern:2

Stockholms Stadsteater AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	-345	-350	-350	-350
Investeringar, mnkr	10	50	10	10

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal besök på stadens kulturinstitutioner per stockholmare	6,25	6,26	6,27
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Bolagets mål och uppgifter

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Sedan 2008 är Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ett renodlat fastighetsbolag med syfte att tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga lokaler och anläggningar för evenemangsverksamhet av högsta kvalitet. Bolaget ska även ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden, under de närmaste åren.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för bra evenemangsutbud bestående av bland annat konserter, sport, kultur- och familjeaktiviteter
- delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- göra nödvändiga investeringar i arenorna och skapa förutsättningar för att Eurovision Song Contest 2016 kan genomföras på ett sätt som bidrar till Stockholm som evenemangsstad

Ett klimatsmart Stockholm

- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- arbeta aktivt tillsammans med exploateringsnämnden med att utveckla bolagets befintliga markinnehav, så att en avyttring kan genomföras när marknadsläget möjliggör detta
- utreda förutsättningarna att avyttra garaget under Tele2 Arena till Stockholms Stads Parkerings AB
- genomföra en kartläggning av evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- tillsammans med evenemangsbolaget AB Stockholm Globe Arena utreda hur tryggheten kan öka för exempelvis barnfamiljer vid fotbollsmatcher, i syfte att locka en bredare publik
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	-199	-149	-136	-129
Investeringar, mnkr	20	40	20	20

RV III
Globe-Arena:2

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
2.1 Energianvändningen är hållbar	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och drivs av människors innovationsförmåga, entreprenörskap och kreativitet. Stockholm har ett diversifierat näringsliv vilket ger en stabil grund för fortsatt tillväxt och hög sysselsättning. Det skapar möjligheter för ökad välfärd och service till stadens invånare. Stockholm Business Region AB samordnar och utvecklar regionen gentemot näringslivet.

Bolagets mål är att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2020. Hållbarheten avser såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk utveckling. Bolaget ska ha ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet.

Bolaget ska marknadsföra Stockholm internationellt för att attrahera människor och investeringar till regionen. För att bli framgångsrik i detta arbete krävs ett nära samarbete med Stockholms näringsliv. Staden marknadsförs tillsammans med övriga aktörer genom budskapet Stockholm – the Capital of Scandinavia.

En central uppgift för bolaget är att ansvara för det regionala partnerskapet inom Stockholm Business Alliance. Under den kommande avtalsperioden, år 2016-2020, ska partnerskapet även arbeta med frågor rörande internationell flygtillgänglighet och talangattraktion.

Stockholm Business Region AB har ansvar för att främja företagsetableringar i ytterstaden och fokusera på att utveckla potentialen till företagande och nyföretagande. Bolaget ska arbeta med att implementera stadens ny- och småföretagarstrategi.

Stockholm Business Region AB fyller en viktig funktion i att samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av näringslivets behov, både avseende nya och befintliga företag, genom en nära relation och kommunikation med företagen. En viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra samarbetet med stadens företag kring stadens myndighetsutövning. Arbetet med att underlätta för företag genom att skapa enkla rutiner för ansökningar av olika tillstånd fortsätter, bland annat i mark- och tillståndsfrågor, genom sin lots- och servicefunktion som bolaget har ett stadsgemensamt ansvar för. Bolaget ska medverka i stadens stadsutveckling i syfte att skapa attraktivitet samt en ekologiskt, socialt, demokratiskt och ekonomiskt hållbar stad.

Stockholm Business Region AB ska under året göra en analys av strategiska tillväxtbranscher i Stockholm och hur staden kan bidra till deras framtida utveckling i syfte att bidra till regionens fortsatta tillväxt och sysselsättning.

Stockholm är en testbädd för innovation och har blivit en av världens ledande startupstäder inom tekniksektorn. Per capita ligger Stockholm strax efter Silicon Valley i antalet tech-företag som värderats till över en miljard dollar. Internationella investerare, arbetskraft och företag har fått upp ögonen för Stockholm. Stockholm Business Region AB har en viktig roll för att bidra till den utvecklingen. Därför ska bolaget under året ta fram en strategi för hur staden ytterligare kan stärka sitt arbete med startups inom tekniksektorn.

Digitaliseringen av samhälle och näringsliv sker just nu i en mycket snabb takt. Kommunstyrelsen kommer under året ta fram en strategi för Internet of Things (sakernas internet) och öka insatserna för att utveckla de offentliga verksamheterna genom digi-

R 1 SBR AB:2

tala lösningar. En ökad digitalisering är beroende av innovativa idéer och tillämpningar från externa aktörer och därför ska bolaget bidra aktivt i arbetet med digitaliseringen.

Bolaget ska arbeta med att förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm genom att hjälpa övriga kommunala verksamheter med nöjdkundindexmätningar.

Vidare ska bolaget öka insatserna och samarbetet med Start-Up Stockholm för att nya företag och arbetsplatser ska utvecklas på Järva och i söderort. Inom ramen för samarbetet med Start-Up Stockholm ska berörda nämnder och Stockholm Business Region AB möjliggöra för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb. En första satsning på sommarlovsföretag ska testas under vår och sommar 2016.

Det lokala näringslivsarbetet ska stärkas i samarbete med stadsdelsnämnderna och ska särskilt stärka arbetet med företagande och entreprenörskap bland kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Bolaget ska i samarbete med berörda förvaltningar under ta fram en handlingsplan för utveckling av områden där stadens nämnder och bolag kan göra mest nytta och ge störst positiv effekt för företagandet i Stockholm. Bolaget ska särskilt följa stadens utveckling som nod för startup-företag. För söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolagsstyrelser, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Högdalen till ett miljöteknikcentrum och Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

I marknadsföringen ska det kreativa, öppna, hållbara och jämställda i Stockholm lyftas fram och ge varumärket Stockholm - the Capital of Scandinavia ny kraft. De kulturella och kreativa näringarnas roll i marknadsföringen ska lyftas fram och bana väg för startup-företag inom andra branscher.

Bolaget ska stödja arbetet med att få fler filminspelningar till Stockholmsregionen samt underlätta filmbranschens kontakter med staden. Stockholm är en fullvärdig medlem av Filmregion Stockholm-Mälardalen och bolaget ska under perioden följa upp resultatet av investeringen i filmfonden och medlemskapet i Filmregion Stockholm-Mälardalen.

Inflöde av utländskt kapital och investeringar är viktigt för att Stockholm ska kunna växa. Det är minst lika viktigt att attrahera forskare, studenter och andra för att motverka kompetensbrist. Bolaget har här en viktig uppgift i att arbeta med information till personer som bor och verkar i Stockholm under en kortare tid och som därefter kan fungera som ambassadörer för Stockholm.

Stockholm är en viktig destination för besökare. Bolagets uppgift är att främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Detta sker genom att attrahera privat resande, kongresser, mässor och evenemang till Stockholm. Samarbetet med de övriga kommunerna i länet kring besöksnäringens utveckling måste stärkas. Bolaget har även till uppgift att vidareutveckla kommunfullmäktiges beslutade evenemangsstrategi till en mer konkret och praktisk nivå. Bolaget ska vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljö- och jämställdhetsperspektiv.

Genom dotterbolaget Stockholm Visitors Board AB har bolaget uppdrag att leda och ansvara för det operativa genomförandet av Eurovision Song Contest 2016.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- främja Stockholm som en av Europas mest öppna och kreativa städer
- tillsammans med arbetsmarknadsnämnden får bolaget i uppdrag att genomföra insatser för fler praktikplatser och ökat samhällsengagemang i näringslivet
- bolaget ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla deras arbete med näringslivsfrågor genom utbildning och ansvar för nätverk
- främja företagande av kvinnor med utländsk bakgrund
- främja socialt företagande genom kunskapsspridning
- bidra till stadens arbete med digitalisering och sakernas internet
- bolaget ska vid stöd till evenemang arbeta aktivt med ett miljö- och jämställdhetsperspektiv

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- förbättra förutsättningarna för näringslivet i Stockholm
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- främja utländska etableringar och investeringar i Stockholm
- bidra aktivt till Stockholms internationella tillgänglighet genom Connect Sweden
- ta fram en startup-strategi
- utveckla information riktad mot tillfällig internationell personal, internationella studenter och forskarstudier
- utveckla besöksdestinationen Stockholm tillsammans med näringslivet
- främja och stötta evenemang i Stockholm och verka för jämställda och klimatsmarta arrangemang
- ansvara för stadens innovationspris
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Stockholm Business Region AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	-20	0	0	0
Investeringar, mnkr	2	1	1	1

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
2.2 Transporter i Stockholm är miljöpåpassade	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	76	77	78
	Antal nystartade företag	22 500	23 000	23 500
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- aktivt driva och finansiera utvecklingen av systemstöd
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolag

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av ska tecknas med bolagets medverkan. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till storleken på det egna kapitalet och fastslagen risknivå
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Försäkrings AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	1	1	1
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %

R I
S:t Erik förs:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **S:t Erik Försäkring AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionssskuld.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reallt
- tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initialt syfte
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Livförsäkring AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	44	44	45	46
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st

R I
S:t Erik Liv:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **S:t Erik Livförsäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning.

Bolagets verksamhet ska under perioden inriktas på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Under perioden kommer verksamheten i hög grad att inriktas på uthyrning och förädling av lokaler i utvecklingsområden. Bolaget ska därutöver inventera fastighetsmarknaden, och med utgångspunkt i översiktsplanen arbeta med en investeringsstrategi, i syfte att främja Stockholms långsiktiga utveckling. Förslag till fastighetsförvärv ska löpande prövas utifrån investeringsstrategin.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- se över möjligheterna att ha tillfälliga studentbostäder i bolagets utvecklingsprojekt
- i samverkan med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utrednings- och programarbetet för Söderstaden
- arbeta fram ett förslag till investeringsstrategi
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- tillsammans med kommunstyrelsen som leder arbetet utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

S:t Erik Markutveckling AB	2015	2016	2017	2018
Resultat efter finansnetto, mnkr	24	28	31	31
Investeringar, mnkr	79	58	58	19

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. Årsmålen för indikatorerna avser målvärdet för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Kommunfullmäktige kan även besluta om obligatoriska nämndindikatorer. För dessa fastställer nämnden/bolaget årsmål som följs upp i verksamhetsberättelsen.

R I
S:t Markutv:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **S:t Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB, och Stockholms Handelskammare 49,6 procent.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Mässans evenemang ska vara socialt och etiskt försvarbara. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna. Bolaget ska arbeta aktivt med stadens miljöplan.

Verksamheten ska bedrivas inom den legala kompetensen för ägarna.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- fortsätta utveckla anläggningen så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet

Ett klimatsmart Stockholm

- utreda om Stockholmsmässans tak kan utnyttjas för produktion av förnybar el
- långsiktigt medverka till stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till 2020

Resultat och investeringar

Bolagets resultat efter finansnetto prognostiseras till 50 mnkr för treårsperioden. Investeringsvolymer för perioden 2016 till 2018 bedöms uppgå till cirka 104 mnkr.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Verksamheten i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtahamnen ska minska successivt med ambitionen att vara avvecklade helt senast år 2020.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafikinämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om nytt konsortialavtal avseende AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad. Avtalet träder i kraft 1 januari 2016 och i samband med det kommer bolaget att vara självfinansierat.

Ägardirektiv för 2016-2018

Bolaget ska

Ett Stockholm som håller samman

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet till 2020 för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm

Ett klimatsmart Stockholm

- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- utifrån målsättningen att KVV6 ska avvecklas ta fram en plan för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans

R I AB FortumVH:2

med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan

Resultat och investeringar

Bolagets resultat efter finansnetto prognostiseras till cirka 5,6 mdkr för treårsperioden. Investeringsvolymen för perioden 2016 till 2018 bedöms uppgå till cirka 5,4 mdkr.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Förslaget till mål och ägardirektiv för 2016-2018 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och söttningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som, efter i budget 2013 beslutad förändring av förbundsordning och reglemente, leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. Stockholms stad arbetar för en samverkanscentral som, utöver larm- och ledningsfunktioner, även ska inrymma myndigheter och företag.

Medel för avgiften till Storstockholms brandförsvaret finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar".

SSBF:2

Medlemsavgiften för år 2016 beräknas till 380,7 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Förslaget till inriktning för 2016-2018 för **Storstockholms brandförsv**ar godkänns.

Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Förändring 2015/2016
Kommunstyrelsen	-1 300,6	-1 331,4	-1 342,4	-1 332,4	-30,8
Revisorskollegiet	-27,7	-27,4	-27,4	-27,4	0,3
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-2,9	-2,9	-4,9	-51,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-19 025,2	-19 571,8	-19 550,6	-19 564,7	-546,6
Arbetsmarknadsnämnden	-827,0	-871,0	-869,0	-869,0	-44,0
Exploateringsnämnden	2 419,9	2 392,8	2 402,2	2 430,9	-27,1
Fastighetsnämnden	676,9	780,2	834,2	880,5	103,3
Idrottsnämnden	-651,1	-619,9	-665,3	-691,2	31,2
Kulturnämnden					
kulturförvaltningen	-862,5	-881,5	-892,9	-894,4	-19,0
stadsarkivet	-49,1	-49,5	-49,5	-49,5	-0,4
Kyrkogårdsnämnden	-147,9	-147,7	-145,7	-145,7	0,2
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-93,0	-97,8	-89,8	-89,8	-4,8
Socialnämnden	-776,8	-845,7	-835,7	-835,7	-68,9
Stadsbyggnadsnämnden	-165,7	-165,5	-164,6	-164,6	0,2
Trafiknämnden	-257,1	-277,9	-288,8	-302,9	-20,8
Utbildningsnämnden	-15 482,4	-16 279,4	-16 257,3	-16 257,3	-797,0
Äldrenämnden	-156,6	-162,5	-155,8	-155,8	-5,9
Överförmyndarnämnden	-36,4	-44,8	-44,8	-44,8	-8,4
SUMMA	-36 765,2	-38 203,7	-38 148,1	-38 164,8	-1 438,5
Avskrivningar (-)	-994,5	-1 063,6	-1 164,8	-1 240,8	-69,1
Central medelsreserv (-)					
Oföruddda behov	-735,3	-735,3	-735,3	-735,3	0,0
Prestationsreserv	-882,2	-815,4	-1 333,4	-1 831,9	66,8
Pensionsavgifter (-)	-748,6	-1 137,0	-1 157,3	-1 203,8	-388,4
TOTALT	-40 125,8	-41 955,0	-42 538,9	-43 176,6	-1 829,2

CESAM-BILAGA

Förändringar mellan kommunfullmäktiges budget 2015 och 2016

Kommunstyrelsen m.m.	2
Revisorskollegiet	3
Valnämnden	3
Stadsdelsnämnderna	4
Pedagogisk verksamhet: förskoleverksamhet	4
Barn, kultur och fritid	4
Äldreomsorg	5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	6
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	7
Stadsmiljöverksamhet	7
Ekonomiskt bistånd	8
Arbetsmarknadsåtgärder	8
Arbetsmarknadsnämnden	9
Exploateringsnämnden	10
Fastighetsnämnden	11
Idrottsnämnden	13
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	15
Kulturnämnden: stadsarkivet	16
Kyrkogårdsnämnden	16
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	17
Servicenämnden	18
Socialnämnden	18
Stadsbyggnadsnämnden	19
Trafiknämnden	20
Utbildningsnämnden	21
Äldrenämnden	22
Överförmyndarnämnden	22

Kommunstyrelsen m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-1 347,2	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Överföring av medel till äldrenämnden avseende övertagande av ansvar för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden	1,2	
Omstrukturering/aweckling av lokaler	29,0	
Generell effektivisering	5,6	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	6,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ersättning till utomstående organisationer	-16,3	
Rotlar och partikanslier	-1,2	
Stadens webbplats och sociala system	-16,0	
Impact Award	-1,2	
Social hållbarhet	-7,0	
Medel för klimatkansli	-4,0	
E-tjänsten Boka vigsjar	-0,8	
Funktionshindर्सombudsmannen överförs från socialnämnden	-1,0	
Samordningsansvar för nationella minoriteter överförs från arbetsmarknadsnämnden	-1,0	
Start-Up Stockholm	-4,0	
Stärka ytterstadssatsningar inom Start-Up Stockholm	-2,0	
Utökad satsning på trainee-platser	-2,0	
Utveckling förskolan	-4,0	
Utbildningssatsning för förtroendevalda	-1,5	
Överflyttning Äldreombudsmannen från Äldrenämnden	-1,0	
Förstärkt arbete mänskliga rättigheter	-2,0	
Insatser för att stärka ungas organisering	-4,0	
Demokrati- och ytterstadskansli	-4,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-1 378,0	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stärka ytterstadssatsningar inom Start-Up Stockholm	2,0	
Utökad satsning på trainee-platser	2,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stadens webbplats och sociala system	-15,0	
Plan 2017	-1 389,0	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stadens webbplats och sociala system	10,0	
Plan 2018	-1 379,0	46,6

Revisorskollegiet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-30,3	2,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	0,3	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-30,0	2,6
Plan 2017	-30,0	2,6
Plan 2018	-30,0	2,6

Valnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-2,9	0,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-2,9	0,0
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Genomförande av val	-2,0	
Plan 2017	-4,9	0,0
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Genomförande av val	-46,1	
Plan 2018	-51,0	0,0

Stadsdelsnämnderna

Pedagogisk verksamhet: förskoleverksamhet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-5 129,4	307,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Förskola	-38,1	5,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	50,0	
Generell effektivisering	51,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Höjd schablon förskola	-212,4	
Höjd socioekonomisk ersättning i förskolan	-30,3	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-5 309,0	313,8
Plan 2017	-5 309,0	313,8
Plan 2018	-5 309,0	313,8

Barn, kultur och fritid

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-508,3	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	5,1	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	2,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Fler mötesplatser för unga	-6,0	
Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter	-3,0	
Parklekar	-3,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-512,5	0,0
Plan 2017	-512,5	0,0
Plan 2018	-512,5	0,0

Äldreomsorg

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-7 275,8	215,1
<i>Volymförändringar:</i>		
Minskade kostnader	2,3	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	50,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Indexuppräknning av peng för vård- och omsorgsboende	-57,7	
Höjning av hemtjänstpeng	-52,0	
Höjning av peng för dagverksamhet	-2,6	
Ökade resurser till biståndsbedömning inom hemtjänst och boende	-52,0	
Försök med fria broddar	-2,0	
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Omsorgsavgifter		-14,2
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-7 389,4	200,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökade kostnader	-10,9	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Försök med fria broddar	2,0	
Plan 2017	-7 398,3	200,9
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökade kostnader	-14,1	
Plan 2018	-7 412,4	200,9

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-3 355,9	2,0
<i>Volymförändringar:</i>		
Ökad volym	-110,0	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Verksamheten tillsyn för barn över 12 år övergår till att ersättas via schablon	30,2	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	20,1	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Regeringens höjning av timersättningen för personlig assistans år 2016	-8,2	
Kompensation för höjd peng inom vård- och omsorgsboende	-1,4	
Kompensation för höjning av hemtjänstpeng	-5,3	
Kompensation för höjd peng inom socialpsykiatrin-boendestöd	-1,1	
Höjning av schabloner	-67,3	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-3 498,9	2,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Verksamheten tillsyn för barn över 12 år övergår till att ersättas via schablon	30,1	
Plan 2017	-3 468,8	2,0
Plan 2018	-3 468,8	2,0

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-1 856,3	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	28,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kompensation för höjd peng socialpsykiatri	-5,8	
Höjning barn och unga	-95,0	
Förstärkning, handläggning vuxen/missbruk	-6,0	
Förstärkning, handläggning socialpsykiatri	-6,0	
Förstärkning, arbete mot våld i nära relationer	-3,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-1 943,7	36,9
Plan 2017	-1 943,7	36,9
Plan 2018	-1 943,7	36,9

Stadsmiljöverksamhet

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2015	-179,3	0,0	-49,2	-21,0
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell effektivisering	1,8			
Flytt av ansvar för cykelpendlingsnät enl KF-beslut 2014-06-16	3,0			
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	0,6			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift- och underhåll	-5,5			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändring kapitalkostnader			-54,0	6,2
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-179,4	0,0	-103,2	-14,8
Plan 2017	-179,4	0,0	-103,2	-14,8
Plan 2018	-179,4	0,0	-103,2	-14,8

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-1 182,4	24,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbetalt ekonomiskt bistånd	3,0	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	3,6	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Handläggning ekonomiskt bistånd	-48,5	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Återkrav ekonomiskt bistånd		40,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-1 224,3	64,0
Plan 2017	-1 224,3	64,0
Plan 2018	-1 224,3	64,0

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-151,1	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	1,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Feriejobb - fler platser & handledning	-10,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-159,6	27,4
Plan 2017	-159,6	27,4
Plan 2018	-159,6	27,4

Arbetsmarknadsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-891,4	64,4
<i>Volymförändringar:</i>		
SFI	-10,2	
Grundvux	-10,0	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Anslag vuxenutbildning	3,1	
Samordningsansvar för nationella minoriteter överfört till kommunstyrelsen	1,0	
Generell effektivisering	13,8	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	8,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Schablon grundläggande vuxenutbildning	-5,6	
Schablon SFI	-6,4	
Jobbtorg Ung	-12,0	
Utvecklingsprojekt, exempelvis inom ESF	-10,0	
Fler till studier: Fler & uppsökande SYV	-3,0	
Kompetensförsörjningssatsning: yrkesvux & SFI	-7,0	
Mobila mötesplatser - uppsökande verksamhet	-1,0	
Idrottsvärdar	-5,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-935,4	64,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fadderverksamhet	1,0	
Mobila mötesplatser - uppsökande verksamhet	1,0	
Plan 2017	-933,4	64,4
Plan 2018	-933,4	64,4

Exploateringsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2015	-117,1	2 537,0	-273,0	-1 053,0
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Strategi för ekosystemtjänster/ grönytekomensation	2,0			
Generell effektivisering	1,2			
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	2,9			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Strategisk planering	-3,0			
Fastighetsskatt p g a ökade taxeringsvärden	-0,5			
<i>Minskade intäkter för:</i>				
Markförvaltning		-30,7		
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Stockholms Hamn-index		1,0		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			40,0	46,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-114,5	2 507,3	-233,0	-1 007,0
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Fastighetsskatt p g a ökade taxeringsvärden	-0,5			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Markförvaltning		9,9		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-37,0	-58,0
Plan 2017	-115,0	2 517,2	-270,0	-1 065,0
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Markförvaltning		28,7		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Kapitalkostnader			-15,0	-8,0
Plan 2018	-115,0	2 545,9	-285,0	-1 073,0

Fastighetsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2015	-705,6	1 382,5	-314,4	-231,3
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Generell besparing som inte påverkar avkastningskrav	13,2			
Generell effektivisering	7,1			
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	2,3			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Diverse driftkostnader (renhållning, fastskötsel mm)	-8,0			
Underhåll	-1,3			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Ökade hyresintäkter		6,3		
Investeringar på idrottsanläggningar		5,9		
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>				
Media	8,3	-2,5		
Påverkan mot IDF för bl.a förskjutning i projekt	2,5	-2,4	2,0	-2,1
Avslutad inhyring av Konradsberg	55,5	-55,5		
Påverkan komponenthantering	128,0	-24,5	-23,4	-1,3
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Ökade intäkter för investering på idrottsanläggningar som tas i drift		10,3	-8,0	-2,6
Återföring reglering förvaltningsuppdrag från plan 2016	-13,3	3,3		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Ökad kreditivränta				-6,4
Justerad ränta som påverkar avk.krav				2,8
Förändrad flödesränta pga förändrad räntenivå				-2,5
Minskad kostnad vid förändrad räntenivå				18,2
Tillkommande investeringar			-7,3	
<i>Övrigt:</i>				
Försäljningsomkostnader	-2,7	-2,0		
Reglering förvaltningsuppdrag	-3,5	-4,9		
Påverkan förändrad räntenivå IDF		-24,1		24,1
Påverkan förändrad räntenivå SSBF		-1,8		1,8
Övriga förändringar	0,7	6,4	-2,2	-1,1
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-516,8	1 297,0	-353,3	-200,4
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Reglering förvaltningsuppdrag	0,9			
<i>Minskade intäkter för:</i>				
Återföring reglering förvaltningsuppdrag från plan 2017		-0,2		
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Investeringar på idrottsanläggningar		23,4		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Påverkan komponenthantering			-3,5	-1,5
Minskad kostnad vid förändrad räntenivå				0,1
Ökad kreditivränta				-22,7
Tillkommande investeringar			-10,9	-6,2
<i>Övrigt:</i>				
Påverkan mot IDF för bl.a förskjutning i projekt	0,6	14,4	-25,3	-11,4
Omförhandlade avtal samt aktiveringar		16,5	2,2	-4,4
Påverkan förändrad räntenivå IDF		-1,7		1,7
Övriga förändringar	-0,3	0,4	4,7	5,8
Plan 2017	-515,6	1 349,8	-386,1	-239,0

Bilaga 2:12

Fortsättning

Fastighetsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Reglering förvaltningsuppdrag	-0,1			
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>				
Påverkan mot IDF för bl.a förskjutning i projekt		28,2	-22,1	-9,0
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Påverkan komponenthantering			-3,5	-1,5
Förändring kreditivränta				-13,4
<i>Övrigt:</i>				
Omförhandlade avtal samt aktiveringar		12,5	-22,0	-16,0
Övriga förändringar	5,7		12,0	7,7
Plan 2018	-510,0	1 390,5	-421,7	-271,2

Idrottsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-946,5	295,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Hyror	45,8	
Återföring tillägg drift Kämpetorps BP i kommunfullmäktiges budget 2015, avseende 2016	0,4	
Visstidsanställningar idrott	5,0	
Hyreskostnader till FSN p g a minskade kapitalkostnader för befintliga/aktiverade anläggningar	4,9	
Projektledning Eurogames	0,5	
Ombyggnad av Åkeshovs sim- och idrottshall	2,9	
Återföring av tillägg för ny idrottshall gymnastik i söderort i kommunfullmäktiges budget för 2014, avseende 2016	2,0	
Drift (komponentavskrivningar)	16,4	
Generell effektivisering	9,5	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	4,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Jämlikt idrottande, ytterstadssatsningar	-15,0	
Drift av Solberga BP 2016, halvårseffekt	-0,3	
Välkomnande & trevliga anläggningar	-7,0	
Öppen friluftsverksamhet	-2,0	
Aktiviteter och samordning av volontärverksamhet för nyanlända barn	-2,0	
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	-2,0	
Hyreskostnader till FN p g a ökade kapitalkostnader pågående/beslutade investeringar	-20,8	
Drift av ny idrottshall för gymnastik i söderort	-2,0	
Hyreskostnader till FN p g a ökade kostnader för OH	-0,3	
Drift (exkl. hyra) ny konstgräsplan Kämpetorp BP	-0,4	
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Ombyggnad av Åkeshovs sim- och idrottshall		-4,9
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>		
Ombyggnad av GIH	2,7	-2,1
Återföring tillägg Åkeshovs sim- och idrottshall i kommunfullmäktiges budget 2014, avseende 2016	3,8	-4,9
Återföring av tillägg för ny idrottshall i Älvsjö/Kämpetorp i kommunfullmäktiges budget för 2014, avseende 2016	2,7	-0,8
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Drift av Åkeshovs sim- och idrottshall	-3,8	4,9
Ny idrottshall i Älvsjö/Kämpetorp	-2,7	0,8
<i>Övrigt:</i>		
Förändring bad (Forsgrenska, Åkeshov)	-0,3	-4,5
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-903,8	283,9

Bilaga 2:14

Fortsättning

Idrottsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kodlås till skolidrottshallar	2,0	
Aktiviteter och samordning av volontärverksamhet för nyanlända barn	2,0	
Hyreskostnader till FN p g a minskade kapitalkostnader befintliga anläggningar	5,1	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Hyror	-12,8	
Hyreskostnader till FN p g a ökade kapitalkostnader pågående/beslutade investeringar	-28,2	
Hyreskostnader till FN p g a minskade kostnader för OH	-0,3	
Drift av ny konstgräsplan Solberga BP	-0,3	
<i>Ökade intäkter för:</i>		
Ökade intäkter för skridsko- och bandyhall, helårseffekt		0,2
Ombyggnad av Åkeshovs sim- och idrottshall		7,3
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>		
Förändring bad (Forsgrenska, Åkeshov och GIH)	4,6	-14,9
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Drift (bandyhall mm)	-7,3	0,6
Drift av ny idrottshall gymnastik i söderort	-2,8	0,8
Drift av ny idrottshall Älvsjö/Kämpetorp	-2,7	1,3
Plan 2017	-944,5	279,2
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Drift	-0,4	
Hyror	-28,2	
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Förändring bad (Forsgrenska, Åkeshov och GIH)	-10,3	13,0
Plan 2018	-983,4	292,2

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-970,1	107,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	9,7	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	9,1	
Barnkulturår 2014-2015	20,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stärkt kulturstöd	-10,0	
Stärkta visningsmöjligheter för film	-2,0	
Samlingslokaler	-7,0	
Fogelströmsåret, förberedelse	-0,5	
Kulan	-3,0	
Kulturskolan volymökning	-15,0	
Bibliotek	-13,0	
El Sistema	-3,0	
Förstärkt kulturmiljöarbete	-0,5	
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>		
Stadsmuseet omslutningsförändring gratis inträde	3,0	-3,0
Kulturskolan omslutningsförändring lägre avgifter	2,5	-2,5
Liljevalch omslutningsförändring gratis inträde	6,0	-6,0
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Evenemangsplats Kungsträdgården	-8,7	4,9
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-982,5	101,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fogelströmsåret, förberedelse	0,5	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Stadsmuseet: hyreskostnadsökning ombyggnation	-5,0	
Liljevalchs: hyreskostnadsökning om- och nybyggnation, halvårseffekt	-3,9	
Liljevalchs: driftkostnadsökning om- och nybyggnation, halvårseffekt	-1,5	
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Stadsmuseet: Nyöppning "kompensation" gratis inträde, halvårseffekt		-1,5
Plan 2017	-992,4	99,5
<i>Minskade intäkter för:</i>		
Stadsmuseet: Nyöppning "kompensation" gratis inträde, halvårseffekt		-1,5
Plan 2018	-992,4	98,0

Kulturnämnden: stadsarkivet

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-74,1	25,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering	0,7	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	0,9	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ökad efterfrågan på Stadsarkivets tjänster	-1,0	
Ökad tillgänglighet och forskning	-1,0	
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Uppdragsverksamhet	-1,5	1,5
Arkivleveranser	-1,7	1,7
Bouppteckningsärenden	-0,5	0,5
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-78,2	28,7
Plan 2017	-78,2	28,7
Plan 2018	-78,2	28,7

Kyrkogårdsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2015	-176,4	28,5	-17,5	-7,9
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Brandskyddsåtgärder kv 21	4,0			
Mur Spånga	1,0			
Ny teknisk plattform	3,5			
Energieffektivisering	0,9			
Nytt tak solbaddet	2,0			
Underhållsåtgärder Brännskyrka	1,0			
Återplantering och renovering av kulturarvet	1,2			
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	1,6			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Utökat underhåll	-15,0			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			1,0	0,4
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-176,2	28,5	-16,5	-7,5
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Mur Spånga, återföring	2,0			
Plan 2017	-174,2	28,5	-16,5	-7,5
Plan 2018	-174,2	28,5	-16,5	-7,5

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-186,1	93,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Elbilsupphandling	1,5	
Insatser för information och kunskapsförsörjning	5,0	
Samverkan ekosystemtjänster och grönyteplanering	1,0	
Nytt miljöprogram	2,0	
Generell effektivisering	1,9	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	2,7	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Energicentrum, ökad samverkan samt utåtriktat arbete	-2,5	
Handlingsplan för god vattenstatus; provtagningar samt personella resurser	-3,5	
Kemikaliesmart förskola – fortsatt verksamhet vid kemikaliecenter	-2,0	
Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservat	-2,0	
Förstärkta miljöambitioner och tillsyn	-5,4	
Miljöinformation GlashusETT och medborgarenkät	-1,3	
Genomförande strategi ekosystemtjänster	-0,8	
Åtgärder för bättre ljudmiljö i staden	-0,8	
Laddinfrastruktur	-0,6	
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Tillsyn	-3,0	3,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-193,9	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Energicentrum, ökad samverkan samt utåtriktat arbete	2,5	
Handlingsplan för god vattenstatus; provtagningar samt personella resurser	3,5	
Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservat	2,0	
Plan 2017	-185,9	96,1
Plan 2018	-185,9	96,1

Servicenämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	0,0	0,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	0,0	0,0
Plan 2017	0,0	0,0
Plan 2018	0,0	0,0

Socialnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-1 174,6	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Funktionshindर्सombudsmannen överförs från socialnämnden till kommunstyrelsen	1,0	
Avslutad utredning Våld I nära relationer	5,0	
Utveckling av IT-stöd, kartläggningsinstrument	1,0	
Generell effektivisering	11,7	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	10,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Kommunalisering av hälso- och sjukvård inom LSS	-45,0	
Stöd till SkolFam-arbete	-3,0	
Stöd utsatta EU-medborgare	-10,3	
Merkostnader SHIS	-4,0	
Tillägg för investeringar i samband med byggnation på Kalvholmen	-2,0	
Frivilligorganisationer	-5,0	
Utökat ansvar för avhoppare från grov kriminalitet och organiserad brottslighet	-1,5	
Stärkt socialjour och rekrytering av jour och familjehem	-5,0	
Förstärkt arbete mot missbruk och hemlöshet	-8,0	
Specialistteam, socionomkonsulter	-5,0	
Ökat stöd till kvinno- och tjejjourer	-5,0	
Ökat stöd samverkan skola socialtjänst	-3,0	
Ökat stöd Handikapporganisationer	-1,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-1 243,5	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbildnings-satsning	5,0	
Specialistteam, socionomkonsulter	5,0	
Plan 2017	-1 233,5	397,8
Plan 2018	-1 233,5	397,8

Stadsbyggnadsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-383,0	217,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Översyn av plan- och bygglovstaxorna	0,5	
Generell effektivisering	2,9	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	4,2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Satsning på närdemokrati och medborgarinflytande i bostadsplaneringen	-4,0	
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Plan, bygglov och stadsmätning - Volymökning	-34,7	32,9
Plan - ökad produktion detaljplaner	-8,2	6,6
Bygglov - ökad produktion detaljplaner	-2,2	2,2
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-424,5	259,0
<i>Minskade kostnader och intäkter för:</i>		
Plan, bygglov - Volymminskning relativt plan	7,8	-5,3
<i>Ökade kostnader och intäkter för:</i>		
Plan - ökad produktion detaljplaner	-8,2	6,6
Bygglov - ökad produktion detaljplaner	-2,2	2,2
Plan 2017	-427,1	262,5
Plan 2018	-427,1	262,5

Trafiknämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter	Avskrivn	Internränta
Budget 2015	-1 356,5	1 099,4	-340,4	-169,4
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Projekt för ökad trygghet i ytterstaden	5,0			
Projekt för att öka samlastningsarbetet	2,0			
Projekt för ökad bilpoolsverksamhet	1,0			
Signalprioritering cykeltrafik och buss	2,0			
Strategi för fossiloberoende fordon	1,0			
Framtagande av ny parkeringsstrategi	1,0			
Generell effektivisering	13,6			
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	5,0			
Testplats Cykel	3,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll av nya områden	-10,9			
Hagastadstunnlarna inkl index	-3,7			
Hagastadstunnlarna energikostnad	-2,0			
Parkeringsentreprenad index	-4,4			
Flytt av ansvar för cykelpendlingsnät enl KF-beslut 2014-06-16	-3,0			
Ambitionshöjning avseende cykelpendlingsnätet	-7,0			
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	-4,0			
Kommunikation Hållbart resande	-2,0			
Trädbeskämning	-3,0			
Julbelysning i ytterstad	-1,5			
Avfallshantering i stadens offentliga rum	-5,0			
Levande stadsliv	-3,0			
Utökat dubbdäcksförbud	-1,0			
Framkomlighet stombusstrafik	-5,0			
Laddinfrastruktur	-1,0			
Högre ambition i bostadsbyggandet	-1,0			
Södra Länken driftbidrag index	-0,3			
Vägassistans, index	-1,4			
Djurgårdsförvaltningen index	-0,2			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Parkeringsverksamheten		5,0		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-17,2	36,1
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-1 382,3	1 104,4	-357,6	-133,3
<i>Minskade kostnader för:</i>				
Framkomlighet för stombussar 2015-2017	3,0			
Säker skolväg	3,0			
Kommunikation Hållbart resande	4,0			
Trädbeskämning	3,0			
Julbelysning i ytterstad	1,5			
Levande stadsliv	3,0			
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll av nya områden	-17,8			
Hagastadstunnlarna inkl index	-3,7			
Hagastadstunnlarna energikostnad	-2,0			
Parkeringsentreprenad index	-4,4			
Ambitionshöjning avseende cykelpendlingsnätet	-5,0			
Vägassistans Norra Länken	-0,3			
Hamnavtalet index	-0,2			
<i>Ökade intäkter för:</i>				
Parkeringsverksamheten		5,0		
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-31,4	-16,0
Plan 2017	-1 398,2	1 109,4	-389,0	-149,3
<i>Ökade kostnader för:</i>				
Drift och underhåll av nya områden	-9,1			
Ambitionshöjning avseende cykelpendlingsnätet	-5,0			
<i>Kapitalkostnader:</i>				
Förändringar kapitalkostnader			-25,4	-21,8
Plan 2018	-1 412,3	1 109,4	-414,4	-171,1

Utbildningsnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-16 044,9	562,5
<i>Volymförändringar:</i>		
Förskola	-12,1	
Fritidshem	-71,0	10,6
Fritidsklubb	0,5	
Grundskola	-333,2	
Grundsärskola	-7,8	
Gymnasieskola	-58,7	
Gymnasiesärskola	-0,3	
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	168,1	
Generell effektivisering	160,4	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Åtgärder inom ramen för medborgardialoger som initieras av stadsdelsnämnderna i ytterstaden	-1,0	
Höjd schablon förskola	-117,5	
Höjd schablon fritidshem	-76,3	
Höjd schablon fritidsklubb	-4,0	
Höjd schablon grundskola	-330,0	
Höjd schablon grundsärskola	-10,8	
Höjd schablon gymnasieskola	-92,5	
Höjd schablon gymnasiesärskola	-2,7	
Förankra mänskliga rättigheter i skolan	-2,0	
Romsk inkludering i skolan	-0,5	
Extra socioekonomisk ersättning förskola	-12,2	
Forskning och utveckling	-4,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-16 852,5	573,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utbildning fler förskolelärare	21,6	
Romsk inkludering i skolan	0,5	
Plan 2017	-16 830,4	573,1
Plan 2018	-16 830,4	573,1

Äldrenämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-161,6	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Överföring Äldreombudsmannen till Kommunstyrelsen	1,0	
Ungdomsvårdar	4,0	
Generell effektivisering	1,6	
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	1,6	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Drift och underhåll av omsorgsdagboken motsvarande	-0,6	
Gemensam köhantering	-1,4	
Förvaltningsadministration av mobilt dokumentationssystem inom hemtjänsten, ParaGå	-0,7	
Finansiering av Äldre direkt	-0,5	
Delfinansiering av Palliativt centrum	-1,7	
Överföring av medel från kommunstyrelsen avseende övertagande av ansvar för centralupphandling av vård- och omsorgsboenden	-1,2	
Utveckling hemtjänsten mm	-6,7	
Äldrecentrum	-1,3	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-167,5	5,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Utveckling hemtjänsten mm	6,7	
Plan 2017	-160,8	5,0
Plan 2018	-160,8	5,0

Överförmyndarnämnden

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Budget 2015	-36,4	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kostnadsneutral justering av personalförsäkringspålägg	0,6	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Satsning för ökad kvalitet	-9,0	
Kommunstyrelsens förslag till budget 2016	-44,8	0,0
Plan 2017	-44,8	0,0
Plan 2018	-44,8	0,0

Investeringsstrategi

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i samband med tertiärrapport 2 2008 (dnr 113-2181/2008), kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en samlad strategi för stadens investeringar. Investeringsstrategin har arbetats fram i flera steg, och uppdaterades senast i samband med budget 2015, bland annat med anledning av kommunfullmäktiges beslut att höja bostadsmålet till 140 000 bostäder till år 2030, stadens bostadsåtagande i samband med tunnelbanans utbyggnad samt förutsättningarna för stadens långsiktiga bostadsplanering.

I och med att staden höjer ambitionerna för bostadsbyggande samt investeringar i miljö, kunskap och välfärd har investeringsstrategin utvecklats vidare. Den höjda ambitionsnivån ökar kravet på prioriteringar i investeringsverksamheten och kostnadsmedvetenhet i projekten, med fokus på att begränsa investeringsutgifterna.

Syfte

Investeringsstrategins syfte är att med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering för samhällsutvecklingen och stadens inriktningsmål, och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna, ge vägledning för investeringsprioriteringar i syfte att förverkliga ett jämlikt och hållbart Stockholm. Investeringsstrategin utgör ett steg mellan långsiktiga ambitioner och investeringsplaner. Investeringsstrategin syftar också till att öka samordningen och styrningen av stadens investeringsverksamhet, samt säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning.

Utgångspunkter

Staden har en mycket hög tillväxttakt vilket ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverksamhet men också inom den löpande driften då investeringstakten avspeglas i ökade drifts- och kapitalkostnader.

Bostäder och infrastruktur är prioriterade investeringskategorier. Därefter kommer staden att satsa på investeringar i skolor samt i idrott och kultur. Stockholm behöver höja ambitionerna för en hållbar omställning syftande till minskad klimatpåverkan. Därför kommer investeringar i energieffektiviseringar och lösningar med låg klimatpåverkan att prioriteras inom samtliga kategorier.

I samband med beslut om nya investeringar, så kallade strategiska investeringar, ska omfattningen av stadens befintliga reinvesteringsbehov lyftas fram och utgöra en viktig beslutsparameter för fastställande av det totala investeringsutrymmet. I samband med beslut om nya investeringar ska även en jämförelseanalys ingå i beslutsunderlaget för enskilda projekt och i långsiktiga prioriteringar och planer.

Vidare innebär överenskommelsen om en utbyggd tunnelbana att en större satsning på söderort bör göras. Cirka 40 000 bostäder ska byggas i tunnelbanans influensområde från Gullmarsplan till Hagsätra, Farsta strand och Skarpnäck.

Huvudteman

Investeringsstrategin delas in i sex huvudteman:

1. Stadens verksamhetsmål med bäring på investeringar
2. Ekonomisk hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt
3. Investeringskategorier

4. Investeringstyper och finansiering
5. Finansiella nyckeltal
6. Uppföljning

Stadens verksamhetsmål med bäring på investeringar

Stadens växande befolkning är en grundläggande utmaning för framtiden. Takten i bostadsbyggandet måste hållas hög och staden kommer att bli tätare. I Stockholms stad planeras för 140 000 nya bostäder till år 2030. Till 2020 ska 40 000 bostäder produceras i Stockholm. Bostadsmålet är det mål som därför ska prioriteras högst och som bedöms kommer utgöra störst andel av stadens totala nettoutgifter framöver. En växande region i form av ökad befolkning och ökad takt i bostadsbyggande kräver också investeringar i infrastruktur och framkomlighetsåtgärder. Exempel på sådana åtgärder är utbyggnad av kollektivtrafik, åtgärder för att skapa goda förutsättningar för gång- och cykeltrafik samt vägar. Det är viktigt att den långsiktiga planeringen för investeringar i samhällsservice såsom utbildning, kultur och idrott följer den demografiska utvecklingen.

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Stockholms klimatutsläpp från uppvärmning och trafik ska minska och andelen förnybar energi öka. Investeringar i energieffektivisering ska minska energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader. Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska genomgående prioriteras.

Ekonomiskt hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt

Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kommer att ha råd med då stadens finansiella resurser är begränsade. Staden måste därför begränsa mängden olönsamma projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. Staden bör prioritera områden för bostadsexploatering där det finns eller planeras infrastrukturlösningar. Detta innebär också god hushållning eftersom det blir möjligt att utnyttja redan gjorda investeringar i väg- och ledningsnät, kommunikationer och till viss del även anläggningar för social service. I varje projekt ska ambitionen om blandade upplåtelseformer och minst 50 procent hyresrätter prövas. Med krav på bibehållen god projektekonomi kommer det att innebära ökade krav på anpassning av utgiftssidan i exploateringsprojekt. Det är viktigt att tidigt, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma såväl investeringsutgift som lönsamhetspotential i projekten.

Stadens fortsatta satsning på en tät, yteffektiv och hållbar stad med en utbyggnad i goda kollektivtrafiklägen eller där kollektivtrafik planeras har goda förutsättningar att resultera i lönsamma projekt. Det är samtidigt viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen för vissa av de områden där omvandlingspotentialen (från oattraktiv till attraktiv boendemiljö) är stor. Staden bör noga studera vilka stadskvaliteter som genererar attraktivitet för att med större precision beräkna intäktssidan i exploateringsprojekt.

Investeringskategorier

Bostäder

Infrastruktur i syfte att bygga bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt, inom tidsramen för investeringsstrategin, kommer att avsätta stora resurser för med en nettoinvesteringsandel som för närvarande uppgår till cirka 60 procent. I varje projekt ska ambitionen om blandade upplåtelseformer och minst 50 procent hyresrätter prövas.

Infrastruktur

Investeringar i stadens infrastrukturanläggningar utgör cirka 20 procent av den planerade investeringsvolymen. Investeringar i gång-, cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras. Det ger förutsättningar för ökad framkomlighet, en bättre miljö och mindre klimatpåverkan.

Förskola och skola

Det är viktigt att staden har god beredskap för att den demografiska utvecklingen växlar över tid och att den långsiktiga planeringen för stadsutveckling och ny samhällservice utvecklas. Ökningen av antalet yngre barn innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. Samtidigt har Stockholm under de senaste åren inte klarat att investera i takt med de ökande behoven. Under de närmaste åren kommer antalet elever i Stockholms grundskolor fortsätta att öka markant. De demografiska förändringarna kommer att leda till omfattande behov av nya lokaler.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, är stadens bolag som äger och förvaltar merparten av Stockholms förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagets investeringar påverkar stadens förvaltningssektor genom förändrade lokalkostnader. Det är därför viktigt för investeringsplaneringen att underlag för prioriteringar tas fram med en gemensam lägesbild och under samordnade former med beställande nämnder; det vill säga stadsdelsnämnderna samt utbildningsnämnden.

Idrott

Idrottsinvesteringarna de kommande åren kan delas in i två huvudgrupper

- reinvestering i befintliga idrottsanläggningar
- nybyggnation och utveckling av idrottsanläggningar i tyngdpunkter och stadsutvecklingsområden

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningarna geografiskt, och även följa intentionerna i översiktsplanen att stärka utsedda tyngdpunkter och stadsdelsutvecklingsområden. Som ett resultat av långvarigt eftersatta investeringar i idrottsanläggningar kommer volymen de kommande åren att behöva öka. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens skolplanering i syfte att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalor och idrottshallar.

Kultur

Stadens kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Investeringar i kulturanläggningarna ska spridas geografiskt, bidra till att stärka kulturlivet också i ytterstaden samt följa intentionerna i översiktsplanen att stärka utsedda tyngdpunkter och stadsdelsutvecklingsområden.

Kommersiella lokaler

För att skapa en attraktiv region krävs att staden har en långsiktig beredskap för ett ökat behov av lokaler. I den växande regionen bedöms antalet arbetsplatser i staden öka markant till år 2030. I denna planering måste arbetsplatser planeras på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ur ett helhetsperspektiv.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, framförallt i söderort. Här vill staden vända den historiskt negativa trenden att antalet arbetsplatser inte ökat i takt med antalet bostäder. En ökning av cirka 50 000 arbetsplatser fram till år 2030 är ambitionen, och detta skulle också minska behovet av långa resor, förbättra miljön samt skapa förutsättningar för bättre livskvalitet och ett bättre utnyttjat transportsystem.

Bilaga 3:4

En tydlig strategi för utvecklingen av företagsområden i staden är under framtagande. Även en stadsövergripande strategi för levande lokala centrum utarbetas bland annat med syftet att stärka arbetsplatser i ytterstaden.

Staden, genom fastighetsnämnden, investerar också i större verksamhetsutvecklingsprojekt i samband med fastighetsnämndens uppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster (samt i vissa fall externa såsom stadens saluhallar) samt att bibehålla och utveckla fastighetsvärdena.

Omsorg

Efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka på 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendeplanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB är stadens bolag som äger och förvaltar vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar påverkar stadens förvaltningssektor.

Park- och grönområden

Staden har utarbetat ett parkprogram som utgår från en satsning på parker och grönområden i samband med att staden förtätas. Vikten av högkvalitativa grönområden som innefattar parker kommer att vidareutvecklas. Staden kommer även att försöka bevara de regionala kilarna, förbättra sambanden med den omgivande bebyggelsen, och också särskilt prioritera olika sätt att förstärka svaga avsnitt.

Investerings typer och finansiering

Stadens investeringar kan delas upp i två huvudtyper; strategiska investeringar och ersättningsinvesteringar (även benämnt reinvesteringar). *Strategiska investeringar* är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta än vad staden har idag. *Ersättningsinvesteringar* är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. Utgångspunkten är att de behåller samma nytta. Den största andelen av stadens investeringar utgörs av infrastruktur i syfte att bygga bostäder, och är följaktligen av strategisk art. Investeringar i övrig infrastruktur bedöms vara av såväl strategisk som ersättningsart.

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden även medfinansierare i ett antal stora statliga infrastrukturprojekt.

Ersättningsinvesteringar/reinvesteringar

Reinvesteringsbehovet bedöms öka andelen ersättningsinvesteringar som staden behöver göra under den kommande tioårsperioden och även fortsatt fram till år 2030. Det kommer att bli nödvändigt att successivt upprusta gatuytor, broar, tunnlar, parker, byggnader och idrottsanläggningar.

För att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringsprogram finnas. Planeringen av ersättningsinvesteringar ska utgöra en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Ersättningsinvesteringar ska i första hand finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader.

Strategiska investeringar

En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt i syfte att bygga bostäder. Exploateringsprojekten ska i huvudsak vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt i normalfallet ska bära investeringsutgifterna för den infrastruktur och det behov av kommunal service som

uppstår som en direkt konsekvens av bostadsprojektet. I den mån investeringsutgifterna för den kommunala servicen i form av till exempel förskolor, skolor och idrottsanläggningar inte kan finansieras av inkomster från markförsäljning, kommer den att finansieras av skatteintäkter (överskott) och/eller upplåning. Stadens kostnader för investeringarna ökar vid eventuell upplåning.

Den nya lagen om värdeöverföringar från allmännyttiga kommunala bostadsbolag innebär en möjlighet för staden att finansiera investeringar inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, inom vilka åtgärder som främjar integration och social sammanhållning kommer att genomföras, med en särskild utdelning från bostadsbolagen. Den utdelning som lämnats hittills har öronmärkts för finansiering av investeringar i bostadsområden och idrottsanläggningar i prioriterade områden i ytterstaden.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera statliga infrastrukturprojekt. Kvarvarande beslutade åtaganden för staden beräknas sammanlagt uppgå till 7,7 mdkr. Utbetalningarna om cirka 300,0–500,0 mdkr per år till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar.

En finansiell förutsättning för stadens medfinansiering av statlig infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Utbetalningarna finansieras ur en avsättning av överskott från tidigare år. Mot bakgrund av stadens ökande investeringsvolym kan staden framöver istället behöva välja att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten, och finansiera stadens egna investeringar.

Finansiella nyckeltal

Ovan har beskrivits hur finansieringen av de olika investeringstyperna förutses ske. I och med att det egengenererade kassaflödet i första hand reserveras för reinvesteringar (avskrivningsmedel) och medfinansiering (tidigare överskott) kommer upplåning att behöva ske för de strategiska investeringar som inte kan finansieras med försäljningsinkomster, eller försäljning av andra anläggningstillgångar. Upplåning kan vara ett alternativ för lönsamma investeringar, där avkastningen/hyresintäkter kan finansiera amortering och räntekostnad. För att investeringsverksamheten ska vara förenlig med kraven på god ekonomisk hushållning, behöver förutom kravet på lönsamhet även andra finansiella nyckeltal beaktas.

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad). Investeringsstrategin definierar därför även en målsättning för hur de olika investeringstyperna ska finansieras.

Kommunfullmäktige har beslutat att kommunkoncernens och stadens soliditet långsiktigt ska uppgå till lägst 34 procent, och att stadens kapitalkostnader får uppgå till maximalt 7 procent av nettodriftskostnaderna. Investeringsstrategin har kompletterats med nyckeltalet ”egenfinansieringsgrad” för styrning och uppföljning av investeringsverksamhetens finansiering. Nyckeltalet ”avskrivningar och räntenetto i förhållande till omsättning” har introducerats för att möjliggöra en sammanhållen uppföljning för kommunkoncernens investeringsverksamhet, inklusive bolagen.

Soliditet

Kommunfullmäktige har fastställt ett långsiktigt mål för stadens soliditet på 34 procent. Det innebär att 34 procent av de totala tillgångarna ska finansieras med eget kapital. En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med bibehållen finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansie-

Bilaga 3:6

ring och upplåning. Lönsamma lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som även täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar inte resultaträkningen sett över en längre period. Investeringarna och nyupplåningen kommer dock att ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad och på sikt låneutrymme är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal är det därför viktigt att prioritera även bland lönsamma investeringar.

Egenfinansieringsgrad

Många av stadens investeringar, till exempel i gator, parker, skolor och idrottsanläggningar, ger ingen ekonomisk avkastning. Lånefinansiering av dessa investeringar innebär ökade räntekostnader som inte direkt möts av ökade intäkter. En målsättning är därför att på längre sikt åstadkomma en hög grad av egenfinansiering av investeringarna. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel. Det innebär att ersättningsinvesteringarna kan genomföras utan att stadens ekonomi belastas av räntekostnader. I den mån kassaflödet från den löpande verksamheten inte räcker för att finansiera reinvesteringar i verksamhetsfastigheter och infrastruktur, kan staden på sikt behöva budgetera/generera ett högre resultat för att öka egenfinansieringsgraden.

Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader

Kommunfullmäktige har beslutat att kapitalkostnaderna (avskrivningar och internränta) får uppgå till maximalt 7 procent av stadens nettodriftskostnader. Syftet med nyckeltalet är att säkerställa att investeringsverksamheten inte begränsar budgetutrymmet för övrig verksamhet. Nyckeltalet kompletteras av nyckeltalet nedan, som mäter avskrivningar och verkligt räntenetto i förhållande till omsättning.

Avskrivningar och räntenetto i förhållande till omsättning

Detta kompletterande nyckeltal mäter hur stor del av verksamhetens intäkter, skatteintäkter och generella statsbidrag som tas i anspråk för att bära kostnaderna för avskrivningar och ränta. En fördel med nyckeltalet är att det även kan användas för uppföljning av bolagens, och därmed kommunkoncernens, samlade investeringsverksamhet.

Uppföljning

Arbetet med att implementera investeringsstrategin berör främst exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB). I samband med budget och verksamhetsplanering lämnar dessa nämnder och bolag in prioriteringsunderlag genom stadens gemensamma beslutsstöd. Genom beslutsstödet samlas, kategoriseras och prioriteras investeringarna utifrån ett antal beslutskriterier. Vidare görs en beskrivning av investeringsportföljen utifrån stadens verksamhetsmål, hållbar balans mellan lönsamma och icke lönsamma projekt samt investeringskategorier och investeringstyper. Vidare utgör stadens investeringsstrategi underlag för framtagandet av berörda nämnders och bolags investeringsplaner.

Stadsledningskontoret har ett samordningsansvar för berörda nämnders och bolags investeringar och ansvarar för en aggregerad sammanställning och övergripande förvaltning av stadens investeringsportfölj. Stadens investeringsstrategi och utbyggnadsplanering följs årligen upp och vid behov justeras prioriteringar och åtgärdsprogram. Genom gemensamma forum för dialog med berörda nämnder och bolag under ledning av stadsledningskontoret skapas ett underlag för samlad prioritering av investeringar. Olika effektmål behöver kompletteras med indikatorer för att kunna följa och agera utifrån det som uppnåtts. Ansvaret för uppföljningen ligger generellt hos den förvaltning/bolag som genomför investeringsprojektet men större investeringar följs upp i

särskild ordning av stadsledningskontoret i enlighet med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av investeringar och andra stora projekt. De finansiella nyckeltalen ska följas upp löpande och rapporteras i samband med bokslut.

Bilaga 3:8

Investeringsplan för stadens nämnder

Mnkr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Arbetsmarknadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Investeringsplan, netto	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Exploateringsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-2 980,0	-3 300,0	-3 070,0	-3 070,0	-3 070,0	-3 070,0
<i>varav cykelplan</i>	-40,0	-50,0	-60,0	-60,0		
Investeringsplan totalt, netto	-2 980,0	-3 300,0	-3 070,0	-2 870,0	-2 770,0	-2 570,0
Utgift	-3 600,0	-3 900,0	-3 720,0	-3 710,0	-3 730,0	-3 730,0
Exploateringsinkomster	420,0	300,0	530,0	530,0	530,0	530,0
Övriga inkomster	200,0	300,0	120,0	310,0	430,0	630,0
Summa inkomster	620,0	600,0	650,0	840,0	960,0	1 160,0
Fastighetsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-190,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0	-300,0
<i>varav reinvesteringar (till följd av komponentavskrivning)</i>		-110,0	-110,0	-110,0	-110,0	-110,0
Utökad investeringsplan, netto	-1 141,8	-403,0	-512,0	-221,0	-35,0	-35,0
<i>varav Östermalmshallen</i>	-177,5	-114,0	-190,0	-88,0	0,0	0,0
<i>varav Gasklockan Hjorthagen</i>	-181,3	-60,0	-52,0	0,0	0,0	0,0
<i>varav Liljevalchs</i>	-40,0	-30,0	-70,0	-8,0		
<i>varav Medborgarhuset (exkl. Forsgrenska bade)</i>		-55,0	-100,0	-90,0		
<i>varav Bostadsrätter, förvärv (LSS, förskolor)</i>	-100,0	-139,0	-100,0	-35,0	-35,0	-35,0
<i>varav Tekniska nämndhuset</i>	-343,0	-5,0				
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-250,0	-410,0	-415,0	-415,0	-465,0	-275,0
<i>varav reinvesteringar (till följd av komponentavskrivning)</i>		-25,0	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0
<i>varav utredning nytt utomhusbad Järvafältet</i>		-0,5				
Utökad investeringsplan, idrottsinvesteringar	-292,4	-223,0	-87,0	0,0	0,0	
<i>varav nya satsningar</i>	-90,0					
<i>varav ersättningsinvesteringar (Bagarmossens)</i>	-11,9	-13,0				
<i>varav Åkeshov</i>	-190,5	-210,0	-87,0			
Investeringsplan, netto	-1 874,2	-1 336,0	-1 314,0	-936,0	-800,0	-610,0
Idrottsnämnden						
Långsiktig investeringsplan		-25,4	-18,4	-18,4	-16,4	-16,4
Inventarier och maskiner	-27,0	-23,0	-15,0	-15,0	-17,0	-17,0
Investeringsplan, netto	-27,0	-48,4	-33,4	-33,4	-33,4	-33,4
Kommunstyrelsen m.m.						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen						
Inventarier och maskiner	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Inventarier och maskiner (utökad budget)	-16,1	-21,7	-13,3	0,0	0,0	0,0
<i>varav bibliotek i rörelse</i>	-9,6	-5,0				
<i>varav Stadsmuseet</i>	-6,5	-16,7	-8,3			
<i>varav Liljevalchs</i>			-5,0			
Investeringsplan, netto	-22,4	-28,0	-19,6	-6,3	-6,3	-6,3
Kulturnämnden: stadsarkivet						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Kyrkogårdsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
Utökad investeringsplan, netto	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0	-3,6	0,0
<i>varav begravningsplats Järva</i>	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0		
<i>varav bevattningsanläggning Skogskyrkogårde</i>	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-3,6	
Investeringsplan, netto	-35,0	-35,0	-35,0	-35,0	-13,6	-10,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Investeringsplan, netto	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Servicenämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Socialnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,7	-4,7	-4,7	-4,7	-1,7	-1,7
Investeringsplan, netto	-1,7	-4,7	-4,7	-4,7	-1,7	-1,7

Mnkr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stadsbyggnadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-2,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-2,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Trafiknämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-690,0	-740,0	-830,0	-780,0	-680,0	-680,0
<i>varav cykel (cykelplan 2012-2018)</i>	<i>-145,0</i>	<i>-220,0</i>	<i>-235,0</i>	<i>-178,0</i>	<i>-130,0</i>	<i>-100,0</i>
Utökad investeringsplan, netto	-274,0	-198,0	-458,5	-459,5	0,0	0,0
<i>varav klimatinvesteringar (gång, cykel mm)</i>	<i>-10,0</i>	<i>-20,0</i>	<i>-25,0</i>	<i>-25,0</i>		
<i>varav träd</i>	<i>-10,0</i>	<i>-10,0</i>	<i>-10,0</i>	<i>-10,0</i>		
<i>varav Sergelstorg</i>	<i>-244,0</i>	<i>-167,0</i>	<i>-421,0</i>	<i>-422,0</i>		
<i>varav Park Järvafältet</i>		<i>-1,0</i>	<i>-2,5</i>	<i>-2,5</i>		
Investeringsplan totalt, netto	-964,0	-938,0	-1 288,5	-1 239,5	-680,0	-680,0
Utgift	-977,8	-1 012,5	-1 339,1	-1 244,5	-680,0	-680,0
Inkomst	13,8	74,5	50,6	5,0		
Utbildningsnämnden						
Inventarier och maskiner	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0
Investeringsplan, netto	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0
Äldrenämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Utökad investeringsplan, digitala larm	-22,0					
Investeringsplan, netto	-22,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Överförmyndarnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Stadsdelsnämnderna						
Inventarier och maskiner	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Stadsmiljö, park- och grönområden	-80,0	-110,0	-110,0	-110,0	-110,0	-110,0
Reinvesteringar, stadsmiljö			-45,0	-45,0		
Investeringsplan, netto	-110,0	-140,0	-185,0	-185,0	-140,0	-140,0
Central medelsreserv 4						
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	-530,0	-600,0	-610,0	-680,0	-400,0	-400,0
<i>varav tillgänglighetsinvesteringar</i>	<i>-100,0</i>	<i>-100,0</i>				
<i>varav klimatinvesteringar</i>	<i>-80,0</i>	<i>-150,0</i>	<i>-210,0</i>	<i>-280,0</i>		
<i>varav Vattenprogrammet</i>		<i>-25,0</i>				
<i>varav reinvesteringar stadsmiljö</i>		<i>-45,0</i>				
Investeringsplan, netto	-530,0	-600,0	-610,0	-680,0	-400,0	-400,0
Totalt						
Inventarier och maskiner	-156,3	-156,3	-148,3	-148,3	-147,3	-147,3
Långsiktig investeringsplan, netto	-4 206,3	-4 901,7	-4 804,7	-4 754,7	-4 657,7	-4 467,7
Utökad investeringsplan, netto	-1 771,3	-870,7	-1 095,8	-505,5	261,4	465,0
Central medelsreserv 4	-530,0	-600,0	-610,0	-680,0	-400,0	-400,0
Investeringsplan totalt, netto	-6 663,9	-6 528,7	-6 658,8	-6 088,5	-4 943,6	-4 550,0
Utgifter, brutto	-7 297,7	-7 203,2	-7 359,4	-6 933,5	-5 903,6	-5 710,0
Inkomster, brutto	633,8	674,5	700,6	845,0	960,0	1 160,0

Bilaga 3:10

Specifikation av investeringsplan för stadsdelsnämnderna

Mnkr	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stadsdelsnämnd Rinkeby-Kista						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-5,0	-7,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Inventarier och maskiner	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Investeringsplan, netto	-6,8	-9,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-4,3	-5,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Inventarier och maskiner	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Investeringsplan, netto	-5,7	-7,1	-4,1	-4,1	-4,1	-4,1
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-4,8	-9,4	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
Inventarier och maskiner	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Investeringsplan, netto	-7,6	-12,2	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
Stadsdelsnämnd Bromma						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-5,9	-8,8	-5,3	-5,3	-5,3	-5,3
Inventarier och maskiner	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Investeringsplan, netto	-8,7	-11,6	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
Stadsdelsnämnd Kungsholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-5,1	-6,6	-3,6	-3,6	-3,6	-3,6
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-7,1	-8,6	-5,6	-5,6	-5,6	-5,6
Stadsdelsnämnd Norrmalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-7,7	-9,4	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9
Inventarier och maskiner	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
Investeringsplan, netto	-10,4	-12,1	-7,6	-7,6	-7,6	-7,6
Stadsdelsnämnd Östermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-4,7	-7,9	-3,9	-1,9	-1,9	-1,9
Inventarier och maskiner	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
Investeringsplan, netto	-6,9	-10,1	-6,1	-4,1	-4,1	-4,1
Stadsdelsnämnd Södermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-9,3	-11,9	-5,7	-5,7	-5,7	-5,7
Inventarier och maskiner	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Investeringsplan, netto	-12,4	-15,0	-8,8	-8,8	-8,8	-8,8
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-5,6	-13,5	-5,8	-5,8	-5,8	-5,8
Inventarier och maskiner	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Investeringsplan, netto	-8,8	-16,7	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0
Stadsdelsnämnd Skarpnäck						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-3,9	-6,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Inventarier och maskiner	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
Investeringsplan, netto	-5,6	-7,8	-4,8	-4,8	-4,8	-4,8
Stadsdelsnämnd Farsta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-4,1	-8,5	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Inventarier och maskiner	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Investeringsplan, netto	-6,0	-10,4	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
Stadsdelsnämnd Älvsjö						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-4,7	-3,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Inventarier och maskiner	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Investeringsplan, netto	-5,6	-4,5	-2,5	-2,5	-2,5	-2,5
Stadsdelsnämnd Hägersten-Liljeholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-8,8	-8,5	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Inventarier och maskiner	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
Investeringsplan, netto	-11,0	-10,7	-6,2	-6,2	-6,2	-6,2
Stadsdelsnämnd Skärholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-6,1	-2,9	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-7,4	-4,2	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7
Reinvesteringar ofördelat		-45,0	-45,0			
Investeringar i stadsmiljö, ofördelat stadsdelsnämnd	0,0	0,0	-55,0	-55,0	-55,0	-55,0

Investeringsplan för bolag i Stockholms Stadshus AB 2015-2018

Bruttoutgifter				
Mnkr	2015	2016	2017	2018
AB Svenska Bostäder				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-2 645,0	-2 380,0	-2 140,0	-1 970,0
AB Familjebostäder				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 313,0	-1 491,0	-2 055,0	-2 040,0
AB Stockholmshem				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 820,0	-2 021,0	-1 971,0	-2 230,0
Micasa Fastigheter i Stockholm AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-306,0	-755,0	-490,0	-450,0
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 300,0	-1 600,0	-1 800,0	-1 900,0
Stockholm Vatten AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 538,0	-2 230,0	-2 392,0	-2 230,0
Stockholm Hamns AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-1 153,0	-1 305,0	-1 413,0	-1 235,0
AB Stokab				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-170,0	-200,0	-200,0	-200,0
Stockholms Stads Parkerings AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-83,0	-157,0	-372,0	-225,0
Stockholm Stadsteater AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-10,0	-50,0	-10,0	-10,0
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-20,0	-40,0	-20,0	-20,0
Stockholm Business Region AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-2,0	-1,0	-1,0	-1,0
S:t Erik Markutveckling AB				
Investeringsplan, bruttoutgifter	-79,0	-58,0	-58,0	-19,0
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB	-10 439,0	-12 288,0	-12 922,0	-12 530,0
INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för stadens nämnder	-7 297,7	-7 203,2	-7 359,4	-6 933,5
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB samt stadens nämnder	-17 736,7	-19 491,2	-20 281,4	-19 463,5

Bilaga 3:12

Sammanställning av pågående genomförandeprojekt som kommunfullmäktige fattat beslut om

	Dnr	Total utgift Mnkr	Total inkomst Mnkr
Exploateringsnämnden			
<i>Hammarby Sjöstad</i>			
Kvarteret Fredriksdal	302-0751/2011	-209,0	133,0
Kvarteret Lugnet 3, bostäder	302-1477/2014	-127,9	226,4
<i>Nordvästra Kungsholmen</i>			
Ombyggnad av trafikplats Lindhagensgatan på Kungsholmen	314-2822/2010	-400,0	
Kristineberg, Krillans krog, bostäder	311-1873/2012	-69,0	
<i>Norra Djurgårdsstaden</i>			
Genomförandebeslut 1, Hjorthagen	309-3938/2004	-1 100,0	
Genomförandebeslut 2, detaljplan Norra 1, Hjorthagen	302-0755/2009	-313,0	174,0
Genomförandebeslut 3, detaljplan Västra samt sopsuganläggning	302-0806/2010	-763,0	149,0
Genomförandebeslut 4, infrastruktur i Hjorthagen	302-2601/2011	-380,0	
Genomförandebeslut 5, bostäder inom Norra 2, Hjorthagen	302-0526/2012	-281,0	
Reviderat genomförandebeslut, Värtapiren,	302-0635/2012	-3 075,0	
Reviderat genomförandebeslut, Värtapiren, Stockholms hamn	302-0635/2012	-635,0	
Gasverket	302-1935/2013	-605,0	
Ångsbotten, bostäder	302-1935/2013	-313,0	180,0
Bygglogistikcenter i Hjorthagen	302-1936/2013	-144,0	133,0
Gasklocka 3 och 4	302-0284/2014	-99,0	400,0
Genomförandebeslut 8, Brofästet, bostäder	123-0399/2015	-270,0	1 050,0
<i>Hagastaden</i>			
Hagastaden	311-0196/2010	-10 400,0	8 250,0
Slussen	311-0481/2010	-8 000,0	
Slussen - utbyggnad och finansiering av bussterminallösning	003-1065/2014	-890,0	1 350,0
Albano, studentbostäder	311-1852/2012	-168,0	
Bromma Center	302-1401/2009	-172,0	
Hässelby Gård, bostäder	302-0921/2014	-55,0	46,0
Kista Gård 2, bostäder	123-0265/2015	-31,0	140,0
Mariehäll - utbyggnad av Annedal	302-0793/2007	-420,0	
Nybohovsbacken, bostäder	302-0420-2014	-71,0	103,0
Rinkebyterassen, bostäder	302-0312/2013	-135,0	
Rosenlundsparken, bostäder	302-0603/2014	-72,5	160,0
Svedmyra, bostäder	302-1053/2013	-58,2	99,6
Södermalm, Mariagårdstjärnan	302-0397/2009	-183,5	
Torshamnsgatan, ombyggnad	314-0707/2012	-75,0	
Ulvsunda Stockholm Induktorn 33	302-0507/2011	-104,0	
Årstadal, Liljeholmen	302-4813/2004	-348,4	
Årstastråket, bostäder	302-0481/2012	-170,0	
Ålvsjö centrum	302-2733/2009	-322,0	
Fastighetsnämnden			
Ombyggnad och upprustning av Stadsmuseet	308-0606/2014	-90,0	
Upprustning och utveckling av Östermalmshallen	308-0607/2014	-635,0	
Upprustning av Åkeshovs sim- och idrottshall	328-1333/2014	-398,0	
Byggnation av ny läktare på Grimsta IP	328-1807/2014	-58,0	
Uppförande av skridsko- och bandyhall	122-0395/2015	-175,0	
Kyrkogårdsnämnden			
Nytt krematorium på Skogskyrkogården	319-0494/2009	-129,2	
Nytt krematorium på Skogskyrkogården, rev genomförandebeslut	319-0872/2012	-45,8	
Trafiknämnden			
Trygghetsbelysning på parkvägar	319-0899/2009	-120,0	
Reinvesteringsprogram, offentlig belysning och trafiksignaler	314-0476/2011	-740,0	
Nord/Sydaxeln	314-1124/2010	-1 580,0	
Norra Länken	314-0216/2009	-850,0	
E18 Hjulsta-Kista	314-2751/2008	-202,5	
Sergels Torgs tätskikt - renovering	314-0932/2012	-1 650,0	167,0
Bro mellan Rinkeby och Stora Ursvik	314-1561/2012	-103,0	22,0
Reinvesteringsprogram, gatuytor	314-0314/2013	-625,0	
Byte av bro för Västberga Allé över stambanan	124-0720/2015	-197,0	
Gång- och cykelåtgärder på Lidingövägen	124-0953/2015	-57,0	
Exploateringsnämnden och trafiknämnden			
Avtal med SLL/SL rörande fastigheterna Akka 4 och Sandstugan 3	302-0400/2009		
samt genomförande av Solnagrenen av Tvärbana Norr	302-0938/2009	-867,0	
Tilläggsavtal	123-0711/2015		

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 438,3	-1 491,5	-1 489,5	-1 490,0
Drift och underhåll	-1 434,3	-1 485,5	-1 483,5	-1 484,0
Avskrivningar	-2,5	-5,0	-5,0	-5,0
Internräntor	-1,5	-1,0	-1,0	-1,0
Intäkter	30,5	36,7	36,7	36,7
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 407,8	-1 454,8	-1 452,8	-1 453,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-6,8	-9,0	-5,0	-5,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-6,8	-9,0	-5,0	-5,0
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Ungdomens Hus, kostnader	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Dagverksamhet för äldre invandrare	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 074,9	-1 108,2	-1 106,8	-1 107,2
Drift och underhåll	-1 071,0	-1 103,2	-1 101,8	-1 102,2
Avskrivningar	-2,8	-4,2	-4,2	-4,2
Internräntor	-1,1	-0,8	-0,8	-0,8
Intäkter	29,3	33,8	33,8	33,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 045,6	-1 074,4	-1 073,0	-1 073,4
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-5,7	-7,1	-4,1	-4,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-5,7	-7,1	-4,1	-4,1

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 728,7	-1 802,7	-1 800,7	-1 801,9
Drift och underhåll	-1 725,8	-1 796,4	-1 794,4	-1 795,6
Avskrivningar	-1,9	-5,4	-5,4	-5,4
Internräntor	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9
Intäkter	47,6	51,6	51,6	51,6
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 681,1	-1 751,1	-1 749,1	-1 750,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-7,6	-12,2	-8,1	-8,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-7,6	-12,2	-8,1	-8,1
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Bromma stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 396,1	-1 451,7	-1 450,5	-1 451,6
Drift och underhåll	-1 391,2	-1 444,5	-1 443,3	-1 444,4
Avskrivningar	-3,4	-6,0	-6,0	-6,0
Internräntor	-1,5	-1,2	-1,2	-1,2
Intäkter	48,3	51,3	51,3	51,3
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 347,8	-1 400,4	-1 399,2	-1 400,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-8,7	-11,6	-8,1	-8,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-8,7	-11,6	-8,1	-8,1

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Josefinahemmet, kostnader	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Korttidsboendet Kinesen, demens	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
Språkförskola, kostnader	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Språkförskola, intäkter	0,1	0,1	0,1	0,1

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 148,2	-1 172,1	-1 171,2	-1 172,2
Drift och underhåll	-1 142,0	-1 162,1	-1 161,2	-1 162,2
Avskrivningar	-4,5	-8,7	-8,7	-8,7
Internräntor	-1,7	-1,3	-1,3	-1,3
Intäkter	48,7	46,1	46,1	46,1
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 099,5	-1 126,0	-1 125,1	-1 126,1
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-7,1	-8,6	-5,6	-5,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-7,1	-8,6	-5,6	-5,6

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Förskola för döva och hörselskadade barn, kostnader	-10,5	-10,5	-10,5	-10,5
Förskola för döva och hörselskadade barn, intäkter	4,3	4,3	4,3	4,3
Habiliteringsenheten i Stadshagen, kostnader	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Habiliteringsverksamheten, kostnader	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Habiliteringsverksamhet för barn, kostnader	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7

Norrmalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 076,5	-1 108,3	-1 107,7	-1 108,6
Drift och underhåll	-1 070,4	-1 095,7	-1 095,1	-1 096,0
Avskrivningar	-4,8	-11,5	-11,5	-11,5
Internräntor	-1,3	-1,1	-1,1	-1,1
Intäkter	34,6	34,6	34,6	34,6
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 041,9	-1 073,7	-1 073,1	-1 074,0
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-10,4	-12,1	-7,6	-7,6
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-10,4	-12,1	-7,6	-7,6
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Vasaträffen, kostnader	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6

Östermalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 291,3	-1 328,5	-1 327,9	-1 329,4
Drift och underhåll	-1 287,0	-1 323,2	-1 322,6	-1 324,1
Avskrivningar	-2,9	-4,4	-4,4	-4,4
Internräntor	-1,4	-0,9	-0,9	-0,9
Intäkter	43,6	42,8	42,8	42,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 247,7	-1 285,7	-1 285,1	-1 286,6
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-6,9	-10,1	-6,1	-6,1
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-6,9	-10,1	-6,1	-6,1
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Södermalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-2 218,5	-2 249,5	-2 246,3	-2 248,2
Drift och underhåll	-2 208,0	-2 234,5	-2 231,3	-2 233,2
Avskrivningar	-7,4	-12,9	-12,9	-12,9
Internräntor	-3,1	-2,1	-2,1	-2,1
Intäkter	70,4	71,3	71,3	71,3
Summa stadsdelsnämnd - netto	-2 148,1	-2 178,2	-2 175,0	-2 176,9
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-12,4	-15,0	-8,8	-8,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-12,4	-15,0	-8,8	-8,8

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Träffpunkt för synskadade, kostnader	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Club Reimers, kostnader	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
Club Reimers, intäkter	1,8	1,8	1,8	1,8
Tellus fritidscenter, kostnader	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
Hornskroken, kostnader	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
Reimers förskola, Maria, kostnader	-10,5	-10,5	-10,5	-10,5
Reimers förskola, Maria, intäkter	0,2	0,2	0,2	0,2
Mariahissen/Tanto servicehus, kostnader	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Språkförskola Bamse, kostnader	-7,5	-8,9	-8,9	-8,9
Språkförskola Bamse, intäkter	0,6	0,6	0,6	0,6

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-2 245,3	-2 317,0	-2 314,7	-2 316,3
Drift och underhåll	-2 239,8	-2 303,7	-2 301,4	-2 303,0
Avskrivningar	-3,8	-12,3	-12,3	-12,3
Internräntor	-1,7	-1,0	-1,0	-1,0
Intäkter	68,8	72,8	72,8	72,8
Summa stadsdelsnämnd - netto	-2 176,5	-2 244,2	-2 241,9	-2 243,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-8,8	-16,7	-9,0	-9,0
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-8,8	-16,7	-9,0	-9,0
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
Svedmyrabadet, kostnader	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Svedmyrabadet, intäkter	0,2	0,2	0,2	0,2

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 071,0	-1 113,9	-1 112,3	-1 113,0
Drift och underhåll	-1 066,5	-1 107,7	-1 106,1	-1 106,8
Avskrivningar	-3,1	-5,4	-5,4	-5,4
Internräntor	-1,4	-0,8	-0,8	-0,8
Intäkter	30,8	32,7	32,7	32,7
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 040,2	-1 081,2	-1 079,6	-1 080,3
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-5,6	-7,8	-4,8	-4,8
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-5,6	-7,8	-4,8	-4,8

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Farsta stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 491,1	-1 551,9	-1 550,5	-1 551,7
Drift och underhåll	-1 487,6	-1 544,4	-1 543,0	-1 544,2
Avskrivningar	-2,4	-6,6	-6,6	-6,6
Internräntor	-1,1	-0,9	-0,9	-0,9
Intäkter	45,9	49,0	49,0	49,0
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 445,2	-1 502,9	-1 501,5	-1 502,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-6,0	-10,4	-5,4	-5,4
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-6,0	-10,4	-5,4	-5,4
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Älvsjö stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-582,4	-591,0	-590,2	-590,5
Drift och underhåll	-580,8	-588,5	-587,7	-588,0
Avskrivningar	-1,0	-2,1	-2,1	-2,1
Internräntor	-0,6	-0,4	-0,4	-0,4
Intäkter	19,0	19,4	19,4	19,4
Summa stadsdelsnämnd - netto	-563,4	-571,6	-570,8	-571,1
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-5,6	-4,5	-2,5	-2,5
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-5,6	-4,5	-2,5	-2,5

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 821,9	-1 874,5	-1 873,0	-1 874,2
Drift och underhåll	-1 815,8	-1 863,1	-1 861,6	-1 862,8
Avskrivningar	-4,2	-10,3	-10,3	-10,3
Internräntor	-1,9	-1,1	-1,1	-1,1
Intäkter	72,0	75,7	75,7	75,7
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 749,9	-1 798,8	-1 797,3	-1 798,5
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-11,0	-10,7	-6,2	-6,2
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-11,0	-10,7	-6,2	-6,2
Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				

Skärholmens stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens förslag till budget 2016 och inriktning för 2017 och 2018

Mnkr	Budget 2015	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018
Driftverksamhet				
Anslag för nämndens verksamhet				
Kostnader (-)	-1 124,5	-1 174,0	-1 172,3	-1 172,9
Drift och underhåll	-1 118,3	-1 164,3	-1 162,6	-1 163,2
Avskrivningar	-4,5	-8,4	-8,4	-8,4
Internräntor	-1,7	-1,3	-1,3	-1,3
Intäkter	23,8	27,2	27,2	27,2
Summa stadsdelsnämnd - netto	-1 100,7	-1 146,8	-1 145,1	-1 145,7
Investeringsplan				
Utgifter (-)	-7,4	-4,2	-3,7	-3,7
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier och maskiner	-7,4	-4,2	-3,7	-3,7

Varav kommunövergripande verksamheter, som anslagsfinansieras				
--	--	--	--	--

Kommunfullmäktiges indikatorer

Förslag på ytterligare indikatorer kommer att tas fram under 2016.

Mål och indikatorer för inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm ska samordnas med stadens nya miljöprogram. Förslaget till miljöprogram remissbehandlas under hösten 2015 och efter beslut i kommunfullmäktige kan indikatorer komma att justeras.

Ytterligare indikatorer för att följa upp kommunfullmäktiges mål för inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm kommer att utarbetas under 2016.

Kommunstyrelsen ska göra en översyn av stadens medborgar- och brukarundersökningar i syfte att öka möjligheter att följa upp kommunfullmäktiges mål om en hållbar utveckling.

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	Andel förskollärare av antal anställda	40 %	41 %	41 %
	Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	4,9
	Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	Öka	Öka	Öka
	Andel grundskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik	Öka	Öka	Öka
	Andel nöjda föräldrar	85 %	85 %	86 %
	Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,8	3,8	3,8
	Antal barn per grupp	16	16	16
	Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen	79 %	80 %	81 %
	Andel elever som är behöriga till nationella program	88,5 %	89 %	90 %
	Andel elever i årskurs 6 som uppnått målen i alla ämnen	82 %	83 %	83 %
	Andel elever i årskurs 8 som känner sig trygga i skolan	86 %	87 %	88 %

Bilaga 5:2

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel legitimerade lärare i grundskolan	62 %	63 %	63 %
	Andel elever med gymnasieexamen	91 %	91 %	91 %
	Andel legitimerade lärare i gymnasieskolan	61 %	62 %	63 %
	Andel gymnasieelever som är trygga i skolan	95 %	96 %	96 %
	Andelen förskolor med mindre än 25 % förskollärare	0 %	0 %	0 %
	Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,3 %	3,3 %	3,3 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen (utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	84 %
	Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	35 %	35 %	35 %
	Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	25 %	25 %	25 %
	Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	80 %
	Andel ungdomar som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	90 %	-	90 %
	Andel ungdomar som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	55 %	-	55 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel ungdomar som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	90 %	-	90 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatrin	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatrin	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal hemlösa	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	75 %	76 %	77 %
	Hastighetsefterlevnad	75 %	76 %	77 %
	Säkra passager för Gång-, Cykel- och Moped (GCM)	21 %	22 %	23 %
	Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA (risk- och sårbarhetsanalys)	100 %	100 %	100 %
	Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av parker och grönområden	64 %	65 %	66 %
	Stockholmarnas nöjdhet med rent och städlat	65 %	66 %	67 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Uppfyllnadsgrad 24-timmarsgarantin avseende klotter	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	Antal markanvisade bostäder	8 000 st	8 500 st	9 000 st
	Antal markanvisade hyresrätter	4 000 st	4 250 st	4 500 st
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	7 000 st	8 000 st	9 000 st
	Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i nya tunnelbanans influensområde	2 800 st	3 200 st	3 600 st
	Antal påbörjade bostäder	6 000 st	7 000 st	7 000 st
	Antal påbörjade hyresrätter	3 000 st	3 500 st	3 500 st

Bilaga 5:4

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal färdigställda studentbostäder	1 300 st	1 600 st	1 600 st
	Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad först-lägenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	450 st	500 st	500 st
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen, utemiljö	78,5 %	79 %	79,5 %
	Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bolagens service	83,5 %	84 %	84,5 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal markanvisade studentbostäder	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal påbörjade studentbostäder	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Genomsnittlig tid från start-PM till beslutad detaljplan, alla planer (månader)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal markanvisade bostäder i nya tunnelbanans influensområde	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal påbörjade bostäder i enlighet med tunnelbaneöverenskommen	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal anvisade bostäder för flyktingar	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Antal godkända/antagna detaljplaner	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	Stockholmarnas nöjdhet med Stockholms stads idrottsutbud	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Ungdomars nöjdhet med tillgång till idrottsmöjligheter	71 %	72 %	73 %
	Andelen ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	77 %	78 %	79 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Nyttjandegraden stora idrottshallar (20x40)	87 %	88 %	88 %
	Nyttjandegraden övriga hallar	67 %	68 %	68 %
	Stora hallar (20x40), andel bokad tid som är nolltaxa	66 %	67 %	67 %
	Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal besök på stadens kulturinstitutioner per stockholmare	6,25	6,26	6,27
	Andel ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	72 %	73 %	74 %
	Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare	4,6	4,7	4,8
	Antalet besök per invånare – Stadsbiblioteket	11,8	11,9	12,0
	Antal elevplatser i Kulturskolans avgiftsbelagda verksamhet för barn och unga	15 800	15 900	16 000
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	85 %	86 %	87 %
	Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	86 %	87 %	87 %
	Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	95 %	95 %	95 %
	Timavlönades andel av totalt arbetad tid	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personal med grundutbildning inom äldreomsorg	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Bilaga 5:6

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel personer på vård- och omsorgsboende som fått en enkel eller fördjupad läkemedelsgenomgång	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	84 %	85 %	86 %
	Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	90 %	90 %	90 %
	Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	85 %	85 %	85 %
	Måltiden är en trevlig stund på dagen - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	70 %	72 %	74 %
	Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	Max 10 personer	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer som får daglig utevistelse för boende - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	95 %	95 %	95 %
2.1 Energi-användningen är hållbar	Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi (GWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Köpt energi för värme, komfortkyla och varmvatten i stadens allmännyttiga bostadsbolag (kWh/m ² BOA och LOA)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Energianvändning i nyproducerade byggnader	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	Andel dubbdäcksanvändning på innerstadsgator	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Passager över innerstadssnitt, lastbilar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel sålda förnybara drivmedel av totalt sålda drivmedel i länet per år	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Gångflöde på ett urval gator	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antalet cykelpassager över innerstadssnittet	70 000 st	72 000 st	72 000 st
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18 km/h	18 km/h	19 km/h
	Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	31 km/h	31 km/h	32 km/h
	Andel elbilar	14 %	16 %	18 %
	Andel resande med kollektivtrafik, innerstadssnittet	72 % (avser 2015 års mätning)	73 % (avser 2016 års mätning)	74 % (avser 2017 års mätning)
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	Andel stockholmare som har tillgång till park- och naturområden inom 200 m	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel på av staden markanvisad fastighet med krav enligt dagvattenstrategin	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stommättrafik	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	Mängden hushållsavfall per person	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.5 Stockholms miljö är giftfri	Antal av 17 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel prioriterade och relevanta avtal enligt kemikalieplanen utan avvikelser från ställda kemikaliekrav	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Bilaga 5:8

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	Andel av stadens egna fastigheter med byggnader som används för något av ändamålen bostad, arbetsplats eller undervisningslokal som understiger en radonhalt på 200 bq/m3 luft	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens egna nyproducerade byggnader som fuktsäkerhetsprojekteras enligt ByggaF eller motsvarande	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel bostäder i befintliga flerbostadsfastigheter som beräknas klara 30dBA inomhus	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av stadens byggnader som är miljöklassade	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion	Andel invånare, 20 år, med fullföljd gymnasieutbildning	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel av befolkningen, 25-64 år, med eftergymnasial utbildning	76,3 %	76,9 %	77,5 %
	Antal högskoleplatser	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet	72	73	74
	Företagens nöjdhet med bemötandet	76	77	78
	Antal nystartade företag	22 500 st	23 000 st	23 500 st
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal företag som staden har lotsat	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen	tas fram av styrelsen
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,9 %	1,9 %	1,9 %
	Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,2 %	1,2 %	1,2 %

Bilaga 5:10

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	81 %	81 %	81 %
	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500 st	500 st	500 st
	Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	8 000 st	8 500 st	8 500 st
	Antal tillhandahållna platser för feriejobb	10 000 st	10 000 st	10 000 st
	Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	750 st	800 st	800 st
	Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	800 st	850 st	850 st
	Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning eller praktik inom 90 dagar	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel aspiranter som har avslutats, exklusive återremitterade, tolv månader efter inskrivning på Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel aspiranter upp till 29 år som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Genomsnittlig inskrivningstid för målgruppen personer med ekonomiskt bistånd längre än tio månader som fått arbete/studier via Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Genomsnittlig inskrivningstid för målgruppen ungdomar (16-24 år) som fått arbete/studier via Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	Andel kursdeltagare inom SFI med godkänt betyg efter fullföljd kurs	94 %	94 %	94 %
	Andel godkända SFI-elever efter 600 timmar	68 %	69 %	70 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	85 %	85 %	85 %
	Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	87 %	87 %	87 %
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
	Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
	Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	100 %
	Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
	Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
	Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	7 %	7 %	7 %
	Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100 %	100 %	100 %
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34 %	34 %	34 %
	Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30 %	30 %	30 %
	4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	Indikatorer fastställs under året		
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	Aktivt Medskapandeindex	83	83	83
	Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	100 %	100 %	100 %
	Index Bra arbetsgivare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Index Psykosocial arbetsmiljö	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Bilaga 5:12

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Sjukfrånvaro	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Sjukfrånvaro dag 1-14	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	Andel brukare/hyresgäster som inte upplever att de har blivit diskriminerade i kontakt med stadens verksamheter	Öka	Öka	Öka
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Andel elever i årskurs 5 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elever i årskurs 8 som känner till sina rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elever i årskurs 2 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 5 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 8 som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
	Andel elever i årskurs 2 på gymnasiet som inte har utsatts för kränkande behandling eller trakasserier	Öka	Öka	Öka
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld				
Obligatorisk nämndindikator				
	Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	Nöjda brukare - daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %
	Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
	Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	89 %	90 %	90 %
	Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	91 %	91 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	76 %	77 %	78 %
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	88 %	89 %	90 %
	Andel personer med grundutbildning inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel personer som tycker att det är lätt att kommunicera med Stockholms stad	63 %	63 %	63 %
Obligatorisk nämndindikator				
	Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne- och utemiljö är tillgänglig och användbar (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden

Bilaga 5:14

KF:s mål för verksamhetsområdet	Indikator	KF:s årsmål 2016	KF:s årsmål 2017	KF:s årsmål 2018
Obligatorisk nämndindikator				
	Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
	Andel invånare som är nöjda med service och bemötande hos kontaktcenter Stockholm	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden	tas fram av nämnden
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande	Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel elever i åk 8 som anser att de har inflytande i skolan	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel brukare med boendestöd som anser att de har inflytande över det stöd de får av sina boendestödjare	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel brukare på stadens gruppboenden som anser att de har inflytande över det stöd de får	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel äldre med hemtjänst som anser att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
	Andel hyresgäster i stadens bostadsbolag som anser att de har inflytande över sitt boende	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	Andel elektroniska inköp	Fastställs 2016	Fastställs 2016	Fastställs 2016

Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer

Förskoleverksamhet

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015-2018 för det totala antalet barn i förskoleverksamhet.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Förskoleverksamhet 1-5 år	53 300	54 100	54 600	55 600
<i>varav fristående förskoleverksamhet</i>	<i>19 500</i>	<i>19 700</i>	<i>19 900</i>	<i>20 300</i>

Grundschablonen för förskoleverksamhet för 2015 utgår enligt följande

Prestation, kr	1/1 2015	1/1 2016
Grundschablon 1-3 år*	144 276	147 417
Grundschablon 4-5 år*	121 115	123 751
Allmän förskoleschablon	57 563	58 816

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden har fått grundschabloner för förskolan utifrån inskrivningen den 31 mars 2015. Slutlig justering av budget 2016 kommer att göras utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december. I schablonen för förskola ingår statsbidragsmedel för kvalitetssäkrande åtgärder med anledning av maxtaxereformen samt medel för omsorg på obekvämt arbetstid. Samtliga förskolor som är anslutna till den stadsgemensamma förskolekön bidrar till att minska kostnaderna för barnomsorgsgarantin och får därför en ökad schablon med 1 000 kr per inskrivet barn.

Maxtaxeförordningen (2001:160) har under 2015 ändrats så att inkomsttaket i maxtaxan indexregleras årligen. Statliga förordningen om förändrade statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskola och fritidshemmet ligger till grund för nivåerna på avgifterna inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Enligt förordning indexeras inkomsttaket varje år inför nästkommande budgetår vilket påverkar maxtaxan för avgiftsnivåerna. Nedan redovisas peng till fristående utförare, tidigare framtagen på en schabloniserad genomsnittlig avgift per stadsdelsområde.

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 1-3 år

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genomsnittlig avgift	Moms komp.	Peng	Pedagogisk omsorg* peng
Rinkeby-Kista	147 417	5 275	8 845	150 987	139 987
Spånga-Tensta	147 417	7 414	8 845	148 848	137 848
Hässelby-Vällingby	147 417	7 806	8 845	148 456	137 456
Bromma	147 417	9 684	8 845	146 578	135 578

Bilaga 6:2

Kungsholmen	147 417	10 526	8 845	145 735	134 735
Norrmalm	147 417	9 682	8 845	146 580	135 580
Östermalm	147 417	10 395	8 845	145 867	134 867
Södermalm	147 417	10 088	8 845	146 174	135 174
Enskede-Årsta-Vantör	147 417	8 360	8 845	147 901	136 901
Skarpnäck	147 417	8 334	8 845	147 928	136 928
Farsta	147 417	8 539	8 845	147 722	136 722
Älvsjö	147 417	9 666	8 845	146 596	135 596
Hägersten-Liljeholmen	147 417	9 912	8 845	146 350	135 350
Skärholmen	147 417	5 777	8 845	150 484	139 484

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 4-5 år

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genom- snittlig avgift	Moms- komp.	Peng	Pedagogisk omsorg* peng
Rinkeby-Kista	123 751	5 275	7 425	125 902	114 902
Spånga-Tensta	123 751	7 414	7 425	123 763	112 763
Hässelby-Vällingby	123 751	7 806	7 425	123 371	112 371
Bromma	123 751	9 684	7 425	121 493	110 493
Kungsholmen	123 751	10 526	7 425	120 650	109 650
Norrmalm	123 751	9 682	7 425	121 495	110 495
Östermalm	123 751	10 395	7 425	120 782	109 782
Södermalm	123 751	10 088	7 425	121 089	110 089
Enskede-Årsta-Vantör	123 751	8 360	7 425	122 816	111 816
Skarpnäck	123 751	8 334	7 425	122 843	111 843
Farsta	123 751	8 539	7 425	122 637	111 637
Älvsjö	123 751	9 666	7 425	121 511	110 511
Hägersten-Liljeholmen	123 751	9 912	7 425	121 265	110 265
Skärholmen	123 751	5 777	7 425	125 399	114 399

* Avgår pedagogisk omsorg, 15 800 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Peng till fristående anordnare av allmän förskola

Fr.o.m. 1 jan	Scha- blon	Moms- komp.	Peng
Allmän förskola	58 816	3 529	62345

Fritidshem

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015-2018 för det totala antalet barn i fritidshem.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Fritidshem 6-12 år	39 200	40 000	41 000	41 500
<i>varav fristående fritidshem</i>	<i>7 500</i>	<i>7 900</i>	<i>8 100</i>	<i>8 200</i>

Schablonen för fritidshem för 2016 utgår enligt följande

Prestation, kr	1/1 2015		1/1 2016
Grundschaablon*	46 702		47 764

* För barn inskrivna i pedagogisk omsorg och för barn i skolår 4-6 avgår 8 400 kr för lokal-kostnader. För barn inskrivna i pedagogisk omsorg lämnas istället ett tillägg på 4 800 kr för slitage.

I schablonen för fritidshem ingår statsbidragsmedel för kvalitetssäkrande åtgärder med anledning av maxtaxereformen samt medel för omsorg på obekvämt arbetstid.

Utbildningsnämnden har fått grundschaabloner för fritidshem utifrån inskrivningen vårterminen 2015. Slutlig justering av budget år 2016 kommer att göras utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december.

Maxtaxeförordningen (2001:160) har under 2015 ändrats så att inkomsttaket i maxtaxan indexregleras årligen. Statliga förordningen om förändrade statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskola och fritidshemmet ligger till grund för nivåerna på avgifterna inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Enligt förordning indexeras inkomsttaket varje år inför nästkommande budgetår vilket påverkar maxtaxan för avgiftsnivåerna. Nedan redovisas peng till fristående utförare, som tidigare framtagen på en schabloniserad genomsnittlig avgift per stadsdelsområde.

Bilaga 6:4

Peng till fristående anordnare av fritidshem Fritidshem 6-9 år

Stadsdelsnämnd	Schablon	Genomsnittlig avgift	Moms komp.	Peng	Dagbarnv.* peng	10-12 år exkl. lokal-kostnad
Rinkeby-Kista	47 717	3 802	2 863	46 778	43 178	38 378
Spånga-Tensta	47 717	5 588	2 863	44 992	41 392	36 592
Hässelby-Vällingby	47 717	6 140	2 863	44 440	40 840	36 040
Bromma	47 717	6 871	2 863	43 709	40 109	35 309
Kungsholmen	47 717	7 091	2 863	43 489	39 889	35 089
Norrmalm	47 717	7 174	2 863	43 406	39 806	35 006
Östermalm	47 717	7 003	2 863	43 577	39 977	35 177
Södermalm	47 717	7 009	2 863	43 571	39 971	35 171
Enskede-Årsta-Vantör	47 717	6 071	2 863	44 509	40 909	36 109
Skarpnäck	47 717	6 041	2 863	44 539	40 939	36 139
Farsta	47 717	5 964	2 863	44 616	41 016	36 216
Älvsjö	47 717	6 891	2 863	43 689	40 089	35 289
Hägersten-Liljeholmen	47 717	6 644	2 863	43 936	40 336	35 536
Skärholmen	47 717	4 354	2 863	46 226	42 626	37 826

* Avgår pedagogisk omsorg, 8 400 kr för lokalkostnader

Tillägg pedagogisk omsorg, 4 800 kr för slitage

Fritidsklubb

År 2015 infördes en av kommunfullmäktige beslutad schablon för elever i fritidsklubb. Utbildningsnämnden får schabloner för fritidsklubb utifrån inskrivningen vårterminen 2015. Slutlig justering av budget år 2016 kommer att göras utifrån terminsvisa prestationsavläsningar och regleras i december.

Schablonen för fritidsklubb för 2016 utgår enligt följande

Prestation, kr	1/1 2015		1/1 2016
Schablon	6 500		6 800

Grundskola

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015-2018 för det totala antalet elever i grundskola inkl. förskoleklass.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Grundskola inkl. förskoleklass	90 000	91 600	94 800	97 400
varav fristående grundskola inkl. förskoleklass	21 300	21 300	21 900	22 400

Grundschaablonen för grundskoleverksamhet för 2016 utgår enligt följande

Prestation, kr	1/1 2015	1/1 2016
Grundschaablon skolår 0-3	74 989	76 330
Grundschaablon skolår 4-6	77 791	79 182
Grundschaablon skolår 7-9	90 475	92 093

Utbildningsnämnden har fått grundschaabloner för grundskola utifrån inskrivningen vårterminen 2015. Slutlig justering av budget år 2016 kommer att göras utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december.

Peng till fristående grundskola och internationella skolor

Fr.o.m. 1 jan	Schaablon	Moms komp.	Peng
Peng skolår 0-3	76 330	4 580	80 910
Peng skolår 4-6	79 182	4 751	83 933
Peng skolår 7-9	92 093	5 526	97 619

Grundsärskola

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015-2018 för det totala antalet elever i särskola.

Verksamhet, antal elever	2015	2016	2017	2018
Grundsärskola inkl. förskoleklass	805	830	830	830
Fritidshem i grundsärskola	420	445	455	455

Schaablon (grund- och tilläggschaablon) för undervisning grundsärskola för 2016 utgår enligt följande

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Behovsgrupp 1 skolår 0-3	188 843	192 461
Behovsgrupp 2 skolår 0-3	249 851	254 689
Behovsgrupp 3 skolår 0-3	354 972	361 913
Behovsgrupp 4 o. 5 skolår 0-3	496 686	506 461
Behovsgrupp 1 skolår 4-6	191 192	194 851
Behovsgrupp 2 skolår 4-6	252 200	257 078
Behovsgrupp 3 skolår 4-6	357 322	364 303
Behovsgrupp 4 o. 5 skolår 4-6	499 036	508 851
Behovsgrupp 1 skolår 7-9	203 935	207 821
Behovsgrupp 2 skolår 7-9	264 943	270 050
Behovsgrupp 3 skolår 7-9	370 064	377 273
Behovsgrupp 4 o. 5 skolår 7-9	511 779	521 823

Skolskjutsschaablon grundsärskola 2015 utgår enligt följande

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Behovsgrupp 1 skolår 0-9	9 970	9 996
Behovsgrupp 2 skolår 0-9	22 484	22 542
Behovsgrupp 3 skolår 0-9	62 161	62 322
Behovsgrupp 4 o. 5 skolår 0-9	123 610	123 930

Bilaga 6:6

Tilläggschablon för särskoleelever i fritidshem

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Behovsgrupp 1 skolår 0-6	116 967	119 306
Behovsgrupp 2 skolår 0-6	132 191	134 835
Behovsgrupp 3 skolår 0-6	165 820	169 136
Behovsgrupp 4 o. 5 skolår 0-6	218 639	223 011

I schablonerna för grundsärskolan ingår medel för alla resurser som krävs för att fullgöra skoluppdraget och innefattar även medel till lokaler. Utöver ovanstående schablon utgår ordinarie fritidshemsschablon.

För elever i behovsgrupp 5 utgår preliminärt schablon enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i december 2016 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Utbildningsnämnden kommer, efter prövning, att kompenseras i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden har fått grundschabloner utifrån inskrivningen i mars 2015. Slutlig justering av budget år 2016 kommer att göras utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december.

Gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för det totala antalet elever i gymnasieskolan.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Gymnasieskola	24 892	25 472	26056	26 789
<i>varav fristående gymnasieskola</i>	<i>9 996</i>	<i>10 720</i>	<i>11093</i>	<i>11469</i>

Schabloner gymnasieskola

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
	95 951	97 461

Gymnasiesärskola

Tabellen nedan visar prognos för det totala antalet elever i gymnasiesärskolan.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Gymnasiesärskola	445	446	454	454

Schablon (grund- och tilläggschablon) för gymnasiesärskola

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Behovsgrupp 1	200 198	203 793
Behovsgrupp 2	258 212	262 968
Behovsgrupp 3	357 149	363 884
Behovsgrupp 4	491 515	500 937
Behovsgrupp 5	491 515	500 937

Skolskjutsschablon gymnasiesärskola 2016 utgår enligt följande

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Behovsgrupp 1	10 020	10 220
Behovsgrupp 2	22 596	23 048
Behovsgrupp 3	62 472	63 721
Behovsgrupp 4 o. 5	124 228	126 712

För elever i behovsgrupp 5 utgår preliminärt schablon enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i tertialrapport 2 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Utbildningsnämnden kommer, efter prövning, att kompenseras i den mån schablonen inte räckt till.

sfi

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015–2018 för det totala antalet studerande i sfi.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Antal heltidsstuderande	10 100	10 500	10 500	10 500

Schabloner sfi

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
	25 574	25 701

Vuxenutbildning

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2015–2018 för det totala antalet heltidsstuderande i vuxenutbildningen.

Verksamhet	2015	2016	2017	2018
Grundläggande vuxenutbildning	1 300	1 500	1 600	1 600
Gymnasial vuxenutbildning	5 000	5 500	6 000	6 000
Särvux	200	200	220	220

Schabloner vuxenutbildning

Kr/elev	1/1 2015	1/1 2016
Grundläggande vuxenutbildning	50 202	50 208

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Schabloner 2016

Samtliga ersättningar är uttryckta i kronor per år. Nivåerna för vuxenboende och barnboende är höjda med 2,0 procent. Nivåerna för daglig verksamhet och korttidsvistelse är höjda med 2,0 procent.

Vuxenboende:

Eget boende med boendestöd	73 238
Servicebostad:	
Grundpeng (0-10 poäng)	202 458
Nivå 1 (11-20 poäng)	316 605
Nivå 2 (21-30 poäng)	429 616

Bilaga 6:8

Nivå 3 (31-40 poäng)	603 474
Nivå 4 (41-50 poäng)	838 399
Nivå 5 (51-60 poäng)	1 056 762
Nivå 6 (61-70 poäng)	1 214 731
Nivå 7 (71-80 poäng)	1 362 672
Nivå 8 (81-100 poäng)	1 621 033
Gruppboende:	
Grundpeng (0-20 poäng)	311 474
Nivå 1 (21-30 poäng)	539 243
Nivå 2 (31-40 poäng)	713 100
Nivå 3 (41-50 poäng)	948 026
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 166 388
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 324 358
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 472 299
Nivå 7 (81-100 poäng)	1 730 661
Nattschabloner - egen regi (per enhet)	463 091
Nattschabloner - köpt plats (per person)	115 716

Barnboende:

Barnboende över 12 år:	
Grundpeng (0-20 poäng)	327 049
Nivå 1 (21-30 poäng)	566 205
Nivå 2 (31-40 poäng)	748 755
Nivå 3 (41-50 poäng)	995 428
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 224 708
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 390 576
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 545 914
Nivå 7 (81-100 poäng)	1 817 194
Nattschabloner - köpt plats (per person)	115 716
Nattschabloner – egen regi (per enhet)	463 091
Familjehem för barn	267 020
Barnboende under 12 år	1 817 194

Daglig verksamhet -heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	103 610
Nivå 2 (16-25 poäng)	208 766
Nivå 3 (26-40 poäng)	266 425
Nivå 4 (41-55 poäng)	340 432
Nivå 5 (56-70 poäng)	414 438
Nivå 6 (71-85 poäng)	460 280
Nivå 7 (86-100 poäng)	525 670

Daglig verksamhet - deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	82 843
Nivå 2 (16-25 poäng)	167 013
Nivå 3 (26-40 poäng)	213 184
Nivå 4 (41-55 poäng)	272 390
Nivå 5 (56-70 poäng)	331 596
Nivå 6 (71-85 poäng)	368 268
Nivå 7 (86-100 poäng)	420 513
Daglig verksamhet – med personlig assistans, heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	64 588
Nivå 2 (16-25 poäng)	130 061
Nivå 3 (26-40 poäng)	165 944
Nivå 4 (41-55 poäng)	212 149
Nivå 5 (56-70 poäng)	258 156
Nivå 6 (71-85 poäng)	286 764
Nivå 7 (86-100 poäng)	327 464
Daglig verksamhet – med personlig assistans, deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	51 611
Nivå 2 (16-25 poäng)	104 009
Nivå 3 (26-40 poäng)	132 813
Nivå 4 (41-55 poäng)	169 680
Nivå 5 (56-70 poäng)	206 544
Nivå 6 (71-85 poäng)	229 451
Nivå 7 (86-100 poäng)	261 990
Kortidsvistelse:	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	61 938
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	154 720
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	247 628
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	340 537
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	94 980
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	237 390
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	379 799
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	522 332
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	132 568
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	331 359
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	530 150
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	729 063

LSS-peng 2016

Samtliga ersättningar är uttryckta i kr per dygn eller dag. LSS-pengen har höjts med 2,0 procent för barn- och vuxenboende och med 2,0 procent för daglig verksamhet och

Bilaga 6:10

korttidshem. I de fall en privat utförare av särskilt boende enligt LSS själv vill utföra det ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser som överfördes från Stockholms läns landsting till länets kommuner den 1 oktober 2015 utgår en ersättning på 47 kronor per dygn. Detta är förutom de ersättningar som framgår nedan. Vad gäller daglig verksamhet enligt LSS är denna ersättning 9 kronor per dag för de utförare som vill utföra detta själva.

	Kommunal regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Servicebostad:			
Grundpeng	527	555	555
Nivå 1	824	869	869
Nivå 2	1 118	1 179	1 179
Nivå 3	1 571	1 656	1 656
Nivå 4	2 182	2 300	2 300
Nivå 5	2 750	2 899	2 899
Nivå 6	3 162	3 332	3 332
Nivå 7	3 547	3 738	3 738
Nivå 8	4 219	4 447	4 447
Gruppboende:			
Grundpeng	684	721	848
Nivå 1	1 277	1 346	1 472
Nivå 2	1 730	1 823	1 949
Nivå 3	2 341	2 468	2 594
Nivå 4	2 910	3 067	3 193
Nivå 5	3 321	3 500	3 626
Nivå 6	3 706	3 906	4 032
Nivå 7	4 378	4 615	4 741
	Kommunal regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Barnboende över 12 år:			
Grundpeng	725	764	890
Nivå 1	1 347	1 420	1 546
Nivå 2	1 823	1 921	2 047
Nivå 3	2 465	2 598	2 724
Nivå 4	3 061	3 227	3 353
Nivå 5	3 493	3 682	3 808
Nivå 6	3 897	4 108	4 234
Nivå 7	4 603	4 852	4 978
Barnboende under 12 år	4 603	4 852	4 981
Nattschablon (max 4 schabloner per boende)	301	317	317

Korttidsvistelse:			
Nivå 1	2 136	2 250	2 534
Nivå 2	3 418	3 603	3 888
Nivå 3	4 877	5 140	5 425
Daglig verksamhet - heltid:			
Nivå 1	211	222	372
Nivå 2	595	627	777
Nivå 3	806	849	999
Nivå 4	1 076	1 134	1 284
Nivå 5	1 347	1 419	1 569
Nivå 6	1 514	1 596	1 745
Nivå 7	1 752	1 848	1 997
Daglig verksamhet - deltid:			
Nivå 1	169	178	297
Nivå 2	476	502	621
Nivå 3	645	679	799
Nivå 4	861	907	1 027
Nivå 5	1 077	1 135	1 255
Nivå 6	1 211	1 277	1 396
Nivå 7	1 403	1 478	1 598
Daglig verksamhet – med personlig assistans, heltid:			
Nivå 1	83	88	237
Nivå 2	324	341	489
Nivå 3	453	478	627
Nivå 4	623	657	806
Nivå 5	791	833	983
Nivå 6	895	943	1 093
Nivå 7	1 043	1 100	1 249
Daglig verksamhet – med personlig assistans, deltid:			
Nivå 1	67	70	190
Nivå 2	259	273	391
Nivå 3	363	382	502
Nivå 4	498	525	645
Nivå 5	632	667	786
Nivå 6	716	755	874
Nivå 7	835	880	999

Bilaga 6:12

Ersättningsnivåer för korttidstillsyn för skolungdom över 12 år

I budget 2015 togs beslut om ersättningsnivåer för utförare av korttidstillsyn för barn över 12 år. I budget 2015 fick socialnämnden i uppdrag att komplettera resursmätningar så att autism och Asperger syndrom innefattas, att utarbeta anvisningar för resursmätningar samt att upphandla verksamheten korttidstillsyn. Nedanstående peng börjar att gälla från och med den 1 juli 2016 och är uppräknad med 2,0 procent i jämförelse med 2015.

Nivå	Kommunal regi	Privat regi
1	7 260	7 421
2	11 617	11 873
3	17 426	17 809
4	26 139	26 713

Ovanstående siffror är uttryckta i kronor per månad och brukare. För personer med stora omvårdnadsbehov, vars kostnader inte kan täckas inom schablonsystemet, kan tillägg ges efter särskild redovisning. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har.

För att det ska finnas en överensstämmelse med övriga verksamheter inom området där utförare ersätts med peng så införs även en schablon för korttidstillsyn. Schablonen är beräknad per år och brukare. För personer med stora omvårdnadsbehov, vars kostnader inte kan täckas inom schablonsystemet, kan även här ett tillägg ges efter särskild redovisning.

Nivå	Schablonersättning till stadsdelsnämnd
1	91 483
2	146 374
3	219 560
4	329 342

Äldreomsorg

Ersättningsnivåer år 2016 för hemtjänst i ordinärt boende

Ersättningen är höjd med 2,0 procent jämfört med 2015. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte enskilda utförare har.

Insattstyp	Ersättningsbelopp - kommunal regi	Ersättningsbelopp - enskild regi
Insats i ordinärt boende dag, kväll och helg (07.00-22.00)	396 kr/timme	406 kr/timme
Insats i ordinärt boende natt (22.00-07.00)	200 kr/insats	205 kr/insats
Fast månadsersättning per larmkund i ordinärt boende	151 kr/månad	155 kr/månad

De nivåer som till och med 2013 använts som ersättning av hemtjänst har, i mer eller mindre modifierad form, använts för hemtjänst i servicehus. Det finns dock ingen styrning från kommunfullmäktige vilken ersättning som nämnder beslutar för servicehus och därmed heller ingen anledning att fastställa dessa nivåer i detta dokument. Som vägledning för att ersätta servicehusen kan de nivåer som angavs i budget 2013 kompletteras med den uppräknad av hemtjänstens ersättning som gjordes i budget 2014-2016.

Ersättningsnivåer år 2016 för avlösning och ledsagning

Ersättningen är uppräknad med 2,0 procent jämfört med 2015. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera för att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte enskilda utförare har. Enligt ramavtalet ska även sex kronor per timme utgå till utförare av ledsagning för att täcka ledsagarens utlägg i samband med aktiviteten.

Insattstyp	Ersättningsbelopp - kommunal regi	Ersättningsbelopp - enskild regi
Insats dagtid (07.00-19.00)	349 kr/timme	358 kr/timme
Insats kväll (19.00-22.00)	371 kr/timme	381 kr/timme
Insats natt (22.00-07.00)	403 kr/timme	413 kr/timme
Insatser fredag 19.00 - måndag 07.00	403 kr/timme	413 kr/timme
Storhelger	457 kr/timme	469 kr/timme

Ersättningsnivåer per dygn till utförare av verksamhet i särskilda boenden för äldre

Enligt bilaga 4 till "Översyn av ersättningsmodellen för vård- och omsorgsboenden" (dnr 327-1046/2013) ska indexuppräknad för 2016 basera sig på förändringen av omsorgsprisindex (OPI) mellan 2015 och 2014. För 2016 innebär detta en uppräknad av ersättningsnivåerna för vård- och omsorgsboende med 2,2 procent. Lokalschablonen räknas upp med differensen i konsumentprisindex (KPI) mellan juli 2014 och juli 2015. Detta innebär för 2016 att lokalschablonen är oförändrad i och med att differensen mellan perioderna är en minskning med 0,08 procent.

Ersättningsnivåerna för 2016 är följande:

Bilaga 6:14

	Kommunal regi, per dygn	Enskild regi, per dygn
Somatisk inriktning	1 786	1 861
Demensinriktning	1 898	1 978
Tom plats dag 1-7	1 233	1 285
Parboende	493	513
Lokalschablon	105	130

Ersättningsnivåer per dag till utförare dagverksamhet för äldre

Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet är höjd med 2,0 procent jämfört med 2014. Kommunfullmäktige fastställer även nivåerna för stadens egna verksamheter. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Utöver nedanstående ersättning utgår en schablon till privata utförare med 82 kr per närvarodag, för verksamhets- och lokalytor. För egen regi och entreprenader hanteras hyran centralt hos beställaren och ingen lokalpeng utgår till utföraren.

Regiform	Demensdagvård kr/dag	Social dagvård kr/dag
Kommunal regi	515	471
Enskild regi	528	482

Socialpsykiatri

Ersättningen för samtliga insatsformer höjs med 3,2 procent jämfört med 2015.

Peng till kommunalt driven verksamhet

Ersättning per insats- form	Boende med sär- skild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysstelsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 079	0-12	316	0-10 (1-7 tim)	1 706	0-8	337
Nivå 2	16-38	1 312	14-36	416	12-34 (8-18 tim)	4 930	10-16	390
Nivå 3	40-72	1 422	38-72	522	36- (19- tim)	9 327	18-24	474

Peng till privat driven verksamhet

Ersättning per insats- form	Boende med sär- skild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Sysstelsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 106	0-12	323	0-10 (1-7 tim)	1 739	0-8	346
Nivå 2	16-38	1 344	14-36	425	12-34 (8-18 tim)	5 048	10-16	399
Nivå 3	40-72	1 456	38-72	534	36- (19- tim)	9 552	18-24	486

Ersättning per insats- form	Stödboende
Kväll/natt	346

Bilaga 6:16

Schablonersättning för lokal- och verksamhetsyta

Ersättning per insatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)	Stödboende 365 dgr (per dag)	Boendestöd 260 dgr (per månad)	Sysselsättning 260 dgr (per pass /halvdag =3 tim)
Kommunal regi/entreprenad			127	27
Privat regi	54	40	127	27

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 6 Peng, schabloner m.m. godkänns.

Avgifter m.m.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Avgifter för förskola och fritidsverksamhet

Maxtaxeförordningen (2001:160) har under 2015 ändrats så att inkomsttaket i maxtaxan indexregleras årligen.

Statliga förordningen om förändrade statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskola och fritidshemmet ligger till grund för nivåerna på avgifterna inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Enligt förordning indexeras inkomsttaket varje år inför nästkommande budgetår vilket påverkar maxtaxan för avgiftsnivåerna. Taxan är indelad i hel- och deltidstaxa.

Heltidstaxa

Heltidstaxa tillämpas för förskolebarn 1-3 år med en vistelsetid som överstiger 30 timmar per vecka i stadens förskoleverksamhet. I och med riksdagens beslut om allmän förskola för 3-åringar fr.o.m. den 1 juli 2010 tillämpas deltidstaxa även för 3-åringar motsvarande förskolebarn 4-5 år.

Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 313 kr/mån
Barn 2	2 % av hushållets inkomster	dock högst 875 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 438 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

Deltidstaxa

Deltidstaxa tillämpas för förskolebarn 1-3 år med deltidsvistelse om högst 30 timmar per vecka och förskolebarn 3-5 år fr.o.m. augusti det år barnet fyller tre år med en vistelsetid som överstiger 15 timmar per vecka och skolbarn i stadens fritidshem.

Barn 1	2 % av hushållets inkomster	dock högst 875 kr/mån
Barn 2	1 % av hushållets inkomster	dock högst 438kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 438 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

Den högsta avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det yngsta barnet i hushållet och den närmast lägre avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det närmast äldre barnet. Fr.o.m. det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

I den avgiftsgrundande inkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga transfereringar. Skattefria transfereringar som bostadsbidrag och barnbidrag ingår däremot inte.

Avgift debiteras 12 månader per år för förskoleverksamhet och 12 månader per år för fritidshem, innevarande månad.

Barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling har, enligt kap 2 a, § 9 och 10 skollagen, rätt till avgiftsfri förskola med max. 15 timmar i veckan eller 525 tim/år.

För barn över 12 år som, efter beslut av stadsdelsnämnden, har korttidstillsyn enligt 9 § 7p LSS, utgår ingen avgift tidigast fr.o.m. månadsskiftet efter det att barnet fyllt 12 år.

Bilaga 7:2

Öppen fritidsverksamhet

Medlemsavgiften för barn 10-12 år, som deltar i öppen fritidsverksamhet i kommunal regi är 800 kronor per termin. Avgiften ska inkludera måltider.

Avgifter för sommarkoloniverksamhet (kollo)

Kollotaxa 2016

Hushållsinkomst kr/mån	Dygnsavgift per barn i kolloverksamhet, kronor			
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn
0 – 10 000	50	40	30	20
10 001-20 000	100	80	60	40
20 001-30 000	175	140	105	70
30 001-42 000	250	200	150	100
42 001	350	270	200	140

Avgifter m.m. för äldreomsorg

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård regleras i socialtjänstlagen. Avgifterna baseras på prisbasbeloppet och maxavgiften beräknas som en tolfedel av 0,48 multiplicerat med prisbasbeloppet (44 300 kronor för år 2016), vilket motsvarar 1 772 kronor.

Förbehållsbelopp avser det belopp den enskilde ska förbehållas innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet uppgår till summan av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. I enlighet med socialtjänstlagen ska minimibeloppet per månad lägst utgöra en tolfedel av 135,46 procent av prisbasbeloppet för ensamstående (5 001 kronor per månad) och en tolfedel av 114,46 procent av prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor (4 225 kronor vardera per månad).

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet avseende fördyrande kostnader för kost ges till alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsoomsorg samt till de som äter alla måltider i så kallade våningsmatsalar på servicehus. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader för råvaror för kvinnor 75 år och äldre och vad maten kostar för den enskilde. Ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsoomsorg. Det individuella avdraget uppgår till 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (295 kronor per månad).

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och den omsorg som ges i vård- och omsorgsboende är indelad i sju avgiftsgrupper:

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbas- beloppet	Kr/mån	Tidsbaserade intervaller
1	0,032	118	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus
2	0,11	406	1,0 – 4,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 17,0-20,5 timmar per månad
3	0,201	742	5,0–10,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 21,0-26,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,268	989	11,0-25,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 27,0-41,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka
5	0,37	1 366	26,0-40,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 42,0-56,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,42	1 551	41,0-55,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 57 timmar och uppåt per månad och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka

7	0,48	1 772	Mer än 56 timmar hemtjänst per månad. Korttidsvård samt vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg
---	------	-------	--

Timavgift uppgår till 204 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för hemtjänstinsatser upp till maximalt 2 timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg, korttidsvård, våningsmatsalar på servicehus samt hel nutrition (näringspreparat) är 2 706 kronor/månad (en tolfedel av 73,3 procent av basbeloppet). Halv nutrition på servicehus uppgår till 25 procent och kosttillägg till 10 procent av kostnaden för kost och hel nutrition (676 kronor respektive 271 kronor per månad).

Avgift för kost i dagverksamhet är 49 kronor/dag (0,11 procent av basbeloppet).

Personer som beviljats matlåda och/eller dagverksamhet har rätt till ett individuellt tillägg till minimibeloppet vid beräkning av avgiftsutrymme. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet baseras på att varje matlåda samt all kost som ges per dag vid dagverksamhet kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet (49 kronor år 2016).

Avgiftsunderlaget beräknas på den inkomst den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna. Med inkomst avses alla former av inkomstgrundande pensioner, privata pensionsförsäkringar med flera. Vidare beaktas aktuella inkomster av tjänst, näringsverksamhet och livränta samt inkomst av kapital. Den enskildes avgiftsutrymme räknas därefter fram genom att den enskildes förbehållsbelopp (minimibelopp samt boendekostnad) dras från nettoinkomsten.

Avgifter m.m. för stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (19 § LSS) får skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service samt kommunal hälso- och sjukvård regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL). Avgifterna bestäms utifrån prisbasbeloppet som uppgår till 44 300 kronor år 2016. Den enskildes avgifter får per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet (1 772 kronor 2016), för bostad med särskild service till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet (1 846 kronor 2016).

Med förbehållsbelopp avses det belopp som den enskilde har rätt att behålla av sina egna medel innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet utgörs av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Merkostnader för yngre personer med funktionsnedsättning ska beaktas i skälig omfattning. Yngre personer ska därför förbehållas ett minimibelopp som överstiger minimibeloppet för äldre med upp till 10 procent.

I minimibeloppet ingår bland annat livsmedel som en kostnadspost som den enskilde har rätt att behålla utrymme för innan avgift får tas ut. Livsmedelskostnaden är beräknad för kvinnor 61 år. Ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader enligt Konsumentverkets beräkningar för olika åldersgrupper, ges till personer under 61 år som själva står för sina livsmedelsinköp.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet ges till alla som bor i bostad med särskild service enligt SoL där måltider ingår och som betalar kostavgift för dessa. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräknade skäliga livsmedelskostnader för kvinnor 61 år och kostavgiften för den enskilde. Ett individuellt avdrag motsvarande 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (295 kronor per månad) görs för förbrukningsartiklar för personer i bostad med särskild service enligt SoL.

Bilaga 7:4

Nedanstående belopp är uträknade efter fastställt prisbasbelopp för 2016.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och för de insatser som ges i bostad med särskild service enligt SoL är indelad i sju avgiftsgrupper

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Kr/mån	Tidsbaserade intervaller
1	0,032	118	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus
2	0,11	406	1,0–4,5 timmar hemtjänst
3	0,201	742	5,0–10,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,268	989	11,0–25,5 hemtjänst och/eller avlösning 3-4 dagar per vecka
5	0,37	1 366	26,0–40,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,42	1 551	41,0–55,5 timmar hemtjänst och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,48	1 772	Mer än 56 timmar per månad. Särskilt boende med heldygnsvård, korttidsboende/korttidsvård

Timavgift uppgår till 204 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för hemtjänstinsatser upp till maximalt 2 timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost

Från och med 2014 upphörde staden med att debitera den enskilde avgift för kost i daglig verksamhet enligt LSS. I stället betalar numera den enskilde för sina måltider direkt till utföraren. Priset för kost i daglig verksamhet är 27 kronor per dag år 2016, vilket motsvarar 0,06 procent av prisbasbeloppet.

Avgiften för kost i dagverksamhet enligt SoL är 49 kronor per dag, motsvarande 0,11 procent av prisbasbeloppet.

- Avgiften för kost i korttidsvistelse enligt SoL och LSS för barn och vuxna är 53 kronor per heldag, motsvarande 0,12 procent av prisbasbeloppet och 27 kronor för halv dag, motsvarande 0,06 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna är 89 kronor per dygn, motsvarande 0,20 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i boende med heldygnsvård, våningsmatsal samt hel nutrition på servicehus är 2 706 kronor per månad, motsvarande en tolfedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet. Avgiften för halv nutrition är 25 procent av avgiften för hel nutrition. nutrition (676 kronor per månad) och avgiften för kosttillskott är 10 procent av avgiften för kost i boende med heldygnsvård och för hel nutrition (271 kronor per månad).
- Avgiften för kost i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar är 1 772 kronor per månad, motsvarande 4 procent av prisbasbeloppet.

Minimibelopp

- Minimibeloppet för ensamstående under 65 år ska per månad utgöra lägst en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 501 kronor) och för sammanboende makar och sambor under 65 år en tolfedel av 125,92 procent av prisbasbeloppet (4 649 kronor vardera).

- Minimibeloppet för personer i bostad med särskild service enligt LSS ska per månad utgöra lägst en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 501 kronor).

Övrigt

- Högkostnadsskyddet med maxavgift beräknas till 1 772 kronor vilket motsvarar en tolfedel av 48 procent av prisbasbeloppet.
- Avgift för boende i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar från 19 år som har aktivitetsersättning beräknas till 1 846 kronor vilket motsvarar en tolfedel av 50 procent av prisbeloppet.

Avgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Egenavgiften för vård och behandling av missbrukare i HVB och familjehem är 80 kronor/dygn av sjukpenningen (3 kap 15 § AFL). För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges. Egenavgiften fastställs av regeringen.

För andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd- och omvårdnadsboende) är egenavgiften 156 kronor/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 86 kronor är avgift för mat.

Vid placering för stöd- och omvårdnadsboende i familjehem är egenavgiften 119 kronor/dygn, varav 33 kronor är avgift för boendet och 86 kronor är avgift för mat.

Egenavgiften för mat i HVB och familjehem är 89 kronor/dag för frukost, lunch och middag, motsvarande 0,2 procent av prisbasbeloppet. Avgiftsnedläggning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen/i familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost, 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta anmäls i förväg till institutionen/familjehemmet.

Egenavgiften för vård och behandling avser endast vuxna missbrukare. Egenavgiften för andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd-/omvårdnadsboende) avser samtliga placerade.

Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kostnad för den enskilde
Behandlingshem, LVM-hem (HVB)	Vård och behandling för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL
Familjehem	Vård för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om personen saknar behandlingsförmåga
Stöd-/omvårdnads- boende (HVB)	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.
Arbetskooperativ	Stödboende för missbruk	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.
Familjehem	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	119 kr/dag (boende 33 kr samt matkostnad 86 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.
Korttidsboende	Stödboende för missbruk och psykiska	156 kr/dag (boende 70 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt

Bilaga 7:6

	problem	samt matkostnad 86 kr)	4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.
Nattlogi	Boende	50 kr per natt (måltider debiteras inte)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga.

Egenavgift - familjerådgivning

Stockholms stad har kundval för familjerådgivning. Det innebär att den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholm kan välja mellan godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och privata utförare, till samma avgift. Avgiften är 450 kronor/par för 90 minuters samtalstid.

Avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel

Staden tar ut avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel.

Tillsynsavgifterna revideras jämfört med tidigare år och de nya avgifterna gäller från 1/1 2015.

Kategori kontrollavgift	Avgift 2014	Avgift 2015
Försäljning av folköl	1 500 kr	1 800 kr
Försäljning av tobak	1 500 kr	1 800 kr
Försäljning av receptfria läkemedel	1 500 kr	1 500 kr
Försäljning av både folköl och tobak	2 000 kr	2 500 kr
Försäljning av folköl eller tobak samt receptfria läkemedel	2 500 kr	3 300 kr
Försäljning av folköl, tobak samt receptfria läkemedel	3 000 kr	4 000 kr

Avgifter för parkering och felparkering

Avgifter för felparkeringar och parkeringsavgifter på gatumark fastställs i kommunfullmäktiges budget. Avgifterna räknas upp årligen med konsumentprisindex (KPI) med maj 2012 som basmånad. Parkeringsavgifternas storlek baseras på parkeringsplanen antagen av kommunfullmäktige juni 2013. Parkeringsavgifterna är inklusive moms.

En uppräknings med KPI ger ingen förändring för felparkerings- och parkeringsavgifterna varför avgiften för 2016 behålls på 2015 års nivå.

Felparkering

Avgift i kronor	Avgift 2015	Avgift 2016
Trafikfarligt/hindrande	1 000	1 000
Parkeringsförbud/hindrande av servicedag och natt m.fl. förseelser	650	650
Avgiftsbelagd p-plats	550	550

Parkering innerstaden

	Avgift 2015	Avgift 2016
"Grön biljett" (zon 1)	Alla dagar 00–24: 41 kr/timme	Alla dagar 00–24: 41 kr/timme
"Röd biljett" (zon 2)	Vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17 samt dag före sön- och helgdag 9-16: 26 kr/timme Övrig tid: 15 kr/timme	Vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17 samt dag före sön- och helgdag 9-16: 26 kr/timme Övrig tid: 15 kr/timme
"Blå biljett" (zon 3)	Vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17: 15 kr/timme	Vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17: 15 kr/timme

Parkering ytterstaden

	Avgift 2015	Avgift 2016
Farsta, Rangstaplan	Vardagar utom dag före sön- och helgdag: 10 kr/timme	Vardagar utom dag före sön- och helgdag: 10 kr/timme
Hägersten-Liljeholmen, Västberga industriområde	Vardagar utom dag före sön- och helgdag: 10 kr/timme	Vardagar utom dag före sön- och helgdag: 10 kr/timme
Bromma, Alviksplan	Avgift dygnet runt: 15 kr/timme	Avgift dygnet runt 15 kr/timme
Kista, området Kista Science Tower	Avgift vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17: 15 kr/timme. Övrig tid avgiftsfritt:	Avgift vardagar utom dag före sön- och helgdag kl 9-17: 15 kr/timme. Övrig tid avgiftsfritt:
Älvsjö, området Stockholmsmässan	Avgift alla dagar 8-02. Övrig tid avgiftsfritt: 26 kr/timme	Avgift alla dagar 8-02. Övrig tid avgiftsfritt: 26 kr/timme

Avgifter för boendeparkering

	Avgift 2015	Avgift 2016
Boendeparkering, periodbetalning	900 kr/månad	900kr/månad
Boendeparkering, dygnsbetalning	60 kr/dygn	60 kr/dygn

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats exkl. torgplats

I samband med kommunfullmäktiges beslut om revidering av avgifter för upplåtelse av offentlig plats, utl. 2011:97, beslutades att avgifter för upplåtelse av offentlig plats ska räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex, KPI och fastställas i samband med kommunfullmäktiges budget.

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex (KPI) och fastställs i kommunfullmäktiges budget. Maj månad 2011 används som basmånad för indexuppräknningen. En uppräknning med KPI ger ingen förändring för upplåtelseavgifterna varför avgiften för 2016 behålls på 2015 års nivå

Allmänna bestämmelser för samtliga upplåtelseändamål exkl. torgplatser**Avgifter i nedanstående tabeller**

Avgifterna ska räknas upp vid varje kommande årsskifte. Avgifterna avrundas enligt gängse avrundningsregler till närmast jämna 10-tal kronor.

Bilaga 7:8

Nolltaxa

Oavsett vad som anges i tabellerna nedan kan avgiften sättas till noll om något av följande kriterier uppfylls:

- Tillståndshavaren är trafikkontoret, exploateringskontoret, stadsdelsförvaltning eller entreprenör till någon av dessa och ändamålet är arbeten på gatu- eller parkmark.
- Av trafikkontoret, exploateringskontoret, fastighetskontoret, stadsdelsförvaltning eller idrottsförvaltningen uppförd anläggning eller byggnad för allmänhetens nyttjande.

Övrigt

Avgifterna ska tillämpas strikt för samtliga oavsett vem eller i vilken organisationsform tillståndshavaren är. Detta för att upprätthålla likabehandling och konkurrensneutralitet.

Medför en upplåtelse att en gatuavstängning måste göras eller att större delen av en park stängs av, dubblas avgiften nedan. Detta gäller inte gatuavstängning för byggetablering som har en godkänd TA-plan.

Staden accepterar inte försäljning av tillstånd.

Till innerstaden hör Norrmalm, Östermalm, Södermalm, Kungsholmen, Gamla stan, Riddarholmen, Norra och Södra Djurgården, Skeppsholmen och Blasieholmen, Stora och Lilla Essingen, Långholmen och Reimersholme samt Hammarby Sjöstad. Inom innerstaden ligger cityzonen som begränsas av Kungsgatan - Birger Jarlsgatan - Nybroviken - Karl Johansslussen - Riddarfjärden - Klara Sjö - Kungsbron. Resterande delar av staden utgör ytterstaden.

Vid bestämning av läge för upplåtelsen gäller:

- ändamålet med upplåtelsen
- nyttjarens fördel av upplåtelsen
- kommunens kostnader med anledning av upplåtelsen
- den enskilda platsens belägenhet
- trafikintensitet, både vad avser fordonstrafik och fotgängare
- närhet till andra intressedragande företeelser

1. Kiosker, servering, försäljningsplatser m.m.

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
<i>Ändamålet med upplåtelse under denna rubrik att bedriva försäljning eller verksamhet i anslutning till försäljning.</i>				
1:1 Permanent kiosk- och serveringsbyggnad Fristående kiosk- och serveringsbyggnader stående på plats hela året		Räknas upp med index vid förlängning. Vid överlåtelse av verksamheten lämnas beräkningsunderlaget tillsammans med yttrandet.	Avgiftsberäkning sker enligt beräkningsformulär	Avgiftsberäkning sker enligt beräkningsformulär
1:2 Säsongsbetonad kiosk- och serveringsbyggnad Stående på plats del av år		Räknas upp med index vid förlängning	Avgiftsberäkning sker enligt beräkningsformulär	Avgiftsberäkning sker enligt beräkningsformulär
1:3 Permanent restaurangveranda Tillbyggnad belägen på offentlig plats men i anslutning till och beroende av lokal på kvartersmark	Cityzonen	Avgift per m ² och år.	4 010 kr/m ² och år	4 010 kr/m ² och år
	Innerstad		2 730 kr/m ² och år	2 730 kr/m ² och år
	Ytterstad A-läge		2 160 kr/m ² och år	2 160 kr/m ² och år
	Ytterstad B-läge		1 100 kr/m ² och år	1 100 kr/m ² och år

1:4 Uteservering Yta för bord och stolar i anslutning till serveringslokal. Upplåtelsen sker under sommar-, vintersäsong eller året runt upp till tre år i följd.	Cityzonen	Avgift per m ² och år för ianspråktagen yta. Sommarsäsong 1 april-15 oktober. Vintersäsong 16 oktober-31 mars	2 500 kr/ m ² och år	2 500 kr/ m ² och år
	Innerstad		1 720 kr/m ² och år	1 720 kr/m ² och år
	Ytterstad A-läge		1 350 kr/m ² och år	1 350 kr/m ² och år
	Ytterstad B-läge		680 kr/m ² och år	680 kr/m ² och år
1:5 Försäljningsplatser, tillfällig försäljning, kioskvagnar samt glassboxar och liknande utanför butikslokal Försäljning på offentlig plats som inte är avlyst enligt avsnitt 7 torgplatser	Cityzonen	Avgift per m ² och år. Om tillståndet avser helt dygn tas hela avgiften. Om tillståndet avser halvt dygn, kl 07-19 eller kl 19-07, halveras avgiften. För tillfällig försäljning gäller fast avgift per dag, max 5 dagar i följd	12 590 kr/m ² och år	12 590 kr/m ² och år
	Inner- och ytterstad		9 070 kr/m ² och år	9 070 kr/m ² och år
	Tillfällig försäljning innerstad		530 kr/dag	530 kr/dag
	Tillfällig försäljning ytterstad		260 kr/dag	260 kr/dag
1:6 Julgransförsäljningsplats Exakt datum för försäljningsperioden bestäms från år till år av staden i samarbete med polismyndigheten	Innerstad	Avgift per försäljningsperiod	3 630 kr/påbörjad försäljningsperiod	3 630 kr/påbörjad försäljningsperiod
	Ytterstad		2 420 kr/påbörjad försäljningsperiod	2 420 kr/påbörjad försäljningsperiod
1:7 Skyltvaror, demonstrationsobjekt i direkt anslutning till butikslokal Skyltvaror som upptar gångyta i direkt anslutning till butiksfasad. Ingen försäljning får bedrivas på yta för skyltvaror, i så fall bedöms enligt punkt 1:5	Inner- och ytterstad	Avgift per år, inte kalenderår. Yta: 80 % av lokalens fasadlängd dock längst 10 m. Bredd: innerstad 0,5 m, ytterstad 1 m. För större bredd proportioneras avgiften	2 440 kr/plats och år	2 440 kr/plats och år

2. Reklam och skyltar

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
<i>Ändamålet med upplåtelse under denna rubrik är reklam, marknadsföring och information som vänder sig till de som rör sig på offentlig plats. Media kan vara av olika teknik – sedvanliga skyltar, affischer, vepor, banderoller, bildskärmar, filmprojicering och målning direkt på olika ytor. Upplåtelseerna kan ha reklam etc som huvudsyfte, men de kan också utgöra del i annan upplåtelse, typ reklamvepa fäst på byggnadsställning.</i>				
2:1 Reklam Löpande reklamupplåtelse. Stillastående bilder såväl som bildväxling, belysta som obelysta	Innerstad	Avgift per m ² affischyta och år	3 320 kr/m ² och år + moms	3 320 kr/m ² och år + moms
	Ytterstad		1 660 kr/m ² och år + moms	1 660 kr/m ² och år + moms

Bilaga 7:10

2:2 Tillfällig reklam Stillastående bilder såväl som bildväxling, belysta som obelysta	Innerstad	Avgift per m ² affischyta och påbörjad vecka	330 kr/m ² och påbörjad vecka + moms	330 kr/m ² och påbörjad vecka + moms
	Ytterstad		160 kr/m ² och påbörjad vecka + moms	160 kr/m ² och påbörjad vecka + moms
	Inner- och ytterstad		3 690 kr/föremål + moms	3 690 kr/föremål + moms
2:3 Informationstavlor och hänvisningsskyltar	Inner- och ytterstad	Avgift per plats och år	Nolltaxa om inget reklamslag 3 690 kr/plats och år om reklam	Nolltaxa om inget reklamslag 3 690 kr/plats och år om reklam
2:3.2 Samlingstavla Endast inom industriområde	Inner- och ytterstad	Endast utan reklam	Ingen avgift	Ingen avgift
2:4 Banderoll Banderoll, banér, flagga fäst på gatuordning eller hängande över gågata. Tillstyrks inte över trafikerad gata/väg	Inner- och ytterstad	Avgift per påbörjad dag och reklamföremål	360 kr/dag + moms	360 kr/dag + moms
2:5 Varumärkesskylt Skylt med enbart firma- eller produktnamn i direkt anslutning till butiklokal eller liknande	Innerstad	Avgift per m ² skyltyta och år	3 320 kr/m ² och år + moms	3 320 kr/m ² och år + moms
	Ytterstad		1 660 kr/m ² och år + moms	1 660 kr/m ² och år + moms
	Dock lägst		3 690 kr/föremål + moms	3 690 kr/föremål + moms
2:7 Byggskylt, reklam på byggnadsställning, reklamvepa Avser skylt eller vepa på byggnadsställning eller liknande	Innerstad	Avgift per skyltyta och år. För skylt eller vepa större än 15 m ² krävs bygglov	Avgift större än 15 m²	Avgift större än 15 m²
			3 320 kr/m ² skyltyta och år + moms	3 320 kr/m ² skyltyta och år + moms
	Ytterstad		1 660 kr/m ² skyltyta och år + moms	1 660 kr/m ² skyltyta och år + moms
			Mindre än 15 m² ingen avgift	Mindre än 15 m² ingen avgift
2:8 Över dagen skylt Utformad i enlighet med av staden godkända principer	Inner – och ytterstad	Ingen avgift	Ingen avgift	Ingen avgift

3. Markdisposition i samband med evenemang, kultur, sport och idrott

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
3:1a Evenemang utan avgift Arrangemang utan direkt koppling till en eller flera produkter eller företag. Om det finns koppling till produkt/produkter och/eller företag som ska marknadsföras bedöms arrangemanget som reklamevent enligt 3:1b	<i>Hjälpverksamhet och samhällsinformation</i> Ingen avgift för hjälpverksamhet eller samhällsinformation i mindre omfattning utan inslag av försäljning och reklam. <i>Sammankomst enligt OrdL 2 kap 1§ pl</i> Ingen avgift för sammankomst som utgör demonstration eller som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet. <i>Mindre evenemang med barn- och ungdomsverksamhet</i> Ingen avgift för mindre evenemang utan möblering med ungdomsverksamhet, typ skolor, daghem, scoutföreningar, idrottsföreningar och liknande	Ingen avgift	Samma	Samma
3:1b Evenemang med avgift Arrangemang/evenemang även arrangemang vars huvudsyfte är att marknadsföra en produkt och/eller företag. Exempel på möblering: scen, läktare, tält av olika slag, hoppborg, karusell, bord etc.	Cityzonen	Avgift per m ² och dag. Beräkning sker i enlighet med till ansökan inlämnad möbleringsplan. Vid arrangemang med reklam dubbleras avgiften då sökandens fördel av upplåtelsen därigenom ökar. Maxavgift/dag dubbleras inte.	110 kr/ m ² och dag	110 kr/ m ² och dag
	Innerstad		60 kr/ m ² och dag	60 kr/ m ² och dag
	Ytterstad A-läge		60 kr/ m ² och dag	60 kr/ m ² och dag
	Ytterstad B-läge		30 kr/ m ² och dag	30kr/ m ² och dag
	Banderoll/reklam		Se punkt 2:4 eller 2:2	Se punkt 2:4 eller 2:2
	Evenemang innerstad		18 100 kr maxavgift/dag	18 100 kr maxavgift/dag
	Evenemang ytterstad		9 050 kr maxavgift/dag	9 050 kr maxavgift/dag
3:1c Evenemang lokal anknytning Avser lokala föreningar som anordnar arrangemang i sitt eget närområde	Inner- och ytterstad	Omfattning max 5 dagar per tillfälle	630 kr/tillfälle	630 kr/tillfälle
3:1d Privata sammankomster Tillåts inte på mark som utgör allmän plats i detaljplan. Undantag kan göras om sammankomsten bara medför mindre begränsning för allmänheten	Inner- och ytterstad	Behandlas som evenemang enligt 3:1a eller 3:1b	Avgift enligt 3:1a eller 3:1b	Avgift enligt 3:1a eller 3:1b
3:1e Cirkus Endast på platser staden har utsett. Cirkus med djurhållning ska anmälas i god tid till staden	Innerstad	Avgift per dag. Omfattning max 5 dagar	5 200 kr/dag	5 200 kr/dag
	Ytterstad		2 610 kr/dag	2 610 kr/dag

Bilaga 7:12

3:1f Marknader Större marknad i likhet med Bondens marknad, Spånga marknad och julmarknader. Max 16 m ² per stånd. Marknad i samband med jul från och med lördagen helgen innan första advent t.o.m. 24 december. Avetablering direkt efter julhelgen	Innerstad	Avgift per stånd och dag	140 kr/stånd och dag	140 kr/stånd och dag
	Ytterstad		70 kr/stånd och dag	70 kr/stånd och dag
3:4 Tältmöten Enstaka tält för religiösa möten eller liknande sammankomster	Inner- och ytterstad	Avgift per dag	620 kr/dag dock lägst 2 440 kr	620 kr/dag dock lägst 2 440 kr
3:5 Bangolfbanor Avser bangolfbana eller liknande	Innerstad	Avgift per år och plats. Tillkommer byggnad gäller punkt 5:1	18 160 kr/st	18 160 kr/st
	Ytterstad		9 080 kr/st	9 080 kr/st
3:6 Tennisbanor Avser tennisbana eller liknande	Inner- och ytterstad	Avgift per m ² och år	20 kr/m ² och år	20 kr/m ² och år

4. Byggverksamhet av olika slag

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
<i>Ändamålet med upplåtelser under denna rubrik är byggverksamhet eller verksamheter som direkt eller indirekt är en följd av byggverksamhet, underhåll av byggnader eller anordning av olika slag</i>				
4:1 Byggetableringar, inhägnade arbetsområden En byggetablering är ett inhägnat arbetsområde	Cityzonen	Avgift per m ² och år. För byggskytt, reklam på ställning eller vepa se punkt 2.7. Markområde som används för schakt/skyddsområde i anslutning till byggnation, se punkt 6:5a	4 240 kr/m ² och år	4 240 kr/m ² och år
	Innerstad		2 420 kr/m ² och år	2 420 kr/m ² och år
	Ytterstad		1 220 kr/m ² och år	1 220 kr/m ² och år
	Dock lägst		3 690 kr per tillfälle	3 690 kr per tillfälle
4:2 Fristående container, arbetsbod eller liknande En eller flera byggrelaterade föremål som inte utgör ett inhägnat etablerings- eller arbetsområde		Uppställning upp till 15 dagar avgift per dag. Uppställning fler än 15 dagar avgift per m ² och år		
	Upp till 15 dagar:			
	Cityzonen		260kr/dag	260kr/dag
	Innerstad		210 kr/dag	210 kr/dag
	Ytterstad		100 kr/dag	100 kr/dag
	Fler än 15 dagar:			
	Cityzonen		4 200 kr/m ² och år	4 200 kr/m ² och år
	Innerstad		2 420 kr/m ² och år	2 420 kr/m ² och år
Ytterstad		1 220 kr/m ² och år	1 220 kr/m ² och år	
Dock lägst		3 690 kr/m ² och år	3 690 kr/m ² och år	
4:3 Fristående mobilkran, saxlift, skylift, motorredskap och		Uppställning färre än 6 dagar avgift per objekt. Gäller		

liknande Fordon eller liknande arbetsredskap som ställs upp för annat ändamål än parkering enligt gällande parkeringsbestämmelser		uppställning 5 dagar i följd eller 5 dagar inom 5 veckor. Uppställning 6-14 dagar avgift per objekt och dag. Uppställning från 15 dagar avgift per m ² och år		
	Färre än 6 dagar inner- och ytterstad		1 040 kr/st	1 040 kr/st
	6-14 dagar:			
	Cityzonen		530 kr/dag	530 kr/dag
	Inner- och ytterstad		410 kr/dag	410 kr/dag
	Från 15 dagar:			
	Cityzonen		4 240 kr m ² och år	4 240 kr m ² och år
	Innerstad		2 420 kr/m ² och år	2 420 kr/m ² och år
	Ytterstad		1 220 kr/m ² och år	1 220 kr/m ² och år
		3 690 kr per tillfälle	3 690 kr per tillfälle	
4:4 Byggställning Ställningar av olika slag avsedda för fasadarbeten. Upplagsytan för ställningsmaterial får högst omfatta 25 m ² i samband med uppmontering under 5 dagar och nedmontering under 5 dagar		Avgiften gäller ställning per fastighet och påbörjad 6 månadersperiod. Minst 1,6 m fritt under ställningen eller minst 2 m bredd kvar för gående på gångbanan, om inte tas avgift per m ² enligt punkt 4:1. För ställning/småhusställning på parkmark/grönyta gäller avgift med fri undergång. För upplagsyta debiteras för 5 dagar uppmontering och 5 dagar nedmontering. Ligger upplaget kvar tas avgift ut i 5-dagars perioder tills upplaget är borta. För reklam på ställning samt byggskylt, se punkt 2:7.		
	Upp till 6 månader		4 240 kr per fastighet	4 240 kr per fastighet
	Småhusfastighet ytterstad		2 120 kr per fastighet	2 120 kr per fastighet
	Upplag 25 m ² cityzonen		2 810 kr/st	2 810 kr/st
	Upplag 25 m ² inom inner- och ytterstad		1 820 kr/st	1 820 kr/st

5. Byggnader av olika slag, vars huvudsyfte inte är försäljning eller servering till allmänheten

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
5:1 Byggnader Exempel vid evakuering i samband med ombyggnad av exempel post, apotek och bostäder	Cityzonen	Avgift per m ² och år. Avgiften avser byggnadsytan	4 240 kr/m ² och år	4 240 kr/m ² och år
	Innerstad		2 420 kr/m ² och år	2 420 kr/m ² och år
	Ytterstad		1 220 kr/m ² och år	1 220 kr/m ² och år
	I samband med ombyggnad av bostäder inner- och ytterstad		610 kr/m ² och år	610 kr/m ² och år
	Dock lägst		3 690 kr	3 690 kr
5:2 Nätstation, stadsgasstation, teknikskåp och liknande Mindre byggnad för tekniska installationer av olika slag	Innerstad ovan jord	Avgift per plats och år	18 940 kr/plats och år	18 940 kr/plats och år
	Mindre ingrepp ovan jord		9 470 kr/plats och år	9 470 kr/plats och år
	Ytterstad ovan jord		9 470 kr/plats och år	9 470 kr/plats och år
	Mindre ingrepp ovan jord		4 790 kr/plats och år	4 790 kr/plats och år
5:3 Likriktarstation Avser likriktarstation med tillfart och influensområde	Inner- och ytterstad	Avgift per m ² och år	180 kr/m ² och år	180 kr/m ² och år
5:4 Telefonkiosk och liknande Telefonkiosker, IT-kiosker och liknande byggnader med kommunikationsutrustning	Inner- och ytterstad	Avgift per kiosk och år. Om reklamvitrin förekommer debiteras avgift för reklam enligt punkt 2:1	3 690 kr/kiosk och år	3 690 kr/kiosk och år
5:6 Telemaster Master av olika slag	Innerstad	Avgift per mast och år. Tillkommer teknikbod debiteras enligt punkt 5:2. Antenner eller liknande som fästs på masten debiteras enligt punkt 5:7. Om området inhägnas debiteras även avgift för markområde enligt punkt 6:5a	49 690 kr/mast och år	49 690 kr/mast och år
	Ytterstad		24 850 kr/mast och år	24 850 kr/mast och år
5:7 Mobilradioantenn Antenner, parabol av olika slag	Inner- och ytterstad	Avgift per föremål och år	3 730 kr per föremål och år	3 730 kr per föremål och år
5.8 Barnstugor Markområde avsett för förskoleverksamhet	Inner- och ytterstad	Avgift per m ² och år	50 kr m ² och år	50 kr m ² och år

6. Övriga ändamål

Upplåtelseändamål	Tid och läge	Tillämpning av avgift	Avgift 2015	Avgift 2016
6:1 Buntlådor och brevlådor Avser bunt- och brevlådor och liknande föremål	Inner- och ytterstad	Avgift per föremål och år	300 kr/låda och år	300 kr/låda och år
6:2 Filminspelning Område som används för filminspelning eller liknande	Inner- och ytterstad	Avgift per dygn och plats, gäller vid längre inspelning eller att ändring av lokala trafikföreskrifter krävs. Avgift per påbörjad timme, gäller för kortare inspelningar. Avgift per kabelbundna fordon och påbörjat dygn	6 130 kr/dygn	6 130 kr/dygn
	Filminspelning		260 kr/tim	260 kr/tim
	OB-buss eller liknande		1 040 kr per fordon och dygn	1 040 kr per fordon och dygn
6:3 Boendeparkering Parkeringsplats helt avsedd för boendeparkering. Gäller endast sådana p-platser som strider mot vad detaljplan föreskriver. Planändring ska aktualiseras	Inner- och ytterstad	Avgift per m ² och år	50 kr/m ² och år	50 kr/m ² och år
6:4 Övrig parkering Parkering avsedd för annan parkering än boendeparkering. Gäller endast sådana p-platser som strider mot vad detaljplan föreskriver. Planändring ska aktualiseras	Inner- och ytterstad	Avgift per m ² och år	120 kr/m ² och år	120 kr/m ² och år
6:5a Markområden för tillfarter, trappor, ramper m.m. Markområde där tillståndshavaren har en anläggning för tillfart, ingång eller liknande	Innerstad	Avgift per m ² och år	480 kr/m ² och år	480 kr/m ² och år
	Ytterstad		250 kr/m ² och år	250 kr/m ² och år
	Dock lägst		3 690 kr/ år	3 690 kr/ år
6:5b Handikappramp och liknande Markområde där tillståndshavaren har en anläggning för tillfart, ingång eller liknande men där huvudsyftet är att tillgängliggör för handikappade			Ingen avgift	Ingen avgift
6:6 Övrigt Då det inte finns ett upplåtelseändamål i denna avgiftstabell som stämmer överens med ändamålet i ansökan, använder man sig av närmast likvärdiga ändamål	Inner- och ytterstad		Hänvisas till närmast likvärdig avgift	Hänvisas till närmast likvärdig avgift
6:7a Återvinningsstation Behållare för återvinningsmaterial.	Inner- och ytterstad	Ingen avgift tas för materialbolagens återvinningsstationer	Ingen avgift	Ingen avgift

Bilaga 7:16

6:8 Lägsta årsavgift Lägsta årsavgift för diverse, ej specificerade upplåtelse av i yta liten omfattning	Inner- och ytterstad		3 690 kr/år	3 690 kr/år
--	----------------------	--	-------------	-------------

Avgifter för upplåtelse av torgplats

Avgifter för upplåtelse av torgplats räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex (KPI) och fastställs i kommunfullmäktiges budget. Augusti månad används som basmånad för indexuppräknningen.

Allmänna bestämmelser för upplåtelse av torgplats

Avgifter i nedanstående tabeller

Avgifterna ska räknas upp vid varje kommande årsskifte med förändringen i konsumentprisindex, KPI. Augusti månad 2011 används som basår för indexuppräknningen. Avgiften avrundas enligt gängse avrundningsregler till närmast jämna tiotal kronor. Avgiftsändringen sker från och med den 1 januari efter det att augustiindex föranlett omräkning.

Övrigt

Staden accepterar inte överlåtelse av tillstånd.

Grunder för avgiftsnivå

Torgplatserna indelas i åtta olika avgiftsnivåer. Grund för i vilken nivå en torgplats placeras i utgörs av följande faktorer.

Faktorer som ger en högre avgift:

- Goda kommunikationer
- Bra läge: Cityläge, innerstadsläge eller stora centrum med många marknadsaktörer
- Hög besöksintensitet
- Om platsen utrustas med elektricitet
- Om salutorget byggs om till det bättre eller platsen flyttas närmare flödesstråk

Faktorer som ger en lägre avgift:

- Dåliga kommunikationer
- Ytterstadsläge med avsaknad av andra marknadsaktörer
- Låg besöksintensitet
- Avsaknad av elektricitet
- Om salutorgen byggs om till det sämre eller platsen flyttas från befintliga flödesstråk

Faktorer som generellt ska beaktas för avgiftsnivån:

- Kommunens kostnader för upplåtelsen (administrativ, kontrollfunktionen, drift)
- Den på objektiva grunder beräknade vinsten av rörelsen
- Nyttjarens fördel av upplåtelsen
- Övriga omständigheter

7. Avgifter för upplåtelse av torgplats för Stockholms stad

Enligt beslut i kommunfullmäktige ska torgtaxan justeras genom indexreglering. Basmånad för regleringen är konsumentprisindex för augusti 2011. I september respektive år går det därför att beräkna nästkommande års nya torgtaxa.

Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2015	Avgift 2016
Cityläge Ytterplatser	Hötorget	4 200 kr/kvm	4 200 kr/kvm
Cityläge Inre saluplatser	Hötorget	3 800 kr/kvm	3 800 kr/kvm
Tillfällig försäljning på söndagar (söndagsmarknad)	Innerstad Ytterstad	520 kr/dag 260 kr/dag	520 kr/dag 260 kr/dag
Mycket frekventa handelstorg belägna vid större köpcentrum	Farsta torg Skärholmstorget Vällingby torg Östermalmstorg	3 400 kr/kvm	3 400 kr/kvm
Mycket frekventa handelstorg belägna vid omstigningsplatser eller köpcentrum	Karlaplan Liljeholmen Mälartorget Norrmalmstorg Ryssgården	2 900 kr/kvm	2 900 kr/kvm
Mer frekventa handelstorg med bra placering av salustånden på stadscentrala salutorg *saknar elektricitet	Brommaplan* Gullmarsplan Hornsplan Högdalsgången Medborgarplatsen Rinkeby torg Spånga torg Tensta torg Älvsjö stationsplan	2 500 kr/kvm	2 500 kr/kvm
Mer frekventa torg med stadscentrala lägen *saknar elektricitet	Fridhemsplan Fruängen Husby Hässelby torg Kungsholmstorg* Mariatorget Rörstrandsgatan Spelbomskans torg S:t Eriksplan	2 000 kr/kvm	2 000 kr/kvm
Mindre eller något större stadscentrala torg/platser med frekvent potentiellt kundunderlag *saknar elektricitet	Akalla Bredängstorget Dalens allé Jungfrugatan* Kista torg Kärrtorp Lagaplan Nytorget Sjövikstorget Tjärhovsplan Vintertullstorget	1 400 kr/kvm	1 400 kr/kvm
Mindre stadsdelscentrala torg eller medelstora torg med en något sämre placering *saknar elektricitet	Blackebergsplan* Högdalsplan Hökarängsplan* Lumatorget Ropsten* Skarpnåcks allé Stieg Trenters torg* Telefonplan* Västertorps torg Årsta	1 100 kr/kvm	1 100 kr/kvm

Kurser och terminsavgifter för kulturskolans verksamheter

Målgrupp

Verksamheten riktar sig i huvudsak till barn och ungdomar mellan 6-22 år. I begränsad omfattning bedrivs verksamhet för barn yngre än 6 år.

Utomkommunal deltagare

Elev som flyttar från kommunen får delta i kulturskolans verksamheter terminen ut. Efter särskilt beslut av kulturskolans administrativa chef kan elev från annan kommun delta i kursverksamheten i mån av plats.

Kurser

Terminskurser omfattar minst 12 lärarledda tillfällen.

Kortkurser erbjuds i olika omfattning även på lov, helger och som fördjupningskurser och omfattar max 6 tillfällen.

Nyfiken-på innehåller en orientering i ämnen och omfattar 3 tillfällen.

Prova-på är ett enstaka tillfälle för deltagaren att gratis möta pedagoger och pröva på kulturskoleaktiviteter.

Avgifter från och med 2016-01-01

En ny administrativ avgift införs avseende ersättning för administration i samband med fakturering av instrument som inte lämnats tillbaka efter att eleven slutat i verksamheten. Elever inom Resurscentret har tidigare haft en avgift på 700 kronor oavsett ämne. Från och med 2016 betalar eleverna samma avgift som övriga elever utifrån vilket ämne man deltar i.

Ämne	Avgifter 2015	Avgifter 2016
Deltagare från annan kommun terminskurs	3 000	3 000
Deltagare från annan kommun kortkurs	1 500	1 500
KAP - kulturskolans avancerade program	2 000	2 000
Instrumentalundervisning, sång	900	750
Bild & form, dans, teater och cirkus utökad tid, 90-120 min/vecka	900	750
Ämnesöverskridande och övriga ämnen; lektionstid motsvarande ovanstående t ex musikal	900	750
Instrumentalundervisning i större grupper 6-9 elever	700	300
Dans	700	300
Särskilda kurser som lovkurser och helgkurser	700	300
Bild & form	500	300
Teater	500	300
Cirkus	500	300
Kortkurser i olika ämnen. Sex lektioner/tillfällen	500	200
Särskilda projekt	500	300
Ensemble/orkester/kör. 10 deltagare eller fler. Gäller även för deltagare från annan kommun i mån av plats	500	300
Nyfiken på. Tre lektioner	300	100
Instrumenthyra per påbörjad hyrperiod (termin)	300	300
Administrativ avgift instrumentförrådet vid makulering av instrument	Ingen avgift	100
Ensemble/orkester och kör är gratis för dem som deltar i instrumentalundervisning respektive sång	0	0
Prova på-kurs. En lektion	0	0

Rabatter och nedsättning av avgift

Syskonrabatt

Syskonrabatten innebär att deltagande i kulturskolans terminskurser är gratis från och med det tredje deltagande barnet. Rabatten är oförändrad 2016 jämfört med 2015. Rabatten gäller inte instrumenthyra samt kortkurser.

Nedsättning av avgift

Familjer med låg inkomst har möjlighet att söka nedsättning av terminsavgiften. Nedsättningen innebär att familj vars årsinkomst är lika med eller understiger fem prisbasbelopp har rätt att ansöka om nedsättning av avgiften. Detta innefattar även hemmaboende ungdomar över 18 år.

Rätten till nedsättning innebär att terminsavgift för ämneskurs fastställs till 300 kr per barn oavsett hur många ämnen barnet deltar i.

Gränsen för rätt till nedsättning ska vara densamma och följa prisbasbeloppets utveckling.

Idrottstaxor**Kriterier för subventionerad taxa och nolltaxa****Kriterier för subventionerad taxa**

- Föreningen ska vara uppbyggd enligt demokratiska principer och inte ta ställning mot demokrati.
- Föreningen/organisationen ska ha ett eget plus- eller bankgirokonton.
- Föreningen har ett organisationsnummer i föreningens namn.
- Föreningen/organisationen ska vara verksam inom Stockholms stad och minst 50 procent av medlemmarna ska bo i Stockholms stad.
- Verksamheten får inte ha kommersiell karaktär.
- Subventionerad taxa ges inte till verksamheter med alkoholförtäring eller vid festverksamhet.
- Medlemsantalet ska uppgå till minst 10 personer.
- Fastställd registreringsavgift för att få subventionerad taxa ska vara idrottsförvaltningen tillhanda före första upplåtelse tillfället.

Ytterligare kriterier för nolltaxa

- För ungdomsverksamhet om föreningen har minst 20 medlemmar (7-20 år). Nolltaxa beviljas inte för seniorlagens verksamhet oavsett ålder på de som deltar.
- För handikappverksamhet om föreningen har minst 10 medlemmar med funktionsnedsättning.
- Att föreningen är med i HSO (Handikappföreningarnas Samarbetsorgan) Stockholm stad eller i ett handikappsidrottsförbund.
- Att det är en AA/NA grupp

Övrigt

Vid följande bokningstillfällen kan subventionerad taxa eller nolltaxa erbjudas.

- Nationella idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år).
- Stadsdelsförvaltningar när de bokar anläggningar för att anordna så kallad öppenverksamhet, vilket utgörs av kostnadsfria aktiviteter för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i idrottspolitiska programmet.
- Ungdomar (7-20 år) när de deltar i öppen verksamhet enligt ovan, som anordnas av idrottsförvaltningen på utabad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter.

Taxor för planhyror (där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme i kr).

Bilaga 7:20

De nya taxorna gäller fr.o.m. januari 2016 på nya bokningar/avtal, under förutsättning att beslut fattas i kommunfullmäktige.

Taxorna gäller i de anläggningar där idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster kommer extra debitering att ske motsvarande nämndens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Subventionerad taxa och nolltaxa gäller för de föreningar som uppfyller av kommunfullmäktige fastställda kriterier.

Nationella idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år) beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

Idrottsförvaltningen arrangerar kostnadsfria aktiviteter, så kallad öppenverksamhet, för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Aktiviteterna anordnas exempelvis på utebad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i idrottspolitiska programmet. Stadsdelsförvaltningar som bokar anläggningar för liknande verksamhet beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

När idrotter utövas under en period som inte har säsong gäller samma taxor som ickesäsong för respektive anläggningskategori. Exempelvis när fotboll utövas i idrottshall under säsong för idrottshallar gäller taxorna för inomhusanläggningar under ickesäsong.

När lag deltar i seriespel i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå gäller fastställda taxor för evenemang istället för nedanstående taxor. I de fall enbart en riksserie finns likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

Privattaxa tillämpas vid uthyrning av lokaler till privatpersoner, företag med flera som inte uppfyller kraven för nolltaxa eller subventionerad taxa. Privattaxan gäller dels när inhyrningen avser motionsverksamhet, exempelvis för ett företags anställda eller en grupp privatpersoner. Privattaxan tillämpas även vid uthyrning för andra ändamål såsom festivaler och kulturverksamhet utan ekonomiskt vinstintresse.

När huvudsyftet med inhyrningen är kommersiell, avser en verksamhet som har för avsikt ge intäkter och ekonomisk vinst, gäller taxorna för kommersiell uthyrning. Dessa gäller exempelvis när syftet är filminspelning, reklaminspelning, företagsevenemang och näringsverksamhet.

Vid bokning av simbassäng tillkommer entré vid privat och kommersiell uthyrning, om inte bokningen avser evenemang, fotografering eller filminspelning.

Inomhusanläggningar säsong (vattensport: året runt, övriga v.34-v.21)

Objekt	2015					2016				
	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	380		800	800	2 500	380		800
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	380		800	800	2 500	380		800
Idrottshall > 700 kvm, del av	400	1 000	190		400	400	1 000	190		400
Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	290		700	680	2 000	290		700
Idrottshall < 700 kvm, del av	340	1 000	150		350	340	1 000	150		350
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	190		490	400	1 000	190		490
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	100		220	200	1 000	100		220
Specialutrustad sal	440	1 000	180		440	440	1 000	180		440
Skyttehall	550	1 000	280		550	550	1 000	280		550
Skyttehall, halv	280	600	140		280	280	600	140		280
Omklädningsrum/tillfälle	210	500	210		210	-	-	-		-
Omklädningsrum/timme	-	-	-		-	200	200	100		100
Simhall, 25 meters bana (pris per bana)	-	-	-		-	600	1 200	120		260
Skolbad, 25 meters bana (pris per bana)	-	-	-		-	350	750	90		200
Simhall och utebad, 50 meters bana (pris per bana)	-	-	-		-	800	2 400	200		500
Simhall, undervisningsbassäng	1 400	3 000	370		790	1 400	3 000	370		790
Eriksdalsbadet, hoppbassäng	2 400	5 000	500		1 500	2 400	2 400	500		1 500
Eriksdalsbadet, hoppbassäng, natt	-	-	-		-	-	5 000	-		-
Simhall, stor bassäng	3 700	7 000	730		1 560	-	-	-		1 560
Bassäng, skolbad	1 400	3 000	370		790	1 400	3 000	370		790

Borttagna priser 2016 (ovanstående banpriser ersätter)

Eriksdalsbadet, 50 m bassäng	8 000	15 000	1 000		5 000	-	-	-		-
Eriksdalsbadet, 25 m bassäng	8 000	15 000	1 000		5 000	-	-	-		-
Eriksdalsbadet, sommarbassäng ute	2 700	5 000	800		2 700	-	-	-		-

Övrigt

Objekt	2015					2016				
	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor
Bordtennis per bord	110	110	70			110	110	70		
Boule	90	90	70			90	90	70		
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per påbörjat 4-timmars pass	2 500	2 500	1 250	1 250	2 500	-	-	-	-	-
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per påbörjat 4-timmars pass	1 200	1 200	600	600	1 200	-	-	-	-	-

Bilaga 7:22

Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per timme	-	-	-	-	-	800	800	250	130	800
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per timme	-	-	-	-	-	550	550	130	100	550
Konferensrum (Hyllan), Eriksdalshallen	500	500	250	250	500	500	500	250	250	500
Press- och VIP-rum, Eriksdalshallen	200	200	140	250	200	200	200	140	140	200
Konferensrum, övriga anläggningar	200	200	140		200	200	200	140		200

Inomhusanläggningar ickesäsong (v.22-v.33)

Objekt	2015					2016				
	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	450	290	800	800	2 500	450	290	800
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	450	290	800	800	2 000	450	290	800
- " - halv eller del av hall	400	1 000	230	150	400	400	1 000	230	150	400
Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	340	220	700	680	2 000	340	220	700
- " - halv eller del av hall	340	1 000	170	110	350	340	1 000	170	110	350
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	230	150	490	400	1 000	230	150	490
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	120	100	220	200	1 000	120	100	220
Specialutrustad sal	440	1 000	220	140	440	440	1 000	220	140	440
Skyttehall	550	1 000	310	270	550	550	1 000	310	270	550
Skyttehall, halv	280	600	160	140	280	280	600	160	140	280
Omklädningsrum/tillfälle	210	500	210	210	210	-	-	-		-
Omklädningsrum/timme	210	500	210	210	210	200	200	100		100

Övrigt

	2015					2016				
	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor	Privat	Kommersiellt	Förening	Förening 7-20 år	Skolor
Bordtennis per bord	110		80	60		110		80	60	
Boule	90		80	60		90		80	60	
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per påbörjat 4 timmars pass	2 500		1 250	1 250	2 500	2 500		1 250	1 250	2 500
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per påbörjat 4-timmars pass	1 200		600	600	1 200	1 200		600	600	1 200
Konferensrum Eriksdalshallen	500		250	250	500	500		250	250	500
Konferensrum, övriga inomhusanläggningar	200		140		200	200		140		200

Utomhusanläggningar vinteridrotter, säsong (ishallar: v.41-v.11, utomhusbanor v.44-v.9)

Till och med år 2014 var det säsong v.39-v.9

	2015					2016				
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor
Konstfrusna banor										
Isrink	610	2 000	330		610	610	2 000	330		610
Ishall	1 440	3 000	780		1 440	1 440	3 000	780		1 440
Bandybana	1 500	6 000	780		1 500	1 500	6 000	780		1 500
Rundbana	1 500	6 000	780		1 500	1 500	6 000	780		1 500

Naturisbanor

Bandybana

Ej bokningsbar

Utomhusanläggningar vinteridrotter, icesäsong (ishallar: v.12-v.40; utomhusbanor: v.10-v.43)

	2015					2016				
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor
Konstfrusna banor										
Isrink	610	2 000	610	610	610	610	2 000	610	610	610
Ishall	1 460	3 000	1 440	1 440	1 460	1 460	3 000	1 440	1 440	1 460

Utomhusanläggningar sommaridrotter, säsong (övriga: v.14-v.43*)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Deras taxor anges i bilagan taxor för evenemang.

	2015					2016				
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor
Idrottsplatser 1/4 - 31/10										
Gräsplan	850	2 000	500			850	2 000	500		
Konstgräs 11-manna	700	2 000	380			700	2 000	380		
Konstgräs 1/2 11-manna	350	1 000	190			350	1 000	190		
Konstgräs 7-manna	350	1 000	190			350	1 000	190		
Konstgräs 1/2 7-manna	180	500	100			180	500	100		
Konstgräs 5-manna	180	500	100			180	500	100		
Grusplan 11-manna	350	800	200			350	800	200		
Grusplan 1/2 11-manna	180	400	100			180	400	100		
Grusplan 7-manna	180	400	100			180	400	100		
Grusplan 1/2 7-manna	90	200	50			90	200	50		
Grusplan 5-manna	90	200	50			90	200	50		
Friidrott	680	1 500	390			680	1 500	390		

Övrigt

Omklädningsrum/timme	210	500	210			200	200	100		
Konferensrum	200	200	140		200	200	200	140		200

* Friidrott har säsong året runt

Bilaga 7:24

Utomhusanläggningar sommaridrotter, ickesäsong (v.44-v.13)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholm stadion. Deras taxor anges i bilagan taxor för evenemang.

	2015					2016				
	Privat	Kom- mer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor	Privat	Kom- mer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor
Vinterplaner 1/11-31/3										
Vinterfotbollsplan grus	380	800	250	210	320	380	800	250	210	320
Konstgräs 11-manna	720	2 000	460	320	600	720	2 000	460	320	600
Konstgräs 1/2 11-manna	360	1 000	230	160	300	360	1 000	230	160	300
Konstgräs 7-manna	360	500	230	160	300	360	500	230	160	300
Konstgräs 5-manna	180	300	120	80	150	180	300	120	80	150
Konstgräs uppvärmd	1 460	6 000	1 260	1 110	1 460	1 460	6 000	1 260	1 110	1 460

Övrigt

Omklädningsrum/timme	210	500	210			200	200	100		
Konferensrum	200	200	140		200	200	200	140		200

Fotbollshallen

	2015					2016				
	Privat	Kom- mer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor	Privat	Kom- mer- siellt	Före- ning	Före- ning 7-20 år	Skolor
Fotbollshallen										
Ordinarie säsong (v.14- v.43)	800	2 000	190		230	800	2 000	190		230
Ej säsong (v.44-v.13)	800	2 000	800	230	230	800	2 000	800	230	230

Tilläggsavgifter i förvaltningens anläggningar

	2015	2016
Tillägg för extra personalkostnader per timme vid bokning efter stängning eller utanför säsong	450	450

	2015	2016
Passerkort per styck	200	200
Bandy/innebandysarg, ej borttagen	1 500	1 500
Öppen ytterdörr	500	500
Öppet fönster	500	500
Gymnastikbänk/övrigt material ej återställda	500	500
Tänd belysning i idrottshall och motionsrum	500	500
Larmutryckning, larmad dörr öppnas alt. ytterdörr öppen för länge	800	800
Utryckning av ambulerande tillsyn (gäller ej vid driftstörning)	500	500
Verksamhet på ej bokad tid eller annan verksamhet på bokad tid än det bokningen avser (exempel vuxenverksamhet på tid bokad för nolltaxa, idrott som inte har säsong på bokad tid för idrott som har säsong)	Privattaxa	Privattaxa
Tillägg ej nyttjad tid eller ej använt kort för inpassering, per bokning	500	500
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för 0-taxa och subventionerade föreningar	Se ovan	Se ovan
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för skolor		
Ej nyttjad tid, samt även för ej använt kort vid inpassering för ej subventionerade kunder		
Bokad noll-taxetid där avbokning inte inkommit till förvaltningen tidigare än tre	Subventione-	Subventione-

kalender dagar före nyttjandedagen. För arrangemang gäller tidigare än 30 kalenderdagar.	rad föreningstaxa	rad föreningstaxa
--	----------------------	----------------------

Simhallstaxor

Taxorna avser de simhallar och utomhusbad som idrottsnämnden har driftansvar för. Gäller simhallar och utomhusbad med entréavgift (Nälsta, Kampement och Eriksdal). Priserna på kurser gäller nya bokningar fr.o.m. januari 2016. I de fall reducerat pris anges gäller detta för studerande, pensionärer, arbetslösa och FaR (Fysisk aktivitet på recept)

Nedanstående taxor gäller inte förvaltningens kostnadsfria prova på-träningspass med varierande aktiviteter, riktat till 12-19 åringar boende i Stockholm. Dessa aktiviteter anordnas i begränsad omfattning i vissa simhallar under höstlov och sportlov.

Kampanjpris gäller för kunder som köper årskort i samband med kampanjer, normalt vid terminsstart.

Förnyelsepriset gäller för kunder som köper nytt kort senast 1 månad efter att giltighetstiden på föregående kort gått ut.

Badtaxor

	Fr.o.m. jan-15	Fr.o.m. jan-16
Engångs entréavgifter		
Vuxna, Eriksdalsbadet och Husbybadet	90	90
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	70	70
Vuxna reducerat pris, Eriksdals- och Husbybadet	60	60
Vuxna reducerat pris, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	50	50
Ungdomar 4-19 år, Eriksdalsbadet och Husbybadet	40	40
Ungdomar 4-19 år, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
Badtillägg vid inomhusbad sommartid, Eriksdalsbadet	30	30
Familj		
2 vuxna + 2 barn, Eriksdals- och Husbybadet	220	220
1 vuxen + 2 barn, Eriksdals- och Husbybadet	130	130
2 vuxna + 2 barn, övriga simhallar	160	160
1 vuxen + 2 barn, övriga simhallar	90	90
SKIMF och till SKIMF anslutna föreningar		
Engångsavgift bad, Eriksdalsbadet och Husbybadet	50	50
Engångsavgift bad, övriga simhallar	40	40
Rabattkort (entréavgift 10 ggr och 100 ggr)		
Rabattkort 10 ggr, 2 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, Eriksdals- och Husbybadet	800	800
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	600	600
Vuxna reducerat pris, Eriksdals- och Husbybadet	480	480
Vuxna reducerat pris, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	320	320
Ungdomar 4-19 år, Eriksdals- och Husbybadet	320	320
Ungdomar 4-19 år, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Rabattkort Företag 100 ggr, gäller på den simhall där kortet köpts, två års giltighetstid från inköpsdagen		

Bilaga 7:26

Eriksdalsbadet	7 500	7 500
Övriga simhallar	5 600	5 600
Skolans bad, inkl. förskola och fritidshem - barn upp till 19 år		
Rabattkort 100 bad, Eriksdals- och Husbybadet	3 000	3 000
Rabattkort 100 bad, övriga simhallar (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	1 500	1 500
Rabattkort 10 bad, Eriksdals- och Husbybadet	320	320
Rabattkort 10 bad, rabattkort 100 bad, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Pris per barn, Eriksdals- och Husbybadet	40	40
Pris per barn, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
<i>Ovanstående priser för förskola gäller även för barn 0-4 år när det kommer barngrupper med ledare. En till två ledare per grupp om 5 barn har fri entré.</i>		
Sommarkort på utomhusbad med entréavgift		
Vuxna	700	700
Vuxna reducerat pris	400	400
Ungdomar 4-19 år	160	160
Årskort, 1 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad	2 300	2 400
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad, kampanj-/förnyelsepris	-	2 300
Vuxna reducerat pris	1 400	1 500
Vuxna, reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	-	1 400
Ungdomar 4-19 år, samtliga simhallar och utomhusbad	900	900
Tillägg autogiroköp	240	180

Taxor friskvård/träning

	Fr.o.m. jan-15	Fr.o.m. jan-16
Engångsavgifter, gäller även bad vid träningstillfället		
Gym/gruppträning, Eriksdals- och Forsgrénka badet, pris per pass	150	150
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdals- och Forsgrénka badet, pris per pass, alla målgrupper	110	110
Gruppträning, ungdom 13-19 år (ej förbokning)	-	70
Gyminstruktion ungdom 13-19 år, återbetalning vid kortköp	110	110
Gyminstruktion vuxna, återbetalning vid kortköp	110	400
<i>En instruktion är inkluderat i priset för halvårs- respektive årskort</i>		
Rabattkort 10 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år		
Samtliga simhallar, gym och gruppträning	950	950
Övriga simhallar, exkl. Eriksdals- och Forsgrénka badet	850	850
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	700	700
Ungdom 13-19 år, gym- och gruppträning, samtliga simhallar	500	500
Ungdom 13-19 år, gym- och gruppträning, samtliga simhallar, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	400	400

Rabattkort 100 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år på anläggning kortet köps	Fr.o.m. jan -15	Fr.o.m. jan -16
Eriksdals- och Forsgrénska badet	9 000	9 000
Övriga	8 000	8 000
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	6 000	6 000
Skolor och föreningar, ungdom 13-19 år	4 000	4 000
TRÄNINGSKORT - inkl bad, gym, gruppträning och bassängbad utomhus		
Årskort samtliga simhallar		
Vuxna	4 200	4 400
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	-	4 200
Reducerat pris	2 900	3 100
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	-	2 900
Ungdom 13-19 år	2 600	2 700
Ungdom 13-19 år, kampanj-/förnyelsepris	-	2 600
Ungdom 13-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 300	2 300
Årskort, exkl. Eriksdals- och Forsgrénska badet		
Vuxna	3 300	3 500
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	-	3 300
Reducerat pris	2 300	2 500
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	-	2 300
Ungdom 13-19 år	2 000	2 100
Ungdom 13-19 år, kampanj-/förnyelsepris	-	2 000
Ungdom 13-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 900	1 900
Halvårkort, samtliga simhallar		
Vuxna	2 800	2 800
Reducerat pris, vuxna	2 000	2 000
Ungdom 13-19 år	1 500	1 500
Ungdom 13-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	-	1 400
Halvårkort, exkl. Eriksdals- och Forsgrénska badet, vuxna		
Vuxna	2 200	2 200
Reducerat pris, vuxna	1 600	1 600
Ungdom 13-19 år	1 300	1 300
Ungdom 13-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	-	1 200
Sommarkort (vecka 21-34), gäller på bassängbad och de simhallar som har sommaröppet		
Vuxna	-	900
Reducerat pris, vuxna	-	600
Ungdom 13-19 år	-	500
Ungdom 13-19 år, Fysisk aktivitet på recept (FaR)		450
TRÄNINGSKORT GYM OCH TRÄNINGSKORT GRUPPTRÄNING inkl. bad och utomhusbad		
Årskort, samtliga simhallar		
Vuxna	3 500	3 700
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	-	3 500

Bilaga 7:28

Årskort exkl. Eriksdals- och Forsgréniska badet		
Vuxna	2 600	2 800
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	-	2 600
SIMHALLS-/TRÄNINGSKORT- Årskort för stadens anställda. Gäller för bad, gym, gruppträning, samtliga simhallar och utomhusbad	1 800	1 800
Tillägg autogiro (gäller alla ovanstående årskort)	240	180

Taxor kursverksamhet

Nedanstående barn- och ungdomspriser gäller för personer till och med 19 år.

	Fr.o.m. jan -15	Fr.o.m. jan -16
Simundervisning		
Vuxna/45 min lektion	181	181
Vuxna/45 min lektion, reducerat pris	145	145
Vuxna/40 min lektion	161	161
Vuxna/40 min lektion, reducerat pris	129	129
Barn och ungdomar/40 min lektion	117	117
Barn och ungdomar/40 min lektion, reducerat pris	94	94
Barn och ungdomar/30 min lektion	88	88
Barn och ungdomar/30 min lektion, reducerat pris	70	70
Tilläggsavgift för boende i annan kommun per kurs	250	250
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar	600	600
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar (barn och ungdomar)	-	500
Simprov ca 15 minuter, en lärare (exklusive entréavgift)	100	100
<i>Personer med fysisk aktivitet på recept har rätt till reducerat pris för simundervisning. Rabatterna gäller endast personer folkbokförda i Stockholm. För simundervisning anpassad för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare.</i>		
Skolsim		
Skolsim 15 ggr, stadens skolor	8 600	8 600
Skolsim 15 ggr, skolor från andra kommuner	12 700	12 700
Övriga kurser, gäller även bad vid träningstillfället.		
MåBra-kom i form, vuxna, pris per lektion (cirka 1,5 timmar)	133	133
MåBra-kom i form, vuxna, pris per lektion (cirka 1,5 timmar), reducerat pris	106	106
MåBra-kom i form, barn och ungdomar, pris per lektion cirka 1,5 timmar	58	58
MåBra-kom i form, barn och ungdomar, pris per lektion cirka 1,5 timmar, reducerat pris	46	46
Övriga kurser, vuxna, pris per lektion (cirka 45 minuter)	92	92
Övriga kurser, vuxna, pris per lektion (cirka 45 minuter), reducerat pris	74	74
Övriga kurser, barn och ungdomar, pris per lektion (cirka 45 minuter)	58	58
Övriga kurser, barn och ungdomar, pris per lektion (cirka 45 minuter), reducerat pris	46	46
Tilläggsavgift för boende i annan kommun per kurs	250	250
<i>Pensionärer, arbetslösa och personer med Fysisk aktivitet på recept har rätt till reducerat pris på övriga kurser. Rabatterna gäller endast personer folkbokförda i Stockholm. Personligt intyg krävs. På kurser för personer med funktionsnedsättning gäller reducerat pris för samtliga deltagare.</i>		

Taxor för evenemang

Där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme.

De nya taxorna gäller successivt vid avtalstecknande från och med januari 2015 i samband med nya bokningar under förutsättning att beslut fattas i kommunfullmäktige.

Taxorna gäller de anläggningar där idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna gäller samtlig verksamhet på Stockholms stadion samt övriga anläggningar när lag deltar i serier i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå. I de fall enbart en riksserie finns likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

När hela dagar bokas, debiteras timmar motsvarande anläggningens ordinarie öppettider respektive dag. För Stockholms stadion utgörs en dag av 14 timmar.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster kommer extra debitering att ske motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljas på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlitande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuellt lagstadgad moms tillkommer.

Vid kvalificeringsspel gäller taxan för den division kvalificeringsspelet gäller. Vid cupmatcher och liknande gäller den nivå som arrangörsklubben tillhör.

Inomhusanläggningar

Eriksdalshallen

Objekt	2016	
	Föreningar och förbund	Föreningar från andra kommuner
Stora hallen, nationella och internationella matcher/evenemang nivå 1	1 000	2 500
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande	800	2 500
Tillägg till ovanstående priser		
Videotavla per arrangemang (exklusive bemanning)	500	500

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Åkeshovshallen, Brännkyrkahallen och Sjöstadshallen

Objekt	2016	
	Föreningar och förbund	Föreningar från andra kommuner
Stora hallen, herrar och damar nivå 1 och internationella matcher	800	2 000
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande	600	2 000

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Simhallar och bassängbad

Objekt	2016	
	Företag och Privatpersoner	Föreningar och förbund
Eriksdalsbadet, 50 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	1 250
Eriksdalsbadet, 25 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	1 250
Eriksdalsbadet, hoppbassäng, nationell och internationell nivå	-	650
Eriksdalsbadet, sommarbassäng ute, nationell och internationell nivå	-	1 000
Utebadområdet exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dag)	20 000	20 000

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Utomhusanläggningar (inklusive ishallar)**Stadion**

Tid för att iordningställa före evenemanget och återställa efter evenemanget ingår i bokade timmar. Städning, elektriker, vakter, läktare, tält, arenapersonal med mera bokas hos idrottsförvaltningen till självkostnadspris.

Objekt	2016			
	Företag och privatpersoner	Föreningar och förbund	Föreningar från andra kommuner	Skolor
Fotboll herrar nivå 1 (inklusive träningsmatcher nationell och internationell nivå)*	-	10 000	10 000	-
Fotboll, nivå 1 damer*	-	1 250	3 000	-
Fotboll, nivå 2 damer*	-	850	2 000	-
Landslagsträning fotboll*	-	1 400	-	-
Fotboll, övrigt*	5 000	3 400	5 000	-
Friidrott, internationell och nationell nivå*	-	1 800	5 000	-
Friidrott övriga, inklusive gräsplan*	5 000	1 200	5 000	-
Friidrott övriga, exklusive gräsplan*	2 000	1 000	2 000	-
Övriga idrotter, inklusive gräsplan*	5 000	3 350	5 000	-
Konserter per konsert (inklusive iordningsställande, plantäckning, städning med mera)	800 000**	-	-	-
Mindre filminspelning, reklamfotografering och liknande (exklusive fotbollsplan)/dag	20 000	-	-	-
Större filminspelning, reklamfotografering och liknande (inklusive fotbollsplan)/dag	40 000	-	-	-
Skolidrott	-	-	-	600
				-
Tillägg till ovanstående priser				
Tillägg ljustavla inklusive personal	2 500	2 500	2 500	2 500

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar

Fotboll herrar nivå 1:	10 timmar
Fotboll damer nivå 1:	6 timmar
Fotboll damer nivå 2:	6 timmar
Landslagsträning fotboll:	5 timmar
Fotboll övrigt:	6 timmar
Friidrott, internationell och nationell nivå:	14 timmar
Friidrott, övriga arrangemang	8 timmar

Arrangemang, övriga idrotter

6 timmar

** Om fler än en konsert av samma artist/artister arrangeras vid samma tillfälle erhålls 100 tkr rabatt/konsert från och med konsert nummer två.

Grimsta idrottsplats

Objekt	2016	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Konstgräs 11-manna, fotboll herrar nivå 1*	12 000	15 000
Konstgräs 11 manna, fotboll herrar nivå 2*	6 000	8 000
Konstgräs 11-manna, fotboll träningsmatch med entré herrar nivå 1 och 2*	6 000	8 000
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 1	1 250	3 000
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 2	850	2 000

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1 och 2:

10 timmar

Kanalplans idrottsplats

Objekt	2016	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Konstgräs 11-manna, fotboll damer nivå 1	1 250	3 000
Konstgräs 11 manna, fotboll damer nivå 2	850	2 000

Gärdets sportfält

Objekt	2016	
	Företag	Förening
Sportfältet, evenemang	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag

Övriga anläggningar

Objekt	2016	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner
Speedway	850	-
Ishall, ishockey damer nivå 1	1 460	3 000
Bandybana, bandy herrar nivå 1	1 800	5 000
Amerikansk fotboll herrar nivå 1	1 250	2 500

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga taxor

Taxor för övernattnig i stadens skolor med flera lokaler.

Lagstadgad moms (12 procent) tillkommer på nedanstående taxor.

(Kr)	Taxa fr.o.m. 2015		Förslag taxa fr.o.m 2016	
	Boknings-avgift per uthyrnings-tillfälle och skola *	Avgift per dygn	Boknings-avgift per uthyrnings-tillfälle och skola *	Avgift per dygn
1 klassrum	6 500	1 550	6 500	1 550
2 klassrum, samma skola	6 700	1 550	6 700	1 550
3 klassrum, samma skola	7 000	1 550	7 000	1 550
4 klassrum, samma skola	7 200	1 550	7 200	1 550
5 klassrum eller fler, samma skola	7 400	1 550	7 400	1 550
Idrottshall/motionsrum	5 200	1 550	5 200	1 550

* 1 300 kr av bokningsavgiften, exclusive moms, avseende uthyrning av klassrum tillfaller utbildningsförvaltningen, resterande avgifter tillfaller idrottsförvaltningen

Ovanstående taxor gäller på bokningar upp till sju nätter.

Vid bokningar fler än sju nätter lämnas en prisoffert

Övriga avgifter	
Ambulerande tillsyn	Ingår i avgiften
Matsal med befintlig utrustning	Ingår inte i hyran, avtalas separat med respektive skola
Skadegörelse	Full kostnadstäckning
Städning:	Förhyrare förutsätts i egen regi städa uthyrda lokal. I annat fall debiteras förhyraren full kostnadstäckning för sådant uppdrag
Falsklarm	5 000 kr
Depositionsavgift	Tas ut av förhyrare enligt av idrottsnämnden utfärdade allmänna villkor

Övrigt

	2015	2016
Träffstugans verksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning (1 vecka)		
Ungdomar från Stockholm	2 500	2 000
Ungdomar från andra kommuner	3 500	3 500
Registreringsavgift för föreningar		
Avgift för att få nolltaxa/subventionerad taxa noll- och/eller subventionerade taxa	1 500	1 500
Avgift för allmän båtplats		
Avgift för allmän båtplats per säsong	3 900	3 900
Köavgift per år för att få allmän båtplats	200	200
Dygnshyra ishallsföreningar*		
Dygnshyra (v. 12-v.38)	5 000	5 000
Kortlås (skolors gymnastiksal)		
Drift och administration per år	8 000	8 000
Hyra friluftsutrustning för nolltaxeberättigade föreningar/förbund (Verksamheter som inte är anläggningsbunden till exempel orientering)	0	0

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 7 Förslag till avgifter m.m.

Avgifter för **förskola och fritidsverksamhet** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter m.m. för **äldreomsorg** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter m.m. för **stöd och service till personer med funktionsnedsättning** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **vuxna i hem för vård eller boende (HVB)m familjehem m.m.** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel** enligt bilaga 7 godkänns.

Avgifter för **parkering och felparkering** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **upplåtelse av offentlig plats exkl torgplats** enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **upplåtelse av torgplats** enligt bilaga 7 godkänns

Kurser och terminsavgifter för kulturskolans verksamheter enligt bilaga 7 godkänns

Avgifter för **idrottstaxor** enligt bilaga 7 godkänns

Övriga taxor enligt bilaga 7 godkänns

Regler för ekonomisk förvaltning

Inledning

Kommunernas ekonomiska förvaltning regleras i 8 kapitlet i kommunallagen. Där stadgas bland annat att kommunfullmäktige ska meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen. Kommunstyrelsen och övriga nämnder ska även tillämpa lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Olika regler gäller för verksamheter med beställansvar och utföransvar.

För stadens bolag och stiftelser gäller även bokföringslagen, för bolagen gäller aktiebolagslagen och årsredovisningslagen, och för stiftelser gäller stiftelselagen. Såvida inte dessa lagar stadgar annat, gäller vad som nedan stadgas om nämnd även för stadens stiftelser och aktiebolag. Vad som stadgas om förvaltningschef ska även gälla för verkställande direktör (bolagschef/stiftelsechef). Varje bolag har att besluta härom.

Kommunstyrelsen får medge undantag från vad som stadgas nedan om det föreligger särskilda skäl.

1 kap BUDGET och UPPFÖLJNING

Kommunfullmäktiges budget

1 §

Kommunstyrelsen meddelar riktlinjer för nämnders budgetarbete.

Kompletterande anvisningar utfärdas av stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB.

2 §

Nämnd inger i samband med sin verksamhetsberättelse sitt budgetförslag och sina treårsberäkningar till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag till budget och treårsberäkningar. Förslaget omfattar driftbudget och investeringsbudget. Investeringsbudgeten ska utgå från kommunfullmäktiges inriktnings- och verksamhetsmål. Stadens investeringsstrategi utgör underlag för framtagandet av berörda nämnders och bolags investeringsplaner, uppdelade på planerade och beslutade projekt. Budgeten ska omfatta fem år och vara uppdelad på planerade och beslutade projekt. Driftkostnader, inklusive kapital- och lokalkostnader, till följd av investering ska rymmas inom nämndens driftbudget, om inte annat beslutats.

Nämnd ska ta fram underlag till förslag för budget och treårsberäkningar i enlighet med kommunstyrelsens riktlinjer och utfärdade anvisningar.

3 §

Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den ska upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav. Budgeten omfattar nämnder och bolagsstyrelser.

a) Nämnder

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål, riktlinjer och anslagsvillkor med en översikt för treårsperioden.
2. Driftverksamhet
 - Verksamhet med utföransvar erhåller resultatbudget med avkastningskrav.

Bilaga 8:2

- Övrig verksamhet, inklusive sådan med beställaransvar, erhåller ett eller flera anslag. Anslag kan, beroende på ändamål, meddelas brutto eller netto.
- 3. Investeringar
 - Plan och anslag för investeringsverksamheten med beräknade drift- och kapitalkostnadseffekter samt intäktsmöjligheter.
- 4. Stora projekt
 - Projektplan med redovisning av projektets syfte och innehåll samt ekonomiska konsekvenser.

b) Stadens finansiering och ställning

- En plan för finansiering av stadens totala utgifter inklusive försäljningsbeting samt uppgift om stadens budgeterade ställning vid budgetårets slut.

c) Bolagsstyrelser

1. Plan över verksamheten
 - Planen ska omfatta mål och riktlinjer med resultatkrav samt en översikt för treårsperioden.
2. Plan över omsättning och resultat
3. Investeringar
 - Plan för investeringar avseende all anläggningsverksamhet.

Nämndens budget

4 §

Nämnd ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges fastställda budget, upprätta en genomförandeplan för det kommande årets verksamhet (nämndens budget/verksamhetsplan). I budgeten ska redovisas uppställda mål för verksamheten och hur tilldelade resurser ska användas.

Nämndens budget för nästkommande år ska fastställas av nämnden senast under december. År då val till kommunfullmäktige ägt rum, senast under januari året därpå.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB kan utfärda kompletterande anvisningar och tidsplan för budgeten.

5 §

Nämnd ska i samband med upprättande av budgeten redovisa förändrad omslutning hos kommunstyrelsen till följd av ökade externa intäkter för statsbidrag till olika projekt samt olika ersättningar. Nämnd ska även redovisa förändrad omslutning till följd av ökad försäljning av överskottskapacitet till andra nämnder.

Omslutningsförändringar av principiell betydelse ska föras upp till kommunfullmäktige för beslut.

Nämnd ska lämna sin budget till stadsledningskontoret för sammanställning.

Budgetansvar

6 §

Nämnder är ansvariga för att anslag inte överskrider, budgeterade intäkter inflyter, avkastnings- och resultatkrav uppnås, investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram samt att budgeterade försäljningsbeting uppfylls. Nämnder och styrelser ansvarar också för hur verksamheten bedrivs och att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Uppföljning**7 §**

Uppföljning ska ge underlag för att styra verksamheterna. Ansvar för uppföljning ligger hos nämnderna.

Förvaltningschefen ska kontinuerligt följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till nämnden och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder.

Verksamheter med beställansvar ska styras genom regelbunden uppföljning och avstämning mot nämndens budget, redovisa prognostiserad behovs- och prestationsutveckling samt kostnads-/utgifts- och intäkts-/inkomstutveckling.

Verksamheter med utföransvar ska styras genom regelbunden uppföljning mot beslutade resultatplaner samt fastställt avkastningskrav.

Nämnd ska besluta om former och tidpunkter för redovisning av erforderliga beslutsunderlag för sin styrning.

Förvaltningschefen ska tillse att budgetansvaret iakttas vid varje resursanskaffning (anställning, upphandling med mera).

Finner nämnd med beställansvar att anslag kommer att bli otillräckligt, eller att intäkter inte inflyter i budgeterad omfattning, ska nämnden vidta åtgärder för att rymma sådant överskridande eller intäktsunderskott inom nämndens budget respektive beslutade anslag och av kommunfullmäktige angivna mål och anslagsvillkor.

Finner nämnd med beställansvar att förutsättningarna ändrats i förhållande till underlaget för kommunfullmäktiges budgetbeslut samt att mål och anslagsvillkor till följd av detta behöver ändras ska begäran härom underställas kommunfullmäktige.

Investeringar**7b §**

För investeringar och stora projekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen.

För investeringar där investeringsutgiften bedöms överstiga 50 miljoner kronor för stadens nämnder respektive 300 miljoner kronor för stadens bolag eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett *utredningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd respektive bolagsstyrelse. För investeringar där investeringsutgiften bedöms överstiga 300 miljoner kronor ska utredningsbeslutet anmälas till berörda nämnder samt till kommunstyrelsens ekonomiutskott. Om beslutet kommer att påverka bolagens verksamhet ska beslutet anmälas till berörd styrelse. Bolagen ska anmäla sina utredningsbeslut till koncernstyrelsen.

Utredningsbeslut för investering där utgiften bedöms överstiga 300 miljoner kronor, som avser uppdrag till fastighetsnämnden att utreda utveckling och/eller upprustning av fastighet eller anläggning för annan nämnds räkning, ska beslutas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Fastighetsnämnden och initierande (beställande) nämnd(er) ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomiutskottet.

Utredningsbeslut för fastighetsutvecklingsprojekt som anses vara av strategisk, stadsövergripande karaktär där investeringsutgiften bedöms överstiga 300 mnkr ska beredas av stadsledningskontoret i samråd med berörda förvaltningar och beslutas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Grunden för att klassa ett projekt som strategiskt kan vara att det uppfyller ett eller flera av kriterierna för uppföljning av större investeringar som medför

Bilaga 8:4

höga investeringsutgifter, höga driftskostnader, är komplext och/eller involverar flera nämnder och/eller bolag.

Utredningsbeslut för mycket stora investeringar där utredningsutgifterna beräknas överstiga 50 miljoner kronor för staden totalt ska godkännas av kommunfullmäktige.

För investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 miljoner kronor ska ett beslutsunderlag för *inriktningsbeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

För investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 miljoner kronor för stadens nämnder respektive 300 miljoner kronor för stadens bolag, eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför utredningsbeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret för investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr eller är av annan strategisk vikt. Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska samråd ske för investeringar där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr eller är av annan strategisk vikt. Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Visar uppföljningen att ett objekt kan medföra större utgifter, mindre inkomster, högre framtida kostnader eller lägre framtida intäkter än vad som ursprungligen kalkylerades, eller att andra förutsättningar ändrats i väsentlig mån, ska detta omgående redovisas för nämnden. Nämnden ska snarast vidta åtgärder för att förhindra fördyringar eller göra omprioritering inom ramen för sin totala investeringsbudget. Avvikelse mot investeringsbeslut överstigande 15 procent, dock minst 20 miljoner kronor av investeringens nettoutgift för stadens nämnder och nuvärde för stadens bolag eller annan avvikelse av strategisk vikt, ska tillställas kommunfullmäktige.

Nämnder och bolag ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutade regler för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

8 §

Nämnd ska lämna de rapporter avseende utfall och prognoser, beslutade och föreslagna åtgärder, som stadsledningskontoret eller revisionskontoret begär.

Resultatenheter

9 §

Huvudregeln är att respektive nämnd beslutar om nya resultatenheter ska inrättas, förändras eller avvecklas i samband med nämndens ordinarie verksamhetsplan. Nämnden ska i denna definiera vilka enheter som ska utgöra resultatenheter och hur resultatet ska mätas. Samtliga resultatenheter anmäls till kommunstyrelsen i samband med ärendet Avstämning av mål och budget. Varje nämnd har ansvar för att utforma interna överenskommelser med sina resultatenheter.

För att skapa ett trovärdigt och långsiktigt stabilt system, bör nämnden inte upphäva eller förändra förutsättningarna för resultatenheterna under året. Det är viktigt att göra en helhetsbedömning, då en förändring av en resultatenhet kan påverka andra resultatenheter. Enheterna ska verka i enlighet med gjorda överenskommelser.

Nämnden kan endast i undantagsfall upphäva eller förändra förutsättningarna under pågående år. Detta gäller då resultatenheten inte har verkat eller kunnat verka i enlighet med gjorda överenskommelser och detta inte kunnat förutses i samband med upprättandet av verksamhetsplanen. Nämnden kan under vissa speciella förutsättningar, till exempel om enheten genom upphandling i konkurrens övergår till så kallad intraprenad, korrigera sin verksamhetsplan med avseende på avvikelsen. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret innan beslut tas om ändring. Ändring ska godkännas av kommunstyrelsen.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget. En förutsättning för att resultatenheterna ska få föra över ett överskott är att åtaganden för enhetens verksamhet har uppfyllts.

Verksamhet som upphandlas i konkurrens med externa entreprenörer, så kallade intraprenader, ska överföra 100 procent av sina resultat för att säkerställa konkurrensneutralitet under den tid som överenskommelsen gäller.

Resultatenhet som avvecklats under innevarande år kan inte föra över resultat till nästkommande år. Enhetens utfall kommer därmed att ingå i nämndens samlade resultat för innevarande år.

Om en resultatenhet visar över- eller underskott som ska föras mellan åren, ska nämnden i samband med bokslutet avsätta resultatet till en resultatfond. Uppkomna underskott ska täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande år ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslut, varvid underskottet täcks i bokslutet av nämnden. Ansvaret att täcka underskottet ligger därmed ytterst på nämnden. Om en resultatenhet har vidtagit åtgärder för att eliminera ett underskott men inte helt lyckats med detta under nästkommande år, kan resultatenheten få vara kvar efter kommunstyrelsens prövning av åtgärdernas trovärdighet.

Överfört överskott ska användas i verksamheten till kostnader av engångskaraktär och inte till löpande drift.

Nämnden ska i samband med sin budget/verksamhetsplan redovisa hur planerade över- eller underskott från föregående år avses behandlas.

Kommentar: Med över-/underskott avses bättre/sämlre resultat än budgeterat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för resultatfonder.

Slutna redovisningsenheter

10 §

Kommunfullmäktige beslutar i samband med budget vilka enheter som ska vara slutna redovisningsenheter. Enhetens verksamhet regleras i budget och i reglemente/instruktion.

Slutna redovisningsenheter arbetar under bolagsliknande former men är inte egna juridiska personer.

För slutna redovisningsenheter gäller särskilda budget- och redovisningsprinciper. Enheten upprättar resultatbudget, investeringsbudget med förslag till finansiering samt balansbudget.

Kommunfullmäktige fastställer i budgeten kraven på enhetens resultat i form av avkastning som ska levereras till finansförvaltning eller ägartillskott som ska tillföras enheten

Bilaga 8:6

från finansförvaltning. Kommunfullmäktige kan i anslutning till behandlingen av nämndens bokslut justera avkastningskrav eller ägartillskott. Övriga resultat balanseras som fritt eget kapital.

Nya investeringar finansieras via koncernkonto och belastas med stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter. Samtliga anläggningstillgångars finansiering ska likaledes belastas med stadens internränta plus en omkostnadsersättning på 0,25 procentenheter via koncernkonto.

Taxor, avgifter och nämndernas internprissättning

11 §

Beslut om taxor, avgifter, prestationsrelaterade ersättningar till privata utförare (så kallad peng), investering, försäljning av mark och anläggningar samt andra ärenden, som anges i lag, fattas av kommunfullmäktige. För de verksamheter där kommunfullmäktige har beslutat om införande av pengsystem ska ersättningsnivåerna vara samma för alla utförare oavsett egen regi, entreprenad eller privat utförare. Vid köp och försäljning mellan stadsdelsnämnder ska de ersättningsnivåer som kommunfullmäktige beslutat om gälla, inga extra påslag ska göras.

Kommentar: Kommunfullmäktige kan ge uppdrag åt nämnd att besluta i sitt ställe i den omfattning som följer av kommunallagen.

Vid internprissättning mellan nämnder finns ett behov av grundläggande, för alla verksamheter gemensamma, principer. Dessa principer utgår från kommunallagens bestämmelser om självkostnad och stadens allmänna riktlinjer på området vid upphandling.

Köp av verksamhet inom staden behöver inte föregås av någon form av upphandling eftersom staden räknas som en juridisk person, om än uppdelad på olika nämnder.

Kommunallagens bestämmelser om självkostnad bör vara styrande vid all prissättning. Enligt kommunallagen får priset för en vara eller en tjänst avse kostnaderna för enbart denna klart urskiljbara tjänst. Ett lägre pris på en tjänst får inte kompenseras med ett för högt pris på en annan tjänst.

En förutsättning för en effektiv hushållning med resurser är möjligheten till långsiktighet i nämndernas planering. Vid förändring av priset ska de nämnder som berörs informeras skyndsamt. Eventuellt kan förändringar av väsentlig natur ske under året till följd av beslut i kommunfullmäktige eller av kommunstyrelsen som kan påkalla behov av förändrade priser. Prisförändringar under året ska alltid beslutas av nämnden och gälla för resterande del av budgetåret.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för nämndernas internprissättning.

2 kap REDOVISNING

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Kommunal redovisningslag

1 §

Stadens nämnder ska tillämpa lag (1997:614) om kommunal redovisning och reglerna i detta kapitel.

Nämndens löpande redovisning**2 §**

Nämnden ansvarar för att fullständiga räkenskaper fortlöpande förs över förvaltningens verksamhet i enlighet med den kommunala redovisningslagen och reglerna för ekonomisk förvaltning samt utfärdade anvisningar.

Nämnden ansvarar vidare för att förvaltningen tillämpar det löne- och redovisningssystem som kommunstyrelsen beslutat om.

Servicenämnden svarar för löne- och ekonomiadministrationen enligt av kommunstyrelsen beslutat gränssnitt. Förändringar i gränssnitt fastställs av kommunstyrelsen.

Interna köp och försäljningar inom en nämnd får inte öka nämndens omslutning.

Nämnden utfärdar anvisningar för redovisningen inom nämndens resultatenheter.

Nämnden ansvarar för att förvaltningen upprättar månadsbokslut i enlighet med de tillämpningsanvisningar som utfärdas av stadsledningskontoret.

3 §

Nämnden ska på uppmaning tillhandahålla kommunstyrelsen och stadsrevisionen rapporter och ekonomiska uppgifter.

Nämndens bokslut och verksamhetsberättelse**4 §**

Nämnden ansvarar för att räkenskaperna avslutas snarast efter räkenskapsårets utgång och att förslag till bokslut upprättas. Varje nämnd ska snarast efter årets slut fastställa bokslut för varje redovisningsenhet med en budget som fastställts av kommunfullmäktige, och därefter inom tid och sätt som kommunstyrelsen bestämmer insända bokslutsärendet till stadsledningskontoret. Förslag till eventuella dispositioner med anledning av årets resultat ska lämnas till kommunstyrelsen.

Slutna redovisningsenheters resultat ska, med undantag för avkastning och eventuella ägartillskott, balanseras som fritt eget kapital.

Dispositioner som sammanhänger med resultatenheter anmäls i enlighet med detta reglemente 1 kap. 6 b §.

För nämnd ska budgetavräkning, resultaträkning och balansräkning ingå i bokslutet.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för specifikationer till balansräkningen samt avstämning av interna mellanhavanden.

5 §

Varje nämnd ska årligen avge en verksamhetsberättelse med redogörelse för sin verksamhet under närmast föregående räkenskapsår. Till berättelsen ska nämndens bokslut med noter till stora förändringar bifogas.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en beskrivning av årets verksamhet utifrån resultaträkningen/budgetavräkningen, måluppfyllelse, indikatorer och nyckeltal för nämndens verksamhet och en jämförelse med föregående räkenskapsår. Vidare ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse för mer betydande avvikelser från mål, indikatorer, riktlinjer och anslagsvillkor som angivits i budgeten samt förslag till dispositioner.

Bilaga 8:8

Nämnd och bolag ska särskilt redovisa pågående och avslutade investeringsprojekt i samband med nämndens verksamhetsberättelse för respektive år. Detta gäller även andra stora projekt.

I verksamhetsberättelsen ska nämnden redovisa hur den fullgjort sådana uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till den med stöd av 3 kap 10 § första stycket och 3 kap 12 § kommunallagen. Redovisningen ska lämnas i den omfattning som närmare kan anges i nämndernas reglemente och i enlighet med anvisningar från stadsledningskontoret. Verksamhetsberättelsen ska i övrigt innehålla en beskrivning av hur fullmäktiges beslut om nämndens verksamhet efterlevts och hur nämnden bedrivit verksamheten.

Kompletterande anvisningar för verksamhetsberättelsen utfärdas av stadsledningskontoret.

Berättelsen ska, enligt fastställd tidsplan, överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet för nämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse och revisionsberättelse lämnas till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas för nämnden.

Stadens huvudbokslut och årsredovisning**6 §**

Stadens huvudbokslut är en sammanställning av de nämndvisa boksluten. Kommunstyrelsen ansvarar för att huvudbokslutet upprättas och redovisas i stadens årsredovisning.

Årsredovisningen upprättas i enlighet med den kommunala redovisningslagen och med iakttagande av god redovisningssed. Årsredovisningen ska i enlighet med den kommunala redovisningslagen innehålla en sammanställd redovisning som, utöver staden, även omfattar övriga juridiska personer där staden har ett röstetal på minst 20 procent. Upplýsning ska lämnas om flöden mellan de olika ingående juridiska personerna. Stiftelser omfattas inte av regeln.

I årsredovisningen ska redovisas stadens åtaganden gentemot andra samägda företag där stadens röstandelar understiger 20 procent. Även av staden använda entreprenader och verksamhetsstiftelser ska redovisas.

Årsredovisningen ska överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet före kommunfullmäktiges behandling av den.

Årsredovisningen ska överlämnas till kommunfullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Delårsrapport**7 §**

Kommunstyrelsen ansvarar för att en delårsrapport årligen sammanställs. Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Delårsrapporten ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Underlag för delårsrapporten ska lämnas av nämnderna enligt anvisningar från stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret utfärdar kompletterande anvisningar för delårsrapporter.

Anläggningstillgångar**8 §**

Med en investering avses all anläggningsverksamhet, inklusive om- och tillbyggnad, som medför standardhöjning och reinvestering samt anskaffning av utrustning till ett värde av ett prisbasbelopp eller därutöver med en ekonomisk livslängd på tre år eller mer.

9 §

Varje nämnd ansvarar för att det fortlöpande förs ett register över nämndens anläggningstillgångar.

10 §

Anläggningstillgångar ska årligen belastas med kapitalkostnader. Räntesatsen för interna ränteersättningar fastställs årligen i samband med budget.

11 §

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen hänförs till dagen för tillträdet.

När planer finns på försäljning av kommunal verksamhet, ska redovisningen för verksamheten, som avses avyttras, ordnas så att samtliga kostnader och intäkter kan särredovisas.

Vid försäljning av anläggningstillgångar i mark och fastigheter redovisas realisationsvinsten alternativt realisationsförlusten under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Bilaga 8:10

Den nämnd som förvaltar tillgången redovisar en försäljningsinkomst som motsvarar det bokförda värdet på den försålda tillgången. Nämnden ersätts av kommunstyrelsen för verifierade externa försäljningskostnader.

Vid försäljning av goodwill-värde redovisas realisationsvinsten, alternativt realisationsförlusten, under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av investeringar, nedskrivning och återföring av nedskrivning, praktisk investeringsredovisning och investeringsinkomster.

Dokumentation av ekonomisystem, kontoplan med mera

12 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över tillämpade förvaltningsgemensamma delar av ekonomisystemet i enlighet med den kommunala redovisningslagen (gemensam ekonomimodell).

Nämnden ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över förvaltningsspecifika delar av ekonomisystemet.

Kommunstyrelsen utfärdar årligen Centrala krav för kodplan (omfattande kontoplan, verksamhetskoder, motparter och stora projekt).

Riktlinjer för resultatutjämningsreserv

Nedan följer Stockholms stads lokala riktlinjer för tillämpning av kommunallagen 8 kap 3d § regler om resultatutjämningsreserver (RUR) med lydelsen "reservering till en resultatutjämningsreserv får göras för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 4 kap 3a § lagen (1997:614) om kommunal redovisning som överstiger

- 1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller*
- 2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller landstinget har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser. Medel från en resultatutjämningsreserv får användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Lag (2012:800)".*

Kommunfullmäktige kan besluta om reservering eller disposition ur en resultatutjämningsreserv om besluten är i överensstämmelse med lagar och nedanstående lokala riktlinjer.

13 §

En reservering till RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda utöver lagkraven:

- Vid reservering till RUR ska undantas, utöver lagkravet, den del av resultatet som uppstått till följd av utdelning enligt allbolagslagen.
- Stadens soliditet exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser uppgår till lägst 25 procent.
- RUR efter reservering får inte överstiga femtio procent av summan av skatteintäkter och generella statsbidrag.

14 §

En disposition ur RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda:

- Om tecken på en konjunkturnedgång med åtföljande vikande skatteunderlag finns i form av att:
 - prognosen¹ för den procentuella förändringen av rikets skatteunderlag eller förändringen av utfallet för riket understiger den genomsnittliga procentuella förändringen de senaste tio åren², *eller*
 - den procentuella förändringen av Stockholms stads skatteunderlag understiger den genomsnittliga förändringen för Stockholms stad de senaste tio åren³
- Och balanskravet är negativt
- Och ingen skattesänkning genomförts aktuellt år

15 §

Om skattesänkning har genomförts ett år och bokslutet visar ett negativt balanskravsresultat och kriterierna i övrigt för disposition ur RUR är uppfyllda ska en beräkning göras av balanskravsresultatet om skattesänkningen inte genomförts. Är även detta balanskravsresultat negativt får disposition ur RUR göras, men maximalt med det belopp som det konstruerade balanskravsresultatet visar.

16 §

Om beslut om disposition ur RUR har fattats vid budgeteringstillfället på grundval av att reglerna för disposition är uppfyllda vid budgeteringstillfället gäller följande vid bedömningen vid beslutstillfället:

- Grunderna för om kriterierna är uppfyllda eller inte ska göras med samma mättidpunkt som vid budgeteringstillfället med undantag av balanskravsresultatet. Avseende balanskravsresultatet ska detta vara negativt vid bokslutstillfället.

17 §

Disposition ur RUR får utgöra högst 50 procent av reserven per räkenskapsår.

18 §

Kommunfullmäktige kan fatta beslut om reservering och disposition till en RUR i samband med budget, tertialrapport och bokslut. Det slutliga beslutet tas alltid i samband med bokslut.

19 §

Om avsatt RUR medför att vid mätning i samband med bokslut kravet på en soliditet på minst 25 procent exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser inte uppfylls, ska en överföring från RUR till övrigt kapital göras.

¹ Vid budgeteringstillfället används samma prognos som används i slutversion av budget, vanligtvis SKL:s prognos. Avseende utfall används SCB:s siffror.

² Genomsnittlig procentuell förändring beräknas genom att rikets skatteunderlag eller prognos över skatteunderlag summeras och divideras med tio. Detta genomsnittliga skatteunderlag sätts i relation till motsvarande genomsnittligt skatteunderlag med ett års förskjutning bakåt i tiden.

³ Beräkning enligt not 2 avseende stadens skatteunderlag. Prognos gäller enligt not 1.

3 kap PENNINGHANTERING och VÄRDEHANDLINGAR

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av regler för penninghantering och värdehandlingar samt för finansiella redovisningsprinciper.

Uppbörd och inkomstkontroll

1 §

Varje nämnd ansvarar inom sitt verksamhetsområde för uppbörd, kontroll och redovisning av stadens pengar.

Nämnden ansvarar för att inbetalda pengar omedelbart sätts in på anvisat bank- eller plusgirokonto och i övrigt använder sig av anvisade förmedlingstjänster för betalningsströmmar.

Vad som stadgats ovan gäller även för pengar som staden får och har hand om för annans räkning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för egna medel.

Fakturering, krav och inkasso

2 §

Varje nämnd ansvarar för sin fakturering och krav- och inkassoverksamhet.

1. Fakturering

Räkningar ska snarast möjligt skrivas ut och föras upp i kundreskontran.

2. Krav och inkasso

- a) En fordran anses som osäker om kunden inte betalat den då betalningstiden enligt inkassokravet löpt ut. En osäker fordran ska bokföras som en befarad kundförlust.
- b) En osäker fordran ska skrivas ned i bokföringen då alla inkassoåtgärder vidtagits och senast efter ett år. En fordran som uppenbarligen inte kommer att kunna drivas in kan skrivas av direkt utan att först bokföras som osäker. Om åtgärder avseende en fordran är vidtagna i stadens ekonomisystem skrivs fordran ned först när åtgärderna är avslutade (till exempel pågående avbetalningsplan). Nämnd eller delegat beslutar om nedskrivning av fordran. Nedskrivning av fordran ska bokföras som en konstaterad kundförlust.
- c) Indrivning av en fordran får avbrytas om ytterligare indrivningsförsök är utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och inte krävs ur allmän synpunkt.

3. Överlåtande av krav och inkassoverksamhet

Stadens nämnder ska anlita det inkassoföretag som staden centralupphandlat för kravverksamhet. Ett sådant uppdrag får inte innefatta överlåtelse av fordringar.

Inkassoföretaget utför enbart de nödvändiga krav- och inkassoåtgärderna, medan respektive nämnd behåller beslutanderätten i alla ärenden.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för fakturering, krav och inkasso.

Leasing

3 §

Nämnd eller bolag får ingå avtal om operationell leasing av utrustning i de fall avtalet innebär en lägre kostnad för staden, sett över utrustningens hela ekonomiska livslängd, än om utrustningen anskaffats genom köp. Hyra/leasing kan vara en ofördelaktig finansiell

ringsform jämfört med andra tillgängliga finansieringsformer. Kostnaderna för hyra/leasing ska därför jämföras med kostnaderna för köp.

Om det samlade värdet av framtida betalningsförpliktelser inte kan anses ringa i förhållande till nämndens balansomslutning, eller om dessa betalningsförpliktelser överskrider av ekonomiutskottet fastställd beloppsgräns ska de underställas kommunstyrelsen.

Alla avtal om hyra eller hyrköp (leasing) i syfte att endast finna en alternativ finansieringsform ska underställas kommunstyrelsen.

Vad som sägs ovan gäller även avtal med annan rubricering, men med verklig innebörd av hyra, hyrköp eller leasing.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av leasingavtal.

Kontroll och attest

4 §

Omfattning och definition

Paragrafen gäller för stadens samtliga ekonomiska händelser, inklusive interna transaktioner samt medel som staden ålagt eller åtagit sig att förvalta eller förmedla. Med ekonomiska transaktioner avses bokföringsposter i stadens samtliga bokföringssystem som omfattas av lagen om kommunal redovisning.

Attest innebär att intyga att kontroll utförts utan anmärkning. Kontroll utförs av kontrollansvarig (tidigare attestant).

Syfte

Syftet med reglerna för kontroll av ekonomiska händelser är att säkerställa att transaktioner som bokförs är korrekta avseende:

<i>Prestation</i>	Att varan eller tjänsten har levererats till eller från staden, och/eller att transaktionen i övrigt stämmer med avtalade villkor.
<i>Bokföringsunderlag</i>	Att verifikationen uppfyller kraven i den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.
<i>Betalningsvillkor</i>	Att betalning sker vid rätt tidpunkt.
<i>Bokföringstidpunkt</i>	Att bokföring sker vid rätt tidpunkt och i rätt redovisningsperiod.
<i>Kontering</i>	Att transaktionen är rätt konterad.
<i>Beslut</i>	Att transaktionen överensstämmer med beslut av behörig beslutsfattare.

Kommentar: För stadens gällande betalningsvillkor se stadsledningskontorets anvisningar till ”Regler för ekonomisk förvaltning” kapitel 3.

Ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för utfärdandet av för staden gemensamma anvisningar till denna paragraf. Kommunstyrelsen ansvarar också för övergripande uppföljning av dessa anvisningar.

Stadens nämnder ansvarar för att fastställa regler och anvisningar för kontroll och attest. Nämnderna kan till regler för kontroll och attest enligt § 4 och 5 besluta om kompletteringar för sitt verksamhetsområde.

Bilaga 8:14

Varje nämnd utser kontrollansvariga (tidigare attestanter) samt ersättare för dessa. Kontrollansvar knyts till person eller befattning och kopplas till kodplan med angivande av eventuella begränsningar. Varje nämnd svarar för att det upprätthålls aktuella förteckningar över utsedda kontrollansvariga (tidigare attestanter).

Förvaltningschefen ansvarar för att vid behov aktualisera beslut om kontrollansvariga (tidigare attestanter). Förvaltningschefen ansvarar inom nämndens verksamhetsområde för att handläggarna är informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd. Nämnden kan genom beslut om delegation ge ansvaret till fler befattningshavare än förvaltningschefen. En sådan delegation ska omfatta högst fem befattningshavare. Detta ska framgå av nämndens delegationsordning.

Kontrollansvarigas (tidigare attestanternas) ansvar är att tillämpa fastställda anvisningar samt när brister upptäcks rapportera dessa till närmast överordnad chef, annan överordnad eller till ansvarig för intern kontroll. Det åligger förvaltningschefen eller annan delegat att ansvara för att samtliga kontrollansvariga är informerade om rapporteringsvägar vid brister.

Kontroller

Följande kontrollmoment (tidigare attest) finns i staden. Kontrollerna ska i tillämpliga fall utföras.

<i>Prestation</i>	Vara eller tjänst har mottagits eller levererats.
<i>Kvalitet</i>	Mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
<i>Pris</i>	Pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.
<i>Villkor</i>	Betalningsvillkor med mera är uppfyllda.
<i>Beslut</i>	Behöriga beslut finns.
<i>Behörighet</i>	Nödvändiga kontroller (attester) har skett av behöriga personer.
<i>Kontering</i>	Konteringen är korrekt.
<i>Formalia</i>	Verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftningen.

Kontrollernas utformning

Kontrollåtgärderna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd är tillräcklig och att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna. Vid utformningen av kontrollåtgärderna ska följande krav beaktas:

<i>Ansvarsfördelning</i>	Ansvarsfördelningen ska vara tydlig. Ingen person ska ensam hantera en transaktion från början till slut.
<i>Kompetens</i>	Den som har rollen att utföra en kontrollåtgärd ska ha kompetens för uppgiften.
<i>Integritet</i>	Den som utför kontroll av en annans persons transaktioner ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade.
<i>Jäv</i>	Den som utför kontrollen får inte kontrollera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående. Detsamma gäller utgifter av personlig karaktär. Detta innefattar också bolag och föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen.
<i>Dokumentation</i>	Vidtagna kontrollåtgärder (attester) ska dokumenteras på ändamålsenligt sätt.
<i>Kontrollordning</i>	De olika kontrollmomenten ska utföras i en logisk ordning så att effekten av en tidigare kontrollåtgärd inte förtas av en senare kontrollåtgärd.

Genomförda kontroller

Obligatoriska manuella kontroller som utförts med godkänt resultat ska dokumenteras genom attest. Attest dokumenteras i enlighet med anvisningarna. Maskinellt utförda kontroller ska framgå av systemdokumentation och behandlingshistorik. Om kontrollansvarig (tidigare attestant) inte kan godkänna en ekonomisk transaktion, ska den som beslutat om transaktionen underrättas. Kan inte rättelse uppnås ska underrättelse ske enligt fastställd rutin.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Begäran om utbetalning av pengar**5 §**

Varje nämnd ska utse person med befogenhet att på nämndens vägnar beordra utbetalning av pengar. Nämnden ska ge denna befogenhet till förvaltningschefen samt till förvaltningschefen för serviceförvaltningen.

Förvaltningschefen ska utse ett lämpligt antal ställföreträdare med befogenhet att begära utbetalning av pengar. Rätten att begära utbetalning av pengar ska ges till namngivna personer. Person med rätt att begära utbetalning av pengar ska innan sådan begäran säkerställa att nödvändiga kontroller har skett av behöriga personer (behörighetskontroll).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Fullmakter till stadens bankkonton**6§**

Respektive nämnd ansvarar för att fullmakter och behörigheter avseende stadens bankkonton till personal inom staden är korrekt utfärdade genom signering enligt delegationsordning. Fullmakten undertecknas därefter av kommunstyrelsens delegat. Det åligger respektive nämnd att kontinuerligt meddela borttagande av fullmakter/behörigheter till stadsledningskontoret.

Förskottskassa med mera**7 §**

Kommunstyrelsen beslutar på nämndens begäran om limit för förskottskassa.

Nämnden ansvarar för att förvaltningschefen utser person med ansvar för förskottskassan. Förvaltningschefen ska se till att utnyttjandet av förskottskassan redovisas och kontrolleras enligt gällande regler och anvisningar.

Förvaltningschefen kan fördela förskottskassan på flera underförskottskassor. Summan av underförskottskassorna får inte överstiga förskottskassans limit. Underförskottskassorna ska redovisas, kontrolleras och inventeras enligt gällande regler och anvisningar.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för förskottskassor.

Betalkort**8 §**

Se kommunstyrelsens policy avseende betalkort.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för betalkort.

Utbetalning

9 §

Kommunstyrelsen svarar för alla utbetalningar om kommunstyrelsen inte medgett undantag. Stadsledningskontoret verkställer stadens utbetalningar.

Likviditetshantering

10 §

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens likviditetshantering, upplåning och skuldförvaltning, utlåning samt tecknande av stadens borgen i enlighet med vad som föreskrivits i instruktionen för stadsledningskontoret och i Stockholms stads finansiella policy samt i andra beslut av kommunfullmäktige.

Nämnden ska på anmodan av kommunstyrelsen upprätta en likviditetsprognos.

Förvaring av värdehandlingar

11 §

Nämnden svarar för att värdehandlingar förtecknas och förvaras tillfredsställande. Nämnden kan anlita stadsledningskontoret för förvaring av värdehandlingar, som nämnd innehar för stadens räkning.

4 kap UPPHANDLING

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Övergripande

1 §

Stadens nämnder ska tillämpa lag om offentlig upphandling (LOU 2007:1091) samt de lagar som kompletterar eller ersätter denna lag, liksom nedan angivna regler, samt av kommunfullmäktige beslutad konkurrenspolicy, upphandlings- och inköpsprogram samt till ovannämnda dokument tillhörande anvisningar.

2 §

Följande begrepp används nedan och i övriga inom staden styrande dokument på upphandlingsområdet:

Upphandling

Som upphandling räknas en transaktion som innebär ömsesidiga ekonomiska förpliktelser för de inblandade parterna. Som ekonomisk förpliktelse räknas motprestation såsom ekonomisk ersättning, arbetsinsats eller upplåtelse av någon annan slags nyttighet. Exempel på upphandling är köp av en vara, tjänst, verksamhet eller entreprenad, liksom ingående av samarbetsavtal. Även hyra och leasing av varor faller under begreppet upphandling.

Upphandlande myndighet

Den beslutande församling som ansvarar för att anskaffning sker i enlighet med lag, regler och policy. Utgörs inom staden av nämnd respektive bolag.

Lokal upphandling

Upphandling som utförs av en upphandlande myndighet för att lösa behovet av en viss vara eller tjänst inom nämnden.

Gemensam upphandling

Upphandling som genom samverkan mellan två eller flera nämnder genomförs för att lösa behov inom samtliga deltagande nämnders ansvarsområde. Deltagande i sådan upphandling är frivillig och beslutas av respektive nämnd eller tjänsteman inom nämnden som med stöd av delegation äger fatta sådant beslut.

Central upphandling

Upphandling där samtliga nämnders ansvar för upphandling överförs till en nämnd som i enlighet med beslut i kommunfullmäktige genomför upphandling för hela stadens behov. Deltagande i central upphandling är tvingande för stadens nämnder såvida fullmäktige inte beslutat om undantag för viss nämnd. Stadens bolag deltar efter inbjudan i central upphandling som i gemensam upphandling.

Ramavtal

Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för senare tilldelning av kontrakt under en given tidsperiod.

Avrop

Inköp/beställning som görs med grund i ramavtal benämns avrop.

*Direktupphandling***3 §**

Direktupphandling definieras i LOU och får endast användas under de omständigheter som föreskrivs där. Kommunstyrelsen utfärdar och beslutar om de riktlinjer som ska gälla för direktupphandling.

Direktupphandling får normalt inte förekomma på områden där ramavtal finns.

Utöver kommunstyrelsens riktlinjer kan stadsledningskontoret utfärda anvisningar för rutiner kring direktupphandling.

*Ramavtal***4 §**

Ramavtal får användas på områden där det är till gagn för konkurrensen och för stadens ekonomiska och verksamhetsmässiga intressen.

Av förfrågningsunderlaget ska framgå hur tilldelning av kontrakt kommer att ske inom ramavtalet.

Ramavtal ska i första hand följas av exklusivitet. Detta innebär att om en nämnd genomfört eller deltagit i ramavtalsupphandling ska nämnden inte teckna andra avtal avseende samma vara eller tjänst att gälla under ramavtalets avtalstid (så kallad avtalstrohet ska gälla). Om ramavtal inte avses innebära exklusivitet ska detta tydligt framgå av såväl avtal som förfrågningsunderlag.

*Dokumentation***5 §**

Information om alla beställningar som görs genom avrop eller upphandling ska dokumenteras. Kraven på dokumentation styrs dels av lag, dels av stadens behov av att kunna analysera och förklara sitt agerande i upphandlingsärenden.

Grundregeln är att alla beslut om genomförande av upphandling, direktupphandling eller avrop ska dokumenteras på ett sådant sätt att det framgår vem som fattat beslutet, i vilket syfte samt det ungefärliga värdet av den gjorda beställningen. Utöver detta ska dokumentation upprättas i enlighet med vad reglerna för respektive upphandlingsförfarande kräver.

Stadsledningskontoret ska utfärda anvisningar och råd kring hanteringen av handlingar i upphandlingsärenden.

Bilaga 8:18

Vad gäller gallring ska de av stadsarkivet utfärdade gallringsbesluten följas.

Systemstöd för inköp

6 §

Stadsledningskontoret har rätt att utfärda anvisningar kring beställningar via elektroniskt inköpsstöd. Nämnden ansvarar för att förvaltningen tillämpar systemstöd för inköpsprocessen i enlighet med kommunstyrelsens beslut.

5 kap DONATIONSMEDEL

Mottagande av donation

1 §

Mottagande av donation ska underställas kommunfullmäktige för prövning då det är fråga om ett stiftelseförordnande. Även gåva ska underställas kommunfullmäktige när gåvans värde överstiger 500 000 kr. I övriga fall beslutar respektive nämnd.

Placering av fondtillgång

2 §

Tillgångar tillhörande stadens anknutna stiftelser ska placeras i enlighet med av kommunstyrelsen beslutade placeringsföreskrifter.

Förvaltning av fondtillgång

3 §

Förvaltas fond eller stiftelse av nämnd ska denna anlita kommunstyrelsen för handhavande av fondens eller stiftelsens tillgångar i den mån stiftelseförordnandet inte föreskriver annat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för donationer och gåvor.

6 kap INTERN KONTROLL

Nämnderna ska enligt kommunallagen 6 kap. 7 § var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när vårderna av en kommunal angelägenhet med stöd av kommunallagen 3 kap. 16 § har lämnats över till någon annan.

Revisorernas uppgift är enligt kommunallagen 9 kap. 9 § att pröva om bland annat den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för nämndernas interna kontroll av följande regler.

1 §

Den interna kontrollen inom en nämnd ska bygga på en helhetssyn på den kommunala verksamheten. Detta betyder att den ska omfatta mål och strategier, styrning och uppföljning samt skydd av tillgångar. Inom dessa områden ska det finnas inbyggda uppföljnings- och kontrollsystem som säkrar en effektiv förvaltning och förebygger allvarliga fel eller förluster.

Nämnd ansvarar för att ett system för intern kontroll upprättas inom respektive verksamhetsområde med övergripande riktlinjer, regler och anvisningar i syfte att säkerställa att

- verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt
- lagar, avtal och andra för nämnden gällande regler, föreskrifter och beslut följs
- anskaffningen och användningen av resurser är effektiv och ändamålsenlig
- stadens tillgångar skyddas
- redovisningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi är rättvisande, tillförlitlig och ändamålsenlig samt att
- säkerheten i redovisningsrutiner, administrativa rutiner och it-system är tillfredsställande.

Nämnden ansvarar för att internt kontrollsystem för nämnden upprättas och ska se till att konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll inom alla verksamhetsområden.

Verksamhetsansvariga chefer på olika nivåer i organisationen ska bidra till utformningen av konkreta regler och anvisningar för en god intern kontroll inom sina verksamhetsområden och ska informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd.

Samtliga anställda är skyldiga att följa gällande regler och anvisningar för intern kontroll.

2 §

Nämnd ska årligen genomföra en väsentlighets- och riskanalys (VoR) samt utifrån denna fastställa en internkontrollplan för att följa upp att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande inom nämndens verksamhetsområden.

Väsentlighets- och riskanalysen genomförs i flera steg. Nämnden ska identifiera de viktigaste processerna/arbetssätten för att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena. Utifrån arbetssätten ska oönskade händelser identifieras. Dessa ska värderas (1-5) utifrån hur allvarliga konsekvenserna blir om händelsen inträffar samt hur sannolikt det är att händelsen inträffar. Utifrån riskvärdet beslutas om den oönskade händelsen/risken ska hanteras i internkontrollplanen. I internkontrollplanen planerar nämnden hur de löpande kontrollerna/arbetssätten ska följas upp i syfte att verifiera att mål uppnås samt att riktlinjer (styrdokument) och fastlagda kontroller upprätthålls/genomförs. Internkontrollplanen fastställs i samband med verksamhetsplanen och följs upp i samband med verksamhetsberättelsen.

Förvaltningschef ska se till att en väsentlighets- och riskanalys genomförs och dokumenteras och med denna som underlag upprätta förslag till internkontrollplan för nämnden.

3 §

Nämnd ska försäkra sig om att internkontrollplanen genomförs och vid behov vidta åtgärder som säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig.

Förvaltningschef ska rapportera till nämnden om hur internkontrollplanen genomförs, hur den interna kontrollen fungerar samt föreslå nämnden nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta ska ske minst en gång per år i samband med verksamhetsberättelsen.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad.

Vid misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär ska nämnden utan oskäligt dröjsmål vidta åtgärder. Förvaltningschef ska omgående informera nämnden och revisionskontoret om det hos förvaltningen uppdragas förhållanden som medför misstanke om

Bilaga 8:20

att sådant brott föreligger. Förvaltningschef ska också se till att nämnden och revisionskontoret informeras om de åtgärder som vidtas.

7 kap LOKALER

1 §

Nämnder och bolag ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag.

2 §

Beslut om inhyrningar av lokaler och lägenheter kan medföra bindning av stora kostnader under lång tid för staden. Vid högre hyresnivåer, och/eller långa hyrestider, ska inhyrningar godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Detta gäller även om en fastighetsförvaltande nämnd är hyresvärd.

För att minska detaljstyrningen och fokusera på större ärenden gäller, var för sig eller tillsammans, följande för vilka inhyrningar som nämnderna ska ansöka om godkännande:

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) överstiger 6 miljoner kronor, räknat i hyresnivå år 1, ska inhyrningen godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott. Om hyrestiden är tills vidare eller längre än 5 år sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) överstiger 10 år och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd eller inhyrningen inte sker inom ett ramavtal med ett av stadens bolag.

Vid mycket stora inhyrningar är det väsentligt att beslutsprocessen ger möjlighet till samordning och prioritering i ett tidigt skede. Nämnderna ska förbereda sådana inhyrningar via ett inriktningsärende som ska anmälas till kommunstyrelsens ekonomiutskott innan beslut fattas i egen nämnd. Anmälan ska vara godkänd av ekonomiutskottet innan nämnden fattar eget beslut. Detta gäller följande ärenden:

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) beräknas överstiga 30 mnkr, räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare eller längre än fem år sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Vad som sagts ovan om inhyrningar gäller även om-, ny- och tillbyggnader med motsvarande hyreskostnadsökningar. Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms ligga i intervallet 50 mnkr till 300 mnkr ska samråd hållas med stadsledningskontoret även om investeringen. I detta fall sker ett samråd som behandlar såväl hyresfrågan som investeringen. Såväl investerande nämnd som inhyrande nämnd aktualiserar att samråd ska hållas.

Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms överstiga 300 mnkr hemställs inriktningsärendet i sin helhet till kommunfullmäktige.

Vad som sagts om inhyrningar ovan gäller inte för *anläggningar* som bollplaner, läktare med mera som ingår i idrottsnämndens långsiktiga prioriteringar och återfinns i nämndens verksamhetsplan.

För fastighetsnämndens investeringar i lokaler överstigande 300 miljoner kronor ska ett utredningsbeslut godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott (se 1kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar). Fastighetsnämnden och beställande (initierande hyresgäst) nämnd(er) ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomiutskottet.

3 §

Beslut om avveckling/omstrukturering av lokaler fattas av ansvarig nämnd. Utbudet av biståndsbedömda boenden är en gemensam resurs för hela staden. För att säkerställa den centrala samordningen i samband med avveckling/omstrukturering av dessa boenden ska kommunstyrelsens ekonomiutskott, efter begäran av respektive nämnd, godkänna större avvecklingar/omstruktureringar av särskilda boenden för äldre och bostäder med särskild service.

4 §

För att få en effektiv hantering av lokalärenden som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomiutskott ska alltid samråd ske med kommunstyrelsen, genom stadsledningskontoret, innan beslut fattas i egen nämnd. Genomfört samråd ska redovisas i underlaget och är en förutsättning för vidare beredning av ärendet.

5 §

I stadens ramavtal med SISAB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB regleras hur kapitalkostnaderna årligen ska bestämmas. Räntan beräknas utifrån stadens internränta plus omkostnadsersättning. Samtliga räntekostnader mellan staden och stadens samtliga bolag, rörande hyrestillägg för lokalanpassningar, ska beräknas till motsvarande ränta.

6 §

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 8 Förslaget till Regler för ekonomisk förvaltning godkänns.

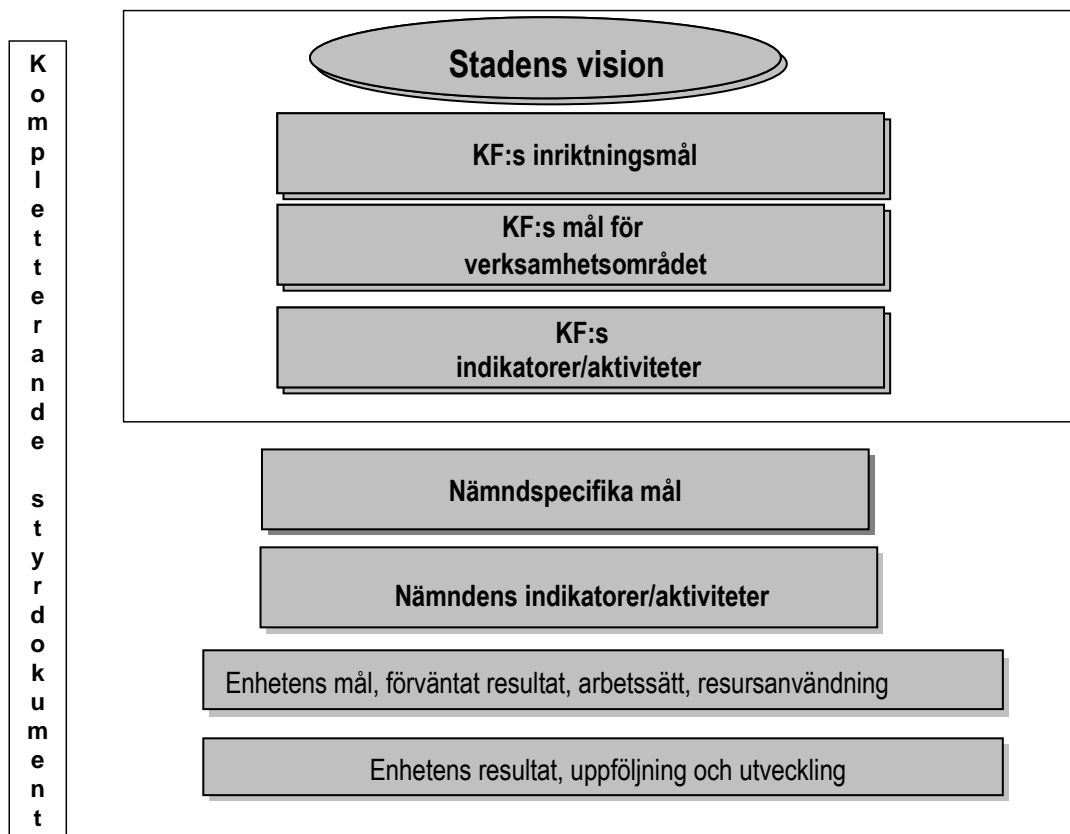
Stadens ledning och styrning

Kommunfullmäktige fattar beslut om en gemensam långsiktig vision för hur staden ska utvecklas. I visionen redovisas stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför, samt strategier för en långsiktig och hållbar utveckling.

Kommunfullmäktige fastställer budget för staden. Budgeten är överordnad och styrande för stadens alla verksamheter. Övriga styrdokument har att förhålla sig till denna. Utifrån de mål som kommunfullmäktige fastställer i budgeten finns styrdokument inom olika områden. I stadens budget fastställer kommunfullmäktige inriktningsmål, mål för verksamhetsområdet, indikatorer som mäter måluppfyllelsen samt aktiviteter som ska bidra till att målen uppfylls.

Stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, ILS, se bild nedan, omfattar hela koncernen Stockholms stad. Det innebär att ILS gäller för såväl nämndernas som bolagens verksamheter. ILS-webb är det huvudsakliga verktyget för att styra mot och följa upp kommunfullmäktiges mål genom kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter. Uppföljning av program och riktlinjer inordnas i budgeten genom indikatorer och aktiviteter. Därigenom följs programmen upp tillsammans med uppföljningen av nämnders och bolags ekonomi och verksamhet. Programmen är övergripande och långsiktiga. Därav följer att de övergripande målen som anges i programmen kan sträcka sig över mandatperioder, men att aktiviteter och indikatorer kan komma att förändras utifrån förändringar av budgetens inriktning.

Stadens styrning enligt ILS

Stadens vision

Stadens vision är det dokument som samlat redovisar stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför och strategier för en långsiktig hållbar utveckling. Tidsperspektivet är långsiktigt. En vision för Stockholm 2040 behandlas av kommunfullmäktige under hösten 2015.

Budget

Budgeten är det övergripande och överordnande styrdokumentet för stadens nämnder och bolag. I den läggs följande fast:

- kommunfullmäktiges inriktningsmål
- kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet
- kommunfullmäktiges indikatorer
- kommunfullmäktiges obligatoriska nämndindikatorer
- kommunfullmäktiges aktiviteter

Tidsperspektivet är treårigt med fokus på budgetåret.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolag uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer fastställs i budgeten. De mäter hur nämnder och bolag uppfyller KF:s mål. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna avser det målvärde kommunfullmäktige har för hela staden. Nämnderna och bolagen fastställer nämndens/bolagets årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Under året kan det ske förändringar av definitioner och årsmål till följd av nya beslut i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktiges obligatoriska nämnd/bolags indikatorer

Kommunfullmäktige kan besluta om nämnds/bolags indikatorer som är obligatoriska för respektive nämnd/bolag att följa upp. Dessa redovisas i nämndens verksamhetsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Till varje obligatorisk nämnds/bolags indikator fastställer nämnden/bolaget ett årsmål.

Kommunfullmäktiges aktiviteter

En aktivitet är en riktad insats under en begränsad tidsperiod under budgetåret. Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen, och ska ha start- och slutdatum samt en ansvarig nämnd. Aktiviteterna följs upp i tertiärrapporterna och verksamhetsberättelsen. Aktiviteter är inte ordinarie arbetssätt för att genomföra nämndens eller bolagets uppdrag.

Övrig uppföljning

Nyckeltal

Kommunfullmäktige har beslutat om nyckeltal för stadens verksamheter. Dessa förändras inte över tid om inte synnerliga skäl föreligger. Nyckeltalen redovisas löpande och i samband med stadens årsredovisning.

Kompletterande uppgifter

Stadsledningskontoret begär in kompletterande uppgifter från nämnder och bolag. Uppgifterna används för att fördjupa uppföljningen inom vissa områden.

Kompletterande styrdokument

För att skapa en enhetlighet i begrepp och benämningar av styrdokument har staden för avsikt att fortsättningsvis i huvudsak benämna styrdokument i termer av program eller riktlinjer. Framtida styrdokument som utarbetas och beslutas är därmed normalt antingen program eller riktlinjer utifrån de definitioner som beskrivs nedan.

Program

Program är måldokument som är långsiktiga och stadsövergripande. Programmen syftar inte till att slå fast detaljerade åtgärder, utan kan innehålla förslag på aktiviteter och indikatorer samt metoder för hur programmets mål ska nås. Stadens nämnder och bolag ska följa de program som finns inom respektive verksamhetsområde. Kommunfullmäktige kan peka ut enskilda nämnder och bolagsstyrelser, såsom uppföljningsansvariga för hela eller delar av program. I de fall uppföljningen av programmen ska integreras i ILS, ska nämnden eller bolagsstyrelsen fastställa indikatorer och aktiviteter i sina verksamhetsplaner.

Riktlinjer

Riktlinjer är en följd av ett fattat beslut i kommunfullmäktige, och anger hur verksamheten ska agera för att nå kommunfullmäktiges mål.

Styrning och uppföljning på nämnd- och bolagsnivå

Nämndens/bolagets mål

Nämndens och bolagets nämndspecifika mål konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, och beskriver vilket resultat som ska uppnås (förväntat resultat).

Nämndens/bolagets indikatorer

Nämnden och bolaget kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur nämnden/bolaget uppfyller sitt mål.

Nämndens/bolagets aktiviteter

Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Väsentlighets- och riskanalys och internkontrollplan

Nämndens ansvar för den interna kontrollen är styrt via kommunallagens 6 kap. 7 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer kommunfullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när vården av en kommunal angelägenhet med stöd av kommunallagen 3 kap. 16 § har lämnats över till någon annan.

Bilaga 9:4

Nämndens internkontrollarbete ska bestå av tre delar. Nämnden ska ha fastställt ett system för internkontroll, årligen genomföra en väsentlighets- och riskanalys (VoR) samt utifrån denna fastställa en internkontrollplan. Systemet för internkontroll ska ses över årligen och vid behov revideras. Väsentlighets- och riskanalysen genomförs i flera steg. Nämnden ska identifiera de viktigaste processerna/arbetssätten för att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena. Utifrån arbetssätten ska oönskade händelser identifieras. Dessa ska värderas (1-5) utifrån hur allvarliga konsekvenserna blir om händelsen inträffar samt hur sannolikt det är att händelsen inträffar. Utifrån riskvärdet beslutas om den oönskade händelsen/risken ska hanteras i internkontrollplanen. I internkontrollplanen planerar nämnden hur de löpande kontroller/arbetssätten ska följas upp. Internkontrollplanen fastställs i samband med verksamhetsplanen och följs upp i samband med verksamhetsberättelsen.

Väsentlighets- och riskanalysens olika steg i identifiering av processer/arbetssätt, identifieringen av oönskade händelser och riskvärderingen av oönskade händelser samt internkontrollplanen dokumenteras och redovisas i ILS-webb.

Styrning och uppföljning på enhetsnivå

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska leda till att verksamheten utvecklas. Genom ett systematiskt kvalitetsarbete med tydliga mål, arbetssätt och uppföljning av dessa får enheten svar på vad som leder till en effektiv resursanvändning och en utveckling av verksamheten.

Mål

Enheten konkretiserar nämndens/bolagets mål genom egna mål i enhetens verksamhetsplan. Målen ska beakta brukarnas behov och efterfrågan. Målen ska vara tydliga, fånga syftet med verksamheten, fokusera på väsentliga kvalitetsaspekter och rymmas inom enhetens ekonomiska ram. Innan de fastställs ska trovärdigheten i målen bedömas av respektive nämnd eller förvaltningsledning. Målen fastställs årligen.

Förväntat resultat

Till varje mål ska enheten beskriva det förväntade resultatet under året. Vad har enheten för målvärde/målbild, och vilket tillstånd ska uppnås?

Arbetssätt

Enheterna måste ha tydliga arbetssätt som säkerställer att målen uppfylls och de förväntade resultaten nås, en utveckling av kvaliteten i verksamheten och ett effektivt resursutnyttjande.

Resursanvändning

Användningen av resurserna ska vara effektiv för att nå målen och de förväntade resultaten. Genom att utveckla arbetssätten och uppföljning av resultat används resurser såsom budget, lokaler, it-stöd, materialåtgång, medarbetarnas kompetens och energiförbrukning på bästa sätt. Det ska gå att mäta hur resurser används.

Uppföljning

Enheterna ska ha metoder för att löpande följa upp sitt arbete. Uppföljningen ger underlag för beslut om åtgärder när resultat visar att valda arbetssätt riskerar att försvåra att målen nås. Uppföljningen ger underlag för att säkerställa att målen och de förväntade resultaten uppnås samt att erfarenheter tas tillvara för lärande och utveckling. Enheten ska följa upp hur väl de lever upp till nämndens mål, enhetens mål, arbetssätt, resursanvändning och ekonomiskt utfall.

Enhetens indikatorer

Enheterna kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur enheter uppfyller sitt mål.

Enhetens aktiviteter

Enheten kan ta fram aktiviteter som ska bidra till att enhetens mål uppnås. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Resultat och analys - utveckling

För all verksamhetsuppföljning och framgångsrik utveckling är det av yttersta vikt att regelbundet analysera sitt arbete och om detta leder till en effektiv verksamhet med brukaren i fokus. För att kunna nå dit måste varje enhet säkerställa att de prioriterar rätt områden i förhållande till avsatt budget och befintliga resurser. Genom att ta fram tydliga underlag som visar vilka resultat som leder till måluppfyllelse uppnås en kunskap om vad som leder till en utveckling av verksamheten utifrån ett brukarperspektiv och vad som inte gör det. Denna kunskap underlättar för politiker och tjänstemän att utarbeta relevanta mål, mål och kvalitetsgarantier, men också att utveckla effektiva arbetssätt och ett optimalt resursutnyttjande. På sikt kan detta innebära en möjlighet för staden att budgetera per mål. Analyser, inte enbart uppföljning, är grunden för en effektiv verksamhet.

Kvalitetsgarantier

Kvalitetsgarantier beskriver vad varje verksamhet åtar sig gentemot brukare/kunder och vad de åtar sig att göra för att genomföra dem. Kvalitetsgarantierna kan underlätta dialogen med brukarna/kunderna, som sedan kan ta ställning till hur verksamheten fungerar samt engagera sig i att förbättra den. Kvalitetsgarantierna visar samlat enhetens verksamhetsidé, vad nämnderna åtar sig mot brukarna och rutiner för att hantera synpunkter och klagomål, och beslutas tillsammans med enhetens verksamhetsplan.

Dialog

Stadens nämnder ska ha en strukturerad dialog i organisationen om enheternas arbete med mål, kvalitetsgarantier, förväntat resultat, arbetssätt, resursanvändning, uppföljning, utveckling och analys kopplade till nämndens mål.

Kommunstyrelsen ska ha en strukturerad dialog med nämnderna om utformning och uppföljning av nämndernas mål kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Sammanställning över stadsövergripande styrdokument

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Övergripande styrdokument					
	Stockholms stads budget	KF	2014-12-09	111-459/2014	Uppdateras varje år
	Reglementen för kommunstyrelsen och nämnder				
	Stadens ledning och styrning	KF		111-459/2014	Revideras
	Ett Stockholm i världsklass - Vision 2030 - Strategisk inriktning.	KF	2007-06-11	311-4678/2005	Revideras
	Kommunfullmäktiges indikatorer	KF		111-459/2014	Antagna i budget, bilaga 5
Barn, ungdom och utbildning					
	Stockholms stads förskoleplan - Framtidens förskola	KF	2013-10-14	321-348/2013	Revideras
	IT-strategi för ett bättre lärande	KF	2011-05-02	031-2674/2010 2011:59	Kvarstår
	Skolprogram för Stockholms stad ”Skola i världsklass”	KF	2013-05-27	322-1460/2012 2013:62	Revideras
	Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa	KF	2010-06-21	325-2740/2009 2010:60	Revideras
	Riktlinjer för tillämpning av lagen om kommunalt vårdnadsbidrag	KF	2009-11-12	111-859/2009 Budget 2010 bilaga 13	Utgår på sikt
Ekonomi					
	Försäkringspolicy för Stockholms stad	KF	2004-03-01	009-4489/2003 2004:22	Kvarstår
	Styrning och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt			114-596/2010 Budget 2013 bilaga 9	Kvarstår
	Regler för ekonomisk förvaltning	KF	2012-11-15	Kfs 2012:10	Revideras varje år i budget
	Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2012-12-17	113-1325/2012 (Kfs 2013:04)	Bilaga A uppdateras kontinuerligt i KS/EKU

Bilaga 10:2

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Ekonomi, fortsättning					
	Placeringspolicy för Stockholms stads samförvaltade donationsstiftelser	KS/EKU	2013-09-18	140-1333/2013	Beslut i KS/EKU
	Riktlinjer för resultatutjämningsreserv	KF	2013-12-02	113-1294/2013	Kvarstår
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning					
	Stockholm – en stad för alla Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016.	KF	2011-06-13	326-2538/2010 2011:106	Kvarstår
	Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Stockholms stad om hälso- och sjukvårdsansvar för äldre samt personer med fysisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning eller autismspektrumstillstånd samt för personer med förvärvad hjärnskada eller annan kognitiv svikt	KF	2010-02-22	327-2157/2009 2010:16	Kvarstår
Information - kommunikation					
	Kommunikationsprogram för Stockholms stad	KF	2012-04-02	050-2895/2010 2012:37	Revideras
Infrastruktur					
	Framkomlighetsstrategi för Stockholm 2030	KF	2012-12-17	314-1226/2012 2012:143	Revideras
	Bostadsförsörjningsprogram	KF	2010-03-15	311-2636/2009/ 2010:26	Revideras
	Byggnadsminnesförklaring – policy för Stockholms stads egna byggnader	KF	1992-11-09	000-403/1992/ 1992:215	Kvarstår
	Renhållningsordning för Stockholms kommun	KF	2007-12-11	303-4278/2007/ 2007:158	Kvarstår
	Avfallsplan för Stockholm 2013-2016	KF	2013-02-18	303-1728/2012 2013:25	Revideras
	Trafiksäkerhetsprogram för Stockholms stad, del 2, inriktning, mål och åtgärder 2010-2020	KF	2010-11-08	314-1099/2010/ 2010:113	Kvarstår

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Infrastruktur, fortsättning					
	Vision Järva 2030	KF	2009-04-20	319-2070/2008 2009:46	Revideras
	Vision för Söderort	KF	2010-04-12	302-838/2009/ 2010:40	Revideras
	Vision Hässelby-Vällingby 2030	KF	2014-05-05	336-1667/2012	Revideras
	Översiktsplan för Stockholm stad - Promenadstaden	KF	2010-03-15	311-2636/2009 2010:26	Revideras
	Riktlinjer för idéburen stadsförbättring	KF	2014-03-24	319-754/2013	Kvarstår
	Stadens policy för Stockholms fritidsbåtliv	KF	2014-04-07	328-1628/2013	Kvarstår
	Strategi för ökad cykling i Stockholms stad	KF	2014-06-16	329-49/2014	Kvarstår
Internationellt arbete					
	Övergripande mål, inriktning och riktlinjer för det internationella arbetet – Internationell strategi	KF	2008-12-15	006-1137/2007 2008:204	Revideras
	Stadens strategiska engagemang i Eurocities	KS	2012-02-08	006-2020/2011	Kvarstår
	Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna – positionspapper om EU, staden och stockholmarna	KF	2013-04-29	024-2011/2011	Revideras
IT och telefoni					
	Nytt IT-program för Stockholms stad (ett program för digital förnyelse 2013-2018)	KF	2013-04-29	031-786/2012 2013:46	Revideras
Kris- och säkerhetsfrågor					
	Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholms stad 2013 – 2016	KF	2013-04-29	307-643/2012 2013:47	Kvarstår

Bilaga 10:4

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande av	Kommentar
Kultur och fritid					
	Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2013-2017	KF	2013-04-29	328-1899/2012	Kvarstår
	Strategisk plan för bibliotek i Stockholms stad 2011-2015	KF	2012-02-20	328-1296/2011	Revideras
	Kultur i ögonhöjd – För, med och av barn och unga, Strategisk plan för barn- och ungdomskultur 2014-2016	KF		328-323/2013	Kvarstår
	Kulturvision 2030	KF	2012-06-11	328-1850/2011 2012:91	Revideras
Miljö					
	Miljöprogram för Stockholms stad inkluderar följande riktlinjer:	KF	2012-01-30	303-1207/2010	Revideras
	– Åtgärdsprogram mot buller enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller	KF	2014-05-14	303-368/2010	Kvarstår
	– Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi 2012-2015 med utblick till 2030	KS	2012-06-20	303-172/2012	Kvarstår
	– Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus	KF	2015-03-09	304-253/2014	Kvarstår
	Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019	KF	2014-06-14	303-1952/2013	Kvarstår
	Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050	KF	2014-03-24	303-496/2013	Revideras
	Riktlinjer för förnybar energi i stadens egna fastigheter	KF	2014-06-16	310-1382/2013	Revideras
	Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering	KF	2015-03-09	315-1075/2002 2015:18	Kvarstår

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Näringsliv, arbetsmarknad, omvärld					
	Näringslivspolitiskt samarbete i Stockholmsregionen	KS	2010-03-24	022-2621/2009	Revideras
	Evenemangsstrategi	KF	2012-06-11	053-1394/2011	Revideras
Personalpolitik					
	Personalpolicy i Stockholms stad	KF	2009-02-16	201-295/2007/2009:12	Revideras
	Rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter	KF	2010-04-12	219-1255/2009 2010:43	Kvarstår
	Riktlinjer för nämnders och styrelserns jämställdhets- och mångfaldsplaner	KF	2009-02-16	222-448/2009	Revideras
	Riktlinjer för mutor och representation	KF	2012-09-19	201-756/2012	Revideras
Socialtjänst					
	Gemensamt policydokument för Stockholms läns kommuners och Stockholms läns landstings missbrukar- och specialiserade beroendevård	KS	2010-03-24	2196/2009	Kvarstår
	Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014	KF	2012-04-23	325-2183/2011 2012:43	Revideras
	Riktlinjer för stadens budget- och skuldrådgivning	KF	2012-09-24	114-1193/2011 2012:108	Revideras
	Riktlinjer för handläggning av dödsboärenden	KF	2006-09-04	325-607/2006 2006:162	Kvarstår
	Överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning	KS	2012-08-22	326-570/2012	Kvarstår
	Stockholms stads brottsförebyggande program	KF	2009-09-28	325-3051/2008/2009:136	Kvarstår

Bilaga 10:6

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Socialtjänst, fortsättning					
	Stockholms stads sociala program för att minska prostitutionen	KF	2006-06-12	325-5130/2005/2006:119	Revideras
	Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program	KF	2010-11-08	329-2475/2009/2010:115	Kvarstår
	Riktlinjer för vuxna med missbruks-/beroendeproblem	KF	2013-06-12		Kvarstår
	Riktlinjer för utredning, dokumentation mm inom stadens socialpsykiatri	KF	2012-03-15		Kvarstår
	Riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter	KF	2014-01-14		Kvarstår
	Reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd	KF	2014-05-05	325-576/2013	Kvarstår
	Stockholms stads program mot hemlöshet 2014 -2019	KF	2013-11-26	3.2 - 619/2013	Kvarstår
	Riktlinjer för ärendansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsnedsättning	KF	2014-03-24	325-1895/2012	Kvarstår
	Ensamkommande barn och ungdomar - Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar	KF	2011-03-14	333-1354/2010	Revideras

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Styrning och uppföljning					
	Program för kvalitetsutveckling (ersätter strategi för kvalitetsutveckling samt stadens kvalitetsarbete)	KF	2012-03-20	009-1322/2011	Revideras
	Uppföljning av förbättringsförslag, synpunkter och klagomål – en del i stadens strategi för kvalitetsutveckling av verksamheter	KF	1999-05-10	009-271/1999	Revideras
Upphandling					
	Innovationer och krav på samhällsansvar i stadens upphandlingar (upphandlingspolicy)	KF	2014-02-17	125-1694/2012 2007:32	Revideras
	Riktlinjer för direktupphandling	KS	2014-06-18	125-845/2014	Kvarstår
Äldreomsorg					
	Planering av boenden för äldre i Stockholms stad	KS	2009-04-15	327-2510/2008	Kvarstår
	Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2012-2016 (som vårdar och stödjer närstående)	KF	2013-02-18	325-1035/2012	Kvarstår
	Införande av trygghetsboende - äldreomsorg i Stockholms stad	KF	2009-11-12	327-1178/2009/ 2009:186	Kvarstår
	Kostpolicy för Stockholms stads äldreomsorg	KF	2008-04-07	327-4347/2007/ 2008:48	Revideras
	Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorg	KF	2015-05-25	327-68/2014	Kvarstår

Bilaga 10:8

Område	Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande	Kommentar
Äldreomsorg, fortsättning					
	Gemensam värdegrund för äldreomsorg i Stockholms stad	KF	2011-03-14	327-1325/2010 2011:35	Kvarstår
	Metodhandledning för biståndshandläggare inom äldreomsorg	KF	2009-11-30	327-1460/2009 2009:187	Kvarstår
	Tillämpningsanvisningar för köhanteringssystem för vård- och omsorgsboende	KF	2012-11-15	327-1133/2012	Kvarstår

Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2016 för Stockholms stad

Dnr 146-1123/2015

Förslag till taxor 2016

Idrottsnämnden beslutade i juni 2015 att föreslå ett antal mindre justeringar av taxorna inför 2016. Därutöver föreslår nämnden ett par större ändringar.

Nämnden föreslår en återgång till tidigare prisstruktur, som medför att befintliga kunder som förlänger sina årskort erbjuds ett lägre pris än nya kunder under icke kampanjtid. Nya kunder erbjuds endast ett lägre pris i samband med kampanjer, vilka normalt genomförs i samband med terminsstart. Syftet med förändringen är att försäljningen inte ska fortsätta minska, vilket skett de senaste åren. Förhoppningen är att försäljningen snarare ska öka.

Vidare föreslås att taxorna för planhyror för simhallar räknas om till banpriser, där detta är möjligt. Tidigare har taxorna avsett hyra för hel bassäng som räknats om till banpriser. Då antal banor skiljer sig åt mellan anläggningarna har detta resulterat i olika priser per bana som inte går att motivera. Främst är det banpriserna på Eriksdalsbadet som påverkas av förändringen.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens taxor vanligtvis behandlas av kommunfullmäktige i samband med antagande av budget. Detta är avsikten även i behandlingen av förslag till budget 2016. Stadsledningskontoret konstaterar att idrottsnämndens förslag i ärende 146-1123/2015 kan anses besvarade med vad som fastställs i bilaga till kommunfullmäktiges budget 2015.

Dnr 661-1473/2011

Förslag till ändringar i idrottsnämndens reglemente

Idrottsnämnden har den 14 juni 2011 beslutat om förslag till ändring av idrottsnämndens reglemente samt överlämnat förslaget till kommunfullmäktige för godkännande. Idrottsnämnden har dels föreslagit ändringar till följd av beslut i kommunfullmäktiges budget 2011 om ändrat ansvar mellan fastighetsnämnden och idrottsnämnden och dels ett antal övriga förändringar. Förslagen till ändringar rör rätten att fastställa taxor och avgifter, idrottsnämndens friskvårds- och folkhälsouppdrag, ansvar inom fritidsbåtlivet samt upplåtelse av lokaler och anläggningar för stadens idrotts- och föreningsliv.

Ärendet avslutas med hänvisning till kommunfullmäktiges budget 2016, dels bilaga 7 och dels avsnitten om idrottsnämnden och fastighetsnämnden, där organisationsförhållanden, gränssnitt och nämndernas uppdrag behandlas.

Dnr 328-556/2014, 328-608/2014

Internationell gästspelsscen i Gasklocka 2 i miljöstadsdelen Norra Djurgårdsstaden

Möjligheten att skapa ett kulturkluster med en internationell gästspelsscen i en av gasklockorna i Hjorthagen i Norra Djurgårdsstaden har utretts sedan 2010. Sedan 2013 har utredningar genomförts med inriktning på en utveckling av den gasklocka som benämns som Gasklocka 2. Samtidigt utsåg staden Stockholms Stadsteater till huvudman för verksamheten och att utreda frågan vidare gemensamt med fastighetskontoret. Inriktningsbeslut fattades av Fastighetsnämnden 8 april 2014 för att ta fram underlag för genomförandebeslut. Inriktningsbeslut återremitterades i fullmäktige i juni 2014.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som framgår av kommunfullmäktiges budget 2016 om Gasklocka 2. Utvecklingen av Gasklocka 2 kommer att ske etappvis. I etapp 1 görs nödvändiga saneringar och byggnadstekniska åtgärder i syfte att byggandens skick ska bevaras samt för att möjliggöra en fortsatt utveckling av fastigheten. Stadsledningskontoret konstaterar att avvikelserna från tidigare inriktningsbeslut med Dnr 328-556/2014 och 328-608/2014 är avsevärda med väsentliga förändringar i investeringens innehåll och funktion varför ett helt nytt inriktningsbeslut för projektet måste fattas. Detta ska i ske i enlighet med stadens anvisningar för beslut, styrning och uppföljning av investeringar och andra stora projekt.

Dnr 314-0962/2014

Ekonomiska konsekvenser av en överföring av ansvaret från stadsdelsnämnderna till trafik- och renhållningsnämnden (från 1 juli 2014 trafiknämnden) för cykelplanens pendlingsnät

Den 24 juni 2014 beslutade kommunfullmäktige att anta *Strategi för ökad cykling i Stockholms stad* (utl. 2014:85). Samtidigt beslutades att ansvaret för de delar av cykelplanens pendlingsnät som går i parkmark per den 1 januari 2015 överförs från stadsdelsnämnderna till trafik- och renhållningsnämnden, som därmed fick det samlade ansvaret för cykelplanens pendlingsnät. Kommunstyrelsen gavs i uppdrag att utreda de ekonomiska konsekvenserna av överföringen av ansvaret från stadsdelsnämnderna till trafik- och renhållningsnämnden (från 1 juli 2014 trafiknämnden) för cykelplanens pendlingsnät.

Trafiknämnden har ansvaret för de databaser där grunduppgifter om parkmark registreras. Enligt dessa uppgifter uppgår den totala sträckan av cykelpendlingsstråk i parkmark, som trafiknämnden har övertagit ansvaret för ifrån stadsdelsnämnderna, till cirka 72 000 meter. Bredden på dessa sträckor varierar inom intervallet cirka 1,5 meter till cirka 3,0 meter. Den totala ytan har uppmätts till cirka 190 000 kvadratmeter.

Standarden på dessa sträckor varierar kraftigt, bland annat därför att de i vissa fall ännu inte har byggts om för att uppnå den standard som förutses för cykelpendlingsstråk i *Cykelplan Stockholm 2012*. Trafiknämnden har i sin investeringsbudget för åren 2014-2018 tilldelats 1 000 mnkr för de mest prioriterade åtgärderna som behövs för att uppnå de mål som pekas ut i cykelplanen och cykelstrategin. Flera av dessa åtgärder återstår ännu att genomföra, varav en del i parkmark.

Stadsdelsnämndernas kostnader för cykelvägar utgörs av dels vinterväghållning och barmarksrenhållning, dels drift och underhåll. Avtalen med entreprenörer för barmark-/vinterväghållning baseras på antal kvadratmeter som ska skötas. Beroende på vilken skötselnivå som önskas varierar kvadratmeterkostnaden i upp till sex klasser. De fjorton stadsdelsnämnderna har inte haft samma ambitionsnivå, vilket delvis berott på att cykelvägarnas standard har varierat. Vilka kostnader som stadsdelsnämnderna har haft för skötsel, drift och underhåll av de aktuella sträckorna har inte gått att fastställa.

Ärendet avslutas med hänvisning till kommunfullmäktiges budget 2016, avsnittet om trafiknämnden.

Dnr 139-1470/2015

Coompanion Stockholms Län

Coompanion – kooperativ utveckling Stockholms län har hemställt hos kommunstyrelsen om bidrag för verksamheten. Hemställan avser 0,8 mnkr för nyföretagarstöd till nykooperation, socialt entreprenörskap och regional/lokal ekonomisk utveckling. Framställan avslutas med hänvisning till att bidrag till Coompanion ingår i kommunfullmäktiges budget 2016 för Kommunstyrelsen m.m.

Dnr 325-894/2014

Rekommendation om att teckna avtal om ett regionalt kunskapscentrum för utveckling av den palliativa vården och omsorgen i länet

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen och Kommunförbundet Stockholms Län har med hjälp av en projektgrupp tagit fram ett förslag till ett palliativt kunskapscentrum i Stockholms län. Ett stort antal aktörer har medverkat i projektet, såväl patientorganisationer som forsknings- och vårdverksamheter liksom verksamhetsföreträdare från kommun, landsting och andra specialistorgan.

Allt fler med kronisk och obotlig sjukdom lever längre med hjälp av insatser och behandlingar som syftar till att vara livsförlängande. Den palliativa, lindrande vården är då viktig och det krävs ett klart och medvetet förhållningssätt i omhändertagandet för att kunna hjälpa både patient och närstående. Under projektets gång har det blivit tydligt att behovet av kunskap om palliativ vård är stort, både inom landstingsdriven vård såväl som inom kommunalt och privat driven vård. Enligt projektgruppen saknas det en neutral och samlande kraft som kan bistå vårdgivare i att praktiskt tillämpa forskningsresultat. De uppdrag som detta centrum ska ha är att sammanställa kunskap från aktuell forskning och utvecklingsarbete samt att informera, utbilda, utveckla och driva palliativa frågor, stöd och rådgivning. Kostnaden för att driva ett regionalt palliativt kunskapscentrum beräknas till 8,2 mnkr per år. Stockholms läns landsting föreslås stå för 50 procent av kostnaden och kommuner i länet för 50 procent. Kommunernas kostnader fördelas efter invånarantal. För Stockholms stad innebär det en kostnad om 1,7 mnkr.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som framgår av kommunfullmäktiges budget 2016 under avsnitt om äldrenämnden samt bilaga 2.

Dnr 106-270/2015

Införande av kontinuitetsbonus inom hemtjänsten, motion av Dennis Wedin (M)

I motion (2015:5) tar Dennis Wedin (M) upp att staden bör införa en särskild bonus för hemtjänstutförare som satsar på kontinuitet och på att antalet personal som den äldre träffar minimeras. Motionären menar att detta kan öka incitamentet för hemtjänstaktörer att schemalägga sin personal på ett sätt där personal arbetar med samma geografiska områden.

För hemtjänstutförarna i Stockholms stads valfrihetssystem utgör kontinuiteten en av utgångspunkterna för uppdraget och är också ett åtagande.

I de förfrågningsunderlag som finns för hemtjänstutförare är en hög kontinuitet en av målsättningarna. Där står bland annat att den enskilde ska kunna känna trygghet med den personal och med de insatser som utförs. En viktig förutsättning för att den enskilde ska uppleva trygghet är kontinuitet när det gäller service, vård och omsorg. Insatserna ska ges med personal-, tids- och omsorgskontinuitet. Det finns från och med budget 2015 även en indikator som mäter hur många olika personer som den enskilde möter under en 14-dagarsperiod.

Under 2014 infördes ett tidsregistreringssystem inom hemtjänsten vilket bland annat innebär att man kan mäta antalet omvårdnadspersonal som besöker hemtjänstmottagaren.

Kvalitetuppföljning av hemtjänstutförare sker en gång per år och i uppföljningen 2015 ingår en mätning av personalkontinuitet hos ett slumpmässigt urval av hemtjänstmottagare på varje uppföljd verksamhet. Resultaten av uppföljningarna rapporteras till äldrenämnden.

Bilaga 11:4

Stadsledningskontoret anser att det är mer konstruktivt att staden följer upp att utförarna uppfyller avtalet om kontinuitet och följer kommunfullmäktiges indikator för kontinuitet än den föreslagna formen av bonussystem.

Ärendet avslutas med hänvisning till kommunfullmäktiges budget 2016, avsnitt äldreomsorg.

Dnr 135-1091/2015

Fagersjöskogen – ett naturreservat, hemställan från Farsta stadsdelsnämnd om att göra Fagersjöskogen till ett naturreservat

Farsta stadsdelsnämnd har hemställt om beviljande av att påbörja en process för att bilda ett naturreservat av Fagersjöskogen. I förslaget ingår även att en ekodukt anläggs över Nynäsbanan mot Magelungen. Syftet med inrättandet är att befästa områdets funktion som kärnområde i den regionala grönstrukturen.

Hemställan avslås med hänvisning till att i kommunfullmäktiges budget 2016 anges att de naturreservat som ska inrättas är Kyrkhamn, Årstaskogen/Årsta holmar, Älvsjöskogen och Rågsveds naturreservat.

Dnr 152-1158/2015

Anhörig och objektsanställningar i hemtjänsten

Äldrenämnden beslutade den 16 juni 2015 att godkänna äldreförvaltningens förslag om att ge förvaltningen i uppdrag att utreda anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänsten i Stockholms stad samt att införa ett anställningsstopp av anhörig och objektsanställda från och med 1 januari 2016.

En målsättning med införandet av valfrittssystemet inom hemtjänsten 2002 var att skapa en mångfald av utförare, inte minst vad gäller språklig och kulturell inriktning. Innan valfrittssystemet infördes hade hemtjänsten svårt att tillgodose behovet av personal med olika språkkunskaper. En vanlig lösning var då att anställa anhöriga för att utföra hemtjänstinsatser. Det är respektive hemtjänstutförarens ansvar att personalen har den kompetens som krävs för att utföra hemtjänstinsatser i enlighet med socialtjänstlagens intentioner.

Under åren har kraven på personalens kompetens, oavsett anställningsform, höjts i förfrågningsunderlagen vid upphandling av hemtjänstutförare. Trots det stora antalet hemtjänstutförare med olika inriktningar som tillkommit sedan 2002 är antalet anhörig- eller objektsanställda omfattande.

Av de granskningar av hemtjänstutförare som utförts framkommer att det finns ett antal som till stor del består av anhörig- eller objektsanställda och att dessa ofta saknar utbildning och att det inte heller finns några individuella utbildningsplaner. För att säkerställa kvaliteten i hemtjänsten är det viktigt att biståndsbedömda insatser utförs av personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att dessa får nödvändig arbetsledning och kompetensutveckling.

Ärendet avslutas med hänvisning till kommunfullmäktiges budget 2016, avsnitt SDN äldreomsorg och äldrenämnden.

Dnr 219-1488/2013

Skrivelse av Sarah Pettigrew och Åsa Jernberg (båda MP) om anställda i staden med tidsbegränsad anställning

I skrivelsen till kommunstyrelsen föreslås att kommunstyrelsens personal- och jämställdhetsutskott ska få i uppdrag att lämna en redogörelse för antal visstidsanställda i stadens verksamheter och huruvida antalet har ökat samt analysera eventuella föränd-

ringar och åtgärder. Det föreslås också ett uppföljningsverktyg som följer upp hur situationen för gruppen visstidsanställda ser ut och hur gruppen mår.

Ärendet avslutas med hänvisning till kommunfullmäktiges budget 2016, Kommunstyrelsen mm, avsnittet En hållbar och jämställd kompetensförsörjning och personalstrategi.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 11 Ärenden som avslutas eller besvaras i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2016 för Stockholms stad godkänns.

Basnyckeltal som utgår

Dnr 119-1062/2010

Av denna bilaga framgår en revidering av de av kommunfullmäktige tidigare beslutade basnyckeltalen. Till en följd av förändrad lagstiftning är nedan angivna nyckeltal inte längre aktuella och föreslås därför tas bort som basnyckeltal.

Nyckeltal 48: Andel flyktingar i befolkningen (statsbidragsberättigade; folkbokförda i staden 1-2 år efter 1:a kommunplacering)

Nyckeltalet avser flyktingar som 1-2 år efter 1:a kommunplacering är folkbokförda i staden. Nyckeltalet utgår eftersom kostnaderna för att mäta detta tal är stora och nyttan begränsad.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 12 Basnyckeltal som utgår godkänns

Utnyckling av centrala it-kostnader

Utöver finansiering i budget, fördelas kostnader för gemensamt it-stöd som uppstår centralt till de nämnder och bolagsstyrelser som nyttjar det gemensamma it-stödet via kommunstyrelsens utnyckling av it-kostnader i enlighet den så kallade it-prislistan. It-prislistan fastställs av stadsdirektören och tillställs samtliga nämnder och bolagsstyrelser i anslutning till att budgetförutsättningarna publiceras. Den centrala utnycklingen beslutas baserat på respektive systemområdes kostnader. För 2016 fastställs taket för utnycklingen till 365 mnkr.

Tillkommande kostnader som har stor påverkan på utnycklingen är bland annat löpande kostnad 2016 för den nya domänen ”stockholm” (+7 mnkr), nytt koncerne-gemensamt ekonomisystem (+7 mnkr), eventuell ökad kostnad för nationell e-legitimation samt volymökningar inom stadens funktion för kontroll av e-legitimation (+6,8 mnkr).

Följande systemområden ingår i kommunstyrelsens utnyckling 2016:

Område	Ansvarig förvaltande nämnd	2015	2016
Arbetsplatssystem	Kommunstyrelsen	26 000 000	24 600 000
Plattform för applikations-serverdrift	Kommunstyrelsen	1 876 000	1 450 000
Programvarulicenser för infrastruktur	Kommunstyrelsen	41 800 000	40 500 000
Datakommunikation	Kommunstyrelsen	41 350 000	39 200 000
Användarstöd IT (Service Desk och ServiceCentrum)	Kommunstyrelsen	17 700 000	18 600 000
Stockholm webb	Kommunstyrelsen	20 980 000	20 980 000
Sociala system	Kommunstyrelsen	56 900 000	56 700 000
Infosoc	Kommunstyrelsen	120 000	125 000
SGIS	Stadsbyggnadsnämnden	5 686 000	7 350 000
Stordator-reservdatoravgift	Kommunstyrelsen	450 000	450 000
E-tjänstplattform	Kommunstyrelsen	35 740 000	35 000 000
Autentisering och auktorisering	Kommunstyrelsen	8 830 000	11 600 000
Diabas	Kommunstyrelsen	2 470 000	2 980 000
LOIS	Kommunstyrelsen	2 600 000	2 600 000
Agresso	Kommunstyrelsen	30 000 000	34 250 000
LIS	Kommunstyrelsen	11 000 000	11 000 000
Löne- och PA-system	Kommunstyrelsen	19 700 000	19 700 000
E-arkivet	Kommunstyrelsen	5 200 000	7 200 000
Skolplattform (tidigare Bosko)	Utbildningsnämnden	9 300 000	10 700 000
CRM	Kommunstyrelsen	3 800 000	5 150 000
ILS	Kommunstyrelsen	3 500 000	3 500 000
Nationella e-hälsotjänster	Kommunstyrelsen	1 500 000	1 000 000
Öppna data	Kommunstyrelsen	1 000 000	900 000
Samarbetsplattform	Kommunstyrelsen	8 500 000	7 300 000
Verksamhetsarkitektur och metodstöd	Kommunstyrelsen	0	1 760 000
Totalt		356 002 000	364 595 000

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Bilaga 13 Utnyckling av centrala it-kostnader godkänns.